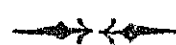
FOREWORD

I deem it a great privilege to have the opportunity of writing a preface to this epic poem written by the voluminous yet, I should say, luminous writer, Brahmasri Janamanchi Seshadri Sarma Garu of Cuddapah. There is no field in Telugu Literature which he has not touched—beginning from small books to school boys and ending with dramas and great puranas including a portion of the Bhagavata. He has immortalised himself by writing his treatises on Sri Ramachandra and Lord Sri Krishna in his inimitable prose and expounding the theories of life, preached and practised by our ancients. He has translated Srimad Valmiki Ramayanam including in it the essence of the thought as developed by the great earlier commentators. It is but right that he must write an original poem giving us an insight into his creative genius and spiritual and metaphysical lore and also an idea of his pure and flowing style, which could not, for obvious reasons, easily be exhibited in his translations.

The poem is based on a small episode in the Brahma Purana and the development is entirely his own. The theme of the poem is aimed at the establishment of the identity of the Hindu Trinity by demonstrating that Siva and Vishnu are one in essence, though different in form. An advanced Brahmarshi of the eminence of Narada, errs in being partial to Vishnu and deems him superior to Siva and tries to canvass the hand of Parvathi as a fitting spouse to Vishnu and attempts to make her choose Vishnu as her husband in preference to God Siva, to whom her heart was devoted. Lord Vishnu plays the game in his own tactful way to be differentiated from Siva and that, whatever his feignings in the course of the episode might have been, he is fully satisfied when Siva's equal predominance was finally declared by his taking Parvathi as his wife.

The poem is full of moral and is quite a fitting contribution to allay the 'isms' and 'schisms' of these days. His description of Siva as the God of all religions apart from the several names by which he is devoted, is the key note of peace and happiness. No

doubt the author mentions only Shanmathams of the Ancient Hindus, and it would strike a modern reader as to why he did not include later religions also in the category; it is perhaps due to the fact, that it might be deemed an anachronism to do so, that he omitted reference to Buddhism or Islam or Christianity, when we remember the time to which the story relates. It is not for me to speak of the literary excellence of the poem and so I would leave it to better people. Suffice it to say that the style is very facile—so facile that a reader of his earlier productions may feel a doubt about the authorship of this poem.

What needs particular mention is this. The descriptions evolved in the course of the book are peculiarly free from the usual descriptions, especially, when a woman comes to be described. Parvathi called Sarvamangala—is the heroine and whenever she comes to be described, the thoughts raised are of a Divine and Spiritual nature and the descriptions are not of the contours of the flesh but of manifestations of the spirit behind. This reminds the reader of the description of Saraswathi by Sri Harsha in Naishadha Kavya, where, every part of the body of Bharathi is described as one or other of the Sciences or Arts.

Verses 80 to 103 in the first Canto of this poem may be read with immense pleasure to appreciate this aspect. The author being essentially of a religious temperament with strong devotion, the attributes are essentially spiritual and are drawn from sources of devotion and yoga.

The poem abounds with common proverbs and is full of descriptions which are very natural. For instance, the anxiety of parents to get a suitable husband for a grown-up daughter, their solicitude for finding the best possible match and their persistent efforts to secure this are very very graphically seen in the character of Himavan and Mena. The vanity and egoism of human beings even in their selfless activities is depicted in a very natural way in the character of Narada, thus illuminating the old saying "Even Homer nods." Not only Narada but the whole congregation of Devas is also subjected to this human failing, so that the readers with similar failing may take heart and proceed to mend themselves when they

discover their failings, instead of dying of a broken heart. This is a moral meant for all mankind and serves for all time. The immutability of the Divine will and Divine Law is thus very well explained, though the fatalistic tendency is emphasized rather too much. This is only by the way.

The main idea is to give a phillip to the Spiritual side of Life in these days of rampant materialism and so the theme is developed in accordance with this aim. This central thought of the Poet is shown in verse 165 of the first canto and is seen right through in a masked form. His description of Vaikuntam is also in keeping with this idea and when man wants to describe what is beyond the view of man, he naturally creates an anthropomorphous God and his habitation also is very much likened to our own world with some imaginary or imaginable embellishments with celestial flora and fauna.

There is a condemnation of polygamy, praise of female education and above all, the constancy and one pointedness of a wedded wife even from the moment of making up her mind to marry her chosen Lord. The book is certainly instructive in many ways and may the reading public read between the lines and live up to the ancient ideals, which have been depicted for us in this wonderful poem of ancient setting with modern ideas. May the author live long to help the Telugu Country with his expositions of men and manners so as to take us nearer the day of millennium and nearer to the Promised Land.

AUM SANTIS SANTIS SANTIHI.

ANANTAPUR, 15-10-35.

G. RAMESWARA RAO, B.A., B.L., M.L.C.

సర్వమంగళాపరిణయము

భూమిక.

సర్వమంగళాపరిణయ మనునీమహాకావ్యమును విరచించిన కావ్యతీర్థ స్మృతితీర్థాభినవాంధ్రవాల్మీకీత్యాదిబిరుదవిభ్రాజమానులగు శ్రీయుత జనమంచి శేషాద్రిశర్మగా రాంధ్రజనులకుఁ జిరపరిచితులగు సుప్రసిద్ధకవీశ్వరు లగుటచే వారి ప్రతిభాదులంగూర్చి విశేషముగాఁ జెప్పవలసినది లేదు. వీరు బాల్యమునుండి పరదేవతోపాసనాసక్తచిత్తులై గీర్వాణాంధ్రభాషలయందుఁ గృతపరిశ్రములై యాంధ్రభాషయందుఁ గవిత్వముసేయుచు హాలాస్యమాహాత్మ్యము, బ్రహ్మాండపురాణము, లలితోపాఖ్యానము, శ్రీమద్రామాయణము, బ్రహ్మపురాణ మనుపురాణములను నాంధ్రంబునఁ బద్యగ్రంథములుగా రచియించిరి. పాఠశాలావిద్యార్థుల యుపయోగముకొఱకు సంగ్రహముగా భారతభాగవతరామాయణములను, నుదయగిరిముట్టడి, యుత్తమమార్గము మున్నగు చిన్నగద్యగ్రంథములను విచిత్రపాదుకాపట్టాభిషేకము, పాండవాజ్ఞాతవాసము లోనగు నాటకములను రచియించి ప్రకటించిరి. వెండియు రామకృష్ణులను నామధేయములతో మనుజరూపంబులం బుడమిపై నవతరించిన భగవంతుని దివ్యచరిత్రముల మహిమము లెట్టివనియు మతవైషమ్యములం బాటించుట కరం బనుచితంబనియు, జనులకుఁ జక్కఁగాఁ దెలుపుటకై శ్రీకృష్ణావతారతత్త్వము, రామావతారతత్త్వమను రెండు విపులగ్రంథములను గద్యములుగాఁ బ్రమాణశ్లోకముల నుదాహరించుచు వ్రాసి ప్రకటించిరి. వానిలో రామావతారతత్త్వమునం దింకను గొంతభాగము ప్రకటింపఁబడవలసియున్నది. ఇవిగాక శ్రీకృష్ణునందలి భక్తిపారవశ్యంబునం జేసియో యన భాగవతదశమస్కంధమును గీర్వాణమాతృకానుసారిగా నాఱువేలపద్యములతోఁ బద్యకావ్యముగా రచియించిరి. అయ్యది యచిరకాలంబుననే కృతిసమర్పణోత్సవమునకుఁ బ్రతీక్షించుచున్నదని యెఱుంగ నయ్యెడు.

ఇటు లిన్ని గొప్పగ్రంథములను వ్రాసియు నీకవివరుండు గ్రంథరచనాకార్యంబునఁ దనివియొదవమిం జేసి స్వకపోలకల్పితముగా మహాప్రబంధలక్షణములతో నొకమహాకావ్యమును నిర్మింపఁగడంగి సర్వమంగళాపరిణయమను నీప్రబంధరాజమును వ్రాసి పూర్తికావించి ముద్రింపించెను. ఇక్కావ్యంబునకు నన్ను భూమికవ్రాసియిమ్మని కవిగారు కోరఁగా శరీరాస్వాస్థ్యమునం జేసి యించుక వెనుదీసియు మిత్రవచనసమాదరణబద్ధదీక్షుండనై యొక కొంత వ్రాయ నియ్యకొంటి. కాని యేతత్కవినాథుని కవితాప్రాగల్భ్యాదులంగూర్చి యాంధ్రలోక మెఱింగియే యునికిం జేసి యే నంతగా వివరింపవలసియుండదని తలంతు.

ఈకావ్యమునందలి కథకు మూలము బ్రహ్మపురాణము 32-33-34 అధ్యాయములలోఁ జెప్పఁబడిన గాథ. దానిని సంగ్రహముగా వివరించెద.

రుద్రమాహాత్మ్యవర్ణనావసరంబున దక్షప్రజాపతీయుపాఖ్యానమును దక్షుండొక మహాక్రతువొనర్చి దుర్మదాంధుఁడై శివుని నాహ్వానింపక యవమానించిన దాని కోర్వక యతనిదుహిత సతీదేవి మృతిఁబొందుటయు దానికిం గోపించి శివుఁడు నిజాంశసంజాతుండగు వీరభద్రుం బంపి యాక్రతువును ధ్వంసంబుగావించి దక్షుని తలఁద్రెవ్వఁజేసి సురల వేఁడికోలున నతనిని మేషశీర్షుఁగావించి మన్చుటయు హిమవంతుఁడు విపులతపంబొనర్చి పరమేష్ఠిని సంప్రీతునిగావించి యతనివలన వరంబు వడసిన నతని సతియగు మేనకయందు మున్ను మృతిఁబొందిన సతీదేవి యుమ యను పేరం బ్రభవించుటయు నాకన్నియ మిన్న శివుని భర్తగాఁగోరి తపంబు గావింప విరించి వరంబొసంగుటయు గౌరిమనంబుఁ బరీక్షింపఁగోరి శివుండు వికృత రూపంబుదాల్చి యాదేవి మ్రోల నరుదేర వారిరువురికిని హిమవంతునికిని సంవాదంబు జరుగుటయు వికృతరూపధారియగు నతనిని శివుంగా నెఱింగి పార్వతి యతనిం బతిఁగావరించుటయు నపుడు శివుం డంతర్ధానంబుఁ జెంద నట సరస్తటంబున గ్రహగ్రస్తుండై యొకబాలకుఁ డాక్రోశ మొనర్చుచుండ హైమవతి నిజతపోమహిమంబున వానిని గ్రహవిముక్తుంగావించి వెండియుఁ దపంబునేయఁబూనుటయు నపుడు శంభుఁడు ప్రత్యక్షుండై యాదేవికోరిన వరం బొసంగుటయు నంత హిమవంతుఁడు స్వయంవరంబు చాటించుటయు నందు గిరిశుఁ డిచ్చినవరంబు చందంబునఁ దదంశసంభవుండగు రెండేండ్లబాలుఁడు పార్వతి తొడపైఁగూర్చుండియుండ వానిని దేవత లెవ్వరును లేవనెత్తలేకున్న శివుం డవలీల నెత్తుటయు నింద్రాది దేవతలు క్రోధావిష్టులై శివునిపై నస్త్రములేయఁబోవ వారికి బాహుస్తంభనమగుటయు నంభోజసంభవుని ప్రార్థనంబునం జేసి శివుండు దేవతలను బాహుస్తంభన విముక్తులఁ గావించుటయు నంత నిజరూపుదాల్చిన మహేశ్వరునిఁ బార్వతీదేవి భర్తఁగా వరించి తదీయచరణయుగళంబునఁ గుసుమమాలిక నర్పించుటయు ననంతరము వారిరువురికి మహోత్సవంబున వివాహము జరుగుటయు ననుకథలు బ్రహ్మపురాణమునఁ గలవు.

వానిలోఁ గవులకుఁ గలస్వాతంత్ర్యమున నిక్కవిగారు పెక్కుమార్పులు గావించి వర్ణనలు మొదలగువానిని యథేచ్ఛముగాఁ బెంచి యీగొప్పకావ్యమును విరచించిరి.

కవిగారు కావించిన మార్పులఁ దెలుపుటకై యీకావ్యమునందలి కథాక్రమంబును సంక్షేపముగా నిట నెఱింగించెద.

కైలాసంబునఁ దన్ను సేవింపవచ్చిన సనకాదిమహామునులను బరమశివుఁడు లోకవార్తల నడుగ వారికాలంబునఁ గొందఱు కపటయోగివేషంబులు దాల్చి

వంచకులై హరిహరులు భిన్నులనియు వారిలో హరియే యుత్కృష్టదేవుండనియు బోధించుచుండ లోకు లాకులంబుఁజెందుచున్నారని విన్నవింప శివుం డదియంతయుఁ గ్రమంబునఁ జక్కంబడఁగలదని యానతిచ్చి యంతర్హితుం డయ్యె. దక్షాధ్వర ధ్వంసము, సతీమృతి, యుమాసంభవము మున్నగుకథలు మూలమందుఁ గన్పట్టునవి యిందు వర్ణితములు. మహిమవంతుండగు హిమవంతుండు తన కొమరితం దగిన వరునకిచ్చి పెండ్లి కావింప నాలోచించుచుండఁ గలహసంఘటనావిశారదుం డగు నారదుం డతనిపాలి కరుదేరఁ దనమనోగతం బెఱింగింప నమ్ముని విష్ణువే పార్వతికిఁ దగినవరుండు కానోపునని యతనిప్రాభవంబును వర్ణించి చెప్పిన నట్లేని నీవే మాకుఁ బెండ్లిపెద్దవై పురుషోత్తమునిపాలికరిగి యతనిని సమ్మతింపఁజేసి యీవివాహ కార్యంబు నిర్వర్తింపుమని యభ్యర్థించెను. ఆమునినాథుఁడు దాని కియ్యకొని వైకుంఠమునకుఁ బోయి నళినాక్షునితోఁ దనవచ్చిన కర్జంబుచందం బెఱింగింప నతని మనంబును బరీక్షింపఁగోరి శౌరి బహుభార్యలుగలవానికష్టములను వివరించి యింకొకతె వలదని పలుక నమ్మునిచంద్రుండు నీవొడంబడుట యొక్కటియే చిక్కి యున్నది. నీవు సమ్మతించిన నన్నియు సరిపడునని బలాత్కరింప నియ్యకొనినటులుగు దోఁప బలికె. నారదుఁడు తుహినాద్రిచెంతకుఁ జని తాఁబూనిన కార్యంబు ఫలించెనని నుడివి తడయక పెండ్లిప్రయత్నములు కావింపుము. నేను దానవారి యొద్దకుఁ బోయి వత్తునని నుడివె. మేనకయుఁ బర్వతరాజును బ్రమోదంబుఁ జెంది పార్వతి కాచందంబుఁ దెలుప నాలలన మహేశ్వరునే పతిఁగాఁ గోరెదనని స్వాశ యంబుఁ దేటపఱిచె.

అంత నాకాంత యేకాంతంబునఁ గాననంబునఁ దపంబు నేయుచుండ శివుండు కృత్రిమమునివేషధారియై యామెను బరీక్షింపఁదలంచి శివునిఁ దూలనాడి వెన్నుని సన్నుతించి యతనినే పెండ్లియగుమని చెప్పిన నప్పొలంతి సుంతయేనియుఁ జలింపక యాకపటమునిపలుకుల నధిక్షేపించి యతని నవ్వలంబొమ్మనిన శివుఁడు నిజరూపం బునఁ బ్రత్యక్షంబై యామెకోరిన వరంబులిచ్చిన జనకునిచే స్వయంవరంబుఁ బ్రక టింపఁబంచి మదంశసంభవుండగు రెండేండ్లబాలు నొక్కని నీజననియొడిపైఁ గూర్చుండఁజేసి యాబాలుని లేవనెత్తినవారికి నిన్ను భార్యఁగా నిచ్చునట్లతనిచేఁ జాటింపఁజేయుము. వెన్నుఁడు మున్నగు వేలుపు లెవ్వరును నాబాలుని లేవనెత్త నోపక భగ్నాశులగుదు రపుడు నేనా బాలకునెత్తుదు. హిమవంతుండు నిన్ను నా కొసంగి పాణిగ్రహణము గావించునని నుడివి యదృశ్యుండయ్యె. పదంపడి హిమ వంతుఁడును దత్సతియు నారదమౌనియు గిరిజతో సరసిజాక్షుని వరించి నిరుపమ సుఖంబు లందుమా యని బోధించి తపంబు చాలించి యింటికిరమ్మా యని చెప్పిన నప్పడతి యేమియుం బలుకక యూరకుండె. దానింగని యందఱును నమ్మగువ సమ్మ తించినట్లు తలంచిరి.

IV

నారదుఁడు నారాయణుని కిది తెలుప నరుగువాఁడు ముందట నొకతపోవనంబునఁ గుహానాముని వేషధారియగు శివునిఁగాంచి యతఁడడుగఁ దనకార్యంబుఁ దెలిపిన నతం డుచితభంగిని నిది నెఱవేఱును. నీవు బ్రహ్మపాలికో బృహస్పతిపాలికో చని సుముహూర్తంబు నిర్ణయించి యమరనివహంబును బెండ్లికాహ్వానించి మాధవుం దోడ్కొనిరమ్మని బోధించిన నారదుండు వల్లెయని బ్రహ్మపాలికిఁ జని యెల్లయు విన్నవించి మూరుతంబు నిర్ణయింపుమని కోరినఁ జతురాస్యుం డీపెట్టివాఁడు విష్ణుమాయావిమోహితుఁడై యిటు లశక్యంపుఁబనికిఁ బూనెను వీనికి గర్వశాంతి యగుంగాక యని మనంబునఁ దలపోసి యిట్లనియె. విష్ణునిపెండ్లికి ముహూర్త మొకఁడు నిర్ణయింపఁగలఁడా? తదేవ లగ్న మనునార్యోక్తికి చొప్పున నతఁడు తలఁచినపుడే సుముహూర్తము గావున నీవు పద్మనాభునితో నంతయు వివరింపుమని పంచిన నమ్ముని గోలోకంబునకుఁ బోయి విష్ణుంగని పార్వతి శివుని వరుంగాఁగోరి యుండు టెఱింగి యే నత్తరుణిచిత్తంబును మఱల్ప నెన్ని యేన్విధంబుల నిన్నుఁ గీర్తింప నప్పొలఁతి యొప్పినట్లు నామదికిఁ దోఁచె. అంత బ్రహ్మయొద్దకుఁ బోయి వివాహముహూర్తము నిర్ణయింపుమని కోరిన నీవెప్పు డెదందలంచిన నప్పుడే లగ్నమని చెప్పి పంపిన నిటవచ్చి నీకెల్లయుం దెలిపితి. ఇఁక నీవు పెండ్లికి వలయు జతనంబులు సేయుమా. అని వేఁడినఁ జక్రి యిట్లనియె. అత్తన్వి చిత్తంబును లెస్స యెఱుంగకయే పెండ్లిపెద్దవై నేనన్నియు ఘటించితి నని ప్రజ్ఞలు పలికి యూరకయున్న నన్ను నలుగురు నవ్వునట్లు వెలికీడ్చితివి. కలహమునకుఁ గాలుద్రువ్వువాఁడ వని నేనెఱింగియు నీనిర్బంధమునకుఁ జిక్కి మోసపోయితి. ఇప్పటికిఁ బొడమిన యగడు చాలును. ఇంక నైన నీయత్నమును మానవయ్యా. అని దూఱనాడిన నారదుండు నాపూనినకార్యము హరికరుణచే సఫలంబు గాకపోవునే. నా తపంబెల్లను దీనికై వ్యయించియైన నీకార్యంబును సాధింతునని యోజించి దేవా యావనిత నిన్నుఁ దప్పక వరించు నిది నిక్కువము. నీయానతింగైకొని హిమవంతుని చెంతకుఁ జని వివాహప్రయత్నము గావించెద నని వచియించినఁ దామరసాక్షుం డట్లేని పోయిరమ్ము నీకుఁ గార్యసిద్ధి యగుంగాక. ముహూర్తము నిశ్చయించి యొకదూతచే నాకుఁ జెప్పిపంపుము. నీవు రమ్మని నప్పుడు తప్పక మావారిం గూడి యేనువత్తు. అని పంచిన సురముని హిమశైలనికటంబున కరిగి యావృత్తాంతంబుఁ దెలిపి యింక జాగుసేయక పెండ్లికార్యములు సలుపుమా యనిన నతం డోయీ! యేల యిట్లు పదరెదవు. ఇప్పటికిని బార్వతి విష్ణునివరించుచందము సుంతేనియుఁ గానరాదు. ఆమెచిత్తము శంకరునిమీఁదనే యున్నపగిది తోఁచెడు. నీబలమును నమ్మి నేను విష్ణునికి నాదుహిత నిత్తునని పలికితి. నీవే యీకార్యమును సాగింపవలయును. అని చెప్పిన నారదుండు హిమవంతునితో నాయత్న మెన్నండును నింతకు వృథయైనది లేదు. నేను భవత్తనయమనంబును ద్రిప్పెద నని

పలికి యయ్యంగనం గని శ్రీపతియే నీపతియగుంగాక దీని కియ్యకొని సమ్మతిం దెలుపుమా యని పలుచందంబుల బోధించినఁ బార్వతి మోము సగమువాంచి మిన్నకుండె. ఆమౌనంబును నారీజనసహజంబగు లజ్జచేఁ గలిగినదనియు నది యంగీకారసూచకంబనియు నిశ్చయించి హిమవంతునితో నీతనయ యంగీకరించె. నిఁక వేవేగ వివాహకార్యంబులు నిర్వర్తింపుము. బ్రహ్మాదిదేవతలను నాహ్వానింపుమని చెప్పిన హిమవంతుండు సాతసంబునం బొదలి నీవు విరించిపాలికరిగి ముహూర్తమును నిశ్చయించి శిష్యునిబంపి నాకది యెఱింగించితేని యన్నియు సమకూర్చి సిద్ధముగా నుండువాఁడ నని నుడివి యతనిం బంపెను. నారదుండు పల్లెయని యంతరంగమున నుప్పొంగుచు వేలుపుఁబెద్దయొద్దకుఁ బోయి యన్నియు విన్నవించి లగ్ననిశ్చయంబు నేయుమని కోరిన నీరజాసనుం డోయీ! యాసారసాక్షి నీరజాక్షునిఁ బెండ్లియాడ సమ్మతించెనా చెప్పు మనవుడు నమ్ముని యమ్ముదిత సమ్మతించె నని జాడలం దెలిసికొంటినని యుగ్గడించె బ్రహ్మ తదేవలగ్న మని చెప్పి యప్పద్మాక్షుండు తలంచి నదే లగ్నమని నిశ్చయింపుము పోయిరమ్మని చెప్పిన నారదుండు మనంబున వితర్కించుచుఁ దన్నుఁ దాను నిందించుకొనుచు నేడియు సరిపడిరాదయ్యె నేమి సేయుదు నని చింతించుచుండఁ జతురాస్యుండు నీకార్యంబు సఫలంబగు నుమ్మలింపక పొమ్మని పంచె.

నారదుం డించుక యూఱడిల్లి శ్రీవల్లభుని పాలికిఁ బోయి తనపడిన పాటులంతయుం దెలిపి నాకు నగుఁబాటులు రానీయక నీవివాహకార్యంబును నిర్వహింపుమా యని వేడిన నతండు వెండియు నీవరిగి ద్రుహిణునినే ముహూర్తమును నిర్ణయింపఁగోరు మిది మదీయాజ్ఞ యనుము. పెండ్లికి నెల్లవారిని బిలువుము. నేనును గట్టాయితంబై యుండెద నని చెప్పి మగుడఁ బంపిన నిలింపమౌని మరల సురజ్యేష్ఠుని చెంతకుఁ జని హరిమాటలు నుడివిన నతం డిట్లనియె. సురమునీ! యిది యేమి నీవెంతో ప్రజ్ఞావంతుఁడవయ్యు నీవీవిషయంబునఁ బ్రమాదంబుఁ జెందితివి, చక్రి తలఁచినప్పుడే సుముహూర్తము కదా. అతనివివాహమునకు లగ్నమును నిర్ణయింప నితరుల కలవియగునే? అమ్మహాత్ముఁడు పరిణయమునకుఁ దఱలునప్పుడే దేవతలందఱును బయనమై రానున్నవారు. నీవనుమానింపక పోయి శ్రీవిభుం బయనము కావింపుమా యనిన నమ్ముని పితామహునితో నీవే దేవతానివహంబును నాహ్వానింపుమా నేను మిూనదుమఁ దిరిగితిరిగి యలజడిపడియున్నాను. నే నొంటివాఁడను. అన్నిపనులును నాపైఁబడియున్నవి. అని దీనుండై నుడివిన విధి యవ్విధమున నే పిలుతును. నీవు పనివినుమని చెప్పిన నమ్ముని ప్రమోదాయత్తచిత్తుండై విష్ణునిపాలికిఁ బోయి విరించిపలుకులం దెలిపి. దేవా! నన్నింకను వెతలం బెట్టక నాపూనినకార్యంబును సఫలంబుగాఁ జేసి నాకుఁ దలవంపులు రానీయక కావుమా యని కరుణంబుగా వేడినఁ గమలనాభుం డెలనగవు మోమున మొల

తేర నతనితో నే నిందాఁక బ్రహ్మాదులం బరీక్షించితి. నీవే పంచాంగమును జూచి యొకసులగ్నమును నిర్ణయింపుమని యానతిచ్చె. అమ్ముని విష్ణుమాయచే బుద్ధి భ్రంశముఁజెంది తనయత్నంబు ఫలించెనని యుబ్బుచు నక్కఱణి నొక్కలగ్నము నిశ్చయింప నందఱును నుద్వాహసన్నాహంబు గావించిరి. నారదుండును సంభ్రమంబునం ద్రిదశులకుఁ బనులు నియమించుచు నదలించుచు వారిపై నధికారంబు చెల్లించుచు వేగిరపఱచుచుండెఁగాని హిమవంతునికి ముహూర్తమును జెప్పిపంప మఱచె.

అట హిమవంతుండు నారదుఁడు బ్రహ్మకడకుఁబోయి ముహూర్తము నిశ్చయించి చెప్పి పంపెదనని నుడివి చని కడుం దడవయ్యె నేలొకో పంపఁడాయెనని తనపత్నితో నాలోచించుచు నితికర్తవ్యతామూఢుఁడై చింతించుచుండె. అపుడు పార్వతి తల్లిదండ్రుల మనంబుల కలంకదేర్చి మీప్రయత్నముల నుడుగక సలుపుఁడు. కాఁగలదానికి దైవము ప్రమాణమని బోధించిన వార లూఱడిల్లి కర్తవ్యములకుఁ గడంగిరి. శ్రీరమణుండు పత్నులంగూడి మునులు దోడరాఁ బరివార సహితుండై తఱలి వలిగట్టుకుఱంగట నొకకాఱుకానకువచ్చిచేరి యచ్చట నిలిచెను. చతురాసను నాహ్వానంబున నింద్రాదిబృందారకులందఱును గుమిగూడివచ్చి యా కాంతారంబుననే విడిసిరి. కాని వారి నెదుర్కొనుటకును వరపూజ కావింపను హిమవంతుఁడు మున్నగు నెవ్వరును రామింగని యందఱును నిది యేమి వింత పెండ్లిగానున్నదే. ఇట్టిపెండ్లిని మున్నెన్నఁడుం గని విని యెఱుంగమని యొండొరులతో గుజగుజలు వోవుచుండిరి. విష్ణువు బ్రహ్మతో నిదేమి పరిభవమయ్యా. నారదుఁడు చేసినపని యెంత బాగుగానున్నది. మిన్నక యొకచోనున్న నన్ను బయటికీడ్చి యిటు నవమానపఱిచె. నీవాసురమునిని గిరివరునికడకు సరగునఁ బంపి విషయ మెట్లున్నదో కనుంగొని రమ్మని పంపుమా. అతఁ డిపుడు నాకంటికిఁ గానరాఁడు. అని చెప్పిన నప్పద్మజుండు నారదుం బిలిచి యేమయ్యా మంచి తంటలు తెచ్చిపెట్టితివే యిఁక రయంబునఁ దుహినాద్రిచెంతకుఁ జని మారాక యెఱింగించి వరపూజకై యతనిం దోడితెమ్మని పంచెను. నారదుం డిదె చని యాతనిందోడ్కొని వత్తునంచు వచించి యొక్కపరువునఁ బ్రాలేయశైలాధినాథుకడకేగి హరిప్రముఖామరుల యాగమనంబుఁ దెలిపి యేమయ్యా! పెండ్లిచిహ్నము లేమియు నీయింటఁ గానము. వచ్చినవారి నెదుర్కొనుటకు రాక యూరకున్నావని నిష్ఠురోక్తులాడెను. హిమవంతుఁ డతనితో మునివరా! లెస్సగా నాడితివి. బ్రహ్మపాలికిఁ బోయి ముహూర్తము నిర్ణయించి యొకశిష్యునిచేఁ జెప్పిపంపుదునని చెప్పి నీవు చని నాకొండునుం జెప్పి పుచ్చకయే పెండ్లికొమరునిం జుట్టములను బిలుచుకొనివచ్చితి నని చెప్పి నాపై ధ్వజంబెత్తెదవే. మంచిపెండ్లిపెద్దవు లే, లెస్సపెత్తనమే. కలహమునకీవు ప్రథమపాదంబని యెఱింగియు నేను నీమాటలను నమ్మి నాజడత్వమున జేలు

పోయితి. ఇందు నా నేరమేమి తెలుపవయ్యా. అని చెప్పిన నప్పుడు తాఁజెప్పి పంప మఱచినది తలంపునకు రాఁగ దురంతసంతాపంబుఁ బొంది తనలో నిట్లు తలపోయఁ దొడంగె. అకటా! యితనికిఁ జెప్పి పంప నేనే మఱచి తప్పుఁ జేసితిని. బుద్ధిలేక గర్వంబున నపరాధంబు గావించితి. తగినశాస్తి యయ్యెను. ఇఁక హరి మున్నగువారిని నేనే మొగంబునఁ జూతును. హరి నాపై నలుగకున్నే. ఏమిచేయుదు. అని తలంచుచు మ్రాన్పడియుండె.

అంతట శ్రీకాంతుండును బ్రహ్మేంద్రాదిసుపర్వపర్యులును తమంతట హిమవంతుని నివాసంబుపొంత కరుదెంచిరి. హిమాద్రిమ్రోల మోడుమాడ్కి నొక్కెడ నిలుచున్న నారదుం గాంచి విరించి సోపాలంభంబుగా నిట్లనియె. దేవమునిసత్తమా! హరియానతిని నేనిటకు వచ్చితి. నావేసు బ్రహ్మ యందురు వచ్చినపని యేమనియు నడుగక యేమియు నెఱుంగనివాని తెఱఁగునఁ గదలక మెదలకున్నా వేమయా. హరికిని హిమగిరిసుతకును బరిణయము సమకూర్తునని ప్రజ్ఞావచనంబులు వలికి మమ్ము నందఱ నిటఁ జేర్చి మాకు నగుబాట్లు తెచ్చిపెట్టి నీవు హాయిగా వేడుక చూచుచున్నాఁడవు. అని తూలనాడిన నప్పటి కించుక తెలివివచ్చి యచ్చుతుశాస్యుని చరణంబులపైఁ బాహిపాహి యనుచు వ్రాలి యశ్రుమోచనంబు గావించుచుండె. అంతఁ బద్మజుండు హిమవంతునితో శ్రీనాథుండు వచ్చియున్నవాఁడు. కర్తవ్యంబునకుఁ గడంగకమున్నుగాఁ బార్వతి నడిగి తదీయాశయం బెఱింగి కర్జంబు నిశ్చయింతమని హిమవంతుఁడు దోడరా నయ్యింతిచెంతకుఁ జని యంతయు నెఱింగించి యమ్మా హరిం బెండ్లియగుదువే యని యడిగిన సుమ యిట్లనియె. దేవా! స్వయంవరమునఁ బతిని జేకొందునని తలంతు. రెండేండ్లబాలు నొక్కని నాజనకుఁడు నాజననియంకముపై నుంప నాబాలునిఁ బయికెత్తునతనిని వరింతు నిది మదీయాశయమని పలికిన విరించి మంచిదని యొప్పికొనియె. హిమవంతుండును వల్లెయని స్వయంవరము చాటం బనిచె. ఎల్లసురలును నరుదెంచిరి. శంకరుండును నేవంకనుండియో చనుదెంచె. హిమవంతుఁ డొక రెండేండ్లబాలుని మేన యంకముపై నిడిన వానిని వేల్పు లెవ్వారును నెత్తనోపరైరి. వెన్నుండును వాని నెత్తఁజాలక విముఖుండై తొలఁగె. నారదునిమోము చిన్నఁబోయె. అంత శివుండవలీల నాబాలు నెత్తుడు హిమవంతునానతిని హైమవతి శ్రీకంఠునికంఠంబునఁ గుసుమదామకంబు నునిచి యప్పశుపతిం బతిఁగా వరించె.

ఇంద్రాదులు కోపించి శివునిపై నస్త్రంబు లేయఁ బూనుఁడు శంకరుండు హుంకృతిధ్వానంబు గావించిన వారికి బాహుస్తంభనమయ్యె. హరియు హిరణ్యగర్భుఁడును వారికిఁ దగినశిక్షగలుగుట మంచిదే యని తలంచి మిన్నకుండిరి అంత నారదుం డావింతం గనుంగొని యోహో మహాదేవునిమహిమచందం బిట్టిదని యెఱుంగక యే నిన్నిధినంబు లతనిని సరకుసేయక వెన్నునినే మిన్నగా నెన్నుచుం

టనే. ఇప్పు డమ్మహామహుని శక్తిని గనుఁగొంటి. నాగర్వమంతయుఁ బోయెను. తెలివివచ్చెను హరిహరుల కభేదమని యిపు డెఱింగితి. అని మనంబునఁ దలంచుచు శంభునిచరణరాజీవయుగళిపై వ్రాలి కావుము కరుణానిధీ నాచేసిన యపరాధంబులను క్షమింపుమా యని ప్రార్థించెను. ఉమాజాని వానికిం గరుణించెను. రమాజాని శంకరునితో మనయభేదం బితనికిఁ దెలుపుటకును నితని మూలంబున లోకు లెఱుంగుటకును నేనే యితనిని మదీయమాయకు లోనుగాఁ జేసి యీతంత్రం బితనిచే నడపించితిని. ఇతనివలన దోసంబు లేదు గావున నిమ్మునిని మన్నింపుమా. యని నుడివిన నుడుపతిమౌళి యట్టులె యగుంగాక యని యనుగ్రహించె. దివిజులు భుజాస్తంభన వినిర్ముక్తులై సంతసించి శంకరుని వినుతించిరి. హిమవంతుని వేఁడికోలున నీరజాక్షుండును నారదుండును ముందునిలిచి పెండ్లిపనులనెల్లఁ గావింప గౌరీశంకరులకుఁ బరిణయమహోత్సవంబు మహావైభవంబునం బ్రవర్తిల్లెను. అందఱును నమందానందంబుఁ జెందిరి.

ఈకథాప్రణాళికంబట్టి యీకవివర్యుఁడు కావించిన మార్పులును గ్రొత్తకూర్పులును నివి యని చదువరులకు గోచరించు.

ఈకావ్యమువలన నీకవిగారు జనులకు బోధింపఁబూనిన ముఖ్యాంశము లీగ్రంథమును జదువుటచే నాకు గోచరించినవాని నిట వివరింతు.

ఇక్కాలంబునఁ గొంద ఱజ్ఞులును వంచకులును గపటవేషంబులు దాల్చి హరిహరులు భిన్నులనియుఁ బ్రకృతి వేఱనియు హరియే సర్వోత్కృష్టదైవంబనియు నిహపరసౌఖ్యప్రాప్తికై యతనినే సేవింపఁదగుననియు శివుని నుపాసించుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదనియు నిట్లు పలుచందంబుల జనులకు బోధించుచు విత్తముల నార్జించుచున్నవా రని వివరించి నిజంబగు తత్త్వమును బోధించుట కవిగారి ముఖ్యోద్దేశమై యున్నట్లు కానంబడియెడు. దీనికి నిదర్శనంబులు చూపెద.

కావ్యారంభముననే యిది చూపట్టెడు. పరమశివుని భజింప సనకాదిమహామునులు కైలాసంబునకేగి యమ్మహాదేవుని దర్శనముసేయునపు డతండు వారిని భూలోకవార్తలనడుగ వారు "త్రిమూర్తులం దరయ సారసనేత్రుఁడె యెక్కుడంచు విజ్ఞానధనాఢ్యుఁడంచుఁ" గొందఱు సభలలోఁ బెల్లుగా ధ్వనులెసంగ వాదులాడుచు నున్నారని విన్నవింప మహాదేవుండు వారితో:—

చ. మనసున నెట్టిరూపము సమస్తవిధంబులఁ దృప్తిదంబుగాఁ
దనరునొ యట్టిరూపమును దాల్చినవానిగ నామ మెద్ది యిం
పుగ గలిగించు దానినె విభుండగు నాపరమాత్ముకుం బ్రియం
బనియుఁ దలంచి భక్తిమెయి ధ్యానము సేయఁగవచ్చు నిచ్చలున్. (1-36)

క. జగమునఁ గలిగినమతములఁ, బొగడంబడు దైవమొకఁడె పో తలపోయన్
దగు నతని కన్నిపేరులు, తగు సకలాకృతులు; నొకఁడు తగనిది కలదే. (1-38)

సీ. ఎల్లెడలందాసె యొసఁగుచు నద్వితీయం బనుతత్త్వ మేదనుచు నుపని
షత్తులు వెదకంగఁ జాలక చేడ్పడఁ గనుఁగొని యానందకలితుఁ డగుచు
నేచోట నేపేర నేరూపమునఁ దన్నుఁ బిలిచి ధ్యానించినఁ బ్రీతుఁ డగుచు
సమబుద్ధిచేఁ బ్రాణి సంతతిం జూచుచుఁ దా సాక్షిమాత్రుఁడై తలఁపరాని
తే. మహిమమున నొప్పుచున్ సర్వమయతఁ బొల్చి, యిట్టివాఁడని యెవ్వరే నెఱుఁగరాక
యుండ వ్యాపించి తేజోమయుండుగాఁగ, వెలయుఁబరతత్త్వ;మికఁ బెక్కుపలుకులేల. (1-40)

అని యిట్లు పరమార్థతత్త్వంబును నిరూపించి ప్రకృతియనంబడు భగవతి పరమేశ్వరునికంటె భిన్నురాలు కాదని

చ. తెలియనివారలే భగవతిన్ భగవంతుని వేఱుచేయఁగాఁ
దలఁతురు వారికెన్నఁటికిఁ దత్త్వ మిదంచు నెఱుంగఁజాలుజ్ఞా
నలవము గల్గదంచు మది నమ్ముఁడు జ్ఞానధనాఢ్యులార ! యీ
పలుకులఁ గల్లు సత్యమది పర్వెడుఁగాక జగద్వ్రజంబునన్. (1-41)

అని తెలియఁబలికి భేదవాదముగావించు కుమతులంగూర్చి యిట్లనియె:—

క. కుక్షింభరులగు కొందఱు, పక్షీంద్రుఁడు వాహనముగ భాసిల్లు సరో
జాక్షునకుం ద్ర్యక్షునకున్, వీక్షింతురు భేదమున్నవిధమున నకటా ! (1-42)

క. అజ్ఞులె యయ్యుఁ దమరు స,ర్వజ్ఞులవలె నుండఁ గోర్కె వఱలఁగ ధరలో
విజ్ఞులు నవ్వఁగ వేదాం,తజ్ఞానము బోధచేయఁ దలఁతురు మూర్ఖుల్. (1-44)

తే. తమకుఁ దోఁచినయర్థంబె తగినదనుచు, నొరులు చెప్పెడునర్థమం దొప్పదనుచుఁ
తెంపఱితనంబు మీఱ వాదించుచుండు,వారలే మూర్ఖు లనఁబడువారు జగతి. (1-45)

క. యతివేష మూనికొందఱు, మితిమించిన యాశఁబూని మేదిని స్వేచ్ఛన్
జతనమునఁ దిరిగి విత్త,ప్రతతిం గూర్పంగఁగోరి భక్తుల మనుచున్. (1-46)

చ. తెలియని ధర్మమార్గముల తీరిది యంచు వచించుచున్ జనం
బులఁ బలుభంగి శాంబరిసముద్రమునం బడఁద్రోయఁజాలు రీ
తులఁ గనిపెట్టుచుం దిరుగు ధూర్తులు యోగులు భక్తులంచు మె
ప్పులఁ గనువారు వారలెటు పూనికఁబల్కిన నేఫలంబగున్. (1-47)

అని వారలఁ దూలనాడి యీ వాదమునకుఁ బర్యవసానంబును మీ రెఱింగెదరుగాక యని యిందువతంసుఁ డానతిచ్చి తిరోహితుం డయ్యె.

ఈసిద్ధాంతమునే స్వయంవరసమయంబున నారదుం డెఱింగి యీరీతిని సభలోనెల్ల సురవల్లభులును విన నిట్లని యుపన్యసించెను.

మ. హరి యుత్కృష్టుఁడు సర్వదేవతలయం దామ్నాయతత్త్వం బిదే
హరుఁ డుత్కృష్టుఁడు సృష్టియం దిదియ పో యామ్నాయసారం బటం
చురువాగ్ధాటి సభాస్థలిం గుజను లోహోయంచు మెచ్చన్ సుధీ
వరవారంబునఁ గొందఱిట్లుభయథావాదంబులన్ జేయుచున్. (5-472)

మ. కలహంబుల్ కలిగించుచున్ మతమనంగా నెట్టిదో యెంచకే
పలుగాకుల్ తమశిష్యులై మెలఁగఁగా ధర్మంబు నార్జించుకో
ర్కులు మీఱం జరియించుచుండఁగను నాకుంబోఁచె నిందేది దు
ర్బలమో యెయ్యది సారమో యనుచుఁ దెల్పంజాలు నూహల్ ప్రభూ. (5-473)

చ. తెలిసెను నేఁటి కీశ్వరుఁడు దేవవిభుండగుఁ జక్రపాణి నా
నలరు మహాత్ముఁడట్టిఁడగు నారయ వీరలు కార్యసంగతిన్
జెలఁగుట నిర్వురై రి యిదె చిత్రము వీరిచరిత్ర మెంతొ ని
ర్మలమగు నిర్వురొక్కటియె మామక బుద్ధి యెఱింగె దీనినిన్. (5-477)

క. హరిహరులకు భేదంబును, బరికించెడువారు నేను బలె నజ్ఞాన
స్ఫురణమున మోసపోయిన, పురుషులె తత్త్వంబు నెఱుఁగఁ బోలరు వారల్. (5-479)

ఈయంశమునే కవిగారు విష్ణువునోటం బలికించిరి. విష్ణువు శివునితో నయ్యవసరంబునఁ జెప్పిన చందంబుఁ గనుఁడు.

ఉ. వంచకు లొక్క కొంద ఱిల వారక యెల్లెడలం జరించి ప్రే
మించిన యట్లు పామరుల మెల్లన లోఁబడి యుండునట్లు గా
వించి మహేశ! యీమనకు భేదము గల్గునటంచు మించి బో
ధించుచుఁ బెక్కుచందములఁ దేఁకువ విత్తములెల్ల లాగుచున్. (5-494)

మ. యతులం బోలి చరించుచున్ విమలయోగాభ్యాసముం జేయు ప
ద్ధతులం గన్పడఁ జేయుచున్ వివిధ భేదస్ఫారధర్మాళిఁ జే
యు తలంపుల్ వెలయించుచున్ మఱియు నెన్నోరీతులం బల్కి శి
ష్యతతింగూర్చుచు నుంద్రు వారివలనన్ సత్యం బదెల్లం జెడెన్. (5-495)

అని పచియించి దేవవ్రాతంబులతో హరిహరభేదవాదులకు సత్కర్మసిద్ధిఁ గలిగింపకుఁడు వారిని నరకంబులఁ గూల్చి దుర్భరబాధ లనుభవింపఁ జేయుఁడీ యని యిట్లనియె.

సీ. మనయందు భేద మేమాడ్కిని గలదని వాదించుమూర్ఖులు భక్తి దూల
నిరయంబునం బడి నిత్యదుఃఖితులయి యుందురు వారికి నొక్కకాల
మున నైనఁ దన్ముక్తి పొసఁగదు సత్యంబుగా నని పల్కి యమ్మానివరుల
సురల నింద్రాదులఁ జూచి మీరెల్ల రీవృత్తాంతమును జక్క నెఱిఁగినట్టి
తే. వార లిఁకమీఁద నిట్టి దుర్వాదములను, జేయువారికి సత్కర్మసిద్ధి గలుగ
దనెడు మామకసూక్తిఁ జక్కనివిధమునఁ, దెలుపుఁడీ యిది నాయాజ్ఞ పలుకులేల. (5-505)

ఉ. హరిహరు లొక్కటే యనెడునాశయ మెవ్వరి మానసంబులం
దరయఁగ నుండదో యల నరాధములన్ జమునింట నిల్పి దు
ర్భరనరకంబులం బడుచుఁ బాపఫలంబుల నొందఁజేయుఁ డీ
సురవరులార! యాజ్ఞ యిది శూలికి సమ్మత మంచు నెన్నుఁడీ. (5-506)

ఇంతటితోఁ దనివిచెందక కవిగారు శంకరునిముఖంబుననె యీయంశము లను బలికించిరి. శివుఁడు సర్వమంగళంబరిణయమైన పదంపడి నారదునితో

ఉ. మానిగణేంద్ర! లోకముల మాధవశంకరతత్త్వమొక్కఁడే
గాని విభేద మించుకయుఁ గానఁగరా దెపుఁడైన దాని కం
చూనిన శ్రద్ధఁ దేటపడు నుద్యమముం బొనరించినాఁడ వీ
జ్ఞానమె కల్గు నెవ్వరికి శాశ్వతమోదము వారి కబ్బెడున్. (5-602)

చ. ఇరువురియందు నొక్కని గణించి మఱొక్కని దూలనాడు కా
పురుషులు దుర్గతిం బడి విముక్తియ లేక తపింత్రు మానికుం
జర కృతకృత్యతం గనఁగఁజాలితి వింక యథేచ్ఛమెప్పుఁగాఁ
దిరుగుము లోకజాలముల దీనులఁ గావఁగ మానిమిత్తమై. (5-603)

ఉ. దాసులమంచుఁ గొందఱు నితాంతము స్వర్ణము ప్రోఁగుచేయ స
న్న్యాసులమంచుఁ గొందఱు విహారము సల్పఁగఁ గోరి యొక్కటన్
వేసములూని పామరుల వింతగ శిష్యులఁ జేసికొం చనా
యాసముగా సుఖింతురు మహాపద లబ్బును వారినుండియే. (5-627)

ఉ. వారల నీచవాక్కులకుఁ బామరు లింతయు లొంగకుండ వే
సారక సంచరించి పలుచందములన్ సుమతం బిదంచు నిం
దారయ సత్ఫలంబు గలదంచు వచించుచు వారియజ్ఞతన్
దూరముగాఁ దొలంగునటు తోరపుఁబట్టుదలం బొనర్పుమా. (5-628)

అని యానతిచ్చె.

ఈ కవినాథుండు శ్రీవిద్యోపాసకుఁడని యితనిగ్రంథములందలి యాశ్వాసాంతగద్యములవలనఁ దెల్లంబగు. శక్త్యుపాసకుల మతంబున బ్రహ్మవిష్ణురుద్రులును నాపరశక్తి నారాధించువారలే. ఈయంశమును శ్రీశంకరభగవత్పాదాచార్యులు సౌందర్యలహరియందు మొదటి శ్లోకమందే నిరూపించియున్నారు.

"శివశ్శక్త్యాయుక్తో యది భవతి శక్తః ప్రభవితుం
నచే దేవం దేవో న ఖలు భవతి స్పందితుమపి,
అత స్త్వా మారాధ్యాం హరిహరవిరించాదిభి రపి
ప్రణంతుం స్తోతుం వా కథ మకృతపుణ్యః ప్రభవతి."

అని. మఱియు "హరిబ్రహ్మేంద్రసేవితా" అనియు, "కరాంగుళినఖోత్పన్న నారాయణ దశాకృతిః" అనియు, "ఉన్మేషనిమిషోత్పన్న విపన్న భువనావళిః" అనియు లలితాసహస్రనామస్తోత్రంబున నయ్యాదిశక్తికి నామములు పేర్కొనఁబడియున్నవి. ఈమతమును విష్ణువు వక్కాణించినట్లు కవిగారిప్పగిదిని వివరించియున్నారు.

ఉ. పంకజసూతి నేనును గపాలియు నాపరశక్తిదివ్యప
త్పంకజరేణులేశులమె భద్రములున్ సుజానాళి కీయ ని

శ్శంకముగా సభుంబులను సల్పెడువారి నడంప లోకమం
దంకిలినొందకుండునటు లారసి ధర్మము నిల్పఁ బూనికన్. (5-509)

క. పరదేవి య్యాజ్ఞఁ గొనియే, పరమాద్భుత శక్తిఁ దాల్చి పరమపదములన్
జరియించువార మని మీ, రరయుండు పలుమాట లింక నాడఁగ నేలా. (5-510)

క. పరశక్తి యాదితత్త్వం, బరమే యగు నిర్గుణమనఁ దత్త్వమ్మదియే
పరినుతమా వేదములన్, సురలారా! యావచనమె సూనృతపథమా. (5-511)

సనందనాదిమునులు పరిణయానంతరము పరమేశ్వరిని వినుతించిన చందం బును జూడఁ గవిగారి పరదేవతోపాసనారతి తేటపడు :—

ఆ. సర్వమంగళయును సర్వజ్ఞనిచ్ఛయే, దనదు నిచ్ఛగాఁగ ననుపమాన
కరుణ న్యాశ్రితాళిఁ గాపాడుచు నుపాసకులకు సిద్ధిదయయి యలరుచుండె. (5-657)

సీ. సాదాఖ్య కళయని స్వాంతంబులఁ దలంచి యోగులు ధ్యానించుచుండ వెలసి
కుళనాయిక యనుచుఁ గోర్కిని గౌళమార్గనిరతు లర్చింపఁగాఁ జెలంగి
కామకళాంబ నాఁగ శుభాగమాచారతత్పరుల్ పూజలఁ దన్ప నలరి
పరదేవి యని వేదపద్ధతి వైదికుల్ తన్ను నారాధింప దయనుమించి

తే. యెట్టిమార్గమ్మునంగాని యెవరు భక్తిఁ, దన్నుఁగొల్చినఁ దద్వాంఛితముల నిడుచు
సర్వకారణతం బొల్చి సర్వమంగ,ళాఖ్యచే మించి శ్రీదేవి యలరుచుండె. (5-658)

ప్రకృతియుఁ బురుషుఁడు నొక్కటే యని వార లిట్లు వచించిరి :—

చ. ప్రకృతియుఁ బూరుషుండు నన భాసిలు నయ్యది యొక్కతత్త్వమే
సకలము తద్భవంబె యగుఁ జాలరు వానికి భేదమున్న య
ట్లొకవిధిఁ జెప్ప నేరయిన నొప్పును దద్ద్వయ సామ్యభావనా
ప్రకటవిధానమంచుఁ దలఁపం జనువారల నుద్ధరించుచున్. (5-648)

ఈకావ్యంబునఁ గవిగారు విపులముగా నుపన్యసింపఁబూనిన ముఖ్యాంశము నారదగర్వభంగమని తెలియవచ్చెడు. పరమభాగవతాగ్రేసరుండగు నా దేవర్షి వరేణ్యుండు జనులు సుకృతదుష్కృతఫలంబుల ననుభవింపఁ దగుకార్యంబు లాచరించునట్లు వారిమనంబుల నాశయంబు లుప్పతిల్లు పగిదిని వారిం బురికొల్పు చుండుటం గని యతనిని గలహాశనుండనియు నొరులకుఁ దంటలుపన్ని వారు చిక్కులఁ బడుచుండఁ గాంచి యతఁడు వేడ్కతో నుబ్బుచుండుననియుఁ గవులు వర్ణింతురు. కాని యతఁడు పడినపాటులను జెందినపరాభవంబును గవిగా రీకార్యం బున వర్ణించినచందములఁ గాంచినఁ జదువరుల కమ్మునివతంసునిపై జాలి యొదవక మానదు. హరిహరు లొక్కటేయని లోకులకు బోధించుటకై విష్ణువు స్వయముగా నారదుని నిజమాయకుఁ జిక్కించి యతనిం బలువిధంబుల నాడించితినని చెప్పినట్లు

క. నే నెక్కుడంచుఁ గొందఱు, కానరు త్ర్యక్షుని మహేశుఁ గాలాంతకునిన్
మానిపరవినుతు శ్రేష్ఠం, డౌనని మఱికొంద ఱిట్టు లజ్ఞులకెల్లన్. (5-496)

క. తెలియం జెప్పచు మనకుం, గల దెంతో భేదమనుచుఁ గడఁగి సభలలోఁ
బలుకుచుఁ బామరుల మనం,బులఁ గల దృఢభక్తి నాశముగఁ జేయుపనిన్. (5-497)

క. ఒనరించుచుండ వారల, కనుపమ దృఢభక్తి నిల్ప నాత్మఁ దలఁచి యీ
మునిఁ నాడించితి నివ్విధ,మున మాయం గప్పి యజ్ఞుపోలిక దేవా. (5-498)

అని యున్నది.

విష్ణువు నారదుని నాడించినది నిక్కమగునో యేమో కాని శేషాద్రిశర్మ కవిగా రాతనిని నానావిధంబుల నాడించినది నిక్కము. ఆడించి రన నేల? ఏడిపించిరి. పాపము. అమ్ముని పార్వతికిని విష్ణునికిని బెండ్లిఘటింపఁబూని హిమవంతుఁడు, విష్ణువు, బ్రహ్మ వీరల నడుమ నెన్నిమాఱులు మతిభ్రమణంబునఁ బరిభ్రమించెను. ఎన్ని మాఱులు విసిగి వేసటఁ జెందియు మాయావివశుండై మరలఁ దిరుగఁజొచ్చెను. అందఱివలనను నతనికిఁ జీవాటులే యగుచుండెను. (3-99-197-199-203) విష్ణుఁడు తొలుతనుండి యతనికి గర్వభంగముఁ గావింపఁ దలఁచెనఁట.

"అమ్ముని గరువంబడంప మదిబూని............" (1-222)

అయినను నారదుఁడు తొలుదొల్త హిమవంతునిఁ జూడఁ బోయినప్పు డతఁడు తన తనయకుఁ దగినవరుఁ డెవ్వఁడగునని యడుగ నారదుఁడు విష్ణువే యని చెప్పిన నట్లైని నీవే హరిని సమ్మతింపఁజేసి యీ వివాహమును నిర్వహింపుమని కోరిన సందర్భమున నారదుండు తనమనంబున:—

చ. తనమది నెంచె నీగిరిసుతామణి శంకరుఁ గోరుచున్నదీ
వనరుహనేత్ర శ్రీపతికి వల్లభయౌట పొసంగనేర దీ
పని పయిఁబెట్టుకొంటిఁగద భావి మహాకలహంబునందుఁ బా
ల్గొనియెద శౌరినిన్ హరినిఁ గూర్చెద నొక్కట నట్టె గాంచెదన్. (1-164)

చ. హరిహరయోగదర్శన మహాంకృతిఁ బాపి విముక్తినిచ్చు శం
కరునకుఁ బద్మనేత్రునకుఁ గల్గును భేద మటంచు విష్ణువే
నిరుపముఁ డంచుఁ బల్కు కుమనీషులగర్వముఁ బాపువాఁడ నీ
చరితము నీకెపంబున నెసంగునుగాక జగత్త్రయంబునన్. (1-165)

క. కలహమె నాకు భోజనముగాఁ దలపోయుదు రజ్ఞులెల్ల ని
మ్మలఁ గలహంబె పెట్టి విధిముఖ్యుల నజ్ఞులఁగా నొనర్చి ని
స్తులమగు తత్త్వమిద్దియని తోడనె లోక మెఱుంగఁజేసెదన్
గలుగును దాన సత్ఫలము నాకును దక్కిన భక్తకోటికిన్. (1-166)

అని నారదుఁడే యిట్లు తలంప నతనికి గర్వమెక్కడిది? ఇఁక నతనిని విష్ణువు నిజమాయలోఁ బడఁద్రోయుటయు నతనికి గర్వశాంతి గావింపఁ దలంచుటయు నెక్కతంబుననో తెలియరాకున్నది. అమ్మునినాథుఁడు పూనిన యీ కార్యంబువలన హరిహరాభేద తత్త్వం బెక్కరణిని విశదమయ్యెనో యదియు నెఱుంగరాదు.

అయినను "నిరంకుశాః కవయః" అనునార్యోక్తిచొప్పునఁ గవులు వర్ణించుట కడ్డు గలదే. నారదుఁడు తెలిసియే యీకార్యంబునకుఁ గడఁగినట్లుండఁగా నడుమనడుమ

"తెలియఁ జాలకపోయితి విష్ణుమాయలన్." (3-5)

"గర్వమె నన్నునీస్థితికిఁ గావలెనంచును జేర్చె మానిపా." (3-56)

"........................ఇంకమీఁద ని
ట్లే యవివేకికార్యముల నెన్నఁడు సాహసమూని సుంతయే
చేయక సత్తపోనిరతిఁ జెంది వసించెద నొక్కచోట." (3-63)

"బుద్ధియె లేక యిప్పనికిఁ బూనితి." (4-244)

"నాదు గర్వముల్ తొలఁగె." (4-336)

అని యీరీతులఁ బలుమఱు దుఃఖించుటేలొకో? నారదుని కీవిషయంబున సంభవించినకష్టంబు లేక నతనికి జన్మాంతమును నెన్నిజన్మములకును జాలు నని తలంపవలసియుండెడు. నారదుఁడు లేకుండిన నీకథయుఁ బెరుగదు; ఈకావ్యమును నింత దొడ్డది కానేరదు.

నారదుఁడు ప్రథమంబున మురమథనునిజూడ వైకుంఠమున కేగె. (1-187)

ఉ. అందొక సుందరాలయము హరితమంబుగఁ జూడనొప్పు నం
దిందిర పాదపద్మములు సెంతయు వేడుక నొత్తుచుండ నా
నందరసాబ్ధిమున్గిన మనంబున నెంతయుఁ జూడనొప్పు గో
విందుని దేవదేవునిఁ ద్రివిక్రముఁ గాంచె సురర్షి యంతలోన్. (1-191)

చ. దివిజమునీంద్రురాకయు మదిన్ మునుమున్నె యెఱుంగఁగాన దే
వవిభుఁడు లేచి సంతసము వర్ధిలఁగా నెదురేగి భార్గవీ
ప్రవిమలహస్తసారసవిభాసురకాంచనపాత్ర మందికొం
చు విధిని బాదముల్ గడిగి శుభ్రజలంబుల వాని వేడుకన్. (1-192)

చ. తనదు శిరంబునన్ మఱియు దారశిరంబున యందుఁజేర్చి...... (1-193)

అని కవిగారు కావ్యాదిని నుడివినను దదనంతర మెన్నిసారులు నారదుఁడు నీరజనాభుని జూడఁబోయినను గోలోకమునకే చనియె నందొక సుందరమందిరంబున నరవిందనయనుండు రాధాదేవితో నివసించియుండె ననియుఁ బెండ్లికివచ్చినపుడును వారిరువురే వచ్చిరనియుఁ జెప్పుట యేలొకో? శ్రీలక్ష్మీదేవి వేరెత్తకయే పోవుట యేలొకో? చూడుఁడు. (3-128-157-359); (4-327); (5-517-5-636-637.)

హరిహరులంగూర్చి యుత్కృష్టాపకృష్టవాదములు గావించుదుష్టాత్ములు నికృష్టులని నిరసించుచు వారిరువురు నభిన్నులని బోధించుటయు నారదగర్వభంగమును గవిగారి ప్రధానోద్దేశ్యములుగాఁ గానంబడుచున్నను వీరు మహాకావ్యలక్షణములగు నగరర్తుశైలాదివివిధవస్తువర్ణనల విలసిల్లు నొకస్వతంత్రకావ్యమును రచింపఁదలంచి యిమ్మహాకావ్యమును నిర్మించినారనుట తెల్లము. ఇందలి కవితా

ధార సురసరిల్లహరికై వడి ననర్గళమై యలరారెడు నని నుడువుట యతిశయోక్తి కానేరదు. కావ్యమంతయు ద్రాక్షాపాకమై వైదర్భీరీతిని గైశికవృత్తిని బ్రసాదమాధుర్యాదిగుణంబులను నివ్వటిల్లెడు. అందందుఁ జూపట్టు సురుచిరంబులగు జాతీయంబులు చదువరుల యుల్లంబులఁ బల్లవింపఁజేయు. వానిం బ్రదర్శింపఁబూనిన నీ భూమిక మితిమీఱి పెరుగునసుతలంపునఁ జూపనైతి.

చదువరులు సంతసింప నీకావ్యమునందలి హాస్యరసప్రధానములగు పద్యములను గొన్నిటిని శృంగారరసవిలసితంబులగు కొన్నిపద్యములను బ్రదర్శించి యీ భూమికను ముగించెద. బ్రహ్మ పార్వతిపెండ్లికిఁ బోయినపుడు వివాహసన్నాహ సూచన లేమియుఁ గానమిం గని నారదునితో నిట్లు చెప్పెను.

చ. అరిగి హిమాచలేంద్రుఁ గని యాతనిముందొక శుష్కదారువ
ట్లరయఁగనౌ సురర్షి వరు నప్పుడు కాంచి పితామహుండు నే
సరసిజనేత్రు నానతిని జయ్యన వచ్చితి బ్రహ్మనాముఁడన్
సురమునివర్య యేటి కిటఁ జోద్యముగా నిలుచున్నవాఁడవో. (5-302)

ఉ. వచ్చిన కార్య మేమనుచు స్వాంతమునం దలపోయకుండఁగా
వచ్చునె న్యాయ్యమే యిదియు వాసవముఖ్యులు నీవు రామిచేఁ
జెచ్చెర వచ్చినా రిటకు శ్రీహరియున్ దయచేసె నింక మే
మిచ్చట నెందు నుందు మిపుడేని వచింపుము సత్కృపానిధీ. (5-303)

ఉ. చాలును నీవొనర్చిన ప్రశస్తమహోత్సవకార్యదీక్షయుం
జాలు నిటం బొసంగిన విశాలసపర్యలు మాటలేల మే
మోలిఁ జనంగ నుత్తరువె యోముని ! పెండ్లికిఁ బెద్దవాటయే
చాలును వేలువచ్చినటు సంతసమందుచుఁ బోవు టొప్పఁగా. (5-304)

చ. తడిసిన నుల్కమంచమువిధంబున బిఱ్ఱబిగించుకొన్న ని
ప్పుడు పనిసాగునయ్య మముఁబోఁటులఁ జంపితి వింతదాఁక న
య్యడవుల నుండఁజేసి మరియాదలు నేర్చుకొనంగవచ్చు నీ
కడ నికఁ జాలుఁ జాలు మృతకల్పులఁగా మము నెంచినాఁడవే. (5-305)

చ. దనుజులు దైత్యరాక్షసులు త్వత్పరికల్పితదేవకార్యమి
ట్లనుపమరీతి సాగఁగని యార్చుచు గేలియొనర్పకుందురే
వనజదళాక్షుఁ డిప్డు చనవచ్చునె వచ్చిన త్రోవఁబట్టి య
య్యెనె యటఁ బెండ్లియంచడుగ నేమని పల్కుదు మేము వారితోన్. (5-306)

శృంగారరసమునకు:—

సీ. నవ్యపల్లవము వింతగఁ గర్ణభాగంబునందలరించి విఖ్యాతచూత
కిసలయమ్మును వేణిఁ గీలించి యద్దానిచుట్టును గుందప్రసూనములను
బొదిగి వన్యములగు పూవులపేరులు హృదయభాగంబున నెంతొ వేడ్క
భాసిల్లుచుండంగ వనమయూరకలాప మొకచెవి సందున నొప్పుచుండఁ

తే. సంతసంబునఁ దన వెంట సమవయస్కు లైన సకియలు రాఁగ నిత్యమ్ము వనుల
సర్వమంగళ విహరింప సకలమునులు, చూడ్కు లానందమున ముస్గఁ జూతు రొకట. (1-96)

చ. సరసులఁ బంకజాతముఖ చారుసుమంబులఁ బెల్లుఁ రేఁగు నా
పరిమళముల్ గ్రహించి వనపాళి నెసంగెడు పూలతావులం
బొరలుచుఁ జందనద్రుమసమూహమునన్ విహరించి వాయువా
దరమునఁ బార్వతీతనులతం గొలుచున్ భయభక్తు లొప్పఁగన్. (1-97)

చ. ప్రతి దివసాంతమందు గిరిరాజకుమారిక యక్షకన్యకా
ప్రతతులు తన్నుఁ గొల్వ వనపంక్తి విహారము సల్పఁబోవ న
ప్రతిమపదాబ్జచిహ్నములఁ బర్వెడు పంకజవజ్రరేఖలన్
శతమఖముఖ్యులెల్లఁ గని శ్రద్ధను మ్రొక్కుచుఁ గొల్తు రెంతయున్. (1-98)

ఉ. పున్నమలందు హైమవతి పూజ్యపదంబులఁ గొల్వవచ్చి యా
కిన్నరకాంత లొక్కమొగిఁ గేవలభక్తిరసంబు పొంగఁగా
సన్నుతి యోగ్యగీతముల జానుగఁ బాడఁగ నాదినాదమ
ధ్యున్నత మోదదంబగుచు నొప్పెడు బ్రహ్మముఁ దెల్పుచుండగన్. (1-102)

ఉ. పృంతమునుండి కోర్కమ వెల్వడినంత నె కూడవాసనల్
వింతగఁ బుట్టునన్న సుకవిప్రతిపాదిత నీతివాక్యమా
వంతయు రిత్తగా దనెడునట్టులు భూధ్రకుమారితోఁ గళా
సంతతి యెల్లవిద్యలును జన్మముగాంచి వరించె నంబికన్. (1-103)

చ. హిమకిరణోపలంబుపయి నింతి ముదంబునఁ గూరుచుండి యం
కమున విపంచిఁ జేర్చి యది గండతలంబు స్పృశించి సవ్యక
ర్ణము సయిదోడుగా నమరనాదముఁ బర్వఁగఁ జేయుచుండ భృం
గములును ఝుంకృతుల్ చెలఁగఁగా జతనంబునఁ బాడుఁ దోడుగన్. (1-106)

చ. ప్రమథగణాధినాథుని విరాజితవేణులతాభిషంగ హ
స్త మలయమారుతుండు కడుదూరమునుండియె గాంచి సాధ్వసం
బు మయిఁగొనంగఁ బత్త్రముల పుంజమునందె యడంగియుండె శ
బ్దము వినరా దదేదియును భావమె కార్యము లెల్లఁ దీర్పఁగన్. (1-125)

చ. సిరులకుఁ బుట్టుగొమ్మ గుణసిద్ధుల కెన్నఁగఁ బాలసంద్రమా
తురులకు మంచి మందు గతదోషులకున్ సురభూరుహంబు సుం
దరతకుఁ బుట్టినిల్లు కరుణాగుణసన్మణి కాకరంబు భూ
ధరవర నీకుమారిక నితాంతము తావక భాగ్యరాశియే. (1-148)

ఇటు లెన్నియో యుదాహరింపఁదగియున్నవి. రసజ్ఞు లీకావ్యరాజమును జదివి యిందుఁ జెలువారు లలితమనోహరశైలికిని సురుచిరవచనంబులకును డెందంబుల నానందంబుఁ జెందుచు సొగియుదురు గాత.

నాగపూఁడి కుప్పుస్వామయ్య.

శ్రీః.

కల్యాణోదంతము.

ఉ. "ముచ్చటలూర సేవకస • మూహముపైఁ గరుణారసైకసం
పచ్చణదృష్టులం బఱపి • భద్రములొందఁగఁ జేయుచున్ మనో
జ్ఞోచ్చతఁ గాంచి భక్తులు మ • హోత్తమపద్ధతిఁ దన్నుఁ గొల్వఁగా
వచ్చిన మెచ్చుచున్ వెలయు • వస్తువు సజ్జనరాజిఁ బ్రోవుతన్."

మహాశయులారా!

"కర్మణోహ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యం చ వికర్మణః,
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః. ౧౭
యస్య సర్వే సమారంభాః కామసంకల్పవర్జితాః,
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పండితం బుధాః. ౧౯
త్యక్త్వా కర్మ ఫలాసంగం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః,
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కించిత్కరోతి సః." గీ. ౪-అ. ౨౦
"చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరః,
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్చిత్తస్సతతం భవ. ౫౭
మచ్చిత్తస్సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి,
అథ చేత్త్వ మహంకారాన్న శ్రోష్యసి వినంక్ష్యసి. ౫౮
యద్యహంకారమాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే,
మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్త్వాం నియోక్ష్యతి. ౫౯
స్వభావజేన కౌంతేయ నిబద్ధస్స్వేన కర్మణా,
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్కరిష్యస్యవశోఽపి తత్. ౬౦
ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి,
భ్రామయం త్సర్వభూతాని యంత్రారూఢాని మాయయా. ౬౧
తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత,
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతం." అ-౧౮. ౬౨

అను నీ శ్రీకృష్ణపరమాత్మ వాక్యములు కర్మసిద్ధాంతసారమును, కర్మయోగము నుండి తరించుమార్గమును బోధించుచుఁ గర్మగతి తెలియఁదగినది కాదనియుఁ దేటపఱచుచున్నవి. కర్మాచరణము లేకయున్న సృష్టియే లేదనవచ్చును. సుకృతదుష్కృతఫలముల యనుభవముం బట్టియే సత్ప్రవర్తనాసత్ప్రవర్తనము లిట్టివని తేలును.

ప్రపంచసృష్టియే కర్మము. "ధాతా యథాపూర్వమసృజత్" అన్న వేదవాక్యమున కర్థమేమి? కర్మ మనాది యనుసిద్ధాంతమునకు వేదమే కదా ప్రమాణము. దాని త్రిప్పలకు లోఁబడనివా రుండరు. మహామునులు కాదు. వారియుపాస్య దేవత లగు త్రిమూర్తులును గర్మబద్ధులే యనక తప్పదు. కర్మబద్ధు లనఁగాఁ బామరులని యర్థమా యనువారే పామరులు. భగవంతుఁడు నొకప్పుడు ప్రకృతిబద్ధుఁడుగా నగుట లోకహితార్థము కర్మము ప్రబలమని తేటపఱచుటకే కదా. నిస్సంగులు గూడఁ గర్మతత్త్వ మెఱింగినను దానికి లోఁబడక తీఱదు. భృగుపత్నీవధము విష్ణు వొనరించుట, భస్మాసురునకు శంకరుఁడు వరములొసంగుట, హిరణ్యకశిపుప్రభృతులకు విరించి వాంఛలం దీర్ప వరములిచ్చుట, దాన రాఁగలఫలముల నెఱుంగక కాదు. ఎఱుంగకయే యందు రేని ఆమూవురు నస్మాదృశులే యనవచ్చును. పరప్రబోధార్థమే వారట్టు లొనరించిరి. ఎట్టివారుగాని దుష్కర్మము నాచరించిన దుష్ఫలము, సత్కర్మము నాచరించిన సత్ఫలము నొందకపోరాదను విషయమును బోధించుటకే త్రిమూర్తులు రాఁగల దుష్ఫలముల నెఱింగియు నట్టు లొనరించిరనియు, దానిచేఁ దక్కినవారు త్రిమూర్తులకే దుష్ఫలానుభవము తప్ప నపుడు మన కికఁ జెప్పనేలయని యట్టి దుష్కర్మముల నాచరింపక మానుదురనియు మన మెఱుంగవలయును. ఇది మార్పునొందని సిద్ధాంతము. పూర్వ మొకరాజు తనకడ కర్థార్థియైవచ్చిన పండితునిఁ గాంచి సకలశాస్త్రసార మొకశ్లోకమునం జెప్పుమా యని యడుగ

> "శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి శాస్త్రాణాం సారముత్తమమ్,
> పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్."

అని బదులు చెప్పెనఁట. దుష్టకర్మముల నాచరింపకయుండఁ బరమేశ్వరుఁ డేల చేయరాదను ప్రశ్న మసంగత ప్రసంగమువంటి దగును. తస్మాలమున నే యితరులకు బుద్ధి రావలయునని భగవంతు నిష్టము. సకలవేదపారంగతుండగు రావణునకుఁ బరదారాపహరణరూపదుష్కర్మాచరణేచ్ఛ భగవంతుఁ డేల మాన్పఁడయ్యెను? తానేల రామరూపమున నవతరించెను? అన్ని కష్టముల నేల యనుభవించెను? అంతమాత్రమున భగవంతునకు బుద్ధిలేదనవచ్చునా? ఒక్క దుర్యోధనుని బుట్టింపకయున్న నెందఱు సంఘాతమరణమునకుఁ బాల్పడకయుందురు? వానిం బుట్టించుటంబట్టి సృష్టికర్త యవివేకుఁ డన్న దెంత యుక్తమో యోజింపుఁడు. వారు వీరననేల దేహధారులందఱుఁ గర్మమునకు లోఁబడినవారలే యనక యూరకుండ వలనుపడదు. కర్మ మనాదియను సిద్ధాంత మెవ్వారిచే మార్పంబడఁజాలని దగు నని మన మెఱుంగుటయే మేలగు తెఱంగు.

ఈసిద్ధాంతమున కుదాహరణమే యీ సర్వమంగళాపరిణయము. సకలగ్రంథములు నొక్కొక్కనీతి కుదాహరణములుగనే యున్నవి. తారాశశాంక

విజయము లోనగు గ్రంథములుకూడ మానవులకు బుద్ధిచెప్ప నిర్మించినవే యని నా యాశయము. కాదందురేని రామాయణము నట్టిదే యగునేమో యనుభయము నాకుంగలదు. పఠించువారి కర్మమున ననుసరించి గ్రంథము లర్థమగుచుండును. గ్రంథకర్త భావ మిదియే యని గోచరించుచుండును. చెడుటయు బాగుపడుటయుఁ గలదు. అది వారి కర్మములపై నాధారపడి యుండును. పాఠకులు సన్మార్గభ్రష్టులు కావలయునని వ్రాయఁబడిన గ్రంథ మేదియు లేదనియు నుండదనియు నాసిద్ధాంతము. తారాశశాంకాదులు కేవల మవినీతికే మార్గదర్శకము లందురేని కాంతా కనకముల నిర్మించుటయు సృష్టికర్త కట్టిదే యని సమాధానము చెప్పవచ్చును. ప్రతిప్రశ్నములు చేయవచ్చును. చక్కఁగా విమర్శించినచో సకలగ్రంథములు నీతిని స్థాపింపఁ బాటుపడునవియే. వానితత్త్వ మెద్దియని యరయువారి కర్మము ననుసరించి యవి ఫలముల నొసంగుచుండును.

సర్వమంగళానామ నిర్వచనము.

"సర్వమంగళా. సర్వాణి మంగళాని యస్యాః, దేవీపురాణేతు, సర్వాణి హృదయస్థాని మంగళాని శుభాని చ, ఈప్సితాని దదాతీతి తేన సా సర్వమంగళా. శోభనాని చ శ్రేష్ఠాని యాదేవీ దదతే హరే, భక్తానా మార్తిహారిణి తేనేయం సర్వమంగళా." అని భాస్కరరాయకృత లలితాసహస్రనామభాష్యము. "మంగళం మోక్షవచనం చా శబ్దోదాతృవాచకః, సర్వాన్ మోక్షాన్ యా దదాతి సా ఏవ సర్వమంగళా. హర్షే సంపది కల్యాణే మంగళం పరికీర్తితం, తాన్ దదాతి చ యాదేవీ సా ఏవ సర్వమంగళా." బ్రహ్మవైవర్తము, ప్రకృతిఖండము, ౫౨-అధ్యాయము. "సర్వమంగళశబ్దశ్చ సంపూర్ణైశ్వర్యవాచకః, ఆకారో దాతృవచన స్తద్దాత్రీ సా సర్వమంగళా." బ్రహ్మవైవర్తము, శ్రీకృష్ణజన్మఖండము, ౨౭-అధ్యా. "సర్వాణి హృదయస్థాని మంగళాని శుభాని చ, దదాతి చేప్సితాన్ లోకే తేన సా సర్వమంగళా." దేవీపురాణము, ౮౫-అధ్యా. అను నీ ప్రమాణముల ననుసరించి యాదిశక్తియే యిటుఁ బేర్కొనఁబడినదని యెఱుంగవలయును. కారణాంతరముల ననుసరించి హిమాలయపుత్రిక యయ్యెననుటయు సుసంగతమే. సాదాఖ్యకళ.

"తవాధారే మూలే సహ సమయయా లాస్యపరయా
నవాత్మాన మన్యే నవరసమహాతాండవనటమ్,
ఉభాభ్యామేతాభ్యా ముదయవిధిముద్దిశ్య దయయా
సనాథాభ్యాం జజ్ఞే జనకజననీమజ్జగదిదం."

"అత స్సమయినో నామ సమయపూజకాః తేషాం షట్చక్రపూజాసు నియతా ఆసక్తా సహస్రకమల ఏవ పూజా. సహస్రకమలపూజా నామ సహస్రకమలస్య

బైందవస్థానత్వేన తన్మధ్యగతచంద్రమండలం చతురశ్రాత్మనా తన్మధ్యబిందుం పంచవింశతితత్త్వాతీతం షడ్వింశాత్మకశివశక్తిమేళనరూపసాదాఖ్యాత్మనా అనుసంధానమ్. అత ఏవ సమయిమతే బాహ్యారాధనం దూరత ఏవ నిరస్తమ్. షోడశోపచారాంగకలాపశ్చ తతోఽపి దూరత ఏవ.'' సౌందర్యలహరియందు శంకరాచార్యభగవత్పాదులు వ్యాఖ్యయు

> ''సహస్ర కమలే శక్తిశ్శివేన సహ మోదతే,
> సాదావస్థాపరాజ్ఞేయా సైవ నిర్వృతికారణమ్.'' వామకేశ్వరతంత్రము.

"తటిల్లేఖా తన్వీం తపనశశి వైశ్వానరమయీమ్" అను సౌందర్యలహరి శ్లోకవ్యాఖ్యయందు "మహాంతః యోగీశ్వరాః పశ్యంతస్సాదాఖ్యకళాసుధాధారానిష్యందమనుభవంతః దధతి." అని యున్నది. "సమయినాం మతే సమయస్య సాదాఖ్య తత్త్వస్య సపర్యా సహస్రదళకమలఏవ, న తు గుహ్యాపీఠాదౌ, యేయే సమయినో యోగీశ్వరా జీవన్ముక్తా స్సంసారయాత్రా మనువర్తమానాస్సాదాఖ్యతత్త్వ మనుచింతయంతః ఆత్మైకప్రవణా వర్తంతే తేషాం జపోజల్పశ్శిల్పమిత్యాదినా సపర్యాప్రకారో నిరూపితః." అని. "జపోజల్పశ్శిలం సకలమపి ముద్రావిరచనా." అను శ్లోకవ్యాఖ్యయందుఁ బ్రతిపాదితము.

ఈ ప్రమాణములంబట్టి యోగీశ్వరారాధ్య యగుపరదేవి సాదాఖ్యకళ యనఁబరఁగునని యెఱుంగందగు. అట్టి పరదేవీవివాహమే యిందుఁ బ్రధానవస్తువు. ఏపురాణమునుండి గ్రహింపఁబడిన దనుప్రశ్నమునకుఁ జిన్నియుత్తరము చెప్పఁదగియున్నది. బ్రహ్మపురాణమునందలి 3౨, 33, 3౪ అధ్యాయములఁ గలకథను సంగ్రహించితిని. మహారాష్ట్రదేశమునఁగల శివవ్రత పంక్తిలోనికథను గ్రహించితిని. వానింగలిపి యాసమ్మేళనమే యాధారముగఁ జేసికొని కర్మసిద్ధాంతమునకనురూపముగాఁ గథను మార్చితిని. పార్వతీతపఃకరణము సుప్రసిద్ధమే. దానియందు నా చేసినమార్పు గొప్పది గాదు. పార్వత్యంకమునఁ గలశిశువును మేనాదేవ్యంకమున నున్నయట్లు మార్చితిని. విష్ణుమూర్తి ధర్మోపన్యాసము చేసెననియు శంకరుఁడును ధర్మములఁ దెలిపెననియుఁ గల్పించితిని. అవి నీతిదూరములు గానేరవు. శాస్త్రవిహితములే. ఇఁక నారదముని నాడించితివి గదా యని యడుగవచ్చు. కలహాశనుఁ డనుపేరామహాత్మునకు లోకవిదితముగ నున్నదే కదా. ఆపేరునకు ఫలమెప్పుడైన నతఁ డనుభవింపక తప్పదుకదా. ఆకలహములమూలమున నుపకారమే లోకములకుఁ గలదనువా రనేకులుందురు. కాని కలహమును గల్పించుట మంచికార్యమన్న సూచకులను నిందింపనేల? వారును స్తుత్యులే యగుదురు గదా. ఆ కలహములమూలమున మేలుగలుగుననుమాట యటులుంచిన నాకార్యమేమో

యే కాలమునందైన దూష్యమే. అట్టికార్యమునకుఁ బ్రతిఫల మేకాలమునందైన నించుకగనో గొప్పగనో యనుభవింపవలసినదే. అనున్యాయమును మదినిడుకొని పెక్కుసాయలు నారదుని విష్ణుమూర్తికడకు బ్రహ్మసన్నిధికి హిమవంతుని చెంతకుం ద్రిప్పితిని. శంకరుఁడు మునిరూపమునఁ గనఁబడినట్లు కల్పించితివికదా యందు లేని యది నారదునకుఁ బ్రోత్సాహము నొసంగుటకుఁ బశ్చాత్తాపతప్తుఁ డగునపు డతనికే కర్మ మెంత బలవత్తరమని తోఁచుటకు ననునదియే యుత్తరము. సర్వవిదులయ్యును గర్మములద్రిప్పులకు లోఁబడియే లోకులకు ధర్మములు తెల్పఁదగుదురు - అను న్యాయమునే ప్రధానముచేసికొని యీకథను గల్పించితిని. తొలుత నారదుఁడు హిమవంతునికడ కరుగుతరుణమున -

"ఈపనిచేయ లోకములు సెల్లను నిండిన దుష్టవాదముల్
వేపడిపోవు సత్యపథ వృద్ధియె చేకురు శాంతి యబ్బెడుక్
శ్రీపరతత్త్వ మిట్టిదని చెప్పకయే తెలియంగ నానటం
చీపగిదిం దలంచి పర మేశ్వరు నాత్మను నిల్పి కొల్చుచున్." ఆ-౧. ౧౪౦

వలయుననియే తా నీకార్యమునఁ బ్రవర్తించెను.

"అని తగుభక్తి వేఁడుటయు నామునినాయకుఁ డాత్మ నెంచి యీ
వనితయె కారణంబుగను వర్తిలు నొక్కవిశేషమెల్లచో
నని తలపోసి యిట్లనియె........................" ఆ-౧. ౧౯౧

అని నిశ్చయించియే విష్ణువున కిమ్మని హిమవంతునకుం దెల్పెను. దీనిచే నారద మునియు భగవత్తత్త్వమును లోకులకుం దెల్పి భేదభావమడంప నీకార్యమున కుం దిగెననియే తేలెడిని. బ్రహ్మయు విష్ణుమూర్తియు నీనారదమునిని మాయకు లోఁబడఁజేసి యాడించిరి.

"దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా,
మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతి తే."

అన్న భగవద్వాక్యము ననుసరించి యూహింపఁగా నీనారదముని యామహామా యకు లోఁబడుట యొక గొప్పగాదు.

"ప్రదీపజ్వాలాభి ర్దివసకరనీరాజనవిధి
స్సుధాసూతే శ్చంద్రోపలజలలవై రర్ఘ్యరచనా,
స్వకీయై రంభోభి స్సలిలనిధిసౌహిత్యకరణం
త్వదీయాభి ర్వాగ్భి స్తవ జనని వాచాం స్తుతి రియం."

అని శ్రీశంకరభగవత్పాదులు బోధించినట్లు మహామాయకు లోఁబడనివాఁ డొక భగవంతుఁడు తప్పఁ దక్కినవాఁడు లేఁడనుట నిర్వివాదాంశము. సకలము తత్ప్రసాదలభ్యమే యని విశ్వసింపవలయు. నారదముని గర్వభంగము చేయఁబూని యీకృతి రచించితినని భావింపరాదు. దేవర్షులు త్రిమూర్తులును మాయావశంవదులే యనుభావము వెల్లడించుటకే యీకృతి రచింపఁబడినది యని యూహించుటయే సమంచితము. నారదమహర్షి దేవతలు విన నుపన్యసించుఘట్టమున నీవిషయము తేటపడును. ఆయాసమయములయం దామునిచంద్రుఁడు పరితాపపడుటయు నజ్ఞానమునఁ గాదనియుఁ, గర్మప్రేరితుఁ డయ్యెననియు, నెట్టివాఁడైనను గర్మములకు లోఁబడక తప్పదనియుఁ దెలుపుటయే యాతనివిచారమును వెల్లడించుట యని తలంచుటొప్పు. హరిహరవిరించులకృత్యములయందు నిట్టిలోపములు గలవు. ఆ యాయవసరముల హారజ్ఞానులన వలనుపడునా? తపస్సునకు ఫలము వరలాభమనియు, దుష్కర్మములకు ఫలము కష్టానుభవమనియుఁ దేటపడుటకే వారిప్రవృత్తి సాగెననికదా మన మూహింపవలయును. అట్టి ఘట్టములు వ్రాసిన వ్యాసమహర్షి త్రిమూర్తులను దెలివితక్కువవారిం జేయఁబూనెనని తలంపం జనునా? తొలుత నారదమహర్షి వైకుంఠమున కరిగి మహాలక్ష్మీసేవితపార్శ్వుఁడగు శ్రీమహావిష్ణువుం గాంచెననియు, రెండవసారి తద్దర్శనమున కరిగి గోలోకముననున్న రాధాకృష్ణుల దర్శించెననియు, మరల నందే వారిని దర్శించెననియుఁ బేర్కొనఁబడినది. మహాలక్ష్మియన్నను, రాధయన్నను నామభేదమే గాని వస్తుభేదము లేదని నా యాశయము. అట్లే శ్రీమహావిష్ణువన్నను శ్రీకృష్ణుఁడన్నను భేదము లేదు. వైకుంఠమన్నను గోలోకమన్న నంతియే. గోలోకముననున్న రాధామాధవులను దర్శింప వైకుంఠమునుండి విష్ణువు, శ్వేతద్వీపమునుండి నారాయణుఁడు వచ్చిరని పురాణమునఁ గలదు. ఈముప్వురు వేఱనియా దానిభావము. "ఉపాసకానాం కార్యార్థం బ్రహ్మణో రూపకల్పనా." అన్నన్యాయము ననుసరించి భగవన్నివాసస్థానములు కల్పింపఁబడుననియు నన్నియు సమానములే యనియు నెవ్వరికెయ్యది సమ్మతముగ నుండునో వారందున్న రూపమునే ధ్యానింప ఫలము గలుగుననియు సకల శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాగమసమ్మత మగువిషయము. ఆమతము ననుసరించియే నేను వ్రాసితిని. మహావిష్ణునామకదంబమునం దెట్టియభేదమును బాటింతునో శివకేశవులయందు నట్టియభేదమునే పాటించువాఁడను. కావున నట్లు వ్రాసితినని తలంచుటొప్పు. తాము సర్వజ్ఞులే యైనను కర్మబద్ధులగు నితరులకు సన్మార్గమును బోధింపఁ ద్రిమూర్తులు కార్యములఁ బ్రవర్తింతురని మనమూహించిన నేశంకలు, నేభేదభావములు నుండవనియే నావిశ్వాసము.

ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం హృద్దేశే౽ర్జున తిష్ఠతి,
భ్రామయం స్సర్వభూతాని యంత్రారూఢాని మాయయా."

అన్న భగవద్వాక్యము ననుసరించి పరమేశ్వరభిన్న మేదియు లేదని స్పష్టమగును. అట్టిచోఁ గార్యార్థము రూపవంతులగు త్రిమూర్తులకు భేదకల్పన కవకాశ మెక్కడిది? అది యవిద్యాకల్పితమగుట సద్దానికి మనము లోనుగారాదు. ఏవ్యక్తి యేరూపమున నాభగవంతుని దలంచిన నారూపమున నాతని ధన్యునిజేయునను సిద్ధాంతము ననుకరింపకపోయినఁ దత్ప్రసాదమునకు దూరమగుదుము. మతదురభిమానమున నట్టిభేదమును బాటించి తత్కారుణమునకుం బాత్రులము కాకపోరాదు. ఇట్టిభావములనే యీప్రబంధము బోధించునని విన్నవించువాఁడను.

"త్వయా యదభయం దత్తం తద్దత్త మఖిలం మయా,
మత్తో విభిన్నమాత్మానం ద్రష్టు మర్హసి శంకర! ౪౭
యో౽హం సత్వం జగచ్చేదం స దేవాసురమానుషం,
మత్తో నాన్యదశేషం యత్తత్త్వం జ్ఞాతుమిహార్హసి. ౪౮
అవిద్యామోహితాత్మానః పురుషా భిన్నదర్శినః,
వదంతి భేదం పశ్యంతి చావయోరంతరం హర. ౪౯
ప్రసన్నో౽హం గమిష్యామి త్వం గచ్ఛ వృషభధ్వజ!"
విష్ణుపురాణము, ౫-అంశము, 33-అధ్యాయము.

"త్వమేక స్సర్వజగతా మీశ్వరో బంధమోక్షయోః,
తం త్వామర్చంతి కుశలాః ప్రపన్నార్తిహరం గురుం. ౨౨
గురుమయ్యాం స్వశక్త్యాస్య సర్గస్థిత్యప్యయాన్ విభో,
ధత్సే యయా సదృగ్భూమన్ బ్రహ్మవిష్ణుశివాభిధాం. ౨౩
త్వం బ్రహ్మ పరమం గుహ్యం సదసద్భావభావనం,
నానాశక్తిభిరాభాత స్త్వమాత్మా జగదీశ్వర." ౨౪
స్కం-౮. అ-౭.

"ఆదావభూ చ్ఛతధృతీ రజసాస్య సర్గే విష్ణు స్థితౌ క్రతుపతిర్ద్విజధర్మసేతుః,
రుద్రో౽ప్యయాయ తమసా పురుషస్స ఆద్య ఇత్యుద్భవస్థితిలయాః సతతం ప్రజాసు."
౧౧-స్కం. ౪-అధ్యాయము.

"త్రయాణామేకభావానాం యో న పశ్యతి వై భిదాం,
సర్వభూతాత్మనాం బ్రహ్మన్ స శాంతి మధిగచ్ఛతి." ౫౪
స్కం-౪. అధ్యా- ౭. శ్రీ భాగవతము.

'న హి మే కేన చిద్దేయో వరః పాండవనందన,
ఇతి సంచింత్య మనసా పురాణం రుద్రమీశ్వరం.
పుత్రార్థమారాధితవా నహమాత్మాన మాత్మనా,
న హి విష్ణుః ప్రణమతి కస్మైచి ద్విబుధాయ చ.
యత ఆత్మాన మేవేతి తతో రుద్రం భజామ్యహం,"
శ్రీమహాభారతము, శాంతిపర్వము, 342 అధ్యాయము.

అను నీప్రమాణములు నాయీప్రబంధమున వ్రాసిన విషయమునకుఁ బ్రమాణములు. వీని ననుసరించియుండు నాకు శివకేశవభేద మెట్లు పొడకట్టు? కావునఁ బామరులకుంగల భేదభావమును దొలఁగింపనెంచి యాయాయిఘట్టములయందుఁ బైవ్రాసిన ప్రమాణవాక్యముల యర్థమునే వివరించితిని. ప్రధానవిషయము లన్నిమతములయందును సమానములే యనియు యోగ్యతననుసరించి యనుష్ఠేయములగువిషయము లొకొక్కమతమునం దెక్కుడుగను వేఱొక్కమతమునం దల్పముగను బ్రతిపాదింపఁ బడినవనియు నాయాశయము. కాన నొకమతము వేఱొక మతసిద్ధాంతములఁ దూలనాడఁ బనియేలేదను నాయభిప్రాయమునే యందందు సంక్షేపముగఁ దెలిపితిని.

ప్రబంధములయం దట్టిభావము లుండరాదనియుఁ, శృంగారరసప్రధానముగా నుండఁదగుననియుఁ గొంద ఱందురు. అది పాటింపఁదగని మాటయని మాఁటికి ముమ్మాటికి నిరాఘాటముగాఁ జెప్పఁగలను. నీతిబోధకమే కాకపోవునే నది ప్రబంధమే కాదనువారలలో నే నొకఁడను. కావున నీసర్వమంగళాపరిణయము శృంగారరసప్రధానముగా నుండక శాంతశృంగారరసద్వయప్రధానముగా నలరుచు నీతిని బోధించుచు మతవైషమ్యముల రూపుమాపుచు నిలవెలయఁగలదని విశ్వసించుచున్నాను. ప్రబంధములయం దుండఁదగినవిషయములు బహువిధములుగాఁ జెప్పఁబడినవి. ఏకరీతిగా నవియుండక భిన్నరీతులుగా నవి చెప్పఁబడినవి.

"సంధ్యా సూర్యేందురజనీ ప్రదోషధ్వాంతవాసరాః,
ప్రాతర్మధ్యాహ్న మృగయా శైలర్తు వనసాగరాః.
సంభోగవిప్రలంభౌ చ మునిస్వర్గపురాధ్వరాః,
రణప్రయాణోపయమమంత్రపుత్రోదయాదయః.
వర్ణనీయా యథాయోగం సాంగోపాంగా అమీ ఇహ."
సాహిత్యదర్పణము, 6-పరిచ్ఛేదము.

ఈమహాకవిమతమున నివియన్నియు నుండిన మంచిదే యనియు నందుఁ గొన్నిలేకున్నను బాధలేదనియుఁ దోఁచెడిని.

"నగరార్ణవశైలర్తుచంద్రార్కోదయవర్ణనం,
ఉద్యానసలిలక్రీడామధుపానరతోత్సవః. ౧౯
విప్రలంభో వివాహశ్చ కుమారోదయవర్ణనం,
మంత్రద్యూతప్రయాణాజినాయకాభ్యుదయా అపి. ౨౦
ఏతాని యత్ర వర్ణ్యంతే తన్మహాకావ్యముచ్యతే,
ఏషా మష్టాదశానాం యైః కైశ్చిదూన మపీష్యతే." ౨౧

ప్రతాపరుద్రీయము.

ఈ మహాకవిమతమునఁ బదునెనిమిదివిషయములు వర్ణింపఁబడిన మహాకావ్య మనఁబడుననియు నిందుఁ గొన్ని లేకయున్నను బాధలేదనియు స్పష్టము. ఇందును గథననుసరించి యుక్తములని తోఁచినవి గ్రహింపఁబడియే యున్నవని విన్నవించెదను.

కృతజ్ఞత.

ఈగ్రంథము ముద్రించుటకు ధనమెట్లు లనునూహ పొడముఁగానే నెల్లూరు మండలసహాయపరిపాలకసంఘమువారు (జిల్లాబోర్డువారు) నాపుస్తకము నొక్కదానిని దమపాఠశాలలయందలి పుస్తకభాండాగారమునకుఁ గొన నిర్ణయించిరి. తన్మూలమున రెండువందల యేఁబది రూప్యములు లభించినవి. ఆసహాయముననే ముద్రించితిని. భాషోద్ధారక బిరుదాంచితులు నావంటి బీదలపాలిటి మందారవృక్షములు నగు మ-రా-రా-శ్రీ, వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారు విశేషించి సాయపడి అచ్చుకూలివిషయమున నెంతదనుకఁ దగ్గింపవచ్చునో యంత తగ్గించి యామూల్యము నాయిష్టముననుసరించి యిచ్చినపుడు గ్రహింప ననుమతించిరి. వారిసాయమే లేకున్న నాపే రెవ్వరికిని దెలిసియే యుండదు. కావున నెల్లూరుజిల్లాబోర్డున కధ్యక్షులు, శ్రీశ్రీశ్రీ, రాజా వెలుగోటి సర్వజ్ఞకుమారకృష్ణయాచేంద్రబహద్దర్ వారికిని, ఉపాధ్యక్షులగు మ-రా-రా-శ్రీ, పొణకా గోవిందరెడ్డిగారికిని మఱియు నందలి సభ్యమహాశయులకును, నావ్రాసినగ్రంథముల ముద్రింప బద్ధకంకణులగు మ-రా-రా-శ్రీ, వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారికి నేతన్మూలమున నాకృతజ్ఞతను దెలుపుకొనుచున్నాఁడను. ఈ చిన్నగ్రంథమునకు నొకయుపోద్ఘాతము వ్రాయించి యిమ్మని ప్రార్థింపఁగనే వేఱొకమాట పలుకక వ్రాసియిచ్చిన మ-రా-రా-శ్రీ,

జి. రామేశ్వరరావు, బి. ఏ., బి. యల్., యమ్. యల్. సి. గారికిని, విమర్శకాగ్రేసర బిరుదాంచితులు బహుగ్రంథకర్తలు సంస్కృతాంధ్రద్రావిడాంగ్లభాషాకోవిదులు నగు బ్రహ్మశ్రీ, మ-రా-రా-శ్రీ, నాగపూడి కుప్పుస్వామయ్య, బి. ఏ., గారికి నేత స్థాలమున "శతశస్సహస్రశః" కృతజ్ఞతను దెలుపుకొనుచున్నాఁడను.

చ. "కలుగుఁబ్రమాదముల్ ధిషణఁకల్పులుగాఁ దగియున్న సత్కవీ
శులకె రవంతయోపికను ♦ జూచిన నజ్ఞుఁడ నైననా కిఁకం
గలుగవె వానినిం దొలఁచి ♦ కావఁదగుం గరుణావిశేషముం
బొలయఁగఁజేసి సాధుకవి♦భూషవతంసములార! యీకృతిన్."

అని నేనీకృతియందుఁ బ్రార్థించినట్టు లీ చిట్టిగ్రంథమును బరిశీలించి యెందేని గుణ ముండిన గ్రహించి దోషరాశిఁ దొలఁగించి నన్ననుగ్రహింతురని సాధుకవిపండిత మహాశయులఁ దలయొగ్గి వేఁడువాఁడను.

"నిందతు నందతు వాస న్ననసూయు రనసూయు రత్ర కిం తేన,
యత్సన్మానసగమనాయై వేదం మమతు పాథేయమ్."

అనుమానోక్తిం బాటించి గుణగ్రహణపారీణులు మన్నింతురని ప్రార్థించుచున్నాఁడను. "కిం వా ప్రార్థనయా పరోపకృతిషు స్వాభావిక స్తద్గుణః" అనుసూక్తినే నమ్మి యున్నాఁడను. ఇంతకంటె విశేషించి మహాకార్య మొనరించితినని చెప్పుకొనఁదగిన విషయము లింక లేవు.

ఇట్లు విన్నవించు విద్వత్కవిపాదభక్తుఁడు,
జనమంచి శేషాద్రిశర్మ,
శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

విషయసూచిక.

విషయము. | పుట.

పీఠిక.

ప్రథమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

ధ న్య వా ద ము.

సీ. బాలిశనికృతాలవాలంబునజనించి యఘముఖ్యదృక్సహాయమున నెదిగి
యీర్ష్యాళు పుణ్యజనేభ్యదోశ్చాలనరూపశాఖావళి । నేపుగాంచి
కలహాశనవ్యాళగణపల్లవంబుల దుర్దర్శనార్హమై । తోడఁబ్రాఁకి
జాల్మకుంతాళి పుష్పవ్రాతవిస్రసంవృతచతుర్భాగమై । వెలయఁగలిగి
తే. కార్యవిఘటకవిషఫలకలనఁ జెలఁగి
యట్టి వ్యాపించి సుజనాళి । నణఁపఁబూని
యెవ్విధంబున మరలింప । నెదురులేమి
వెలయు క్ష్వేళమహీజముఁ । దలఁతు మదిని. ౧

ఉ. దానికఠోరశాఖల నితాంతముదంబునఁ దాండవించుచున్
బూనిక సాధుకార్యముల । బ్రుంగఁగఁ జేయుచు మమ్ముఁబోలు వా
రీనిగమంబునం గలరె । యెమ్మెయిఁ జూచిన మమ్ము వేఁడఁగా
మానిన నెద్ది సాగు నను । మాడ్కిని గూయు పతత్రివర్యముల్. ౨

చ. చెలఁగెడు లెక్కపెట్టుటకు । శేషునికైనఁ దరంబుగాక ని
చ్చలు సుజనాళికార్యముల । శ్రద్ధను సాగకయుండఁ జేయుచున్
ఖలమతులొప్ప బీరములు । గావలె నంచు వచించుచున్ మహా
ఫలములఁ గాంచి యబ్బుగతిఁ । బర్వుచు నిక్కుచు నట్టె త్రుళ్లుచున్. ౩

చ. కనఁబడువారికెల్లరకుఁ । గావలెనంచు వచించుచున్ మహా
జను లవమానమొంది రనఁజాలుచు నస్మదుదారశక్తినిం
గనితిరె యంచు దుర్వచనకాండము పామరరాజిముందటన్
దనివిచనంగఁ దెల్పుచును । దారుణపత్త్రరథేశు లొప్పుటన్. ౪

ఉ. వారికి దూరమై సుజనవర్యులచెంతను మెల్ల మెల్లఁగాఁ
జేరి ప్రశస్తకార్య మిది । చేసిన మేలు ఘటిల్లు నెంతయున్
గౌరవమబ్బు సజ్జననికాయము మెచ్చు నటంచు వేఁడ నా
ధీరవరుల్ సరే యనుచుఁ । దృప్తిగ నొప్పుకొనంగ నానుడుల్. ౫

చ. శ్రుతులఁ జొరంబడంగఁ దమశూరత కెంతయుఁ గీడుమాఁడునో
వితతయశంబు మాయునొ పవిత్రతమంబగు వృత్తి కేదియోఁ
జ్యుతి యిఁకఁ గల్గునో యనుచు । నుద్ధతిఁ బత్త్రరథేశ్వరుల్ కడున్
ద్రుతగతిఁ బాఱి యొండొరులతో గతియే మిఁక నంచుఁ బల్కుచున్. ౬

ధన్యవాదము.

చ. పని యిది సాగకుండఁ గడుఁ బట్టుదలన్ జెలరేఁగి సాధుకా
ర్యనిరతిఁ బూనియున్న సుగుణాఢ్యులయిండ్లకుఁ బోయి యేల యీ
పనికిని బూనినారలొకొ పాడియె దీనికిఁ దోడ్పడంగ నిం
కను గలవెన్నొ కార్యములు కావలెనన్న నొనర్పఁ డొయ్యనన్. ౭

సీ. భూషించినట్లుండి దూషించునాతని పనికిఁ దోడ్పడుటేమి పాడి యనుచు
మెచ్చినయట్లుండి యిచ్చకములు పల్కునతనికిఁ దోడ్పడ నగునె యనుచుఁ
దృప్తునియట్లుండి తెగడిట్టునాతనిపని కూఁతయిచ్చుటేమి నయ మనుచు
దాంతునియట్లుండి ధనమాసఁ గొనువాని గారవించుట యేమికార్యమనుచుఁ

ఆ. గొంప మునిఁగినట్లు కొండంత ధనరాశి, పోయినట్లు కీర్తి పొలిసినట్లు
తిరిగితిరిగి చక్కఁ జెప్పి వారిఁగలంచి, తుదకు సంతరాయ మొదవఁజేసి. ౮

చ. అది ఫలియింపకుండ దనుకొనట్టి తలంపు దృఢంబుగాఁగ స
మ్మదజలరాశి మున్గుచు శ్రమంబులు పండెను శర్మ మొప్పఁగా
నిదుర గనంగవచ్చు నని నెమ్మదియందుఁ దలంచుచున్ గడుం
బొదలెడు నండజేశ్వరసమూహముఁ గొల్వఁగఁ బూను టర్హమా. ౯

చ. ప్రతిదిన మంతరాయముల పాలగు నట్లుగ నన్యకార్యసం
తతి నొనరించుచుండుటయె తద్దయు ముక్తి యటంచు నమ్మి యు
ద్ధతి సయిదోడుగాఁ దగుపతత్త్రిశతక్రతురాజి కెంతొ యా
దృతిఁ గయిజంటఁ జేర్చి వచియించెద నెన్నియొ ధన్యవాదముల్. ౧౦

ఉ. కోవిదరాజికిం గలుగఁగూడదు గౌరవమన్న యూహచే
నావిలచిత్తతం జెలఁగి యప్పని కెంతయు హాని గల్గ నే
యేవిధులన్ ఘటింపఁదగు నెట్టి సహాయము గల్గునో నటం
చావరుసం బొనర్చు కలితాత్ముల నాశుచినేత్రుఁ డేలుతన్. ౧౧

చ. తమకొఱ కన్యకార్యసముదాయ మడంచుట దుష్టకార్యమం
చమలమనీషలందు రది యర్హమె యందము స్వీయమైన కా
ర్యము కనరాకయున్న నితరార్థములన్ జెఱుపంగఁ బూని ద
య్యములకు మ్రొక్కుచుండు విమలాత్ముల కియ్యవె ధన్యవాదముల్. ౧౨

“కలివిలాసము - ద్వితీయభాగము.”

ఇయ్యది త్వరలో వెలువడును. ప్రథమభాగ మచ్చులోనున్నది.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ పరమేశ్వరాయ నమః.

సర్వమంగళాపరిణయము

పీ ఠి క.

ఇష్టదేవతాదిస్తుతి.

శా. శ్రీమద్వేదసమూహసన్నుతము, సంసిద్ధప్రభావంబు, స
ర్వామర్త్యాధిపమౌళిభాసురము, పద్మాధీశవాగీశ ని
త్యామోదప్రద, మోంకృతిస్థితము, భవ్యస్ఫారతేజంబునై
శ్రీమించన్ విలసిల్లు, శైవమహమున్ । సేవింతు నిష్టాప్తికై. ౧

చ. శ్రుతులు తదర్థముం దెలుపఁ । జూచు స్మృతుల్ శ్రుతిబోధితార్థమే
హితముగ గాథలట్లు వచియించు పురాణము, లంతకంటెఁ ద
ద్గతపరమార్థముం దెలుపఁ । గాఁగల భూరితరేతిహాసముల్
సతమునుతించు దైవమును । శంకరుఁ గొల్చెద నిష్టసిద్ధికై. ౨

చ. పరుఁడు పరాత్పరుండు గురుపాతకతూలదవాగ్ని, భక్తసుం
దరహృదయాబ్జవాసుఁడు, నితాంతకృపాకరుఁ, డవ్యయుండు, దే
వరమణవిష్ణుధాతృముఖవర్ణితరూపుఁడు, దివ్యశక్తి భా
స్వరుఁడు, శశాంకశేఖరుఁడు, । భద్రములిచ్చుచు నన్నుఁ బ్రోచుతన్. ౩

ఉ. మానివతంసు లాత్మమహిమంబును సుంతయు నెన్నఁజాలకీ
శాన! "నమోఽస్తుతే" యనుచు । సంతతమున్ వెఱఁగందుచుండఁగాఁ
బూని "నమశ్శివాయ" యను పూజ్యమహత్తర మంత్రయుక్తి నెం
తేని శ్రుతుల్ పవిత్రత, నహీనగతిం గన నొప్పు శంకరుం
డీనిఖిలప్రపంచవిభుఁ । డేలుత నన్ననుకంప నెప్పుడున్. ౪

మ. కలశాబ్ధిం బని పూని త్రచ్చునెడ నాకల్పద్రుమైరావతం
బులు పద్మాముఖ దివ్యవస్తువు లొగిం బుట్టంగ నింద్రాచ్యుతా
దులు ప్రీతిం గొన, లోకమృత్యుకరమై తోఁతెంచు హాలాహలం
బులలిం ద్రావి యరక్షకంబగు జగంబుం బూని కాపాడి, ని
స్తులశక్తిం దగు లోకరక్షకునిఁ, గొల్తున్ భక్తి మృత్యుంజయున్. ౫

చ. పరశివుఁ డన్న పేరుఁ గని । భవ్యతమాంగిని సర్వమంగళన్
నిరుపమ, మత్సహోదరిని । నెమ్మిని బెండిలియాడి తింక నీ
యురగకపాలముఖ్యముల । నొయ్యనఁ దాల్చితె, బావ! యిద్ది సుం
దరమె యటన్న మాధవు, ముదంబునఁ గాంచెడు దేవుఁ గొల్చెదన్. ౬

మ. సనకాదుల్ వినయంబునం, బరశివా! సర్వేశ్వరా! యంచు వం
దనముల్ చేయ నమర్త్యు లీశ్వర! భవత్తత్త్వం బెఱుంగం దరం
బె నమో యంచు నుతింప, దైత్యవరులో యీశాన! దిక్కౌవె యం
చునతుల్ సల్పఁగ నొప్పునీశుఁ దలఁతున్ శుభ్రాంగు సర్వజ్ఞునిన్. ౭

శా. ఆపద్ధ్వాంతదివాకరుండు, రిపుగోత్రాభీలదంభోళి, స
ర్వోపాయజ్ఞుఁ డచింత్యవిక్రముఁడు, హాహాహూహూముఖ్యగంధర్వహృ
త్తాపోచ్ఛేదన గీతసంశ్రవణమోదస్వాంతుఁ డద్రీంద్రపు
త్రీపార్శ్వుండు సురేంద్రపూజ్యుఁడు మహాదేవుండు నన్నేలుతన్. ౮

మ. పరదేవిం గరుణాంబురాశి విబుధవ్రాతార్చితశ్రీదప
త్సరసీజద్వయ, హానిహృత్కమలవాసప్రీత, విష్ణ్వాదిని
ర్జరవర్యస్తుతి గానమోదితమతిన్ రాజాస్య, విధ్వస్తదు
ర్భరభక్తార్తినికాయఁ గొల్తు లలితాంబన్ సర్వలోకేశ్వరిన్. ౯

శా. మాయాబీజ మహార్ఘ్యరత్నవిలసన్మంత్రైకరూపంబునన్
మాయాఖ్యన్ విలసిల్లి దేవవరులన్ మన్నించి విశ్వౌఘమున్
న్యాయప్రాంచితపద్ధతిన్ వెలయ విఖ్యాతాత్మశక్త్యున్నతిం
జేయంజాలు పరాంబఁగొల్తు సతమున్ శ్రీరాజరాజేశ్వరిన్. ౧౦

చ. సురలు మహాసురుల్ మునులు శూరతలోకము లేలు దిక్పతుల్
సరసిజనాభపద్మజులు సంతతమున్ వెఱఁగంది లోకవి
స్ఫురణముఁగాంచి యేమిదనుచున్ దలపోయుచు నేపరాంబఁ గొ
ల్తురో యలదేవి భక్తిఁ గొలుతున్, జననిన్ శివకామసుందరిన్. ౧౧

చ. ఉరుకరుణామహాంబుధి, నతోత్తమకల్పకశాఖి, దుర్జనో
త్కరవనదావవహ్ని, మునికాండమనస్స్ఫుటపంకజాతభా
స్కరరుచి, దీనవారసురక్రమణీవరమన్న ఖ్యాతి యో
త్తరుణమునం జెలంగఁదగు తామరసాక్షుని నాశ్రయించెదన్. ౧౨

మ. వనజాక్షాశయ మిట్టు లుండుననుచున్ భావించి భక్తవ్రజం
బున కిష్టార్థము లిచ్చుచున్ సురముని వ్యూహంబు స్వీయాంఘ్రిప
ద్మనిబద్ధాత్మత నొప్పఁగాఁ, బ్రకృతినా దైవాఱుచున్ లోకపా
లన దీక్షం గని యొప్పుచుండెడు మహాలక్ష్మిన్ భజింతున్ మదిన్. ౧౩

చ. సురదనుజాళి నొక్కగతిఁ జూచుచు భక్తినిబట్టి వారికిన్
వరము లొసంగుచున్ సకలభద్రదుఁ డన్న మహాయశంబు సు
స్థిరతగనంగ లోకతతి సృష్టిపరత్వమునన్ వెలుంగుపం
కరుహభవుండు నాకొసఁగుఁగాక చిరాయువు సాధుసేవకై. ౧౪

చ. అనుపమవిద్య దైవభజనాదృతి ముక్తిని గల్గఁజేయు బీ
జనికర మాత్మరూపత నొసంగుచు వాగ్భవకామరాట్పరా

ఖ్యను దగియుండ సాధుజనహర్షదమై మునిసన్నుతాత్మశ
క్తిని బెనుపొందు వాగ్జనని । ధీవిభవాప్తికినై భజించెదన్. ౧౫

మ. తొలిపూజం గొనఁజాలు పెంపుఁగని ప్రత్యూహాచలౌఘోల్లస
త్కులిశప్రాయనిజాభిధానము తగన్ । గ్రూరాసురవ్యూహదో
ర్బలసంభేదనశక్తియొప్పు ద్విపవక్త్రం బెంతయున్ సుత్యమై
యలరన్ భక్తుల నేలుప్రోడను మదిన్ । ధ్యానింతు నశ్రాంతమున్. ౧౬

మ. తనుజాతున్ బలె నన్నుఁ బెంచి రవిసిద్ధాంతక్రమం బెల్ల నే
ర్పిన విద్వద్వరు శాంభవీవిధి నిరూపించెం గ్రియారీతి నె
ట్లని తద్రీతిని దీక్షితుం గరుణఁ జేయంగల్గు సుజ్ఞాని రా
జ్ఞి నృసింహాహ్వయు మద్గురూత్తముని ధ్యానింతున్ మహాభక్తిచేన్. ౧౭

చ. శ్రుతినయనత్రిభాగములఁ । జొక్కపుఁబ్రీతి నెసంగనేర్చి త
ద్ధితముగ ధర్మశాస్త్రముల । నేర్పడఁదెల్పిన సత్కృపాబ్ధి స
త్కృతికరణప్రవీణుని బుధేంద్రునిఁ దోపలివంశ్యు సజ్జనా
దృతిగను దైవవిద్వరు నుతింతును వేంకటరామసద్గురున్. ౧౮

సీ. అనవద్యహృద్యపద్యముల నాదిమకావ్య మైనరామాయణ । మనువదించి
యాదికవీంద్రుఁడై । యలరు వాల్మీకిని వ్యాసమహామునివర్యుఁ గొలిచి
కాళిదాసకవీంద్రు । ఘనతను వినుతించి భవభూతికవిచంద్రు । పాదపద్మ
యుగళంబు ధ్యానించి । తగినభక్తిని దండి పాండిత్యగరిమమ్ముఁ । బ్రస్తుతించి

తే. మాఘు భారవి బిల్హణ । మల్హణాది, కవివరుల నంజలింబట్టి । కరము గొలిచి
మఱియుఁ గల్గిన సత్కవిమండలంబుఁ, గొలుచువాఁడను మత్కృతి వెలయఁగోరి.

క. తెనుఁగున వాల్మీకి యితం, డనఁగా నాదిమకవీంద్రుఁ । డై భారతముం
దెనిఁగించిన నన్నయభట్టును గొల్తును సంతతము కడున్ భక్తిమెయిన్. ౨౦

ఉ. నన్నయసృష్టిచేయఁ గవినాథుఁడు తానయి దానివృద్ధిచే
య న్నరనాథుప్రార్థనము । నాదృతియుం బురికొల్పఁ దిక్కనా
ఖ్యన్నవపద్మజన్ముఁడయి । కమ్రతరోక్తుల లక్షణైకసం
పన్నముగాఁగ భారతము । వ్రాసినపూజ్యుని సన్నుతించెదన్. ౨౧

చ. పరమశివుండె యెఱ్ఱనగ । భారతభూమి జనించెఁ బండితో
త్కరములు శంభుదాసుఁడని । తత్కవివర్యుని సన్నుతించు ను
ర్వరఁ బరమేశ్వరుం డనఁ బ్రబంధములన్ రచియించి ఖ్యాతిసు
స్థిరముగఁ గాంచె నట్టి కవిశేఖరుపాదము లాశ్రయించెదన్. ౨౨

సీ. సోమనాథుని గవిభూమీశు శ్రీనాథ కవిసార్వభౌము; భక్తకవివర్యు
బమ్మెరపోతనాహ్వయుఁ బెద్దనార్యుని నందితిమ్మనఁ గవినాథుఁ గృష్ణ
దేవరాయని గవిధీరు మూర్తిని రామలింగని మఱియుఁ దెలుంగుబాస
గ్రంథముల్ రచియించి । ఖ్యాతిమించిన పూర్వకవులను భారతగ్రంథ మెల్లఁ

తే. దెనుఁగునఁ వ్రాసి మతిశతమునకు మించి, నట్టిగ్రంథములను ధీరులౌననంగ
నెలమి వ్రాసిన శ్రీపాదకృష్ణమూర్తి, శాస్త్రిఁ గవిసార్వభౌముని । సన్నుతింతు.

చ. సరసకవీంద్రులి త్తఱిని । క్ష్మాస్థలిఁ బెక్కురు పొల్చియున్న వా
రరుదుగ వారిసాధుకృతు । లత్యమల స్థిరకీర్తియామినీ
కరకిరణప్రవర్తన నికామవిభూషిత దిగ్విదిక్కులై
పరఁగెడు నట్టిసత్కవిసుపర్వుల కంజలిఁ గూర్తుఁ బ్రీతిచేన్. ౨౪

చ. కలుగుఁ బ్రమాదముల్ ధిషణకల్పులుగాఁ దగియున్న సత్కవీ
శులకె రవంతయోపికను । జూచిన, నజ్ఞుఁడనైన నా కికం
గలుగవె వానినిం దొలఁచి । కావఁదగుం గరుణావిశేషముం
బొలయఁగఁ జేసి సాధుకవి । భూపవతంసములార! యీకృతిన్. ౨౫

ఉ. వ్యాకృతిపద్ధతుల్ తొలఁగి । స్వాంతమునం దెటుతోఁచు నట్టుల
స్తోకపదప్రయోగములతో వెలయింతురు గ్రంథరాజినిం
బ్రాకటకీర్తిగన్న కవిరాజులు; వారిపదప్రయోగముల్
గైకొని యవ్వలం గృతుల । క్ష్మాస్థలి నిల్పుచుండ్రు సత్కవుల్. ౨౬

చ. వరుసగ నిట్టులే కృతులు । వర్ధిలు; వ్యాకృతి, తత్ప్రయోగముల్
సరిపడ వంచుఁ దెల్పినను । సాధుకవిప్రతిపాదితమ్ములై
పరఁగుట సంప్రయోగ్యములె । భవ్యములే యని యొప్పకొండ్రు వ్యా
కరణము ప్రాక్ప్రయోగములఁ । గాదనఁజాలక మౌన మూననౌ. ౨౭

చ. ఎవి గ్రహియింపఁగాఁదగునొ । యెవ్వి త్యజింపఁగ నౌనొ పండిత
ప్రవరులు నిశ్చయించు టది । బాగగు నందఱుఁ దోఁచినట్లు ప
ల్కవలనుగాదు భాష దగుగౌరవము న్నిలుపం దగుంగదా
యొవరికి వారలే యయిన । నెవ్విధి నయ్యది గౌరవార్హమౌ. ౨౮

ఉ. ధారుణియం దప్రయోగ మది । తప్పనరాదని కొందఱందు రా
తీరున నైనచో ధరణి । ధీ రహితం బెటుగాకయుండు? న
ట్లారసినం ద్రియంబక మదౌ నెటు లయ్యపశబ్దరాజిలోఁ
జేరఁగ నర్హ; మయ్యది ప్రసిద్ధమహాకవిదై చెలంగుఁగా. ౨౯

సీ. శ్రీరంగమనుశబ్ద । మేరీతిని సిరంగ మయ్యెనో యిట్టి శబ్దాళి సుకవి
సంబంధమునఁ జేసి । సాధుతఁ గాంచునయే శుభస్కరమని । యేను బల్కి
నట్టిది పైవానియందుఁ జేర్పండని సత్కవులను వేఁడ । సాహసింతు
నాప్రార్థనముఁ గైకొనం బూనుదు రటన్న విశ్వాస మాత్మను వెలసియున్న

ఆ. దనఘులార! మీరలును "ప్రమాదో ధీమ, తామపి" యనెడు సుడి తత్త్వ మెఱుఁగు
వారలౌటఁ జేసి వానిని ద్యాజ్యము, లనుదురో గ్రహింపఁజను ననుదురొ. ౩౦

క. ఎవియేని ప్రమాదంబులు, దవులుఁ బరీక్షింప వానిఁ । ద్యాజ్యమ్ములుగాఁ
గ విపశ్చిద్గణము తలం,పనలయు సద్ధానఁ గీర్తి । పాయదు కవికిన్. ౩౧

క. పట్టుదలంగొని వాని న, దెట్టులొ సాధింపఁ బూన । నెల్లరు నట్లే
గట్టిగఁ బంతముపూనినఁ, జెట్టగుఁగా భాష కట్లు । చేయుట తగునే. ౩౨

ఉ. శారద నారకూటకృతసర్వకలాపవిభూషితాంగిగాఁ
గోరికఁ జేసినట్టులె యొగుంగద గ్రామ్యపదప్రయోగసం
భారముగాఁ గృతిన్ జగతిఁ । బర్వఁగఁ జేయుట; నవ్వకుండురే
సారమనీషు లాకృతి రసాస్థలమందుఁ బ్రసిద్ధిఁ గాంచునే. ౩౩

మ. ఎవరేఁ జెప్పిన దుష్టమౌ పదము నెంతే భావ మీఁజాలినన్
గవిసంఘంబునఁ గొంద ఱొప్పినఁ దొలంగం జేయుటే యుత్తమం
బవు నద్దాని గ్రహింప వ్యాకరణమేలా యింక ఛందోవిధుల్
వివిధాలంకృతులేల తోఁచినటు లుర్విం జెప్పవచ్చుం గృతుల్. ౩౪

చ. నియమము లేకయుండునది । నిల్వదు భూస్థలిఁ గొంతకాలమే
నయువిదు లొప్పుకొందు రిది । న్యాయవిరుద్ధముగామి దెల్లమౌ
వియదరవిందమట్లు కవిబృందసుసమ్మతిమూలబంధ మిం
తయు నొనఁగూడ నట్టికృతి । తానె నశించెడు నిత్వరీగతిన్. ౩౫

చ. కనుక మహాకవిప్రతతి । కానక యెచ్చటనో ప్రమాదముం
గని కృతియందు నొక్కయెడఁ । గన్పడఁ జేసిన యప్పదంబునే
గొనక త్యజించి లెక్కయిడఁగూడని యట్లుగఁ దెల్పియున్న వా
నినె గ్రహియింపఁబోలు ధర । నిల్చును దత్ఫల మెల్లకాలమున్. ౩౬

చ. తమతరువాతివారల కుదాహరణంబులు దారె యౌట ని
క్కముగఁ దలంచి స్వేచ్ఛ నరికట్టి సముంచితశాస్త్రసమ్మతో
త్తమ బహుళార్థసంభృత పదప్రకరంబులఁ గూర్చి సత్కృతుల్
క్షమ వెలయించు టొప్పు రసికప్రకరంబులు మేలుమేలనన్. ౩౭

ఉ. భారత మాంధ్రసత్కవులపాలిటి కల్పమహీజ మందునే
పారు ప్రయోగరత్నముల । వ్యాకృతిసమ్మతిఁ గన్నవానినే
యారసి సేకరింపఁదగు । నందురు కొందఱు తత్ప్రమాదముల్
చేరకయుండఁ జేయుఁడని । చెప్పినఁ గొంద ఱఘుం బటంద్రుగా. ౩౮

చ. ఎవరికివారె పెద్దలుగ । నేర్పడినం గృతులెల్లఁ బొల్లులై
వివిధవిభేదముల్ గలుగ । విచ్యుతి నొందకయుండఁ గల్గునే
ప్రవిమలచిత్తులార! యిది । బాగుగ నారసి భాష నెట్లు చ
క్క వఱలఁ జేయ నౌనొ యటు । గారవమొప్ప నొనర్పుఁ డిత్తఱిన్. ౩౯

తే. అనుచుఁ బండితవర్యుల । నంజలిఁ దమిఁ, బట్టి ప్రార్థించి సాధుప్రబంధమొండు
వ్రాయఁగా నెంచి బ్రహ్మపురాణముఁ దెనుఁగునను వ్రాయుచునందుఁ గల్గుకథ నొండు.

క. పరికించి పరమపావన, పరమేశ్వరచరిత మద్ది । భవభయహరమై
పరఁగుటఁ బ్రబంధముగ నా, చరితము వ్రాయంగ సంతసముఁ గొంటి మదిన్.

సీ. ధార్వాడయను పురతల్లజమునసుండి హరికథల్ చెప్పనుద్యమముఁ బూని
చను దెంచినట్టి సచ్చరితుఁడు శ్రీరామశాస్త్రి యీచరితమె సరసభణితి
వచియించెఁ దత్కథాభంగి వేఱుగనుండె; నదిమహారాష్ట్రముననందు ప్రతవి
తతియందు నొకటిగఁ దనరు నందలికథ యిద్దియౌ ననిపల్కె నెంతొ వేడ్క
తే. దానిగ్రహియించి యద్దానితత్త్వ మరసి,బ్రాహ్మగాథను గొని వాని వలసినట్లు
నీతి కనుకూలమైనట్టిరీతి మార్చి, వ్రాసినాఁడను దీనిఁ బ్రబంధముగను. ౪౨
క. కేవలశృంగారంబే, భావింపఁ బ్రబంధమునకుఁ బ్రాణంబను నా
భావము గ్రహింపనొల్లక, యీవిధమున వ్రాసినాఁడ హితమని దీనిన్. ౪౩
క. పురముఖ్యవర్ణనంబులు, సరిపడు నెందాఁకఁ గథకుఁ జాలుననియె యం
దుఱమతులు పల్కుదుర త,త్సురుచిరవాక్యంబు మదిని శ్రుతివాక్యముగన్.
ఆ. విశ్వసించి కథకు విహితంబు లనితోఁచి, నట్టివానిని గొని యర్హరీతిఁ
గథను నడిపినాఁడఁ గవిశిరోమణులార!, తప్పులున్న సైపఁదగును గరుణ. ౪౫
మ. చరితం బియ్యది పావనంబగుటచే శ్రద్ధం బఠింపంగ స
త్పురుషార్థంబు లొసంగుఁ గావునఁ గృపాంభోరాశి యోగీశ్వరే
శ్వరు లోకావనదక్షు బ్రహ్మముఖదేవవ్రాతపూజ్యుᳬ మహే
శ్వరు నీసత్కృతినాథుఁ జేసితిని విద్వత్సమ్మతిᳬ భక్తిమై. ౪౬
ఉ. నిద్రను దోఁచి నే శివుఁడ నీవొనరించు ప్రబంధవర్యముᳬ
భద్రములెల్లఁ గోరుకవివర్యులు మెచ్చ మదంకితంబుగా
ముద్రణముం బొనర్పఁ బనిపూనుము మేలగు దీన నీకు శే
షాద్రికవీ! యటం చడిగినట్టులు నే నెఱుఁగᳬ నిజంబుగన్. ౪౭
ఉ. పెద్దలవేఁడినంత ననుఁ బ్రీతినిగాంచి త్వదీయమౌకృతిᳬ
నిద్దపుభక్తి నీదివిజనేతకు నంకితమి మ్మటన్న వే
ఱెద్దియుఁ బల్క కట్టిదివిజేశున కంకిత మిచ్చుచుంట యిం
కెద్దియు నెంచకుండుటయు నీయవి నాదు ప్రవృత్తులై తగున్. ౪౮
క. కావున నీకృతిరత్నము, నావిధమున నీశ్వరునకు నంకిత మిడితిᳬ
బావనమతు లనుమతినిడ, దైవము కరుణించు ననెడుతలఁపు గలుగుటన్. ౪౯
తే. నిండుచందురు నందొకనీలిమ గను,పట్టుచుండిన సుంత లోపంబు గల్గ
దట్టిహరుగాథయందుఁగావ్యగతదోష,మగపడినఁ గౌతుకం బిడఁదగునుజుండి.
చ. సుమహితసాధువర్ణగుణశోభితఁ జారుసువృత్తభూషణో
త్తమనుతిపాత్ర, భవ్యగుణధన్య, మనోహరరూపఁ, బండిత
ప్రమదకరస్వభావ, గురుభావవిభూషితఁ, గోమలాంగి నీ
త్యమల గ్రహింపు మీశ్వర! కృపాకర! యీకృతికన్య నాదృతిన్. ౫౧
క. అని వేఁడి సంతసంబునఁ, బినాకచాపుండు కరుణ పెంపెసలారᳬ
ననుఁ గాచునని తలంచుచు, వినిపించెద నాదువంశవిధ మెల్ల నిఁకన్. ౫౨

కర్తృవంశచరిత్రము.

సీ. ఆంధ్రదేశమునకు యామ్యభాగమ్మున శ్రీశైల ముత్తరసీమగాఁగఁ
కాంచీపవిత్రనగరము దక్షిణభాగమున నుండఁగాఁ దెలుంగనెడు పేరఁ
బరఁగు దేశంబొండు భాసిల్లు నదియె త్రైలింగాఖ్యదేశం బనంగ వెలయు
నందుఁ బినాకిని యనుమహానదియొప్పు దానికిఁ జెంతనె దక్షిణమునఁ
తే. దనరుఁ గలువాయ యనుపురతల్లజంబు, నాదుజన్మస్థలంబయి నలువమీఁఱ
దానికిం బశ్చిమాశనుదగును గడప,యనెడు నగరంబు పంచయోజనములందు.
క. ఆమండలమున వేంకట, రామపురం బనెడునొక్కగ్రామము తగు సు
త్రామోత్తరదిక్సంధిని, ధీమన్నివహాఢ్య మగుచు దివిజపురము నాన్. ౫౪
వ. అందు నాంధ్రమహీసురవంశంబులు పెక్కు వెలయుచుండు. ౫౫
క. ఆ తెలుఁగునాడులో విఖ్యాతిని జనమంచివంశ మార్యవినుతమై
భూతలమునఁ దగు నందు ద,యాతపములు తనర సూరనార్యుఁడు వెలసెన్
తే. అతనికొక్కతనూభవుండలరె వేద, శాస్త్రనిపుణుండు సర్వ్రతాచరణరతుఁడు
శంకరాధీనచిత్తుండు జ్ఞాని వినమి, తావనీజాని వేంకటేశావధాని. ౫౭
క. పతిభక్తియె తనకున్నత, గతియను నిశ్చయము తనరఁగాఁ దత్సతి యా
క్షితిఁ గీర్తనీయసుగుణా,కృతి యగుచుం బేరమాంబ యొసఁగె నసమతన్. ౫౮
సీ. ఆదంపతుల కిద్దఱాత్మభవుల్ గల్గి రందు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డగ్రజన్ముఁ
డతని సోదరుఁడు శేషాహ్వయుఁ డీయిర్వు రమలచిత్తులు భవ్యయశులు దేవ
దేవాంఘ్రిపంకజాధీన మానసులునై వెలసిరి శేషార్యుఁ డెలమిఁగాంచెఁ
బుత్త్రు లక్ష్మీశబ్దపూర్వకనారాయణాహ్వయు; నగ్రజుం డైనయట్టి
తే. భూరికీర్తి సుబ్రహ్మణ్య బుధవరేణ్యుఁ, డఖిల జనసుతశీల భవ్యగుణజాల
సుభయకులకీర్తిదాయినినురుదయార్ద్ర,హృదయఁగామాక్షియనుసతినెలమిమిగుల.
క. పెండిలియై సద్గుణగణ, మండితుఁ డాభూసురుండు మహిమం జేసెన్
ఖండేందుధరప్రియము ల,ఖండఫలప్రదములు నగుకార్యములఁ దగన్. ౬౦
ఆ. అట్టిదంపతులకు నాత్మజ లిద్దఱు, తనయుఁ డొక్కఁ డగ్రతనయ సుబ్బ
మాంబ యన్నపూర్ణ యనుజుఁడ శేషాద్రి, యనెడునేను వారి కవరజుండ.
వ. ఇట్టి నేను. ౬౨
క. జనులను యాచించి ధనా,ర్జన మొనరుపఁజాల కెట్లొ సంస్కృతి సాగిం
పను నాంగ్లపాఠశాలను, దెనుంగుఁబండితుఁడనై విరిధిం జక్కంగన్. ౬౩
క. ఒనరించుచు హాలాస్యం, బనునామమునం జెలంగునట్టి మధురదా
ఘునమహిమముఁ దెల్పుకృతిఁ,బొనరించితి స్కాందమునను బొల్చెడునదియున్.
క. లలితోపాఖ్యానంబను, లలితాంబాదివ్యకృప చెలంగు ననెడికో
ర్కులఁ దెన్గుచేసినాఁడను, బలుకులనదె యొనరఁజేయుఁ భావనములుగన్.

వ. బ్రహ్మాండమహాపురాణం బాంధ్రీకరించి శ్రీమద్రామాయణంబు తెనిఁగించి శ్రీకృష్ణావతారతత్త్వమను పేర ద్వాదశప్రకరణంబులుగ శ్రీకృష్ణచరిత్ర మంతయు గద్యమయంబుగ వ్రాసి బ్రహ్మపురాణముఁ దెనిఁగించి హనుమద్విజయ మను పేర నొక్క గ్రంథంబు నల్లి శ్రీరామావతారతత్త్వంబను పేర రామాయణార్థతత్త్వమును బయలుపఱుప గద్యగ్రంథంబు వ్రాయుచు నెనిమిది ప్రకరణములు పూర్తి నొందించితి. తచ్ఛేషం బింకనుంగలదు. సర్వమంగళాపరిణయం బనునీప్రబంధము వ్రాయఁబూని పూర్తినొందింపకమును పే తాండవకృష్ణభాగత మను పేర శ్రీమద్భాగవతదశమస్కంధముం దెనిఁగించి పూర్తినొందించి పిదపఁ బ్రబంధంబుఁ బూర్తినొందించితి. పీనినడుమ నుత్తమమార్గమనుభక్తిరసమయ గద్యగ్రంథము వ్రాసితిని. మఱియుఁ బెక్కుగద్యగ్రంథములను సత్ప్రిసర్త నాదికముల వ్రాసితి. విచిత్రరామాయణంబు, కలివిలాసంబు ననుపద్యకావ్యములను వ్రాసితి. అవి యముద్రితములు. ౧౮

క. ననుఁ దాండవకృష్ణుండని, యను మఱి శేషాద్రియనియు ఽ నొగిఁ బిల్చిరి ప్రీ
తిని జనకాదులు తొలిదా,నిని నాగ్రంథములె తెల్పు ఽ నియతి మెఱయఁగన్.

వ. ద్వితీయనామము వ్యవహారార్హం బయ్యె.ఇట్టి నేనుసమాహితాంతఃకరణుండనై.

—◎ కృతిసమర్పణము. ◎—

క. శ్రీకరునకు దుష్టాసుర, భీకరునకు భక్తలోక ఽ వితతిహితకర
ప్రాకటకరుణాకరునకు, నాకేశాద్యర్చితపద ఽ నళినయుగునకున్. ౧౯

క. పావనునకు సనకముఖ, ప్రావృతపార్శ్వునకు దేవ ఽ పతిముకుటమణి
శ్రీవిలసిత వరపదరా, జీవద్వంద్వునకు మౌని ఽ సిద్ధేంద్రునకున్. ౨౦

క. సర్వజ్ఞునకుఁ దుర్జన, దుర్వారాఖర్వగర్వ ఽ దోర్బలతేజో
నిర్వాపణదక్షునకుఁ, శర్వునకుఁ వేదరాశి ఽ సంసేవ్యునకున్. ౨౧

క. హర్షప్రదునకు భూర్యఘ,మర్షణునకు దేవదైత్య ఽ మండల సతతా
ధర్షణ విక్రమునకు దు,ర్ధర్షామితతేజునకు సుర ఽ ప్రభుపతికిన్. ౨౨

క. ప్రణవాకారునకుఁ గృపా, గుణభూషితచిత్తునకు న ఽ కుంఠభుజబల
ప్రణుతునకుఁ దేవాసుర, గణపూజితదివ్యపాద ఽ కమలయుగునకున్. ౨౩

క. హైమవతీ సంశోభిత, వామార్ధాంగునకు వేద ఽ వారనుతస్వీ
యామేయ మహత్త్వునకుఁ, గామాంతకునకును భక్త ఽ గణపాలునకున్. ౨౪

క. జ్ఞానైకనికేతనునకు, మౌనిహృదంభోజ దివ్య ఽ మణిమయ పీఠ
స్థానవసతికిఁ విలస,ద్జ్ఞానప్రదునకును సర్వ ఽ సద్గుణనిధికిన్. ౨౫

క. హరునకు సంసృతిసాధ్వస, పరిహరణోత్సాహునకు న ఽ భంగురమోదా
కరునకుఁ దాండవకృష్ణహృ,దరవిందదివాకరునకు ఽ సాంబశివునకున్. ౨౬

తే. అంకితమ్ముగ నావ్రాయు ఽ నట్టిదైన, సర్వమంగళాపరిణయ ఽ సాధుకృతికి
భక్తజనబృందకల్పక ఽ పాదపంబు,నకుఁ గథారంభ మెవ్విధి ఽ నమరుననిన. ౨౭

శ్రీ ర స్తు.

సర్వమంగళాపరిణయము

ప్రథమాశ్వాసము.

కథారంభము.

హిమాలయవర్ణనము.

చ. అలరుమహీతలంబున మహత్తరరూపము స్తుత్యమై తగం
గ లలితరత్నకూటముల । గాటపువేడుక దేవదంపతుల్
విలసితదివ్యయానముల । వింతగతుల్ మెఱయం జరింప ని
స్తులమహిమోన్నతిం దనరుఁ । దోడన నేదియు లేనిరీతిగన్. ౧

చ. కనఁబడుచున్ మహోన్నతి నిరాకామము పుష్కరమున్ స్పృశించుచున్
గనదురుహైమకోపలనికాయపరిచ్యుతభూరినిర్ఝరా
ఘనిబిడసానురాజియయి । గైరికముఖ్యసుధాతుచిత్రిత
ప్రణుత గుహోర్ధ్వభాగమయి । భాసుర భూరిదరీవిశేషమై. ౨

ఉ. ఉన్నతహారిరత్ననివహోత్తమశృంగ గణోర్ధ్వభూములం
దెన్నఁగరాని సంపదల । నెంతయువెల్గెడు వ్యోమయానరా
జి న్నలువొప్పఁ గామినులఁ । జిత్రగతుల్ దగువారిఁ గూడి వే
డ్క న్నలుదట్లనుండి సురకాంతులు వచ్చి వసింప వర్ణ్యమై. 3

ఉ. భీతిదకందరాంతర వివిక్తతమోమయ భూతలంబులన్
జేతము లీశ్వరాంఘ్రిసరసీరుహతేజము గాంచ నేత్రముల్
ప్రీతిని బాష్పముల్ విడువఁ । [1]బెట్టదగ [2]నంకగతాండజవ్రజం
బాతటిఁ గ్రోలి తృప్తిఁగన । నట్టి మహత్తరనిష్ఠ నున్నవి
ఖ్యాతమహర్షు లొప్పఁగ మహామహిమంబున నున్నతంబునై. ౪

ఉ. [3]యామినులందు వజ్రముఖహారిమణీగణకాంతిపుంజముల్

---

1 బెట్టదగ = మిక్కిలి దప్పిచేత. 2 అంకగతాండజవ్రజంబు = తొడలపైనివసించిన పక్షులగుంపులు, 3 యామినులందు = రాత్రులయందు.

సోమునిరీతి నెల్లెడలఁ । జూపఱకుం గనువిందుఁ గూర్ప నే
తామసియందుఁ జూచినను । ధ్వాంతము గన్పడమిన్ సురేంద్రు లెం
తే మదులందు శంకఁగన । నెంతయు నిర్మలకీర్తి నొప్పుచున్. ౫

మ. హిమసంతానము గ్రమ్మి భానురుచు లెంతే పర్వఁగాఁబూన స
క్రమ మొప్పారఁగ నద్ది కొంత విరియంగాఁ బీతశుభ్రప్రభా
సమయోగంబున వృక్షరాజములు చంచ[1]త్పార్వతీశంకర
ప్రమదాశ్చర్యకరైకదేహతను సంభావింపఁగాఁ జేయుచున్. ౬

మ. తరుసందోహము పూన్కిమైఁ బెరుఁగుచుం । దారౌఘముం దాఁక న
చ్చెరలంగూడి యదృచ్ఛఁ గేళిదగువాంఛన్ బొంగుచున్నట్టి ని
ర్జరులోహో కుసుమౌఘభూషణములన్ । రంజిల్లెడుం గంటిరే
తరుపర్వంబు లటంచు భ్రాంతిపడఁగాఁ । దా నున్నతిం గ్రాలుచున్. ౭

శా. ప్రాలేయోపలసంతతుల్ శిఖరవారం బందొగిన్ మూఁగి యే
కాలం బచ్చటు వీడనొ ననెడుసంకల్పంబు దైవం బెదన్
బోలన్ జేయునొ యప్పుడే పడుచుఁ బెంపుం బాయుజంతువ్రజం
బీలీలన్ ధర నంచు నిస్వనము లెంతేఁ జేయఁగా నొప్పుచున్. ౮

శా. నారీరత్నముతోడ శంకరుఁడు వింతల్ గూర్చు వేదోల్లస
త్సారం బర్థి వచింప మాధవసరోజాతాసనుల్ దేవతా
వారమ్ముల్ సురమానులున్ వినుచు సద్భక్తిన్ దనుం గొల్వ నెం
తే రంజిల్లఁ బవిత్రమై తగుమహాశృంగంబులం బొల్చుచున్. ౯

చ. పరశివసజ్జటా గళితపావన దేవతరంగిణీ మనో
హరవరవీచికానిచయ । హస్తవశీకృతసానురాజియై
నిరుపమభాగ్యమై సురమునిప్రవరాన్వితమై ప్రశస్తకం
దరనికురుంబమై తుహినధామధరంబు నితాంత మొప్పెడున్. ౧౦

వ. మఱియు నమ్మహామహీధరంబు సన్నిహిత [2]కోలాహలంబయ్యు నసన్నిహిత కోలాహలంబును సత్వాకరంబయ్యు [3]నసత్వాకరంబును [4]భోగిసంసేవిత కూటంబయ్యు నభోగిసంసేవిత కూటంబు [5]విరతతుహినధామంబయ్యు నవిరతతుహిన ధామమ్మును [6]విషక్తఋక్షషండంబయ్యు నవిషక్తఋక్షషండంబును [7]ప్రకాశితాదిత్యమండలంబయ్యు నప్రకాశితాదిత్యమండలంబును, [8]నిత్యసన్నిహితపరమహం

---

1 పార్వతీశంకరప్రమదాశ్చర్యకరైకదేహతన్ = పార్వతీపరమేశ్వరు లనెడు సంతోషాశ్చర్యములను గలిగించునొక్కదేహము గల్గుట. 2 కోలాహలము = తదాఖ్యపర్వతము. 3 సత్వము క్రూరజంతువు. 4 భోగి = సుఖి, సర్పము. 5 తుహినధామ, మంచుకొండ, చంద్రుఁడు. 6 ఋక్షము = నక్షత్రము, భల్లూకము. 7 ఆదిత్యమండలము = సూర్యమండలము, దేవతావితతి. 8 పరమహంస = మహానులు, కలహంసలు.

సౌధుంబయ్యు ననిత్యసన్నిహితపరమహంసౌఘంబును, [1]వ్యాళౌఘనిబిడం బయ్యు నవ్యాళౌఘనిబిడంబును, [2]తారాసన్నిధానంబయ్యు నతారాసన్నిధానంబు నగుచు శింశుమారచక్రంబుభాతి ఋషిప్రవరపంక్తి విరాజితంబును, సిద్ధాశ్రమంబు లేవ [3]వ్యాఘ్రపాదసన్నిధానంబును, వైకుంఠంబుచందంబున [4]లక్ష్మీనారాయణ సమన్వితంబును, [5]సత్యలోకంబుకరణి శారదాకమలభవ విరాజితంబును, [6]కైలాసంబురీతి నుగ్రపార్వతీయుతంబును, [7]నాకలోకంబు విధంబున రంభాహేమాహారిణీసంకీర్ణంబును, [8]నాగలోకంబువోలె ననంత కర్కోటకాకీర్ణంబు [9]నలకానగరంబట్లు కుందముకుందనీలభాసురంబును [10]క్షీర వారాశిబలె నోషధీశమనోజ్ఞంబును, [11]సూర్యలోకంబువడువున ఛాయావిలాసంబును, బరమేశ్వరపదంబుప్రకారంబునఁ బ్రశాంతద్విజనికరప్రకీర్ణంబునై యనుపమానమహిమాస్పదంబై యుండు. ౧౧

ఉ. అందొకకూట మొప్పుఁ దుహినాంశుఁడు సొంకుఁడటంచుఁ గేళిసే
యం దగునాకృతిం బోలిచి । హారిమహీరుహభూరిశాఖలం
గ్రందుగఁ దారకౌఘము నికామము స్వస్థితిఁదప్పి [12]యంగదం
గందఁగఁ జేయుచుఁ శతమఖప్రముఖాఖిల[13]లేఖజుష్టమై. ౧౨

మ. అది కైలాస మనంగ రౌప్యశిఖరం । బౌనంచు శ్రీకంఠమో
దదమంచుం గొనియాడఁగాఁ బడుచు వింతల్ గూర్చుస్థానౌఘమొ
ప్పిదమైయుండఁగ దేవభూసురమునుల్ । పృథ్వీశవైశ్యర్షలీ
శదయాకాంతులు సంతతం బలరఁ దేజస్స్ఫూర్తమై యొప్పెడున్. ౧౩

ఉ. అయ్యది కూటమన్నప్రథ । నందక శైలవరం బటం చొగిన్
నెయ్యి మెలర్పఁగా సురమునిప్రకరంబులు సన్నుతింపఁగా
నెయ్యెడలన్ సమాన మన । నెద్దియులేక యొసంగు; నందు నా
[14]దయ్యము లొప్పఁగొల్చు సురతల్లజనాయకుఁ డుండు వేడ్కమై. ౧౪

మ. రమణీయస్థలి నందు మఱ్ఱియనుపేరన్ ఖ్యాతిచే మించు వృ
క్షము బీజాల్పత వృక్షవిస్తృతిత నిక్కం బొపరబ్రహ్మ వి
శ్వము లిట్లే గణియింపనా జనకుఁడన్ । జన్యంబు నా బంధుతన్

---

1 వ్యాళము=క్రూరసర్పము, క్రూరజంతువు. 2 తారా=నక్షత్రము, తారయనుస్త్రీ. 3 వ్యాఘ్రపాద=ఒకముని, పులిపాదము. 4 లక్ష్మీ=ప్రేంకణవృక్షము, నారాయణ = జామచెట్లు. 5 శారద =ఏడాకులరఁటి, కమలభవ = తామరలు. 6 పార్వతి = అందుగుచెట్టు, ఉగ్ర=వసచెట్టు. 7 రంభ= అరఁటి, హేమ=ఉమ్మెత్త, హారిణి=అడవిమొల్ల. 8 అనంత = నీరుపిప్పలి, కర్కోటక = మారేడు. 9 కుంద=మొల్ల, నిధి. ముకుంద=ఎఱ్ఱఁదామర, నిధి. నీల=నీలిచెట్టు, నిధి. 10 ఓషధీశ=లతావిశేషము, చంద్రుఁడు. 11 ఛాయ=ఒకస్త్రీ, నమేరువృక్షములు. 12 అంగద=అపద. 13 లేఖ=దేవత. 14 దయ్యములు. దేవతలు.

క్షమ నంచున్ దెలియంగఁజేయునటులాశావ్యాప్తితన్ రాజిలున్. ౧౫

ఉ. దానిమనోజ్ఞమూలమునఁ దాపసు లెంతయు భక్తి పైకొనన్
మానససీమలం దనదుమంగళపావనపాదపంకజ
ధ్యానము చేయుచుం గొలువ నచ్యుతముఖ్యులు సన్నుతించుచున్
బూని సపర్యలన్ సలుప భూతగణంబులు నిల్చియుండఁగన్. ౧౬

చ. ఉపనిషదోఘభావముల నొప్పుగఁ దెల్పుచు నార్తులైన దే
వపతుల మొఱ్ఱలన్ వినుచు వారి కభీతివరం బొసంగుచున్
[1]దపనహిమాంశుపావకకృతం బగుదృక్త్రితయంబు చిత్రకాం
తి పటలయుక్తి లోకవితతిన్ వెలుఁగొందఁగఁ జేయుచుండఁగన్. ౧౭

మ. శ్రుతిసంఘంబులు రూపయోగమున నొచ్చో నిల్చి యావంతయే
శితికంఠప్రభుశక్తి నొక్కయణువేఁ జింతించి పల్కంగ రా
ని తెఱంగుం దెలుపంగఁ బూనినగతిన్ నిశ్చంచలాత్మైకసం
గతభక్త్యుద్గతహర్షబోధకనమస్కారంబులన్ జేయఁగన్. ౧౮

సీ. శైవులు లోకైకశంకరుండగు శివుఁ డంచు,శాక్తులు శక్తియంచు, విష్ణు
వని వైష్ణవులు; [2]సౌరు లబ్జబాంధవుఁడని, గాణాపత్యులు మహాగణపతి యని,
కాపాలికులు భక్తగణపాలనాదృతిఁ గాంచుభైరవుఁడని కరము భక్తి
భావించి కొలువంగ బహువిధనామభేదములచే నెల్ల మతములవారు

తే. తనునె సేవింపఁ దాఁ బరతత్త్వ మగుచు
సకలలోకాధినాథుఁడై సర్గపాల
నాత్యయంబుల నొనరింప నర్హులైన
వారి నియమించి సమదృష్టి వారిఁ గనుచు. ౧౯

ఉ. తాను నిరంజనుండగుచుఁ దత్త్వవిదుల్ ఘనయోగమూని వి
జ్ఞానతమైకదృష్టిఁ దమస్వాంతసరోజములందు దివ్యతే
జోనిలయాకృతిన్ నిలిపి చొక్కపుఁబ్రీతిని దన్నుఁ జూచుచున్
మానని మోదమంద నసమానమహత్త్వము గల్గి పొల్చుచున్. ౨౦

ఉ. అందమునందు మాకు నిసుమంతయు లోకములందు సాటిచే
యందగు నన్నుమిన్న యొకరైనను గల్గునె యన్న గర్వముం
బొందెడునచ్చరల్ తనదుముందట నిల్చి యనంగసూదనా
వందనరాజిఁ గైకొనుము భద్రము లిమ్మన సంతసించుచున్. ౨౧

ఉ. ధర్మపథంబుఁ గాచుచు నధర్మము నట్టె యడంచుచున్ మనో
నిర్మలతం జెలంగెడు మునిప్రవరాళికి బాధఁ గూర్ప దో

---

1 తపనహిమాంశుపావకకృతము = సూర్యచంద్రాగ్నులచేఁ గల్పింపఁబడినది. 2 సౌరులు = సూర్యుఁడె భగవంతుఁడను మతమునకుఁ జెందినవారు.

సోమునిరీతి నెల్లెడలఁ । జూపఱకుం గనువిందుఁ గూర్పనే
తామసియందుఁ జూచినను । ధ్వాంతము గన్పడమిన్ సురేంద్రు లెం
తే మదులందు శంకఁగన । నెంతయు నిర్మలకీర్తి నొప్పుచున్. ౫

మ. హిమసంతానము గ్రమ్మి భానురుచు లెంతే పర్వఁగాఁబూన స
క్రమ మొప్పారఁగ నద్ది కొంత విరియంగాఁ బీతశుభ్రప్రభా
సమయోగంబున వృక్షరాజములు చంచ[1]త్పార్వతీశంకర
ప్రమదాశ్చర్యకరైకదేహతను సంభావింపఁగాఁ జేయుచున్. ౬

మ. తరుసందోహము పూన్కిమైఁ బెరుఁగుచుం । దారౌఘముం దాఁక న
చ్చరలంగూడి యదృచ్ఛఁ గేళిఁదగు వాంఛన్ బొంగుచున్నట్టి ని
ర్జరులోహో కుసుమౌఘభూషణములన్ । రంజిల్లెడుం గంటిరే
తరుపర్యంబు లటంచు భ్రాంతిపడఁగాఁ । దా నున్నతిం గ్రాలుచున్. ౭

శా. ప్రాలేయోపలసంతతుల్ శిఖరవారం బందొగిన్ మూఁగి యే
కాలం బచ్చటు వీడనొ ననెడుసంకల్పంబు దైవం బెదన్
బోలన్ జేయునొ యప్పుడే పడుచుఁ బెంపుం బాయుజంతువ్రజం
బీలీలన్ ధర నంచు నిస్వనము లెంతేఁ జేయఁగా నొప్పుచున్. ౮

శా. నారీరత్నముతోడ శంకరుఁడు వింతల్ గూర్చు వేదోల్లస
త్సారం బర్థి వచింప మాధవసరోజాతాసనుల్ దేవతా
వారమ్ముల్ సురమానులున్ వినుచు సద్భక్తిన్ దనుం గొల్వ నెం
తే రంజిల్లఁ బవిత్రమై తగుమహాశృంగంబులం బొల్చుచున్. ౯

చ. పరశివసజ్జటాగళితపావన దేవతరంగిణీ మనో
హరవరవీచికానిచయ । హస్తవశీకృతసానురాజియై
నిరుపమభాగ్యమై సురమునిప్రవరాన్వితమై ప్రశస్తకం
దరనికురంబమై తుహినధామధరంబు నితాంత మొప్పెడున్. ౧౦

వ. మఱియు నమ్మహామహీధరంబు సన్నిహిత [2]కోలాహలంబయ్యు నసన్నిహిత కోలాహలంబును సత్వాకరంబయ్యు [3]నసత్వాకరంబును [4]భోగిసంసేవిత కూటంబయ్యు నభోగిసంసేవిత కూటంబు [5]విరతతుహినధామంబయ్యు నవిరతతుహిన ధామమ్మును [6]విషక్తఋక్షషండంబయ్యు నవిషక్తఋక్షషండంబును [7]ప్రకాశితాదిత్యమండలంబయ్యు నప్రకాశితాదిత్యమండలంబును, [8]నిత్యసన్నిహితపరమహం

---

1 పార్వతీశంకరప్రమదాశ్చర్యకరైకదేహతన్ = పార్వతీపరమేశ్వరు లనెడు సంతోషాశ్చర్యములను గలిగించునొక్కదేహము గల్గుట. 2 కోలాహలము = తదాఖ్యపర్వతము. 3 సత్వము క్రూరజంతువు. 4 భోగి = సుఖి, సర్పము. 5 తుహినధామ, మంచుకొండ, చంద్రుఁడు. 6 ఋక్షము = నక్షత్రము, భల్లూకము. 7 ఆదిత్యమండలము = సూర్యమండలము, దేవతావితతి. 8 పరమహంస = మౌనులు, కలహంసలు.

సౌఘంబయ్యు ననిత్యసన్నిహితపరమహంసౌఘంబును, [1]వ్యాళౌఘనిబిడం బయ్యు నవ్యాళౌఘనిబిడంబును, [2]దారాసన్నిధానంబయ్యు నతారాసన్నిధానంబు నగుచు శింశుమారచక్రంబుభాతి ఋషిప్రవరపంక్తి విరాజితంబును, సిద్ధాశ్రమంబుఠేవ [3]వ్యాఘ్రపాదసన్నిధానంబును, వైకుంఠంబుచందంబున [4]లక్ష్మీనారాయణ సమన్వితంబును, [5]సత్యలోకంబుకరణి శారదాకమలభవ విరాజితంబును, [6]కైలాసంబురీతి నుగ్రపార్వతీయుతంబును, [7]నాకలోకంబు విధంబున రంభాహేమాహారిణీసంకీర్ణంబును, [8]నాగలోకంబువోలె ననంత కర్కోటకాకీర్ణంబు [9]నలకానగరంబట్లు కుందముకుందనీలభాసురంబును [10]క్షీర వారాశిబలె నోషధీశమనోజ్ఞంబును, [11]సూర్యలోకంబువడువున ఛాయావిలాసంబును, బరమేశ్వరపదంబు ప్రకారంబునఁ బ్రశాంతద్విజనికరప్రకీర్ణంబునై యనుపమానమహిమాస్పదంబై యుండు. ౧౧

ఉ. అందొకకూట మొప్పుఁ దుహినాంశుఁడు పాంకుఁడటంచుఁ గేళిసే
యం దగునాకృతిం బొలిచి । హారిమహీరుహభూరిశాఖలం
గ్రందుగఁ దారకౌఘము నిశాముఖ స్వస్థితిఁదప్పి [12]యంగదం
గందఁగఁజేయుచున్ శతమఖప్రముఖాఖిల[13]లేఖజుష్టమై. ౧౨

మ. అది కైలాస మనంగ రౌప్యశిఖరం । బౌనంచు శ్రీకంఠమో
దదమంచుం గొనియాడఁగాఁ బడుచు వింతల్ గూర్చుస్థానౌఘమొ
ప్పిదమైయుండఁగ దేవభూసురమునుల్ । పృథ్వీశవైశ్యోష్ఠ లీ
శదయాకాంక్షులు సంతతం బలరఁ దేజస్స్ఫారమై యొప్పెడున్. ౧౩

ఉ. అయ్యది కూటమన్న ప్రథ । నందక శైలవరం బటం చొగిన్
నెయ్యమెలర్పఁగా సురమునిప్రకరంబులు సన్నుతింపఁగా
నెయ్యెడలన్ సమాన మన । నెద్దియు లేక యెసంగు; నందు నా
[14]దయ్యము లొప్పఁగొల్చు సురతల్లజనాయకుఁ డుండు వేడ్కమై. ౧౪

మ. రమణీయస్థలి నందు మఱ్ఱియను పేరన్ ఖ్యాతిచే మించు వృ
క్షము బీజాల్పత వృక్షవిస్తృతిత నీక్షం బౌపరబ్రహ్మ వి
శ్వము లిట్లే గణియింపనౌ జనకుఁడన్ । జన్యంబు నా బంధుతన్

1 వ్యాళము=క్రూరసర్పము, క్రూరజంతువు. 2 తారా=నక్షత్రము, తారయనుస్త్రీ. 3 వ్యాఘ్రపాద=ఒకముని, పులిపాదము. 4 లక్ష్మీ=ప్రేంకణవృక్షము, నారాయణ = జామచెట్లు. 5 శారద=ఏడాకులరఁటి, కమలభవ = తామరలు. 6 పార్వతి = అందుగుచెట్లు, ఉగ్ర=వసచెట్టు. 7 రంభ=అరఁటి, హేమ=ఉమ్మెత్త, హరిణి=అడవిమొల్ల. 8 అనంత = నీరుపిప్పలి, కర్కోటక = మారేడు. 9 కుంద=మొల్ల, నిధి. ముకుంద=ఎఱ్ఱఁదామర, నిధి. నీల=నీలిచెట్టు, నిధి. 10 ఓషధీశ=లతావిశేషము, చంద్రుఁడు. 11 ఛాయ=ఒకస్త్రీ, నమేరువృక్షములు. 12 అంగద=ఆపద. 13 లేఖ=దేవత. 14 దయ్యములు. దేవతలు.

క్షమ నంచున్ దెలియంగఁ జేయు నటులాశావ్యాప్తిన్ రాజిలున్. ౧౫

ఉ. దానిమనోజ్ఞమూలమునఁ । దాపసు లెంతయు భక్తి పైకొనన్
మానససీమలం దనదుమంగళపావనపాదపంకజ
ధ్యానము చేయుచుం గొలువ । నచ్యుతముఖ్యులు సన్నుతించుచున్
బూని సపర్యలన్ సలుప । భూతగణంబులు నిల్చియుండఁగన్. ౧౬

చ. ఉపనిషదోఘభావముల । నొప్పుగఁ దెల్పుచు నార్తులైన దే
వపతుల మొఱ్ఱలన్ వినుచు । వారి కభీతివరం బొసంగుచున్
[1]దపనహిమాంశుపావకకృతం బగుదృక్త్రితయంబు చిత్రకాం
తి పటలయుక్తి లోకవితతిన్ వెలుఁగొందఁగఁ జేయుచుండఁగన్. ౧౭

మ. శ్రుతిసంఘంబులు రూపయోగమున నచ్చో నిల్చి యావంతయే
శితికంఠప్రభుశక్తి నొక్కయణువేఁ । జింతించి పల్కంగ రా
ని తెఱంగుం దెలుపంగఁ బూనినగతిన్ । నిశ్చంచలాత్మైకసం
గతభక్త్యుద్గతహర్షబోధకనమస్కారంబులన్ జేయఁగన్. ౧౮

సీ. శైవులు లోకైకశంకరుండగు శివుఁ డంచు, శాక్తులు శక్తియంచు, విష్ణు
వని వైష్ణవులు; [2]సౌరు । లబ్జబాంధవుఁడని, గాణపత్యులు మహాగణపతి యని,
కాపాలికులు భక్తగణపాలనాదృతిఁ గాంచుభైరవుఁడని । కరము భక్తి
భావించి కొలువంగ । బహువిధనామభేదములచే నెల్ల మతములవారు

తే. తనునె సేవింపఁ దాఁ బరతత్త్వ మగుచు
సకలలోకాధినాథుఁడై । సర్గపాల
నాత్యయంబుల నొనరింప । నర్హులైన
వారి నియమించి సమదృష్టి । వారిఁ గనుచు. ౧౯

ఉ. తాను నిరంజనుండగుచుఁ । దత్త్వవిదుల్ ఘనయోగమూని వి
జ్ఞానతమైకదృష్టిఁ దమస్స్వాంతసరోజములందు దివ్యతే
జోనిలయాకృతిన్ నిలిపి । చొక్కపుఁ బ్రీతిని దన్నుఁ జూచుచున్
మానని మోదమంద నసమానమహత్త్వము గల్గి పొల్చుచున్. ౨౦

ఉ. అందమునందు మాకు నిసుమంతయు లోకములందు సాటిచే
యందగు నన్ను మిన్న యొకఁడైనను గల్గునె యన్న గర్వముం
బొందెడునచ్చరల్ తనదుముందట నిల్చి యనంగసూదనా
వందనరాజిఁ గైకొనుము । భద్రము లిమ్మన సంతసించుచున్. ౨౧

ఉ. ధర్మపథంబుఁ గాచుచు నధర్మము నట్టి యడంచుచున్ మనో
నిర్మలతం జెలంగెడు మునిప్రవరాళికి బాధఁ గూర్ప దో

---

1 తపనహిమాంశుపావకకృతము = సూర్యచంద్రాగ్నులచేఁ గల్పింపఁబడినది. 2 సౌరులు = సూర్యుఁడే భగవంతుఁడను మతమునకుఁ జెందినవారు.

పొర్సులమించు దానవమహోదధి, వాగ్బడబానలంబుచే
నర్మిలి నింకఁజేయఁ దగునట్టి దిగీశులు గొల్వ నొప్పుచున్. ౨౨

చ. ప్రకృతియుఁ బూరుషుండు ననిభాసిలు వారన నొక్కతత్త్వమే
యిక ననుమానమేల యను నిద్ధమహార్థముఁ దెల్పఁబూను న
ట్లొక కెలనన్ సురూపవనితోత్తమచిహ్నము పుంస్త్వలక్ష్మ మిం
కొకయెడఁ గన్పడన్ వెలయు నుజ్జ్వలచిత్రశరీర మొప్పఁగన్. ౨౩

ఉ. వృద్ధమునీంద్రు లంఘ్రియుగ మెంతయుభక్తిని గొల్చి వేదసం
బద్ధమహార్థముల్ వినెడువాంఛల శిష్యులయి చెలంగఁ దా
నిద్ధనవీనయౌవన మదెంతయుఁ జెల్వువహింపఁ జూచువా
రిద్ధరణిన్ విచిత్ర మన నిద్దియె యంచుఁ దలంప నొప్పుచున్. ౨౪

సీ. వ్యాఘ్రచర్మము సంవ్యానమై యుండంగ గజవరచర్మము కట్టువస్త్ర
ముగ బాలచంద్రుఁడు సిగముడిసొమ్ముగ నగ్ని నేత్రము నిటలైకభూష
ణమ్ముగ గరళధనంజయజ్వాలాభయంకర వదనకాలాహి చయము
వలయాదిక కలాపహారమ్ముగా భీతికరపిశాచగణంబు పరిచరతతి

తే. గాఁగ ననితరసాధ్య మహాక్రమము తోఁపఁ
జేయు సామర్థ్యమొప్పారఁ జిత్రగతుల
జగములం బ్రోచు సత్కృపాశరధి శివుఁడు
నిండుకొలువుండుఁ గన్నులపండు వగుచు. ౨౫

సీ. సురలు వందన మని జోహారులని సిద్ధు లభివాదనములనియఖిలసాధ్యు
లురగులు మ్రొక్కంచు గరుడులు చేమోడ్పు లని కిన్నరులు నతులంచు యక్షు
లాదిగాఁగలనిర్జరాంతరభేదాళియంజలులంచు మహర్షు లొగి న
మస్కారములటంచు మహితశంకరపదపంకరుహద్వంద్వపరిసరమునఁ

తే. దలలు వంచుచు మర్యాద నెలమి జరప
బ్రహ్మవిష్ణుశతక్రతుప్రభృతు లెల్ల
మ్రొక్క వాత్సల్య మేపార భూరిశుభము
లొలయ నాశీర్వదించుచు నుండు శివుఁడు. ౨౬

సీ. జ్ఞానస్వరూపాయ జ్ఞానిదుర్జ్ఞేయాయ దేవార్తిహరణాయ తే నమోఽస్తు
వేదాభివేద్యాయ వేదాంతరూపాయ దివ్యప్రభావాయ తే నమోఽస్తు
యోగైకగమ్యాయ యోగిప్రమోదాయ దీనశరణ్యాయ తే నమోఽస్తు
మునిపూజితాంఘ్రయే ఘనతపఃఫలదాయ దుష్టవినాశాయ తే నమోఽస్తు

తే. సర్గపాలనసంహార సాధుకార్య, నిర్వహణదక్షపరమేష్ఠి నీరజాక్ష
పరమహారుద్రరూపాయ భక్తలోక, శంకరాయ నమస్తేఽస్తు చంద్రభూష.

చ. అని సనకాదిమానివరు లాహరు మ్రోల వచించుచున్ మహా
వినయముమీఱ మ్రొక్కఁగని వేడుక వారల గారవించి యిం

కను దనుఁ గొల్వవచ్చిన ప్రకంపనముఖ్యుల నాదరించి యి
ట్లనియెఁ [1]తటిత్వదారవ నిభాయతనిమ్నగళస్వనంబునన్. ౨౮

ఉ. జ్ఞానధనాఢ్యులార! వెదకం జనుతీఁగ పదప్రసక్తమై
గానఁగ వచ్చుచందమునఁ గాదె భవాదృశమానిరాజ సం
తానమురాక లోకతతి ధర్మపథంబు లెఱుంగఁ జెప్పఁడీ
యానుడు లాలకింప, నిపుడాదృతిఁ బూనితిమంచు వేడుకన్. ౨౯

మ. తముఁ బ్రశ్నింపఁగ భక్తిభావమున నోస్థాణూ! మహాత్మా! జగ
త్సముదాయంబున నీ వెఱుంగని విశేషంబుండునో కో సమ
స్తము నీరూపమె కాదె యైనఁ గరుణాధారుండవై యుంటఁ బ్ర
శ్నము చే మాకు యశంబుఁ గూర్పఁగఁ బ్రయత్నం బూనితీవిత్తఱిన్. ౩౦

ఉ. కాన వచించువారము సుఖంబుగ నుండు జగంబు లన్నియున్
దేనఁ గొఱంత గాంచ వీక ధీరులు తోఁచినరీతిగాఁ జనం
బూనినవారికిం దగినబుద్ధులు తెల్పుదు రజ్ఞు లందఱున్
మానక వారియానతిని మస్తకమందు ధరింత్రు శంకరా. ౩౧

ఉ. ఐన జనప్రవాద మొకఁ డార్తిని మాదృశమానికోటికిన్
బూనిక నీఁదలంచి నటు పుట్టె నదేమన విన్నవింతు మీ
శాన! త్రిమూర్తులం దరయ సారసనేత్రుఁడె యెక్కుడంచు వి
జ్ఞానధనాఢ్యుఁ డంచు మునిసంతతపూజ్యుఁ డటంచు నెంతయున్. ౩౨

చ. చెలఁగె సభాంతరాళములఁ జిత్రముగా నిది విన్నమాత్రనే
కలవిలపాటుతోఁ పఁ గవికాండము వేదవచస్సమూహముం
దెలుపుచు వాదులాడుచు మతిస్థిరతన్ విడనాడుచున్ సభా
స్థలములఁ బెల్లుగా ధ్వను లెసంగఁగఁ జేయుచునుంద్రు పూన్కిమై. ౩౩

చ. అని తెలుపంగఁ జిత్తమున నచ్చెరు వెద్దియుఁ దోఁపమిన్ ముదం
బును గనఁజేయుపల్కుల సమూహము భక్తులసంశయాళిఁ జ
య్యనఁ దొలఁగింపఁగాఁ బలికె నార్యవరేణ్యులు మీరలట్టిచొ
ప్పునకు విచారముం దెలుపఁ బోలునె సత్యముగావె యానుడుల్ ౩౪

ఉ. సారసనేత్రుఁ డెక్కుడనఁ జాలవిచారము పూననేల? యా
పేరును దేవదేవునకుఁ బ్రీతిదమై తగియుండుఁగాదె యా
పే రననేల? యింకఁగల పేరు లవెల్లను జెల్లుఁగాదె యా
భూరితరైకశక్తియయి పొల్చెడు[2]చిన్మయమూర్తి కెప్పుడున్. ౩౫

చ. మనసున కెట్టిరూపము సమస్తవిధంబులఁ దృప్తిదంబుగాఁ

1 తటిత్వదారవ...నంబునన్ = మేఘధ్వనివంటి గంభీరకంఠధ్వనితో. 2 చిన్మయమూర్తి = జ్ఞానమే శరీరముగాఁ గలవాఁడు.

దనరునొ యట్టిరూపమును దాల్చినవానిగ, నామ మెద్ది యిం
పును గలిగించుదానినె విభుండగు నాపరమాత్మకుం బ్రియం
బనియుఁ దలంచి భక్తిమెయి ధ్యానము చేయఁగవచ్చు నిచ్చలున్. ౩౬

క. వివిధ బ్రహ్మాండంబుల, నవికలుఁడై యావరించి యాపరమేశుం
డె వివిధరూపాఖ్యలఁ దాల్చి విరాజిలుఁ బెక్కునుడులు చెప్పఁగ నేలా. ౩౭

క. జగమునఁ గలిగిన మతములఁ, బొగడంబడు దైవ మొకఁడెపో తలపోయన్
దగు నతని కన్ని పేరులు, తగు సకలాకృతులు నొకఁడుఁ దగనిది కలదే. ౩౮

చ. ఎవనికి నెట్టిరూపమది యింపుగనుండుఁ దదాకృతిన్ ధరిం
చివఱలువాని గాఁ దలఁప శ్రీప్రదుఁడై పొడసూపు మ్రోల దే
వవరుఁ డదెట్టినామమున భవ్యమతుల్ తనుఁ బిల్వ నో యనున్
[1]భవికము లిచ్చుటాతనికి నైజముగాదె తలంచి చూచినన్. ౩౯

సీ. ఎల్లెడలం దానె యొసఁగుచు నద్వితీయంబను తత్త్వమే దనుచు నుపని
షత్తులు వెదకంగఁ జాలక చేద్పడఁ గనుఁగొని యానందకలితుఁడగుచు
నేచోట నేవేర నేరూపమునఁ దన్నుఁ బిలిచి ధ్యానించినఁ బ్రీతుఁ డగుచు
సమబుద్ధిచేఁ బ్రాణిసంతతిం జూచుచుఁ దా సాక్షిమాత్రుఁడై తలఁపరాని

తే. మహిమమున నొప్పుచున్ సర్వమయతఁ బొల్చి
యిట్టివాఁడని యెవ్వరే నెఱుఁగరాక
యుండ వ్యాపించి తేజోమయుండుగాఁగ
వెలయుఁ బరతత్త్వ మిఁకఁ బెక్కుపలుకు లేల. ౪౦

చ. తెలియనివారలే భగవతిన్ భగవంతుని వేఱుచేయఁగాఁ
దలఁతురు వారి కెన్నఁటికిఁ దత్త్వ మిదంచు నెఱుంగఁజాలు జ్ఞా
నలవము గల్గదంచు మది నమ్ముఁడు జ్ఞానధనాఢ్యులార! యీ
పలుకులఁ గల్గుసత్య మది పర్వెడుఁగాక జగద్వ్రజంబునన్. ౪౧

క. కుక్షింభరులగు కొందఱు, పక్షీంద్రుఁడు వాహనముగ భాసిల్లు సరో
జాక్షునకున్ ద్ర్యక్షునకున్, వీక్షింతురు భేద మున్నవిధమున నకటా! ౪౨

క. ఈయిరువు రొక్కతత్త్వస్ఫారాంశములే యటంచుఁ బలుకుఁడు కరుణా
ధారులగువారి కెంతయు, నీరీతి విభేద మొప్పు నిది యరుదుగదా. ౪౩

క. అజ్ఞులెయయ్యుఁ దమరు సర్వజ్ఞులవలె నుండఁగోర్కి వఱలఁగ ధరలో
విజ్ఞులు నవ్వఁగ వేదాం, తజ్ఞానము బోధచేయఁ దలఁతురు మూర్ఖుల్. ౪౪

తే. తమకుఁ దోఁచిన యర్థంబె తగిన దనుచు
నొరులు చెప్పెడునర్థ మనొప్ప దనుచుఁ
దెంపఱితనంబు మీఱి వాదించుచుండు
వారలే మూర్ఖ లనఁబడు వారు జగతి. ౪౫

1. భవికములు = శుభములు.

క. యతివేషమూని కొందఱు, మితిమించినయాశఁ బూని మేదిని స్వేచ్ఛా
జతనమునఁ దిరిగి విత్తప్రతతిం గూర్పంగఁ గోరి భక్తుల మనుచున్. ౪౬

చ. తెలియనిధర్మమార్గముల తీ రిదియంచు వచించుచున్ జనం
బులఁ బలుభంగి శాంబరిసముద్రమునం బడఁద్రోయఁజాలురీ
తులఁ గని పెట్టుచుం దిరుగుధూర్తలు యోగులు భక్తు లంచు మె
ప్పులఁగనువారు వార లెటులైనవానికిఁ బల్కిన నేఫలంబగున్. ౪౭

చ. అని వచియించి యమ్మునులు సందఱఁ గాంచి కనంగ నొప్పు నిం
కను జగమందు రేఁగినవికారపువాదఫలం బటంచుఁ జ
య్యనఁ దుహినాంశుశేఖరుఁ డహార్యమహత్త్వము చూప నెంచుచుం
గనియె నదృశ్యతన్ మునినికాయము దేవత లద్భుతంపడన్. ౪౮

చ. కలిగెఁ గదా సుపర్వులకు గాఢభయంబని యెంచు చందఱున్
గలవిలపాటుతోఁ దమ[1]నికాయ్యము లొందిరి, యోగిపుంగవుల్
విలయకృదుగ్రకోప శుచిభీకర కీల లవెల్లు పర్వఁగాఁ
దలఁచునొ యంచు నెంచుచును దా [2]రుటజంబుల కేగి రవ్వలన్. ౪౯

మ. హరుఁ డాత్మం దలపోసె నొక్కవిధిఁ దద్ధ్యానైకశక్తుల్ హరుం
బరమేశుం గనుపూన్కి దక్షునకుఁ దోఁపం జేసె; నొక్కప్పు డీ
శ్వరుఁ డధ్యాత్మరహస్యముల్ దెలియఁగా వాంఛించుదేవర్షిని
ర్జరవర్యాళికిఁ దెల్పుచున్నసభఁ జేరన్ వచ్చె దక్షుం డటన్. ౫౦

ఉ. శంకరుఁ డేర్పడం దెలుపుసర్వమహోపనిషద్రహస్యముల్
శంకలఁ బాఱఁదోలఁ గడుశ్రద్ధలు పైకొన నాలకించు చే
ణాంకుని నేవఁ గోరెడుమహర్షులు దక్షునిగాంచి లేచి రా
శంకరుఁ డాత్మ వందనముసల్పి సపర్య లొనర్చె మామకున్. ౫౧

మ. తను నాతిథ్యసపర్యలం దనుపకే దర్పంబునం బొల్చె నీ
తని నల్లుండని యెంచవచ్చునొకో యీదక్షుండు గణ్యుం డదె
ట్లనుభావంబున నున్నయాశివుని యత్యాచార మోర్వంగవ
చ్చునొకో యంచుఁ దలంచి గర్వమున సంతుష్టాత్ముఁడై యాసభన్. ౫౨

ఉ. ఇంచుకయేఁ ద్రపంగనక యేవిధిఁ దోఁచునొ యట్లు నీచవా
క్సంచయ మెల్లసభ్యు లికఁజాలు సనంగ వచించుచున్ గ్రుధా
సంచలితాంతరంగుఁడయి శంకరు మోమికఁ జూడఁ బాపమా
నంచుఁ దలంచుచుం జనియె నధ్వర మొక్కఁడు చేయుకోరికన్. ౫౩

క. హరునకు భాగం బీయ, ధ్వరమున లేకుండఁజేయుతలఁపున దేవో
త్కరమును బిల్చిన వారలు, సరియేయని కాలవశత సమ్మతిఁ జూపన్. ౫౪

---

1 నికాయ్యములు = గృహములు. 2 ఉటజములు = పర్ణశాలలు.

శా. ఆరంభించెను దక్షుఁ డధ్వరము దైత్యారాతియున్ బ్రహ్మయున్
రారై రయ్యది సాగదంచు మఱియున్ రానున్న యాపద్విజం
బేరీతిం దొలఁగింపరా దనుచు నూహింపంగ లోకంబులన్
వారల్ దక్షులెయాట; నంత హరుఁ డావార్తాళి లో నెంచుచున్. ౫౫

ఉ. ఊరకయుండెఁ గర్మగతు లొక్కపుడే యనివార్యరీతి గం
భీరమహాప్రవాహమటు లింతగఁ బర్వినటం చెఱింగియే;
కోరిక నధ్వరంబుఁ గనఁ గోమలులుం దమిఁగూడి నిర్జరుల్
హారినినాదముల్ చెలఁగ నంబరవీథిని బోవుచుండఁగన్. ౫౬

చ. కనుఁగొని శంభుపత్ని సతి కామహరా! జనకుండు చేయఁబూ
నిన మఖముం గనన్ మనసు నిర్జరదంపతు లేగఁ గాంచఁగాఁ
దనరె ననుజ్ఞ యేయనిన దక్షునకుం గలకాంక్షఁ దెల్పిపో
వను దలఁతేని పొమ్మనిన భావిఫలంబులు ప్రోత్సహింపఁగన్. ౫౭

చ. సతి యరుగం దలంచె గురుసత్త్వులు కొందఱు శంభుకింకరుల్
క్రతువున కేగి; రందు సురకాంతలయంతరమందు దక్షుఁ డు
ద్ధతిఁ దనుదూఱ నాసతియుఁ దక్షిణమే గురుయోగశక్తి వి
చ్యుతతనువై హిమాద్రికి నయోనిజయయ్యును బుత్త్రి నాఁదగెన్. ౫౮

ఉ. దక్షుఁడు వీరభద్రుని గదానిహతిం దల బ్రద్దలైనఁ దాఁ
ద్ర్యక్షుని దూషణంబునకు నర్హఫలంబును గాంచె; నంతఁ గం
జాక్షపితామహుల్ చని మహాత్ముని శంకరు వేఁడి యవ్వలన్
దక్షుని మేషశీర్షునిగఁ దా రొనరించిరి శక్తి యొప్పఁగన్. ౫౯

మ. పునరుజ్జీవితుఁడై మహానియతి శంభుం బూజలం దన్వియ
వ్వనజాతాక్షు హితోపదేశమున సర్వజ్ఞున్ శివున్ సంస్తుతిం
దనిపెన్ శంకరుఁ డెంతొ తృప్తుఁడయి నిత్యజ్ఞానజానంద[1]శ
ర్మ నిమగ్నాత్మకుఁడై తపోనిరతిఁ దా రంజిల్లుచుండెన్ వనిన్. ౬౦

మ. తనుఁ దాఁ గాంచుచు నద్వితీయుఁడగుటన్ ధ్యానంబె యత్యుత్తమం
బనఘుంబున్ సుకృతైకసత్ఫలము నౌనంచుం బ్రబోధింపఁ బూ
నినచందంబున నుండె నాశ్రమమునన్; నిశ్శబ్దమైయొప్పెఁ బ
క్షినికాయంబును [2]సత్త్వవారము వడంకెన్ భీతి తమ్మేఁచఁగన్. ౬౧

శా. శాంతాకారము భక్తకోటికి మనస్సంతోషముం గూర్చును
స్వాంతంబుం గలవాఁడె యయ్యు నపుడా స్థానంబునం దుగ్రుఁడై
వింతల్ గల్గఁగఁజేయు నెమ్మొగమునన్ వీక్షించుభూతాళి క
త్యంతంబున్ భయదాతయై యలరెఁ గౌర్యం బట్టిదై యొప్పుటన్. ౬౨

1 శర్మము=సుఖము. 2 సత్త్వవారము = క్రూరమృగములగుంపు.

చ. అమరులు సిద్ధసాధ్యముఖు । [1]లాశరు లింకనుగల్గు భూతవా
రముఁ దనుఁ దేఱిచూడఁగను । రానివిధంబున నొప్పియుండె దే
వమునులు నద్భుతం బొలయ । స్వాంతములం దిదియేటి రూప మే
మి మదినిగోరి యిట్లిచట । మేటితపం బొనరింపఁ బూనెనో. ౬౩
చ. అని పలుభంగులం దలఁచి । యాహరుచిత్త మెఱుంగరామిచే
ననవరతంబు సంశయము।లందుచు నుండిరి; కొంతకాల మే
గె నిటులు; భూధ్రపుత్త్రిక య।కృత్త్రిమరూపమహత్త్వ మొప్పఁగా
జనకునియింటఁ జంద్రకళ।చందమునం గ్రమవృద్ధిఁ గాంచుచున్. ౬౪

పార్వతీదేవివర్ణనము.

చ. త్రిదశవరేణ్యకన్యకలు । దివ్యతనూరుచి మించునచ్చరల్
ముద మొదవంగఁజేయఁదగు।మూర్తిని బోల్చెదుయక్షకాంత లిం
కఁదగిన దేవభేదముల।కామిను లించుకయేని సాటిచె
ప్పఁ దగుదురే హిమాచలుని।పట్టి కటంచు నుతింపఁగాఁ దగెన్. ౬౫
ఉ. కోమలిమేనుఁ గాంచి లత।కూనలు సిగ్గొకరీతిఁ బైకొనం
గా మిగులం గృశత్వమును । గాంచెడుమస్తము లట్టివంచి పైఁ
గా మలయానిలార్భకుఁడు । కాఱియ పెట్టఁగ నూఁచుచుండఁగా
వే మకరందదంభమున । విడ్చును శోకభరాశ్రుబిందువుల్. ౬౬
ఉ. కన్నియమిన్నడౌ మృదుల।కాయముఁ దాను స్పృశించినంతనే
వన్నియ మాఱఁ గందు నను।భావము తోఁచుటఁజేసి యేమొ శ
క్త్యున్నతి మందమందగతి । నూని చరించుచు మందమారుతుం
డన్న సమాఖ్యఁ గాంచె మల।యానిలుఁ డెల్లెడలం గ్రమంబుగన్. ౬౭
మ. సుమనస్సంగతి సంతతం బమరియున్ । జొక్కంపుమౌనీంద్రవృ
త్తమునం బోల్చియు నుత్తమోత్తమమృదు । ధ్యానంబునన్ నిత్యత
త్త్వ ముపాసించియుఁ గీటజాతియను దు।ర్వార్తాపవాదంబుఁ గం
దు మి దేమన్న వ్యర్థన్ శిరోజతను బొత్తుం బాయకే పార్వతీ
ప్రమదారత్నము ప్రాపుఁగాంచియె ద్విరేఫంబుల్ ప్రశస్తిం గనెన్. ౬౮
సీ. క్షయరోగ మనిశంబు । గాఱించుచుండుట పాప మంకముగఁ దన్ । బాయకుంట
రాహుకేతువులు పర్వములందు నేఁచుట గ్రహరాజయుతి మృతికరము నగుట
జారహితుండని । జనులెల్ల దూఱుట సురలొగిఁ గిరణాళి । జుఱ్ఱుచుంట
విరహిణుల్ దన్నెప్డు । విరసంబులాడుట గురువు తన్గని చాలఁ । గుందుచుంట
ఆ. మదిని దలఁచి యింక । మర్యాద గనకున్న
నామమాత్ర నుందు।నేమొ యనుచు

1 ఆశరులు = రాక్షసులు.

భావమందు నెంచి పార్వతీముఖముగఁ
బుట్టి శశధరుండు పూజ్యుఁ డయ్యె. ౬౯

మ. [1]అసమానప్రభ లొప్ప నొక్కక్షణ మొయ్యారంబుమీఱం గద
ల్ప సమస్త [2]ద్రుహిణాండముల్ వెలయు లీలల్ గ్రాల వర్ధిల్లుఁ ద్రుం
గు సురేంద్రాదులు చూడఁగోరుదురు కోర్కుల్ పండ నారీతిఁ గ్రా
లు సమస్తేశ్వరి భ్రూలతాయుగము పోల్పుం భక్తమందారమై. ౭౦

ఉ. పున్నమనాఁటి చందురునిబోలెడు హైమవతీముఖంబు నం
దెన్నఁదరంబుగాని రుచి నెంతయుమించు [3]విశేషకంబు సం
పన్నిలయంబుగా నెసఁగుఁ బండితు లద్ది హిమాంశులాంఛనం
బన్నిట దీనికిం సమమె యానని పల్కుదు రెంతొ నేర్పునన్. ౭౧

చ. కమల మదేకసంస్థయగుఁ గాని తదీయసహోదరుండు ద్వే
షము గను నన్నుఁగాంచి యిదిసాధుసమాదృతిఁ గాంచునట్టిమా
ర్గమె యనియెంచి శీతగిరికన్యక దృగ్యుగమాచుఁ జంద్రుపొం
దమరుట శర్మముం గనియె నంబుజజాతి జగద్విజంబునన్. ౭౨

మ. అనురాగంబన సర్వకాలయుతియే యా నన్నసిద్ధాంతముక్త
జనవారంబున కెప్పుడుం దెలుపఁగా సంకల్ప మొప్పారఁ జ
య్యన శీతాద్రిజకుం గనీనికలుగానై పద్మయోగంబుఁ బా
యనిమాడ్కిం జెలువారె భృంగతతి నిత్యైశ్వర్యముం గాంచుచున్. ౭౩

చ. శ్రుతులకు భూషణంబు రవిసోములె వారె జగత్ప్రవృత్తి నా
దృతిగలిగించు వార లను నీవిధిఁ దెల్లముచేయఁగోరి స
మ్మతి గిరిజాశ్రుతిద్వయిని మానితకుండలయుగ్మమూర్తులై
చ్యుతి యనలేని కాంతులను శోభిలుచుండ్రు దివానిశాకరుల్. ౭౪

చ. నగజకుఁ గుండలంబులయి నైజరుచుల్ దగఁ దమ్మిచుట్టముం
దొగచెలికాఁడు పొత్తుగని తోరపువేడుకమై మహాశ్రయం
బు గలుగ నేలొ అంతలును బుట్టవ దెవ్వరికైన నంచుఁ జ
క్కఁగఁ దెలుపంగఁ బూనినటు క్రాలుచునుందురు సర్వకాలమున్. ౭౫

చ. అసదృశ పద్మరాగమణి హారిరుచుల్ గయికొంచు వానియం
దు సరసిజాతబాంధవుని దొల్లి మథింపఁగ రాలినట్టి చూ
ర్ణసమితిఁ జేర్చి చెక్కిళుల రమ్యవిధిం దుహినాద్రిజాతకుం
బిసరుహసూతి యేర్పఱిచె వింతగ నూతనసృష్టి చూపఁగన్. ౭౬

1 "తవాజ్ఞామాలంబ్యక్షణచలితయోర్భ్రూలతికయోః." అని శ్రీశంకరభగవత్పాదులు వచించినదానిసారమే యిది. 2 ద్రుహిణాండములు=బ్రహ్మాండములు. 3 ముఖచంద్రకళంకాభ మృగనాభివిశేషకా = అని ప్రమాణము.

ఉ. కామినిదో కపోలఫలకద్వయిఁ దోఁచుచు నుండునాజగ
త్స్తోమము సర్వకారణత శోభిలు నాపరదేవి యీమెయే
కామితదాత్రి నాఁదనరుఁగా యని జ్ఞానులు సన్నుతింప సు
శ్రీమహనీయ యంచొగిని జెప్పక చెప్పెడు స్పష్టరీతిఁగన్. ౨౭

చ. ఇరువురమే జగద్వితతి నెన్నఁ బ్రధానుల మంచుఁ దెల్ప భా
స్కరహిమరశ్ము లాశిఖరిజాతకు ఘ్రాణసురంధ్రరూపతన్
బరఁగి యిడాఖ్య; పింగళయనందగు పేరులఁదాల్చి తద్ధృదం
తరగత లోకసంతతికి దారిగ నుందురు సర్వకాలమున్. ౨౮

సీ. వదనానిలంబు వెల్వడునంతలోన బ్రహ్మాండముల్ ప్రభవిల్లి యలరుచుండు
మరల నయ్యది లోని కరుగునంతటిలోన విశ్వంబులన్నియు విలయమందు
విశ్వముల్ సృజియించి వెలయించి యడఁగించు విధిహరిరుద్రులు వేనవేలు
తమవిశ్వములతోడఁ దా రంతమొందుదు రవ్వారె శాశ్వతులనుట యెట్లొ
తే. యనుచు సనకాదియోగీంద్రు లభినుతింప
నఖిలకారణకారణ మగుచు నొప్పు
నద్రిపతికన్యకామణి హారివదన
కమల మెంతయు రాజిల్లు సమతలేక. ౨౯

చ. వివిధకళావిశేషములు విద్యలు గల్గినసంపుటం బిదే
యవు సుజనోత్తముల్ గొలువ నబ్బు నవౌ నవి దీనిమూఁతయే
ద్వివిధముగాఁ జెలంగఁ దగుఁ దెప్పున దానిని దీయవచ్చు న
న్న వెరవునన్ బ్రవాళరదనచ్ఛదముల్ విధి కూర్చె లేమకున్. ౩౦

చ. అఱువదినాలుగౌను గళ లందును రెండొకదంతమం దొగిన్
వఱలును నిస్సమానవిభవంబున నంచుఁ బ్రసిద్ధిఁగాంచ నం
దఱ కెఱుఁగంగఁ జేయునటు తామరసాక్షికిఁ బద్మసంభవుం
డెఱిఁగియొ రెండు ముప్పదియు నిద్ధరదంబులఁ గల్గఁజేసెఁ దాన్. ౩౧

మ. సకలామ్నాయవిశేషశాస్త్రముల దోసారంబు సర్వంబు నిం
చుకయే న్యూనతఁగాంచకుండ ధరియించుం బ్రీతిభాషించు న
న్నకథన్ రూఢిగఁజేయఁ జేసె విధి యానారీమణీజిహ్వ వ
న్నె కడుం గ్రాల రసజ్ఞయన్న ప్రథ నందెన్ ధాత్రి నాఁడాదిగన్. ౩౨

మ. తను సేవించెడు సాధుబుద్ధుల మనస్తాపంబులం దీర్ప నో
పు నభంగాభయముద్రఁ గాంక్షితములం బూరించుశక్త్యున్నతిం
దనరం జాలు వరాఖ్యముద్రఁ దగు హస్తద్వంద్వముల్ భూధ్రరా
ట్తనయారత్నము దాల్పఁ గూర్చె నజుఁ డుద్యత్సృష్టినిం జూపఁగన్. ౩౩

సీ. హృదయకాసార మంతరెంతయు సొంపుగా జనియించి కరుణారసంబు సంత
తము లోనఁ బ్రవహింపఁ గమలకాంతిని బోల్చి ధర్మాత్ములకు వాంఛితములనిచ్చు
పటుమహత్త్వము గాంచి భవ్యచిహ్నంబుల వెలయుచుఁ గరపద్మములు వదలక
వర్ణ్యతమంబులై భాసిల్లుబాహు సువర్ణప్రతానసద్వంద్వ మలరఁ
తే. గనె చమత్కృతి నిర్మించెఁ గమలజుండు, హిమమహీధరపుత్త్రికి నింపుమీఱ
నవ్యసృష్టిప్రభావంబునం దదాది, గనె భుజంబులు కమలసంగతిని గనుట. ౮౪
మ. మనసెంతో యమలంబుగావలు నామాన్యుల్ తనుక్ సంతతం
బును గొల్వం దదభీష్టసంతతిని సంపూర్ణంబు గావింపఁగా
ననుకంపామృతసాగరంబె హృదయంబై యొప్ప నిర్మించె సృ
ష్టిని దాఁ బొందిన నేర్పుమై విధియు మేల్ చిత్రంబుగా గౌరికిన్. ౮౫
ఉ. పొక్కిలియక్ సుధాసరసిఁ బొందుగ మున్గ గుణత్రయాఖ్యఁ బెం
పెక్కిన మూఁడులోకము లహీనవిభూతులఁ గానవచ్చు న
వ్వెక్కడ నంచుఁ దెల్పుటకె యేర్పడినట్టి పథత్రయంబుఁ బే
రెక్కినపండితుల్ త్రివళు లీయవి యంచు వచింత్రు నేర్పునన్. ౮౬
చ. అమృతసరోవరం బనఁగ నద్గిరికన్యక నాభియొప్పు నం
దమరి యురస్థ్సలంబువలఁ గౌర! యనంగఁ జెలంగు లోమవా
రము మృదులప్రతాననిగ రాజిలు దానిఫలద్వయంబె లో
కములకు జీవనప్రదము కప్రపయోధరసంజ్ఞ చేఁ దగున్. ౮౭
చ. వితతరజోగుణంబునను విశ్వము లెల్ల మదిచ్చచేత నా
వృతములె యయ్యె నిత్యమని యెల్లరకుం దెలుపంగఁ బూనుప
ద్ధతి సరుణారుణాంబరముఁ దా ధరియించి గిరీంద్రపుత్త్రి ద
క్షత వెలయింప నొప్పుఁగటి కమ్రకళావిభవాభిరామతన్. ౮౮
శా. నాదబ్రహ్మమె యోగి నుపాస్య మది యానందప్రదంబౌ నిదే
వేదాంతాశయ మంచుఁ దెల్పుటకె సంపీతప్రభారాజి వ
జ్రాదుల్ కింకిణులై హిమాచలతనూజాంచ న్మహారమ్య కాం
చీదామంబును గూడి సూక్ష్మరవముం జేయుక్ మనోజ్ఞంబుగన్. ౮౯
చ. సిరిమగఁ డాదిఁ గూర్మమయి శ్రీనిధియై తగు యోగమాయయుక్
ధరవరపుత్త్రినాఁ బరఁగి తత్త్వము తానగు లోకమాతయుక్
వరచరణాగ్రయుగ్మమయి భక్తిభరంబునఁ బాయమిం గవీ
శ్వరు లది కూర్మపృష్ఠ మని వల్కుదు రాచరితం బెటుంగమిన్. ౯౦
చ. అమలనఖంబు లాహిమధరాగ్రణికన్యక కెంతో వింతగా
నమరి కళంకహీనుఁడగు నయ్యమృతాంశునిఁ గాంతి మించి మ్రొ

క్కు మునులదౌ తమోగుణముఁ । గూల్చి రజంబు దొలంగఁజేసి స
త్త్వము వెలయంగఁ జేయుచును । భక్తిని బెంచును నేర్పుమీఱఁగన్. ౯౧

శా. ప్రాలేయాద్రికుమారికా మృదులసత్పాదాబ్జయుగ్మంబు భా
జాలంబుల్ వెలయించి యాకసమునన్ । సప్తాశ్వబింబంబుగాఁ
గ్రాలం జేసెఁ దదాదిఁ బద్మసఖుఁ డన్ ఖ్యాతిం గనెన్ భాస్కరుం
డోలిం బంకజమంగళంబె మదిలో । నూహించుచుండుం దమిన్. ౯౨

మ. ఇదియే సంతతసేవ్యమౌ నిదియె పో । యిష్టార్థదానక్షమం
బిదియే యోగివిముక్తిదం బగును జుమ్మీ యంచు శ్రోత్రైకశ
ర్మద మంజీరకలధ్వనుల్ తెలుపఁగా । రాజిల్లు కాత్యాయనీ
పదపద్మద్వయి దేవతల్ తలలఁ దాల్పం బొల్చు నత్యంతమున్. ౯౩

మ. కలహంసీతతి భద్రకుంజరములున్ । గాత్యాయనీకన్యకా
విలస ద్దివ్యతమాంఘ్రిసంచరణముల్ । వీక్షించి పల్మాఱు ని
స్తుల తన్మందమనోజ్ఞయానమును దోడ్తో నెంతయో వింత నే
ర్పులరన్ నేర్చెఁ దదాది సాధుగతులం । బాటింత్రు తత్సామ్యమున్. ౯౪

మ. తపనీయంబు మణీగణంబుఁ దమలోఁ । దారే వితర్కించుకొం
చపవాదంబు జనింపకుండఁ జని యాయద్రీశకన్యాలస
ద్వపువున్ భూషణదంభమూని స్పృశియింపం గల్గె నద్దానఁ గా
శ్యపి విఖ్యాతిని బావనత్వమును గాంచం జాలె నెల్లప్పుడున్. ౯౫

సీ. నవ్యపల్లవము వింతగఁ గర్ణభాగంబునం దలరించి విఖ్యాతచూత
కిసలయమ్మును వేణిఁ । గీలించి యద్దాని చుట్టును గుందప్రసూనములను
బొదిగి వన్యములగు । పూవులపేరులు హృదయభాగంబున । నెంతొ వేడ్క
భాసిల్లుచుండంగ । వనమయూరకలాప మొకచెవిసందున । నొప్పుచుండఁ

తే. సంతసంబునఁ దనవెంట । సమవయస్కలైన, సకియలు రాఁగ నిత్యమ్ము వనుల
సర్వమంగళవిహరింపసకలమునులు,చూడ్కులానందమునమున్గఁజూతురౌకట.

చ. సరసులఁ బంకజాతముఖచారుసుమంబులఁ బెల్లు రేఁగు నా
పరిమళముల్ గ్రహించి వనపాళి నెసంగెడు పూలతావులం
బొరలుచుఁ జందనద్రుమసమూహమునన్ విహరించి వాయు వా
దరమునఁ బార్వతీతనులతం గొలుచున్ భయభక్తు లొప్పఁగన్. ౯౬

చ. ప్రతిదివసాంతమందు గిరిరాజకుమారిక యక్షకన్యకా
ప్రతతులు తన్నుఁ గొల్వ వనపంక్తి విహారము సల్పఁబోవ న
ప్రతిమ పదాబ్జచిహ్నములఁ । బర్వెడు పంకజవజ్రరేఖలన్
శతమఖముఖ్యులెల్లఁ గని । శ్రద్ధను మ్రొక్కుచుఁ గొల్తు రెంతయున్. ౯౭

ఉ. గౌరి శిలోర్ధ్వభాగములఁ గమ్రతమాంఘ్రియుగంబు మోపి శృం
గారగతుల్ చెలంగఁ జనఁగా మునివర్యులు తత్పవిత్రచి
హ్నోరు శిలాతతిన్ గొలువ నున్నతపుణ్యఫలంబు లబ్బు నం
చారసి శాస్త్రరీతి వివిధార్చనముల్ పొనరింత్రు భక్తితోన్. ౯౯

చ. ప్రకృతి యమేయశక్తిమెయి భక్తులవాంఛల నెల్లఁ దీర్పఁగో
ర్కి కలుగ ధర్మరక్షణమె కేవలకృత్యముగాఁ దలంచి రూ
పకలితయౌచు శైలవరబాలిక నాఁదగి యున్న దంచు నే
ర్పుకలిమి ధ్యానయోగమునఁ బూని తలంతురు యోగిపుంగవుల్. ౧౦౦

చ. సిరియును వాణియున్ సకలసిద్ధసుపర్వసతీలలామముల్
హరిహయురాణియున్ మనసులం గల ప్రీతిని సర్వమంగళన్
బరశివురాజ్ఞి గాఁగలుగుభాగ్యము గల్గినయోగమాయఁ గా
ర్యగతిని బొల్చినట్టిసతి నాగిరిజం గన వత్తు రొక్కటన్. ౧౦౧

ఉ. పున్నమలందు హైమవతి పూజ్యపదంబులఁ గొల్వవచ్చి యా
కిన్నరకాంత లొక్కమొగిఁ గేవలభక్తిరసంబు పొంగఁగా
సన్నుతియోగ్య గీతముల జానుగఁ బాడఁగ నానినాద మ
భ్యున్నతమోదదం బగుచు నొప్పెడు బ్రహ్మముఁ దెల్పుచుం దగున్. ౧౦౨

ఉ. వృంతమునుండి కోరకము వెల్వడినంతనె కూడ వాసనల్
వింతగఁ బుట్టు నన్నసుకవిప్రతిపాదితనీతివాక్య మా
వంతయు రిత్తగా దనెడునట్టులు భూధ్రకుమారితోఁ గళా
సంతతి యెల్లవిద్యలును జన్మము గాంచి వరించె నంబికన్. ౧౦౩

ఉ. ఒక్కొకవేళ నాసుదతి యున్నతసౌధముమీఁద వేడుకం
బెక్కుకుమారికల్ గొలువ వీణియ మీటుచుఁ బాడుచుండ నా
చక్కనిబోవు దేవమునిసత్తముఁ డాస్వన మాలకించి యే
యిక్కకుఁబోవఁ దోఁప కటులే నిలువంబడు నెంతకాలమే. ౧౦౪

ఉ. భారతి తానుగోరియె విపంచికమీటఁగ నేర్పవచ్చి యా
సారసనేత్ర యంగుళులఁ జానుగఁ దంత్రులమీఁదనుంచు నా
నేరుపుగాంచి తాను విన నెమ్మిని వచ్చినజాడఁదోఁచు న
ట్లే రహిఁ మాటలాడి చను నెన్నఁడురాఁ దలకార్యసంగతిన్. ౧౦౫

చ. హిమకిరణోపలంబుపయి నింతి ముదంబునఁ గూరుచుండి యం
కమున విపంచిఁ జేర్చి యది గండతలంబు స్పృశించి సవ్యక
ర్ణము సయిదోడుగా నమర నాదముఁ బర్వఁగఁజేయుచుండ భృం
గములును ఝుంకృతుల్ చెలఁగఁగా జతనంబునఁ బాడుఁ దోడుగన్. ౧౦౬

ఉ. నాదమె బ్రహ్మమౌ నది యనంతసుఖప్రదమౌను బండితా
మోదముఁ గాంచినట్టిదియెపో యనుభావము సర్వమంగళా
పాదితవాద్యనాదము సుపర్వమునీశ్వర సంఘసన్నుతం
బై దనరారుటల్ జగములందుఁ బ్రసిద్ధిని గాంచె నెంతయున్. ౧౦౭

చ. వరుసగ సర్వమంగళకు । బాల్యము వాయఁగ యౌవనంబు సుం
దరగతి రాఁ బ్రయాణమయి । దాపును జేరఁగ మౌగ్ధ్య మెంతొ సం
బరమున దూరభూమికిని । బాఱఁగ నాకృతి చూడనొప్పె నె
క్కరణిని నిర్ణయించుటకుఁ । గాని తెఱంగున నెంతవారికిన్. ౧౦౮

సీ. కనుఁగవ యాకస్మికముగ నిందీవరదళకాంతి నెంతయుఁ । దా గడించె
ముఖమండలమ్ము కుముదమిత్రమండలమును గెల్చుసాహసమునఁ జెలంగెఁ
బలుకులు నైజకోమలత నించుకవీడి గంభీరభావమ్ము । గలిగి వెలసె
హృదయైకమగ్నత । నెసఁగెడుపాలిండ్లు తలచూపఁదగునని । తలఁచి నిక్కెఁ
తే. బలుకులంగల తీవ్రత । భంగపఱతు, ననుమహోద్యోగమునలజ్జయలముకొనియె
నద్రిపతిపుత్త్రికిన్ బాల్యమంతరింప, మెల్ల మెల్లన లావణ్య । ముల్లసిల్లె. ౧౦౯

ఉ. అచ్చరమిన్నలున్ దివిషదంగనలున్ మఱి సాధ్యకాంతలున్
మెచ్చఁగఁజాలు రూపమున । మించెడు యక్షసరోజనేత్రలున్
ముచ్చటలూరఁగాఁ బెరుఁగు । భూధరకన్యకఁ గాంచి విస్మయం
బచ్చుపడంగ నన్నలువదౌ నవసృష్టిని మెత్తు రాత్మలన్. ౧౧౦

చ. తనువు త్రినేత్రు కోపశిఖ । దారుణకీలల దగ్ధమయ్యె నా
ర్తుని ననుఁ గావఁగాఁ దగుదు । తోయజలోచన యంచు భావజుం
డనునయ మొప్పుచుండఁ దుహినాచలకన్యక నాశ్రయించి లో
కనిచయమున్ జయింప మదిఁ గాంక్షను బూనె ననూనశక్తిచేన్. ౧౧౧

సీ. మదనుఁడీరీతి నాసుదతి ప్రాపుననుండు టరసి తదీయసాహాయకము లైదు
ప్రభువు చెంత వసింప । బాగని తలపోసి యరవింద ముత్పల । మఱియుగళ
ముగను, జూతాశోకములు ప్రవాళంబులు కరతలమ్ములుగను । గమ్రనవ్య
మల్లికాముకుళముల్ । సల్లలితదశన రూపమ్మునన్ వరారోహ నాశ్ర
తే. యించి మించెను నెమ్మది । నిట్లు తరుణి, యసదృశాకృతి వెలయుచు । నఖిలలోక
పాలనాసక్తి నొందినలీల మెఱసె, నభినవాద్భుత యౌవన । మాశ్రయింప.

మ. హిమవంతుండును బుత్త్రికామణి న దెంతేఁ బ్రీతిమీఱంగఁ జూ
చి మదీయంబగు సంతతిన్ వరయశశ్శ్రీమంతమై యొప్పున
ట్లమరింపం బరదేవియే గలిగె నేయ్యంబొప్ప నంచెంచె; మే
న మహానందమునొంగ నెంచె సుతకున్ । నాథుం డెవం డబ్బునో. ౧౧౩

చ. కులగుణరూపశీలములకుం దగియుండఁగ నొ వరుండు నం
దుల కీఁకనైనఁ జేయఁదగుఁ । దోరపుయత్న మటంచు భర్తకుం
దెలుపఁగ నెంచె; నట్టులె మహిం దలపోయఁగఁ జొచ్చె నాకుభృ
త్కులపతి యల్లె బంధువులు । కోరిరి కన్యకు నర్హుఁడౌ పతిన్. ౧౧౪
ఛ. గిరిజయు నంత దైవగతికిం బ్రతిచేయఁగఁజాలు శక్తిచేఁ
బరఁగియు నాత్మ నెంతయుఁ దపం బొనరించెడు వేడ్కఁ గాంచెఁ; దా
రురుఫలసిద్ధులయ్యును మహోత్తము లన్యులకెల్లఁ దెల్పునా
దరమున సాధుకర్మములఁ । దద్దయుఁ జేయుచు నుండ్రుగా యిలన్. ౧౧౫

ఈశ్వరతపోవర్ణనము.

మ. హరుఁ డంతన్ హిమశైలపార్శ్వమున హర్షాంభోధిమగ్నాత్ములం
బరమధ్యాననితాంతరక్తులను గా । వర్ధిల్లఁజేయంగ నౌ
స్థిరశక్తిం గని యోగిసేవ్యమగు నాసిద్ధాశ్రమం బందు ని
ర్భరయోగంబును బూనియుండెఁ; బ్రమథుల్ సద్వారంబుఁ గాపాడుచున్. ౧౧౬
ఉ. ఎవ్వరికేఁ బ్రవేశ మన । నెట్టిదియో మఱువంగఁ జేయుచున్
బువ్విలుకానివైరి దగు భూరితరాజ్ఞను మౌళిఁ దాల్చి యే
యవ్వసుధం బ్రమాదమును నద్ది యెఱుంగక రాత్రులుం బవల్
దవ్వులనుండు భూతములు । తద్దయు భీతిలునట్లు చేయుచున్. ౧౧౭
చ. చటులపరాక్రమంబు సురసంతతు లద్దిరె యంచు మెచ్చఁగాఁ
బటుతరహుంకృతుల్ చెలఁగ । వారనిభక్తిని బొల్చి; రంత ధూ
ర్జటియును సర్వభూతతత । సాధ్వసదంబగు రూప మొప్ప లో
దిటవు నదెవ్వరేఁ దెలియు । ధీరులు లేనటు లుండె యోగియై. ౧౧౮
శా. తేజోరూపమె యాపరాత్పరునిదౌ । దీపించు నారూప మే
యేజాతిన్ జనియించుప్రాణికయినన్ । హృద్దేశ మందెప్పుడున్
రాజత్కాంతిని; బ్రాణివర్ధిలును దానం బాయఁగా నద్ది యే
యోజన్ వర్ధిలకే యడంగు నదియే । యూజింప దైవం బనన్. ౧౧౯
చ. సకలజగంబులం బరఁగి । సర్వమునీశ్వర సంస్తుతం బటం
చకలుషకీర్తి గాంచి నిగమాగమవిశ్రుతమై తనర్చి యె
ల్లకడలఁ దానయై శుభదలక్షణ రాజి వెలుంగు తేజమే
ప్రకట పరాత్పరుం డనఁగ । భాసిలు నాపరతత్త్వ మద్దియే. ౧౨౦
ఉ. ఎల్లెడలన్ వెలుంగు పరమేశ్వరు తేజము దానిఁ గొల్చువా
రల్లన ముక్తిఁగాంతురు మహాత్ముఁడు శంకరుఁ డప్పు డట్టిభా
స్వల్లలితాత్మతేజ మన । వర్ణితమై తగుదాని లోననే
యల్ల నడంచి ప్రాకృతునియట్లు తపం బొనరించె నేర్పునన్. ౧౨౧

మ. తనతత్త్వంబునె తా మదిం దలఁచుచుఙ్ దత్త్వాంతరం బొందు లే
కునికిం దెల్లము చేయుచందమున నట్లుండెఙ్ మహాయోగిచా
ద్పున నిశ్శబ్దముగాఁ దదాశ్రమము సొంపుఙ్ గూర్పఁగాఁజాలియుఙ్
ఘనభీతిం గొలుపంగఁ బూనినటులే కానంబడెఙ్ ఘోరమై. ౧౨౨

ఉ. ద్వారము నందికేశ్వరనివాసము దానిని జూడవచ్చువా
రేరును గానరా రతఁ డహీనపరాక్రమశాలి వేత్రసం
చారము చేతనే మిగుల సాధ్వసముం గలిగించుచుండ నా
సారససంభవుండయినఁ జాలకయుండెను రాఁ దలంపఁగన్. ౧౨౩

ఉ. చీమ చిటుక్కుమన్న గిరిశేఖరుఁ డెల్లెడ మాఱుమ్రోఁగున
ట్లోమను శబ్దమే యొసఁగుచుండెను; భూరుహముల్ ప్రతానినీ
స్తోమము కూడఁ జంచలతఁ జూపక నిశ్చల చిత్తవృత్తిమై
నేమము నూనిన ట్లమరె నీడజముల్ వసియించె నట్టులే ౧౨౪

చ. ప్రమథగణాధినాథుని విరాజితవేణులతాభిషంగహ
స్తు మలయమారుతుండు కడు దూరమునుండియె కాంచి సాధ్వసం
బు మయికొనంగఁ బత్త్రముల పుంజమునందె యడంగియుండె; శ
బ్దము వినరా దదేదియును భావమె కార్యము లెల్లఁ దీర్పఁగన్. ౧౨౫

ఉ. రెండవప్రేల్ గదల్చునొ గిరిప్రియచాపుని మేటిభృత్యుఁ డు
ద్దండపరాక్రముం డతని దారుణకోపహుతాగ్నికీలలే
తాండవమాడుచుం గవిసి దగ్ధముచేయవె లోకజాల మం
చుండిరి నిశ్చలత్వమున నొక్కవిధిఙ్ దివిజుల్ మహార్తులై. ౧౨౬

క. ఆనాఁటినుండి తర్జని, నా నెగడెఙ్ రెండవది యనం జను ప్రేలం
చూనినశ్రద్ధం బల్కుడు, రానిర్జరవర్యు లిట్టు లాశంకరుఁడున్. ౧౨౭

క. అసమానయోగమునఁ దా, నెసఁగుచు నేకార్యమైన నెద నెంచక యుం
డ సమస్తదిక్పతులు దేవసమితియుఙ్ భీతి నిండుస్వాంతము లొప్పన్. ౧౨౮

క. ఇది యేమికాలగతియో, ముదమున భక్తాళిఁ బ్రోచు పురహరుఁడిట్లీ
యదనున మౌనసమాధిం, బదిలుండై యున్న వాఁడు పని యేదియొకో. ౧౨౯

ఉ. హుంకృతిమాత్ర భూతగణ మొప్పుదొలంగఁ దపించుచున్న దే
వంకను రక్షకుండు కృపవర్ధిలఁ గాచెడుజాడ గానరా
దింక జగల్లయంబె యని యెంచఁగ నొంఁ బ్రతి చేయఁ జాలకే
పంకజగర్భముఖ్యు లొగిఁ బాఱెడుచందము తోఁచెడుం గటా! ౧౩౦

చ. అనియిటు దిక్పతిప్రభృతు లార్తి మునుంగుచునుండ శంకరుం
డనుపమయోగనిష్ఠ తగునట్లుగ నుండెఁ; దదాశ్రమంబు శాం

తిని దెలియంగఁజేయుచు నతిస్థిరయోగవిశేష మిట్టిదే
యని యెఱిఁగించుచుండె; నిటలాక్షుఁడు తీవ్రతపఃప్రసక్తిచేన్. ౧౩౧

సీ. తనదివ్యతేజంబుఁ । గనుచు మహానందవార్ధి నిమగ్నుఁడై । వఱలుశక్తి
సంకుచితము చేసి । సకలభూతభయంకరాకృతిఁ దాల్చి । నట్లు తోఁపఁ
జేయుచుఁ దనయూహ । లీయెడ నిట్టి వంచెంతవారికినైన । నెఱుఁగరాని
యట్లుగా మెలఁగుచు । నఖిలకార్యంబుల వదలి తీవ్రతపఃప్రభావ మిట్టి
తే. దనుచు భక్తులకెల్ల నెయ్యమునఁ దెలుపఁ
దలఁచియే యుండె నేరితోఁ । బలుకకుండ
జరగె నిటు కొంతకాలంబు । నిరుపమాన
తపము కలిమికి భూతముల్ । తత్తఱపడ. ౧౩౨

మ. చెలరేఁగెన్ గగనాంగణంబునఁ దపశ్శ్రీతేజ మత్యుగ్రమై
విలయంబుం గలిగింపఁ బూనినటు లుద్వృత్తిన్ [1]బృహద్భానుకీ
లలె పో యివ్వి యటంచు నెల్లరు గతోల్లాసంబునన్ జిత్తవీ
థుల భావింపఁగ భీతిదంబగుచు నెంతయుం జూచినం దానరై. ౧౩౩

సీ. ఇదియె నూతనసృష్టి । యినబింబమే యిది యగునంచు భాస్కరుం । డదరిపడఁగఁ
బ్రళయకాలానిల । వర్ష్మమే యిదియగు ననుచు [2]విద్యుత్సంగతాగ్ని యొదుగ
జగముల దహియింప । నిగిడెడు హరునేత్రవహ్ని యిద్దని సమవర్తి యడల
జలములఁ బడియుండఁ । జాలక లేచిన బడబాగ్ని యిదెయని । ప్రజలు వడఁక
ఆ. నంబరమునఁ బ్రాఁకి । యర్కు నాచ్ఛాదించి, దెసల నిండి ప్రాణి । విసరమునకు
భీతిఁ గొలుపఁజాలి । వెసవెసఁ బర్విడు, సరణి తోఁపఁజేసె । సురలకెల్ల. ౧౩౪

చ. మునివరు లోమహాత్మ శివమూర్తివి నీవన నిట్టు లుగ్రరీ
తిని దప మేల చేసెదవు । దీనిని మానగదయ్య భక్తరా
జిని గొని కావవయ్య యిఁకఁ । జెప్పఁగఁ జాలినవారు లేరు మా
కని భయభక్తు లొప్పుగతి । నంజలు లొగ్గుచు వేఁడి రార్తులై. ౧౩౫

చ. కలుషయుతాత్ములం గదిసి । కాల్చునుగాక హుతాశనుం డితం
డిలపయిఁ బ్రాఁకి యెల్లరను । నిత్తఱిఁ గాల్చునొకో యటంచు య
తులు ఫణినాథులున్ భవుని । గూర్చి వగం గడుఁగుంది ప్రార్థనల్
సలుపఁగఁ గిన్నరోత్తములు । చాలఁ దపించుచు మ్రొక్కుచుండఁగన్. ౧౩౬

చ. పరశివుఁ డెల్లదుష్టులను । భస్మము చేయఁ దలంచుచుం దపో
నిరతిని బూనియుండెఁ గన । నేరక దాని సుపర్వు లక్కటా!

---

1 బృహద్భానుకీలలు = అగ్నిమంటలు. 2 విద్యుత్సంగతాగ్ని = మెఱుపుఁదీగతోటి సంబంధముగల యగ్ని.

కరమిది దారుణం బనుచు గాఢభయంబునఁ గుంది రిట్టు లా
తరుణము లోకభీతిదము దానవనాశకరంబునై తగన్. ౧౩౭

హిమవంతుని జూడ నారదుండు వచ్చుట.

మ. ఒకనాఁ డాహిమవన్మహీధ్రవిభుఁ డత్యుత్సాహ మొప్పంగ మే
నకయుం దాను రహస్యగోష్ఠి దుహితన్ నాథాన్వితం జేయ వే
డ్కఁ గడున్ మించఁగ నెంచుచుండ సురలోకం బెల్ల వీక్షించి మా
నక మర్త్యంబునఁ గ్రుమ్మరం దలఁచి వీణానాదమోదాత్ముఁ డై. ౧౩౮

ఉ. నారదమౌనివర్యుఁడు మానంబున నించుక యెంచి యప్పుడే
ధారణి కేగుచో శిఖరితల్లజునిన్ హిమవంతుఁ గాంచి గం
భీర తదాశయం బెఱిఁగి విష్ణునకున్ గిరిపుత్త్రి నీయఁగా
నేరుపుమీఱఁ జెప్పఁదగు నీ కిది మేలని నిశ్చయంబుగన్. ౧౩౯

ఉ. ఈపని చేయ లోకముల నెల్లను నిండిన దుష్టవాదముల్
వే పడిపోవు సత్యపథవృద్ధియె చేకుఱు శాంతి యబ్బెడున్
శ్రీపరతత్త్వ మిట్టిదని చెప్పకయే తెలియంగ నౌ నటం
చీపగిదిం దలంచి పరమేశ్వరు నాత్మను నిల్పి కొల్చుచున్. ౧౪౦

మ. మహతీనాదము నాదరూపమగు బ్రహ్మం బిట్టిదే యంచు ద
న్మహిమంబుం దెలుపంగఁ దన్మయత మోనం బ్రాఁకఁగా దేవమౌ
ని హిమాంశుప్రతిమానదేహరుచులున్ నింగిం బ్రకాశింపఁ జే
య హిమక్ష్మాధరవర్యుఁ జేరె నతఁ డత్యంతంబు హర్షింపఁగన్. ౧౪౧

ఉ. మేనయుఁ దాను శైలముల మేటి మహర్షిని గాంచి లేచి స
మ్మానముమీఱ మౌనిగణమండను దార్కొనఁ నేగి మ్రొక్కి యో
మౌనిమహేంద్ర! నిన్నుఁ గన మానసమందుఁ దలంచుచుండఁగాఁ
గానఁగ వచ్చితీవె యనుకంప మెయిన్ నను నేటిభాగ్యమో. ౧౪౨

క. మీవంటిమహాత్ముల దౌ, సేవయె మావంటివారి చిత్తమలములన్
బోవం జేయం జాలును, భావిమహాభాగ్య మిదియె పరికింపంగన్. ౧౪౩

చ. అని మరియాదఁ బల్కి వినయంబునఁ దోడ్కొని వచ్చి పాద్యము
ఖ్యనిఖిలపూజలం దనిపి యాసనమం దుపవిష్టుఁ జేసి ద
ర్శనము నొసంగినార లిదె జన్మవిశేషఫలం బనంగ నో
మునివర! యంచుఁ బల్కి తనపుత్త్రిని మ్రొక్కఁగఁ జేసెఁ బ్రీతితోన్. ౧౪౪

ఉ. దేవమునీంద్రుఁ డద్రిపతి ప్రభు నాహిమవంతు మేనకా
దేవిని దత్కుమారికను దీవనలం దనియంగఁ జేసి మీ
భావము లెల్లఁ బూజ్యములె భవ్యములే యగు మిమ్ముఁ జూచియేఁ
బోవఁగ వచ్చినాఁడ నిటు పూజ్యతముండవు భూధ్రపంక్తిలోన్. ౧౪౫

మ. తొలిజన్మంబునఁ జేసియున్న సుకృతస్తోమంబె యీజన్మ మం
దు లసద్రూపమనోజ్ఞపుత్త్రి యగుచుం దోఁచెం గదా నీకు నం
చలరున్ మానస మాదిమాయయె సుమీ యద్రీశ! యీకన్య ని
స్తులభాగ్యం బన నద్దియే జగములందుం జక్కఁగా నెంచినన్. ౧౪౬

ఉ. కన్నెను గన్నవారలె జగంబునఁ బున్నెముచేసినార లం
చెన్నుదు రార్యు లాసుతకు నీడగు భర్త లభించెనా గదున్
మన్ననగాంత్రు వార లది మాఱినచో వగఁ గుందుచుంద్రు భా
గ్యోన్నతిఁ గాంచినాఁడ వని యుల్లమునం దలపోయుదుం జుమీ. ౧౪౭

చ. సిరులకుఁ బట్టుగొమ్మ గుణసిద్ధుల కెన్నఁగఁ బాలసంద్ర మా
తురులకు మంచిమందు గతదోషులకున్ సురభూరుహంబు సుం
దరతకుఁ బుట్టినిల్లు కరుణాగుణసన్మణి కాకరంబు భూ
ధరవర! నీకుమారిక నితాంతము తావకభాగ్యరాశియే. ౧౪౮

ఉ. మంగళదేవతామణియె మానితతావక గోత్రమున్ సము
త్తుంగసుఖాబ్ధిఁ దేలునటు తోరపువేడుకమై నొనర్ప నీ
సంగతిఁ గాంచువారలకు సర్వశుభంబు లొసంగఁ బుత్త్రియ
య్యెం గద నీకు నీవిభవ మెంతయు నుత్యము ముజ్జగంబులన్. ౧౪౯

ఉ. కావున నీకుమారికను గామితదాత్త్రిని శ్రీపరాంబగా
భావనచేసి యీడయిన భర్తను గూర్పఁ బ్రయత్నమూనుమా
నీవన నాహిమాద్రి మహనీయచరిత్త్రుని మౌనిఁ గాంచి యో
దేవమునీంద్ర! యర్హుఁడవు తెల్పఁగ నీమెకు నర్హుఁడౌ పతిన్. ౧౫౦

చ. అని తగుభక్తి వేఁడుటయు నామునినాయకుఁ డాత్మ నెంచి యీ
వనితయె కారణంబుగను వర్తిలునొక్కవిశేష మెల్లచో
నని తలపోసి యిట్లనియె నద్రిగణేశ్వర! నీకుమారికం
గొనఁదగువాఁడు శ్రీహరి యగుం బరమేశ్వరుఁ డాతఁడే కదా
వినుతగుణాకరుండు పరవీరనిహంత నియంత నాఁ దగున్. ౧౫౧

ఉ. జ్ఞానము జ్ఞేయమున్ మఱియు జ్ఞాతయుఁ దా నగు మౌను లాత్మలన్
ధ్యానము చేయఁగాఁదగిన తత్త్వ మతండె విముక్తిదుం డనం
గా నతఁడే పరాత్పరుని గాఁ దలపోయుదు రెల్లయోగు ల
వ్వానినె యట్టిశ్రీహరికి భార్యగఁ జేయుము నీదుపుత్త్రికన్. ౧౫౨

సీ. ఉరమున శ్రీదేవి కరయుగ్మమున వరాభయముద్ర లొప్పంగ వఱలువాఁడు
కనుఁదమ్ములతుదలఁ గరుణారసముఁ జిల్కు దృష్టి భక్తులఁ గావ నెంచువాఁడు
సురమౌళిమణిగణశోభల నలరారు నంఘ్రిపద్మంబుల నలరువాఁడు
ధర్మైకరక్షణతాత్పర్యమున మించుహృత్పద్మరోచుల నెసఁగువాఁడు

తే. మౌనిహృత్పీఠముల నిల్చి ఽ మానితప్ర, కాశరూపంబునం దదా ఽ కాంక్ష లొసఁగఁ
గోరువాఁడు సురారులఁ ఽ గూల్చువాఁడు, శ్రీమహావిష్ణువని వేఱ ఽ చెప్ప నేల?

ఉ. ఆమహనీయమూర్తికిఁ బ్రి ఽ యాత్మజ నెంతయుభక్తి నిచ్చి యెం
తోమహిమంబునన్ వెలయు ఽ మోతుహినాచలరాజ! నీదుపు
త్రీమణి యాదిలక్ష్మికిని ఽ దీటయి మించఁగ నెల్లలోకముల్
వేమఱు సన్నుతింపఁ గను ఽ విందుగఁ జూడఁగ నెంతు నంచనన్. ౧౫౪

ఉ. మౌనివరేణ్యు పల్కులకు ఽ మానస మెంతయు సంతసిల్లఁగా
మేనయు నిట్లు చేయఁ గదు ఽ మేలె యటం చొగి హెచ్చరింప నెం
తే నిధిఁగన్న పేదవలె ఽ నేర్పడ నారదుఁ గాంచి యోమునీం
ద్రా! నినుఁబోలు బంధువు మ ఽ హాత్మునిఁ జూడఁగఁ జాల నెయ్యెడన్. ౧౫౫

ఉ. కన్నియ నిమ్మటంచు నడు ఽ గంబడు నాచరణంబు లోకమం
దున్నది గాని నాతనయ ఽ నొప్పుదురే స్నుషగా వరింప నం
చెన్నఁడుగాని యన్నయటు ఽ లేరును విన్నదిగాదు శ్రోత్తగా
నెన్నఁ దగుంగదా నడత ఽ యీయది మీరె తలంపుఁ డిత్తఱిన్. ౧౫౬

చ. కనుక మహానుభావుఁడవు ఽ కన్నియకుందగు నాథుఁ గూర్పఁగాఁ
జను నను నాశయంబుగల ఽ సాధువ వీవు మునీంద్ర! యిప్డు నా
తనయను విష్ణుదేవునకు ఽ దారగఁ గూర్పఁగ నాకు మాఱుగాఁ
జని నెఱవేర్పు మీపనిని ఽ సాధుపథం బన నిద్దియే గదా. ౧౫౭

చ. పరహితకార్యమే యొనరు ఽ పందగు నయ్యదియే తపఃఫలం
బురుతర మంచు నెన్నుదురు. ఽ యోగ్యులుగాఁదగు మిమ్ముఁబోంట్లె యీ
తరుణమునందు నాపయి నితాంతకృపం బొలయంగఁ జేసి శ్రీ
హరియె మదీయపుత్త్రిఁ బర ఽ మాదృతిమై వరియింపఁ జేయుమా. ౧౫౮

ఉ. ఈవిషయంబునందు నను ఽ నేమియుఁ బ్రశ్న మొనర్పకుండఁగా
నీవె సమస్తకార్యముల ఽ నెమ్మి మునీశ్వర! నిర్వహింపుమా
నావరపుత్త్రి నీకృపను ఽ నాథునిగా గరుడధ్వజున్ బ్రపం
చావసథున్ హరిం బడసి ఽ యన్వయయుగ్మము నుద్ధరించుతన్. ౧౫౯

శా. ఎందుంజూడఁ బురాణవాక్యము లవే ఽ యేపారి "కన్యాపితృ
త్వం దుఃఖాయ" యటంచుఁ బల్కుఁ గనుకన్ ఽ దద్వాక్యజాలార్థ మె
న్నం దప్పౌనటు లీమహాకృతిని నీనైపుణ్యముం జూపి పెం
పందంగా ఫలియింపఁ జేయుము "కృతార్థోఽహ"మ్మటం చెన్నెదన్. ౧౬౦

ఉ. నామనవిన్ గ్రహించి మునినాథ! భవన్మతిఁ దోఁచినట్లుగా
నీమహిళామణిన్ హరికి ఽ నింపుజనింపఁగఁ జేసి కూర్చి నా

నోములు పండఁజేసి మదినొవ్వ తలంగఁగఁజేసి కావుమా
యేమెయి నెంచినన్ భవదభీష్టము చేకురకుండఁ బోవునే. ౧౬౧

తే. నూ అబద్ధములాడియు నూలుకొనఁగఁ
జేయఁదగుఁ బెండ్లియని బుధుల్ చెప్పుచుండ్రు
గాదె మునినాథ! నీవునీకార్యభరము
నెట్లొ తుదముట్టఁజేయు మాహితమె కోరి. ౧౬౨

ఉ. శ్రీపతివంటి యల్లుఁ డిలఁ జేకుఱుటే గద భాగ్య మన్న నీ
వోపికఁ బూని కార్య మెటులో ఫలియింపఁగఁ జేయవయ్య! యో
తాపసవర్య! యంచుఁ బ్రమదంబున మ్రొక్కఁగ నట్లె చేయుదున్
దాపమువీడి యుండుమని ధైర్యము చెప్పి సుపర్వమౌనియున్. ౧౬౩

చ. తనమది నెంచె నీగిరిసుతామణి శంకరుఁ గోరుచున్న దీ
వనరుహనేత్ర శ్రీపతికి వల్లభయౌట పొసంగనేర దీ
పని పయిఁ బెట్టుకొంటిఁగద భావిమహాకలహంబునందుఁ బా
ల్గొనియెద శూలినిన్, హరినిఁ గూర్చెద నొక్కట నట్టె గాంచెదన్. ౧౬౪

చ. హరిహరయోగదర్శన మహంకృతిఁ బాపి విముక్తి నిచ్చు, శం
కరునకుఁ బద్మనేత్రునకుఁ గల్గును భేద మటంచు విష్ణువే
నిరుపముఁ డంచుఁ బల్కు కుమనీషుల గర్వముఁ బాపువాఁడ నీ
చరితము నీనెపంబున నెసంగునుగాక జగత్త్రయంబునన్. ౧౬౫

చ. కలహమె నాకు భోజనము గాఁ దలపోయుదు రజ్ఞులెల్ల ని
మ్ములఁ గలహంబె పెట్టి విధిముఖ్యుల నజ్ఞులఁగా నొనర్చి ని
స్తులమగు తత్త్వ మిద్దియని తోడనె లోక మెఱుంగఁజేసెదన్
గలుగును దాన సత్ఫలము నాకును దక్షిణభక్తకోటికిన్. ౧౬౬

మ. పరమేశా! భవదీయతత్త్వ మిదియన్ భావంబు యోజింప నె
వ్వరికిం బోల్పునొ వారె యజ్ఞు లనఁగా వాఙ్మానసాతీతమై
పరమంబై తగునీదు తత్త్వమెఱుఁగన్ బ్రహ్మాదులేఁ జాల రీ
నరులన్నన్ గణనార్హులే యకట వింతంగూర్చు నీవాదముల్. ౧౬౭

ఉ. భక్తులు ధ్యానయోగమున భవ్యభవద్గురుతేజ మెంతొ యా
సక్తిని గాంచుచున్ మిగులసంతస మందుచు నట్లెయుందు రీ
వక్తలు దుర్విదగ్ధులయి వాదములం బచరించుచుం మనో
వాక్తనువుల్ చెడంగ భవవార్ధి మునుంగుదు రేమిపాపమో! ౧౬౮

చ. కటకట! పూర్వజన్మకృత గాఢతరాఘ మదెట్టిదో మనః
పటమునఁ దోఁచుచిత్రముగఁ బల్కుదు రాపరతత్త్వ మిద్ది యం

చటమటమో నిజంబో యనునంతటి సంశయమ్మైనలేక యు
త్కటపుటహంకృతిఁ గుజనకాండము మెచ్చఁగ వాక్కుహెచ్చఁగన్. ౧౬౯

తే. అట్టివారల గర్వంబులడఁగ నిదియె, చేయఁదగుకార్య మగు ననిచిత్తమందుఁ
దలఁచి హిమవంతునిం గనిపలికె నీదు, కాంక్షితంబును దీర్తు నక్కటిక మూని.

క. పోయెద వైకుంఠంబున, కాయంబుజనేత్రుఁ గాంచి యందు వివాహో
పాయము ఫలించునట్లుగఁ, జేయుదు నాశక్తికొలఁదిఁ జెలఁగెడుపూన్కిన్.

మ. అని శైలాగ్రణి సమ్మతింబడసి కృష్ణా! కావుమా యంచు భ
క్తిని వీణానినదంబు వ్యోమమున సంకీర్ణంబు కాఁగా వెసం
జనియెఁ గాంచఁగ మౌని, [1]శీతకిరణాశ్మవ్రాతసంకల్పిత
ప్రణుతానేక[2]నిశాంతసుందరముగా భాసిల్లువైకుంఠమున్. ౧౭౦

వ. చనిచని పితృగణసంకీర్ణంబై మనోహరతమంబై విరాజిల్లు చంద్రలోకంబు నిర్గమించి తపోధననివహప్రజుష్టంబై మహత్తరప్రశాంతతేజోవిరాజితంబగుచు వీరుదోఘసమాశ్లిష్ట సమున్నతశాఖాశిఖాసమాక్రాంతవ్యోమంబులగు వృక్షరాజంబులం దనరారుచున్న సౌమ్యలోకంబుమీఁటి నిస్తులప్రతాపానల సందీపితాశావకాశులగు దైతేయవర్యులు చెలువార నీతిశాస్త్రవిశారదధీరవార సంయుతంబగుచు ద్వితీయశశాంకలోకంబునా నెసంగుచు భయంకరతపోహవ్యవాహజ్వాలాప్రదగ్ధదుర్మతమునిసంఘాతంబై కనుపట్టు కవిలోకంబు మించి, నైజతేజంబుల సకలలోకంబులఁ బ్రకాశింపఁజేయుచు భయంకరజ్వాలామాలావిలాసంబగు మండలంబు పరఁగఁ ద్రయీమయంబై సకలమునిప్రకరధ్యేయంబై తేజోగోళంబన, భగవదాలయంబనఁ బరమవిఖ్యాతినెసంగుచు సకలగ్రహగోళాధారంబై యవ్యయంబై స్వప్రకాశంబై యలరుచు సత్కర్మాధారంబై సకలలోకసమాకర్షణదక్షంబై యసదృశంబై వెలయు లోకబాంధవలోకంబు దృష్టిపాత్రంబుగాఁ గావించి యవ్వలంజని యగ్నిమండలంబుభంగిఁ గానంబడుచు భూమండలమహోపకారకరణచణంబై యుద్దండంబై తీవ్రరూపప్రాణికోటీనివాసంబై రక్తకుసుమాభిరామ విటపిపటల నిబిడంబై యత్యున్నతవిశాలంబై కానంబడు నంగారకగ్రహలోకంబు నధోదృశ్యంబుగావించి మించుజవంబునఁ బోయిపోయి శాంతగుణభూషితప్రాణిసమూహ సాంద్రంబై వేదనాదముఖరితంబై దేవతావ్రాతసంకులంబై సత్కర్మనిరతవితతభూతసంఘాత సంవ్యాప్తంబై యజ్ఞఫలభోక్తృజన నిబిడంబై యజ్ఞఫలానుభవార్హస్థాన మాననీయంబై ప్రకాశించు బృహస్పతిలోకంబు నధిగమించి యచ్చోటువాసి యత్యంతవిశాలంబగుచుఁ జంద్రసప్తకకిరణప్రకాశితంబై యింద్రనీలమణిగణఘృణిప్రతిమాన తేజస్సంవృతభూతప్రాంతంబై తమోగుణప్రధానజంతుసంతానంబై కానంబడు

1 శీతకిరణాశ్మములు = చంద్రకాంతశిలలు. 2 నిశాంతము = గృహము.

సౌరిలోకం బవలీలం దాఁటి క్షితియనునది యెఱుంగక స్వకీయవినిర్మలకాంతి పుంజంబులం బఱపుచు క్ష్మాప్రభృతిగోళంబుల సుఖవంతంబులుగా నొనరించుచుఁ బుణ్యవిశేషఫలంబులకు నుదాహరణభూతంబులై యుండు నక్షత్రలోకంబు లనంబడు బ్రహ్మాండంబులం గాంచుచుం బోయిపోయి యనేకలోకంబుల వీక్షణపాత్రంబులఁ గావించుచు నొక్కచోట. ౧౭౩

వైకుంఠలోకవర్ణనము.

సీ. శాంతంబె యాకృతిఁవంతమై వింతగఁ దిరుగుచున్నటు లుండుఁదివిజగణము
బహుజన్మకృతపుణ్యపరిపాకఫల మిట్టి దని తెల్పుచుండు భూతనికురుంబ
మవ్యయానందసౌఖ్యం బన నిట్టిదై యుండునం చని తెల్పుచుండు మునులు
సత్కర్మతతిసమాచరణసంజాతమౌ శర్మ మీయదె యని ౹ చాటుమనుజు
ఆ. లందునందుఁ గూడి ౹ సందులేక చెలంగఁ, గనులపండువగుచుఁ ౹ గమ్రసౌధ
పటలహారి యగుచుఁ ౹ బరమతేజస్సంవృతమయి సాటియెఱుఁగ ౹ కమరఁజాలి.

చ. చెలువ మనంగ నిట్టిదియె ౹ చేరువనుండెడు భూతరాజి ని
స్తులతరహర్షముం గనుచు ౹ ధూతకళంకత నన్యవస్తువుల్
గల వనుచింత లేక తమకంబున దేనిని జూచుచుండునో
యలయదె చెల్వమాననఁగ ౹ నద్భుతమైతగు మూర్తులొప్పఁగన్. ౧౭౪

చ. సురతరుశాఖలన్ మెలఁగుచున్ శుకకోకిలముఖ్యనీడజో
త్కరము మృదుస్వరంబుల నితాంతము వేడ్క జనింపఁజేయు సుం
దరతరభాషితంబులను ౹ నైజముగాఁదగువానిఁ బల్క నా
దరమున నాలకించుచు ముదంబునఁదేలెడు పుణ్యు లుండఁగన్. ౧౭౫

ఉ. దారుణమూర్తులొప్ప నినదం బతిభీతిదమై వినంబడన్
జేరఁగరాదు వీనినని ౹ చెప్పకచెప్పెడుదంష్ట్ర లొప్ప భూ
దారతరక్షుసింహముఖదారుణసత్వము లించుకే నొరుం
జేరక శాంతమూనియె వసింపఁగఁ జూడ విచిత్రమై తగన్. ౧౭౬

మ. తరుమూలంబులనుండి సంతతము ద్వంద్వంబుల్ తముంగాంచి స
త్వరమే పాఱఁగ వ్యాధు లాధు లనుశబ్దంబుల్ శ్రుతిద్వంద్వముం
జొరరాకుండఁగ నిర్వికల్పులగుచున్ ౹ జొక్కంపుధ్యానంబులం
బరమాత్మం బరికించుచున్ ముదమునన్ ౹ వర్ధిల్లుయోగుల్ తగన్. ౧౭౭

చ. ఫలముల నుంతగోరక యభంగురభక్తిని భూరిదక్షిణల్
గలవిగ నెన్నొయజ్ఞముల ౹ క్ష్మాస్థలిఁ జక్కనొనర్చి యంతమం
దలపరమాత్ము నవ్యయుని ౹ ధ్యానముచేయుచు మేనువీడి ని
స్తులపదమందుఁ గర్మనిరతుల్ వసియింపఁగ దర్శనీయమై. ౧౭౮

చ. శుకములు వేదపాఠముల । శ్రోతల హర్షమహాబ్ధి ముంపఁగాఁ
బికములు సామవేదమును । వింతఁగఁ బాడఁగఁ జెట్లక్రింద ను
న్నకపులు శ్రోత్రయుగ్మచలనంబును మాని తదేకనిష్ఠను
న్నకరణినుండఁ జూచెడు జనంబుల గుంపులు గల్గ నొప్పుచున్. ౧౮౦

ఉ. ఆఁకలిదప్పులన్ మఱచి । యచ్యుతపాదసరోజచింతనా
స్తోకసుఖంబునం జెలఁగుచున్ నిరతంబు తదేకనిష్ఠమై
లోకమె విస్మృతంబగుట । లోచనయుగ్మము మూసి దేవతా
నీకమహాప్రభుం గనెడు । నిర్మలభక్తులచేఁ దనర్చుచున్. ౧౮౧

ఉ. వేదమె యీశ్వరాకృతిగ । విశ్రుతమయ్యెఁ దదుక్తకర్మముల్
కాదన కాచరింపఁదగుఁ । గాని త్యజింపఁగరాదు ముక్తిసం
పాదనమూల మిద్దియగు । భద్రద మయ్యదియే యటంచు స
మ్మోదమునం దదుక్తగతిఁ । బూనినకర్మఠులం జెలంగుచున్. ౧౮౨

చ. హరియె సమస్తమార్గముల । నందఱఁ గాచును బౌరుషం బిదే
వరుసఁ దలంచిచూచినను । భంగురమే యగునంచు సర్వమీ
శ్వరునకు నర్పణం బనెడుభావమునం దగి సేవచేయు నా
దరమున నొప్పియుండెడు బుధప్రవరుల్ నివసింపఁ జూడనై. ౧౮౩

మ. కృతపుణ్యుల్ గురు నమ్మి తత్పదములం । గేల్మోడ్చి సేవించుచున్
సతతంబున్ గురునానతిన్ మెలఁగుచున్ । సర్వంబు శ్రీనాథునా
నతి వర్తిల్లు నటంచు నెంచుచు మనోనైర్మల్యమేపార న
చ్యుతునిం గొల్చెడు వైష్ణవుల్ వెలయ నెంతో వింత రాజిల్లుచున్. ౧౮౪

మ. పతియాజ్ఞం దలఁదాల్చి భక్తతతికిన్ । భద్రంబు లెల్లప్డు స
మ్మతితో నిచ్చుచు లోకరక్షణమె యాత్మం గోరుచున్ ధర్మసం
తతి వర్ధిల్ల నొనర్చుచున్ సకలముం । దానై మహామాయయున్
శ్రుతకీర్తిం గని పొల్చుశ్రీతరుణి సంశోభిల్లఁగాఁ జూడనై. ౧౮౫

మ. ఎవ రేచందమునం దనున్ దలఁపఁగా । నెంతేఁ గృపన్ వారిఁ బ్రీ
తి వివృద్ధింగన నట్టిరూపమున సంతృప్తిం గనంజేసి దో
షవిహీనంబగు బుద్ధి నిచ్చి మరలన్ । జన్మంబు లేకుండఁజే
యు వరాభీతికరుండు చక్రి తగ నెంతో వింతగాఁ దోఁచుచున్. ౧౮౬

తే. సకలసుఖసన్నివాసమై । శమనివాస,మై దమస్థానమై తృప్తి । కాలయమయి
పరమమై పొల్చు వైకుంఠభవ్యలోక,మును దమిం జొచ్చె నారదమునివరుండు.

మ. తనరాకం గని పార్షదప్రవరుఁ డంతన్ స్వామిపాదంబులం
గనఁగాఁ బోయి సురర్షి వచ్చె నెలవే । కానంగరా నన్న మో

మున వర్తించెడు మందహాసమున నే పామ్మింకఁ దోడ్తెమ్ము న
మ్ముని నంచుం దెలుపంగ వాఁడు చని నీపుణ్యంబె పండెన్మునీ. ౧౮౮

మ. వనజాతాయతనేత్రుఁ డొంటరిగ నిన్ వాంఛించెఁ జూడంగఁ బ్రా
గ్జనిపుణ్యం బన నెట్టిదో తలఁపఁగా శక్యంబె మౌనీశ్వరా!
యన సంతోషము పొంగ నారదుఁడు పద్మాక్షున్ హరిం జూచువే
డ్కను బోయెన్ నవరత్ననిర్మితసురౌఘప్రావృతాఢ్యంబునన్. ౧౮౯

సీ. ఒకవంక మునివర్యు లోంకృతినాదంబు సలుపఁగా వింతఁగా వెలయుదాని
నొకప్రక్కఁ బార్షదు లొగి జయజయశబ్దములు పల్కనెంతయుఁ జెలఁగుదాని
నొకపార్శ్వమున దేవతోత్తముల్ వినుతిపద్యంబులఁ బాడఁగా నలరుదాని
నొకయెడ సనకాదు లురుభక్తి నేకాగ్రమనసుల నిల్వంగఁ దనరుదాని

తే. సకలదిక్పాలసేవ్యమై ప్రకటవీర, భటనికరరక్షితంబయి పరఁగుదానిఁ
జారుచింతామణీ నామసద్మవరముఁ, గాంచిముదమంది యటఁ బ్రవేశించెనపుడు.

ఉ. అందొక సుందరాలయము హారితమంబుగఁ జూడనొప్పు; నం
దిందిర పాదపద్మముల నెంతయు వేడుక నొత్తుచుండ నా
నందరసాబ్ధి మగ్నమనంబున నెంతయుఁ జూడనొప్పు గో
విందుని దేవదేవుని ద్రివిక్రముఁ గాంచె సురర్షి యంతలోన్. ౧౯౧

చ. దివిజమునీంద్రురాకయు మదిన్ మునుమున్నె యెఱుంగుఁగాన దే
వవిభుఁడు లేచి సంతసము వర్ధిలఁగా నెదురేగి భార్గవీ
ప్రవిమలహస్తసారసవిభాసుర కాంచనపాత్ర మందికొం
చు విధిని బాదముల్ గడిగి శుభ్రజలంబుల వాని వేడుకన్. ౧౯౨

చ. తనదుశిరంబునన్ మఱియు దారశిరంబునయందుఁ జేర్చి యో
మునివర! నీదురాక శుభముల్ గలిగించెడుఁగాక మాకు నం
చనునయ మొప్పఁ బల్కుచు మహాత్మ! కృపన్ దయచేయవే గృహం
బునకని మందమందగతిఁ బూనికఁ దోడ్కొనిపోయి యొక్కచోన్. ౧౯౩

చ. అమలమణీగణస్థగిత మై తగుపీఠమునందుఁ గూరుచుం
డుము దయచేత నంచును గొడుంగడు వేఁడి తదాజ్ఞఁ దాను నొ
క్కమహితపీఠమందు మునికాంతునిప్రక్కను గూరుచుండి క్షే
మములను ప్రశ్నచేయుటయు మౌనివతంసుఁడు సుప్రసన్నతన్. ౧౯౪

చ. హితవచనంబులం గుశల మేర్పడఁ దెల్పి త్రిలోకవార్తలన్
జతనముమీఱ వేఁడు సురసత్తమునిన్ హరిఁగాంచి యోమహా
వ్రత! సకలం బెఱింగియును బామరున ట్లడుగంగఁ బూను టా
దృతి ననుబోఁటి యల్పమతి కెంతయుఁ గీర్తినొసంగనే కదా. ౧౯౫

సీ. బ్రహ్మాండజాలముల్ పరఁగునీకుక్షిలో నందలివార్త లేమనుచు నన్ను
నడుగుటయే చిత్రమైన వచించెద భవదాజ్ఞఁ దలఁదాల్చి వాసుదేవ
నీవు పాలింపఁగ నీవిశ్వములు సౌఖ్యమున మించకుండునే దనుజబాధ
లడుగంట దేవతల్ హాయిచెందిరి యజ్ఞములు సాగుచున్న విభూమియందు
తే. దానవృద్ధిగదా దేవతల్లజులకు, నొక్కవార్త నెఱింగించు నూహ నిచటి
కరుగుదెంచితి నాదగు సజ్జతను క్షమించి యద్దానిఁ గైకొన నెంచవలయు.
చ. మహిళయొకర్తు రూపమున మారవధూటిఁ దిరస్కరించి యా
తుహినధరాధరేంద్రునకుఁ దొల్తటిపుత్రికయై చెలంగుచుఁ
బహువిధసద్గుణంబులను భాసిలి యప్రతిమానదీప్తిమై
నహహా! వెలుంగుచున్న దిది యద్భుతసృష్టి యనంగనొప్పుచున్. ౧౯౭
చ. అనుపమయౌవనంబు తరళాక్షిని వేకదియంగరాఁగఁ గాం
చినయటు బాల్య మెచ్చటికొ చెచ్చెరఁ బోవఁగ మాధ్య మిందు నే
పని గలదింక నాకనుచుఁ బాఱఁగ నేపురుషాక్షిపాతముం
గనక చెలంగు నారమణి కన్నులపండువుగా మహాప్రభూ! ౧౯౮
చ. సుగుణమణీగణాకరము సుందరతానిలయంబు నాఁగ ము
జ్జగములఁ గీర్తిగాంచె నని చాలవినంబడఁ బోయి చూచినాఁ
డఁ గనుక విన్నవించెదఁ గొడంకచెలంగఁగఁ బెండ్లియాడఁగాఁ
దగుఁ బరమేశ! నీవు హిమధామ గిరీంద్రుఁడు సంతసించెడున్. ౧౯౯
ఉ. ఈవిషయంబు నన్నడుగ నెంతయు వేడుక మీ కొసంగినన్
భావుకముల్ పొసంగునని పల్కితి నాతఁడు సమ్మతించి స
న్నేవిధినైన నిద్ది ఫలియింపఁగఁ జేయు మటంచుఁ గోరె నో
దేవవరేణ్య! వేగ చనుదెంచితి నప్పని నిర్వహింపఁగన్. ౨౦౦
వ. అనుటయు దామోదరుం డిట్లనియె. ౨౦౧
మ. బహుభార్యల్ గలవాఁడ నింకొకతుకన్ వాంఛించుటల్ విన్నఁ బ్రా
జ్ఞమహిళారత్నము లొప్పుకొందురె ననున్ మన్నింతురే లోకు లి
ద్ది హితంబే యగునంచు నెంతురె బుధుల్ దేవర్షివర్యా! మఱొ
క్కహితంబే నెఱఁగింతు దాని మది నిక్కంబంచు నూహింపుమా. ౨౦౨
సీ. ఒకతుకఁ బ్రేమింప నువిద మఱొక్కతె యీసడించుచు నిద్దిమోసమె యను
నొకతె నాకడకురా నూహింప నెఱఁగి యింకొక్కతె ముందె రానుద్యమించు
నొకబోటిమిన్న నే నూఱడింపఁగఁబోవ నడ్డమై యొకలేమ యనికిఁ గడఁగు
నొకకాంతయింటికే నోగిరముంగొనఁ జనఁబూన నొకయింతి ననుఁ గొనిచను
తే. నకటకట! పెక్కుభార్యల నాదరింపఁ దలఁచువారల కష్ట మింతయని పల్క
నాదిశేషునకునైన నలవిగాదు, వలదు వల దింక వేఱొక్క కలికి నాకు.

శా. ఏమేమీ పరిహాసవాక్యములకే - యీకాల మర్థాంబో యం
చోమా నీ! తలపోయుదేమొ యటులే - నొక్కప్పుడే నాడినా
నో మోమోటమి నొందువాఁడనొ కటా - యూహింపుమా సూనృతం
బౌమాటల్ వచియించినాఁడ బహుభార్యల్ గల్గ ముప్పే సుమీ! ౨౦౪

ఉ. కాపురముండి సౌఖ్యములఁ - గాంచఁగఁ గోరినవారలెల్ల స
ద్రూపమనోజ్ఞశీలములతోఁ దులఁదూఁగెడు నొక్కయింతియే
చేపడినం గనంగలరు - సిద్ధిని భార్యలె యిర్వురైన సం
తాపమునే కనంగలరు - తప్పదు తప్పదు తప్ప దింతయున్. ౨౦౫

చ. ఇఁక బహుభార్యలున్న గతియేమని ప్రశ్న మొనర్ప నేల? త
ద్వికటఫలానుభూతిఁ బడి వేలవిధంబుల లెక్కపెట్టు నో
పికకలవాఁడు కల్గినను - బిట్టుశ్రమంబె ఫలంబు కాని యి
ద్ది కొస యటంచు సుంతయును - దృష్టిని బొందఁగఁజాలఁడో మునీ! ౨౦౬

చ. జలనిధి నీఁదవచ్చు గురుసర్పముపై శయనింపవచ్చుఁ బ్ర
జ్వలితహుతాశనాంతరము - వారకచొచ్చి సుఖింపవచ్చు భా
ర్యలు గలవానికిం బొసఁగు నార్తుల నించుకయే భరింపఁగా
నలవియొగాదు నారదమహర్షివరా! నిజ మిద్ది నమ్ముమా ౨౦౭

మ. అనుచున్ శ్రీపతి శ్రద్ధమీఱఁగ నుపన్యాసంబు గావింప న
మ్మునియున్ మౌనము నూని శ్రీహరిమతంబున్ స్వాంత మందెంచి పూ
నినకార్యంబు ఫలించు టెట్టులని చింతింపం దొడంగన్ మనం
బున శ్రీనాథుఁ డెఱింగి యమ్మునిమనంబుం దృష్టిఁబొందింపఁగన్. ౨౦౮

చ. తలఁచి ముఖారవిందము స్మితప్రభలన్ గడు వింతనొప్పఁగాఁ
బలికె మునీంద్ర! నీమదిని - బర్వె విచారమటంచు మౌనమే
తెలిపెడు వేఱుగాఁ దలఁచి - తీవ్రవిషాదమునొంద నేల? యా
జలరుహనేత్ర నన్ వలచి - స్వామిగఁ దా గ్రహియింపఁబూనునా? ౨౦౯

ఉ. ఆసుదతీమణీజనకుఁ - డందుల కెంతయు సమ్మతించెనా
దోసిలిఁబట్టి నేను జని - తొయ్యలి నిమ్మని వేఁడునట్టియ
భ్యాసము లేనివాఁడఁ గద - పర్వతపత్నియు సమ్మతించెనా
యేసరణిం దదాశయము - లియ్యవి యంచు నెఱింగితో గదే. ౨౧౦

ఉ. ఆపల నీకు మాకును రవంత మనోవ్యథ యంకురింపకే
యేవిధి నుండు నట్టివిధి - నీవు ప్రయత్నము సల్పినాఁడ వే
దేవమునీంద్ర! యావిధముఁ - దెల్పుము నీమదిఁదోఁచునద్ది స
ద్భావముగాక వేఱొకఁడు - పర్వనె యెన్నివిధంబులన్ గనన్. ౨౧౧

ఉ. ఏదియొ పల్కి నాజతన మెంతయు వ్యర్థము చేయఁజూచెఁగా
యీదితిజారియంచు మది నెంచకుమా మనవిన్ గ్రహింపుమా
యీదగుయత్నమెల్ల నిపుడే ఫలియింపఁగఁజేయువాఁడనే
మీఁద భవత్ప్రియత్న మది మేలుగఁ గన్పడఁగాఁ దగుంగదా. ౨౦౨

చ. తొలుతనె నామనంబునకుఁ దోఁచినసంశయవార మంతయుం
దొలఁగిన బాగుగాదె ముని ధూర్జటి! యంచు మురాసురారి యిం
పులుగులుకంగఁ బల్కవిని పొంగెడు వేడుక సర్వయత్నముల్
సలిపితి నిందు నీదయినసస్మృత మొక్కటియే కొఱంతగన్. ౨౦౩

మ. సెలవే నిప్పుడె పోయి సంతసమునన్ శీతాద్రి కీభవ్యవా
ర్తలనెల్లన్ వినిపించి మారుతము రాద్ధాంతంబు గావించి యో
జలజాతాయతనేత్ర! నీదుచరణాబ్జద్వంద్వముం గొల్చువాం
ఛలు పొంగం జనుదెంతునన్న విని యాచక్రాయుధుం డాదృతిన్. ౨౦౪

క. కలహాశనుఁగని సుస్మిత, మొలయన్ భ్రావృత్తటిత్వ దురుగర్జితని
స్తుల మంజుల సద్భావా, కలిత లపితవితతు లొప్పఁగా నిట్లనియెన్. ౨౦౫

మ. చనవయ్యా! మునివర్య! యాశిఖరి కేచందంబునన్ నచ్చఁజె
ప్పను నీవెంచితొ యట్టులే తెలిపి యొప్పంజేసి మాహూర్తికో
త్తిని బాటించెదులగ్నపత్రికను వే తెమ్మా దివౌకోవ్రజం
బును మౌనీంద్రులు బ్రహ్మముఖ్యులును నీవున్ బెండ్లికిం బెద్దలై. ౨౦౬

ఉ. కార్యము నిర్వహింపఁదగుఁ గానియెడన్ ననుఁ బల్కరింపకే
యార్య! గృహంబుఁ జేరుమన నమ్ముని యెంతయు సంతసిల్లి నే
నార్యను నీకుఁ గూర్తు మరియాద యొకించుక తప్పకుండ నే
[1]పర్యయమేఁ బొసంగనటు పంతముమై జతనంబుఁ జేసెదన్. ౨౦౭

ఉ. ముప్పదిమూఁడుకోట్లు సురముఖ్యులు దిక్పతు లింకఁగల్గు వా
రప్పురి కేగుదేర మరియాద యొకించుక తప్పకుండఁగా
నెప్పటి కెద్ది వాంఛితమొ యెవ్వరి కయ్యది యాలసింపకే
యప్పనిసేయ నేర్పుదు నహార్యవరేణ్యున కెంతొ పూనికన్. ౨౦౮

క. పురహర! నాపైఁగల్గిన, కరుణం బర్వతకుమారిఁ గా దనక తమిన్
వరియింప నీయకొంటివి, పరమార్థం బిదియె నాతపశ్చరణమునన్. ౨౦౯

క. సెలవి మ్మిఁక సత్వరముగ, వలిమలకడ కేగి యిచటివార్తల నెల్లన్
వెలిపుచ్చి కార్యతంత్రం, బులతెఱఁ గెఱిఁగించి మీకు మూర్తముఁ దెలుపన్.

1 పర్యయము = క్రమముతప్పుట.

క. అరుదెంతు మహాస్వామీ!, సురవరులంగూడి ౹ మిగులసొబగున విహగే
శ్వరునెక్కి మీరు రాఁదగుఁ, బరికింతుక్ మిమ్ము జన్మ౹ఫలసారముగన్. ౨౨౧

చ. అనుటయు నెమ్మనంబునఁ గరలట్టితలంపులనెల్ల మాటి య
మ్మునిగరువంబడంప మదిఁ ౹ బూని మొగంబున లేఁతనవ్వు తోఁ
ప నియతిఁ దీర్పు కార్యము సుపర్వులు సంతసమందునట్లు లో
మునివర పోయిర మ్మనినఁ ౹ బొంగుచు నారదుఁ డేగె స్వేచ్ఛమైన్. ౨౨౨

ఉ. అచ్చట నాహిమాద్రి మునియాగమనంబె తలంచుచుండఁగా
వచ్చి సురర్షి చక్రధరువాక్యము లన్నియుఁ దెల్పి నీదుభా
గ్యోచ్చయ మెన్ననౌనె, పురుషోత్తముఁ డీభవదాత్మజాతఁ దా
నిచ్చఁ గొనెం గొనంగ భవదీప్సితముల్ ఫలియింపఁజేయఁగన్. ౨౨౩

ఉ. సర్వసుపర్వులం గలిసి ౹ స్రష్టృముఖుల్ తనవెంటరాఁగఁ దా
సర్వవిదుండు శ్రీవిభుఁడు ౹ చయ్యనఁ బెండ్లికిఁ దర్లివచ్చు దృ
క్పర్వముచేయుచుక్ పరమ ౹ భవ్యవిభూతిని బెండ్లియత్న మో
పర్వతరాజ! నీవొనరుపం దగు నెల్లరు మెచ్చునట్లుగన్. ౨౨౪

చ. భవనవరంబు లెల్లరకు ౹ వాసముచేయఁగ నొప్పునట్లుగాఁ
బ్రవిమలవాయువుల్ విసరుపద్ధతి గల్గినయట్లుగా నమ
ర్పవలయు సర్వవస్తువు లపారముగాఁ దగియుండనౌ మహీ
ధ్రవర! వివాహయత్నమునఁ ౹ దద్దయు నోపికఁ బూననౌఁజుమీ! ౨౨౫

చ. సిరిచెలువుండు ని న్నడిగెఁ ౹ జిత్రముగా నొకమాటఁ బర్వతే
శ్వరుసుత నన్నుఁ బెక్కురగుభార్యలుగల్కినవాని నొప్పనే
యరసితివే తదాశయము ౹ నాహిమవంతునియింతి పుత్త్రి నా
కు రమణిగా నొనర్ప మదిఁ ౹ గోరికఁబూనెనె నీ వెఱింగితే. ౨౨౬

మ. అని ప్రశ్నింపఁగ నన్నియుం దెలిసిన ౹ ట్లౌ నంచు నేఁబల్కఁ దహా
వనజాతాక్షుఁడు సమ్మతించునటుగా ౹ భాషించి తద్వాక్యముం
గొని యేతెంచినవాఁడ నీకడకుఁ గోర్కుల్ పండె నీకింకఁ జ
య్యన యత్నం బొనరింపుమా యనిన నాయద్రీంద్రుఁ డుత్సాహియై. ౨౨౭

తే. చెంత నిలుచున్న మేన నోచ్చెరువుఁదెలుపు
దృష్టి నీక్షించి యోసాధ్వి ౹ యిమ్మునీంద్రుఁ
డన్మదర్థము పడిన ప్రయాస మెఱుక
పడియెఁగాదె యదృష్టంబు ౹ పండె మనకు. ౨౨౮

క. కొమరిత భావమును రహస్యముగా నీ వడిగి పంకజాక్షునిపై ని
ష్ఠముగల్గఁ జేసి యెఱిఁగింపుము నాకుక్ దగినయత్నములు సల్పఁదగున్. ౨౨౯

మ. అతివా! సర్వజగత్ప్రభూత్తముఁడు పద్మాక్షుండు సర్వామర
ప్రతతిప్రస్తుత దివ్యకీర్తి మునివర్యస్తోమసంపూజితా
ప్రతిమానాంఘ్రిసరోరుహుం డుపనిషద్రాశిప్రగీతాత్మవి
స్తృతమాహాత్మ్యుఁడు గాఁడె కూఁతున కతండే భర్తయై నొప్పదే. ౨౩౦

క. బంగరు వెలిగారముతో, సంగతి గనునట్టు లాత్మజయు భర్తగ శ్రీ
శుం గనునే దానిని మిగు,లంగాఁ దగుభాగ్యముం గలదె తలపోయన్. ౨౩౧

చ. సుకృతపుఁబంటగాదె మధుసూదనుఁడే మనయల్లుఁడైన నే
మి కొదువ యీనికన్ మనకు మించును సంతతిగౌరవంబు నో
పికఁ బికవాణి కివ్విధముఁ బెద్దలసమ్మతమంచుఁ దెల్పి వే
ఱొకపని చూడుమంచుఁ దనయుగ్మలిఁ బంపి ప్రహృష్టచిత్తుఁడై. ౨౩౨

ఉ. దేవమునీంద్రుతోఁ బలికె దివ్యభవత్కృప వే ఫలింపఁగా
భావమునం దలంపుఁడది బాగుగ నాకు మహోపకారమున్
వేవిధులం బొసంగునటు వింతగఁజేయు నటుంచు నమ్మెదన్
భావవిశుద్ధియేగద ప్రపంచమునన్ ఫలదానదక్షమా. ౨౩౩

ఉ. నాసుతకోర్కి యెట్టిదొకో నారద! నే నరయంగఁబూన లే
దీసమయంబుదాఁకఁ బరమేశ్వరుమాటగ మీరు చెప్పుటం
జేసి కనుంగొనంగ సరసీరుహలోచనఁ బంచినాఁడ నా
శ్రీసఖు నొప్పకుండునె ప్రసిద్ధిని గోరనివార లుందురే. ౨౩౪

చ. అరుదుగ నాగృహంబునకు నాపరమేశ్వరుఁ డేగుదేర ని
ర్జరవరు లాపరాత్పరునిసంగతి రాఁ దగినట్టు లేను మీ
పరమకృపావిశేషమున వస్తుతతిన్ దమిఁగూర్చి వారియా
దరణముగాంచుపద్ధతి నితాంతసపర్య లొనర్తు నో మునీ! ౨౩౫

చ. మనమున నించుకేని యనుమానముఁ బూనక మీర లేగి యా
వనరుహలోచనున్ సపరివారునిగాఁ గొనిరమ్ము మారుతం
బును వచియించువాఁడు సురపూజ్యుఁడు గీష్పతిగాదె యామహా
త్మునకును నాకు మాఱుగనె మూర్తముఁ జెప్పఁగఁ దెల్పఁగాఁదగున్. ౨౩౬

ఉ. వారును మీరుఁగూడి తగుభంగిఁ దలంచి ముదంబుమీఱ ని
ర్ధారణచేయుమూర్తమును దాల్తు శిరంబున నాఁటికెల్ల దై
త్యారులఁగూడి శ్రీపతిమహంబునకుం జనుదెంచునట్లు లో
నారద! చేయఁగాఁదగిననాయకుఁ డన్నఁ దలంప నీవెగా. ౨౩౭

ఉ. శ్రీపతికంటె ముందు దయచేసి మునీశ్వర! యేరికేరి కే
య్యేపగిదిన్ సపర్యల నదేవిధిగా నొనరింపనౌనొ య్యు

ట్లే పరమానురాగమున నిద్ది భవద్గృహమే యటంచు మీ
రోపికఁ బూనిచేయుఁ డిది యున్నతచిత్తుల ధర్మమే కదా. ౨౩౮
శా. ఏలోపమ్ము ఘటిల్లినన్ మఱియుఁ దా నేగౌరవం బబ్బినన్
మేలే కల్గినఁ గీడె గల్గిన మునీ! నీకే యటం చెన్నుమా
యేలా పెక్కనుడుల్ సమస్తమున కీవే దిక్కటం చెంచితిన్
బాలన్ ముంచెదొ నీళ్ళ ముంచెదవొ నాభాగ్యం బదెట్లున్నదో. ౨౩౯
చ. జడమతినౌట సుంతయును సాధుజనార్హసపర్య లిట్టు లే
ర్పడి చెలువారునం చెఱుఁగ పాటివివేకము నాకుఁ జాల ది
ప్పుడు మరియాద నేర్చుకొనఁ బూనినఁ గార్యము చెంతనుండుటన్
సుడివడుఁ జిత్త మట్లగుట సూరివరా! యిటు మిమ్ము వేఁడుటల్. ౨౪౦
ఉ. [1]కూతుదుఁడయ్యె నిప్పటికి క్షోణిధరుం డనుసూరివాక్యముల్
చేకొని సంతసింపఁగను సిద్ధమునీ! మదిఁ గోరినాఁడ నీ
వేకద దీనిఁ దీర్చుటకు నెంతయుఁ జాలినవాఁడ విత్తతిన్
నాకుఁగలట్టివాంఛను మనంబున నెంచి ఫలింపఁజేయవే. ౨౪౧
చ. అని బహుభంగులం దను సహార్యవరేణ్యుఁడు వేఁడ దేవతా
ముని యెద సంతసించి యను భూమిధరా! నను నింతవేఁడఁగా
జనునొకొ, క్రొత్తవాఁడనె యొసంగెడువేడుక వచ్చి నీగృహం
బున నివసించి హెచ్చరికఁబూని చరించెద నీకు మాఱుగన్. ౨౪౨
చ. దివిజులు సంతసింప సురకోధిరులు మేలని ప్రస్తుతింప స
ర్వవిభున కెల్లభంగులను బా గనుమాహ జనింప మిత్రబాం
ధవు లిటఁజేయుపూజలను దా రెదలం గడు సమ్మతింప నె
ల్లవిధుల నేకొఱంతలు దలంపఁగ లేనటు నిర్వహించెదన్. ౨౪౩
ఉ. మూరుత మెంతదాపుగను బుద్ధిమదగ్ర్యుఁడు దేవదేశికుం
డారసి నిశ్చయించునొ మహామహముల్ జరపంగ దానికిన్
ధారణిభృద్వరిష్ఠ ప్రమోదంబున ముందుగ నేగుదెంచి నీ
కోరికదీర్తు సుంతయును గొంకక నెమ్మదితో వసింపుమా. ౨౪౪
మ. జతనం బెంతయుఁ బూన్కిఁ జేయఁదగు నాచక్రిన్ విరించాదిదే
వతలన్ జక్కఁగ గారవింపఁదగు నేభంగిం దదర్హంబుగా
వితతామూల్యపదార్థసంచయము వేవే కూర్పుమా నేను నీ
హితమున్ గోరుచు సంచరించి సమయం బీక్షించి వత్తుం జుమీ. ౨౪౫
క. తడవేల యింకఁ బోయెదఁ, బుడమిం జరియించి స్వర్గమున కేగి యటం
దడయక పద్మదళాక్షునికడ కేగెద నాముహూర్తకాలముఁ దెలుపన్. ౨౪౬

1 కూతుదుఁడు = సాలంకృత కన్యాదానము చేయువాఁడు.

మ. వరపక్షంబునఁ బిల్వఁగాఁదగిన యవ్వారిన్ ముహూర్తం బొగిన్
జరపన్ రమ్మని పిల్వఁబంచి పరముం ౯ జక్రాయుధుంగూడి ని
ర్జరవర్యుల్ చనుదేర నేర్పుఱచి సర్వంబున్ శుభోదర్కమై
పరఁగంజేసి మహీధరేజ్య! యది తెల్పన్ వత్తు నీచెంతకున్. ౨౪౭

శా. ఇంకం జెప్పఁగలట్టిమాట లవి యెన్నేనుండు నవ్వెల్ల నే
ణాంకున్ దాల్చినపుణ్యరాశికి మహా ౯ ర్హస్థానసంభూషితా
పంకస్వాంతున కిట్టి నీకు వచియింపం జన్నె శైలేంద్ర! యా
పంకేరుణ్ణయనున్ గనంజనియెదన్ ౯ భద్రంబు నీ కయ్యెడున్. ౨౪౮

చ. అని వచియించి భక్తిమెయి ౯ హస్తధృతామలతాళనాదముల్
వినవిన హర్షముం గొలుప ౯ విశ్వపతిన్ హరి గేయపంక్తులన్
వినుతియొనర్చుచున్ హృదయవీథిఁ జిరాత్పరుఁ డొప్పుచుండఁగాఁ
జనియె జగద్విజంబునకు ౯ సంతతభద్రము గల్గఁజేయఁగన్. ౨౪౯

క. పరమార్థతత్త్వమును వి, స్తరముగ భక్తాళికెల్లఁ ౯ దాఁ దెలుపఁగ నీ
తరుణము మంచిదిగాయని, సురమౌని యెదం దలంచుచున్ వెసఁ జనియెన్.

ఆశ్వాసాంత్యము.

క. గురుతర భవగహనమహా, త్తర తీవ్రకుఠారనామ ౯ దారుణపాపో
త్కరతాపహరణచరితా, పరమేశ్వర భక్తవారపాలననిరతా. ౨౫౧

మ. అరిషడ్వర్గనిమిత్త భూరితరపాపాటోపసంహార ని
ర్జరవరోత్తమమౌళిభూషణమణీ ౯ రాజత్పదాంభోరుహా
పరతత్త్వస్ఫుటకీర్తిభాసుర పరబ్రహ్మాభిధేయా నిరం
తరసద్భక్తజనావనాదరణపాత్రస్వాంత, జ్ఞానాకృతీ. ౨౫౨

మాలిని. సకలజగదధీశా ౯ సంహృతార్తార్తిలేశా
ప్రకటభుజగభూషా ౯ భంజితాశేషదోషా
సుకవివినుతిపాత్రా ౯ శోషితామిత్రగోత్రా
వికటదనుజవైరీ ౯ విక్రమాక్రాంతసౌరీ. ౨౫3

గద్యము. ఇది శ్రీమత్త్రిపురసుందరీ కరుణావాప్త గీర్వాణాంధ్రకవితాప్రాభవ, కాశ్యపాన్వయప్రభవ, శ్రీజనమంచి వంశాంబురాశికుముదినీమిత్ర, సుబ్రహ్మణ్యమనీషిపుత్త్ర, తాండవకృష్ణాపరాభిధేయ శేషాద్రినామధేయ నిర్మితంబైన సర్వమంగళాపరిణయంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీ ర స్తు.

సర్వమంగళాపరిణయము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. ఉపనిషదుత్కరపరినుత, కృపాస్వరూపాత్మవిమలకీర్తిసమాక్రాం
త పితామహాదిలోకా, కపర్దభూషావిశేషకలితేందుకళా. ౧

ఆ. అవధరింపు మవలఁదగు కథ సర్వజ్ఞ, నీదుచరిత మెయ్యి నెగడునట్టి
దైన భక్తిభరముచే నేను వివరింతు, నిదియె సేవ యనెదనిచ్చపాదల. ౨

మేనాదేవి పార్వతికి హితముఁ దెలుపుట.

ఉ. అంతట మేన ప్రాణవిభునాజ్ఞయ మెంతయుఁ బ్రీతిమీఱ నే
కాంతమునందు నాత్మజకు నంతయుఁ దెల్పఁగఁబూని యిట్లనుఁ
గాంతరొ నీయదృష్టమునఁ గంజదళాక్షుఁడు శ్రీవిభుండు నా
గాంతకవాహనుండు పతియౌటకు సమ్మతిఁ జూపె నిత్తఱిన్. 3

ఉ ఎందఱొ పత్నులుండ నిఁక నేటికొ నన్నతఁ డర్థిఁ గోరుటల్
విందును గాదె తత్సతులవృత్తమజస్రము దెబ్బలాటలా
డం దనచేతగామిని గడంకను వేఁడుచు నాతఁడుంట యం
చందువొ యేమొ బేలవయి యాహరివృత్తము చిత్రమౌఁ జుమీ. ౪

ఉ. ఒక్కెడఁ గానిపించినటులుండి మఱొక్కెడఁ దోఁచుచుండు నే
దిక్కునఁ జూడఁదానెయయి దేవమునీంద్రులకైన సుంతయే
నిక్క మెఱుంగరానటులు నిత్యము తోఁచుచునుండుఁ బార్వతీ
యక్కమలాక్షు తత్త్వ మిది యంచు నెఱుంగఁ దరంబె యేరికేన్. ౫

మ. బహుపత్నీకుఁ డటంచు సుంతయు మదిన్ భావింపఁగాఁ బోకుమీ
మహిళారత్నమ! సర్వశక్తులను సామాన్యుండె సంస్థానమ
ర్కహిమాంశుప్రభృతిగ్రహావళియుఁ దత్కాయప్రభూతంబె త
న్మహిమం బెన్న శ్రుతిత్రయంబునకు నేమాత్రం బశక్యంబయా. ౬

ఉ. ఆమహనీయమూర్తి నిను నర్ధశరీరఁగ సంగ్రహింపఁగాఁ
దా మది సమ్మతించు టది తన్వి తలంపఁగ నీయదృష్టమే

కామితదాయకుండు సురకాండసమర్చితపాదపద్ముఁడౌ
నామురసూదనుం డగుట నందఱ సమ్మతిఁ బెండ్లియాడుమా. ౭

చ. అమరులు సర్వదిక్పతులు నబ్జభవాదులు మౌనివర్యు లిం
క మహినిగల్గు భూమిపతికాంతులు నిచ్చలు పాదదర్శనా
ర్థము కరయుగ్మ మొగ్గి హరిధామము ముందట నిల్చియుండు రా
కమలదళాక్షుఁ బ్రాణవిభు గాఁ గొనుటేకద భాగ్య మంబికా! ౮

క. [1]శివతాతి యమ్మహాత్ముఁడు, దివిజేశ్వరముఖులు గొల్వఁ దేజరిలెడున
ట్టి విభుని నచింత్యమహిముని, సువిదా! చేపట్టవమ్మ యురుభాగ్యగతిన్. ౯

చ. అని యిటు మేన యుల్ల ముల రారఁగఁ దెల్పిన నాలకించి మో
మును వెసవంచి యోష్ఠయుగముల్ జలియింపఁగఁ జేయుకారణం
బునఁ దనచిత్తనిస్పృహతఁ బోలఁగఁ దెల్పుచు గోత్రభూమిభృ
త్తనయ వచించె నివ్విధిని దల్లిమనంబు విషాద మందఁగన్. ౧౦

మ. జననీ మానసకాయకర్మము లనఁజాలన్ బ్రసిద్ధంబులై
తనరుం గా కరణత్రయం బనఁగ ఖ్యాతం బద్దియే సుమ్మి యం
దును బెంపుంగను మానసం బనునదే దోషంబొ పుణ్యంబొ దా
నిన కల్గందగుఁ గాననే యదియు మౌనిస్తుత్య మయ్యెం గడున్. ౧౧

క. యోషారత్న మదెప్పు డ్మనీషన్ గల్పించుకొన్న నియతి వదలినన్
దూషింపఁబడును గాదె మ్మనీషిప్రకరమ్ముచేత నిత్యము తల్లీ! ౧౨

క. అమ్మనసున నొకపూరుషు, సమ్మతిమై వలచి మరలఁ జక్కఁదనమొ భా
గ్యమ్మొ గలవాని నితరుని, బమ్మెరపడి వలచుట యొకపాడియె జననీ! ౧౩

క. తనువాక్కుల నొనరుచునఘు, మునకంటె మనంబుచేతఁ బూనికమీఱం
బొనరుచు పాపము మిక్కిలి, యనిపల్కెడు నార్యులనుడి యాలింపవొకో.

ఉ. ఇంచుక తెల్విగల్గినదియే మొద లప్పరమేశు దేవతా
సంచయశీర్షసన్నిహిత సర్వమనోరథదానదక్షిశ
క్త్యంచిత భవ్యపజ్జలజు నాశ్రితకల్పమహీరుహంబునై
మించుహరున్ వరించితిని మేలును గోరియె నామదిం దమిన్. ౧౪

ఉ. అండజవాహనాది దివిజాధిపు లెల్లరు గొల్చువాని బ్ర
హ్మాండసమూహముల్ గలుగ నత్యభివృద్ధిని బొందఁ ద్రుంగఁగా
మెండగుశక్తిఁ జేయు ఘను మేచకకంధరు భక్తసంతతా
ఖండఫలప్రదున్ శ్రుతివికాయపరిస్తుతుఁ గోరఁ జెల్లదే. ౧౫

ఉ. శంకరుసాధ్వి యీమె యనుచక్కనికీర్తి నెసంగఁ గోరుదున్
శంక యొకింతయేఁ గనక చక్రిని గైకొనుమంచుఁ బల్కకే

---

[1] శివతాతి = మేలునిచ్చువాఁడు.

యంకిలిమాని పోయి తనయాశయ మియ్యదటంచు మార్చఁగా
నింక నశక్య మంచు వచియింపుము చక్కఁగ నాదుతండ్రికిన్. ౧౭

చ. త్రికరణశుద్ధిగల్గి యురరీకృతసత్యమనీష యొప్పఁగా
వికలతనొందకుండఁ దగువృత్తము పేర్మి వహింప నుండుక
న్యక మది నెవ్వనిన్ వలచు నాతఁడె భర్తకదా మఱొక్కనిన్
సకలధనాఢ్యునే దలఁపఁజన్నె స్వనాథునిగాఁ గొనన్ మదిన్. ౧౮

ఉ. అన్నివిధంబులం దగినయట్టిమహేశుఁ బరాత్పరున్ దప
స్సన్నిహితస్వరూపు రిపుజాలభయంకరు భక్తరాజికిం
బెన్నిధి యైనశంకరుని వేయివిధంబుల నాహృదబ్జమం
దెన్నియె కోరుకొంటి నిఁక నెట్టులు త్రిప్పఁగవచ్చు నామదిన్. ౧౯

మ. పలుమాటల్ పనిలేదు శంకరుని సంభావించియే కోరితిన్
జలజాక్షుం డఖిలేశుఁడంచు సిరికిన్ స్థానం బటంచున్ జగం
బులఁ దత్తుల్యుఁడు లేఁడటంచు జననీ! భూషించినంతన్ మదిం
గలరాద్ధాంతము మాఱునే వదలు మింకన్ జాలుఁ జక్రిస్తుతుల్. ౨౦

తే. చాలసేపాయె వచ్చి యిచ్చటికి నింకఁ, దరలిపొమ్మన్న మేన యాత్మజను గాంచి
జేల యీలీలఁ బలుకంగ నేల యల్ల, దేవదేవునిమహిమంబు దెలియవైతి.

తే. ఐన నేమాయె యింతటిలోన మించిపోయినదియేమి నీతండ్రి కీయుదంత
మెఱుకపఱతును బెద్ద లేమేనినీతి, గఱప వలదనఁబోకుమా కన్నె మిన్న! ౨౨

చ. అనుచు మనోవ్యథల్ కలఁప నంతటఁబోయి హిమావనీధ్రునిం
గని వచియించె సాగినది క్రమ్మఱ నిట్లనియెన్ మహాత్మ! నీ
వును దమిమీఱ నాత్మజకు బుద్ధివికాసము గల్గునట్టిరీ
తిని హితబోధచేయఁదగుఁ దెప్పునఁ గార్యము పండునట్లుగన్. ౨౩

చ. తెలియమి నెవ్వరే హితముఁదెల్ప సనేమిర యంచుఁ గిక్కచేఁ
బలుకును గాని పుత్రిక స్వభావమునన్ మతిమంతురాలెయౌఁ
బలుకులు వేయునేల పిలుపంగనుబంచి తదీయచిత్తవృ
త్తుల మరలింపఁగా వలయుఁ దోడనె పెండిలి సాగుపోలికన్. ౨౪

ఉ. ఉత్తర మీయఁజాలునటు లూహలు పర్వకయుండఁజేయున
ట్లిత్తఱిఁ బల్కఁగావలయు నియ్యదియేకద పుత్రియాశయం
"బుత్తముఁ డీశ్వరుం డనుచు నుగ్రునినే వరియించి యున్నన
త్యుత్తమమంచు" నీజతన మొప్పదె మాన్పుట ప్రాణనాయకా. ౨౫

ఉ. పిల్లతనంబుచే నెవరొ పేరు సఖీతతి నొక్కిచెప్పెనో
యల్లసమాభిధానమునె యాత్మఁ దలంచుచు భర్త యాతఁ డం

చుల్లసనంబు నొందుచుఁ బ్రియోక్తుల నెవ్వరు తెల్పఁబూనఁగా
నొల్లదు వీనులం జొనుప నూహలు చేయును బెద్ద లట్లుగన్. ౨౬

చ. తెలిసినబోటియంచు సుమతిం దగియుండెడునంచు నెంచుచుం
బలుకక యుండరాదు గద బాలిక గావున మేలివంచుఁ గీ
డు లివియటంచు నెంచఁగఁ గొడుంగడు సూక్ష్మమనీష లేనిదౌఁ
గులగిరివర్య! యిట్టిదగు కూఁతునకుం దెలుపంగఁ బోలదే. ౨౭

ఉ. పిన్నతనంబునన్ మదికిఁ బ్రీతి జనింపఁగఁ దెల్పునీతులే
యెన్నటికైన మార్పుగన కేర్పడియుండు సభిత్తిచిత్ర మ
ట్లున్నతభాగ్యరేఖ గన నొప్పుతఱిన్ బ్రియపుత్త్రియజ్ఞతం
గన్న మరల్ప నూల్కొనుటొగాదె విధాయక మెన్నఁ దండ్రికిన్. ౨౮

మ. కరిచర్మాంబరు నాదిగంబరుని వేడ్కం గోరుటల్ తెల్పదే
పరికింపంగఁ గుమారి బాలిశత నాపద్మాక్షు శ్రీనాథు సుం
దరమూర్తిన్ వరియింపుమన్న నగుచుం దా శంకరుం జంద్రశే
ఖరునిం గోరితి నంచుఁ బల్కెడిని దాత్కాంక్షల్ నివారింపవే. ౨౯

ఉ. నారదమౌని మూహతము నాఁటికి వత్తు నటంచుఁ బోయె నా
మారుత మెప్పుడంచు సురముఖ్యగురుండు లిఖించునో మనో
హారిపదార్థసంతతుల నందఱనుం దనియింపఁజేయఁగాఁ
గూరుచు నెన్నఁడో తలఁపఁగూడదె కార్యభరంబు నెమ్మదిన్. 30

ఉ. దొడ్డదికార్యమంచిపుడు తోఁచెడుదానికిఁ దోడు పుత్త్రి యీ
యడ్డముఁ జూపుచున్నయది యమ్మురవైరియు సమ్మతింప నీ
యొడ్డమిగల్గెఁ గాదె మన కింక నుపాయము దోఁపకుండుటల్
గొడ్డలినానపెట్టినటు గోత్రవరేణ్య! తలంపనౌనుగా. 3౧

చ. త్వరపడి కార్యభారము నితాంతము సన్నుతిపాత్రమౌనటుల్
ధరణిధరేంద్ర! యింకయినఁ దత్పరతం గనవయ్య లేనిచో
సురవరు లేగుదెంచి యిటఁజూచినచో నగుఁబాటులే యగున్
సరియగుబంధువుల్ మనలఁ జౌకగఁజూచి హసింతు రెప్పుడున్. 3౨

క. సరివారిలోన నవమతి, పరఁగిన నద్దానికంటెఁ బాపఫలం బీ
ధర ననుభవింపఁగలదే, పరికింపుము దీని కెది యుపాయమొ దానిన్. 33

ఉ. నావిని గట్టుఱేఁడు నయనంబుల విన్నఁదనంబు దెల్పుచున్
వేవిధులం దలంచి సుత విష్ణుని మాని శివున్ వరించుటన్
దేవమునీంద్రుయత్నము సతీమణిభావము స్వాభిలాషమున్
వే విఫలంబు లయ్యె నని విహ్వలచిత్తముధోఁఘ నిట్లనున్. 3౪

ఉ. దేవి! యిదంతయుం దలఁపఁ । దీవ్రవిధిప్రతిబంధమంచు నే
భావమునం దలంతు సుత । పట్టినపట్టును వీడకున్న ని
ద్దైవవిధి నారదోక్తి ఫలితయింపఁగఁ జేయఁగ నౌనొ తోఁప దా
శ్రీవిభుఁ డాగ్రహింప విపరీతఫలంబులె కల్గు నెన్నియేన్. ౩౫

ఉ. మాటయు నోటినుండి సురమౌనికతంబున నొక్కపెట్టునన్
దాఁటి జగత్త్రయంబున నితాంతము మ్రోఁగెడు దాని నిప్పుడే
లాటియుపాయ మారసి తొలంగఁగఁబోలునొ తోఁపకున్న దో
బోటి! త్వదుక్తిరీతిగనె । పుత్త్రికిఁ దెల్పుదు సాధువాక్కులన్. ౩౬

ఉ. నాతిని బిల్వఁబంపు జతనంబున నాదగుశక్తి నంతయున్
బ్రీతిపథంబునం జొనిపి । విష్ణువునే వరియింపుమంచు నా
చేతము నొచ్చునట్టులుగఁ । జేయకుమంచు వచింతు దేవతా
వ్రాత మెఱుంగ నవ్వలను । భాగ్యమురీతి ఫలంబు చేకురున్. ౩౭

చ. అని ప్రియపత్నిఁ బంపఁ జని । “యద్రివిభుండు నినుం గనంగ వాం
ఛనుగొనె పొ”మ్మటన్న మదిసంతస మొప్పఁగఁ దోడనాడువే
డ్కను గనియున్న నెచ్చెలులఁ । గాంచి యిదే పితృపాదదర్శనం
బున కరుగం దలం పలరెఁ । బోవఁగ మీరును సమ్మతింపుఁడీ. ౩౮

క. అనవారు సమ్మతించుచుఁ, బనివినఁగాఁ దండ్రిఁ జూచు ప్రమదంబున నొ
య్యనఁబయనమయ్యెఁ బార్వతి,మనమునఁగలసందియములమాటుపఱచుచున్.

మ. పరమేశున్ మదినమ్మునాకుఁ గల దొబ్బంగిన్ జయం బన్నసు
స్థిరధైర్యంబునఁ బోయి తండ్రిఁ గని భక్తిన్ ఫాలభాగంబు ప
త్సరసీజంబులు సోఁక మ్రొక్కుటయు హార్దప్రాప్తనేత్రాంబుశీ
కరపంక్తుల్ దనయోత్తమాంగమునఁ జిక్కన్ రాలశైలేంద్రుఁడున్. ౪౦

చ. కరములఁ గ్రుచ్చియెత్తి తమకంబున నంకమునందుఁ జేర్చి సుం
దరమధురోక్తులన్ సుఖముతన్ బొలుపొందుదుగాదె విద్య లా
దరమున నేర్చుకొందువుగదా సకియల్ నినుఁగూడ నాటలం
గరమువినోదపాత్రముగఁ । గన్నెరొ! నెమ్మదిఁ జేయుచుందువే. ౪౧

ఉ. గానము నర్తనంబు నెడఁగాంచక యుండఁగ నభ్యసింతువే
మానిని! చిత్రలేఖనము । మానవుగాదె విపంచికోత్తమ
స్వానము చేఁ బరాత్పరుని । సంతసమందఁగఁ జేయుచుందుగా
దే నిరతంబు సత్కళల । నెంతయు నేర్చుచునుందుగా తమిన్. ౪౨

ఉ. పెద్దలు నీదుపాట వినుప్రీతిని వచ్చిన భక్తి మీఱఁగా
సుద్దపుఁబాట పాడి మదిఁ । జొక్కఁగఁ జేయుదుగాదె వారు పె

న్నిద్ధపుఁ బ్రీతి వేదహితనిర్మలసూక్తుల వర్ధిలంగ నో
ముద్దియ! చేయఁజాలుట సుబుద్ధి నెఱుంగుదుగాదె చక్కఁగన్. ౪౩

శా. నీమూలంబున రెండువంశములకున్ నిత్యాన్వితఖ్యాతి యెం
తే మర్యాదయుఁ గల్గఁగాఁ దగుఁజుమీ యీలోకమం దింతిరో
యీమాటల్ మది విశ్వసించి గురు వేయేపద్ధతుల్ దెల్పినన్
క్షేమం బయ్యెవియే యొసంగు నని నీచిత్తంబునం దెన్ననే. ౪౪

మ. తనయారత్నమ! నారదుండు తనయంతం దానె యేతెంచి నా
మన మానందరసాంబుధిన్ మునుఁగ సన్మానించి నీవిద్యవ
ర్తనముం జక్కఁగ సన్నుతించి మఱి యుద్వాహంపువృత్తాంతమున్
వినిపించెన్ వినవమ్మ! లోకగురువై విష్ణుండు పొల్పుంగదా. ౪౫

ఉ. ఎల్లశరీరిబృందము తదిచ్ఛనె పుట్టును వృద్ధినొంది రం
జిల్లు నడంగుఁగాలమున శ్రీహరి యాతఁడె దేవదేవుఁ డు
త్ఫుల్లసరోజనేత్రుఁడు విభుండు చరాచరభూతకోటికిం
దల్లిరో! యట్టివానిఁ బ్రమదంబున నాథునిఁగా వరింపవే. ౪౬

చ. సవతులు పెక్కుఁరుంట నెటు సమ్మతిఁ గోరదు విష్ణుమూర్తి నం
చువిదరొ శంకనొందదువొకో హరిశక్తి నెఱుంగఁజాలమిన్
వివిధమనోజ్ఞరూపముల వేవురు పత్నుల నొక్కసారి పెం
పువెలయఁ గూడి భక్తజనపుంజము నేలు నతండు కోరినన్. ౪౭

ఉ. ఎత్తఱి నేమికోరిన నదెంతయు నద్భుతరీతిఁ బొల్చి యా
యుత్తరకాలమందె తగియుండును భోగ్యముగాఁ దలోదరీ!
యుత్తములందు నెన్నఁగ మహోత్తముఁడై తగియుండుఁ గాన నీ
విత్తఱి నాదుమాట విని యెంచి మదిన్ వరియింపుమా హరిన్. ౪౮

చ. జనకుఁడు ప్రాయమున్ జనని సంపద బాంధవులెల్లరుం గులం
బును మఱిగల్గుచుట్టములు భోజనమున్ వరరూపసంపదన్
వనితయుఁ గోరుచుండు రని వల్కుదు రార్యులు పుత్త్రికామణీ!
వనరుహనేత్రుఁ డిన్నిటను వర్ణ్యుఁడు సుమ్ము జగత్త్రయంబునన్. ౪౯

చ. మఱియొకమాట చెప్పెదను మానిని వేఱుగ నెంచఁబోకుమీ
యెఱుఁగవు లాభనష్టముల నించుకయైనను బేలవౌట నీ
వెఱిఁగినరీతిగాఁగ నటియింపకు మవ్వలఁ జింతమీఱి కీ
డ్పఱచును నిన్నుఁ బెద్ద లొగిఁ బల్కుదురెంతయు స్వానుభూతమున్. ౫౦

చ. పరశివు నీవు స్వాంతమున భర్తగఁ గోరితివంచు వింటి శం
కరుఁడు మహాత్ముఁడే యగును గాదని పల్కఁగఁ బూన నేను నో

హరిణవిలోచనా! జగములందు దరిద్రుఁ డటంచు నెప్పుడున్
బరిసుతిఁ గాంచి భూతపరివారము తన్నొగిఁ గొల్చుచుండఁగన్. ౫౧

సీ. వ్యాఘ్రాసనంబున వసియించి గజచర్మధారియై విష్ణుపాదమునఁ బుట్టి
నట్టిగంగను దలయందుఁ దాలిచి వృషభంబు వాహనముగఁ బ్రజల కేవ
గలిగించుచున్నట్టియొలుకులు సువిహారభూమిగా నొప్పంగ భూధరాగ్ర
మందు న్యగ్రోధంబుక్రిందఁ గాపురమొప్ప భస్మాంగరాగంబు పరిఢవిల్ల
తే. భూరిభయదభుజంగవిభూషణాళి, వెలయ నుండును రుద్రుఁ డో వెఱ్ఱితల్లి!
యతని వరియించి యేసుఖ మనుభవించు, దానవో యెన్నఁ జాల కున్నాను నేను.

చ. ఉరగము లొక్కదాని మఱియొక్కఁడు కోపము రేఁగఁ జూచి కా
పరమున బుస్సుబుస్సను రవంబులఁ బెన్విష మట్టె క్రక్కుచున్
ద్విరసన లొక్కసారిగనె తీవ్రభయంబును గల్గఁ జాప నె
వ్వరుసను జూచి తాళుదువొ బాల! తలంపుమ నెమ్మనంబునన్. ౫౩

చ. కరమున భూషణాకృతిని గ్రాలఁగ దాల్చిన జింకపిల్ల భీ
కరముగ వ్యాఘ్రచర్మమును గాంచినయంతనె మ్రాన్పడంగ న
క్కరణి వృషేంద్రవాహనము కన్నులుమూసి ప్రకంపితాంగమై
ధరణిఁబడంగఁ జూచు హరుదాపునఁ గాపుర మెట్లు చేయుదో. ౫౪

ఉ. అన్నులమిన్న! ఫాలమున నగ్నిమయాంబక మొప్పఁ గంఠమం
దన్నొ ప్రాణవాయువుల నట్టెగ్రసించు హాలాహలంబు నా
నెన్నికఁగన్న దుర్విష మదెంతయు నల్లఁగఁ జూడనుండు నా
పన్నగరాజభూషణుని వారక కోరితివంట నిస్సిరో. ౫౫

ఉ. భామలు సుందరాంగు ధనవంతుని మన్మథశాస్త్రకోవిద
గ్రామణి లేతప్రాయమునఁ గ్రాలెడువాని వధూవశంగతుం
డై మనునాశయంబు గలయట్టి మృదూత్తమచిత్తుఁ గోరుటల్
వేమఱు వీనులంబడెడు వింత గదా నినుబోఁటులుండుటల్. ౫౬

చ. నలుగురు నవ్విపోదు రనుమానన యొకించుకయైన లేక కొం
డలపయిఁ గందరంబుల వనంబులఁ గాపుర ముండు నిర్ధనున్
ఫలములఁ గందమూలముఖ వస్తువులం దినుచుండు మానిమం
డలమును గూడియుండెడు పినాకి నదెట్లుగ బేల! కోరితో. ౫౭

ఉ. కట్టుకొనంగ నర్హములు కమ్రతరంబులునై తనర్చునా
పుట్టములైన లేకయె విభూతిని దేహమునిండఁ బూసి చూ
పట్టుచు భూరిసర్పపరివారితదేహుఁడునై చెలంగుచున్
గట్టుశరాసనంబుగను గల్గినశూలి నదెట్లు కోరితో. ౫౮

ఉ. గట్టులయందు మేటి యనఁగాఁ ద్రిజగంబులఁ బేరుఁగాంచి యి
ట్టట్టు గదల్పరానిదగు నద్భుతశక్తిఁ దనర్చి యింతయుఁ
బట్టును లేని యున్నతిని మన్ననఁ బొందిన నాకుఁ బట్టివై
యిట్టులుగా మెలంగ నగునే మగువల్ తగవే యి దెన్నఁగన్. ౫౯
చ. హిమగిరి యారయన్ మది నదెంతయు జాల్మఁడె యంచుఁదోఁచె నీ
సమయమునందు మున్నితఁడు సద్యశముం గనెఁ గర్మశూరుఁ డం
చమలమనీషుఁ డంచు నది వ్యర్థము రుద్రున కిచ్చెఁగాదె ర
త్నమువలె నున్న కన్య నని నాకిగణం బనకుందురే ననున్. ౬౦
మ. పగఁబాటించి యదెవ్వరో హరుని దౌర్భాగ్యంబు భాగ్యంబుగా
మగువా! నీకు నెఱుంగఁ జెప్పిరిగదే మర్యాద పోఁగొట్టఁ గాఁ
దగునే యోవిదుషీమణీ! తలఁపుమా తథ్యంబొ కాదో యటం
చగచాపుండు విరాగవంతుఁడుగదే యవ్వాని నె ట్లెన్నితో. ౬౧
ఉ. నాపలుకుల్ చెవింజొనిపి నల్వురిలో నగుఁబాట్లు గల్గ న
ట్లాపరమాత్ము శ్రీహరి మహావిభవాఢ్యుని సమ్మతింపుమా
శ్రీపతి నాకు నల్లుఁడని చెప్పుకొనందగు భాగ్యమబ్బు న
ట్లోపడఁతీ! మదిం దలఁపు మొప్పనికార్యము నేలచేయఁగన్. ౬౨

పార్వతి తండ్రికిఁ దనపూనికఁ దెల్పుట.

చ. అన విని కన్నుఁదమ్ములు మహార్తిని దెల్పెడు నశ్రుధార లొ
య్యన వెడలింప గండముల కవ్వి మలీమసయుక్తిఁ గూర్పఁగా
జనకుని గాంచి యిట్లనియె స్వానము నూత్నవిధంబుఁ బూనఁగా
మనమునఁ గల్గువాంఛ నణుమాత్రము దాఁపక తెల్పుపూనికన్. ౬౩
మ. వినవయ్యా! హరుఁ గోరుమంచు నతఁడే విశ్వేశ్వరుం డంచు నా
కు న దెవ్వారలు తెల్పలేదు హరు నేఁ గోరంగఁ బ్రాక్పుణ్యక
ర్మనిబద్ధం బగుహృద్విలాస మొకఁ డోమంత్రంబు బోధించె నో
జనకా! శంకరునందు నిల్పితిని నాస్వాంతంబు నత్యంతమున్. ౬౪
చ. శివుఁ డనునామమందె నివసించును సంపదలెల్ల నిర్ధనుం
డవును శివుం డటన్న నుడి యారయ వ్యర్థముగాదె తండ్రి! భ
క్తవిసరశర్మ దుండగుటఁ గాదె జగంబుల శంకరాహ్వయం
బు వఱలె నట్టిలోకవిభుఁ బూజ్యుని దూఱఁగ నేల నీగతిన్. ౬౫
చ. పరమశివాంగమందు విషపావకరోచులఁ గ్రక్కుచుండు నా
యురగములెల్ల భూషణత నొప్పుటయే పరమేశ్వరత్వమం
చరయుట జ్ఞానిలక్షణమె యాఁగద రత్నకలాప మన్న నె
వ్వారుషులకైన సాధ్యమగునో పలుమాటల నేమిలాభమా. ౬౬

ఉ. ఏపరమాత్మ కానఁబడ హృద్గతభావములెల్ల మాఱఁగా
దీపితసత్స్వభావములు తేటపడం జెలువారుచుండునో
ద్వీపికరీంద్రముఖ్యమృగబృందము లట్టిపరాత్పరుం గృపా
శ్రీపరిపాలితాశ్రితుని సిద్ధిదు నివ్విధి దూఱు టొప్పునే. ౧౭

మ. సకలైశ్వర్యము లామహేశ్వరుని చంచత్పాదపంకేజపాం
సుకణోత్పన్నములం చెఱుంగుము సురేశుల్ మానివర్యుల్ తదీ
యకృపాలేశము నొంది యున్నతిని మర్యాదన్ గనంజాలి రిం
దుకళాభూషితమౌళి సర్వవిదునిన్ దూషింపఁజన్నే యిటుల్. ౧౮

చ. జనక! శశాంకశేఖరునిసంగతి సత్యములెల్ల నైజమై
కనఁబడు ధౌష్ట్యమున్ వదలి గాఢతరంబగు స్నేహమూని యె
ప్పునను నెఱింగియున్ గినుకఁ బూనినయజ్ఞునిరీతి శంకరున్
వినుతికి మాఱు దూఱు టనువృత్తిని బూనితివేల యక్కటా! ౧౯

చ. కరముల సర్పకంకణని కాయము మౌళిని జంద్రలేఖ కం
ధర నొకపంక హాలహాలనామకతీవ్రవిషం బురంబునం
దురగసమూహహారములు నొప్పఁగ నొప్పెడుసర్వశక్తిశం
కరుఁ బరమాత్ము నెన్నఁదగుఁ గాని యిటుల్ వచియించు టర్హమే. ౨౦

తే. తీవ్రపాపాళియున్ మహాదేవ యనిన, యంత నశియించు సంపదలబ్బు నట్టి
పరమపావననాముని హరుని దూఱ, సాహసించితివే యిప్డు శైలరాజ. ౨౧

చ. వరుసగ వాఙ్మనఃకరణవర్తనరూపముగాఁగ నీశ్వరుం
బరమశివుం గృపాజలధి భర్తగ నెంచి వరించితిన్ గిరీ
శ్వర! యిఁక దాని మార్పఁగ నశక్యము గావున నొందుచింత లి
త్తరుణమునందు నీదుమదిఁ దాల్పక యుండుమ యంచు వేఁడెదన్. ౨౨

చ. మనసు తపస్సునందె పలుమాఱులు సంతసమందుచుండుఁ గా
వునఁ బరమేశ్వరున్ సకలభూతవిభున్ హరుఁగూర్చి యివ్వనం
బుననె తపస్సుచేయఁగను బూనెద నవ్వల దైవ మెట్లుపం
చిన నటులయ్యెదున్ జనక చెచ్చెర నాకు ననుజ్ఞ నీఁదగున్. ౨౩

చ. తప మొనరింప నాదయిన దైవ మిదంచును దేలుఁ గాని యొం
డుపథము తోఁపకున్నది మనోభ్రమముం దొలఁగించువాఁడు ఖం
డపరశువే యటం చొగి మనంబున నమ్మినదానఁ గాన వే
గపడక తప్పదింకఁ జనఁగాఁ దగుఁ బూనిక దీర్పఁ గానకున్. ౨౪

చ. అనుటయుఁ బిన్ననవ్వ్వాలయ నాగిరినాయకుఁ డాత్మపుత్త్రికం
గనుఁగొని తల్లిరో! తపము కన్నెల కర్హముగాదటంచు స

న్మనులు వచింతు రిప్పగిదిఁ § బోలునె నీ వొనరింప నైన నే
జనకుఁడనౌట నీహితమె § చాలఁగఁ గోరుదుఁ గానఁ జెప్పెదన్. ౭౫

చ. తనపతితో నొనర్చుటయె § ధర్మము స్త్రీలు తపంబుఁ గన్యలున్
జనకునిగూడి యుంటయె సుసంగత మయ్యదియే తప స్సనం
జను నిపు డీవుపూనినది § శాస్త్రవిరుద్ధము శాస్త్రచోదితం
బనఁ జనునద్దియే సఫలమౌను మఱొక్కఁడు గాదు పార్వతీ! ౭౬

ఉ. ఆనుడి యట్టులుండె వినుమా మదుదాహృతభాషితంబులం
గానకుఁ బోవఁ జాలుదువె § కన్నెరొ తీవ్రగభస్తిరోచులం
గానఁగనైన నేరుతువె § కానల కేగెదనంటి వమ్మ! యె
న్డైన నరణ్య మిట్టి దనియైన నెఱుంగుదువే వచింపుమా. ౭౭

ఉ. భల్లుకముఖ్యసత్త్వసమవాయము లెల్లెడ రేఁగి భీతిసం
ధిల్లఁగఁజేయు నార్భటుల § నిచ్చలు చేయుచునుండ నెట్లు నీ
యుల్లము శాంతిఁ గాంచునొ మహోరగముల్ బిలమార్గనిర్గతిన్
బెల్లుగ సంచరింప నడవిన్ వసియింపఁగఁ జాలుదో కదే. ౭౮

ఉ. బాలిక నీవరణ్యమున తప స్సని యెట్లు తలంచినావొకో
చాల విచిత్ర మయ్యెడిని § జాలు నిఁకీజతనంబు మాట లిం
కేల వివాహయత్న మిపుడే యొనరించెద నెవ్వరో నినున్
బేలవటంచు మార్పుటుప § [1]వేటేఁడివైతి వీఁకేమి పల్కుదున్. ౭౯

చ. సకలకలాప్రపూర్ణమతిశాలినివై మునిరాజపాదభ
క్తికలితవృత్తిఁ గాంచి యిటు § కేవలజాల్మహితోక్తులెల్ల నె
న్నిక వచియింప నర్హమె జగన్ప్రియు శ్రీపతి సర్వలోకనా
యకు వరియింప కిట్లనఁగ § నమ్మరొ యుక్తమె నీవె యెన్నుమా. ౮౦

చ. అని మఱియున్ వచింపఁ బటుయత్నముచేసెడు తండ్రితోడ ని
ట్లనియెను సర్వమంగళ [2]యహార్యవరా! కమలాక్షు నించుకై
నను మరియాదవీడు వచనం బొకఁడేఁ బలుకంగలేదు నా
మనము శివాంఘ్రులం దవిలి § మాఱదు సుంతయు నేమిచెప్పుదున్. ౮౧

ఉ. జంతువు గుడ్డివాఁ డొరుపదంబున నున్నటు కర్మమెట్లు త
న్నెంతయుఁ ద్రిప్పఁగాఁ దిరుగు § నిట్టటు స్వేచ్ఛఁ జరింపఁ జాల దీ
వింత నెఱుంగలేనిజనబృందము తానె స్వతంత్రతం గనన్
బంతముపూని నట్లలరు § వాంఛ ఫలింపమిఁ జింతిలుం దుదిన్. ౮౨

ఉ. ఈవిధ మంతయున్ జనులకెల్లను దెల్లమ కాని క్రొత్తదే
గ్రావవరేణ్య! నేఁ దెలుపఁ § గా వలెనే విను మేను శంకరుం

1 వేటేఁడి = అవివేకి. 2 అహార్యము = కొండ.

దైవమటంచు నమ్మితిని దానికిఁ గర్మమె హేతువౌఁగదా
యావిభు వీడి వేఱొకని నాత్మ వరించుటఁ బాడి యెట్లగున్ ? ౮౩

ఉ. స్వాంతము శంకరాంఘ్రిజలజాతయుగంబునఁ జేర్చి కాననా
భ్యంతరభూమి దేవనదియంతికమందుఁ దపోవనంబునం
దెంతయు శాంతిఁ గూర్పఁదగు సిద్ధఫలాదికముల్ భుజించి ని
శ్చింతముగం దపోనిరతిఁ జెందెద నవ్వల దైవ ముండెడున్. ౮౪

మ. పరమేశుల్ భజియించువారల నదెబ్బంగిన్ మహాసత్త్వముల్
పరికింపంగను జాలవన్న నిఁక నేర్పాటుల్ సమీపించి భీ
కరదంష్ట్రాహతి నొంచఁగల్గుఁ బలుకంగానేల పల్మాలు లీ
శ్వరునిం గాంచక యూరకే మరలిరాఁ జాలల్ నిజం బిద్దియా. ౮౫

ఉ. ఈతలఁపుల్ మరల్ప నిపు డెవ్వరికైనఁ దరంబుగామి నీ
చేతమునందు నమ్మి ఫలసిద్ధిని గాంచఁగ నాశిషంబులం
బ్రీతినొసంగు మోజనక వేగము పోఁ దగునంచుఁ బల్కె సం
జాతకృపాతిరేకమున శైలమహేంద్రుఁడు పల్కె నీవిధిన్. ౮౬

మ. మునిమాటల్ విని సమ్మతించితిని మోహమోటంబునన్ వేఁటుప
ల్కను నేఁ జాలకయుంటి నిప్పుడు భవత్కాంతానుకూలంబుగాఁ
జన నేకీడులు మూఁడునో యనెడు పెన్సందేహ మావిర్భవిం
చి నితాంతంబు మనంబు నేఁ చెడుఁగదే చింతాంబుధిన్ మున్గితిన్. ౮౭

ఉ. ఏవిధి మానికిన్ బదులి దిట్టులె యంచు వచించువాఁడ నిం
కేవరుసన్ రమాపతికి నీయఁగఁజాలను బుత్త్రి నంచు నా
దేవతలెల్లరున్ వినఁగఁ దెల్పఁగఁజాలుదు నిన్ మరల్పఁగా
నేవడు వొప్పునో యెఱుఁగ నేమియు నావిధి యెట్టు లున్నదో. ౮౮

శా. చింతాలేశములేక యింతదనుకన్ జీవించితిన్ హాయిగా
సుంతైనన్ వెత చిత్తమం దొలయ దేశూరోత్తముండైన నా
చెంతం జేరఁగలేఁడు భూసురమునిశ్రేణుల్ సురక్షల్ మన
స్సంతోషంబున నుంద్రు నావసతులన్ సద్యోగనిష్ఠల్ తగన్. ౮౯

శా. ఎన్నో నోములునోమ దేవతల నెన్నే రీతులం గొల్వఁగా
నెన్నో నాళ్లకుఁ బుట్టితీవు మదుదాత్తేష్టంబు పండంగ నీ
వెన్నో విద్యలు నేర్చి వంశమున కెంతే ఖ్యాతి గల్పించి తీ
వన్నింటం గడుఁ గీర్తిఁగాంచితిగదే యమ్మా! త్రిలోకంబులన్. ౯౦

తే. ఇట్టి నీ వేటికో వట్టిపట్టుదలను, జూపఁబూనితివమ్మ యీశుభదసమయ
మందుఁ దపమేటికో సకలాభిమతము,లిచ్చుహరిఁ గోరవైతివో యెఱుఁగఁజాల.

క. ఏదేవి యెట్టు లున్నన్, నీదగు వాంఛితము మాన్ప । నేనెన్న మదిం
బోదగుఁ దపమునకైనన్, గాదనక సమీపమందె । కడు నిష్ఠమెయిన్. ౯౨

చ. పరశివు నెమ్మదిన్ నిలిపి । భద్రముఁ గోరి తపంబొనర్పు వే
సరక సపర్య చేయఁదగు । జాణలఁ బంపుదు మమ్మరో నిరం
తరము త్వదీయవృద్ధిని నితాంతము గోరెదు నీదుతల్లి యే
నరయుచునుందు మేమఱక । యందొకపర్ణగృహంబు సద్విధిన్. ౯౩

చ. వ్రతమున కెంతయుం దగినభంగిని గట్టఁగఁ బంచి యెప్పుడే
వితమున నేమికోరినను । వేగమ తెచ్చి యొసంగు సేవక
ప్రతతుల నుంచి నీదగుతపంబున కెంతయుఁ దోడ్పడంగ స
మ్మతి గనుచుందునమ్మ యని । క్ష్మాధరవర్యుఁడు పల్కె నవ్వుచున్. ౯౪

చ. హిమగిరిపుత్త్రికామణియు । నిట్లనియెన్ జనకా! మదుక్తిఁ జే
ర్పుము శ్రుతిసీమలందుఁ దపముం బొనరింప నొకండెయుండ శా
స్త్రము విధియించెడుం జదువ । ఛాత్త్రయుగం బనియున్ విధించు; య
త్నము భవదిష్టమట్లు తగఁ । దద్దయుసౌఖ్యమె నాకుఁ గల్గెడున్. ౯౫

ఉ. అంతియకాని నాదుహృదయంబునఁ గల్గినవాంఛలెల్ల నా
వంతకొఱంతలేక యలరారుట కల్ల యటంచు నమ్ము మే
కాంతనివాసమే భగవదాకృతిఁ జిత్తమునందు నిల్పఁగా
నెంతయుఁ జాలియుండు సుఖమేడ? వ్రతం బననేడ? యెన్నఁగన్. ౯౬

సీ. అమరధునీపావనాంభస్తరంగముల్ చేటికాబృందమై । చేరి కొల్వఁ
దీరస్థితానేక । పారిభూరుహములు చారుసౌధంబులై । శర్మ మొసఁగ
శాఖిశాఖోల్లసత్సాంద్రపత్త్రిరుతంబులే చెలులవాదములుగాఁగఁ
బావనతమ కందఫలమూలములు రుచిరాన్న శాకాపూపకాళి గాఁగఁ

ఆ. బంచభూతములును । భాస్కరతుహినాంశుల్, తారకలు ధ్రువాదిధర్మమూర్తు
లొగిని రక్షకులుగ । నొప్పారఁ బరశివుఁ, గొలుచుదాన దివ్యఫలముఁ గోరి.

చ. నియతికి నంతరాయములు । నిచ్చలుగూర్చెడు దుష్టదైత్యసం
చయముల మత్తపోదహనజ్వాలల భస్మముచేయుదాన నా
నియమము పండుదాఁక జననీ నినుఁ జూడఁదలంప నాదుని
ర్ణయ మిది వేఱుగాఁ దలఁపరాదుసుఁడీ మిము భక్తి వేఁడెదన్. ౯౮

మ. అని ప్రార్థించుచు నుండునంత గిరికన్యాదేహభాగంబులన్
గనవయ్యెన్ నవతేజ మద్భుతముగాఁగన్ శైలరాట్టద్విధం
బును వీక్షించి విచిత్రమా నిదని యుప్పొంగెన్ గడున్ సాధ్వసం
బును గాంచెన్ మది నవ్వలన్ దలఁచె నిష్పొల్కిన్ గతాహంకృతిన్. ౯౯

చ. ఇది పరమేశుతేజమగు నీయమఁ గేవల మాత్మజాతగాఁ
గఁ దలఁపరాదు దైవగతిఁ గానఁగ శక్యముగాద దెరిక౯
మదిఁగల సంశయాళి నిఁకమానఁగవచ్చును శంకరుండె యి
మ్ముదితకు దిక్కుగాఁగలఁడు హా పలుభంగుల నేల చింతిలన్. ౧౦౦

చ. అని మది నిశ్చయించి కరుణాంబుధి శంకరుఁ డీమె నన్వహం
బును బనిపూని దుష్టమృగపూగము చేరకయుండ దుష్టులౌ
దనుజులు గాంచకుండ నియతవ్రత మించుకయేఁ గొఱంతగాం
చనియటు గాచుఁగాత మని స్వాంతమున౯ శివు భక్తి వేఁడుచున్. ౧౦౧

చ. సుత గని యిట్లు పల్కె నొకచొప్పునఁ బల్కితి నిన్నుఁగూర్చి నీ
మతివిభవంబు నేనెఱుఁగ మానిని! నిన్నుఁ బరాత్పరుండు సం
తతమును గాచు నంచు నెదధైర్యము గల్గెనుగానఁ బొమ్ము ని
న్నితరులతోడఁ బోల్పఁదగ దెన్ని తెఱంగుల నేఁ దలంచినన్. ౧౦౨

మ. నినుఁ గాపాడఁగ సేవకప్రతతుల౯ నేఁ బంప నూహించితి౯
గనుక౯ నాయవివేకముం దెలిసియే కాఁబోలు శ్రీకంఠుఁ డొ
క్కనిమేషంబున స్వీయశక్తిలవ మేఁ గాంచంగఁ జేసె౯ గదే
యనుమానం బిఁక నేల నిన్నుఁ బనుప౯ హర్షించితిం దల్లిరో! ౧౦౩

సీ. ఎనిమిదిదిక్కుల నిల నంబరంబున నుండుభూతములు నీయండఁ జేరఁ
జాలనియట్టు లాశంకరుఁడే కావఁ దలఁచినట్టులుగ నేఁ దెలిసికొంటిఁ
గావునఁ దప మొప్పఁగాఁ జేయ వేగమ తరలు మం చనుచు మూర్ధమును బుణికి
యాశిషంబు లొసంగి యనిపె నావార్తల వినినమేనాంబిక వెఱపుమాని
తే. పుత్త్రి నక్కునఁ జేరిచి పొంగిపొరలు, వగపు లోననె యడఁచికొంచుఁ గడు మేలు
గలుగునట్టులు దీవించి కదలవమ్మ, యింకఁ దపమున కని యాజ్ఞ నిచ్చె నంత.

చ. పితరులయానతిం బడసి భీతి రవంతయు నెంచనట్టి స
న్మతియె సహాయమై వెలయ మానిని సత్వశరణ్యమై భయం
కృతిఁ గనుపట్టునట్టడవి కేగె సుధాంశుధరాంఘ్రిపంకజ
ద్వితయము నంతరంగ మనుదివ్యతమాసనమందు నొప్పఁగన్. ౧౦౪

తపోవనవర్ణనము.

మ. అలమందాకిని పావనాంబువుల రమ్యస్ఫారతీరస్థలం
బుల నార్ద్రింబులుగా నొనర్చి ప్రమదంబు౯ గల్గఁగాఁ జేయుచు౯
విలసత్తుంగతరంగహస్తముల వేవే భక్తులం జేరరాఁ
బిలువ౯ స్వర్గసుఖంబుఁ గూర్చునటు భావింపంగ నర్హంబునై. ౧౦౫

సీ. భవరాగభేషజప్రాయ శీకరముల వెదఁజల్లుచు౯ గడు వింతగాఁగఁ
బయిపయిం బ్రోలసెడు బాలవాయువులచే నెల్లరయాధులఁ బెల్లగింపఁ

బూనినయట్లుగాఁ ఽ బొల్చుచు సంచలజ్జలనిస్వనంబుల ఽ సకలజనుల
స్నానపానంబుల ఽ సకలపాపంబులు దొలఁగు రం డనుచును ఽ బిలుచునట్లు
తే. లొప్పుచుఁ బతిఁగాంచెడు ఽ నుత్సుకతను, బరుగువాతెఱురీతి జీవంబు దుస్స
హముగఁగన్పడనరుగుచుఁ బ్రమదలకౌఁగి, సాధువర్తనమును దెల్పుచందమమర.

చ. నిలుకడలేనివృత్తిఁగొని ఽ నిక్కుచు స్వేచ్ఛఁ జరించునట్టి మ
ర్త్యుల కిటు పూర్వకర్మభవయోగఫలంబులుగూడ నొప్పకే
కలిగినయట్లు చూడఁదగి ఽ క్రన్ననఁ బోవు నటంచుఁ జక్కఁగాఁ
దెలిపెడునట్లు వస్తువితతిం గొని వే చనుచుం గనంగనై. ౧౦౮

ఉ. అంబరవీథి నొక్కమొగి ఽ నార్ద్రముగా నొనరింపఁబూని పం
తంబున నట్టిలేచి యది ఽ దార్కొనరామికిఁ జింతమున్ని వ్యో
మంబుననుండి మున్ దిగినమాడ్కిని వ్రాలఁగ నిక్కువాఁడు వే
గంబునఁ గ్రిందికిం దొరఁగుఁగా యని తెల్పెడునంచుఁ జూడనై. ౧౦౯

చ. తరుతతిపల్లవంబుల సదాగతిసంగతి సంగతాంబుశీ
కరముల వింతభూషలను ఽ గ్రాలెడునట్లు లొనర్చుచున్ మనో
హరగురు వీచికానిచయ ఽ హస్తములన్ ధరణీతలంబు స
త్వరముగ నావరింపఁ బ్రమోదంబునఁ బూనినయట్లు లెన్ననై. ౧౧౦

ఉ. తుంగతరంగమాలికలఁ ఽ ద్రోయుచు లాగుచుఁ దీరభూములం
దుం గనుపట్టువస్తువులఁ ఽ దోరపువేడుకఁ బొంగుచున్ మన
స్సంగతవాంఛ లిట్టులె వెసం బొడచూపు నడంగు నన్న నీ
తిం గనుఁడంచుఁ దెల్పెడువిధిన్ నటియించుచు మెచ్చ నర్హమై. ౧౧౧

శా. మింటం బాఱు విహంగమావళులు ప్రేమింపన్ గతిన్ మాని వె
న్వెంటన్ నిస్వనముల్ ఘనర్ప బహుళోర్వీజప్రకాండాళి వా
ల్గంటుల్ దంటలనొప్ప వ్రాలి కనఁగాఁ ఽ గమ్రోర్మికారావముల్
వెంటన్వెంటఁ జెలంగ సుందరలసద్వృత్తిన్ నుతింపంగనై. ౧౧౨

చ. జలపతగస్వనంబులె యొసంగెడుపల్కులుగాఁగ నున్నతో
ర్ములె మృదుబాహువల్లరులపోలిక నొప్పఁగ నర్తకీవిధం
బలరఁగ లోకతత్త్వము నహర్నిశముం క్షణభంగురంబుగాఁ
దెలుపుచు సాటిలే కలరు దేవనదీతిలకం బ దెంతయున్. ౧౧౩

చ. కనులకు విందుఁగూర్పఁ శితికంఠునిఁగూర్చి తపం బొనర్చువే
డ్కసుమ వనంబుతీరమునఁ ఽ గమ్రతరద్రుఫలప్రసూనరా
జిని దళుకొత్తఁగా నట వసించి మహానియమంబుమీఱఁగా
నొనరిచె శంకరుం డెదుటనున్నటు లెంచుచు నిశ్చలాత్మయై. ౧౧౪

సీ. నాసికాగ్రపదంబునన్ దృష్టిఁ గదియించి పద్మాసనస్థితిఁ । బరిఢవిల్లి
వక్షంబు తనుమధ్యభాగమ్ముకన్న రవంత నగ్రస్థల । మాక్రమింప
మధ్యభాగమ్ము సమమ్ముగా నమరియుండఁగ యష్టివలె దేహము గడు విచల
మై యొప్ప మనసు మహాదేవుపాదపద్మములందు నిశ్చలతన్ నిలువఁగ
తే. నుత్తమాంగముఁ జుట్టిమహోత్తమ మగు, దివ్యతేజంబు వెలయ నతిస్థిరమగు
శ్రద్ధమై యోగశాస్త్రికపద్ధతిని దప మ్మొనర్చె మునుల్ మెచ్చఁ । బర్వతసుత.

చ. తనదగుదివ్యతేజ మొగిఁ । దామరసాప్తునిమండలంబు మిం
చి నిగిడి దేవసిద్ధులను । జేడ్పడఁజేయఁగ యోగతత్త్వ మీ
వనిత యొనర్చుసత్తపము । వైఖరియే యని నిశ్చయింపనో
ననుచు సనందనాదిమును । లద్భుతమందఁగఁ బొల్చె దేవి తాన్. ౧౧౬

సీ. గంగాతరంగిణీసంగతిని జెలంగు చంద్రరేఖోల్లసజ్జటలరాజి
క్ష్వేళానలజ్వాలమాలాభయంకర వక్త్రగహ్వరయుత । వ్యాళచయము
సర్వసమత్త్వైకసరణిని బోధించు కరుణారసార్ద్రదృక్కమ్రవదన
మాశ్రితాపద్గణాహరణశీలకలాపసంఫుల్లపదసారసద్వయంబు
తే. తనదు విమలాంతరంగంబున నచపలత
నెలకొనియె యుండఁ గాంచుచు । నియతిమీఱ
నద్వయుని యోగిహృద్ధ్యేయు । హరుని నమ్మి
తపము సల్పెను మును లద్భుతంపడంగ. ౧౧౭

చ. అవయవముల్ నిరంతరహిమాంబుకణంబుల తాఁకునన్ మహా
పవన సమీరితాంబుధరపంక్తివితీర్ణమహాంబుధార లొ
క్కవడువునం గలంచుటను । గాసిని బొందఁగ సుంతయే మనం
బు విచలతం గనంజననిపోలిక నొప్పఁ దదేకనిష్ఠమై. ౧౧౮

మ. శితికంఠున్ బరమేశు నవ్యయు నజున్ । జిత్తేశుఁగా నెంచుచున్
గతి వేఱొద్దియు లేదటన్న తలఁపుల్ । క్రమ్మంగ సంతృప్తి దే
వతలున్ మెచ్చఁ దపంబొనర్చె జలముల్ । వాతంబు ప్రాచీనప
త్రతతుల్ భుక్తిగ స్వార్థ మెడ్డ ఫలమంతం బౌనో యం చెన్నుచున్. ౧౧౯
చ. తరుణిమనంబునుండి యొకతంతు వదృశ్యగతుల్ చెలంగ శం
కరు మదిదాఁక సాగె నదె । కాంక్ష యనంజను దానిరూప మె
వ్వరు కనఁజాల రవ్వియె యభంగురశక్తిని లెక్కసేయఁగా
దరమెటులైనఁ గానియటు । తార్కొనియుండు జగద్విజంబునన్. ౧౨౦
శా. ఆతంతువ్రజమే పరస్పరము హార్దాంభోనిధిన్ ముంపఁ జిం
తాతాత్పర్యముఁగూర్పఁ బ్రాణులకు నూర్ధ్వస్థానముఖ్యంబులన్

బ్రీతిన్ వర్తిలు దేవతాదులకు నేరీతిన్ సుసంబంధమౌఁ
జేతఃకాంక్షలెటుల్ ఫలించు నటులే ॰ చేయున్ స్థితుల్ సాగఁగాన్. ౧౨౧

ఉ. దాననె లోకజాలము సతంబు దృఢోత్తమరశ్మిబద్ధమై
తా నొకరీతినే వెలయుఁ ॰ దత్త్వవిదుల్ కనుచుందు రీగతిన్
మానసరశ్మిబంధము లమానుషముల్ మఱి కర్మరూపముల్
కానఁగరాకయే యవి నికామముఁ బొల్చెడు నంచు నాత్మలన్. ౧౨౨

ఉ. లోకములందుఁ గల్గుజనులున్ మఱియుం గలప్రాణికోటులున్
బాకరిపుండు లోనయిన ॰ పాలకులున్ దదుదారతంతుసం
ఘాకలితాంతరంగులయి ॰ యన్వహమున్ జరియింతు రద్దియే
లేక చెలంగు నెంతయును ॰ లీలలఁ దత్త్వ మ దద్వయం బగున్. ౧౨౩

చ. అదియొకఁడే స్వతంత్రత నహార్యగతుల్ దగియుండఁ జాలు నిం
కెదియు నటుండఁ జాలదని ॰ యెన్నఁగనౌ మతిమద్గణంబుచే
నిదియెకదా యథార్థమని ॰ యించుకయేఁ దెలియంగలేక కుం
దుదు రిల బాలిశుల్ నిజము ॰ తోఁచుట శాంతి వహింత్రు సజ్జనుల్. ౧౨౪

ఉ. ఆగిరిరాజపుత్త్రి దగు ॰ నాత్మఁ గలట్టితలంపె తంతువై
సాగి య దెవ్వరేఁ గనఁగఁ ॰ జాలనియట్లు మహేశుదివ్యహృ
ద్భాగముఁజేరి నిల్చె; భగవంతుఁడు శంకరుఁ డార్తరక్షణం
బే గద కృత్యమంచు మది ॰ నెంచెను దత్సుకృతంబు పెంపునన్. ౧౨౫

మ. భగవంతున్ బరమేశు స్వాభిముఖుగా ॰ భవ్యాకృతిం దాల్చువా
నిగఁ జేయందగు నద్ది యారయ ననింద్యంబైన కర్మంబె దా
నిగతుల్ పెక్కులు వానిఁదత్త్వవిదులే ॰ నేరర్గదా కన్గొనన్
బొగడొందున్ జగమందు దైవ మనఁగాఁ ॰ బూజ్యం బనంగా నదే. ౧౨౬

క. దానిగతుల్ గహనము లని, పూని వచించెడిని శాస్త్రపుంజం బదియే
మానవులను సుఖదుఃఖము, లూనంగాఁ జేయు వారిలొప్పక యున్నన్. ౧౨౭

చ. కనుకనె కర్మమార్గ మధికంబగు నన్నిఁటిలోన నంచు స
జ్జను లెపుడుం దలంతు రదె ॰ శర్మదమౌ విధియుక్తి నాచరిం
చిన నటుగాకయున్న నది ॰ చేకురఁజేయును దుఃఖమిద్ది త
ప్పనినుడి యంచు నమ్ముదురు ॰ భద్రముఁ గోరిన యట్టిమానవుల్. ౧౨౮

శా. ప్రాలేయాచలకన్యకామణి మదిన్ ॰ భావించె నెద్దాని వా
గ్జాలంబెల్లఁ బవిత్రతం గనఁగ శాస్త్రప్రక్రియం బల్కఁగాఁ
జాలెం దేని సువాంఛితం బదియె యీశానున్ మహాదేవు సు
శ్లోకుం జేరి వరప్రదాననిరతిం ॰ జొప్పించెఁ దద్ధృత్త్యలిన్. ౧౨౯

మ. విరతిం గాంచని నిష్ఠ బాలికయు హృద్వీథిన్ స్వకీయాంఘ్రిపం
కరుహద్వంద్వము నిల్పి శాస్త్రహితసంకల్పంబునన్ ధ్యానయో
గరతుల్ మించఁగఁ దన్ భజింప హరుఁ డక్కాంతామణీ వాంఛ నా
దరణం బొప్పఁగఁ దీర్పనెంచె సుకృతార్థంబుల్ ఫలించుం గదా. ౧౩౦

శివుఁడు పార్వతినియతిఁ బరీక్షించుట.

మ. తను దర్శించెడుభాగ్య మబ్బుట నితాంతస్ఫారపుణ్యోదయం
బుననే కావున శంకరుండు మదినిం బూనెం బరీక్షింప; శం
భునియూహల్ బొడసూపినంతనె మహాభూతంబులం దాద్యమౌ
వినుతిం గాంచెడు నంబరంబు జలముగ్బృందంబుఁ బుట్టించినన్. ౧౩౧

చ. మరుదధినాయకుండు తనమందగతుల్ కనరాకయుండ నే
వరుస భరింపరానివిధిఁ బర్విడఁబూనె వియత్తరంగిణీ
గురుతరవారిపూరములు కొంకక వాయుసమీరితంబులై
పరుగిడి విశ్వమెల్ల నొకపట్టున లోఁ గొననెంచె నెంతయున్. ౧౩౨

చ. జలములు పొంగుచుండఁగ నిజంబగు యత్నము సాగ దన్న యు
మ్మలిక ధనంజయుండు నభిమానము వీడినయట్లు కృత్యముం
దలఁచుచునుండె క్ష్మాసతి స్వధర్మముమాని మహేశునిచ్ఛచేఁ
గలఁగి వికంపతంగనెడు కాంక్షను బూనె నిరంతరంబుగన్. ౧౩౩

క. పంచమహాభూతము లిట్టు,సంచలతం గాంచి యప్డు సర్వేశ్వరున
ర్చించెడుగతి వెలసిన నొ,క్కించుకయును శాంతిలేకయే యపు డుండెన్. ౧౩౪

క. ధారాధరములు నిర్ఘో,షారంభముగాఁ గరీంద్రహస్తాకృతి నా
సారమున ముంచె విశ్వం,బారీతిం జెలఁగి వీచె ననిలుఁడు పూన్కిన్. ౧౩౫

చ. ఉడుగక వీచువాయువుల నొక్కమొగిం బడువర్షధారలం
గడఁగి సహించి పార్వతియు గాఢతరం బగుశ్రద్ధ నీశు న
య్యుడుపతిశేఖరున్ గొలుచుచుండె నదేవిధి నంతరాయముల్
తడయక కల్గుచుండినను ధైర్యమె సిద్ధిద మన్ననమ్మికన్. ౧౩౬

సీ. ఉత్తమాంగంబున యూధనాధకరోప మాంబుధారలు పడి యందు నిలువ
కల్లన ఫాలమ్ము నుల్లసిల్లం జేయుచును జవంబున నేత్రవనజములను
దడుపుచు దిగజాఱి తద్దయు ముగ్ధంబు లగుగండఫలకంబులందుఁ బాఱి
క్రిందికి దిగి యందుఁ గించిచ్ఛ్రమంబున కలవడి వక్షోరుహముల నెట్లొ
తే. పాఁకి వడివడి దిగి నాభిపల్వలమును, జేరి యందుండి వెడలుట యేరికైనఁ
దెలియరా నట్టులుండె; నాతెఱవమిన్న, యట్టివృష్టికిఁ జలియింప కార్తిగనక.

క. తననియమము సాగఁగ నుం,డెను గాఢసమాధి యచలవోడిన శిలపోల్కిన్
గనఁబడుచుండె మహాభూ,తనికర మానియతిఁ గాంచి తమపని మానెన్.

చ. కదలికమానె దేహము నికామము స్థైర్యము నూనె చిత్త మిం
తదనుక నాసికాగ్రమునె తప్పక చూచుచు నున్నదృగ్ద్వయం
బొదవినకాంతి సూక్ష్మముగ నొప్పి సుషుమ్న యనంగ యోగిసం
విదితమునైన సత్పథము వేడుక నొందెను దేని గాంచనో. ౧౩౯

చ. శిలవలెనున్న యాసుదతిచెంతనె చేరక పోవుచుండు ప
శులగుమి యిద్ది యేదొ యొకకుంజ మటంచుఁ దలంచి చాలవే
డ్కలఁ బయి ప్రాలుచుం జనుచుఁ గమ్రరుతంబుల శ్రోత్రమండలం
బుల నలరంగఁజేయుచును బోవుచు వచ్చుచునుండు నిచ్చలున్. ౧౪౦

ఉ. చీమలు లోనుగాఁగలుగు చిన్నకృముల్ తరు వన్నభ్రాంతిఁ బై
కేమెయినైన జంతు గన కెంతయుఁబూనికఁ బ్రాఁకుచున్ మహో
ద్దామజవంబునన్ దిగుచు ధన్యము యత్నమటంచు నెంచు నా
కోమలి సుంత చాపలముఁ గూడని గాఢసమాధి నుండుటన్. ౧౪౧

మ. ఒడిలోఁజేరి సరీసృపంబు లది యేదో పుట్టయం చెంచి యి
క్కడ బాగుండును గాపురం బనెడు వేడ్కన్ గాంచి మాత్సర్యమున్
విడువంజాలి వసించెఁ బూర్వసుకృతావేశంబునన్ సుంత యా
బిడ నేమంబును వీడకే కొలిచె శ్రీవిశ్వేశు నెల్లప్పుడున్. ౧౪౨

చ. అదియె సమాధి యంచు మును లందురు చిత్త ముపాస్యదేవతా
పదసరసీరుహద్వయముఁ బాయక చూచుచు నింద్రియాళి యొ
ప్పిదముగ వశ్యమై నయము పెంపును గాంచఁగఁ జేయు చున్నసి
ద్ధిదము సమాధి దానిగుఱుతించియొ బాలిక పూనె శ్రద్ధచేన్. ౧౪౩

ఉ. అట్టిసమాధియందుఁ దన యాత్మఁ దిరంబుగ నిల్పి సుంతయేఁ
బట్టుతొలంగ కీశ్వరుని పావనరూపము లోఁ దలంచుచున్
బుట్టువుఁ దొట్టి చేపడిన పూజ్యతరం బగుశ్రద్ధ మించి తోఁ
బుట్టువురీతి సాయపడ భూరితపం బొనరించె నవ్వనిన్. ౧౪౪

చ. తపమది నూలుకొల్పెఁ బరతత్త్వము తానయి భక్తు లెట్టిదా
వపువును నామముం గలుగ భావనచేయుచు హృత్సరోజమ
ధ్యపదమునందు నిల్పి కొనియాడఁగఁ గోర్కు లొసంగుచున్ హరుం
డుపనిషదోఘవేద్యుఁ డన నొప్పు సదాశివు లోకరక్షకున్. ౧౪౫

చ. తను మది నిల్పి యొంటిరిగ దారుణసత్త్వనిరంతరాటవిన్
ఘననియమంబునం దప మఖండతమం బనఁజాలునట్టి దా
నిని విధిఁజేయునద్రిజకు నెమ్మినిఁగూర్చు వరంబు లీయనెం
చెను బరమేశ్వరుండు ఫలసిద్ధిని గాంచునుగా తపం బిలన్. ౧౪౬

కుహనాశివుఁడు పార్వతికడకు వచ్చుట.

ఉ. ఇంకొకసారి పార్వతియభీష్టములం బరికించి తీర్పఁగా
శంకరుఁ డాత్మ నెంచి కడసారి పరీక్ష యిదౌ నటంచు నే
కాంకములోనుగాఁ గలుగునయ్యయిచిహ్నములం ద్యజించి యే
శంకకులోనుగాక తగు । చారుశరీరముఁ దాల్చె నాదృతిన్. ౧౪౭

సీ. సరసిజంబుల సొంపునిరసింపఁగాఁ జాలు కనుదోయి ముచ్చటల్ । గలుగఁజేయ
స్మరచాపమును గేలిసల్పుచుమించెడు భ్రూయుగం బొకవింత । పుట్టఁజేయ
లలితకటాక్షైకఫల మిదె శ్రీయుగ మనురీతి శ్రుతియుగ్మ । మమరియుండఁ
గరుణాస్పదం బిదె । గదయని నుతిఁగాంచు కమనీయవక్షంబు । కళల నీన
ఆ. వాంఛ లొసఁగఁజాలు । వర్ణముల్ వెడలింపఁ
గాంచియున్న వన్నెడు । కరణి నెసఁగు
నోష్ఠయుగళ మెంతొ । యొప్పులకుప్పఁగా
నమరియుండ రూప । మది చెలంగె. ౧౪౮

మ. పదునాల్గేఁడులు దాఁటి యిర్వదికి లోపంబై తదీయాంతరం
బిది యింతే యనితెల్పఁగా మఱియు నూహింపంగ శక్యంబురా
నిదిగాఁ బ్రాయము చెల్వుమీఱి మదనుఁ । నిందింపఁగాఁజూచు న
ట్టిదియై కన్పడ రూప మప్రతిమమై । యేపారె బల్వింతగన్. ౧౪౯

చ. అరుదగు ఫాలనేత్ర మపు । డారయ యోగులకేఁ గనంగనౌ
సురలకుఁ గానరాక తగుఁ । జోద్య మిదేకద తా స్వతంత్రుఁడౌ
పరశివుఁ డెద్దిచేయఁ దలఁపఁ ఫలియించు న దప్పు డంచు ని
ర్జరవరులే యెఱుంగుదురు । జ్ఞానధనంబున నొప్పియుండుటన్. ౧౫౦

సీ. రుద్రాక్షమాలికల్ । రుచిరమణీహారములుగ భోగీశవిభూషణములు
మాణిక్యభూషణమండలంబుగ నర్ధచంద్రకలాపంబు । చారువజ్ర
కల్పితమకుటసంఘటిత చిహ్నంబుగ గంగాతరంగిణీతుంగభంగ
మాలికల్ మణిరుచిజాలంబుగా భస్మచర్చ శ్రీచందనచర్చగాఁగ
తే. నితరులకుఁ గన్పడంగ నా । యిందుధరుఁడు
రుచిరతరమూర్తియై యొక్కరుండె చేరె
ఘోరతప మాచరించు నా । కోమలాంగి
యున్న వనమున కమరు లోహహో యనంగ. ౧౫౧

మ. తనకంటెన్ మును మందమారుతము మోదంబొప్ప నక్కానసం
బున వ్యాపించుచు దర్శనం బొసఁగుమా । భూతేశ్వరా! యంచుఁ బ్రా
ర్థనముల్ చేయఁగఁ గానసామరులు వింతల్గూర్చు వన్నెల్ తగన్
వనముం దెల్లెడలన్ మయూరములు నిస్స్వానంబులన్ నింపఁగన్. ౧౫౨

చ. చిలుకలు ముద్దుగుల్కు నటు చేరి పరస్పరహారిభాషణం
బులఁ దరురాజియే పలుకుఁబోల్కిని దోఁపఁగఁ జేయుచుండ ని
స్తులగతులన్ మయూరవితతుల్ తిరుగాడుచు సుందరారవం
బుల వనమెల్ల మార్పలుకఁ బూనినరీతి నొనర్చుచుండఁగన్. ౧౫౩

చ. వలువ లమూల్యముల్ తనదువర్ష్మమునన్ వెలయంగ రత్నకుం
డలములు కాంతు లీనుచుఁ గనంగన వింతగఁ దోఁచుచుండ ని
మ్ములఁ గపురంపుఁదమ్ములము భూరిపరిమళసంతతిన్ దిశా
జలరుహనేత్రలం బరవశత్వము నొందఁగఁ జేయుచుండఁగన్. ౧౫౪

మ. స్మితమాస్యాంగణమందుఁ దాండవ మొగిం జేయం గటాక్షంబు లా
యతకారుణ్యరసాలవాలములె యౌనౌ నంచుఁ దెల్పంగ నా
క్షితిభృచ్చాపుఁడు మందమందగతులం జేరెం దదావాస మ
య్యతివం బూన్కిఁ బరీక్ష చేయఁదగునూహన్ జిత్రవేషంబునన్. ౧౫౫

మ. పరమేశుం డిదె వచ్చె నీదుతపముల్ పండెన్ మహాభాగ్యముల్
పరుసన్ నీకు లభించుఁజుమ్ము గిరిజా వర్ణింప శక్యంబె యె
వ్వరికే నీదగుపుణ్యమంచుఁ దమిచేఁ బక్షుల్ శుకాదుల్ మనో
హరవాక్కుల్ వెలయించుచుండుతఱి దుష్టారాతి యీశానుఁడున్. ౧౫౬

చ. పదకమలంబులన్ ధరణిభాగముఁ బూతముగా నొనర్చుచున్
సుదతి వసించునాశ్రమముఁ జొచ్చెను పార్వతి యప్పుడే సమా
ధి దలఁగి లేచుచుండి వసతిం గనవచ్చెడు నూత్నపూరుషున్
మదనుని ధిక్కరింపఁదగు మంజులరూపుని గాంచె వింతగన్. ౧౫౭

చ. తొలుత జనించె సంభ్రమము తోడనె లజ్జయు నంకురించె న
వ్వలఁ బ్రమదంబు నూల్కొనియె వైళమ సాధ్వస మొక్కయింత యె
ట్టులొ తలచూపఁగల్గెను గడుంగడు వింతగ నవ్వియెల్ల న
వ్వెలఁది మనంబునన్ నిలువ వేడుకఁ బూనుచు నుండె నెంతయున్. ౧౫౮

శివపార్వతీ సంవాదము.

చ. అతిథి గృహంబుచేరఁగ యథార్హముగా భజియింపనొప్పు నం
చతివ యెఱింగియుండియు మహాత్ముని నాతని జూచినంత నే
వితమునఁ బూజలం దనుప వేదవిధుల్ ముద మొందునట్టి ప
ద్ధతులను నొక్కఁడే మదిని దాఁకమి నూరక నిల్చియుండెఁ దాన్. ౧౫౯

ఉ. ఇంచుకసేపు నిశ్చలత నే గనియుండి మహాభ్రమంబు మా
న్పించెడు జ్ఞానచండకరునిం గనఁజాలిన ప్రోడగాన వ్యా
పించినమౌగ్ధ్యమున్ వదలి పెంపెసలారెడు భక్తి నూని సే
వించెను శాస్త్రపద్ధతిని విశ్వవిభుం బరమేశు శంకరున్. ౧౬౦

మ. వనితాధర్మము సుంతయున్ సడలకే వర్ణింప నర్హంబుగాఁ
గనుపట్టన్ దలవాంచి తచ్చరణయుగ్మంబుం గటాక్షంబులం
గనుచున్ మెల్లఁగ నార్యవర్య! యొచటుం గానంగఁ బోఁగోరి యీ
వని కేతెంచితి రావిధంబు వినఁగా వాంఛింతు నిప్పట్టునన్. ౧౬౧

చ. ఉచితమయేని నే వినఁగ నొప్పునయేని శ్రమంబు దాన మీ
కిచటఁ బొసంగదేని వచియింపు మహాత్మ! మదీయపూర్వపు
ణ్యచరితముల్ ఫలించు నని యాత్మఁ బ్రమోదము నొందుదాన నం
చచలకుమారి వేఁడుటయు నాకుహనా మునిసూనుఁ డిట్లనున్. ౧౬౨

శా. ఎందుంబోవఁ దలంపుగల్గు మది నడ్డే చేరియేయుండు మే
మెందేనుండిన నెల్లెడన్ నిలిచినట్లే చూడనై యుండు మా
నందాంభోనిధి నోలలాడుచును వింతల్ చూచు దుర్భ్రాంతిలే
కెందుం జూచినఁ గానవచ్చు మునిబృందేష్టంబులం దీర్చుచున్. ౧౬౩

ఉ. తోఁచినయట్లు చేయఁదగు తోరపుశక్తి చెలంగ నార్తులం
గాచుటయే వ్రతంబుగ జగంబుల ధర్మముఁ బాడుచేయఁగాఁ
జూచెడువారిఁ ద్రుంచుటయె శూరవిలాసముగా నెసంగు మా
కో చపలాక్షి! యిప్పు డిట కొప్పుగ వచ్చితి మీ నిసుం గనన్. ౧౬౪

ఉ. నిన్ను గుఱించి యిందలిమునిప్రవరుల్ వచియింప వింటి మో
కన్నియమిన్న! యీనియతిఁ గాంచిన నించుకచోద్యమయ్యె నే
కన్నెలు మున్ను పూనినటు కానఁగరాదు జడాత్ము లెవ్వరో
ని న్నిటు ప్రోత్సహించి రని నేఁ దలపోయుదు నెంతొ వింతగన్. ౧౬౫

చ. అరయఁగఁ గ్రూరబుద్ధులగు నట్టిశఠుల్ కఠినంపుఁ గార్యముల్
పరులకు నచ్చఁజెప్పి సులభంబులుగా మది నమ్మఁజేసి వా
రురుతరకష్టముల్ గుడువ నొయ్యనఁ జూచుచు సంతసించుచుం
దు రిది విలాసమై తనరుఁ దోయరుహానన! యట్టివారికిన్. ౧౬౬

ఉ. ఐనను బ్రశ్న చేయుదు నొయారము హెచ్చుగఁ జూపనొప్పు నీ
మేను నిరంతరం బిటులు మించినపూన్కి శ్రమంబునొందు న
ట్లోనలినాక్షి! చేయు టిదియొప్పునె యెవ్వనిఁగూర్చి యిట్టు లీ
కాననమందు నిష్ఠ గనఁగాఁ బనిఁ బూనితి వింత తెల్పుమా. ౧౬౭

చ. ఫలమది యెట్టిదో యొసఁగఁ బాల్పడువాఁ డతఁ డెట్టివాఁడొ తొ
య్యలి వచియింపుమా వినఁగ నాత్మయు సంభ్రమమొందుచున్న ద
ద్దలవియొ పొందఁ గాదొ నిజమారయువాఁడ రహస్యమైనచోఁ
దెలుపుమటంచు నే నడుగఁ దెప్పున నేగెదఁ గార్యసంగతిన్, ౧౬౮

ఉ. వేఱుగ నన్ దలంపకు సువృత్తవుగా మదిఁ దోఁపవచ్చితిన్
మీఱెడుకాంతిచే ననిన మేచకకంధరుపల్కు లెన్ని బల్
నేఱుపుకాఁ డితండగు వినీతునిపల్కులె యివ్వి; యెట్లుగా
మాఱు వచింపనౌనో యని మానసమందుఁ దలంచి యంతటన్ ౧౬౯

చ. పరశివు సంస్మరించి మృదుభాషలఁ బల్కె గళస్వనంబు వీ
ణరవముమించ నో ప్రమథనాయకరూప! మహాత్మ! యేశతో
త్కరమునను దపంబునకుఁ గాఁ బురికొల్పఁగలేదు నేనె శం
కరుని దయాకరుం గుఱిచి గాఢతపం బొనరింప వచ్చితిన్. ౧౭౦

చ. జనకులు కూడదంచుఁ బలుసారులు పల్కుటెగాక పెండ్లిచే
యను దలపోసి నీకు హరి యర్హుఁడు గాఁదగు నంచుఁబల్కె రే
ననయము శంకరుం బతిగ నాత్మఁ దలంచెడుదానఁ గాన నా
తని వరియింపఁ గోరక స్వతంత్రత వచ్చితి నిష్ఠఁ బూనఁగన్. ౧౭౧

మ. తొలిమేనం బొనరించియున్నసుకృతుల్ తోడ్తోడఁ బ్రోత్సాహమున్
గలుగంజేసెను గాన వచ్చితిని నాకాంక్షల్ ఫలింపంగ భో
గిలసద్ధారుని యోగిసంస్తుతుని సత్కీర్తిప్రభాజాలసం
వళితాశాంతుని భక్తరక్షకుని సేవం దన్పు నిష్టంబునన్. ౧౭౨

చ. అనుపలుకుల్ చెవిం జొరఁగ నట్టె యహా యనిపల్కి నవ్వి త
న్విని బరికింపఁగా నిదియె వేళ యటం చెద నిశ్చయించి యి
ట్లనియెను బాలవాదువుకదా నగుఁబొట్లగుఁగాదె నీవాన
ర్చినజతనంబు సత్ఫలదు శ్రీపతినిన్ విడనాడి వెఱ్ఱివై. ౧౭౩

ఉ. ఇల్లనలేక బంధు వితఁ డివ్విధి నాకనిచెప్ప నొక్కఁడేఁ
దెల్లముగాఁ గనంబడక దీనులెకాని పొగడ్తగన్న భా
గ్యోల్లసితుం డొకండయిన నొక్కపుడైన సఖుండు లేకయే
యెల్లెడ సంచరించు నురగేంద్రవిభూషణుఁ గోరి తక్కటా! ౧౭౪

సీ. అభిజనసంపద కాశించితో మహాభాగ్యంబు వీక్షించి భ్రాంతిగనితొ
సౌందర్యమును గాంచి సంతసంబందితో మణిహారములఁ గని మమతగనితొ
సౌధమ్ములకు మహైశ్వర్యంబు నొందితో బంధులఁ బరికించి వాంఛగనితొ
రతనంపురాసుల కతిమోదమందితో సరసత కామోదనిరతిఁ గొనితొ

తే. పరిజనంబుల నారసి బాగటంచుఁ, బొంగితో యెడఁబాయనిమునుల నెంచి
చాల నుప్పొంగితో నీవు చేల వలచి, తెవ్విధినో భూతగణవృతు నీశుఁ జెపుమ.

ఉ. కట్టను బట్టలేక తినఁగాఁ దగునన్నములేక హస్తిదా
దట్టపుఁజర్మముం దొడిగి దారుణకాననవస్తురాజియే

పుట్టువుఁబొట్టి భోజ్యముగ భూరిభయంకరభూతసంఘ మె
ప్పట్టున వీడనట్టి పరివారముగా వనమే గృహంబుగన్. ౧౭౮

ఆ. గోచిపాత లేని క్షోణీసురర్షులే, యాశ్రితులుగ నుండునట్టి శివుని
వలచి తతని కుండుభాగ్యంబు దేనిని, గాంచి చెపుమ మదిని గలవిధంబు.

సీ. సోయగంబు ధనంబు ప్రాయంబు కులమును బంధురాజియుఁ బరివారవితతి
ప్రాసాదములు విహారమున కర్హంబులౌ నిష్కుటంబులుమఱి నిర్మలాంబు
పూర్ణసరస్సులు భూరిరాజ్యంబును గప్పంబులొసఁగు క్ష్మాకాంతు లెపుడు
కైవారములు సేయఁగాఁదగు నమసులు దనపైనఁ దఱుగనితమియుఁ గల్గి

ఆ. యుండుహృదయనాథు నువిదలు కోరుట,ధర్మ మిాజగానఁ దగినయట్టి
వందఱొప్పఁ దగినయాచార మిాయది, బాల! దాని మాన మేలు గాదు.

ఉ. చిన్నఁదనంబు దానిఁగని చెల్మివహించెడుమాధ్య మిాద్వయం
బు న్నెఱి వృద్ధిచేయుటకుఁ బూనిన యజ్ఞులబోధనంబు ని
ట్లన్నియు నీకుఁ బెట్టనిమహామణి భూషణరాజినైై తగెఁ
గన్నెరొ నీదుభాగ్యము నిఁకన్ నుతిచేయఁగ శక్య మెట్లగున్. ౧౭౯

ఉ. ఈశ్వరుఁ డిచ్చె నీ కిపు డదృష్ట మనం దగియుండు సోయగం
బీశ్వరియే యనందగుదు వెన్నఁగ నీవిషయంబునందుఁ జూ
నశ్వర మిద్దియంచును మనంబున నెంచిన వారుచెప్ప లో
కేశ్వరు విష్ణునిన్ వదలి యిట్లు వనిన్ వసియించితో చెలీ. ౧౮౦

ఉ. ఈవిషయంబునందు నిను నెంచఁగ మించెడునజ్ఞు లుండ రే
యేవిషయంబులం గనిన నిద్ది నిజ మ్మని నమ్ము మంబుజా
క్షీ! విను మొక్క మంచినుడిఁ జెప్పెద నీదగు మేలుకోరియే
పోవిడు మీావ్రతం బిపుడె పొమ్ము గృహంబున కెంతొ వేడుకన్. ౧౮౧

చ. జనకులు సంతసింప గురుసత్తము లాదృతి నిన్నుఁగాంచి దీ
వనముల వేడ్కఁబెంపఁ బరివారము లార్తిఁ ద్యజింప నెచ్చెలుల్
మనములఁ గూర్మినింపఁ గులమండనమై తగుబంధుజాల మె
ల్లను వినుతింప నుండుము విలాసమునన్ హరి నాథుఁ గోరుచున్. ౧౮౨

చ. విచికిలగంధి! నీవు కనువిందుగ శ్రీహరిపత్నివైన మా
నిచయము సంతసించు జననీజనకుల్ పరిపూర్ణకాంతులై
ప్రచురధనంబు లబ్బినటు ప్రాజ్యతమాయతరాజ్య మబ్బి న
ట్లెచటఁ గొఱంతలేనియటు లెంచి సుఖింతురు స్వేచ్ఛమిాఱఁగన్. ౧౮౩

ఉ. ఇందఱుసంతసింపఁ జగ మెల్లను మోదము నొందు నట్లుగా
నం దరళాక్షి! యాతపము నం దగుప్రీతిని మాని పొమ్ము స్త్రీ

8

లందఱు నాథునిం గలిసి ౹ యర్హవిధంబున దేవతార్చనం
బుం దమిఁ జేయఁగావలయుఁ ౹ బోలదె శాస్త్రమురీతివర్తిలన్. ౧౮౪

మ పతిఁ జేపట్టకయుండు కన్యలు తపఃప్రారంభముం జేయఁగా
హిత మంచున్ వచియించు శాస్త్రములు లే ౹ వెందున్ సరోజాక్షి! నా
హితవాక్యంబుల నాలకించి తగన ౹ ట్లీవిప్డు సాగించుగా
ఘతపశ్చర్యను మాని శ్రీపతినిగూఢం గోర్కెమై నుండుమా. ౧౮౫

చ. తను విడి నశ్వరంబె యగుఁ ౹ దామరసాక్షి! యొసంగుజవ్వనం
బనునది బుద్బుదాభ మని ౹ యారయు మవ్వలఁ గోర నించుకై
నను మఱి రాదుసుమ్ము జతనంబునఁ గల్గినదానిఁ దృప్తిఁగా
ననుభవమందుఁ బూన్పక యహా! విడనాడెడువార లుందురే. ౧౮౬

చ. పలుకులు వేయునేటి కిఁకఁ ౹ బంతముమాని వృథాశ్రమంబులం
గలుగఁగఁ జేయు పట్టుదలఁ ౹ గా దన కింతటఁ బాఱఁదోలి తో
య్యలి పితృమాతృవాక్యముల ౹ న్యాయ్యములన్ గ్రహియించి శ్రీపతిన్
జలరుహనేత్రు నాథునిగ ౹ సమ్మతిఁ గోరుము మేలుగల్గెడున్. ౧౮౭

పార్వతి కపటమునికి శివమహత్త్వ మెఱిఁగించుట.

చ. అనుటయు శంభుదూషణము ౹ లౌనుడు లార్తిని బెంచుచుండఁగా
వినక శివాంఘ్రిపద్మముల ౹ వీడనిచిత్తము నించుకేమర
ల్పను బనిపూన కాగ్రహము ౹ పల్మఱుఁ జిత్తముఁ బైకొనంగ నుం
డిన నిసుమంత యాపుచు పదిన్ బలికెన్ గుహనామహేశుతోన్. ౧౮౮

క. పిలువని పేరంటమునకుఁ, గలరయ్యా! పోవువారు ౹ కాదని చనినం
గలుగునె యట మర్యాదయు, నలుగురిలోఁ గల్గుఁగాక ౹ నగుఁబాటు లాగిన్.

క. ఈనానుడి నీయందుం, బూనందగు నన్వయింప ౹ బుధవర! నీవెం
దే నేగెదవో పొమ్మిఁక, నీనుడి విన నిచ్చగింప ౹ నేను నిజముగన్. ౧౯౦

చ. అడిగినవారికే తెలుప ౹ నౌ హిత మయ్యది వీటిఁబుచ్చి నీ
వుడుగక నా కొగిం దెలుపుచుండుట పాడియెగాదు నిన్నుఁబో
లెడు పురుషాళికిన్ హరుని ౹ లీల లెఱుంగఁగ శక్య మెట్టులోఁ
దడయక యింకఁ బొమ్ము దురితంబుల యార్జన మేల చేసెదో. ౧౯౧

సీ. కౌశేయకంబులు ౹ గజచర్మ మెవ్వానిదృష్టికి సమముగా ౹ నెసఁగుచుండుఁ
జారుగంధంబు భస్మము నొక్కభంగిగా నేమహాత్ముఁడు చూచు ౹ నేమమూను
మణిహారముల ఘోరఫణిహారముల నొక్కకరణి నేహరుఁడు చొక్కంగఁదాల్చు
నమృతంబు దారుణహాలాహలం బొక్కగతి నేశివుఁడు త్రాగుఁ ౹ గడుముదమున

ఆ. నట్టిసర్వసముని ౹ నఖిలేశు సర్వజ్ఞు, నమరసేవితాంఘ్రికమలు వేద
వేద్యమహిముఁ బరము ౹ విమలు శంకరు నీవుఁ, దెలియఁదరమె యేలపలికె దిట్లు.

ఉ. ఎన్ని భవంబు లెత్తిన నహీనవిభూషణుఁ గొల్చునట్టి భా
గ్యోన్నతిగల్గు జన్మ మది । యుత్తమమైతగు నంచు జ్ఞానసం
పన్నులు నిర్వచింతు రది । బాగని తోఁచెను నాకు నట్లుగా
న న్నియమంబుఁ బూనితిని । నాథునిగా హరుఁ బొందుకోరికన్ ౧౯౩

చ. కరుణకుఁ దావలంబయి జగంబుల నెవ్వరు తన్ను వేఁడినన్
బరుగునవచ్చి వారలకు । భద్ర మొసంగుచు నిర్వికారుఁడౌ
పరమశివుండు నా కొసఁగు । భద్రము లియ్యది నిశ్చయంబు మా
నిరమణ! చాలు నింక శివునిం దెగడన్ జనవయ్య యింటికిన్. ౧౯౪

మ. తొలిజన్మంబున నీ వొనర్చినయఘస్తోమంబు నిన్నిట్లు శ్రీ
గళు దూషింపఁగఁ బ్రోత్సహించె నిది నిక్కం బంచు భావించెదన్
గలరే శంకరు నిందచేయుమను లోకాలంబునందైన దు
ష్టులె దూషింపఁగఁ బూనువారలు కడుం బాపైకకృత్యాదృతిన్. ౧౯౫

మ. వినవయ్యా! మునిబాలకా! శివుని సద్వృత్తాంత మే నించుకే
వినిపింతున్ దను నెవ్వరేఁ దెగడి యావెన్కం క్షమింపంగదే
యని వేఁడన్ క్షమియించి భక్తునిగనే । యాత్మం దలంచున్ హరుం
డనఁ దార్కాణము దక్షుఁడే యగుఁ దుషారాంశుండు నా నెన్నఁగన్. ౧౯౬

శా. ఎన్నేఁ దప్పు లొనర్చి యవ్వలఁ బ్రభూ । యీతప్పులన్ జేసితిన్
మన్నింపందగు నంచు వేఁడగనె సమ్మానించు సుంతైనఁ దా
నెన్నం డాయపరాధసంఘముల విశ్వేశుండు నిర్ద్వంద్వుఁ డా
పన్నత్రాణపరాయణుండు వినవో । [1]ప్రాగ్విద్యలం దన్నుతుల్. ౧౯౭

ఉ. జ్ఞానలవంబులేని మృతకల్పులు కొందఱు విష్ణు వొక్కఁడే
కాని శివుండు ముక్తిదుఁడు । కాఁడని యందురు వేదరాశియే
పూని వచించు శంకరుఁడె । ముక్తిదుఁ డౌ నని స్వప్రకాశుఁడే
యౌ నని భూతనాథుఁడగు । నంచును వేఱొకమాట యేటికిన్. ౧౯౮

చ. ఎవనికి నింక జన్మమది । యెన్నఁగ లేదొ యతండె భక్తిచే
శివుని పదాంబుజద్వయముఁ । జిత్తపదంబున నిల్పి కొల్వఁగాఁ
దివురు ననేకజన్మములఁ । ద్రిమ్మరఁజాలు నతండె యీశ్వరుం
గలిసి శ్వసంతతుల్ మొఱుఁగుకై వడి దిట్టుచునుండు నెప్పుడున్. ౧౯౯

ఉ. ఎవ్వనిమన్యు వొక్కత్రుటి । నెల్లజగంబుల రూపుమాపునో
యెవ్వని సత్కృపాకణ మదెల్లర యార్తులఁ బాపఁజాలునో
యెవ్వనిభూషణవ్రజము । లీశ్వరతన్ దగఁ దెల్పుచుండునో
యవ్వరమూర్తి శంకరు మహాత్మ్య నెఱుంగఁగ నీకు శక్యమే. ౨౦౦

1 ప్రాగ్విద్యలు = వేదములు.

చ. పరులకు హింసఁగూర్చుటకె ౹ పాల్పడుక్రూరభుజంగరాజి యే
హరునకు భూషణంబులయి ౹ యాదృతిమీఱఁగఁ గొల్చుచుండు భీ
కరతరభూతరాశి కలకాలము సేవ లొనర్చుచుం దమిం
బరిచరు లట్టులుండు నలభర్గునిశక్తి నెఱుంగఁజాలుదే. ౨౦౧

సీ. ఈశుఁడై సర్వలోకేశుఁడై నతహృషీకేశుఁడై సర్వభూతేశుఁ డగుచు
దాతయై ధర్మనిర్మాతయై దేవతానేతయై దుష్టైకజేత యగుచు
మోదియై మునిహితోపాదియై యజశిరశ్ఛేదియై త్రిపురవిభేది యగుచుఁ
బాత్రుఁడై కార్ముకగోత్రుఁడై శ్రుతికృతస్తోత్రుఁడై నిర్మలగాత్రుఁ డగుచు
తే. శాశ్వతానందుఁడై మహాశాంతుఁడగుచు,విజితకందర్పుఁడై జ్ఞానివేద్యుఁడగుచు
నలరు సర్వజ్ఞు సర్వగు ౹ హరుని నిట్లు, తూలనాడంగ నీకెట్లు ౹ తోఁచె మాని.

చ. గురువుల దేవతావళిని ౹ గొంకక తూలఁగనాడుజాల్ము ని
ష్ఠురహృదయుం గనుంగొనఁగఁ ౹ జొప్పడుఁ బాప మటంచుఁ బెద్ద లం
దురు పరమేశ్వరుం హరుని ౹ దోఁచినయట్టులు నిందచేయు నీ
చరతుని నిన్నుఁ జూడ నఘసంతతి యబ్బును గానఁ బో మ్మికన్. ౨౦౩

చ. హితముదొఱంగి సర్వజగదీశ్వరుఁ దూలఁగనాడు నిన్ను మ
త్కృతసుకృతాయుధంబునఁ ౹ బరేతవిభుంగనఁ బుచ్చవచ్చుఁ గా
ని తపముకల్మియుం దఱుఁగు ౹ నిర్భరతావక దుష్కృతాగ్ని యే
నిను వడిఁ గాల్చు నం చెఱిఁగి ౹ నే నిపు డూరకయున్నదానఁ జూ. ౨౦౪

శివుఁడు ప్రత్యక్షమై పార్వతికి వరము లిచ్చుట.

చ. అనుచు రుడుగ్రహవ్యవహు ౹ నాయతకీలలుపర్వ దృగ్ద్వయం
బునఁ గనుపట్టఁ జూచుటయు ౹ భూతవిభుం డిఁక నూరకున్నఁ ద
ప్పును బని యంచుఁ దత్తనువుఁ ౹ బోవిడి యంతట నైజరూపముం
గనఁబడఁజేసెఁ బార్వతికిఁ ౹ గన్నులపండువుగాఁగ నత్తఱిన్. ౨౦౫

సీ. గంగాతరంగిణీ ౹ రంగత్తరంగరవంబులు కర్ణహితంబుఁ గూర్పఁ
గమ్రహిమాంశురేఖయు భూషణంబయి దృగ్ద్వయంబునకు మేలెంతొ నింప
ఫాలభాగమ్మున ౹ భాసిల్లు శుచినేత్ర మార్తులకష్టవహ్నాళిఁ గాల్ప
రవిచంద్రరూపనేత్రములు భక్తాంతస్తమస్సంతతుల రూపుమాపుచుండ
తే. సారకరుణారసంబు విశాలనేత్ర, కమలయుగళాంతములనుండిసమయ మెఱిఁగి
యట్టె ప్రవహించుచుండఁ జూపట్టుశివుని, భక్తరక్షణదీక్షుని ౹ బరమశుభదు.

చ. కనుఁగొని మత్ప్రవాహమున ౹ గాఢనిమగ్నమనస్సరోజయై
దనయొనరించినట్టి దగుదారుణభాషణముల్ త్రపాభరం
బును గదియింప వేగముగ ౹ మోమును వంచి మహేశుపావనాం
ఘ్రినళినయుగ్మముం గనుచుఁ ౹ గేవలభక్తి భజించుచుండఁగన్. ౨౦౭

సీ. తొలుదొల్త భయ ముప్పతిలి కంపమొదవ నాశ్చర్యంబుఁ దనువువిసంజ్ఞఁజేసె
నద్దానిఁ బైకొని । యమలభక్తి మహేశుపదములకడ నిల్వ । మది నొనర్చె
నయ్యది పరికించి । యతివేగముగ వాంఛ లాచిత్తవిశ్రాంతి । నట్టె మాన్పె
నంతట బుద్ధికార్యం బెద్దిచేయనొ నింకని తర్కింప । బింకమూనె

ఆ. నంతలోన వ్రీడ । యన్నింటిఁ బైకొని, యెద్దిచేయ నిశ్చయింపఁ జాల
కుండఁ జేయఁజాలి । యుండె మహాదేవుఁ,డోలి వానిఁ గనుచునుండె నెలమి.

ఉ. అంత హిమావనీధ్రతనయామణి యించుక శాంతినూని య
త్యంతకృపాసముద్రు నభయప్రదు శంకరుఁ దృష్టిఁ గాంచుచున్
సంతసమెంతయుం దను వొసం బురికొల్పఁగ మ్రొక్కి నిల్చి యీ
వింత పొసంగనేల యని । వేమఱు నెంచుచునుండ నీశుఁడున్. ౨౦౯

ఉ. సుస్మిత మాస్యపద్మమునఁ । జొక్కి నటింపఁగఁ బర్వతాత్మజా!
విస్మయ మొందనేల? నిను । వే విధులం బరికించి మెచ్చితిన్
సుస్మరణీయ మీతపము । క్షోణిఁ గలట్టిమహర్షి రాజికే
[1]ఘస్మర యోగిరాశి నినుఁ । గాంచి త్రపం గనువారు సుమ్మికన్. ౨౧౦

చ. వయసునఁ బిన్నదానవయి । భక్తిభరంబునఁ బెద్దదానవై
నయమున మేలుబంతివయి । నాతిరొ మించితి వీతపంబునన్
జయమును గాంచి తీవు పలుసారులు నిన్నుఁ బరీక్ష చేసి మె
చ్చి యభిమతార్థముల్ గలుగఁజేయఁగ వచ్చితి నీదుచెంతకున్. ౨౧౧

క. పంచమహాభూతంబులు, వంచింపఁగ లేక నిన్ను । వదలె ననఁగ నీ
యంచితతప మిది యసదృశ,మంచున్ వచియింపవలెనె । యన్నులమిన్నా. ౨౧౨

మ. ననుఁ బాణిగ్రహణంబుచేయుటకు నోనారీమణీ నీవు పూ
నిన మాన్పింపఁగ నెంద ఱెన్నొ విధులన్ । నేర్పొప్పఁగాఁ దెల్పి య
వ్వనజాక్షుం బతి నీవు కైకొన మదిన్ । వాంఛింపఁగాఁ జేయఁబూ
నినయారీతుల నే నెఱింగితిఁ జుమీ । నీవాంఛితంబున్ గడున్. ౨౧౩

ఉ. మెచ్చితి నీదునిష్ఠకు నమేయఫలంబుల నొందఁగోరి నీ
విచ్చటనుండ నీమన మదింకను మార్పును గాంచునేమొ యే
పొచ్చెము లేక సుస్థిరతఁ । బొల్చునొ యంచుఁ బరీక్ష చేయఁగా
ముచ్చట నొంది యిప్పగిది । ముగ్ధ! వచించితి నంచు నెంచుమా. ౨౧౪

చ. పలుకులఁ గాలముం గడుప । బాగిఁకఁ గాదు భవన్మనోరథం
బులు ఫలియింపఁజేయు వరముల్ కరుణింపఁగ వచ్చితిం గదా
పొలఁతిరొ వేఁడు మిష్టవరముల్ త్రప నూనకు మింక నన్న యీ
శులలితవాక్కు లట్టె విన । శ్రోత్రయుగం బొఁగిఁ దృప్తినొందఁగన్. ౨౧౫

---

1 ఘస్మరులు = కుక్షింభరులు.

చ. శిరసొకయింత నెత్తి విధుశేఖరు వక్త్రహిమాంశు నెంతొ యా
దరమునఁ గాంచి తన్నయనతామరసద్వయ విచ్యుతార్తిసం
హరణ కృపామృతార్ద్ర విమలాయతదృష్టులు సోఁక నెమ్మనం
బరుదుగ హాయి చెందఁగఁ గృతార్థగఁ దన్నుఁ దలంచుచున్ దమిన్. ౨౧౬

ఉ. దోసిలివట్టి పల్కె దయతో ననుఁ బ్రోవఁగ వచ్చియున్న దే
వా! సకలేశ్వరా! దృఢతరాజ్ఞతఁ బల్కిననావచస్సులం
దోసములన్ క్షమింపు మిదె దోసిలియొగ్గి భజించుదాన న
న్నీసమయంబునన్ సఫలకృత్యగఁ జేయుము దీనరక్షకా. ౨౧౭

చ. మనసునఁ దొల్త నేపురుషమండనుపై నిడునో పురంధ్రి యా
తనినె గ్రహింపఁగాఁదగును దప్పక నాథునిగాఁగ నంచు శా
స్త్రనిచయముల్ విధించు నని సాధుమతుల్ వచియింప వింటిఁ గా
వున నినుఁ గోరితిం దొలుత భూతపతీ! హృదయాధినాథుగన్. ౨౧౮

శా. ఈనాయూహ మరల్ప శక్యమగునే యెవ్వారికే నిద్ది యె
ట్లైనన్ సిద్ధిని గాంచదేని భవదీయాంఘ్ర్యర్పణార్థంబె యీ
మేనున్ యోగభవాగ్ని కాహుతిగ నొప్పిం జేయఁగా నెంచి యు
న్నా నోదేవ! ననున్ గ్రహింపు సతిగా నాపుణ్యముల్ పండఁగన్. ౨౧౯

చ. తపము ఫలించు నెత్తఱిని దర్శనమిత్తువొ యప్పు డంచు శా
స్త్రపథముఁ జక్కఁగా నెఱుఁగు ధన్యులు పల్కుదు రట్టులే మహే
శ! పరమభాగ్యదాయకము సన్మునిముక్తిఫలప్రదంబునై
న పదయుగంబుఁ బావకము నాథ! కనుంగొని ధన్యనైతిఁగా. ౨౨౦

ఉ. నీవు పరీక్ష చేసెదవు పూనిం దగఁ బూనిననే మునీంద్రుఁడే
నేవిధినైన నిల్చి కృతకృత్యత గాంచఁగఁ జాలునే యనం
గావధు వెట్టు చాలు నిది గాఢభవత్కరుణాఫలంబె యా
నీ విక నన్నుఁ జేకొనెదు నే ర్పదియెట్టిదొ నాకుఁ దెల్పుమా. ౨౨౧

శా. నీపాణిగ్రహణంబె కోరితి మదిన్ నీరేజపత్రాక్ష! వా
ణీపేంద్ర ప్రముఖామరార్చితపదా నీపాదపద్మార్చన
వ్యాపారంబున సర్వకాలము ననున్ వర్తింపఁగాఁ జేసి మో
దాపారాంబుధి నోలలాడ వర మీయుమా! భక్తకల్పద్రుమా! ౨౨౨

చ. అనుచుఁ బ్రకంపమాన మృదుహస్తసరోరుహయుగ్మబంధయై
వినయవిభూషణం బమర వేఁడు హిమాచలపుత్రికామణిం
గనుఁగొని శంకరుం డనియెఁ గామిని నీ విటు నన్నుఁ గూర్చి పా
వననియమంబు సల్పితివి వాంఛ ఫలింప వరం బొసంగితిన్. ౨౨౩

ఉ. నారదమౌని మేనయు మనంబును మార్పఁగఁ బూని యెన్ని యో
పారులు నన్ను దూషణము సల్పుచు బుద్ధులు నేర్పి రట్లు వే
సారక నీదుతండ్రియును జక్రధరుం డధిపుం డటంచు నే
భూరిదరిద్రదోషమును బూనితి నంచు వచించి రెంతయున్. ౨౨౪
ఉ. ఎంద ఱవెన్నిసార్లు వచియించిన వానిని లెక్కపెట్టకే
డెందమునందు నాసిరి గణింపక నన్నె వరించియుంట నే
నిందు నినుం గనంగ వరమీయఁగ వచ్చితిఁ జుమ్ము పార్వతీ!
ముం దొకచిత్రముర్ సురసమూహము గానఁగఁ జేయఁగాదగున్. ౨౨౫
శా. దానిం దెల్పెద నాలకింపు గిరిజాతా! నిన్నుఁ బ్రేమంబునం
గానంగాఁ జనుదెంచు నియ్యెడకు నాత్మాభృత్ప్రభుం డెల్లయే
మేనాదేవినిగూడి నారదుఁడు మేలౌ లంచు వర్ణింప నెం
తే నన్ దూఱుచు నీతపం బుడుప నేవే నీతులం దెల్పుచున్. ౨౨౬
మ. నినుఁ గొంపోయి యదే విధానముననే నీరేజపత్రాక్షుఁ గై
కొనఁగాఁ జేయఁగఁ బూనువార లిది నీకుం దెల్పఁగా నెంచితిన్
గనుకన్ నీవు స్వయంవరంబునఁ బతిం గైకొందు నంచుం బ్రతి
జ్ఞను జేయందగు దాని మార్ప నెటులే శక్యంబు గాకుండఁగన్. ౨౨౭
ఉ. వచ్చినబంధువర్గమున బాలు ద్వివర్షవయస్కు నొక్కనిన్
ముచ్చటమీఱ నీజననిముందఱ నుంచి యమర్త్యులందు నే
పొచ్చెములేనివాఁ డితనిఁ బూనిక నెత్తికొనంగ నేర్చునే
నిచ్చపలాక్షి నాదుహిత నీగిరిజన్ వరియింప నర్హుఁడౌ. ౨౨౮
మ. అని నీతండ్రి వచింపఁజేయు మటులే యంచున్ సురేజ్యుల్ ముదం
బున నాబాలుని నెత్తికోఁదలఁతు రెవ్వారల్కిన్ బ్రయత్నంబుచే
సిన నెవ్వారి కశక్యమేయగుఁజుమీ చిత్తంబునం దించుకే
ననుమానింపకు మాకు మారుఁడు నితాంతస్ఫారదర్పం డగున్. ౨౨౯
క. మానసపుత్త్రుఁడు నా కని, మానిని దలపోయు మతని మాధవుఁ డెత్తం
గా నేల చాలఁ డనునను,మానముఁ బూనకుము నమ్ము మాటను దీనిన్.
చ. హరిహయుఁ డబ్జసూతియు మురారియు నాతని నెత్తఁజాల రిం
కొరులు సమర్థు లంచు మది యోజనచేయఁగ నేల? నేనె యో
తరుణిరో! వాని నెత్తుకొని తావకవాంఛ ఫలింపఁజేయుదున్
హరునిసుభాషితంబు లెపుడైన ఫలింపక యుండవచ్చునే. ౨౩౦
ఉ. [1]ద్వాపర మించుకే మదిని బాదుకొనంగ నొనర్ప కిచ్చటం
గాపురముం బొనర్పఁ గుతుకంబును గాంచక తల్లిదండ్రులుం

[1] ద్వాపరము = సందేహము.

దాపసుఁడుగా నిసుం గనఁగ ౹ దాపును జేరకముందె కార్యధీ
తాపరతంత్రవై మెలఁగు ౹ చాలశుభంబులు నీకుఁ గల్గుతన్. ౨౩౨

మ. ఇఁక నేఁ బోయెద నాసభన్ మరల నీకాగాంచంగ నేనెంతు న
ర్భకుఁ డెట్టిండని యెంచఁబోకు మిభవక్త్రస్ఫూర్తిఁ జెన్నారు నా
దుకుమారుం డనినిశ్చయింపు మతనిన్ ౹ దోర్వీర్యసంపన్ను న
స్త్రకళాభిజ్ఞునిగా నెఱుంగు మెవ రెత్తం జాల రబ్బాలకున్. ౨౩౩

చ. అతఁడు మదాజ్ఞ బాలకునియట్లుగఁ దోఁపఁగఁజేయుచున్ సుర
ప్రతతులు నిండియుండెడు సభాస్థలియందు స్తనంధయుండుగా
జతనము దీనిఁ గాంచుట కె ౹ సత్వము గన్పడకుండ నుండుఁజు
మ్మతనినె నీవు కోరుదు వహార్యమదాజ్ఞయె ప్రోత్సహింపఁగన్. ౨౩౪

ఉ. ఎల్లరు సమ్మతింత్రు హరిణేక్షణ! యీశపథంబు సంగతం
బెల్లవిధంబులం గనఁగ ౹ నీతని నెత్తుట లీలగాదె యం
చుల్లములం బ్రమోదరస ౹ ముప్పతిలన్ సమయంబు దీర్పఁగాఁ
జెల్లు నటంచుఁ బూనుదురు ౹ చిత్తములెల్లను దత్తఅంపడన్. ౨౩౫

చ. సమయ మి దెవ్విధిన్ సభను ౹ సాగునొ నాదగు భాగ్యమెట్టిచం
దమున ఫలించునో యెవఁడు ౹ తచ్ఛిశువుం బయికెత్తునో యటం
చు మనసునం దలంచుకొనుచున్ వగ నొందకు మేను బల్కిన
ట్లమరసభన్ ఫలించు నఖిలార్థము లొక్కకొఱంత లేకయే. ౨౩౬

ఉ. నమ్ము త్రిశుద్ధిగాఁ బలుకునాయది దీని మృగేక్షణా! మనో
జ్ఞమ్ముగ వీచువాయువులు ౹ చక్కనికోయిలకూఁతలున్ సుగం
ధమ్ములఁ గ్రుమ్మరించు సుమసంస్తతిభారవినమ్రవీరు దో
ఘమ్ముల చాలనంబును నిశామము నీకు శుభంబుఁ దెల్పెడున్. ౨౩౭

ఉ. మంగళముల్ చెలంగును హిమక్షితిభృద్వరకన్యకామణీ
యింగితవిద్వరిష్ఠ వసుశెల్లను దెల్లమయయ్యె నాకు నీ
యంగదలెల్లఁ బాసె నిఁక ౹ హాయిగ నుండుము కోర్కెలెల్లఁ బం
డెంగద యేగువాఁడను గిఱిందిమగంటిమిఁ జూపుదున్ సభన్. ౨౩౮

చ. అనుచుఁ గటాక్షవీక్షణము ౹ లల్లనఁ బర్వఁగఁ జేయుచున్ ద్రిలో
చనుఁ డపు డం దదృశ్యుఁడయి ౹ స్వర్ణగిరిం దగుమానిరాట్సభం
గనఁబడెఁ; నంతటన్ గిరిజ ౹ కాంక్షితముల్ ఫలియించునన్న శం
భుని హితవాక్యముల్ తమిని ౹ బొంగఁగఁజేయఁగ విశ్వసించుచున్. ౨౩౯

మ. హరపాదాంబురుహద్వయంబు మదిలో ౹ ధ్యానించు చుండెన్; గిరీ
శ్వరుఁ డాపార్వతిసేమముం దలఁచుచున్ ౹ స్వాంతంబు పొక్కంగ ని

ర్జరమానీంద్రుఁడు ప్రోత్సహింపఁగఁ గళఽత్రం బట్టి దుఃఖార్తిచేఁ
బురికొల్పం జనియెం గుమారి నియమంఽబుం బూనునచ్చోటికిన్. ౨౮౦

హిమవదాదులు పార్వతికడకు వచ్చుట.

ఉ. మేనకయుక్ సురర్షియును ఽ మేలుదలంచుచుఁ గూడఁబోయి య
మ్మానినిఁ గాంచి రంతట హిఽమక్షితిభృద్వరుఁ డాత్మజామణిం
జానుగఁ జెంతఁ జేర్చికొని ఽ స్వాంతము మార్దవ మొందునట్లు స
మ్మానముమీఱఁ బల్కెను బ్రఽమాదము లొందక కాన నుందువే. ౨౮౧

సీ. మృదుతమతనువల్లి ఽ మేటిఝంఝావాతహతినిట్లు వాడెనే ఽ యమ్మకాన
సొగసుకీల్జడ ధూళిఽసోఁకుట బిఱుసయి యలరారకున్న దే ఽ యమ్మకాన
పున్నమచందురుఁఽబోలు నెమ్మొగ మెంతో యార్తిని గుందెనే ఽ యమ్మకాన
పల్లవంబుల డిందుఽవడఁ జేయుపాదమ్ము లిమ్మాడ్కిఁ బొక్కెనే ఽ యమ్మకాన

తే. ఆఁకలియు డప్పియును నిన్ను ఽ నలముకొనఁగ
నధికకష్టమ్ము లొందితే ఽ యమ్మకాన
యేటిగ్రహచార మిది కాన ఽ నిట్టులుండఁ
దినఁగఁ గట్టంగఁ గొదువయఽయ్యెనె తలంపు. ౨౮౨

చ. కలుముల కాటపట్టగు [1]నిఽకాయ్యము లెన్నియొ కల్గియుండఁగా
విలసితరత్నభూషలును ఽ వేలకువేలుగ నొప్పియుండఁ గా
నల నివసించి యాకులఁ దిఽనంగ ని దేదురదృష్టమొక్కొ యో
జలజనిభేక్షణా! తెలియఁఽజాల నిఁకైనను దీని మానుమా. ౨౮౩

శా. దీనిన్ మానఁగఁజాల నంచు మదిలోఁ ఽ దీండ్రించుకోపాగ్ని నా
పై నం బర్వఁగఁజేయఁ జూచెదవొకో ఽ బాలా! నినుం గాంచుచున్
నేనున్ మేనయు నిందె నిల్చి తపముం ఽ దీవ్రంబుగాఁజేసి యీ
మేనుల్ వాయుదు మింతవట్టు నిజమా ఽ [2]మేపుట్టువా! నమ్ముమా. ౨౮౪

చ. జనకులు నీనిమిత్తమయి ఽ శర్మములన్ విడనాడి కానలో
వనటఁ గృశించి చచ్చుటయె ఽ బాగని నీమదిఁ దోఁపదేని నీ
దు నియమముం ద్యజించి మముఁ ఽ దోడ్కొని యింటికిఁ బొమ్ము పార్వతీ!
మనమున నెంచి యింకఁ దగుఽమాట వచింపుము మానిముందటన్. ౨౮౫

తరళము:—

జననియున్ జనకుండు కోరిక ఽ సంతతిం గన నెన్నఁగా
ననువుగాని విధంబునన్ నియఽమావళిం గయికొంచు దే
వునిపదంబులఁ గొల్చి తత్కృపఁ ఽ బొందువారు ఫలంబుగాఁ
దనయులం దనుజాతలన్ మదిఁ ఽ దచ్ఛ్రమంబుఁ దలంపుమా. ౨౮౬

ఉ. కన్నదియాదిగాఁ బొసఁగుఽకష్టములెల్ల సహించి పెంచి యే

---

1 నికాయ్యములు = గృహములు. 2 మేపుట్టువు = పుత్త్రిక.

మన్న క్షమించి వారిదగుహార్షము స్వీయముగాఁ దదార్తిఁ దా
మన్నివిధంబులం గుడిచి యల్లన వృద్ధికిఁ దెచ్చుచుండు వా
రి న్ననబోఁడి సంకటపరీతమనస్కులఁ జేయు టొప్పునే. ౨౪౭

చ. బదులొనరించి తీర్చుకొన వచ్చుఁ బరోపకృతిం గృతజ్ఞుఁడై
సదమలగాత్రి! యేబదులుసల్పిన మాతృపితౄణ మింతయై
నఁ దఱుగఁజాలునే? వెదకినం గనుపట్టదు దానిఁ దీర్చున
య్యది యెదియైన లోకముల నారయుమా భవదాత్మ దీనినిన్. ౨౪౮

ఉ. తల్లిని దండ్రినిన్ సరిగఁ దన్పఁగఁజాలిన దొక్క కార్యమే
యుల్లముఁ బల్లవించునటు లొప్పుగఁ దాను దదాజ్ఞలోన వ
ర్తిల్లుట, దానఁ దప్ప మఱిదేనను వారలఁ దన్పరామి సు
త్ఫుల్లసరోజనేత్ర! తలపోయుము చక్కని త్రోవ నొక్కటన్. ౨౪౯

చ. పరులువచించుభాష లొకపట్టునసైన మనంబులోపలం
జొరఁబడనీకుమా యవి యశోభనముల్ పరిణామకాలమం
దురుతరదుఃఖదంబు లగుచుండు నటం చొగి నిశ్చయింపుమా
త్వరపడి యింకనైన మదుదారవచస్సుల నాదరింపుమా. ౨౫౦

ఉ. పెద్దలు పిన్నవారలకుఁ బెంపుసుగూర్పఁగఁ గోర్కి మీఱఁగా
బుద్ధులు నేర్పఁబూనుదురు పోకడలెల్లను శాస్త్రరీతిఁగా
దిద్దఁగనే తలంత్రు సుదతీ! వినవొప్పదె వారివాక్తతిన్
సుద్దులు వేయునేల? మదిఁ జొప్పడఁ జేయుము నాతలంపులన్. ౨౫౧

ఉ. సర్వవిదుత్తముం డితఁడు సన్ముని నారదుఁ డిట్టివాఁడె యా
శర్వునిమాని లోకపతిఁ జక్రధరున్ బతిఁ గూర్పనెంచె నీ
యుర్వర నింక నిట్టిహితుఁ డుండునొకో మన కెందుఁ దల్లి! హృ
త్పర్వముగా వరింపుము సుపర్వగణేశ్వరు భార్గవీవిభున్. ౨౫౨

ఉ. నీమది నాటియున్నయది నింద్యమె యాననియెల్లవారలున్
భామిని! నాకుఁ దెల్పిరి సెబాసని వారలు మెచ్చునట్లుగా
శ్రీమహిళాధవున్ బతిగఁ జిత్తమునన్ గయికొమ్ము మాకు నెం
తో ముదముప్పతిల్లునటు లుద్యమమును బొనరింపు మింతటన్. ౨౫౩

చ. అనుచుఁ గపోలయుగ్మమును హస్తతలంబుల దువ్వుచున్ మనం
బునఁ గనుపట్టుసుమ్మలికఁ బొంగెడునశ్రుకణాళి మస్తకం
బును దడుపంగ నున్న హిమభూధరవర్యుని పార్శ్వమందు ని
ల్చినజనయిత్రి మేనను నిలింపమునిన్ మెలమెల్లఁ గాంచుచున్. ౨౫౪

కవికంఠభూషణము:—

శిర మట్టి యెత్తి వగఁజెందెడు తండ్రిని తల్లినిన్ మహా
దరమొప్పఁ గాంచి మునితల్లజునిన్ వినయంబుమీఱ భ

క్తిరతిఁ నమస్తుతిని ౹ ధీవిభవంబు గనంబడంగఁ జే
సి రయంబు మీఱఁగను ౹ జేసె విధిఁ మరియాద వారికిన్. ౨౫౫

మ. తలిదండ్రుల్ మునివర్యుఁడుఁ దనిసి రా౹తన్వంగి మర్యాదకుఁ
గలిగెఁ వారికి నమ్మకంబు తమదౌ౹కార్యంబు సర్వం బికఁ
ఫలియించుఁ గిరిజాస్వభావమును మా౹ర్వంగంటి మి ట్లంచు; న
వ్వాల శాతోదరి మెల్లమెల్లనఁ దమిఁ ౹ భాషించె నీరీతిగన్. ౨౫౬

చ. జనకునియాజ్ఞ మానిపరు౹శాసనముఁ దలఁదాల్చుదాన నై
నను వరనిర్ణయం బిపుడె ౹ నానుడులఁ వెలిపుచ్చ నెంచకుం
డని మిము వేఁడుదాన సభ౹యం బొసఁగందగు మీరు నాకు దై
వనియతి మీఱరా దనె౹భావము నామదిఁ దోఁచెడుం గడున్. ౨౫౭

చ. అనుటయు వార లానుడుల౹యందలి యర్థవిశేష మీశ్వరే
చ్ఛ నెఱుఁగఁజాల కాగిరిజ ౹ చక్రి వరింపఁగ నెంచియే వచిం
చె నిటు లటంచు నెంచి యటు౹చేసెద మంచు వచించి రంత నీ
శునిపదయుగ్మముం దలఁచు౹చుఁ ఫలసిద్ధిని గాంచఁ గోరుచున్. ౨౫౮

చ. మదిఁగల యర్థముం దెలుప౹మాని తముం గనుసర్వమంగళఁ
ముదమునఁ జూచి యాతుహిన౹భూధరుఁ డిట్లను నింట నున్న యా
సుదతులమిన్న లెల్ల నినుఁ౹జూడఁగఁ గోరుచు నున్నవారు పో
వుద మికఁ జాల మేల నన౹బోఁడి! యటం చొగిఁ బ్రోత్సహింపఁగన్. ౨౫౯

చ. తపమును మానిపోవుటకుఁ ౹ దా నెద సమ్మతిఁ గాంచనట్లు తోఁ
చుపగిదిగా నటించి మధు౹సూదనునిఁ వరియింపవచ్చు నా
దుపరమభాగ్యరాశి యిటు ౹ తూర్ణముగా ఫలియించె నంచు భూ
ధ్రపతి తలంప మానమును ౹ దాల్చె మహేశ్వరునే తలంచుచున్. ౨౬౦

ఉ. జ్ఞానవిదుత్తముం డనఁగ ౹ సన్నుతిఁగాంచిన యల్లదేవతా
మౌనియు శంభునిచ్ఛమెయి ౹ మానినిదౌ తలఁ పిట్టిదం చెదఁ
గానకయుండె; నంతఁ దను౹గాదిలిపుత్త్రిక సమ్మతించుచో
ప్పూనిన దంచు నమ్మి తన౹యుగ్మలినిఁ [1]బఱిటెం జమత్కృతిన్. ౨౬౧

క. ఆసన్న తెల్విగని పే,రాసఁ మేనయును బుత్త్రి ౹ నాదరమొప్పం
గా సదనమునకు రమ్మా, యీసమధికనిష్ఠ నీకు ౹ నేలా బేలా. ౨౬౨

చ. శ్రమములపాలు చేయుటకె ౹ చాలిన యీతపమేల? యన్నవ
స్త్రములకు నేకొఱంతయును ౹ రాదుకదా ప్రమదామణీసమూ
హములు సదా నినుం గొలువ ౹ హాయిగ నుండఁగరాదె చాలదే
కమలదళాక్షిరో! మనకుఁ ౹ గల్గినభాగ్యము భోగ్యమైనచోన్. ౨౬౩

---

1 బఱిటు = మెల్లగా గోఁకుట.

చ. ఇది మొద లీవుమాఖ్యఁ గని ౹ యెన్నఁగరానిసుఖంబు లొంద నా
స్పదమయి యొప్పుప్రాణవిభు౹సంగతి నుండఁగ లోఁదలంపు మో
ముదితరో! తల్లిదండ్రులఁ బ్ర౹మోదమహామృతరాశి నోలలా
డఁ దగును జేయ నీకని క౹డంకఫలింపఁగ బుజ్జగించినన్. ౨౬౪

ఉ. చూపులఁ గొంత లోఁబడిన౹చొప్పుఁ గనంబడఁజేయుచున్ సవి
త్రీపదముల్ గనుంగొనుచుఁ ౹ దెల్వి మఱుంగుపడంగఁజేసి తా
నేపని చేయఁగాఁదగునొ ౹ యెన్నఁగఁ జాలనియట్టు లుండ; హృ
త్తాపమునం గలంగుచును ౹ దల్లి కుమారిక బుజ్జగించుచున్. ౨౬౫

చ. తెలియక యిట్టికష్టములు ౹ తెచ్చుకొనంగఁ దలంచి యెవ్వరో
పలికిన నాలకించి వగ౹పాలయితే మృదుగాత్రి! యంచు మా
టలు వెతఁ దొట్రిలంగఁ గప౹టం బొకయింత యెఱుంగనట్టితో
య్యలిఁ గొనిపోవఁగాఁ దగుప్ర౹యత్నము సేయుఁడు నాథ! యంచనన్. ౨౬౬

తే. వ్యోమయానంబు సిద్ధమై౹యున్న దిందె
యెక్కుమా యని బలిమాలె ౹ నక్కుమరిత
నంత నారదుఁ డ్లల్లె చే౹యంగ నీకుఁ
దగు నటంచు వచించె నెం౹తయును బ్రీతి. ౨౬౭

ఉ. అందఱు తన్ను నిప్పగిది ౹ నాదృతి రమ్మని ప్రోత్సహింపఁగా
నందుల కెట్లొ యొప్పుకొని ౹ నట్లు నటించె హిమాద్రిజాత; యా
నందముమీఱ మేనయుఁ గ౹నన్ మది నేవజనింపఁజేయు నా
సుందరి వస్త్రముఖ్యములఁ ౹ జూచి కనుంగవ నశ్రువుల్ తగన్. ౨౬౮

ఉ. సుంతగ దవ్వునన్ నిలిచి ౹ చూచుచు నెప్పుడు తమ్ముఁ బిల్తురో
వింతయలంకృతుల్ గొనుచు ౹ వేగమపోయి గిరీంద్రపుత్రి నే
వింత మటంచు నెంచు సఖి౹బృందముఁ బిల్చినఁ జేరవచ్చి సం
క్రాంత ముదశ్రుబిందుకలి౹కా సమలంకృత నేత్రయుగ్మమై. ౨౬౯

చ. గిరిజను జుట్టి నిల్చి యిటు ౹ కేవలనిర్దయ మమ్ము వీడి ని
ష్ఠురజపనిష్ఠఁ బూనుటనఁ ౹ జోద్యముగాదె తలోదరీ! యనన్
గరుణ చెలంగ నాసఖులఁ ౹ గాంచి మృదూక్తుల నూఱడించి భూ
ధరపతి వేగిరింపఁ బితృ౹ధామముఁ జేరఁగ నిచ్చగించినన్. ౨౭౦

చ. తనసుత నాసఖీజనముఁ ౹ దాఁ బురికొల్పుచు వ్యోమయాన మె
క్కిన మునితో గిరీంద్రుఁడును ౹ గేరుచు నెక్కినయంత యాన మొ
క్కనిమిషమాత్రఁ జేరెను ని౹కాయ్యము నందలిబంధురాజి వే
డ్క నెదురువచ్చి పార్వతిని ౹ గాఢముదంబున గారవించుచున్. ౨౭౧

చ. తపము ఫలించెనమ్మ మదిఁ ౹ దార్కొనువాంఛలు పండెనమ్మ క

ష్టపడితివంచు నీమొగమె । చిక్కఁగఁ దెల్పుచునున్న దమ్మ యి
ట్టిపనికి నిన్నుఁ బూనిచి సడింగన నెంచినవార లెంత పు
ణ్యపురుషులో తగం దెలుప।వమ్మ గిరీశ్వరపుత్త్రికామణీ! ౨౭౩

క. అని తల్లివంకవారలు, గనికరమున నశ్రువితతి । గ్రమ్మెడుకనులన్
దనుఁ గనుచు వితర్కింపఁగ, వనజేక్షణ యుండె మోము।వాంచి పలుకకే.

ఉ. వేలవుగాన శ్రీవిభుని । వీరవరేణ్యుని మాని భూతరా
డ్జాలసమావృతున్ మునుల।సంగతి నుండువిరక్తు నుజ్ఝిత
శ్రీలలితున్ విషాక్తగళు । సేవితభూధరసద్మ భూషిత
వ్యాళుని గోరితే యనుచు । భామినియోర్తుక నవ్వె నయ్యెడన్. ౨౭౪

చ. శితిగళుఁగూడి శైలవర।శృంగములన్ విహరింప నెంచితో
యతివరో! యీడుజోడయిన।యట్టివరున్ మహనీయభోగసం
తతి గలవాని గోరుకొని । ధన్యతఁ గాంచఁగ నెంచితో కదే
సతు లిఁక నవ్వరే యని దొసంతులు కొట్టి నొకర్తు శైలజన్. ౨౭౫

ఉ. పొంగుచు ద్వీపిచర్మవర।మున్ బరిధానముగా నెసంగఁ గౌ
రంగము కంచుకంబుగను । రాజిలఁ గాననపుష్పహారరా
జిం గనువిందుఁ గూర్చుచుఁ బ్ర।సిద్ధిని గాంచిన శ్వేతకాయమున్
సంగతినుండ వేడ్కఁగన । స్వాంతమునం దలపోసి నిష్ఠఁ బూ
నంగ వనంబుఁ జేరితివొ । నాతి సెబాసనె నొక్కలేమయున్. ౨౭౬

చ. ఒకత్రుటియైన నిన్వదలి । యుండఁగ నోప నటంచుఁ బల్కుదీ
వకట! సరోజనేత్ర! గహ।నాంతరసీమల నింతకాల మీ
వాకతుకవే వసింప నెటు । లోర్చితివో కరుణారసార్ద్రచి
త్తకలిత వౌఁగదే యని నితంబిని యొక్కతె దూఱె మక్కువన్. ౨౭౭

మ. సురనారీమణు లంఘ్రిపంకజములన్ । జొక్కంపుఁబ్రీతిన్ నిరం
తరముం గొల్వఁగ వేచియుండ గురునా।నారత్నభూషాసము
త్కరముల్ కోరినయప్డు రాఁగ సుఖస।ద్మఖ్యాతినొప్పారు శ్రీ
వరుఁ డాత్మేశ్వరుఁడై చెలంగ మనుమా । వామాక్షి! యింకైన నిం
కొరునిం గోరకుమంచొకర్తు సఖి యు।ద్యోగించె బోధింపఁగన్. ౨౭౮

ఆ. కడుపులోనిచల్ల । కదలకుండఁగ నీఁక,నైన నింటనుండ।వమ్మ కొమ్మ!
సమ్మదమ్ముగూర్చు।చతురుని బతిఁజేసి,కొమ్మ యంచు నొక్క।యమ్మ వేఁడె. ౨౭౯

మ. గహనంబందుఁ దరక్షుముఖ్యమృగసం।ఘుం బట్టి దుర్వారకో
పహతిన్ రేఁగి మహాధ్వనుల్ దెసల నిం।పన్ వాని సైరించి కా
మహరున్ నెమ్మది నిల్పి గాఢతప మెమ్మాడ్కిన్ విధిన్ సల్పితో
యహహా! యం చొకబోఁటిమిన్న పొగడెన్ । హర్షంబునం బార్వతిన్. ౨౮౦

చ. నలువురు నీవు పూనుజతోసంబును గాంచి హసింప దిక్కులే
వలువలుగా శ్మశానమె నివాసముగాఁగఁ బిశాచరాజియే
కొలువుడుకాండ్రుగా మునులగుంపులె మిత్రులుగాఁ జెలంగుశ్రీ
గళుఁ బతిఁ గోరితే యని యొకర్తుక గేలియొనర్చెఁ బార్వతిన్. ౨౮౧

చ. అతివరో! నీవుచేసినప్రయత్నము లీమనజాతికెల్ల నీ
చతఁ గలిగించె నేమి యనఁజాలుదు శ్రీయును రూపముల్ సుసం
తతియును బ్రాయముల్ శుభనిదానములై తగులక్షణంబులుల్
వెతకినలేనివృద్ధుఁ గడుబీదతనంబున నొప్పువానినిం
బతిగ నదెట్లు కోరితివొ బాలిక యంచనె నొక్కలేమ తాన్. ౨౮౨

చ. పలువురు సుందరీమణులు బాలశశాంకధరుల్ మహేశ్వరుం
డెలియమి దూఱుచుండిన మృదింగల తత్పదభక్తి వీడకే
పలుకకయుండెఁ బార్వతియు భామిను లంతట నామెచిత్తవృ
త్తులు మరలెం గదాయనుచుఁ దోరపువేడుక నుండి రవ్వలన్. ౨౮౩

ఉ. మానివరుండు తద్గిరికుమారికశీలము గాంచి యెంతయున్
మానసమందు సంతసము మాటికిమాటికిఁ బొంగుచుండఁ దాఁ
బూనినకార్య మెల్ల నొకపోలికఁ బండె నటంచు నెన్నుచున్
శ్రీనిధిసన్నిధానమును జేరఁగఁ బోవఁగ నెంచి యిట్లనున్. ౨౮౪

చ. ధరణిధరేంద్ర! యిచ్చటి యుదంతములెల్ల మురారిసన్నిధిన్
గర మనురాగ ముప్పతిలఁగా వినిపింపఁగఁ బోవువాఁడఁ గా
ర్యరతియుఁ బ్రోత్సహించె నను నాదృతిమై సెలవిమ్ము పోయెదన్
దరుణియు సమ్మతించు నిఁక దానవవైరి నటంచు నెంచెదన్. ౨౮౫

చ. అపుడపు డాతలోదరికి సర్వవిధంబున నమ్మురారిపై
నపరిమితానురాగ మెటు లాత్మ జనించునొ యట్టిరీతులం
గృపతోలఁ కాడఁగాఁ దెలుప నేదగుఁజుమ్ము మహీధరేంద్ర! నీ
వె పరమభాగ్యవంతుఁడ వభీష్టము లొందుమ యింకఁ దత్కృపన్. ౨౮౬

ఉ. ఏమఱుపాటులేక సుత యెవ్విధి మార్పును గాంచఁజాలునో
నీమది నిశ్చయించుకొని నేర్పునఁ జక్కఁగ బోధచేయుమా
నామరియాదఁ గాచుజతనం బొనరింపుము పోయివచ్చెదన్
శ్రీమహిళామనోహరునిచెంతకు నిందలి వార్తఁ దెల్పఁగన్. ౨౮౭

ఉ. నావచనం బసత్యమయినన్ మునిసంఘమునందు దుర్యశం
బావహిలున్ నిజంబు, మరియాదయు పోయిన జీవితం బదే
యా విఫలంబు గాన నటులౌ నటుచేయక శ్రద్ధమీఱ నా
యీవచనంబు సార్థక మదెట్టులగుం బని యట్లు చేయుమా. ౨౮౮

మ. హరునిన్ దూఱకు మద్ది సత్ఫలము నీశయంజాల దద్దాన నీ
గిరిజారత్నము కోపమూని తనకోర్కెన్ బండునట్లే యొన
ర్చురతిం బూనును గాన నట్టిపనికిం ǂ జొప్పింప కెట్లో మహే
శ్వరుపైఁ బ్రేముడి తగ్గుచందమున సంభాషించు టొప్పుం జుమీ. ౨౮౯

చ. వనజదళాక్షువర్ణన మహావార్యగతిం బొనరించుచుండు న
ట్లొనరుపు కుడ్యదర్పణము ǂ లొక్కవిధంబున శ్రీవిభుం డొన
ర్చిన మహనీయకార్యములఁ ǂ జెప్పక చెప్పుచు నుండునట్లు చి
త్రనికరయుక్తి నుండఁదగు ǂ దానఁ దదాశయ మట్టి మాఱెడున్. ౨౯౦

చ. పలికెడుపల్కులెల్ల హరిభద్రచరిత్రములై యెసంగఁగా
వలయును జిత్రముల్ నృహరివైభవముల్ తెలుపంగఁజాలున
ట్లలవడి యుండఁగావలయు ǂ నద్రివరా! బహుభాషలేల? యి
మ్ముల నెదిగాంచినన్ విన విభున్ హరిఁ దెల్పుచునుండఁగాఁ దగున్. ౨౯౧

ఉ. ఎల్లెడలం జెలంగుహరి ǂ యింతిమనోగతుఁడై నిరంతరం
బుల్లసిలంగఁజేయుపని ǂ నొప్పుగఁ బూనుము తన్నుతివ్రజం
బుల్లమునందుఁ జిత్తరువునొప్పున నాటినఁ జిత్తవృత్తులే
మెల్లఁగ మార్పునొందు నిదె ǂ మేటియుపాయము శీతభూధరా. ౨౯౨

చ. సమయమెఱింగి యుక్తముగఁ ǂ జక్రిమహత్త్వము పాడుచుండుచం
దమున సఖీవ్రజంబునకుఁ ǂ దత్పరతన్ హితబోధచేయు య
త్నమిది బయల్పడం దగదు ǂ దాన ఫలించును గార్య మెల్ల స
ర్వము తెలియంగఁజాలుదువు ǂ వచ్చెద యత్నముపండు నత్తఱిన్. ౨౯౩

చ. అని మహతీనినాదమున ǂ నాత్మ నెసంగెడునోంకృతిస్వనం
బనుగతమై చెలంగఁ బ్రమదాంబుధి మున్గుచు నారదుండు శ్రీ
శునిపదముల్ హృదబ్జమునఁ ǂ జొప్పడియుండఁగ యోగశక్తిపెం
పున వియదధ్వమందు వడిఁ ǂ బోయెను గార్యపరత్వ మొప్పఁగన్. ౨౯౪

మ. దివిషన్మౌని చనంగ మేనయు హిమాద్రిస్వామివిభుం డాత్మలన్
వివిధాలోచన లొప్పఁ దన్నియమముల్ ǂ వేవేగ పాటింప నెం
చి విలాసంబులఁ బుత్త్రి దేలుతఱి నీచిత్రంబులం గాంచి తే
యువిదా యంచు రమేశునాకృతుల నెన్నో చూపుచుం జెప్పుచున్. ౨౯౫

చ. మనము విలోభతం గనెడుసమాడ్కి నొనర్చుచునుండి రవ్విధం
బు నెఱిఁగియున్ బ్రియంబున విభున్ శశిశేఖరు లోఁ దలంచుచున్
జనకులు సంతసంపడఁగఁ ǂ జక్రివిచిత్ర చరిత్రగేయముల్
వినుచుఁ దదాకృతుల్ గనుచు ǂ వింతయె తోఁపఁగ నూరకుండెఁ దాన్ ౨౯౬

చ. కొమరితచిత్తవృత్తిఁ గనుఁగొంద మటంచుఁ దలంచు మేనయున్
హిమగిరినాథుఁడున్ మరల నెన్నియొరీతుల విష్ణుదివ్యచి
త్రములను జూపుచున్ బహువిధంబులఁ దెల్పుచునుండి రింతయై
న మరలనట్టి చిత్తమున నాతియుఁ జూచుచు వించు నాదృతిన్. ౨౯౭

క. పరమేశ్వరు వచనంబుల, మరల్ మరలం దలంచి మానస మెంతో
త్వరపడకయుండ నొప్పె ని,తరులకుఁ దెలియం దగనివిధం బమరంగన్. ౨౯౮

క. సర్వావస్థలయందును, శర్వుని పావనతమాంఘ్రిసరసిజముల హృ
త్సర్వమ్ముగం దలఁచుచు నా,పార్వతి సమయంబు తీర్పుపని యెటు లనుచున్.

క. శివవాక్యము మది నెన్నుచుఁ, బ్రవిమలయోగైకసిద్ధివలని ఫలము నా
భవసంగతియొకదా యం,చవధానముమీఱ నిశ్చయముఁ జేకొనుచున్. ౩౦౦

ఉ. చింతలుమాని యుండెఁ దమచెప్పినమాటలు సాదరంబు న
త్యంతము శ్రద్ధయున్ వెలయ నాత్మజయున్ వినుచుంట కెంతయున్
సంతసమంది లోఁబడినచందము తోఁచుట తల్లిదండ్రు లా
వంతయు శంకనొందక ప్రియంబున నుండిరి శంకరేచ్ఛచేన్. ౩౦౧

ఆశ్వాసాంత్యము.

క. శ్రుతిమంత్రహవ్యవాహా, హుతిసంప్రీతాంతరంగ హూహాహాముఖ్యా
ప్రతిమానగానవిద్యా, కృతిసంకీర్తిత సమగ్రకీర్తినిధానా. ౩౦౨

శా. ప్రత్యగ్రత్రిదశార్థనాశ్రవణ[1]వద్రప్రీతియుక్తాత్మకా
నిత్యప్రాభవసంప్రవృద్ధసుయశోనీహారరశ్మిచ్ఛటా
గత్యాత్మీకృతపద్మజాండనికరా క్రవ్యాదదుర్వారగ
ర్వత్యాగార్థధృతాతిభీకర మహాస్త్రవ్యూహరాజత్కరా. ౩౦౩

కమలవిలసితము:—

సురవరమునివరశుభఫలదానా
దరరుచిరతరహృదయవికచాబ్జా
హరి సరసిజభవ హరిహయ ముఖ్యా
మరపతి పరినుత మధురతమాఖ్యా. ౩౦౪

గద్యము. ఇది శ్రీమత్త్రిపురసుందరీ కరుణావాప్త గీర్వాణాంధ్రకవితాప్రాభవ, కాశ్యపాన్వయప్రభవ, శ్రీజనమంచి వంశాంబురాశికుముదినీమిత్ర, సుబ్రహ్మణ్య మనీషిపుత్త్ర, తాండవకృష్ణాపరాభిధేయ శేషాద్రినామధేయ నిర్మితంబైన సర్వమంగళాపరిణయంబను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

---

1 వద్రము = అత్యంతము.

సర్వమంగళాపరిణయము

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకాంతాహృదయేశ్వర, లోకేశ్వర శక్రమౌనిలోకార్చిత భా
గ్యాకరపాదాంబురుహా, శ్రీకలితాలాప చంద్రశేఖరదేవా. ౧

ఆ. అవధరింపు మవలిదగు దివ్యవృత్తాంత, మాహిమాద్రితనయ యాత్మయందు
శంభువరము నమ్మి సమయంబుఁ ద్రోయుచు,నుండ నంత నారదుండు చనుచు.

చ. మనమున నెంచెఁ బార్వతి యమానుషచర్యల లోఁదలంచినన్
వనరుహనేత్రుఁ గైకొనెడుభంగియె తోఁపదు మౌనిదుస్తరం
బనఁదగు తత్తపంబునకు నాపరమేశ్వరుఁ డాత్మ మెచ్చి యే
మనివర మిచ్చునో విధి యహార్యగతిం దగుఁగాదె యెప్పుడున్. ౩

చ. జనకులవాక్యముల్ వినినజాడ రవంతగఁ దోఁచెఁ గాని యా
వనితదృగుత్పలంబుల ప్రభల్ కడు సందియమంద నాస్పదం
బును గలిగించె సమ్మతిని బొందినయట్లు నటించుచందముల్
కనఁబడెఁ గాని సూనృతముగా మదిఁ దోఁపదు చక్రిఁ గోరుటల్. ౪

చ. తొలుతనె చక్రి స్వాశయము దోఁపఁగఁజేసెను గాని సందియం
బుల కవకాశలేశమును బోలదు పొందనటంచుఁ బూన్కిమైఁ
బలికితి నాదెభారము వివాహమునం దని చేసితిం బ్రతి
జ్ఞలు పలుభంగులన్ దెలియఁజాలకపోయితి విష్ణుమాయలన్. ౫

ఉ. నే నొనరించువాఁడ నొకనిం బరు సాయ మొనర్పనుంచు నె
వ్వైనను వేఁడఁబోవ ననునట్టియహంకృతి వేనికుండు న
వ్వానికి వక్త్రభంగము సభాస్థలిఁ గల్గఁగఁజేయుఁ గర్మమై
తానె చెలంగు దైవమని తప్పక నాయనుభూతి తెల్పెడున్. ౬

మ. పరమాత్ముం డిటు పంతమూనకుము నాపల్కుల్ మదిం జొన్ప మం
చు రహిం దెల్పఁగ వానిఁ జేకొనక కించుం బోలుచున్ గర్వినై
హరిభక్తవ్రజమందుఁ బూజ్యుఁడను నే నంచున్ మహాహంకృతిం
జరియింపన్ దగునే ఫలించె నదె యీచందాన దుఃఖాత్మతన్. ౭

మ. ఇఁకఁ జింతించిన నేఫలం బమరు నోన్నే రీతులం జూడ వె
న్కకుఁ బోఁ జెల్లదటంచుఁ దోఁచెడి మదిన్ | నాదౌ తపం బెల్ల దీ
నికిగా నొడ్డి హిమాచలేంద్రసుత, యానీరేజపత్రాక్షుఁ ద
ప్పక కోరంగ నొనర్చెదన్ జగతి నాపంతంబు నెగ్గించెదన్. ౮

చ. త్వరపడి యెట్టికార్యమును | బంతముమీఱ నొనర్పఁబూనరా
దరయక పూననే మరల | నయ్యది మిక్కిలి కష్టదం బటం
చొరులు హసింప మాను టది | యొప్పదు కష్టము లెన్ని వచ్చినన్
బురుషుఁడు తా సహించి మదిఁ | బూనినకార్యము నిర్వహింపనౌ. ౯

ఉ. దైవమె కార్యభారమును | దప్పక తీర్చును బౌరుషంబు లె
న్నే వితథంబులౌట నరు | లెప్పనిఁ దప్పక తీర్తుమంచు నే
యేవిధిఁ బూనరా దనుచు | హీనమతుల్ తెగి పల్కుచుంద్రు గా
దైవమునమ్మి పౌరుషముఁ | దప్పినవాఁడె ధరిత్రి నల్పుఁడౌ. ౧౦

ఉ. పౌరుషమే ఫలప్రదము | భావుకదానచణంబు గాన నే
పూరుషుఁడైన దైవమును | బుద్ధిఁ దలంపక యుండఁజెల్లు నం
చూరక ప్రేలుచుంద్రు ధర | నుద్ధతు లయ్యది యొప్పుగాదు గా
పౌరుషదైవముల్ కలియఁ | బండును గార్యము లేనిచోఁ జెడున్. ౧౧

చ. కనుకనె నేను దైవమును | గాదన కిట్టిప్రయత్నముం దపం
బునకు ఫలంబుగా దివిజపుంజము మేలనఁ జేయఁ బూనితిన్
వనజదళాక్షుఁ డిద్ది ఫలవంతముగా నొనరించుఁగాక నా
పని కొనసాగఁ బోయెదను | భారము శ్రీహరి దన్న నమ్మికన్. ౧౨

శా. కార్యం బిద్ది ఫలింపదేని భగవత్కల్యాణవిఘ్నంబు మ
న్మర్యాదాక్షతియుం బొసంగుఁ గనుకన్ | మానంబు గాపాడ నా
యార్యాచిత్తము మార్పునొందునటులే | యత్నింతు నిద్దానికిన్
వర్యాత్మీయ తపోమహాధనమునే | వర్జింతుఁ జక్ర్యర్థమై. ౧౩

మ. ధనవత్సంతతి నుత్తమోత్తములు గోత్రం దాపసుల్ వారిపెన్
ధన మత్యుత్తమ మద్ది సుంతతఱుగన్ | దానన్ మహాకార్యముల్
పునరుజ్జీవితముల్ మహార్థములునై | పొల్పారుచుండుం గదా
వనజాక్షార్థము నే వ్యయింతు ధనమున్ | భాస్వత్తపోరూపమున్. ౧౪

మ. పరమేశుం డిసుమంతే తృప్తుఁడయినన్ | భద్రంబు లెన్నే నిరం
తరముం గల్గుటె కాక తద్విమలపాదద్వంద్వదాస్యం బొగిన్
దొరకుం; గోరఁగ నర్హమైన దదెగా | తూర్ణంబుగా నాపరా
త్పరు దర్శింపఁగఁబోయెదన్ జని ఫలింపం జేసెదం బూన్కిమై. ౧౫

—౦ నారదునకు మునివేషమున శంకరుఁడు దర్శనమిచ్చుట. ౦—

మ. అని చింతించుచు నాలుగడ్గు లిడఁగా । నాచోట సర్వర్తుపు
ష్పనికాయోజ్జ్వలమై మహాఫలయుతిన్ । భాసిల్లి చూడంగ నిం
తని వర్ణింపఁ దరంబుగాని ప్రమదం । బందించు పత్త్రిధ్వనుల్
తనరం బొల్చు తపోవనం బొకఁడు వింతల్ గూర్చుచున్ గన్పడెన్. ౧౬

చ. కనఁబడినంతనే ఘునినికాయ్య మిదౌ నని యెంచి దేవతా
మునియు నిదేల తప్పితినొ । మున్ బలుతేపలు పోవుత్రోవ నీ
వన మిపుడే కనంబడినభంగి మనంబునఁ దోఁచెఁ జింతలే
మనమును గ్రమ్మియుండుటను । మార్గముఁ దప్పితి నంచు నెన్న నౌ. ౧౭

శా. ఆరామం బిదియంచుఁ దోఁచెడి నహా । హారిద్రుమాకీర్ణ మి
ట్లేరాజ్యంబుననుంట గానఁబడ దింకేలా వృథాలస్య మీ
యారామంబున నున్న పుణ్యమతులన్ । హర్షాబ్ధినిర్మగ్నులన్
శ్రీరామాప్రియపాదపద్మరతులన్ । సేవించెదన్ భక్తితోన్. ౧౮

ఉ. రాఁగల శ్రేయముం దెలుపు । రమ్యనిమిత్తము లంచుఁ బెద్దలే
బాగుగఁ దెల్పి రేనిపుడు । పట్టినకార్యము పండునంచు నే
న్నేగతులన్ మనోజ్ఞమగు । నీవనదర్శనజాత మోదమే
యూఁగు మదాత్మ నక్కటికనూని మఱింతగ నూఱడించెడున్. ౧౯

క. ఆకస్మికమగు ప్రమదం,బే కార్యము పండునంచు । నెఱిఁగించెడు నా
కీకడఁ గావునఁ ద్వరపడి, యీకమ్రవనంబుఁ జొత్తుఁ । గృష్ణుఁ దలఁచుచున్.

చ. అని తలపోయుచుం జనియె । నవ్వనసీమకు నందు నొక్కచో
మునితనయుల్ [1]పదింబదిగ । ముద్దులుగుల్క విపంచికారవం
బున గళనాదముంగలిపి । భూతవిభుం బరమేశు సత్కృపాం
బునిధి నమేయగేయములఁ । బోల నుతించుచు నుండి రెంతయున్. ౨౦

మ. ఒకచో భూజలతాగ్రభాగములపై । నొయ్యారముల్ మీఱఁగా
శుకముల్ చేడియ లింపుమీఱఁ బలుకన్ । శ్రోత్రైకపేయమ్ముగా
సకలాంగంబులు తృప్తినొంద వినుచున్ । సర్వేశు శ్రీశంభు ది
వ్యకపర్దోజ్జ్వలశీర్షునిం దలఁచుచున్ । భాసిల్లుచుండెం గడున్. ౨౨

చ. హరిహరు లంబుజాసనుఁడు । నాదిమతత్త్వమునుండి కల్గి రొ
క్కరుపుఁడునే స్వతంత్రుఁడనఁ । గాఁ జెలువారుదు నంచుఁబల్కువాఁ
డరసిన నిందు లేఁడనుచు । నాత్మల నమ్ముఁడు మీర లంచు నె
ల్లరకు మృదూక్తులం దెలుపుకైలాగునఁ గూయుచునుండెఁ [2]దిత్తిరుల్. ౨౩

1 పదింబదిగ = చక్కఁగా. 2 తిత్తిరి = తీతువపిట్ట.

మ. శ్రుతులే తెల్పెడు సర్వమీశ్వరునిదౌ । రూపంబె తద్భిన్నసృ
ష్టి తగం గాంచినఁ గానరా దని పరీక్షింపంగ నిమ్మాట సూ
నృతమే యంచు వచించుయోగితతి యిం । కేలా వితర్కంబు లం
చితమార్గం బిదె యంచుఁ దెల్పఁ దొడఁగెన్ । [1]చీరీతతుల్ గట్టిగన్. ౨౪

చ. రుచిరసువర్ణపత్త్ర నికరంబము కన్నులవిందుచేయ వే
దచయము పల్కులన్ వెడల । దర్పకవైరి మహత్త్వబోధకో
క్త్యుచిత సదాశయంబులనె । యొప్పుగఁ గల్గిన గోరువంకగుం
పచోటున నుండె నెంతయును । హర్షము పాంథుల కబ్బఁజేయుచున్. ౨౫

శా. మింటంబోవుచు వ్యోమయానములపై । మేల్గూర్చుపీఠాళి వా
ల్గంటుల్ మించి విపంచికానినదమున్ । గంఠస్వరం బించుకే
జంటంబాయక యొప్పఁజేయఁ ద్రిదశుల్ । సంతుష్టులై వించొగిన్
దంటం బోవఁగఁ గాంచె నారదుఁడు స్వాంతం బెంతో చిత్రంపడన్. ౨౬

ఉ. అంత వనంబునంతరమునం దొకచోట మహోటజంబు సం
క్రాంతసమీరబాలకము । కమ్రతరోన్నతభూజరాజ ము
త్క్రాంతమఖాగ్నిధూమము నికామవినిర్గతవేదనాద ము
ద్భ్రాంతనిరీశవాద సురవర్యసమూహము నై కనంబడెన్. ౨౭

చ. కనఁబడినంతనే తనదుకార్యము పండినయట్టు లెంచి యి
మ్మునివరుఁ డెవ్వఁడో మహితమూర్తిగ నుండునటంచుఁ దోఁచెడున్
మనమునఁ గల్గుశంకలను । మానక తెల్పి మునీంద్రునానతిం
గొని చనువాఁడ నంచు మునికుంజరుఁ గానఁగ నేగె లోనికిన్. ౨౮

ఉ. ముంగిటనే కనంబడిరి । మూర్తిమదగ్నులె యిమ్మునీంద్రుస
త్సంగతిఁగోరి యివ్విధిని । ఛాత్త్రులుగా వసియించువార లె
న్నంగఁ దరంబె వీరల ఘనంబగు బ్రాహ్మణతేజమంచు లోఁ
బొంగెడు దేవమౌనికి సమూహముగా ద్విజబాలకోత్తముల్. ౨౯

సీ. ఒకఁడు యజుర్వేదమున్నతస్వరముగఁ బఠియించుచున్ భగవంతుఁ బొగడఁ
నొకఁడు సామశ్రుతి । నొప్పారఁ బాడుచు సర్వేశుమహిమంబు । సన్నుతింప
నొకఁడు ఋగామ్నాయసూక్తులఁ బలుకుచు దేవాదిదేవుమూర్తితతి నెన్న
నొకఁ డథర్వశ్రుతినూహించి జపియించుచుఁ బరాత్పరుఁ బొగడుచుం జెలంగ
తే. నొకఁడు వేదార్థతత్త్వ మిట్లొప్పు ననుచుఁ
దనదుసహపాఠకులకు శాంతముగఁ దెలుప
నొకఁడు సర్వాత్మశక్తి యిట్లొప్పు ననుచుఁ
బలుకఁ దరమౌనెయం చొగిఁ । బలుకుచుండ. 30

---

1 చీరీతతుల్ = ఈలపురుపులగుంపులు.

మ. మఱియుం గొందఱు విప్రబాలకులు భీమప్రక్రమంబొప్ప ద
గ్గఱి తర్కోక్తుల వేదవాక్యముల నైక్యంబైనయర్థం బదే
మఱి యొండెద్దియుఁ గా దటంచుఁ బలుకన్ మాఱొడ్డఁగా నోడి కొం
దఱు తూష్ణీకతఁ దాల్చి యొక్కపలుకైనం బల్కలేకుండఁగన్. ౩౧

ఉ. కొందఱు తర్కవాక్కుల నిగూఢతమశ్రుతితత్త్వ మిట్టిదా
నందఱు దీని నొప్పఁదగు నంచు వచింపఁగ నౌనె తర్క మే
చందమునం బ్రమాణ మనఁ జాలుదు మం చని మాఱుపల్కుచున్
ముందఱికాళ్లసంకెలలఁ బోలినయట్లుగ నార్భటింపఁగన్. ౩౨

ఉ. బొడ్డున జందెముం జొనిపి పోరికిఁ బిల్చినయట్టు లించుకే
యడ్డును లేక మార్పలుకు టర్హమె తర్కము దూఱువార లే
గడ్డను గాననౌదురె యఖండతరార్థముఁ దెల్పుదాని నే
యెడ్డెలు దూఱఁగా వినుదుమే యని కొందఱు చిందుద్రొక్కఁగన్. ౩౩

చ. వల దిఁకఁ బోటులాట లని వారలనాపి మఱొక్కకొంద ఱ
వ్వలి కనుపంగ సిగ్గుపడి బాగుగ మీ రిటు బుద్ధిచెప్పినా
ర లిఁక క్షమింపుఁడీ యనుచు రమ్యగళస్వన మొప్పఁ బల్క వా
రెలనగ వాస్యపద్మముల నెంతయుఁ గప్పఁగ నుండి రాదృతిన్. ౩౪

చ. స్వర మొకయించుకైన విధిసంగతిఁ దప్పకయుండఁగా మనో
హరముగ నొప్పుచందమున నందొకకొందఱు వేదపాఠ మా
దరమునఁ జేయఁగా విని పతత్త్రులు తన్మయతం జెలంగి యో
గరతిని గాంచినట్లుగనె గానఁబడెన్ దరురాజశాఖలన్. ౩౫

ఉ. చల్లనివాయువుల్ పొలయసాగె మనంబున కింపునింపుచున్
మెల్లఁగ మేన సోఁకుచు సమీరము లయ్యవి పుష్పవాసనల్
చల్లుచు గంధవాహవరసంజ్ఞ యథార్థము చేయుచుండె న
ట్లుల్లము సంతసించునటు లొప్పెడు నాయుటజాంతరమ్మునన్. ౩౬

చ. చని యొకచోటఁ గృష్ణమృగచర్మము కుంజరనాథచర్మమున్
దనకొగిఁ గట్టఁ గప్పుకొనఁ దద్దయు నర్హములై చెలంగఁ జ
క్కని దగు ద్వీపిచర్మము సుఖంబును గూర్చుమహాసనంబుగాఁ
దనర సమాధినొప్పు మునితల్లజు నొక్కనిఁ గాంచె వేడుకన్. ౩౭

సీ. దక్షిణశ్రుతిని రుద్రాక్షమాలిక వ్రేల వక్షమ్మునన్ మణిబంధయుగము
నందు నూహింపరా నట్టియోషధుల పూసలసరమ్ములు కడు వెలయుచుండ
నాసాగ్రభాగమ్మునన్ దృష్టి యొప్పంగఁ గట్యూర్ధ్వదేహభాగమ్ము చక్క
నిక్కియుండఁగ ముఖ మ్మొక్కకోటి బ్రధ్నకాంతిపుంజము నీనఁగా సమాధి

తే. యందుఁగల్గు పరాకుఁ బద్మాసనమ్మె, తెలుపఁ జిన్ముద్ర లుభయశాఖలఁ జెలంగ
నాత్మనాత్మ నెధ్యానించునట్టి చిహ్న,ములనె యాకృతి తెలుపంగఁ బొలుచుచుమాని.

ఉ. నారదుఁ డందుఁ గాంచి మునినాయకుఁ డీతఁ డెవండొ యద్భుతా
కారము గల్గి తేజము వి। కర్తనబింబ సహస్రకాంతులన్
బేరునఁ గుందఁజేయఁ గడువింతగ నిచ్చట నున్నవాఁ డిటం
జేరితిఁ బూర్వపుణ్యమున । సిద్ధములయ్యె మదీయకృత్యముల్. ౩౯

చ. అరుదుగ నీమహర్షి వదనాబ్జము కానఁగనయ్యెదుర్ మహే
శ్వర మురవైరులం దొకఁడొ । బ్రహ్మయొ కాదగునంచుఁ దోఁచు నిం
కొరుఁ డగునేని దీప్తి యిటు । లొప్పునె యేదియొ కారణంబుగా
సురముని వేషమూనె ననుఁ జొప్పు కనంబడుఁ జక్క నెంచినన్. ౪౦

ఉ. నామదిఁ గల్గుసంశయగణంబును బాపుకొనంగవచ్చు నే
మేమివిశేషముల్ తెలియ నెంచిన నవ్వి యెఱుంగవచ్చు ని
చ్చో మహనీయరూపగుణశోభితునిం గనఁ జాలితిన్ మదీ
యామలపుణ్యశేషమున । నడ్గెదఁ బ్రశ్రయమొప్పఁ బ్రశ్నముల్. ౪౧

ఉ. ఇప్పుడు చిత్తపంకజ మభీష్టసురేశ్వరపాదపీఠమై
యొప్పఁగ నీమహాముని య । నుత్తమమైన సమాధినిష్ఠతో
నొప్పెడునట్లు తోఁచెడి నదో యిపు డిప్పుడె యూర్పు పిండు రాఁ
జొప్పడురీతి కన్పడెడుఁ । జూచెదగా కని యెంచునంతలోన్. ౪౨

చ. పరమసమాధి నప్పు డెడఁబాసినజాడఁ గనంగఁ జేయు న
ట్లురవడి ముక్కురంధ్రముల । నూర్పులు వెల్వడ మెల్లమెల్లఁగాఁ
గరయుగముద్రలన్ వదలి । కన్నులు విప్పిన నారదుం డిదే
తరుణ మటంచుఁ బ్రశ్రయత । దాపున కేగి నమస్కరించినన్. ౪౩

మ. "వనజాక్షాంఘ్రిసరోజయుగ్మభజనవ్యాపారసిద్ధిర్భవే"
త్తని దీవించి సురర్షివర్య! యిఁక లేమ్మా! యంచుఁ బ్రేమార్ద్రసూ
క్తిని కాయంబున శ్రోత్రయుగ్మమును దృప్తిం బొందఁగాఁ జేయఁ జ
య్యన సిద్ధాంజలి ఫాలమం దమరున । ట్లమ్మౌనియున్ లేచినన్. ౪౪

తే. "ఉపవిశంతు భవంత అత్రోత్తమాస, నే"యటంచు వచించిన । నేమ మలర
మునిసమాదిష్టమైన బృసిని సురర్షి, కూరుచుండెను నిర్భరకుతుక మొప్ప. ౪౫

ఉ. ఫాలమునందు వహ్నిరుచిభాసిలు నేత్రము మస్తకంబునన్
గ్రాలు జటాకలాపమునఁ గల్గు మనోహరచంద్రరేఖయున్
శూలధరాజ్ఞ నారదుఁడు । చూచుచునుండియుఁ జూడనట్టులే
బాలిశుఁడై మెలంగె భగవంతునియానతి దుస్తరంబె గా. ౪౬

శా. అంతర్ణ మానివతంసుఁ డంకురితహాసాస్యాంకూర మాస్యంబునన్
వింతల్ గుల్క నటింప నిట్లనియె మౌనివ్యాఘ్రశార్దూల! నీ
వెంతో ధన్యుఁడ వచ్యుతాంఘ్రిజలజాతేందిందిరప్రాయసు
స్వాంతాలంకృతవృత్తిసంయుతుఁడ వై సంచారముల్ సేయుటన్. ౮౭
ఉ. నీ విపు డెందుఁబోయెదవు నిన్నుఁ గనుంగొన నేనొ చింత యి
ట్లావిలచిత్తుఁ జేయునటు లారయఁ దోఁచెడుఁ జెప్ప నర్హ మా
నే వినఁగోరుదుం జెపుమ యెట్టివిధంబునఁ దోఁచుసూచనా
నావిధి సాయ మేనగుదు నన్నుఁ బ్రహోదరసాబ్ధి మున్గుచున్. ౮౮
ఉ. దేవమునీంద్రుఁ డిట్లనియె దివ్యతపోమహిమోత్తమస్వసం
భావితమూర్తి వీవెఱుఁగఁ బొల్పడనట్టివి గల్గునయ్య! య
వ్వేవయినన్ గృపారససమాహితదృష్టిని నన్నుఁ దన్పనే
యీవిధిఁ బ్రశ్నచేయు టని యెన్నెద నింక వచింతుఁ జక్కఁగన్. ౮౯

నారదుఁడు కుహనాశంకరునకు స్వప్రవృత్తి నెఱిఁగించుట.

క. తెలిసియొ తెలియకయో నే, జలజాయతనేత్రునకును క్ష్మాధరపతియై
చెలఁగెడు హిమగిరిపుత్త్రిక, నెలమిన్ సతిగా నొనర్తు నెల్లరు మెచ్చన్. ౯౦
చ. అని శపథం బొనర్చితి నదంతయు సార్థకమౌ తెఱంగు నా
మనమునఁ దోఁపకున్న యది మానిని శంకరునే వరింతు నొ
క్కని మఱి యెట్టివానిఁ గుతుకంబుననైనఁ గనంగ నెన్నఁ జు
మ్మని జతనంబునం బలికె నప్పటినుండియె చింత పైకొనెన్. ౯౧
ఉ. కన్నియచిత్తవృత్తి తొరఁగా మరలింపఁగఁ జాలువాఁడ నం
చెన్ని హితోక్తులెన్నియొ వచించితి నయ్యువి భస్మహోమ మ
ట్లున్నతిఁ గాంచవయ్యె మఱియున్ దృఢచిత్తఁగ నామెఁ జేయఁ జా
లె న్నగుఁబొట్లుగా నది ఫలించె నిఁ కేమని విన్నవించెదన్. ౯౨
చ. త్రికరణశుద్ధిగాఁగ సుదతీమణి పార్వతి నీలకంఠు నా
యకునిగఁ గోరెఁ జక్రిచరితాళి నవంతయు నాలకింప నెం
చక తన పట్టొకింతయును సళ్లఁగనీయకయున్న దింక నె
ట్టికడఁకఁ జేయనౌనను కొడింది విచారము పుట్టె నో మునీ! ౯౩
ఉ. కార్యము నిర్వహింతునని కాఱులు పల్కితి నెన్నియేని యో
యార్య! రమాధినాయకుని యంతికమందు; మహాత్ముఁ డాతఁ డీ
కార్యము పండునే యని నికామము సంశయమందె మున్నె నే
నార్యను నీకుఁ గూర్తునని యజ్ఞతఁ బల్కిన నొప్పె నెట్టులో. ౯౪
ఉ. నిర్జరవర్యు లెల్లరు మునిప్రవరుల్ విని నే వచింపఁగా
దుర్జయ మీ ప్రయత్నమని తోఁచెడునం చనరైరి నేను నా

పర్జనశక్తి నాగిరిజస్వాంతముఁ జక్రిని గోరఁజేయు నీ
కర్జము నాకశక్యమె మఱిగంటిమిఁ జేయ నెయంచు నెంచితిన్. ౫౫

ఉ. గర్వముపూని చేయఁబడు కార్యములన్నియు నిష్ఫలంబులౌ
సర్వము దేవదేవుకృప సాగునుగా యనునూహఁ జేయఁగా
నుర్వి ఫలించునన్న నుడి నొక్కటి లెక్కగొనంగనైతి నా
గర్వమె నన్ను నీస్థితికిఁ గావలెనంచును జేర్చె మౌనిపా! ౫౬

ఉ. మూరుత మెప్పుడో తెలుపఁబోలును నా కనిచెప్పె విష్ణు వా
ధీరుని మోసపుచ్చుటకె తెల్పినయట్లుగ నయ్యె నిప్పు డే
తీరునఁ గార్యభారమును దీర్పఁగఁజాల నటంచుఁ బల్కుదున్
నారదుఁ డింతయజ్ఞుఁడె యనన్ వినఁజాలుదు నెట్టు లోమునీ! ౫౭

చ. వనజజు చెంతకేగి శుభవార్తను చెల్పి ముహూర్తనిశ్చయం
బు నొనరుతున్ మదాగమనముల్ గనిపెట్టుమ యంచు డంబముల్
మనసున కెక్కఁ బల్కితిని మానిని నాపలు కొక్కఁడున్ వినం
గను దలపోయదయ్యె నికఁ గ్రమ్మఱఁ బోయి వచింతు నెవ్విధిన్. ౫౮

ఉ. మానివరేణ్య! నేనిపుడు మాధవుకార్యము పండునట్టు లే
మేని యొనర్పఁగాఁదగునొయే వివరింపుమ యింకమీఁదటన్
నేనిటు లెట్టికార్యము మనీషిహితంబుగ నాచరింపఁగా
నౌనొ వచింపు మింతమరియాద పొసంగెడునట్లు సత్కృపన్. ౫౯

శా. గోవిందుండు మదీయయత్నమునకుం గోపంబు దీపింప న
న్నే వాక్యంబులఁ దూఱకుండునటు లాయీశుండు నాపైనఁ గ్రో
ధావేశంబున నగ్నినేత్రరుచులన్ వ్యాపింపఁగాఁ జేయకే
తా వైరాగ్యమునొందియుండునటు లాత్మన్ యుక్తి నూహింపుమా. ౬౦

చ. క్షితిని రసాతలంబునఁ బ్రసిద్ధివహించిన స్వర్గమందు నా
జతనము హాస్యరూపమునఁ జక్కఁగఁ బర్వకయుండునట్టు లే
వితమునఁ జేయనౌనొ పృథివీసురమానివరేణ్య! యెన్నుమా
హితమునె సుప్రసాదమని యెంచి యొనర్చెద సూనృతంబుగన్. ౬౧

ఉ. నారదుయత్న మింతయయినన్ ఫలియింపకయుండు నెప్పుడే
నారయ నింతదాఁకఁ గలయార్యులు లేరనుటే నిజంబు నా
భూరియశంబు బ్రుంగ నసువుల్ భరియించి యిఁకం జరింపఁగా
నేరుతునెట్లు? నాగతి మునిప్రవరా! మది నుంత యెన్నుమా. ౬౨

ఉ. నీయుపదేశముంగొని మునివ్రజ మౌనన నింకమీఁద ని
క్లే యవివేకికార్యముల నెన్నఁడు సాహసమూని నుంతయే

చేయక సత్తపోనిరతిఁ జెందివసించెద నొక్కచోట ని
ష్ఠేయసువొప్ప నీవిపదహీనసముద్రము దాఁటఁగాఁ దగున్. ౬౩

చ. తెలుపు మటన్న నవ్వెలయ దేవమునీంద్రునితోడ నివ్విధిం
బలికె సెబాసురయ్య! మిముఁబంటిమహాత్ముల యత్న మెట్లు ని
ష్ఫలమగు జ్ఞానదృష్టిగల సాధువులై తగు మిమ్ముబోంట్లు కాఁ
గలఫలముల్ మదిం దలఁచికాదె ప్రయత్న మొనర్తు రెప్పుడున్. ౬౪

ఉ. కొన్ని నిరంతరాయముగఁ గోరినయట్టులె సాగుచుండఁగాఁ
గొన్ని మహాంతరాయములఁగూడియు నెట్లొ ఫలించు నింకనుం
గొన్ని రచంతవిఘ్న మొనఁగూడినయంతటనే నశించు ని
క్లిన్నఁగరాక కర్మగతు లెవ్వరికేఁ దెలియంగరానివౌ. ౬౫

ఉ. ఐనను జ్ఞానదృష్టిగల యట్టిభవాదృశు లేమిచేయఁగాఁ
బూనిన నద్దియెల్ల ఫలముం గనకుండునె సంయమీంద్ర! య
ట్లైనను నన్ను సంతసము నందఁగఁజేయఁదలంచి కోరుటల్
గాని మఱొండుకాదని నికామము తోఁచెడు నామనంబునన్. ౬౬

ఉ. మీ రొకకార్యమందు నెలమిన్ ననుఁబోలినవాని సాయముం
గోరు టదృష్టమే యనుచుఁ గొంకక నామదిఁ దోఁచి దీనిఁ జే
కూరఁగఁజేయు నూహ మునికుంజర! చెప్పెద నాలకింపు సా
ధారణలోకవర్తన ముదాహరణంబుగ నెన్ని చూచినన్. ౬౭

ఉ. పెద్దలు కార్యభారమును బిన్నలపై నిడకుండఁ జేయఁగాఁ
దద్దయు న్యాయమా సకలధర్మవిదోఘము సమ్మతించుఁజు
మ్మొద్దికమీఱఁ బిన్నలకు నొప్పినయట్టు లొనర్చుకార్యముల్
సుద్దముగా ఫలించుటలు చూడము లోకమునందు నారదా! ౬౮

చ. అనుభవ ముండుఁ బెద్దలకు నయ్యది పిన్నల కుండఁబోదు కా
వునఁ దలిదండ్రు లాత్మజులబుద్ధిని నైకొనకే తమంతఁ జే
యనె తలపోయుచుండుదురు హానివివృద్ధులఁ దా రెఱుంగుటన్
దనయులుగూడ నాపిదప దానిఁ దలంపకయుందు రెన్నఁడున్. ౬౯

చ. తొలుత నసమ్మతింగనియు ధూర్తత దానికి నంతరాయముల్
గలుగఁగఁజేసియుం బిదపఁ గార్యము సాగె నిఁకేల రిత్తవాం
ఛలఁ బ్రతికూలముల్ సలుపఁ జాలు నటం చొగి నిస్పృహత్వముం
గలుగఁగ నూరకుండుటయొ గాక మహాదృతిఁ జూపుచుండ్రుగా. ౭౦

ఉ. కావునఁ బిన్నవారి నొకకార్యమునందును జొన్పినంతఁ జే
టావహిలున్ నిజంబిదిమహాత్మక! యట్లగుటన్ మహార్థముల్

గోవిదసమ్మతంబుగఁ దగుగుణ నియమింపఁగ నంతఁ బెండ్లికిన్
శ్రీవిభుఁ డేగుదేర నుర్వరీకృతమై తగునట్లు సాగెడున్. ౭౧

చ. నలువురు పెద్దలేమయిన ◊ నన్ననకుందురె యంచుఁ గన్నెఁ దాఁ
దలఁచి పరిగ్రహించు రిపుదర్పహరుణ్ లలనామనోహరుణ్
నళినదళాక్షు శ్రీవిభు ననంతర మాతనిభాగ్యముం గనం
దొలుతటిభావ మామెయెదఁ ◊ దోఁపమి సంతసమార నుండెడున్. ౭౨

ఉ. మూరుత మప్పు డేమయిన ◊ మూల్గినఁ బెండ్లికి వచ్చియున్న యం
భోరుహనేత్ర లెట్లయినఁ ◊ బొంకముగాఁగ సరే యటంచు నా
గౌరిని బల్కఁజేసి శుభ◊కార్యము సాగఁగఁజేయకుండ రో
నారద! యేలసంశయగణంబునఁ జిక్కి తపింతు వింకనున్. ౭౩

చ. త్వరపడి బ్రహ్మదగ్గఱకొ ◊ దైవవిదుత్తముఁడైన దేవతా
గురువరు నంతికంబునకొ ◊ కోరినచోటికిఁ బోయి కన్యకా
వరులకుఁ దారకాబలము ◊ [1]వారిజమిత్రముఖోడుమార్గసం
చరబలముం జెలంగునటు ◊ చక్కనిలగ్నము నిశ్చయించుచున్. ౭౪

శా. ఉద్వాహంబున కేమికావలయునో ◊ యూహించి యర్థంబుగా
సద్వాద్యంబులు వైణికుల్ నటకసంఘం బొల్చునాకిన్నరుల్
మృద్వీకాదికవస్తువుల్ మఱియు మేల్మేలంచుఁ గొండాడును
ద్వ్యద్వామాక్షులు దేవతామునులు మూహూర్తంబుం గనన్ రాఁదగున్. ౭౫

ఉ. మూర్తము వెండికొండదగు ◊ మూర్ధమునందును సాగు మీర లా
యార్తశరణ్యు శ్రీపతిని ◊ హర్షముమీఱఁగఁగూడి రాఁదగుణ్
గర్తను నేన మిమ్ములను ◊ గ్రమ్మఱ రమ్మనువారిఁ గూర్పఁగా
నేర్తునె యొంటివాఁడగద ◊ నెమ్మిని రాదగు నంచు నెల్లరన్. ౭౬

క. ఒకసారి పిలిచి రమ్మా!, సకలేశుని పెండ్లిఁ జూడఁ ◊ జను దెంతురు మా
నికలితులై దేవతలెల్లకడలనుండియు మనోవిలాసము పేర్మిన్. ౭౭

ఉ. ఏల దురంతచింతఁగొన ◊ నింక ముహూర్తము నిర్ణయింప జా
గేలయొనర్పఁ బొమ్ము సక◊లేశ్వరుమూర్ధముపైన భారముణ్
బోలఁగ నిల్పి కార్యమును ◊ బూని నిమిత్తమె నేను దేవదే
వా! లలి దీని సాగునటు ◊ లాత్మఁ దలంపుము యంచుఁ గోరుమా. ౭౮

వ. వినయమె భూషణంబనుట ◊ వేయివిధంబుల శాస్త్రరాశిలోఁ
గనఁబడుఁగాదె దానిఁగొని ◊ కార్యములన్ నడిపింపు మవ్వలం
గనుఁగొనుదీవె యల్ల, శితికంఠుఁడు దేని నొనర్పఁజాలునో
వనజదళాక్షుఁ డెవ్విధి వివాహమునన్ ఫలసిద్ధి గాంచునో. ౭౯

1 వారిజమిత్రముఖోడుమార్గసం, చరబలముణ్ = సూర్యుఁడు లోనగు గ్రహములబలము.

మ. ఇఁక జాగేల మునీంద్ర! పొమ్మనిన నెంతే బుద్ధి నూహించి యిం
తకుమించం దగుయుక్తి లేదనుచు సిద్ధాంతమ్ము దాఁ జేసికొం
చకలంకం బగుతన్మహత్త్వమున కత్యంతమ్ము హర్షించి యో
సకలేశా! పనిఁ బూనువాఁడ ననుచున్ సందేహముల్ వాయుచున్. ౧౦

ఆ. మౌనిపతికి మ్రొక్కి మర్యాదమీఱంగఁ, బెండ్లిసమయమునకుఁ బ్రీతిమీఱ
రాఁగఁదగును మీరు రా నద్ది ఫలియించి,నట్లె తలఁతు సెలవె యనిన నతఁడు.

చ. చిఱునగ వాస్యపద్మమునఁ జిత్రగతుల్ దగ నాట్యమాడఁగా
నఱగొఱలేని భావము బయల్పడ నిట్లను మౌనినాయకా!
యఱమఱ లేనితావునకు హర్షము మీఱఁగఁ బోవు టొప్పఁగా
కొఱకొఱలాడు వారికడకుం జనుటొప్ప ద దెట్టివారికిన్. ౧౨

ఉ. నీవఁట పెండ్లిపెద్ద వలనీరజనేత్రుఁడు పెండ్లియాడఁగా
సేవకబృందసంయుతిని జెచ్చెర వచ్చెదునంట బ్రహ్మయున్
దేవవిభుండు లోనయిన ధీరవరేణ్యులు వత్తురంట యం
దేవిధిఁ బెండ్లిసాగునొకొ యేర్పడఁ జూడఁగ రాఁ దలంపమే. ౧౩

ఉ. తప్పకవచ్చి నిన్నుఁగని తామరసాక్షు వివాహచిత్రముల్
మెప్పుగఁ గాంచఁగోరుదు మమేయబలాఢ్యుఁడు విష్ణు వన్నవా
క్కెప్పుడు తేటతెల్లమగు నార్యవరా! చని కార్యమెల్ల నే
ర్పొప్పఁగ సంఘటింపుము మహోద్యమమూనియె దైన వేగమే. ౧౪

చ. అని పలుకంగ సంతసిలి యమ్ముని వీడ్కొని నారదుండు బ్ర
హ్మను గనఁబోవ నెంచెఁ ద్రిపురారియు నందె యదృశ్యుఁడయ్యె; నా
మునియును దద్విచిత్రమును బుద్ధినెఱుంగక యట్లొనర్ప నెం
చి నియతిమీఱఁ బోయె సరసీరుహసంభవుఁ డుండుచోటికిన్. ౧౫

బ్రహ్మనారదసంవాదము.

మ. తనకార్యంబు ఫలించునంచు మునిచంద్రప్రోక్తమయ్యెంగదా
యని లోనెంచుచుఁ బోయె సత్యమనునాఖ్యం బొల్చులోకంబునుం
గనఁగా నంతట ముందుఁదోఁచె నదియుం గమ్రస్వరూపంబునం
గనఁగా నోచినవారికోరికలకుం గల్పద్రుమంబై తగున్. ౧౬

మ. అరిషడ్వర్గము నొంచి సిద్ధులయి యాహారేచ్ఛలన్ మాని ని
ర్భరమోదంబు నజస్రముం గనుచుఁ దాపం బన్నశబ్దంబు నే
వరుసన్ శ్రోత్రయుగంబునం బడమి భాస్వద్రూపులై యొప్పు స
త్పురుషవ్రాతముఁ గాంచె నారదుఁడు సొంపుల్ గుల్క పూదోఁటలన్. ౧౭

ఉ. అంతకు నంతకున్ మదిని హర్షముపొంగఁగ నందుఁజొచ్చి యే
కాంతమునందు నున్నయజు నాయతతేజుని వేదవారముల్

వింతగ ధర్మముల్ దెలుప వేడుకమై వినుచున్నవాని నే
చింతలు లేక మోదరససిద్ధిని గాంచిన జ్ఞానరూపునిన్. ౮౮

చ. తనయుని గాంచి నంతనె పితామహుఁ డల్లన నవ్వి రమ్ము నీ
మనమునఁ గల్గు వాంఛితము మానక తెల్పుము దాని దీర్తు నా
విని కమలోద్భవాంఘ్రులకు విశ్వసుఖంబును గూర్చువానికిన్
ముని తమి మ్రొక్కి యిట్లనియె భూతవిభూ! విను నాయుదంతమున్. ౮౯

చ. హిమగిరిపుత్త్రి విష్ణువున కిచ్చి వివాహము చేయునట్లు నే
ర్పమర ఘటించినాఁడఁ ద్రిదశాధిపముఖ్యులు సమ్మతించి రీ
క్రమమున కింక మూరుతము గావలె నిశ్చయ మద్ది యుష్మదా
స్యమునన వెల్వడందగిన దంచు వెసం జనుదెంచితిం బ్రభూ! ౯౦

ఉ. సర్వసుపర్వసమ్మతము చక్రిమనఃప్రమదావహంబు దృ
క్పర్వము లోకసిద్ధిదము బ్రహ్మమునీంద్రగణానుమోదదం
బుర్వికి నూర్ధ్వలోకముల కున్నతకౌతుక సంప్రదంబునై
శర్వున కిష్టసిద్ధి నిడఁ జాలకయుండు ముహూర్తరత్నమున్. ౯౧

క. ఆలోచింపుము తండ్రీ, శ్రీలలనాధీశుఁ జూడఁ జెచ్చెరఁ జనవోఁ
గాలవిలంబము లేదిఁకఁ, జాలపనుల్ గలవు నాకు సర్వశరణ్యా. ౯౨

ఉ. కాలము నిర్ణయించి కుతుకం బలరారఁగ వ్రాసియిచ్చినం
జాలు శిరంబునందు గురుసత్తముఁ డిచ్చినసుప్రసాదమున్
గా లలి నెంచి పోయెదను క్ష్మాధరుఁ డింతకు వేచియుండు నిం
కేల వచింప సర్వము నహీనమతిం దలపోయు నీకడన్. ౯౩

ఉ. ఒక్కటి విన్నవింతు దయయుంచి ముహూర్తము నిర్వహింప మీ
రక్కడి కేగుదేరఁదగు హంసతురంగమునెక్కి వాక్సతిన్
దక్కినసేవకాళి మునితల్లజులం దగఁగూడి దేవ నా
యక్కఱ దీర్ప నంచు నిదె యంజలిపట్టియె విన్నవించెదన్. ౯౪

ఉ. క్రమ్మఱవచ్చి పిల్వ గురుకార్యముఁ జక్కఁగ నిర్వహించునా
కెమ్మెయిఁ దీఱుపాటొదవదేమొ యొకండ నెగాదె యిప్పుడే
మిమ్ము ముహూర్తకర్తల నమేయమహత్త్వము గల్గు తండ్రులన్
సమ్మతిఁ గోరవాఁడ గురుసన్నిధి నింకను జెప్ప నేర్తునే. ౯౫

చ. అనుచు శిరంబు పాదములయందుఁ దమిం గదియించి యున్న యా
తనయుని నారదున్ గరుణ ధాతయు లేవఁగనెత్తి మోముఁ గ
న్గొని గురుకార్యకష్టములకుం ద్వర చెందుట కానరాఁగ ని
ట్లనియెఁ గుమార! యీగురు[1]మహంబును దీర్పఁగ నేల పూనితో. ౯౬

1 మహము = ఉత్సవము.

చ. అమరులు తద్విభుల్ మఱియు । నర్హ్యతముల్ గణియింపరాని శ
క్తిమహితులైన పార్షదులు । కృత్యవిదుత్తము లెంచఁజేని యా
కమలదళాక్షు మ్రోలఁ గలకాలము భక్తిని గాచియుండ్రు శీ
ర్షములఁ దదాజ్ఞఁ దాల్పు మునిసత్తమ యెవ్వఁడు నిన్నుఁ బూన్పెనో. ౯౭

ఉ. పుట్టిననాఁటఁగోలె గురుమోదమునన్ హరిగేయముల్ రసం
బుట్టిపడంగఁ బాడుచు మహోత్తమపూరుషులన్ గనంగ నీ
వెట్టిప్రయాసముం గనక । యెత్తఱినేఁ ద్రిజగంబులన్ గడున్
మెట్టుచునుండు వెల్లరును । మేలని నిన్ బొగడంగఁ బుత్త్రకా! ౯౮

సీ. చారువిపంచికాస్వరమె నాదబ్రహ్మ మన్నభావంబున । నలరుచుండు
నీవేటికో యిప్డు । నీరజాక్షువివాహమహము చేయఁగఁబూని । మలయుచున్న
వాఁడవో తుహినాద్రివర్యుఁడు వేఁడెనో నినుఁ బరికింపనెంచినమురారి
కోరెనో తెలియంగఁ । గోరెద నటుగాక పెత్తన మిద్దాని । నెత్తిపైన

ఆ. నీవె వైచుకొంటివో వల్కుమా యన్నఁ, బద్మసంభవుని సభవుని గాంచి
వినయ మొప్పఁ బలికె । విశ్వసృష్టిప్రియ, విష్ణుతుహినగిరులు । వేఁడరైరి. ౯౯

చ. హిమగిరిఁ జూడఁబోయినపు । డింతి కనంబడఁ బెండ్లిసేయకే
సమయము పుచ్చువాఁడవె యొసంగెడుజవ్వనమన్న భూషణం
బమరఁ జెలంగు నింతుల కహో తగినట్టివరున్ బొసంగఁ జే
య మఱచియున్నతండ్రి రిపువౌ ననఁ జెల్లును ముజ్జగంబులన్. ౧౦౦

చ. తరుణి యొసంగు మన్మథునిదర్పమె ప్రోగుగ నిట్టులొప్పు నం
చరయఁగ నింకనైనఁ దగినట్టి వరున్ గనుమంచుఁ బల్కితిన్
సరసిజసంభవా! తుహినశైలము నీవె వచింపు మప్డఁడౌ
వరుని నటంచు నాపయినె । వైచెను భారము దైవసంగతిన్. ౧౦౧

ఉ. అంతటఁ దెల్విమాలి వనజాక్షుఁడె నీదుకుమారి కెన్న న
త్యంతము సర్వభంగుల మహార్హుఁడు లేఁ డికనట్టిఁ డొక్కఁడే
నెంత తలంచినం గనిన । నీత్రిజగంబుల నంచు నెన్నియో
పంతము లాడితిన్ బదులుపల్కక యాతఁడు సమ్మతింగనెన్. ౧౦౨

ఉ. కాని మఱొక్కభారమును । క్ష్మాధరవర్యుఁడు నాశిరంబుపైఁ
దానుగ మోపె నీవె చని । తామరసాక్షుని సమ్మతింప నె
ట్లైనను జేసి రమ్మనియె । నందుల కేనును సమ్మతించితిన్
శ్రీనళినాక్షుకార్య మిదిచేసిన మేలగు నన్నయూహచేన్. ౧౦౩

ఉ. ఈపని కేను బూనుకొనుటే యపరాధ మటన్న నొప్పెదన్
శ్రీపతిచెంతకుం జని విజృంభితరూపవిశేషయుక్తయా

నాపడఁతిం గుఱించి మఱియాదనుమీఱక సంస్తుతించితిన్
నాపలుకుల్ తమిన్ వినుచు నవ్వుచు నాపరమేశుఁ డిట్లనెన్. ౧౦౪

ఉ. కన్నియ యొప్పుకొన్నయదె కాంతలు నాకుఁ గలారటంచు నీ
వెన్ని తివే కుమారికడ నీపలుకుల్ విననిచ్చగించెనే
యన్నగరాజపత్నియును హర్షముఁగాంచెనె దేవమౌని! నీ
వన్నియుఁ జక్కఁగా నరసి యవ్వలఁ గార్యము నిర్వహించుచోన్. ౧౦౫

ఉ. నాకిపు డున్న భార్యలమనంబుల కెంతయు నొప్పిదంబుగా
నాకమలాక్షి తా మెలఁగ నాత్మను సమ్మతిఁ గాంచఁజేయఁగా
నీకగు నేని వచ్చెదను నీవెనువెంటనె యేప్రయత్నముల్
చేకొనఁ జేయ నన్నియును సిద్ధముచేయఁగ నీదెభారమౌ. ౧౦౬

తే. ఉత్తరీయంబుతో వత్తు నొప్పుకున్న, వారివంకలదీర్ప నీభారమె సుమి
యనియె నే నందులకు సరేయంటిఁగాని, భావికాలంపుశక్తి చూపట్టదయ్యె.

క. తలిరాకుబోఁడి నాపలు,కులకుం దలయొగ్గకున్నె గోవిందుని ని
స్తులరూపమహిము నొప్పం, దలఁపదె యని యెంచినాఁడ దైవవశుఁడనై.

క. కనుకన్ సర్వంబును నే, నొనరించెద నంచుఁ బ్రతిన యొప్పఁగఁ దుహినా
ద్రిని జూడఁబోయి తెల్పితి, విని యాతఁడు పూర్వమున్నవిధమున నుండెన్.

క. ఆతని ప్రియపత్నియు న, న్నాతతిఁ గని యిట్లుపల్కె నాత్మజ శ్రీశున్
బ్రీతిగఁ గైకొన నెంచదు, చేతమునం బ్రీతిఁ గోరుశ్రీకంఠు హరున్. ౧౧౦

తే. తెలివ తాఁబుట్టినట్టికుందేటి కరయ, మూఁడుకాళ్లే యటంచు మోమోటదక్కి
కూరుచున్న దిమఱలుపఁ గూడనట్టు, లింకమనయత్నమును మానుటే హితంబు.

క. అని పలుక నేనుఁ బార్వతిఁ,గని బోధించితిని దేవకాంతుమహత్త్వం
బును దేటతెల్లముగ నే,మనువాఁడ ననేమిర యనుక ట్లయ్యె గురూ! ౧౧౨

ఆ. మరల మరలఁ బోయి మానిని కెన్నియో,గతులఁ దెల్పినాఁడఁ గాని తన్వి
ఘోరతప మొనర్చెఁ గ్రూరాటవిన్ దన,వాంఛితము ఫలింప భక్తిమీఱ.

క. తపము ఫలించెనొ లేదో, చపలాక్షిని దోడితెచ్చి క్ష్మాధరపతి యే
మిపలుకఁ జాలకయున్నాఁ,డపరాధము నైపు మనుచు నర్థించె ననున్. ౧౧౪

క. నేను నిరాశుఁడనై యే,మేనియతిం బూన దాన హితముగలుగు నం
చానెలవుఁ బాసి వచ్చుచు, మౌనీంద్రుని గంటి నతనిమాటలవలనన్. ౧౧౫

క. ఇసుమంత యాశ గల్గెను, వెస వచ్చితి నిన్నుఁ గాంచ వేడుక నిఁక నో
బిసరుహసంభవ! కార్యం,బు సమగ్రముగా ఫలించు ముహూర్తము నిపుడే ౧౧౬

క. పరికింపు మాబలంబున, సరసీరుహనేత్రబంధుజాలము రాఁగాఁ
బరిహాసభీతి వాంఛను, మరలించుకొనంగ వలయు మాట లిఁకేలా. ౧౧౭

చ. అనుపమసంపదల్ గలుగునట్లుగఁ జేయుముహూర్తమైన నా
వనరుహనేత్రునే పతిగ భామిని గోరును శంకపుంపు ని
ర్ధనుఁడగుటన్ ముహూర్తమది తన్వి మరల్పఁగఁ జాలియుండు నం
చనుకొనువాఁడె నన్న విధి యాతని యజ్ఞత కుమ్మలించుచున్. ౧౧౮

చ. మదిని దలంచె నీమహము మంచికిసాగ దటంచుఁ దోఁచు ని
య్యదనునఁ గల్గురాశిబల మట్లు వచించెడు నజ్ఞనట్లు నా
రదముని యాతఁ డిప్పని పరాత్పరునిం దనియింపఁ జేయునం
చెదఁ దలపోయుటెల్లఁ గన నిందు రహస్యపు హేతు వేదియో. ౧౧౯

ఉ. ఉన్నటు దట్టుచున్నయది యుగ్రున కీవిషయంబునందుఁ గో
పోన్నతి యుండవచ్చు నది యుగ్రహుతాశనకీలవోలె సం
పన్నజగద్వితానమును భస్మము చేయకపోదు మూరుతం
బిన్నివిధంబులం గనిన నిప్పుడు చెప్పక యుండు టొప్పగున్. ౧౨౦

మ. వల దీయత్నము మానుమన్న మతిపోవన్ మాని దుఃఖాబ్ధిలో
పలమున్గన్ మఱి పంకజాక్షునకు నెబ్బంగిన్ దలంపొప్పునో
తెలియంజాలను గాన నిప్పు డొకయుక్తిం బన్ని యీజాల్మునిన్
మెలమెల్లం బనుపంగనౌ ననుచు సుస్మేరంబు గన్పట్టఁగన్. ౧౨౧

ఉ. సంతస మట్టియుట్టిపడ సారససూతి వచించె నారదా!
యెంతవివేకహీనుఁ డితఁ డిత్తఱి నయ్యెనటంచుఁ దెల్పునీ
వింతలు పల్కవచ్చితివి విష్ణుని పెండ్లికి నేల మూరుతం
బింతటికన్న వింతకలదే యొకమాఱు తలంపుమా మదిన్. ౧౨౨

చ. అరయఁ "దదేవ లగ్న" మనునార్యజనోక్తిఁ దలంపలేదొ శ్రీ
హరికిఁ దలంపుగల్గు సమయంబె సులగ్నము కాదె వేగమే
యరిగి రమాధినాథునకు నంతయుఁ దెల్పి తదాజ్ఞఁ గొంచు ర
మ్మరుగఁదలంచువారిఁ గొని యప్పుడె పోదము పెండ్లిఁ జూడఁగన్. ౧౨౩

క. పరమేశ్వరుపెండ్లికి నొ,క్కరుఁడు ముహూర్తంబు చెప్పఁగల్గునె దానం
బొరయదె మహాపరాధము, పరికింపఁగవలదె యింతపాటి మునీంద్రా! ౧౨౪

చ. అని తెలుపంగ నారదుఁడు న్యాయ్యములే యగు బ్రహ్మవాక్కు లం
చును దలపోసి నాకుఁ దగుచొప్పెఱిఁగించితి వింతెచాలు నిం
క నళిననేత్రు సన్నిధికిఁ గ్రక్కునఁ బోయెద విన్నవింతు నా
యనఘున కంత నాపరమునానతిఁ గైకొనివత్తు నోగురూ! ౧౨౫

మ. సెలవే నాపని మిక్కుటంబగుకృపన్ సిద్ధింప దీవింపుమా
జలజాక్షుండు మదుక్తులం గొనునొ యేచందంబునన్, దాని నా

కెలమిం దెల్పఁగ నీవె దిక్కనుచు నిన్నే నమ్మియున్నాఁడ ని
మ్ముల నుద్వాహము సాగి నాకుఁ బ్రమదంబుం గల్గఁజేయంగదే. ౧౨౬

చ. అనుచుఁ బితామహాజ్ఞఁ గొని యమ్ముని శ్రీవిభుఁగాంచఁ బోయి స
ద్వినుతము భక్తసంవృతము వీతరిపుప్రకరంబు తుంగభం
గనివహహీన శాంతజలగాధసముద్రమునొచు నచ్యుతం
బనఁజను లోకవర్యము మహత్త్వవిశిష్టముఁ గాంచె నొక్కచోన్. ౧౨౭

మ. అదిగోలోకమునాఁ బ్రసిద్ధము పురాణాళిన్ మహానందదం
బదియే యోగులకెల్ల; నందుఁగలవా రశ్రాంతముక్ గృష్ణుస
త్పదకంజార్చనలోలుపాత్ములు కృపాపాథోనిధుల్ రాధికా
పదవిన్యాసనులక్షితోత్తమ లసద్భాగ్యైక సందర్శనుల్. ౧౨౮

గోలోకమహిమము.

మ. విరజాశైవలినీతటద్వయలస ద్వీరున్మహామందిరాం
తరసంవాసులు శుద్ధసత్త్వగుణపాత్ర స్ఫారతేజఃకళే
బరు లానందరసాబ్ధినిర్మలత మాభంగోర్మికా డోలికో
త్కరకేళీ పరిమగ్నచిత్తులు సుధాధారాంధసుల్ నిర్మలుల్. ౧౨౯

క. అనుపమతత్త్వ జిఘృక్షాఘను లుత్తమతర్కనిరతి గల్గినమేటుల్
వినయాభరణులునై శ్రీ, వనజాక్షుకృపాప్తిఁ బొల్చువారు సతంబున్. ౧౩౦

క. అట్టింద్రక్ ధన్యులఁ గని, యెట్టిమహాసుకృతకర్మ మిాహూనులు తొ
ల్పుట్టువులను జేసిరొ గదుఁ, బట్టుదలల్ మిాఱ దానిఫలమన నిదెగా. ౧౩౧

చ. అదియె ఫలాభిసంధిరహితామల కర్మవిశేష మన్న నే
యదనుననే చ్యుతిం గనక హరినిరంతర సంప్రమోదశ
ర్మద పదసంస్థితిం గనెడు మాడ్కి న దెయ్యది కల్గఁజేయునో;
త్రిదశులకైన దుర్లభము దివ్యమునొ సుఖదంబ దెద్దియో. ౧౩౨

చ. అనుకొనుచున్ వియత్తటిని నన్నివిధంబులఁ బోలియున్నప్రో
దిని విరజాఖ్యఁ గాంచెను నదీతిలకం బది మౌనిరాక వే
డ్కను గొలుపంగ నయ్యతిథి గారవమొప్పఁగఁ బూజచేయ నె
మ్మనమున నెంచి భాగ్యమున మౌనివరుం దరుదెంచెఁ దానుఁగన్. ౧౩౩

చ. పిలువకపోయినన్ సుజనబృందము నిర్మలచిత్తమొప్పవా
రలఁ గన వచ్చు నంచును బురాణగణంబులు దెల్పు దాని ని
మ్ములఁ దలఁదాల్చ నెంచినటు భూరితరోర్మికరంబులన్ సుమం
బులఁ గొనినేగుదెంచి మునిముఖ్యునియంఘ్రుల నిల్పె నొయ్యనన్. ౧౩౪

ఉ. వారివిహారశీలుఁ డగువాయువు శీకరసంఘసంయుతిన్
దూరగతిప్రయాసమును దోడనె పోవఁగఁజేయ మౌనిజం

భారిపయిన్ బదింబదిగ నల్లనఁ బర్వఁగఁబంచి యుల్లస
ద్వారిఁ దరంగహస్తములఁ బాదములం గడిగెం మహాదృతిన్. ౧౩౫

మ. ఫలభారంబున వంగి నిర్మలజలస్పర్శంబు కాంక్షించు నూ
హలఁ గల్పించుమహీజశాఖలఁ దరంగార్ద్రానిలస్పర్శనం
బుల దేవర్షిసమీపభాగమునకుం బోఁద్రోసి యీసత్ఫలం
బులఁ గైకొమ్మని వీచికామృదురవంబుల్ పొంగ వేఁడెం దమిన్. ౧౩౬

ఉ. దేవమునీంద్ర! నాపయి నతిప్రియభావముగల్గి వచ్చినా
రీవిధిఁ బిల్వకుండఁగనె యిద్దిగదా సహజోపకారసం
భావితశీలురై తగుభవాదృశయోగులవృత్తి యంచు భృం
గావళి ఝంకృతిప్రకట హారివచస్సులఁ దెల్పెఁ జక్కఁగన్. ౧౩౭

క. కొండంత దేవతలకున్, గొండంతగఁ బత్రిఁ బెట్టఁగూడునె తమిపై
నుండినదాని నొసంగితి, దండియటం చెంచుకొనఁగఁ దగు మౌనీంద్రా! ౧౩౮

క. అనుభావము జలపక్షుల, ఘనరుతములఁ దెలిపె; నంతఁ గవ్రుధునికిఁ జెం
తనుగల యారామమ్మును, గనుఁగొనియెన్ నారదుండు కనుపండువుగన్.

వసంతర్తువర్ణనము.

చ. సురముని చూచుచుండఁగనె చూతమహీజము నూత్నపల్లవో
త్కరశరసంప్రసారణముఖంబున నాత్మపరాక్రమంబు నే
ర్పరుల కెఱుంగఁజేయఁగ దరస్మిత మల్లనఁ గోరకౌఘసుం
దరరదనాగ్ర దర్శనమునన్ వెలిఁ బుచ్చెఁ గురంటకం బొగిన్. ౧౪౦

చ. అరుదుగఁ గర్ణికారములు హారిసువర్ణసుమంబులన్ మహా
దరమునఁ గానుకపెట్టుచుఁ గృతజ్ఞతఁదెల్ప శరౌఘముల్ మనో
హరసితపుష్పవస్త్రము మహార్హ్యముఁ గైకొను మంచుఁ గానుకనీ
య రహి వసంతలక్ష్మి తమి నల్లనవచ్చెను గేళిసల్పఁగన్. ౧౪౧

ఉ. ఆమనియందుఁ గోమల లతాయతడోలికలందు నూఁగుచున్
భూమిని రాలియున్నసుమపుంజముపై మృదులాంఘ్రు లుంచి యెం
తో మరియాద యుట్టిపడ నొయ్యన సంచరణంబుచేయు చా
రామగణాధిదేవత కరంబు విహారము సల్పె నెల్లెడన్. ౧౪౨

మ. వనలక్ష్మీమణి యేగుదెంచె నిదె సంవాసార్హగేహంబులే
యనఁ బొల్పారునికుంజపుంజముల భూషార్థంబు పుష్పవ్రజం
బును సంసిద్ధముచేయుఁ డిత్తఱి మహాభూజంబులారా! యటం
చు నితాంతం బొగి హెచ్చరించెఁ బరభృత్స్తోమంబు పెన్వేడుకన్. ౧౪౩

మ. భవదీయాగమనంబు మాకును మనోవాంఛాప్రదం బంబరో
న్నువిశేషం బనఁగా నిదే యగుఁగదా సొంపన్న నీచందమే

యపురా! మాసుకృతంబు పండె నిపుడే యంచున్ భ్రమత్తద్విరే
ఫవితానంబులు ఝుంకృతి ప్రబలశబ్దస్ఫూర్తిఁ దెల్పెం దమిన్. ౧౪౪

సీ. చిలుకలముద్దుపల్కులు వందిమాగధ సూత వైతాళిక స్తుతులుగాఁగఁ
బ్రత్యగ్రసహకార పల్లవగ్రాస మత్తపికనాదములు గీతములుగాఁగ
మకరందపాన సమ్మత్తమధువ్రత పటుఝుంకృతుల్ తోడుపాటగాఁగ
క్ష్మాధరశిఖర నిస్సరదురుతరఝర బహుళధ్వనులు తాళపటలిగాఁగ
తే. మందమారుతచలిత కొమ్మప్రతాననినులు హర్షంబుపైకొనంగను శిరంబు
లల్లనఁ గదల్చు నప్పేరటాండ్రుగాఁగ, వనమహాలక్ష్మి సభసాగె ననుపమగతి.

ఉ. ఆమనిఁ గేలిసల్ప ముదమారఁగ వచ్చిన యవ్వనేందిరన్
గామితదాత్రి శాస్త్రవిధి గ్రాలఁగఁ బూజలఁ దన్పుకోర్కిమై
భూమిరుహంబులెల్ల ఫలపుంజముఁ గానుకఁగఁ బెట్టి పత్త్రరూ
పామలతాళవృంతముల నల్లన వీచుచుఁ గొల్చె భక్తిచేన్. ౧౪౬

చ. సరసులు ఫుల్లతామరసచారుతమాసనముల్ ఘటింప నిం
దిర పరివారయుక్తముగ దేవతలెల్లను సన్నుతింప సు
స్థిరవిభవాభిరామయయి చేరిన నవ్వరటాళి లక్ష్మణో
త్కరములఁగూడి తద్యశముఁ గమ్రరుతంబులఁ బాడె వేడుకన్. ౧౪౭

మ. కలహంసాంగన లెంతొ వేడుకను బక్షంబుల్ గడున్ విప్పి యి
మ్ముల నాకాననలక్ష్మిపార్శ్వముల సొంపుల్ గుల్క వింజామరల్
బలె వీవంగఁ దరంగడోలికపయిన్ వ్యాకోచపద్మాంతర
స్థలసత్పీఠమునందునుండి మరియాదల్ మించ నూఁగెన్ దమిన్. ౧౪౮

మ. సలిలక్రీడలు చెల్ల భూమిరుహముల్ సమ్మృష్టసుచ్ఛాయశో
భల నొప్పారెడు స్వస్థలంబులను బుష్పప్రాయమా రత్నకం
బళముం జక్కనమర్చి యందలరునా పద్మాలయన్ బుష్పవృ
ష్టుల సంభావనచేసెఁ బక్షిరుతముల్ స్తోత్రంబులై యొప్పఁగన్. ౧౪౯

ఉ. తల్లిని గారవించు వనతల్లజముం గనువేడ్క మన్మథుం
డల్లనవచ్చె మందమలయానిలుఁ డెంతయుఁ ద్రోవచూప రం
జిల్లి శుకంబు లాత్మజయశీలము లోకులకెల్లఁ బల్కులం
దెల్లముచేయ నెం దయినదీ టన లేని సమృద్ధి యొప్పఁగన్. ౧౫౦

శా. కాంతాపాంగధనుస్సమాహితకటాక్షస్ఫారనారాచ సం
క్రాంతి ప్రచ్యుతధైర్యసార యువసంఘంబుల్ విమూఢంబులై
చింతావ్యాపృతిఁ జిత్తముల్ కలఁగ సంసేవించెఁ గందర్పు ని
శ్చింతామోదముఁ గూర్పు మింకనయినన్ శ్రీపుత్త్ర! యం చార్తిమై. ౧౫౧

చ. అనుపమసంపదం గులుకు । నామనియం దలరారు నవ్వనం
బునుగని చోద్యమంది యిది । పూర్వము నాకనినప్పు డిట్టులుం
డినయటు తోఁప ది త్తఱి । గణింపఁగరాని సమృద్ధి యొప్పఁగాఁ
గనులకు విందుఁగూర్చుచు ని । కామముఁ బొల్చె విచిత్రరీతులన్. ౧౫౨

చ. తలఁప వసంతకాల మని । తప్పక తోఁచెడుఁ బెండ్లికిద్ది ని
స్తులసమయంబు శ్రీహరికిఁ । దొయ్యలిఁ గూర్పఁగఁజాలు యత్నముల్
సలిపెద మీఁదదైవమె య । సంగెడుభారము మోయువాఁడు ని
శ్చలమతి శ్రీపతిం దలఁచి । శంక యొకించుక లేని పూన్కితోన్. ౧౫౩

చ. మునిపతి పల్కినట్టివిధ । ముం గనఁ గార్యము పండునంచుఁ దోఁ
చెను బరమేష్ఠి మూర్తముప । చింపక యత్నము చేయుమంచుఁ జె
ప్పెనుగద జాగిఁకేల? రిపు । బృందముఁ జెండు హరిం బరాత్పరుం
గని జతనంబుఁ దెల్పి శుభ । కార్యము సిద్ధి గనంగఁ జేసెదన్. ౧౫౪

ఉ. ఇంతకు మున్ను చూచినది । యీయది కాదనుసంశయం బవో
క్కింత మనంబునం గదిరె । నీయెలదోఁటలు క్రొత్తక్రొత్తశో
వింతలుఁ గూర్చుచున్నయవి । విష్ణుమహత్త్వము లిట్టివంచు వే
దాంతు లెఱుంగలేరన నహా । యిఁక నే నెఱుఁగంగఁ బ్రోడనే. ౧౫౫

ఉ. ఒక్కక్షణంబులోన జగ । దోఘము గల్గఁగఁజేయఁజాలు వే
ఱొక్కక్షణంబులో సిరుల । నొప్పెసలారఁగఁ జేయఁజాలు నిం
కొక్కక్షణంబులోన నెది । యుం గనరానటు చేయఁజాలు న
మ్మక్క! రమేశుచిత్రముల । నారయఁజాలు నెవండు సృష్టిలోన్. ౧౫౬

శా. వైకుంఠంబును వేఱులోకముగ సం । భావింప నైనట్టు ల
స్తోకస్వీయమహత్త్వశక్తి భగవం । తుం డిప్డు గావించెనో
కాకున్నన్ గిరిదుర్గనిమ్నగలు ని । క్కం బెన్నఁగాఁ గ్రొత్తగా
నాకుం దోఁచునె నిందు శ్రీపతియు ను । న్నాఁడంచునుం దోఁచునే. ౧౫౭

ఉ. ఆరయ శ్రీనికేతనుని । యాలయవర్యము లున్నయట్టులే
సారెకుసారెకున్ మదిఁ బొ । సంగెడుఁ జిహ్నములెన్నియేని యీ
సారి వినోదపాత్రములె । చాలుగఁ దోఁచుచునున్న వెన్నియో
యార! రమావిభుండు నను । నాదృతిమైఁ బరికింప నెంచెనో. ౧౫౮

శా. కానిమ్మింకఁ బ్రయత్నముల్ సఫలముం । గావింపఁగా నెంచెదన్
శ్రీనాథుండె సహాయుఁడై కనుఁగొనన్ । సిద్ధింప కెట్లుండు నే
మైనన్ మానక చేయఁబూనుటయె కా । ర్యంబౌను లోకంబులం
దేనే మిన్నగ నుండ నెంతుఁగద యె । ట్లీయత్నముల్ మాననో. ౧౫౯

చ. సురవరమౌళిరత్నరుచిశోభిత పాదసరోరుహుండు శం
కరుఁ డురుసత్వశాలి శ్రుతికల్పితరూపుఁడు వాసుదేవుఁ డా
ధరసుతఁ బెండ్లియాడఁ బ్రమదంబును బూనె నటన్న నింక నె
వ్వరుసఁ బోసంగు విఘ్నములు । వాని నిఁకేల తలంప నామదిన్. ౧౬౦

ఉ. నూతనలోకమే యిది యనూనమహత్త్వవిరాజితంబు గా
నీతఱిఁ దోఁచుచున్నయది । యిందు రమాపతి యుండనోపు నా
చేతమునల్లై నిశ్చయము । చేసెడు భక్తవరేణ్యు లిందు సం
ప్రీతిగ నున్నవారు బహురీతుల వీరితపస్సు పొల్చెడున్. ౧౬౧

ఉ. ఒక్కయెడన్ గణంబులుగ । నుండి జగత్పతిపాదపద్మముల్
చక్కఁగ నిర్మలాత్మల నొసంగెడుభక్తిని నిల్పి వానినే
దక్క మఱొం డెఱుంగక నితాంతము ధ్యానము చేయుచున్నవా
రొక్కెడ నొక్కరొక్కరుగ । నుండి నుతించుచు నున్నవా రొగిన్. ౧౬౨

ఉ. కొందఱు వృక్షమూలములఁ । గోరికమైఁ బరమేశు నీశు నా
నందరసాలవాలుని ననంతమహత్త్వముగల్గువాని సం
క్రందనముఖ్యవందితుని । గమ్రతనూరుచి మించువాని న
య్యిందిరతోఁ జెలంగునటు లెంచి జపించుచు నున్నవా రిటన్. ౧౬౩

ఉ. కావున దేవదేవుఁ డిటఁ । గాపురముండును సంశయంబు లే
దీవఱ కేనుజూచినది । యీయదియే యయియుండుఁ గార్యవే
గావిలమానసుండనయి । యద్ది మఱొక్కఁడుగాఁ దలంచితిన్
శ్రీవిభుఁ డుండుచో టిదియె । చెచ్చెరఁ బోయెద నంచు మౌనియున్. ౧౬౪

మ. పరమేశా! నినునమ్మినాఁడ నిఁక నాపంతంబుఁ జెల్లింప నె
వ్వరు దిక్కుందురు? నీవుతప్ప ననుచున్ । భావించుచున్ భూరుహాం
తరమార్గంబునఁ బోయె దేవముని పంతంబుల్ సముద్రంబు దు
ర్ధరభంగార్భటిఁ బర్వకాలమునఁ బై । పైమించు నట్లొప్పఁగన్. ౧౬౫

వ. చనిచని యయ్యుపవనాంతరంబున నొండొండం బెనంగి మనోహరాండజమండల నిబిడంబులై సుందరరుతంబుల శ్రవణానందంబు గల్పించుచుఁ బంచవర్ణ బహువర్ణ దర్శనపాత్రంబులగు శుకనికరపరివేష్టితశాఖాగ్రంబులఁ జెలంగుచుఁ గిలకిలార్భటుల సంచలనశీలంబులై యొండొంటిం దాఁకుచుఁ బోరుచు మరల ననునయించుచు భూరుహాంతరంబులకు దాఁటుచు మరలి నివాసంబుల నచ్చెరువుగఁ జేరుచుఁ జూపఱ కెంతయు వినోదంబుఁ గల్పించు శాఖామృగసంచయంబుల నించుకే నంతరంబులేని మహాశాఖలం గనంబడుచు, సువర్ణప్రసూనంబుల స్వర్లోకవాసుల నారాధింపం బూనురీతిఁ గనంబడ నంబరంబునకుం బెరిగిన మృదుశాఖాంతంబుల వెలుంగుచు ఖరకరకిరణనికరంబులం గ్రిందికిం దిగక

యుండ నాపుచుండు నాపు జగ్గంపంబులం బెంపుసంపాదించుచుఁ బత్త్రిసీడం బులం జెలంగుచు బహువిధసీడోద్భవంబులకు శరణ్యంబులై యాతపపరితాప విషణ్ణపాంథులకు నిలయంబులై యలరుచు సర్వర్తుపల్లవ కుసుమ ఫల విసరం బుల విభూషితంబులై ఛాయాపుష్పఫలంబులం బ్రధానంబులనఁ బ్రఖ్యాతం బులై వెలయు మహామహీరుహంబులం గాంచి యానందించి యవ్వలంబోయి పోయి కుడుంగంబులు నయనపర్వం బాపాదింప నచ్చోట నిలిచి భూరుహ పంక్తుల నాశ్రయించి స్వీయాశ్రయత్వబలంబుఁ దెలుపుచు మనోహరాకృతులం దగి మలయానిలకిశోరస్పర్శంబునం జలించుచుఁ దమకోమలతనుత్వంబుం బ్రక టించుచు నార్తవధర్మంబులం బుష్పవతీత్వంబున వెలయించుచు సహజసుగంధి త్వంబున జాత్యుత్కృష్టతం గనఁబఱచుచు మరంద ధారా సమాస్వాద నాసక్త సంవేష్టిత సముదంచితచంచరీక సంచయప్రతిపాదిత బహుళఝంకారరవంబుల వదాన్యత్వంబుఁ దేటపఱచుచు లలితగతులఁ జెలంగుమనోజ్ఞలతాభామినీ నికు రంబంబుం గాంచి పరమామోదంబునంది యచ్చోటు వదలి చనిచని యంబర చుంబిశిరోభాగంబులఁ దమమహోన్నతిత నెఱింగించుచుఁ బ్రసూనవిసర విసృమ రాసదృశ పరిమళ సంతర్పిత సరసజననాసావివరంబులై పరిపక్వఫలపటల సం ప్రదానశీలంబులై యాశ్రితవాత్సల్యంబు లలి వెలయించు భూమిరుహసము దాయంబులం గనుపండువు చేయుచు, నిరంతరపరమేశ్వర శ్రీకృష్ణకథా గేయం బుల నానందించుచుఁ బరవశత నృత్యంబులు చేయుచుఁ దన్మయత్వంబు గలిగి యుండు గోపకుమారవారంబుల నెసంగుచు, నాదబహుళంబై శాశ్వతామోద ప్రదంబై సర్వర్తుధర్మసంభృతంబై యనుపమానంబై యెందునుం దనకు జోడు లేక విమల యశస్సాంద్రంబై యుండుబృందావనంబుం గని మహానందసాగరం బున మునుంగుచుఁ దత్పరిసరప్రవర్తిత విరజాతరంగిణీ వీచికామాలికాసమా గతశీతవాతప్రసారంబున మైమఱచుచు నవ్వలంజని నగరంబుంగని రాజమార్గం బునం గొంత దవ్వరిగి యరిగి యందు. ౧౬౬

శ్రీకృష్ణమందిరవర్ణనము.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని కమ్రరత్నంబులఁ జెలువారు కుడ్యమండలము గలిగి
శిల్పకళానల్పశేముషీ విభవంబుఁ గనఁజేయు ద్వారసంఘములు గలిగి
తారకాచక్ర మీతావుననే యుండునని తెల్పు భౌమసంహతులు గలిగి
రవిచంద్రు లరుగుమార్గ మ్మిది యని చూపు చారువాతాయనసమితి గలిగి
తే. కన్నులకుఁ బండువుంగూర్చుకనకకలశ,పంక్తులును గల్గి యెందునుఁబడయరాని
సంపదల మించుశ్రీకృష్ణసౌధరాజి, వేడ్క మిన్నందఁ గన్పడెవిబుధమునియు.
సీ. పురుషార్థచయ సురభూరుహ రూపాయ భక్తజనత్రాణపరతమాయ
పాపాటవీ దవపావకాకారాయ శాశ్వతవిజ్ఞాన సాగరాయ

అజ్ఞానభీతికృ।దంధకార వ్యూహసంప్రభేదన సహ।స్రకిరణాయ
సంసృతిసాగర । సలిలసమ్మగ్న జనావననౌకాయి।తాహ్వయాయ
ఆ. మంగళాలయాయ । మానసచాంచల్య, జలద మథన వాయు।సన్నిభాయ
వాంఛితార్థదాయ । భద్రదసౌధాయ, దేవసేవితాయ । తే నమోఽస్తు.

చ. ఉదవసితేశ్వరా! సుకృత । మొప్పెడుజన్మము లెన్నియెత్తియో
సదమల కర్మసంతతులఁ । జాలుగ నెన్నియొనర్చియో కనం
గఁ దగుదువీవు నిన్నెలమిఁ । గాంచినయంతనె ముక్తి యబ్బిన
ట్లె దలఁపనౌ రమాధిపతి । యింపుగ నిన్ను సమాశ్రయించుటన్. ౧౬౯

చ. ఇదివఱ కెన్నిసారులో ని।రీహుఁడనై నినుఁ గంటిఁ గాని య
య్యదనున నిట్టు లొప్ప విపు । డర్థమొకండు దలంచి వచ్చితిం
గద యలవాంఛితార్థము ని।కామము పండఁగఁ జేయఁగోరి యి
ట్లుదయసరోజమిత్రతతు । లొప్పెడునట్లుగఁ బొల్చి తిచ్చటన్. ౧౭౦

మ. ఎవ రేకోర్వుల నిన్నుఁ గాంతురో తదీ।యేష్టంబులం దీర్పన
ట్టివిధిన్ దర్శన మిత్తువీ వనుచు విం।టిన్ శేముషీభూషితుల్
వివరింపంగ నదేవిధంబుగ నినున్ । వీక్షింపఁగాఁ గంటి భా
ర్గవికిన్ స్థానముగా మదీయహృదయా।కాంక్షల్ ఫలింపన్ గడున్. ౧౭౧

చ. నినుఁ గనినంతమాత్రమున । నిర్మలభావము లెల్లఁ బైకి ను
బ్బినయటు లొప్పెదున్ గనుకఁ । బెన్నిధిఁ గాంచినపేదవోలె నె
మ్మిని గనుచున్నవాఁడ నల।మేచకకుంతలఁ బద్మనేత్రఁ గూ
ర్పను దలపోయు యత్న మది । బాగుగఁ బండునటంచుఁ దోఁచెడున్. ౧౭౨

చ. శతమఖముఖ్య దిక్పతుల । సంయమివర్యుల నింకఁ గల్గు స
త్క్రతులను గోటివారము ల।దేపనిగాఁ గనినాఁడఁ గాని య
ప్రతిమముదంబు నిప్డు గను।భంగిని గాంచిన వాఁడఁ గాను శ్రీ
పతివరసౌధమా! యిఁకను । భద్రములే యగునంచు నమ్మెదన్. ౧౭౩

ఉ. ముద్దియమిన్నయోర్తు తన।పూనిక సాగఁగఁ జేయఁబూనఁ గాఁ
బెద్దతనంబుగల్గి ముని।బృందమునన్ యశమూనియున్న యే
నద్దిర దానిమాన్పి తగి।నట్లుగ నామె మెలంగఁ జేయున
ట్లెద్దియుపాయమో వెదకి।నేఁ బరిహాసము చేయరే సురల్. ౧౭౪

ఉ. ఇన్నిదినంబులే బ్రదికి । యిట్టిపనుల్ నెఱవేర్ప లేనిచో
మన్నన గాంచువాఁడనె య।మర్త్యసమూహమునందు శక్తియే
మున్నది వీని కంచు నను । యోషలు గేలి యొనర్పకుందురే
వెన్నుఁడు నవ్వకుండునే వి।వేకము చాల దటంచుఁ బల్కుచున్. ౧౭౫

మ. ఇఁక నాలస్యముచేయ కిందుఁగల సర్వేశుఁ గృపారాశి, సే
వకచింతాహరణప్రవీణు సకలవ్యాప్తాత్మభాసుఁ సమ
స్తకళాభిజ్ఞుని శ్రీనికేతనుని సందర్శించి నాకార్యముఁ
సకలంబుఁ వినిపించి యాజ్ఞఁగొని వే సాధింతు నాపూనికన్. ౧౭౬

క. అని మనమునఁ దలపోయుచు, వినయంబు విభూషణముగ వెలయఁగ ద్వరతోఁ
జని ద్వారభూమినుండెడు, ఘనమూర్తుల భూరిశాంతికలితులఁ గనియెన్.

ఉ. వారును సౌమ్యరూపముల ద్వారమునం దిరుపార్శ్వసీమలఁ
జేరి తదేకచిత్తముల శ్రీహరియాజ్ఞను నిల్చి కాచుచుఁ
సారమనీషు లీశ్వరుని సన్నిధి కేఁగఁ దలంప వారిదౌ
కోరిక విన్నవించి హరికూర్మి యెఱింగి ప్రవేశపెట్టుచున్. ౧౭౮

ఉ. ఏమఱుపాటులేక పరమేశు నభీష్టము మీఱఁ గొల్చుచుఁ
ధీమహిమమ్ముగల్గి గురుతేజమునఁ వెలుఁగొందుచుండఁగా
నాముని గాంచి యిద్ది సమయంబె కదా భగవంతుఁ గేశవుఁ
శ్రీమహిళాధవుం బరముఁ జిత్తముపొంగఁగఁ జూడ నిత్తఱిన్. ౧౭౯

మ. చిరకాలంబున కీజగంబు గన నాచింతల్ తొలంగెం బరా
త్పరు దర్శింప నభీష్టజాలము లొగిం బండుం గదా యంచు నా
తురతం బొందెద లోనికేఁగఁగను దోడ్తో మీర లీశాజ్ఞనె
వ్వరు సంబొంది యనుగ్రహింతురొ కృపావారాసులై నా కిటన్. ౧౮౦

చ. మునినగుటం జగత్ప్రభువుముంగిట నేగతిగా మెలంగఁగాఁ
జనునొ యెఱుంగఁజాల నది సైచి ననుం గరుణించి శ్రీనికే
తనుపదపంకజాతయుగదర్శన మబ్బఁగఁజేయుఁ డంచు నె
మ్మిని గనఁజేయు వాగ్వితతి మించఁగ వేఁడిన ద్వారపాలకుల్. ౧౮౧

చ. మతివిభవంబు గన్పడెడుమాడ్కిని నమ్ముని గారవించి స
మ్మతిఁ దగుపీఠ మిచ్చి మునిమండన యియ్యెడఁ గూరుచుండ న
చ్యుతునకు విన్నవించి సకలోత్తమునానతి నొంది వచ్చి శ్రీ
పతిపదసన్నిధిం గదియుపద్ధతిఁ దెల్పుదు మంచుఁ బల్కుచున్. ౧౮౨

ఉ. అందొకఁ డేగి దేవముని యాగమనంబును విన్నవింప శ్రీ
మందిరుఁ డిష్టై నారదుని మామకసన్నిధిఁ జేర్పుఁడంచు నా
జ్ఞం దమినీయ దాని శిరసావహియించుచు నేగుదెంచి దా
నిం దెలుపంగ సంతసము నృత్యముచేయఁగ లోనఁ జొచ్చుచున్. ౧౮౩

చ. తనమది నిట్టులెంచె మునితల్లజుఁ డేమనియానతిచ్చునో
ఘనరుహసూతి యెవ్విధిని బల్కునొ వానిని దెల్పకుండఁ జ

క్కనిగతి మాటలాడెదను § గార్యము పండెడుఁగాకయంచు నా
తనిముఖసీమనుండి నుడి § తానయి వెల్వడున ట్లొనర్చెదన్. ౧౮౪

చ. అదియె ఫలింపఁజేయుఁ బని§నంతయు నాజతనంబు సద్యశః
ప్రదమయి యొప్పుఁగా కనుచుఁ § బల్కుచు లోనఁదలంచు చేగి శ్రీ
సదనుని పాదపద్మముల§సన్నిధి వ్రాలి మహాత్మ దీనభ
ద్రదుఁడవు నిన్నుఁగాంచిన ని§తాంతము పండును వాంఛితార్థముల్. ౧౮౫

మ. అని ప్రార్థించిన శ్రీనికేతనుఁడు త§ద్వ్యాపార మూహించి చ
య్యన లెమ్మా మునివర్య! యేటి కిటు ల§త్యార్తుండువో లేక మొగం
బున దైన్యంబు గనంబడంగ నిట ని§ష్పేల్కిక వచింపంగ నే
లనుచుం బల్కుచు లేవనెత్తి కడు నే§య్యం బొయ్యనక్ గ్రమ్మఁగన్. ౧౮౬

మ. తగుపీఠంబునఁ గూరుచుండుమని హా§స్తద్వంద్వముంజాఁపి చూ
పఁగ నాకార్యము పండునింక ననుచుక్ § భావించి కూర్చుండి విం
తగ నొప్పారుతదాస్యపంకజముచం§దం బింతయే నూహకుక్
దగులక్ శక్యము గామి సందియము డెం§దంబందు నిండారఁగన్. ౧౮౭

ఉ. వింతగ నొప్పుచున్నయది § విశ్వతతీశ్వరుమోముఁదమ్మి నా
స్వాంతము సంశయప్రబల§సాగరమందు నిమగ్నమయ్యెడుక్
జింతలు పైకొనం గడఁగెఁ § జేయు నదేమని తోఁపదింక నే
నింతయు దాఁపకుండ వచి§యించెద సర్వవిదంతికంబునన్. ౧౮౮

మ. అపరాధం బిసుమంతయేని జగదీ§శాత్మస్థలిం బొందకుం
డు పథం బెదియొ యట్టిమార్గమున నేనుక్ వర్తిలంగాఁ దగుక్
గృప నొందం గలవాఁడ నట్టులయినక్ § గీర్తింతు రద్దానినే
తపసుల్ గావున దాఁపకుండఁ దెలుపం § దానే యెఱుంగుక్ దుదిన్. ౧౮౯

చ. అని తలపోసి భక్తిమెయి § నంజలివట్టి మహానుభావ! ప
ద్మనయన! నీదునానతిని § దాల్చి శిరంబున నాహిమాచలం
బునకు జవంబునం జని ప్ర§భుప్రియవార్తను దెల్ప నాతఁడుక్
మనమున హర్షమందెఁ దన§మానిని దానికి సమ్మతింపఁగన్. ౧౯౦

సీ. దాఁపక వచియింతుఁ § దత్పుత్రి కామణి శంకరుఁగోరిన§జాడఁ దెలియ
నొక్కి చెప్పితిఁ గాని § యక్కమలాక్షియుఁ బ్రౌఢగామిని దాని § పోడిమి గనఁ
జాలదయ్యెను గాని § స్వాంతంబునం దిసుమంత యొప్పినయట్టు § లరసినాఁడఁ
దల్లిదండ్రులయాజ్ఞ § దాఁటనేరదు గానఁ దనపట్టుదలవీడి § తమివరించు
తే. మిమ్ము నంచని యలపర§మేష్ఠికడకు, నరుగుచుండఁగ నొక్కదివ్యాశ్రమంబుఁ
గంటి నందొక్కమునిపతి § కమ్రతేజుఁ, డలరు నాతని గనినాఁడ § నర్హరీతి.

క. వాచంయమివర్యుఁడు నే, యాచింపకమునుపె నాదునాశయములనే
సూచించు కనులతుదలన్, జూచెన్ నేనంత దానిచో ప్పెఱిఁగి మదిన్. ౧౯౨

చ. మనసుననున్నదాని నణుమాత్రము దాఁపక విన్నవింప నా
మునిపతి సత్ఫలం బొదవుఁ బొమ్మని తెల్పెను దాన సంతసం
బినుమడిగాఁగ బ్రహ్మకడ కేఁగి ముహూర్తము నిశ్చయింపు మం
టిని భవదిష్టమే యదగునే మరలన్ వచియింపనేలనెన్. ౧౯౩

చ. అదిసరిగాఁగఁ దోఁచె హృదయంబున నాకును గాన నిప్డు మీ
పదములఁ గాంచవచ్చితిని బార్వతిఁ గూర్పఁగఁ బూను యత్నమీ
యది ఫలసిద్ధినొందునటు లార్తిహరా! తలపోయవయ్య యా
ముదితయు సమ్మతించువిధముం దలపోయుము నెమ్మనంబునన్. ౧౯౪

చ. అన దరహాసచంద్రికలు హరిముఖంబునఁ గ్రమ్మ నిట్లనున్
వనజదళాక్షుఁ డోయనఘ! వల్కితివీ వలయన్ని మిన్నఁగూ
ర్తును సకలప్రయత్నములతోఁ బనిఁదీర్పఁగ నేన చాలుదున్
మనమున సమ్మతింపుమని మంచిది కాఁదగునంచు నొప్పితిన్. ౧౯౫

చ. ఇపుడు వచించురీతిఁగన నేదియొ విఘ్నము గల్గినట్టు లూ
హ పొడమెడున్ విరించిముఖు లాజతనంబు ఫలింప దంచు నెం
చి పనిపి రిట్లు నిన్ననుచుఁ జిత్తమునం దలపోయువాఁడ ని
ట్టిపనికిఁ బూననేలొకో, కడిందివిచారము నొంద నేలొకో. ౧౯౬

శా. ఎందో యొక్కెడ నున్న నన్నుఁ బలువుం ద్రిక్కార్య మిట్లాటచే
నిందింపన్ వెలి కీడ్చితీవు తొలుతన్ నేఁబల్కితిన్ యత్నమే
కుందుంబొందక సాగునే యనుచు నీకున్ సాధ్యమేయంచు ని
స్సందేహంబుగ సాగు నే జతనమున్ సాధించువాఁడం జుమీ. ౧౯౭

ఉ. ఆకులపాటులేక ముదమారఁగనుండుము పర్వతాత్మజన్
నీకు ద్వితీయఁగా నెసఁగ నేనె యొనర్తును బెండ్లిపెద్దనై
నీకడ కేగుదెంతు మదినిం బరికింపుము నా ప్రతిజ్ఞ నం
చీకరణిన్ వచించితికదే యిపు డిట్లు వచింప నేలొకో. ౧౯౮

చ. నలుగురు నవ్వునట్లు నను నారద! నీ వొనరింపఁజూచితే
కలహమె నీకు భోజనము కాఁదగుఁగా పరిహాసకృత్యమున్
సలుపుట కిద్దియే మొదటిసారిదిగాఁ దలపోయవచ్చునే
పలుకుమ నీదుభావమును బార్వతి సమ్మతి నొందఁజేసితే. ౧౯౯

ఉ. నీదగుమోముఁ జూడఁగనె నెమ్మి తొలంగ విచార మెక్కిన
ట్లే దలఁపంగనయ్యెడి నదేటికొ నేఁ దెలియంగఁజాల నిం

కేదియొనర్పఁగాఁ దగునొ ¦ యెట్లొనరింపఁగఁ గార్యసిద్ధియౌ
నో దలపోయుమా తగిన¦యుక్తిని బన్నెదు నేర్పు నీదెకా. ౨౦౦

శా. మున్నెన్నో పనులందు మెప్పుగొని యే¦ముంగూడ నబ్రంబుగా
నున్నాఁడా భువనంబులం దితనితో ¦ నూహింపఁ దుల్యుం డటం
చెన్నో సారులు మెచ్చుచుండఁ దగునీ ¦ విక్కార్యమం దిట్లు సం
పన్నత్వంబు దొలంగనుండుట తలం¦పన్ రా దిదేమో మునీ. ౨౦౧

ఉ. కన్నె మఱొక్కనిం దనకుఁ ¦ గాంతునిగా వరియింపనుండ నా
కు న్నలినాయతేక్షణలు ¦ కోరినయందఱు పత్నులై సతం
బు న్నయమూని యిష్టసుఖ¦ముల్ కలిగించుచునుండ నద్రిజా
త న్ననుఁ గోరఁజేయ శప¦థంబును బట్టితివో యెఱుంగఁజా. ౨౦౨

ఉ. నారద! యింతదాఁకఁ గద¦నంబులు గల్గఁగఁజేయుపాండితిన్
భూరియశంబు నొంది ముని¦ముఖ్యుఁడవై తగునీ వదేలొకో
నేరుపులేనికార్యమున ¦ నిల్చి ప్రతిజ్ఞ నొనర్చి యిట్లు ని
స్సారుఁడవై పగంబొగులఁ ¦ జాలితి వేమనువాఁడ నిన్నిటన్. ౨౦౩

ఉ. పూనినకార్య మెల్ల ఫల¦ముం గనఁజేయఁగఁజాలువాఁడు శ్రీ
జాని యఖండశక్తిఁ దగు¦చక్రముదాల్చినమేటి యంచు న
జ్ఞానులు సన్నుతింతు రది¦మాయఁగఁ జేసెను నీప్రయత్న మో
మౌనిమహేంద్ర! యింక నెటు ¦ మన్ననగాంతును ముజ్జగంబులన్. ౨౦౪

చ. ఇదివఱ కెన్నఁడేని మది ¦ నెంచినకార్యము సాగకుండ నీ
యదనున నిష్ఫలంబయిన¦యట్టులె యైనది లేదు నిశ్చయం
బిది యని నీవెఱుంగవె య¦దేటికొ నిష్ఫలమయ్యె నిప్పు డే
మి దెలుప వచ్చినాఁడవో య¦మేయతపోధన! విప్పి చెప్పుమా. ౨౦౫

ఉ. దాఁపఁగ నేల యింకఁ బరి¦తాపము గల్గఁగఁజేయు వార్తయే
నోపిక విందుఁగాని నిను ¦ నొక్కటియుం గఠినంపుఁబల్కు నే
నాపరమేశుసాక్షిగ న¦యంబును వీడి వచింప నమ్ము మీ
యాపలు కింకఁ గొంకక వ¦చింపుమ యున్నది యున్నయట్లుగన్. ౨౦౬

ఉ. శర్మముగల్గు కాలమున ¦ సర్వవిధంబులఁ జేయుయత్నముల్
నిర్మలరీతి సాగు నొక¦నిం బతిమాలుట యుండకుండు స
త్కర్మముఁ జేయఁబూనినను ¦ గాలము వ్యత్యయమైన నెందఱే
నర్మిలి దోడుసూపినను ¦ వ్యర్థమెయౌ విధిచర్య యద్దిరే. ౨౦౭

చ. జతనము చేయకుండినను¦సాగి ఫలంబిడుఁ గొన్నికార్యముల్
జతనము సల్పినన్ సులభ¦సాధ్యములే యగునట్టికార్యముల్

ప్రతిఫల మీయకే చెడు నాభంగురమైతగు దైవ మంచు నీ
వితమునఁ దెల్పు నిద్ది మునిపుత్రహారా! పలుమాట లేటికిన్. ౨౦౮

ఉ. ఏది యెటుండినన్ జతనమెద్దియొనర్చితివో దృఢంబుగాఁ
గాదగునంచు నయ్యది నిశాముము నిష్ఫల మయ్యెనంచు నిం
కేది యొనర్పనౌ ననుచు నెంతయు యోజనచేయు దంచుని
ష్ఠేఁ దలపోయువాఁడ భవదీప్సిత మెద్దియొ నాకుఁ దెల్పుమా. ౨౦౯

క. మోమోటమి పదలి మునీ, యేమాడ్కి నొనర్పనిప్పు డెంచితివో ఫలం
బేమియు లేదని తోఁచిన,చో మానుమ దుర్యశంబుఁ జొరఁ దలఁపకుమా.

క. ఈపలుకైనదె యవమతి, యీవిశ్వత్రయమునందు నెంతయు నిందే
దేవమునీ! యిది పాయఁగ, నేవిధమునఁ జేయఁదగిన దేదియుఁ గలదే. ౨౧౧

క. తెలుపుమ యట్టు లొనర్పం, దలయొగ్గెద నిట్టులనుటఁ దలఁపకు మెదలో
పల వేఱుగాఁగ మనకుం, గలిగినదుర్యశము పోవఁగాఁ దలఁపు మిఁకన్. ౨౧౨

క. అని విన్నఁదనము మోమునఁ, గనఁబడఁగాఁ జేసి పలుకుకాంచనచేలుం
గని నారదుండు వెత మన,మును ముంపఁగ నింధనంబుపోలిక నుండెన్. ౨౧౩

క. కొంతసమయంబు నిశ్చే,చింతాకూపారమగ్న చిత్తుండయి యొ
క్కింతజతనంబుచే స్మృతి, వింతగఁ బొడసూప నెంచె వెన్నునిఁ గనుచున్.

క. ముందును వెనుకఁ దలంపక, యెందే నాపూనినపని యెటుసాగక యుం
డందగునె యటం చెద నా,నందము నిండంగఁ బొగరుననే స్మృతితప్పన్. ౨౧౫

క. ఈపని యేమాత్రంబని, యాపార్వతి నాదుపల్కు లాలింపక యొ
ప్లే పోవఁగలదొ చూచెద, నాపట్టినపట్టు జయముననం దగకున్నే. ౨౧౬

క. చలపట్టి యెట్లులైనన్, జలజాక్షున కీకుమారిఁ జానఁగఁ జేయం
గలనంచు గర్వమూనితిఁ, బలికితి నేఁ దోఁచినట్టి భంగుల నెల్లన్. ౨౧౭

క. మొదటనె యీశ్రీపతి యా,సుదతీమణి చిత్తవృత్తిచొ ప్పెఱిఁగియొ యే
మొ దనకు సతులుం గలరని,యొ దానఁ దచ్చిత్తవృత్తియే నెఱుఁగమిచేన్.

క. మఱియున్ మఱియున్ బెక్కుగు, తెఱఁగుల నేఁగూర్తు నీకుఁ దెఱవ నటంచున్
నెఱి శపథమ్ములు పల్కితి, గుఱుతుగ నామాట కన్నె గొనకుండుటచేన్.

క. శపథం బిసుమంతఫలం, బిపు డీయకపోయె విష్ణు విందులకున్ నన్
శపియింపఁ బూనియున్ మం,చిపలుకులన్ స్వాశయంబుఁ జెప్పక చెప్పెన్.

క. నాయొనరింపం దగుపని, యేయెదియో తోఁప దిప్పు డీశ్రీపతికిన్
నాయొనరించిన యవమతి, మాయంగాఁ జేయకున్న మన్ననయున్నే. ౨౨౧

క. కావున నాతప మెల్లన్, శ్రీవిభునకుగా వ్యయించి సిద్ధించునదె
ట్లో వెర వయ్యది దలఁచెద, నీవిశ్వవిభుండు మెచ్చ నెల్లగు పొగడన్. ౨౨౨

క. తపముధనంబుగ మునులకు, నెపు డుండుంగాదె నే నిఁక కేలా నెఱవఁ
శపథంబూని వ్యయించెద, నపరిమితతపోధనంబు నంతయు హరికై. ౨౨౩
క. దానఁ హైమవతీమృదు,మానసముఁ మార్పునొందు మామకకార్యం
బౌ నావంతకొలంతం, గానక ధన్యుండ నౌదుఁ గా యటమీఁదన్. ౨౨౪
క. తగుసమయంబున ద్రవ్యం,బు గణింపక వ్యయమొనర్పు బుధవరుపోల్కిఁ
దెగి నాదుతపోధన మిం,పు గిరీంద్రకుమారికొఱకుఁ బూని వ్యయింతున్. ౨౨౫
క. తరుణీకోమలచిత్తం, బరుదుగ మార్పంగఁ జాలునంతట లక్ష్మీ
శ్వరుకోర్కి పండు నాపూ,న్కి రహిఁ లోకత్రయమునఁ గీర్తింపఁబడున్.
క. ఇచ్చో నూరకయుండిన, సచ్చరితము నాది లోకజాలంబుల ని
ప్పచ్చరమగు మునిసంతతి, కెచ్చటనే గౌరవం బదే లేకుండున్. ౨౨౭
క. మునిజనగౌరవవిత్తం,బును గావఁగ నాతపంబుఁబ్రుంగిన నొప్పం
గ నగుంగాని మహాముని, జనగౌరవహాని కేను నైపంజాలన్. ౨౨౮
క. పరమేశ్వరార్పణముగాఁ, జిరకాలార్జితతపంబుఁ జెందినవేడ్కం
గరము వ్యయించెద నయ్యది, స్థిరసత్ఫల మీయకున్నె శ్రీహరికరుణన్.
క. ఫలములఁ గోరినకర్మం,బులకంటె ఫలాభిసంధిఁ బోవిడిచిన ని
ర్మలకర్మము లత్యుత్తమ,ములుగా వచియించు శాస్త్రములు చక్కంగన్. ౨౩౦
క. నాపూనిన యీకార్యం, బౌపరమేశ్వరునికొఱకె యగుఁగావున సు
వ్యాపారమె యగు దానఁ, శ్రీపతి కరుణించుఁ దపము చెందును వృద్ధిన్.
క. అదియె తపఃఫలమన నెయ్యది శ్రీశుని దృష్టిఁజేయ నర్హంబగు శ
ర్మద మయ్యదియే శాశ్వత, మదియే యద్దానికంటె నధిక మ్మెదియౌ. ౨౩౨
క. అని యిట్లు పెక్కుభంగులఁ, దనమది యోజించి భక్తి దామోదరునిం
గని యిట్లుపల్కె దేవా,వినఁ దలఁచితో నాదునోట వృత్తం బెల్లన్. ౨౩౩
క. అవివేకంబున బాలిక, భవదీయమహత్త్వ మాదిఁ బాటింపఁగలే
క వివిధవిధముల శివునిం, దవిలినమది నెన్నిపల్కెఁ దా నవినీతుల్. ౨౩౪
క. వానిని మరలింపఁగ విజ్ఞానమునఁ నీయమేయసత్త్వ మెఱుఁగు న
ట్లానెలఁతఁ జేయు నట్లుగ, మేనాంబికఁ బంచినాఁడ మిహికాహార్యున్. ౨౩౫
క. వారిరువురు పట్టుదలఁ, గౌరిని మరలించి నిన్నుఁ గాంక్షింపంగా
నేరుపునఁ జేసియుందురు, శ్రీరమణా! మూరుతంబు సిద్ధిప్రదమున్. ౨౩౬
క. నీవిమల వాక్కునుండియె, వేవెడలఁగ నాలకించి విబుధమునులకుఁ
దేవేంద్ర ప్రభృతులకుఁ, వావిరి వినిపించి శైలవర్యుని కడకున్. ౨౩౭
క. ప్రమదంబుమీఱఁ జని ల,గ్నముఁదెల్పి వివాహమునకుఁ గావలసిన కా
ర్యము లెల్లఁ జక్కఁబఱుపఁ, శుమాధరుం బ్రోత్సహించి సర్వవిధములన్.

క. జతనము ఫలింపఁగాఁ గని, యతివేగమ యేగుదెంచి యవ్వార్తల న
చ్యుత! నీకు విన్నవింతును, శతధృతిముఖ నిర్జరేంద్ర సముదయములతోన్.

క. మన మెల్ల నరుగ నలయుచున్, వనితామణి యబ్బురపడి స్వకృతక్రియ లె
ల్లనుదలఁచి సిగ్గునొందఁగ, మును లెల్లన్ మోదవార్ధి మున్గఁగఁ బూన్కిన్.

క. చేయింతు వివాహంబును, గాయజరిపుఁ డచ్చెరువును గాంచఁగఁ బ్రముఖుల్
నాయత్నమునకుఁ గుందఁగ, నీయాత్మయు సంప్రమోదనీరధి మున్గన్. ౨౪౧

క. తరువాత భవత్పావన, చరణసరోజద్వయంబు సమధికభక్తిన్
శిరసునఁ బూజించి గిరీశ్వరునిం దమినొందఁజేసి చక్రి! యరిగెదన్. ౨౪౨

క. కందరరాజి మనోహర, మందిరమునుగాఁ దలంచి మామకచిత్తేం
దిందిరము యుష్మదంఘ్ర్యర, విందమ్ముల వదలకుండ విహరింపంగన్. ౨౪౩

క. ధ్యానైకయోగనిరతిన్, బూనఁగ నొనరించువాఁడ ఫుల్లాబ్జాక్షా!
సూనృతమిది యిఁక నిక్కే, యే నేపనిఁబూన నమ్ము మీ యానుడులన్. ౨౪౪

క. చిరకాలమునుండియుఁ ద్వచ్చరణాంబుజసేవఁ జేయఁజాలితి నాపైఁ
గరుణావలోకనమ్ములఁ, బరఁగింపుము ధన్యుఁడ నగువాఁడ మహాత్మా. ౨౪౫

క. భవదమలకృపకుఁ బాత్రుం, డెవఁ డగునో ధన్యుఁ డాతఁడే యగుఁ దండ్రీ!
యవమతి నీకుం గూర్పం,గ వలతునే వాఙ్మనసులఁ గాయముచేతన్. ౨౪౬

క. మది వేఱుఁగఁ దలపోయకు, మిది నాపనియగునె నీదయే కద ముక్తి
ప్రద! సర్వజ్ఞుఁడవయ్యున్, మది నేమియు నెఱుఁగనట్లు మాటాడుదుగా.

క. నీ వెఱుఁగని యర్థంబు ల,వేవిశ్వంబునను గలవె యేలా స్వామీ!
శ్రీవాసుదేవ! త్రపఁ గన, నీవిధి నొప్పింపఁ దగునె యీసేవకునిన్. ౨౪౮

క. ఏమియెఱుంగని నన్నున్, స్వామీ! యీరీతిఁ బల్కవచ్చునె నిన్నే
కామితదాత వటంచున్, నామది నెఱనమ్మినాఁడ నాకేశవిభూ. ౨౪౯

క. ఇంకం బరిశీలింపఁగ, నుంకింతువొ యేమొ యనుచు నూటాడుమదిన్
బంకేజనయన! తగునను, శంకారహితునిగఁ జేయఁ జనుఁ గృపచేతన్. ౨౫౦

క. అని మఱియు మఱియు వేఁడెడు, మునిపతి వీక్షించి యతని బుద్ధి విషాదం
బును బాపనెంచి యద్దా,నవె యతని యహంకృతిని నణఁప హరి దలఁచెన్.

క. గురుతర తపోవ్యయంబునఁ, బరమేశ్వరుఁ గోరియున్న పార్వతి హృదయం
బు రహిన్ మార్పఁగ నెంచెడు, సురముని దురహంకరణపుఁ జొప్పుడుపంగన్.

క. తలపోసి యవ్విధంబును, దెలిసికొనం జాల నట్టి తెరవున నెలమిం
బొలయఁగ నతనికిఁ దృప్తియుఁ, గలుగన్ బలికెన్ స్మితంబు కడలుకొనంగన్.

క. ఏమయ్యా! నానుడులకు, నీమది దురపిల్లెనే మొ నిర్జరమానీ!
నామాటలఁగల తత్త్వం, బేమని యూహింపఁ బూన కిటు లనఁదగునే. ౨౫౪

క. నీవాగ్ధోరణిఁ దలఁపఁగ్, నావాంఛ ఫలింపమికి మౌనంబున నీర్ష్యఁగ్
గేవలముగల్గ విసుఁగున, నే పల్కినయట్లు తోఁచు నెలుఁగఁగ నయ్యెన్.
క. నాయాశయ మదిగాదని, యే యెద నూహింపవయ్య యింతప్రయాసం
బీయెడఁ బూనఁగనే లని, నాయుద్దేశముగ నమ్ము నారదమౌనీ! ౨౫౬
క. ఎన్నఁడు నిట్టిప్రయాసం, బెన్నిన నీవూనుపనుల నెప్పుడే పొందం
గన్నది లేదుగదా మఱి, విన్నదియును లేదు మౌని వేయేల యిఁకన్. ౨౫౭
క. శంకరుఁగోరిన కన్నియ, బింకంబున నొరునిఁ గోరువిధి నొనరుప నే
వంకన్ న్యాయం బొప్పెడు, నింకను దత్కార్యమందు నేల జతనముల్.
క. విరమించు టొప్పు నప్పని, కరము విషాదంబు గూర్పఁగలుగుట నీకి
త్తరుణమున; నానిమిత్తము, పరితాపము నొందనేల? పలువురు నవ్వన్. ౨౫౯
క. అనియంటిఁగాని వేఱొక, పని సాధింపంగ నిన్నుఁ బనుచుటకై నే
మునివర! పలుకనుజుమ్మీ, యనుమానము వీడు మింకనైన మనమున్. ౨౬౦
చ. మఱియొకమాట చెప్పెదను మానసమందుఁ దలంపు మీవునుం
డెఱవలె హేతుభూతలు విధిప్రతిపాదిత ధర్మరాజికె
త్తఱినయినన్ నిజం బిది నిదాన మిదంచు నెఱింగియుండి నీ
వఱిముఱి దానిమార్పఁదగు నట్టిప్రయత్నముఁ బూను టేటికో. ౨౬౧
చ. తరువుల కెట్లొ మూలములు తావలముల్ నిలువంగ నట్టులే
తరుణులు ధర్మసంతతిని దారె ప్రధానలు నిల్పఁ గావునం
బురుషులు వారిచిత్తములఁ బూనఁగరాదు మరల్ప శాశ్వతా
చరణములోఁ గదా దివిజసంయమి! ధర్మము లెల్లతావులన్. ౨౬౨
చ. మనమునఁ గోరికొన్నయది మానిని యొక్కనిఁ దృఢంబుగాఁ
దన కతఁడే ప్రియుండనుచు ధర్మమునం బరికింప వాఁడె య
వ్వనితకు నాథుఁడౌ మఱొకవాంఛను దద్విషయంబునందుఁబూ
నినయెడ దాని [1]నిత్వరిగ నిర్మలచిత్తులు పల్కుదుర్గదా. ౨౬౩
చ త్రికరణశుద్ధిగా నెవని ధీకమలంబున నిల్పి భర్తయా
సుకృతి యితండె నా కనుచుఁ జొక్కపుఁబ్రీతిఁ దదేకదీక్షతో
నొకట సుఖింపఁగోరు నల యోషను వానిని మాని యింక వే
ఱొకని వరింప నూల్కొలుపు నుద్ధతు మెత్తురె ధీరు లెందునేన్. ౨౬౪
చ. ఇతరులు చేయుపాపముల నెంతయుఁ బూనిక నాపఁ జూచుటే
హితమగుఁగాని మంచిపని యిద్ది యటంచు నొనర్చుచుండ దు
ర్మతిఁగొని దానిమాన్పి తమమంచికినై దురితంబుచేయు ప
ద్ధతి నడిపింపఁ బూనుటది దారుణకార్యముగాదె నారదా! ౨౬౫

1 ఇత్వరి = కులట.

ఉ. మానినులెల్ల ధర్మహితమార్గములన్ నడిపించి బాలురన్
మానితశీలసంపదల మానకయుండఁగ దిద్దుచుండు రా
పూనిక మెచ్చఁగాఁ దగును బో విరిబోఁడుల నట్టివారి నీ
వే నయదూర వర్త్మమున నెట్టులు వర్తిలఁజేయఁ బూనితో. ౨౬౬

ఉ. చిత్తమె శుద్ధమై యలరఁ జెప్పెడిదే మిఁక నెల్ల కర్మముల్
సత్తపముల్ ఫలించునటు సాధుఫలంబుల నీయఁజాలు నా
యుత్తమచిత్తముం గలఁచి యొప్పువొఱంగఁగఁ జేయఁబూని త్రి
విత్తజి నిద్ది మంచిదగునే యొకమాఱు దలంచి చూడుమా. ౨౬౭

ఉ. గౌరి తలంచినట్టిపనిఁ గాదని తన్మతి మార్పఁజూచి తో
నారద! యిద్ది పాపమె యనంజనుఁగాదె సమస్తధర్మముల్
భూరుహమెట్లు మూలములఁ బొల్చునొ యట్టులె యంగనామణీ
సారసమాశ్రయంబున నెసంగును దానిఁ దలంప వక్కటా! ౨౬౮

ఉ. స్త్రీలు కువృత్తలైనఁ గులశీలములెల్ల నడంగు ధర్మమే
మూలనొ డాఁగియుండు నఘముల్ తలలెత్తును వంశగౌరవం
బోలి నశించు శ్రాద్ధవిధు లొయ్యన బ్రుంగును గావునం గుల
స్త్రీలను మన్ననం దనుపఁ జెల్లును లోకహితార్థమై మునీ! ౨౬౯

ఉ. సారసనేత్ర యొర్తుక యశాస్త్రపథంబున సంచరింపఁగాఁ
గోరికనొంద నట్టితతిఁ గొంకక యాసుదతిన్ మరల్పఁగాఁ
గోరఁగనౌను గాని యఘకూటమునం దిరుగంగఁజేయు వాం
ఛారతి నొందనౌనె యది సాధుహితంబగునే తలంపఁగన్. ౨౭౦

మ. కనుకన్ నీ విపు డెంచినట్టిపని యొక్కాలంబునందైన స
జ్జనదూష్యంబగు నట్టిదే యగు నదేచందంబునం జూచినన్
మునివర్యా! యిఁకనైన మానుము తపంబున్ బూన్కి వెచ్చించి యై
నను నీపట్టును దీర్పనేల? యిటు చింతం బూనఁగా నేటికో. ౨౭౧

మ. సురమౌనీంద్ర! హితోపదేశ మిటులేఁ జొక్కింపఁ బ్రీతిం బొన
ర్ప రయంబొప్పఁగ వేఱుగాఁ దలఁచి కార్యం బిట్లు భగ్నంబు చే
సె రమానాథుఁ డటంచు నెంచకుము; నీచిత్తం బదెబ్బంగిగాఁ
జరియింపం దలపోయు నట్టులె ప్రతిజ్ఞం జెల్లఁగాఁ జేయుమీ. ౨౭౨

మ. నిను నిందింపఁగఁ బూనియేని పని దీనిన్ సాగకుండంగఁ జే
యను బూన్కింగనియేని యిట్లనను నీయాత్మన్ నితాంతంబు పొ
ల్చినవాంఛం దలపోసినాఁడ నదియున్ సిద్ధించునో లేదొ యే
ల్లని యిట్లాడితి నైన నీదగుమహాయత్నంబు సిద్ధించునేన్. ౨౭౩

మ. మదిమోదంబును బొందువాఁడ దివిషన్మౌనీంద్ర! శ్రీకంఠుఁ డా
ముదితం గోరునయేని నీదుజతనంబుల్ వ్యర్థముల్ గాకయుం
డఁ దగన్ జేయఁగఁ బూనునట్టిరగు దిట్టల్ లోకజాలంబునన్
వెదుకం గన్పడువారె నీవె చెప్పుమా వేమాట లింకేటికిన్. ౨౭౪

మ. కరమందున్ భయకృత్త్రిశూలము మహోగ్రజ్వాలలం బొల్చుదు
ర్భరవైశ్వానరరూప నేత్ర మలికన్ భాసిల్లఁగా నిల్చునే
హరుఁ డీలోకములందు శూరుఁ డెవఁడేనైనన్ దదగ్రస్థలిన్
దరముం బొందక నిల్వఁజాలునె మనస్స్థైర్యంబు చెల్వారఁగన్. ౨౭౫

తే. అమ్మహాదేవునకుఁ గోప మంకురింప, కుండ నీయత్నమును మానుమో సురర్షి!
హరునకీవార్త తెలియదంచనెదునూహ, కలుగునే నొనరింపుమా కార్యమెలమి.

ఆ. శంకరునకుఁ గోప మంకురింపకయుండఁ, జేయవలయు నీకు నుచిత మనియెది
మదికిఁ దోఁచునట్లొ సుదతి యామెయు నీదు, జతనమునకు లొంగు గతిని బూన్కి.

ఆ. మఱియు నొక్కమాట మానీంద్ర! యడిగెదఁ గన్నె శివుని గోరె నన్నమాట
వింటి గాదె యట్లె విశ్వేశ్వరుఁడు గౌరిఁ, గోరినాఁడె తెలుపుమా రయమున.

తే. వార లిరువు రొండొరులను గోరికొన్న, యట్టులేనైన నీమహాయత్న మెల్ల
నిష్ఫలంబగుటయె కాక దుష్ఫలంబు, నొసఁగుఁజుమ్మిది నిశ్చయమో మునీంద్ర!

ఆ. లోకజనకు లనఁగఁ బ్రాకటవిఖ్యాతి
నొందియుందు రిర్వు రొక్క కార
ణమునఁ దుహినగిరితనయ యనఁబడు నామె
యిది రహస్యమనుచు నెఱుఁగవలయు. ౨౮౦

క. ఆవిషయం బిపు డేటికి, నీవలనం గొఱఁత లేక నెఱి ఫలముగనన్
దేవముని! జతనంబుం, గావింపుము దైవకృపయె కల్గిన సాగున్. ౨౮౧

క. పౌరుషము ఫలించును జగ, దారాధ్యుని కరుణ సాయమైన నదియు నే
కారణమునఁ బొసఁగద, యే రయమున నడఁగు నుంతయే ఫల మెడలన్. ౨౮౨

క. దైవము పౌరుషమును స, ద్భావంబులఁ గూడఁ గార్యఫలములు పొడమున్
దేవముని! యారెంటను, దైవమె యధికం బటండ్రు తత్త్వవిదగ్ర్యుల్. ౨౮౩

క. ఆకారణమును మది నిడి, యీకార్యము సాగునట్లు లీవు జతనమున్
వే కావింపుము దైవము, నీకుం దోడ్పడ ఫలించు నిజము మునీంద్రా! ౨౮౪

క. చిత్తసమున్నతిఁ గైకొన, కిత్తఱి దైవమునె నమ్మి యేను నిమిత్తం
బుత్తమమెయైన జతనం, బత్తుంగాక ఫలమనుచు నాత్మఁ దలఁపుమా. ౨౮౫

క. నాతప మనుపెన్నిధి యిది, యేతలఁపును గాని యద్ది యెట్టిదెయైనన్
బ్రీతిఫలింపఁగ నొనరుచు, నేతీరుననైన ననెదు నీగర్వంబున్. ౨౮౬

ఉ. చిత్తమునందుఁ జేర్చకుము ॥ సిద్ధతపఃఫల మెల్లదానిచే
నుత్తలపాటుగాంచి మఱియొక్కఫలంబు నొసంగఁజాలకే
యత్తఱినే యడంగు ననియాత్మ నెఱుంగుము; కార్యజాల మా
యుత్తమకర్మమూలమున ॥ నొప్పి ఫలించు నటంచు నమ్ముమా. ౨౮౭

ఉ. నేను నిమిత్తమాత్రమె యనిందృపుఁగర్మమె సత్ఫలంబు నీ
నౌను సమర్థ మంచుఁ దనయాత్మను నమ్మునతండె కార్యసం
తానము సాగఁజేయు నని ॥ తత్త్వవిదుల్ పలుకంగ నెప్పుడే
మౌని! వినంగలేదె యదె ॥ మామకవాక్య మటంచు నెన్నుమా. ౨౮౮

శా. కాలం బింతకు మూలహేతువగు నొక్కం బిద్ది మానీశ్వరా!
యాలస్యం బిఁకనేల నాదగువివాహంబందు నీవింతకే
చాలంగా శ్రమ మూనినాఁడవని నాస్వాంతంబు చింతించు నిం
కేలాపల్కులు కార్యసిద్ధియగు నోల్లే సల్ప నల్లెన్నుమా. ౨౮౯

శా. పూనంగాఁ దగ దెట్టికార్యమయినన్ ॥ బుద్ధిన్ విచారించియే
తానుం బూనినకార్యమున్ వదలఁగా ॥ ధర్మంబెకా దెట్టులే
యైనన్ దాని ఫలింపఁజేయఁదగు నం ॥ చార్యోత్తముల్ పల్కుచుం
డ్రీనీతిన్ విడనాడరాదుగద మానీశా! య దెబ్బంగులన్. ౨౯౦

శా. నామర్యాదను గావఁగాఁదగును దానన్ నీదువిఖ్యాతి యా
భూమిన్ స్వర్గఫణీంద్రలోకములఁ బెంపుంగాంచి వర్ధిల్లు నీ
కామం బద్దియె కాదె వేఱొకగతిం ॥ గార్యంబు పాడైన న
న్నేమాన్యుల్ దలపోయ రద్ది నిజ మం ॥ చెన్నందగున్ నారదా! ౨౯౧

శా. ఈవింకం దుహినాద్రికేగి యలభూభృన్మౌళిజా మానసం
బేవింతల్ గనఁజేయుచుండునో యదే ॥ వృత్తాంత మాలింపనే
దేవుం బెండిలియాడ నన్విహము నేతీర్మానముం జేసి సం
భావింపం దలపోయుచుండునొక్కొ తత్త్వం బెల్లనున్ శ్రద్ధతోన్. ౨౯౨

శా. తల్లిం దండ్రిని దత్సఖీగణము నేతత్స్వత్వమున్ బల్క నే
సల్లాపంబులఁ గోరఁగాఁదగునో యాచందంబునం గోరి వా
రెల్లం జెప్పెడివాక్కులన్ విని తదీయేష్టంబ దుద్వాహసం
పల్లాభప్రదమేని రక్షిచటికిన్ ॥ భద్రంబు చేకూర్చఁగన్. ౨౯౩

సింహరేఖ:—

దేవమౌని యాపురంధ్రీ!, భావ మించు కంతయైనన్
భావుకంబుఁగూర్ప కుండన్, బోవు నంచు నీకుఁదోఁపన్. ౨౯౪

క. ననుఁ జూడఁగరాక తపో, వనమునకుం బొమ్ము పిదప ॥ వాంఛ గలిగినన్
నినుఁ జూడ నేనె వచ్చెద, ననుఘ్మానఘుమౌని యరుగుమం చాడుటయున్.

క. ఆమాటలు చెవినాట ని, కామము వగ గ్రమ్ముకొనఁగఁ గదలమెదలఁగా
నేమాడ్కిఁ జాల కమ్ముని, భూమీశుఁడు ప్రస్తరంబుఁ బోల్కిన్ నిలిచెన్. ౨౯౬

సీ. మనసు చింతార్ణవమగ్నమై యుండుటఁ గన్నులు శ్రీహరిఁ గానవయ్యె
నేమిచేయఁగ వచ్చు నిఁక నని తోఁపమి నాలుక మాటాడుజోలి మాలె
నుత్సాహమను వస్తువురుగతి నెటొపోవఁ దనువెల్ల నిస్సారతన్ వడంకె
నపరాధసాధ్వసం బంతటఁ గ్రమ్ముట శ్రవణమ్ము లెది వినఁజాల వయ్యె

ఆ. నొక్కదాని వెనుక నొకటిగ జ్ఞానకర్మేంద్రియములు స్వస్వవృత్తి మాన
స్థాణువె యిది యనఁగఁ జాలె నమ్మునితను, వచ్చెరువుగఁ బంకజాక్షునెదుట.

ఉ. కారణ మేమొ కాని మునికాంతునికన్నులు మాత్ర మశ్రువుల్
సారెకుసారెకున్ వెడలు చందముఁ గన్పడఁ జేయుచున్ మహా
భారదృషత్తుగా దొకయవస్థను బొందిన పంచభూత సం
చారముగల్గు వస్తువె నిజం బిదియం చెఱిఁగించె నయ్యెడన్. ౨౯౮

చ. తనువు గలట్టివారలకుఁ దప్పక కల్గెడు ఖేదమోదముల్
వనరుహసూతియైన నిటువంటివి కల్గకయుండ శక్తిమెం
పున నొనరింప లేఁ డఁట ప్రభుండ నొనర్పఁగ నట్లనంగ నే
ర్చిన పురుషుండు గన్పడునె సృష్టి నదెందు నదెట్లు చూచినన్. ౨౯౯

ఉ. అట్టు లమర్త్యమాని దురితాంతమునన్ ఫలమందు మూర్ఖ న
ట్లట్టులుచూచినం దెరువు నించుకయేఁ దెలియంగఁజాల క
ప్పట్టున నార్తినొందుటలు పద్మదళాక్షుఁడు చూచి యద్దిరే
యిట్టిమహాత్ముఁ డిట్లువెత లియ్యెడ నొందుట లెన్నఁ జోద్యమా. ౩౦౦

చ. ఇతరుల కెన్నొ ధర్మము లహీనపుఁగర్మగతుల్ శ్రుతీరితా
ప్రతిహతభంగులం బలుకుప్రౌఢుఁ డితం డగుఁగాదె పూర్వ మీ
వితమున నాత్మకార్యమున వేఱేఁడియై తనకృత్య మెద్దియో
మఱిఁ దలపోయలేక యిటు మ్రాన్పడియుండెడు నార్తుఁడై కడున్. ౩౦౧

చ. పరులకు ధర్మముల్ తెలుపుపట్టులఁ బాండితి యబ్బియుండు నె
ల్లరకును భూరిధర్మతతులన్ బరికించి తదుక్తరీతి నా
చరణమునందుఁ బాండితి యొసంగుట కొందఱకే పొసంగు నా
వరమతులే మహాత్ములనువా రని శాస్త్రము లెల్లఁ దెల్పెడున్. ౩౦౨

చ. ఇతరులఁ జేయఁబూనిచి తొదిద్ధపథంబునఁ దారు వర్తిలన్
మతిగొన కుండువారె కృపమాలిన పండితమానులంచు శా
స్త్రతతి వచించు సజ్జనులు తా రెటుతెల్పుదురో యొనర్తు ర
వ్వితమునఁ గర్మపద్ధతుల విశ్వమునం దలవారె సద్గురుల్. ౩౦౩

ఆ. పశ్యతోహరు లనఁబడువారు తమనుడి, యొరులకే యటంచు నూహచేయు
వార లగుదు రిద్ది నారదమునియందు, నన్వయింపఁగఁ దగు నంచుఁ దోఁచు

చ. కలహము లెన్నియో కలుగఁగా నొనరించి హితంబు దాననే
కలుగఁగఁ జేసి దేవమునికాంతుల మెప్పును గన్నప్రోడ యి
ట్లలవునఁ జిక్కి భ్రాంతుఁడయె నక్కట! యింకఁ బరీక్షయేల యి
మ్ములఁ బురికొల్పి యెంతొ తమిఁ బొందఁగఁ జేసి పరీక్ష చేసెదన్. 307

ఉ. అత్తఱి నేని తత్త్వ మిది యౌ నని యెంచఁగఁ జాలఁడేని త
చ్చిత్తము దీర్పరాని వగచింతలవంతలఁ గుందఁ జేసి యా
యుత్తలపాటుమూలమున నుత్తమమార్గముఁ గాంచఁజాలు స
చ్చిత్తము జ్ఞానదృష్టియు విచిత్ర మనందగుదాని నిచ్చెదన్. 308

ఉ. నాపదపంకజద్వయ మనారతముం దమిఁ గొల్చు నీతఁడే
యీపగిదిన్ మహాజ్ఞత నిఁకేగతి నుండిన దుర్యశంబు నా
కే పలువుంద్రు, గల్గునటు లెన్నొ విధంబులఁ బల్కుచుంద్రు గా
యాపలుకుల్ వినందగునె యార్తిని భక్తుఁడు పొంద నర్హుఁడే. 309

ఉ. ఈతఁడు నీటిఁ బాసి విధి నెంతయుఁ బూనిక చేసినట్టిదా
నాతప మెల్ల నిప్పునికి నారయలేక వ్యయింపఁజూచె ని
ట్లీతఁడు బల్మిఁ బార్వతిని నెల్లవిధంబుల మార్పునొందఁగాఁ
జేఁతయె గర్వముం దెలుపుఁ జెల్లునె యియ్యది మాని కెత్తఱిన్. 310

ఉ. ఈగరువంబు చేతనె యహీనతపోధన మెల్లఁ బాడగున్
సాగదు మానివాంఛ యిది సాధుపథంబును గాదు గాన నిం
కేగతి నైన నీతని నిరీహునిఁ జేయుట నాదుకృత్యమే
యాఁగద యట్లొనర్పఁగఁ బ్రయత్న మొనర్చెద నెల్లభంగులన్. 311

ఉ. మద మడఁగంగ నొక్కటియె మార్గము కన్పడెడుం బరాభవం
బు దొలుతఁ గల్గినన్ బిదపఁ బోవుఁ దనంతన యమ్మదంబు దా
నఁ దగును జిత్తశాంతి యదె నాపదపంకజసేవకున్ ఫలం
బది స్థిరతం గనందగినయట్టి పథంబున వీనిఁ ద్రిప్పెదన్. 312

చ. అనుచుఁ దలంచుచున్ వనరుహాక్షుఁడు సుస్మిత మాస్యపంకజం
బున నటియింప నిట్లనియెఁ బూజ్యతమా! మది నేమియెంచితో
కనుఁగొన నెట్లుశక్య మగు గాఢముదబ్ధినిమగ్న చిత్తతం
దనరినయట్లు తెల్లమగు దానివిధంబు నెఱుంగఁ జెప్పుమా. 313

క. నీవనుభవించు సంతస, మీవిష్ణువె యనుభవించు నెన్న నభేదం
బే వఱలు మనకు నిరువుర, కీవిషయం బెఱుఁగుదీవె యెన్నోగతులన్. 314

క. అనుమాన మేల నీ నెమ్మనమున నిపు డేమితోఁచి మాటాడకయుం
డినయట్లు చేసెనో దా,నిని దెల్పుమ వీనులార నేను వినియెదన్. ౩౧౩

క. నీపూనిన కార్యం బది, యేపట్టునఁగాని వ్యర్థ మేల యగు నదే
నాపట్టిన కార్యము కా, దా పాడుగు నేని ఖ్యాతి యడఁగుం గాదే. ౩౧౪

మ. కనుకన్ నీవొనరింప దీక్షఁగొను నక్కార్యంబు నాత్మైకశ
క్తిని సాధింపఁగ నేఁ దలంతు నెపుడున్ ధీరుండవై నిల్వుమా
పనియుం దానె తనంత సాగు దివిషత్పాలైకయోగ్యంబుగాఁ
గనఁగాఁ జాలుదు వీవె యచ్చెరువు గల్గన్ దాపసుల్ మెచ్చఁగన్. ౩౧౫

శా. ఎన్నో దుర్ఘటకార్యముల్ మఱొక రేమేఁ దోడ్పడం బూని రా
కున్నన్ నీవె స్వకీయసత్యవిలస ద్యోగైకశక్తిన్ బొన
ర్పన్నే నే కనులారఁ గాంచనొకొ దేవవ్రాతముల్ మెచ్చవో
యన్నా! నీవలనం గదా దివిషదోఘార్తుల్ కడున్ మాయుటల్. ౩౧౬

శా. ఆనీ విప్పుడు లేనిపోనివెత నిట్లార్తింబడం గారణం
బే నింతే నెఱుఁగంగఁజాల కిట నిన్నే నిట్లు ప్రశ్నింపఁగాఁ
బూనంగావలసెన్ ద్వదాశయము లేపోల్కిం బ్రవర్తించెనో
వానిం దెల్పుము కార్యసిద్ధియగు నవ్వార్తం ద్వరం దెల్పెదన్. ౩౧౭

చ. మునివర! యొక్కమాట మునుముందుగఁ దెల్పెద నద్ది నీవెఱిం
గినయదె యైనఁ గార్యభరకీర్ణమనస్కుఁడవౌట విస్మృతిం
గనితివొ యేమొ యన్నిఁటను గర్మము దొడ్డది దాని త్రిప్పులం
గొనక ప్రవృత్తి సల్పుటకుఁ గొంకనియాతఁడు లేఁడు సృష్టిలోన్. ౩౧౮

శా. ఏయే కాలమునందు నెవ్వ రెవ రేయేరీతులన్ శర్మముం
గాయక్లేశము నొందఁగాఁ దగుదురో కర్మంబె యవ్వారి న
ట్లాయారీతుల వానిఁ బొందఁదగు నట్లాత్మీయశక్త్యున్నతిన్
జేయున్ దైవమనన్ నిమిత్తమె సుమీ సిద్ధాంతమే యిద్దియా. ౩౧౯

చ. కనుకఁ బ్రయత్నమే మనదిగాఁ దగుఁ దత్ఫల మబ్బఁజేయున
ప్పని యలకర్మరూపిణిగ భాసిలు నాదిమశక్తిదే యగున్
మనజతనంబు పండునొ క్రమంబునఁ బండినయట్టులుండి యుం
తన ఫలియింపకుండునొ నితాంతము నమ్మఁగరాదు నారదా! ౩౨౦

చ. పురుషుఁడు కార్యభారమును బూనినయప్పుడె తత్ఫలంబదె
వ్వరుసనొ కల్గినం గలుగు వమ్మయిపోయినఁ బోవు నంచు సు
స్థిరమతి నిశ్చయించుకొని తేఁకువఁ బూనిన దుఃఖమొందకే
పరమసుఖంబు గాంచు నిది పథ్యముగాఁ దలపోయుమా మదిన్. ౩౨౧

చ. హితము మదర్థమై తపము నే వ్యయమొప్పఁగఁ జేసియైన లో
కతతులు మెచ్చఁ జేయుటకుఁ గా జతనం బొనరించు నీకు దే
వతలు సహాయభూతు లగువార లటంచు వచింపనేల నీ
మతి యిటు కాతరంబగుటమాత్రము చిత్రముగాఁగఁ దోఁచెడున్. ౩౨౨

ఉ. జ్ఞానులలోన నుత్తముఁ డెసంగుతపస్విలలోన మేటి ప్ర
జ్ఞానిధులందు నగ్రగణనంబున కర్హుఁడు యోగివర్యసం
తానమునం గనిష్ఠిక సతంబును లెక్కిడనొందఁ జాలువాఁ
డౌను సురర్షి యన్న నుతి నందినవాఁడవుగావె నీవనన్. ౩౨౩

చ. కలహము లన్న పేరున జగంబులఁ గ్రాలెడు సాధురాజికిం
గలుగఁగనున్న కష్టములఁ గన్పడనీయక పాఱఁదోలు ని
స్తులమహిమాన్వితుండవు వసుప్రముఖాఖిలదేవవారముల్
దలఁతురు నిన్నె యెల్లపుడు తమ్మొగిఁ గాచినధర్మమూర్తిగాన్. ౩౨౪

ఉ. అట్టిడవైననీ విపు డహార్యమనస్స్థిరతాధనంబుఁ బో
దట్టి యపారదైన్యమునఁ దత్తఱమందుచు నిట్టులుండ నేఁ
డెట్టిమహాపదల్ గలిగె నెట్టులువాపఁగవచ్చు నంచు లో
గుట్టు లెఱుంగరామి వగఁగుందెదు నామది యేమిచెప్పుదున్. ౩౨౫

ఉ. చేసినయత్న మించుకయు సిద్ధినిగాంచకపోయె నన్నయా
యాసమునన్ మొగంబు చెలువారకయున్నదొ వేఱుకారణం
బో సురమౌనివర్య! యిట నొక్కలవంబును దాఁపకుండ సం
త్రాసముమాని తెల్పుమ యెదంగలభావము సత్వరంబుగన్. ౩౨౬

చ. అది నెఱవేఱుమార్గముల నన్నివిధంబుల నిశ్చయించి నీ
మది కుతుకంబునొంద ననుమానము లన్నియు వీడిపోవ నీ
యదనునఁ దెల్పువాఁడఁ ద్రిదశావళి నీవెటుచెప్పినన్ ముదం
బొదవఁగ నట్లుచేయఁ దల లొగ్గఁగఁ జేసెద నేర్పుమీఱఁగన్. ౩౨౭

చ. అని యనురాగ ముట్టిపడునట్లు వచించిన నానుడుల్ మనం
బును శ్రుతిరంధ్రమూలమునఁ బూతసుధారసధారలట్లు చ
య్యనఁ బరితాపహీనమగు నట్లొనరించిన నించుకంత తె
ల్వినిగని మ్రోలనున్న యలవెన్నునిఁ గాంచి గతాభిమానుఁడై. ౩౨౮

ఉ. విన్నఁదనంబు మోమునకు వింతవికారముఁ గూర్ప శీర్షముం
గ్రన్నన వంచి విష్ణుపదకంజములం దనచూడ్కినిల్పి తాఁ
బన్నినయట్టి పన్నుగడ బైటపడెంగద యేమిచేయనో
నన్నభయంబు పైకొనఁగ నార్తశరణ్యుఁడు వెన్నుఁ డిత్తఱిన్. ౩౨౯

మ. ననుఁ గాపాడుత సుంతయేని మదిలో । నాతప్పులన్ వీని నె
ల్లను లెక్కింపక కార్యసిద్ధియగు సల్లాపంబులన్ జేసెఁ గా
వున భీతిం బొరయంగ నేల కపటంబుం బూని సర్వజ్ఞు చెం
తను వర్తించుటకంటె నొక్కయపరాధం బుండునే యెందునే. ౩౩౦

మ. అభయం బిచ్చెఁ దనంతనే సకలలోకారాధ్యుఁ డా విష్ణువి
ప్రభు వింకన్ భయమేది కార్యమును దీర్పం బూనుదున్ స్వేచ్ఛఁగా
నిభరాడ్గామిని మంజుచిత్తగతమాయావృత్తిన్ మరల్తుం దపో
విభవం బింత కొఱంతగాంచనివిధిన్ । విశ్వేశునాజ్ఞం ద్వరన్. ౩౩౧

మ. అని యోజించి జగత్పతిం గనఁగ నాస్యం బింత పైకెత్తి యి
ట్లను దేవా! చపలత్వమూని యపరాధాళిం బొనర్పంగ నెం
చిననాతప్పుల సైచితీవు కరుణన్ । సిద్ధించి నట్లేకదా
పనులెల్లన్ సెలవైనఁ బోయెదఁ గనం బ్రాలేయశైలాధిపున్. ౩౩౨

మ. అతఁడీపాటికె పుత్త్రికాహృదయ మత్యంతంబు మార్పంగనన్
జతనంబుం బొనరించియుండును వయస్యల్ నిత్యమున్ దావకా
ప్రతిమైశ్వర్య విచిత్రచర్యల నుతింపన్ భావముల్ మాఱు ట
ద్భుతమే నీమహిమాళి యెన్నఁదరమే । భోగీంద్రతల్పా! హరీ! ౩౩౩

ఉ. నేనట కేగినంతటనె । నెమ్మిని బార్వతి నీదురాకకై
మానస మాదృతింబొదల । మంజులతావకరూపచిహ్నమున్
బూని యొకర్తుకే తనదు । పూనికమానినయట్లు తెల్పఁగాఁ
దా నొకసల్లతోదపసితంబున నుండు నటంచు నెంచెదన్. ౩౩౪

ఉ. అచ్చటివార్త సుంత హృదయంబునఁ దోఁచిన నిప్పు డేనుబో
నిచ్చ చెలంగుఁ గార్య మిఁక । నెల్లవిధంబుల సాగు సంతసం
బెచ్చఁగఁ బంకజాక్షు సెలవిమ్ము బిరాన చనంగ నామదిన్
ముచ్చట గాంచుచున్నయది । మూరుత మెప్పుడో నిశ్చయింపనా. ౩౩౫

చ. అని త్వరఁబూని యామహతి । నచ్చటనే యిడిపోవు విస్మృతిం
గను సురమౌనిఁ గాంచి మురఘుస్మరుఁడున్ దరహాసచంద్రికల్
మునిపయిఁ బర్వ నిట్లనియె । మూరుత మెన్నఁడో నిశ్చయించి వే
పనుపుము దూత నొక్కనిని । బంతము చెల్లినయట్లె యెంచెదన్. ౩౩౬

చ. పలుమఱు నీవువచ్చుట నిబద్ధిగఁ జెప్పెద నామనంబునం
గలిగెడు ఖేద మింత యనఁగాఁ దగకుండు నదేటి కిట్టులీ
వలసటనొంద దూత యొకఁ । డచ్చటివార్తలఁ దెల్పఁజాలదే
కలుగునె ఖేద మింతయునఁ । గాని మనంబున నీకు నాకునున్. ౩౩౭

శా. ఈనాఁడో సుముహూర్త మప్పటికి నేయే పెండ్లిసంబారముల్
దేనో వాని గ్రహించి మిత్రవితతుల్ ధీమద్వరుల్ బంధుసం
తానంబుల్ తమి వెంటరాఁ గదలి యోనారాయణా! రమ్మనం
గా నే రానొకో యిన్నిసార్లు తిరుగంగా నేల మౌనీశ్వరా! ౩౩౮

మ. పలుకుల్ వేయు నిఁకేల వేగచని యొప్పద్మాక్షిదో నాశయం
బెలమిం గాంచిన చర్యలన్ నుడులఁ గాదే నిశ్చయింపంగనౌఁ
దెలియంగాఁదగు నట్లె నీమదికి సంతృప్తిం గడుంగూర్చునేఁ
దెలుపంగాఁదగు వేఱుగానయిన నింతిన్ మాను టొప్పుంగదా. ౩౩౯

ఉ. నామదిఁ దోఁచినట్టులుగ నారద! నీ కెఱిఁగించినాఁడ నిం
కేమి వచింపనౌ నెఱుఁగు దీవె సమస్తము నెల్లవెంటలన్
గామిని మానసం బెఱిఁగి కార్యముఁ దీర్పుము నానిమిత్తమై
సామముమాని భేదమునఁ జక్కఁగఁ గార్యముఁ దీర్ప మానుమా. ౩౪౦

క. సీమంతినిదౌ చిత్తము, కోమలముసుమీ రవంత కొదువఁగఁ దోఁపన్
గా మాఱుచుండుఁ గావున, నోమునివర! చక్కఁగఁ దెలియుము నేర్పుమెయిన్.

మ. హిమభూభృద్వరపుత్త్రి పాండితిన దెంతే వాసిగన్నట్టి ప్రౌ
ఢ మునీ! తన్మహిమంబు సుంత వినినాఁడం బూర్వ మెవ్వారొ చె
ప్ప మహాయోగవిభూతిఁ గాంచి మునిభూపశ్రేణి వర్ణింపఁ గీ
ర్తిమనుంగాంచిన సాధుశీలయఁట బుద్ధిం జక్క యోజింపుమా. ౩౪౨

శా. నాయందుంగల ప్రీతిపెంపున లసన్నారీమణిన్ బార్వతిన్
మాయారూపిణిగా నెఱుంగక వచోమాధుర్య మేపారఁగా
నేయత్నంబుననైన లోఁబఱుప నీవేమేని యోజింతువో
క్కో యాయూహలు నిష్ఫలంబులగుఁ జుమ్మోనారదా! నమ్ముమా. ౩౪౩

క. నామాట లివ్వినిగమ, స్తోమములుగ నమ్మి పోయి సుంతయు మదిలో
నేమఱుపాటొందక యా, హైమవతీభావ మెదియొ యరయుము మౌనీ.

క. జననీజనక వయస్యల, యనూనహితవాక్యతతుల నాలించి మనం
బును మార్చుకొనియె యుండెడు, నని తోఁచెడు నట్టులైన నతివేగముగన్.

క. దూతముఖంబున మూరుత, మేతఱి యుక్తంబటంచు నెల్లసుధాంధో
వ్రాతములకుఁ దోఁచునో నీ, వాతఱి నంగీకరించి యాశుభవార్తన్. ౩౪౬

క. నాకుం దెలియంజేసిన, వే కదలి ముహూర్తమునకు విబుధవరులతో
లోకేశప్రముఖులతో, నీకడ కేతెంతు సురమునిప్రవర! తమిన్. ౩౪౭

తే. పెండ్లిపెద్దవు నీవౌటఁ బ్రీతిమెఱయ, నెట్లు చేయంగఁ బనుతువో యెల్లవిబుధు
లట్లె చేయంగఁ దలలొగ్గి యర్హరీతి, వర్తిలుదు రెల్లభంగుల భక్తులగుట,

క. చను మిఁక వేగమ తుహినా,ద్రిని గనఁగా నీదుదూత । తెచ్చినవా ర్తల్
ననుఁగొని రానోపును నిలు,పునుజుమ్మీ నాయదృష్ట।మునుబట్టి మునీ! ౩౪౯

క. ఈసంతోషంబున మహా, తీసంజ్ఞికమై తనర్చు । దివ్యవిపంచిన్
బాసి చనునట్లు తోఁచెడి,నోసంయమివర్య! కోపు । మూనకు నాపైన్. ౩౫౦

ఆ. కార్యసిద్ధియగుత । గౌరీహృదాశయ, మంబుజాసనాదు । లాదరింపఁ
గా ఫలించుఁగాక । గరళకంఠుం డమ్మృ,తగళుఁ డగునుగాక।దైవకృపను. ౩౫౧

క. అనిపంచిన నిర్భరముద,మున మహతిన్ మీటుచున్ విభున్ శ్రీనాథున్
వనరుహనయనుం దలఁచుచుఁ, జనియెన్ దుహినాచలంబు । చక్కటి కెలమిన్.

క. పరమేశ్వరుండు శ్రీపతి, సురమునివిభ్రాంతి నెన్ను।చున్ గౌరీసుం
దరి దృఢతమ నియతికి న,చ్చెరు వందుచు నెమ్మదిన్ వసించెన్ బురినిన్. ౩౫౩

క. జ్ఞానము తపమ్ము యోగము, మానికి నొకయాఁడుదాని । మానసవృత్తిన్
బూని యెఱుంగం జేయం, గానీయవు తెల్వి దుష్ట । కాలబలమునన్. ౩౫౪

క. కాలమె యన్నిఁటికంటెన్, బోలం దలపోయఁ బ్రబల।ముగదా దానిం
బోలునది యొక్కఁడును లే,దేలోకమునందు దైవ।మే యదియగుటన్. ౩౫౫

క. దానికి నేనును శంకరుఁ, డానీరజసూతి లోంగి । యనువ ర్తింపన్
గా నీనారదుఁ డనఁగాఁ, దా నెంత మహ త్తరంబు । దాఁ గాల మగున్. ౩౫౬

క. అనియోజించుచుఁ గాఁగల, ఘనకార్యం బిట్టిదగును।గా యని తనలోఁ
గనికని యానందించుచు, వనరుహనయనుండు స్వీయ । భవనవరమునన్. ౩౫౭

క. దినములు పుచ్చుచు భ క్తుల, మనములఁ బరికించి వాని।మార్పులు చక్కం
గనుఁగొనుచుఁ దగినఫలముల, ననుకంపం గూర్చుచున్ మహా త్త్వము పొదలన్.

క. గోలోకంబునఁ గ్రీడా,జాలంబులఁ దేలుచున్ బ్ర।శాంతమె తనకుం
జాలినభూషణమై తగ, శ్రీలం దేలంగఁ దనదు।సేవకు లెల్లన్. ౩౫౯

క. అతులితవేదాంతౌఘ వి,హితనైజ మహ త్త్వ మెల్ల।యెడలన్ వెలుఁగన్
గృతలోకవితతిపాలన, హితుఁడై తనుఁదానె సతత । మెన్నుచు నుండెన్. ౩౬౦

ఆశ్వాసాంత్యము.

క. కరివరదవరద దుష్టా, శరనికరవిదారణైక । సంగతమోదా
కరుణాశరధీ కృతధీ, పరిహృతరిపువర్గ స్వవశ।పరిణతదుర్గా. ౩౬౧

ఉ. సర్వసుపర్వ మృత్యుకర । చండమహాద్యుతిమాలికావృతా
ఖర్వ దిగంతరాళ గురు।కాయ హలాహల పాన సమ్మదా
శర్వ సమ స్తభ క్తజన।సంతత శర్మద సద్వరప్రదా
గర్వితదైత్యవార పరి।కల్పిత నాశన ఫాలలోచనా. ౩౬౨

మణిగణనికరవృత్తము:—

పురహర భవహరశమునిజనవరదా
హరి శతధృతి హరిహయముఖవినుతా
పరమపురుషధృత శపదకమలయుగా
వరమతి విదిత విభవ, గురుకరుణా. 363

గద్యము. ఇది శ్రీమత్త్రిపురసుందరీ కరుణావాప్త గీర్వాణాంధ్రకవితాప్రాభవ, కాశ్యపాన్వయప్రభవ, శ్రీజనమంచి వంశాంబురాశికుముదినీమిత్ర, సుబ్రహ్మణ్యమనీషిపుత్త్ర, తాండవకృష్ణాపరాభిధేయ శేషాద్రినామధేయ నిర్మితంబైన సర్వమంగళాపరిణయంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

సర్వమంగళాపరిణయము

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీపతివాక్పతిపౌలో, మీపతిముఖ పూజ్యమాన । మృదుపదకమలా
శ్రీపతికృతనిజభక్తా, వ్యాపాదితదుర్జనా మహాదేవ! విభూ. ౧
వ. మహాప్రభూ! తరువాతివృత్తాంతం బవధరింపుము. ౨

హిమవన్నారదులు రహస్యముగ మాటలాడుట.

మ. కమలాక్షుం డిటుసాగనంప భగవత్కల్యాణగేయంబులన్
దమి యుప్పొంగఁగఁ బాడుచున్ మహతినాదైవాఱు విఖ్యాతిలో
కములంగాంచిన యవ్విపంచికయుఁ దద్గానక్రియాలోలుప
త్వముఁ గాంచం గమకించునట్లు విధిగాఁ । దంత్రీధ్వనిన్ దెల్పుచున్. 3
చ. మనసు లయైకపూర్ణమయి । మాధవునందె లయింప యోగవా
రినిధి మునుంగు యోగిపతిరీతిని నారదుఁ డొక్కచోఁ దనం
తన నిలుచున్ వియచ్చరవతంసు లిదేమని చోద్యమందుచుం
గనుఁగొనఁ గొంతసేపటికిఁ । గ్రమ్మఱఁ బోవు నభఃపథంబునన్. ౪
ఉ. తాళరవంబు వీణనినదంబునఁజేరుచు నొక్కనిస్వనం
బోలిఁ జెలంగుచందమున । నొప్పుచునుండఁగ నోంకృతిస్వరం
బే లలి మించె నిట్టు లనియెంచఁగ నిండె నభంబు నెల్లెడన్
వ్యాళములట్టె భోగతతు । లల్లన విప్పి వినంగఁబూనఁగన్. ౫
ఉ. ఎచ్చటినుండి తాఁ బయన । మెత్తెఁ జేసెనొ యెందుఁ జేరఁగా
నిచ్చ యొసంగునో తెలియనీయని గానరసప్రమోదతన్
సచ్చరితుండు నారదుఁడు । సత్పథమందుఁ జరించుచున్ మహీ
ధ్రోచ్చతటంబుఁ జేరె మది । నొప్పుతలంపులె మేను నీడ్వఁగన్. ౬
ఉ. కన్నులు మూసినన్ మనసు । గాంచుతలంపులె యెన్ని కన్నులో
యన్నటు లాశరీరము మహాజవమొప్పఁగఁ గోర్కెలెట్టితా
పు న్నెఱిఁ జేరఁగల్గునటు । పూనెనొ యచ్చటఁ జేర్చుచుండు యో
గోన్నతశక్తి యద్దియె మహోత్తమ మయ్యది యెన్నిచూచినన్. ౭

మ. అది లేకున్నయెడం బదద్వయము సత్త్వాధిక్యముంబట్టి పో
వఁదగుంగా యది యోగశక్తిమెయిఁ బోవంజాలిన ల్లెప్పు డొ
ప్పదు గమ్యస్థలసంప్రవేశ మన సంభావింపఁగా శంక కా
స్పదమే కానని యోగసత్త్వమన శ్రేష్ఠం బెందు యోజించినన్. ౮

చ. మనసున నీస్థలంబునకు మార్గమిదే చన నంచు నెంచి యో
గనిరతిఁ బూని కన్నులను గట్టిగమూసి పరేశుపాదముల్
గనుఁగొనుచున్నఁ జాలు క్షణకాలమునం దటఁ జేరియుండు దా
నినె వచియింత్రు పండితులు నిర్మలఖేచరినా సువిద్యగన్. ౯

ఉ. దానిబలంబునం జనియెఁ దా దివిషన్మునిపుంగవుండు శ్రీ
జానినిమిత్తమై గిరిజస్వాంతము మాఱియెయుండునం చొగిన్
మానసమందు నెంచుచు; క్షమాధరుఁ డమ్మునిరాకఁ గాంచి లో
నూనినయవ్విచార మపు డొక్క తెఱంగునఁ దోఁపకుండఁగన్. ౧౦

క. లేనిమహోత్సాహంబును, దా నూని కళత్రయుక్తిఁ దన్మౌనిఁ గనం
గా నేగి యాతిథేయము,చే నెంతయు గారవించి చేమోడ్పుతగన్. ౧౧

క. అమరర్షివర్య! మీయా, గమనము నే కోరుచుండఁ గా నిచ్చితి రీ
మముఁగనఁ గరుణన్ గావున, సమస్తకార్యములు సుఫలసహితములె యిఁకన్.

క. ఏకొఱఁతలు లేకుండఁగ, నే కార్యములెల్లఁ బండు నిఁక నను నూహల్
శ్రీకలిత భవాదృశముని, నాకేశాగమనమున మనమునం గల్గున్. ౧౩

క. తమ రిందుండి ప్రయాణము, కమలాక్షునికడకుఁ జేయఁగా సాగినచి
త్రము లిన్నియని వచింప వశమె నాబోంట్లకు మానసత్తమ యైనన్. ౧౪

క. సుంత వచించెద నాసుత, నెంతయు బోధించితిమి సమిహితభణితిన్
వింతగ మార్పంగనెఁ ద,త్స్వాంతము తమయాశిషముల బల మెట్టిదయో.

క. ఆవలకుఁ దల్లియును నే, నేవిధమున మాటలాడ నెంచి పిలిచినన్
దా విముఖియగుచు విను నిపు,డావిధమున సుంతమాఱనట్టులు తల్లిన్. ౧౬

క. ఏమి వచించిన వినుచున్, మోమున నొకవింతచెలువము పొదల నిలుచున్
గామిని దానం దోఁచెను, నామది నీయూహ మానినాయక! వింటే. ౧౭

క. ఐన నొకప్పుడు చేష్టలు, దానిన్ దొలఁగించుచుండుఁ దల్లియు సుతదౌ
మానసము నిట్టిదని యను, మానింపం జాల దెంతమాత్రం బైనన్. ౧౮

క. ఏదెట్టు లుండినన్ సుత, ఖేదము మానినవిధంబు కించిత్తుగ నా
కే దోఁచె నింక మీమది, కేది సమంచితమొ చేయుటెట్లో దానిన్. ౧౯

క. దానిం దలపోయుఁడు మీ, మానసమున కిష్టపడిన మంచిదె య దగున్
దానినె భగవద్వాక్యము, గా నెంతుం దలనుదాల్చి కడుఁదమిఁ గాంతున్.

చ. అనుటయు నెమ్మనంబు ప్రమదాంబుధిమున్గగ నచ్యుతోక్తి పం
డెనుగద యంచుఁ బల్కులు గణించుచు దానినె విశ్వసించుచున్
దనపని ముజ్జగంబుల నిరంతము కీర్తినొసంగఁజాలు నం
చును దలపోసి సుస్మితపుసొంపు మొగంబునఁ జిందులాడఁగన్. ౨౧

క. తానొకటి దలఁప దైవము, మానసమున వేఱొకండు ॥ మాటఁ దలంచెన్
నానుడి యిది నేటికి నిజమై నెగడె నటంచు నెంచి ॥ యల్లనఁ బలికెన్. ౨౨

శా. ఏమేమీ జనకోక్తులన్ వినఁగఁ దానెంచెంగదా నేటికం
చీమాటల్ శ్రుతులం బడన్ మన మదెంతేఁ జల్లనయ్యెంగదే
నామాటల్ భవదాత్మజాత కిపు డెన్నం దృప్తి నీఁజాలుటల్
క్షేమప్రాప్తికి హేతుభూతములెయౌఁ ॥ జెప్పంగనేలా యిఁకన్. ౨౩

క. పరమాత్మానుగ్రహ మిక్కరణిన్ ఫలియించె నిదియె కాదె యదృష్టం
బుపతర మని చెప్పంబడు, ధరణీధరవర్య! యేల ॥ తామస మింకన్. ౨౪

చ. త్వరపడి పెండ్లికిం దగిన ॥ వస్తుగణంబును గూర్పు నిర్జరో
త్కర మరుదేర వారల కగారవరంబుల నేర్పఱింపుమా
సరసిజసంభవాదులకు ॥ సౌధములన్ విడుదల్ ఘటింపు శ్రీ
వరునకు నుండనర్హ మగువస్త్వ మనుత్తమ మెంతొ పూనికన్. ౨౫

ఆ. సంఘటింపు మింక ॥ సన్ముహూర్తము సమీపమున నుండఁగలదుభాగ్యరేఖ
లుల్లసిల్లునట్టు ॥ లొప్పఁగాఁదగుఁ బెండ్లియత్న మనుచు నేల ॥ యనువదింప.

చ. త్రిజగములందు నిట్టిదగురీతిని బెండ్లియె సాగినట్లుగా
నిజముగ మే మెఱుంగ మని ॥ నిర్జరపత్నులు చెప్పుకొంచు నీ
దు జతనమున్ మదిన్ సతము ॥ తోఁచుచునుండఁగ మెచ్చుకొంచు నిం
క జరగునొక్కొ యిట్టి వనఁగాఁ దగులాగునఁ బెండ్లిచేయుమా. ౨౭

శా. నాకున్ లోకచయంబులందు యశ మెన్నంజాలున ట్లొప్పఁగా
నీకున్ శాశ్వతకీర్తి యబ్బునటు లానీరేజపత్త్రాక్షుఁ డెం
తో కారుణ్యముమీఱ నిన్ను మది నెన్నోరీతులన్ మెచ్చఁగా
శ్రీకంఠుం డిది యేమటంచు వెఱఁగుం ॥ జెందంగ నుద్వాహమున్. ౨౮

మ. ఒనరింపం దగు నించుకేఁ గొదువ యెట్లొప్పెంగదా యిందునం
చనుమానింపఁగనైనఁ జాలనటు లోయద్రీశ్వరా! పెండ్లిసే
యను బూనందగు నేను బాసటగఁ గార్యవ్రాతముం దీర్చెదన్
వనజాక్షుం గరుణింపఁజేయుమని నాభారంబుగా నమ్ముమా. ౨౯

చ. అని యిటు లాత్మసంభ్రమ మహార్యముగాఁ గనుపట్టఁ బల్కిన
మ్మునిఁగని యాహిమాచలవిభుం డెలనవ్వు నడంపఁబూని న

ట్లనియె సురర్షిచంద్ర! యిటుఃలాతుర మొందెదవేల నామనం
బును బరికింపకే యిఁక సుఃపుత్త్రిక యూహల విన్నవించెదన్. ౩౦

ఉ. మానుడు లాలకించుతటి § మంచివిగా గ్రహియించినట్టులే
గానఁగనౌను గాని చెలిఃక త్తియ లొక్కటఁగూడి యుండఁగాఁ
దా నెదియో వచించునఁట § దర్పకవైరి యనూనసంస్తుతుల్
వీనుల కింపుఁ బెంప విన § వేడుక చూపెడునంట వింటివే. ౩౧

ఉ. నాసుత యోగశాస్త్రమున § నారద! మిక్కిలిపాండితిం దద
భ్యాసమునందుఁ బూన్కియు మఃహాత్ములసత్కృపఁ గల్గియున్న దే
దోసము నామెయందుఁ గనఁ § దోఁపదు చక్కఁ బరీక్షచేసినన్
వేసరితిన్ హితోక్తులను § వేమఱు తెల్పి యిఁకేమి చేయుదున్. ౩౨

ఉ. కామినులెల్ల రెంతొ తమఃకంబున శ్రీపతివా మహత్త్వముల్
వేమఱు తెల్పుచుండినను § వింతగఁ దా విన నొల్ల కెట్టులో
భామిని గాంచుచున్ వినుచు § భూతపతిప్రియవార్తలన్ వినం
గా ముద మొందు నట్టులుగఁ § గాంత కనంబడునంట వారికిన్. ౩౩

చ. పలుమఱు నీవిధంబుఁ గని § భామినులెల్లరు మేన ముందటిం
దెలుపుచునుండ వింటిఁ బలుఃతేపలు నారద! యున్నదున్న య
ట్టులు వివరించినాఁడను గఃడుంగడు వింతగ నాకుఁ దోఁచుటన్
బలుకులు వేయునేల కనుఃపట్టదు ప్రీతి సరోజనేత్రుపై. ౩౪

ఉ. మాటలచేత దాని లవఃమాత్రము దెల్పదుగాని చేఁతలం
బోఁటి యెఱుంగఁజేయు నిజఃముం దెలియుం డిదె యంచుఁ గాన నీ
లాటివిగాదె మానసముఃలం దగునూహలఁ దెల్పుచుండు నా
బోఁటికిఁగూడ నింక మిముఃబోంట్లకుఁ దోఁచుట చెప్పనేటికిన్. ౩౫

ఉ. ఈ వెటనుండి వచ్చితివొ § యిచ్చటి కిప్పుడు పద్మనేత్రుఁ డే
భావముఁ దెల్పె నీకు నదిఃపాలనచేయుటె కృత్యమౌఁగదా
యేవిధిఁ దెల్పఁబూనితివొ § యీమనయత్నము సాగునట్టు లో
దేవమునీంద్ర! తెల్పుమ మఃదింగల చింతలు పోవునట్లుగన్. ౩౬

చ. నలువురు నన్ను నిన్నుఁ గనిఃనవ్వకయుండఁగఁ గార్యమెల్ల స
త్ఫలము నిడంగఁ జాలునటు § బాగుగ నెంచి వచింపవయ్య! నీ
బలమును నమ్మి యిత్తునని § పల్కితిఁ గన్యను విష్ణుమూర్తి క
ప్పలుకు ఫలింపకున్న నగుఃబాటగు నంచు విచార మొందెదన్. ౩౭

ఆ. నీవె ప్రోత్సహింప § నేను నౌ నంటిని, గాని వేఱుగాదుఃగద మహాత్మ!
కార్యనిర్వహణముఃగాదె ప్రధానమ్ము, దానితెఱఁగుఁ దెలుపు § మే నొనరుతు.

క. నీమాట వేదవాక్కుగ, నే మది నెఱనమ్మినాఁడ × నింత నిజముసు
ష్మా! మౌనివర్య! యింక నీ,వే మే నొనరింపు మన్న × హిత మనుసూహన్.

తే. అల్లి యొనరింతు ననుటయు × నద్రివరుని
వాక్కులం గొంత సంశయ × మెక్కుమొగిని
మదికిఁ దోఁపఁగ నించుక × మౌన మూని
మ్రాన్పడినయట్టు లుండెడు × మానసమున. ౪౦

క. తలపోసె నిట్టు లీయది, జలజాక్షుని యాజ్ఞకున్ వి×సంవాదిగఁ దో
య్యలిచేష్టలఁ గన్పట్టెడు, జలజాసనుఁడే యెఱుంగఁ × జాలున్ దీనిన్. ౪౧

చ. హరి వచియించెఁ దొల్త నను × నార్తిని బ్రుంగఁగఁ జేయకుండు మ
త్తరుణియు శంభుఁ గోరెనఁట × తద్వ్రతభంగము చేయ న్యాయ మె
క్కరణి నగున్ బ్రయత్నము ని×కన్ విరమింపుము చాలుఁజాలు నీ
వరుసఁ బరాభవంబు మును × వచ్చిన దెప్పుడు లేదదెట్టులే. ౪౨

చ. అని వచియించి నాదయిన × యార్తిని గాంచి కృపాంతరంగుఁడై
వనట దొలంగఁ జేయునటు × వల్కె నొకో యనుసూహ యిప్డు నా
మనమునఁ దట్టెడున్ దుదను × మాధవుఁ డెంతో చమత్కృతుల్ దగన్
నను నలరంగఁజేసి తన × నాఁడెముఁ జూపియె పంపె నద్దిరా! ౪౩

ఉ. ఇంతయుఁ జూడ నీనను న × దెవ్విధినేఁ దలవంపుగా జగం
బంతటఁ ద్రిమ్మరంగఁ గను × నాదృతిఁ గాంచెను విష్ణువంచు నా
స్వాంతము తెల్పుచున్నయది × సత్యమె కాఁ జను నిద్ది కానిచో
నింతిమనంబు మార్పుగన × కే యిటులుండునె? యేమిచేయుదున్. ౪౪

చ. త్వరపడి జ్ఞానహీనత ని × తాంతము గర్వము పైకొనంగ శ్రీ
హరికిని సర్వమంగళ మ × దాయతశక్తిని గూర్తునంచు నేఁ
దిరిగితి నిట్టులట్టులు మ × దిం దలపోసి మదీయగర్వసం
హరణ మొనర్ప నిట్టులు ప్ర × యత్నము శ్రీహరి చేసెనేమొకో. ౪౫

ఉ. ఐనను నీ వొనర్చెడు ప్ర × యత్నము నిష్ఫల మెట్టులౌ మునీ
మానినిచిత్త మిప్పటికి × మాఱియెయుండు నటన్నయర్థముం
గానఁబడంగఁ బల్కెఁ దుదిఁ × గావున నీవిధి నెంచుటల్ మద
జ్ఞానమహత్త్వమేగద య × నం దగియుండునుగాదె యిత్తఱిన్. ౪౬

మ. తొలుతం గార్యము నిష్ఫలంబగునటుల్ × తోఁపంగనే చేసి య
వ్వల నద్దాని ఫలింపఁజేయుటకుఁ దా × వాంఛించెఁ గాఁబోలు నా
జలజాక్షుం డని యిప్పు డెంచుటకు నౌ × శక్యంబు గాకున్నన
ప్పలుకుల్ వెన్నుఁడు తెల్పునే యనృతముల్ × పల్కంగఁ దా నెంచునే. ౪౭

శా. తానే బుద్ధిని మార్చుకొన్న బుధసంతానంబు వ్రీడాకరం
బౌ నట్టుల్ తనుఁ బల్కునేమొయని యీశయద్రీంద్రుసత్పుత్త్రియున్
మానస్ఫూర్తిచెలంగ నెంచి సుదుల౯ మన్నించుచున్ శంభునిన్
శ్రీనాథున్ మదిఁ సమ్మతించు ననియే చింతింపఁగా రాదొకో. ౪౮

మ. హరియే నిక్కము తెల్పెఁగాదె చివర౯ హర్షంబుగల్గంగ స
త్వర మాభూధ్రవరేణ్యుఁ గానఁజని యాశతన్వంగి చిత్తాబ్జ మే
వరుస౯ మాఱినదో యెఱింగి తుదకున్ భద్రంబు చేకూర్చు సు
స్థిరలగ్నంబును నిశ్చయించుచుఁ బ్రవృత్తి౯ దానినిం దెల్పుమా. ౪౯

చ. పలుమఱు నీదురాక మదిఁ బాటిల దింతయు సంతసంబు నీ
వలసట నొందనేల తుహినాచలమందున నిల్చి దూత వా
ర్తలఁ దెలుపంగఁ బంపుమని దానిరహస్యము లోఁదలంప నీ
చెలువ తనున్ వరించునని చిత్తమునం దలపోసినట్లి కా. ౫౦

ఉ. ఆవిధమెల్ల నింతకు హిమాచలవర్యుఁ డితం డెఱుంగఁ డం
చీవఱికన్న మాటలనె యేర్పడుచున్నది శంకనొందియే
నావిలచిత్తవృత్తినయి యార్తి మునింగితి నింక నైన మే
నావరపుత్త్రిఁ గాంచి కడున్యాయముగాఁ దగునట్లు పల్కెదన్. ౫౧

ఉ. దాన గిరీంద్రుపుత్త్రి యుచితంబుగ నెవ్విధి స్వాశయంబులం
దా నెఱిఁగించునో యెఱిఁగెదన్ మఱి యప్పటి కెట్లు చేయఁగా
నౌనొ తలంచి చేసెద రమాధిపుఁ డాత్మఁ దలంచినట్టి దే
మైనను గాకతప్పదుగదా పలుచింతలఁ బూన నేటికిన్. ౫౨

మ. అనుచున్ స్వాంతమునం దలంచి హిమశైలాధీశునిం గాంచి యి
ట్లనియెన్ మాన్యతమా! త్వదుక్తులకు ధైర్యం బెంతొ యూటాడె నై
నను నాయత్నము నిష్ఫలంబయిన దెన్నండేని లే దింతకున్
మును గానం దరళాక్షిఁ గాంచి విహితంబుం దెల్ప నూహించితిన్. ౫౩

ఉ. ఆవల దైవమే పనిచినట్లగుఁ బౌరుషముం బొనర్పనౌ
నేవిధినైన నందులకె యిప్పుడు వచ్చితిఁ బార్వతిం గనం
గావలయున్ దదుద్యమము క్రన్ననఁ జేయు మటన్న మానిరా
డ్భావము వ్యర్థమే యనుచు స్వాంతమునం దెఱుఁగంగఁ జాలియున్. ౫౪

ఉ. అపు డేమన్నను మానిచిత్తము దురంతార్తిం గనుఁ గాన మా
నిపుడే కన్నియతోడఁ బల్కినయెడన్ నిశ్చింతమౌ నాదట౯
దపనీయాంబరుఁ డేమిచేయఁగఁ బ్రయత్నం బూనియున్నాఁడొ యె
ట్టిపనుల్ సాగునొ మానివంకఁగన నాడెందంబు నేమించెదన్. ౫౫

ఉ. ఊరకయుండి నారదుని। యుద్యమ మెట్లు ఫలించునో ప్రియం
బౌర సరోజనేత్రుని మహాశయ మెవ్విధిఁ గార్యదీక్షచే
భారము పూని సిద్ధి గను। పట్టఁగఁ జేయునో చూచుచుండెదన్
దీరుపఁజాల నెద్దియును। దేవునిపై బరువుంచి యుండనో. ౫౬

ఉ. తామరపాకుపైఁబడియు। దాని స్పృశింపకయే స్పృశించిన
ట్లే మనుజాళి గాంచునటు। లెంతయుఁ బొల్పుపయగికణంబునా
నేమఱుపాటులేక యొక। యించుక చింతను గాంచకుండెదన్
భామినిదౌ నదృష్ట మెది। పాటిలఁజేయునో యట్లగుంగదా. ౫౭

ఆ. ధర నదృష్టమునకుఁ। దిరుగు నీతకు లోఁతు, లే దటన్న నుడికి। లేదు బదులు
కాన నట్టులుండి। కాంచెద సర్వంబు, కార్యసిద్ధి దైవకల్పితంబె. ౫౮

క. కుమ్మరపురువట్టులు నే, నిమ్ముని కార్యంబదెల్ల। నెలమింగనుచం
దమ్మునఁ గాంచుచు నుండెద, నుమ్మలికముఁ బూనఁ గార్య। మొప్పదు దానన్.

క. అని తలఁచి యుత్తమాంగంబున నమ్మౌనీంద్రువాక్య। మును దాలిచి యి
ట్లనియెం బిలిపించెద నా, తనయను హితబోధచేయఁ। దగుదురు మీరల్.

చ. అవినయమూన దింతయు మహాత్ములఁ గాంచిన సంతసించు వా
రవితథవాక్కులంచుఁ గొని। యాడు నదేముపదేశ మిచ్చినన్
బ్రవిమలవేదవాక్కులుగ। భావనచేయును గాన నిర్జర
ర్షివర! యనుగ్రహంబునకుఁ। జేడియ పాత్రగ నెన్నుమీ మదిన్. ౬౧

ఉ. ఏ ముపదేశమిచ్చెదవొ। యెవ్విధి నాదుహితృస్వభావమున్
వే మరలింతువో య దెటు। విష్ణువు నెమ్మది నింతయేని నా
పై మరియాద తప్పనటు। పన్నుగడల్ తగఁ బన్నువాఁడవో
యేమెయి నీమహోత్సవ మహీనపథంబున సాగఁజేయుదో. ౬౨

ఉ. అన్నిట నిన్నె నమ్మి మరి। యాదలఁ గాంచఁ దలంచినాఁడఁ బా
ల న్నను ముంతువో జలము। ల న్నను ముంతువొ నీదె భార మీ
వన్నిట నేర్పుకాఁడవని। యాత్మ నెఱుంగుట విశ్వసించితిన్
సన్నుతమై చెలంగునటు। సల్పుము కార్యము మౌనిచంద్రమా! ౬౩

ఉ. ఒక్కతె యున్నదిప్డు భవ। నోత్తమమం దని వింటిఁ గాన మీ
రక్కడ కేగుదెంచుటది। యాత్మకు మంచిగఁ దోఁచునేని మీ
రక్కటికం జనంగఁ దగు। నాయమ నిచ్చటఁ జేర్పుమన్న నే
నిక్కడ నున్నయట్లె యిపు। డే యొనరించెద నన్న మౌనియున్. ౬౪

ఉ. ఇంచుక లోఁదలంచి యిది। యే తగినట్టియుపాయ మంచు యో
జించినఁ దోఁచుచున్నయది। చిన్నది యున్నెడ కేనుబోవుటే

మంచిది కూడదమ్మ తగుఁమాటల నాయమఁ దేర్చి యెట్టులేఁ
గాంచనచేలుఁ గోరునటులఁగా నొనరించెద నేర్పు పెంపునన్. ౬౫

క. నీరమణీమణి చెంతం, జేరినచో నుత్తమంబు ♦ సిద్ధించును శ్రీ
నారాయణుకార్యం బన, నారీతి నొనర్చువాఁడ ♦ నని గిరిపతియున్. ౬౬

క. సేవకులకాజ్ఞ! యిడ వా,రావిధమెల్లన్ వచింప ♦ నంతర్గృహమం
దావేశింపం జేసిన, స్త్రీవారము దానిద్వారసీమఁ జెలఁగుచున్. ౬౭

క. తెలిపిరి మేనాంబకు నా, జలజాక్షీ కుమారిఁజేరి ♦ సంయమిరాకం
దెలుపుచుఁ బూజాద్రవ్యం,బుల సిద్ధముచేయఁ బంచిఁమునుకొను నెలమిన్. ౬౮

క. పతికిం దెలియంజేసిన, నతులితముదమంది యామఁహర్షిని గని నా
సుతయును జననీయుతయై, మతిఁ గోరెను మిమ్ముఁగాంచి ♦ మాటలు వినఁగన్.

క. అంతఃపురమును బావన, మెంతయు సంపద్విశిష్ట ♦ మేవేళల శ్రీ
మంతము నగుచున్ సురముని, కాంతేశ్వర! వృద్ధినొందఁగాఁ జేయఁదగున్.

క. నాకన్యక హృద్భావం,బేకరణిన్ మార్పునొంద ♦ నిపుడొనరుప నే
యేకప్రవాక్కులను మా,నీ! కడుఁ జోద్యముగఁ బల్కఁనేర్తువొ తెలియన్.

క. నీవెఱుఁగని ధర్మంబులు, నీవెఱుఁగనిచిత్రవాక్కు ♦ లెందేఁ గలవే
పావనమతి! యిపు డేగతి, నావెతలన్ మాన్పుదువొ యనన్ విని మునియున్.

క. చిఱునవ్వు మోమునకు నొక, గఱువతనంబీయ నద్రిఁకాంతా! వినుమా!
గఱుగొఱ లేకుండంగా, నెఱిఁ బల్కెద నీకుమారి ♦ నెమ్మిం గనఁగన్. ౭౩

క. సమయోచితహిత మితవా,క్సముదయముల మానసంబుఁ ♦ గరఁగి రమానా
థు మదిని దలంపఁ జేసెద, హిమవంతా! చూడవయ్య! ♦ యీమూరుతమున్.

క. లోకజ్ఞానము గలదో, నాకదియే లేదొ యీతఁణంబునఁ దెలియం
జీకాకునొందు నీమది, ప్రాకటముద మొందఁ జేయఁ ♦ బొల్పడుదుఁ జుమీ. ౭౫

క. కనుమూసి తెఱచునంతట, వినఁ జాలుదు వాకుమారివృత్తాంతం బం
చును బల్కుచు నంతఃపుర,మును జొచ్చెను నిర్జరేంద్రఁముని తమకమునన్.

చ. మునిపతిరాకఁ జేడియలు ♦ ముందుగఁ దెల్పఁగ మేనకాంబ య
ర్చన లొనరింప వస్తుతతిఁ ♦ జయ్యనఁ జేకొని పోయి వందనం
బును దమిఁజేసి యర్ఘ్యముఖఁపూజనముల్ పొనరించె మేనకాం
బను గరుణైకదృష్టిఁ గని ♦ భద్రము లబ్బఁగ నిచ్చె దీవనల్. ౭౭

క. దయచేయుం డనిమేనాం,బయు వేడఁగ లోనికరిగి ♦ భాసురమణిపు
ష్పయుతంబయి మృదుహాటక, మయమగు పీఠమున దేవఁమౌనియుఁ బ్రీతిన్.

ఆ. కూరుచుండి భక్తి ♦ గౌరి వందన మాచ,రింప నిష్టములు ఫలింపవలయు
ననుచుఁ బ్రీతిమీఱ ♦ నాశీర్వదించుచుఁ, గూరుచుండఁ బనిచెఁ ♦ గోరికఁగన.

ఉ. మేనయుఁ బుత్త్రిఁగూడి మదిరమించెడుభక్తిని గూరుచుండఁగా
మూని యనామయం బడిగి మాధవువార్తలఁ దెల్పఁబూని య
మ్మా! నినుఁ జూచి నాఁడుచని మంచిముహూర్తమునందు శ్రీవిభున్
గానఁగఁబోయితిన్ మునుపుగాంచని లోక మొకండు కన్పడెన్. ౮౦
శా. అమ్మా! యేమని పల్కువాఁడ మును పెన్డైనన్ వినన్ రానిదై
సమ్మానింపఁగ నగ్రగణ్యమయి ప్రాంచద్రత్నసౌధావళిన్
సమ్మోదావహ చిత్రగేహవితతిన్ సంస్తుత్యమై నూత్నలో
క మ్మొక్కండు కనంబడెన్ మదిని నిక్కం బంచు నూహింపుమా. ౮౧
చ. స్తుతి యిది గాదు నామదికిఁ జోద్యముగాఁ గనుపట్టె నద్ది య
ప్రతిమము సర్వలోకములపైదని చెప్పఁగ నొప్పుఁ దన్మనో
జ్ఞత యిటులుండు నంచు నల[1]చక్రివిభుండును బద్మజాసనుం
డతనికళత్త్రముం బలుక నర్హతనొంద రటన్న న్యాయ్యమే. ౮౨
మ. పరికింపంగ వినూత్నమే యనుటయే స్పష్టంబుగా నయ్యె న
చ్చెరువుం బొందితి మున్నెన్నఁడయినం జెప్పంగ నే విన్న య
ట్లనయం దోఁపకయుండెఁ జొచ్చితిని ధైర్యంబూని యెట్లో తదం
తరమం దోగిరిజా! మనోజ్ఞతమసౌధం బొండు గానంబడెన్. ౮౩
ఉ. అందుఁ గలట్టిరక్షకులె యాదురు సిద్ధతపస్వులంచుఁ దోఁ
చెం దరుణీమణీ! వినుము చెప్పెద లోపలి కేగునంత శ్రీ
మందిరుఁ డక్షియుగ్మము సమస్తశుభంబులఁ గాంచునట్టిదా
చందమునం గనంబడియె సాధుజనావనదీక్ష యేర్పడన్. ౮౪
చ. చరణములందు వ్రాలి వనజప్రభవాత్మజ! కావవయ్య! యా
దరమున నంచుఁ బల్కితిని దానవసూదనుఁ డంత నాపయిం
గరయుగ మట్టెసాఁచి దయఁ గాచెద లెమ్మని లేవనెత్తె నో
తరుణి! యదేమిచెప్పుదు నతం డొనరించిన యాతిథేయమున్. ౮౫
ఉ. నారద! నీప్రయత్నము వినం దలపోసితి నింతలోన నీ
చారుతరోక్తులన్ వినఁగఁజాలు సదృష్టముగల్గెఁ బల్కుమా
మూహుత మెప్పుడో జతనముల్ పొనరింపఁగఁ గాల మున్నదే
నీరజసంభవాదుల కనింద్యచరిత్రుల కీవె తెల్పితే. ౮౬
మ. అని యేమేమొ దయాంతరంగమున నన్నా శ్రీవిభుం డెంతొ వే
మునఁ జారుస్మిత మట్టె పర్వ సకలంబున్ దానె యైయుండి య
జ్ఞునిపోల్కిన్ దగి ప్రశ్న చేసె వినుమీ క్షోణీధరేశాత్మజా!
మనమం దెంచితి నీతలంపు నదియే మాత్రంబు బాగుండమిన్. ౮౭

---

1 చక్రివిభుండు = ఆదిశేషువు, పద్మజాసనుఁడు = బ్రహ్మ.

శా. మోమోటంబును మాని పార్వతియు మిమ్ముం జేకొనన్ బూనె నం
చేమేమో వచియించితిన్ సమయ మెంతే మోదముం గూర్చుటన్
శ్రీమంతంబుగ దోచుటన్ హరియు దా జిత్తంబునం బొంగిన
ట్లే మోముం గని నిశ్చయించితిని జుమ్మీ పల్కు లింకేటికిన్. ౮౮

శా. ఆసంభాషణముల్ సమగ్రముగ నీవాలింప నేఁ జెప్ప నె
న్నో సంవత్సరముల్ చనున్ గనుక నే నొక్కింత సారార్థ ము
ల్లాసం బెంతయు నెమ్మనంబు బురికొల్పం బల్కితిన్ జాలదే
యోసుభ్రూ! సుముహూర్తనిశ్చయము చేయుంగాక నీతండ్రియున్. ౮౯

క. వినవే "శుభస్య శీఘ్రం", మ్మనుసూక్తిని బార్వతీ! సుధాశను లెల్లన్
మనముల నువ్విళ్లూరుచు, గనులారం గాంచుకోరికల్ పొలయంగన్. ౯౦

క. ఎపు డాసుముహూర్తము దె,ల్పుపత్త్రికయుఁ గానఁబడునొ పోవం జనుభూ
భృత్పతికుమారిక పెండ్లికి, దపనీయమణీకలాపతతిఁ గొని యనుచున్. ౯౧

క. కనిపెట్టియున్న వా రీ,పనియంతయు నిర్వహించుభారము నాదే
యనవచ్చు నోతలోదరి!, వినిపింపుము యింకనైన విమలాశయమున్. ౯౨

ఉ. నీముఖపద్మవిచ్యుత వినిర్మల వాగమృతంబుఁ గర్ణయు
గ్మామలమార్గమూలమున నాత్మను దృప్తిని గాంచఁ జేయుఁగా
కోమహిళామణీ! యనిన నొయ్యన మేనయుఁ బుత్త్రితోడ న
మ్మా! మునిపల్కు లెంతయును హర్షము నింపెడు మాకు నిచ్చలున్. ౯౩

చ. వలయునటంచు మాని బహుభారము లిచ్చుటి కేగుదెంచి నీ
వలన సరోజనేత్రునకు బాంధవముం గలిగించి మమ్ము వ
ర్ధిల నొనరింపఁ బూనెను మదిం దలపోయక నీమనంబునం
గల యభిలాషముం దెలుపు కాంక్షను బూనకయుండు టొప్పునే. ౯౪

చ. జనకుఁడు నీతలం పెఱుఁగఁజాలక చింతలఁ గుందుచున్న వాఁ
డన నిఁక నాదుమాట యిటులంచు వచింపఁగ నేల? నీతలం
పును విని వస్తువారములఁ బొందుగఁ గూరిచి బంధువారముల్
దనియఁగఁ బెండ్లి చేయఁ దగఁ దా నెదఁ గోరెడు నీదుతండ్రియున్. ౯౫

ఉ. ఆతఁడు చిన్నవోవ ముని యారట మొందఁగ నింతదాఁక నీ
చేతమునందుఁ గల్గునది చెప్పక దాఁపఁగ నేల తల్లిరో!
యీతఱినైనఁ దేటపడ నీయదియిట్టు లటంచుఁ బల్కి మా
చేతములెల్లఁ జల్లవడఁ జేయఁగదమ్మ సరోరుహాననా! ౯౬

సీ. శ్రీసమృద్ధియు సుఖస్థితియు సౌందర్యరేఖయు శరీరారోగ్యకమ్ర వాగ్వి
శారదత్వమ్ము సంస్తవనీయవిద్యయు దివ్యహర్మ్యములును భవ్యసుఖని

వాసమ్ములగు నుపవనములుఁ గేళీమహీధ్రముల్ గాయకుఽలెన్నొ దాస
దాసీజనములు సుఽత్తమప త్తనంబును వ్యోమయానమ్ములుఽను త్తమతమ
ఆ. రత్నభూషణములు ఽ రమ్యయశఃకీర్తు, లిట్టి వింకఁగలుగుఽనట్టి వెన్నొ
చెలఁగుచుండ నుండుఽచెలువుఁడె కాంతకుఁ,దగిన మగఁ డటంచుఁ దలఁపవలయు.
క. అమ్మా! యిన్నియు నొకచో, నెమ్మెయిఁ దగియుండు నంచు ఽ నెంచకుమా సౌ
ఖ్యమ్మున నుండం గోరిన, నమ్మాధవుఁ గోరికొనుమ ఽ యన్నియు నుంటన్. ౯౮
ఉ. ఆమహనీయుఁ డల్లుఁడయి ఽ హరివిమానము నెక్కి నిర్జర
స్తోమముగొల్వ నిచ్చటికి ఽ సొంపుగ రాఁ గనులారఁ గాంచఁగా
నోములు మేము పూర్వజని ఽ నోచియెయుండిన నీదు మానసం
బామురవైరిఁ గోరుకొను ఽ నంచుఁ దలంతుము సర్వకాలమున్. ౯౯
క. మా పూర్వజన్మసుకృతం, బౌపాటిది గాకయున్న ఽ నస్యుఁడు నీకుం
జూపరిగాఁ గన్పడుఁజుమ్మీ! పంకజనయన! మాట ఽ లిఁక వేయేలా. ౧౦౦
క. ఈవిషయంబుల నెల్లన్, భావింపుము నీదుమదిని ఽ బర్వతనాథుం
డేవిధమున నీకార్యము, వేవిధముల సమ్మతించు ఽ విబుధు లలరఁగన్. ౧౦౧
క. హితముల వీనిం గఱపుట, మతివిభవము గల్గియుండుఽమానిని వగుటన్
బ్రతిఫలము చక్కనగు నను, వితమాత్మం దోఁచుటనె ఽ విభీతమృగాక్షీ! ౧౦౨
క. తలపోసి సుంత మదిలోఁ, బలుకుమ "యిదమిత్థ" మనుచుఽ బార్వతి! యనఁగాఁ
దలఁపులు ప్రతివచనమ్మును, బలుకన్ వలదనుచుఁ బట్టుఽపట్టుటకతనన్. ౧౦౩
క. ఏమియుఁ బలుకక గిరిజయు, మోమఱవంచుటయు దాని ఽ మునివర్యుండున్
హైమవతీజననియుఁ దమ,వౌమదులన్ బేలస్వాశఽయంబుం దెలుపన్. ౧౦౪
క. మందాక్ష మడ్డుపడ వం,చెం దనముఖపంకజంబు ఽ స్త్రీజనసహజం
బుం దెలుపఁజాలుదానిని, ముందటిభావంబు దెలుపఁ ఽ బూనదుగాదే. ౧౦౫
క. అని నిశ్చయించుకొని రా,తనుజాతం దల్లి తనదుఽదాపునకుఁ దటా
లునరాఁగఁ దిగిచి మస్తం,బును దువ్వుచు మూరుకొనుచు ఽ మోదాశ్రుతతుల్.
క. పుత్త్రీశిరమునఁ బడఁగా, నీత్రప నీ కేటికమ్మ ఽ హృదయంబున నే
పాత్రునిఁ గైకొనఁ దలఁచితొ, యీత్రిజగములందు నెద్దియేఁ గోరుదువో.
చ. తలఁచినయంతలోపలఁ బదార్థ మదెట్టిదియైనఁ జేర్పఁగాఁ
గల జనకుండు గల్గ నెదిఽకాంక్షయొ తెల్పక సిగ్గుపెంపునం
దల యిటువంచి యూరక విఽతాకుపడం గతమేమి? తల్లిరో!
పలుకు మటన్న నేమియును ఽ బల్కక ప్రాన్పడినట్టు లుండఁగన్. ౧౦౮
ఉ. మానియు నావిధంబుఁ గని ఽ మన్నన యెంతయుఁ దోఁచునట్లుగా
మేనను జూచి పల్కె నిటు ఽ మించినలజ్జను గూరియున్న యీ
మానినిచిత్త మెంతయును ఽ మాఱినదంచుఁ దలంపనయ్యె నిం

కైనను సంశయం బుడిగి । యత్నము చేయఁగవచ్చుఁ బెండ్లికిన్. ౧౦౯

చ. తనమది శ్రీపతిం దవిలెఁ । దప్పానరించితిఁ దొల్తనంచు నీ
మన కెఱఁగింప ఝంకి తనమస్తక మొయ్యన వాల్చెఁ జుమ్ము నీ
తనయను బల్కరింప కిఁకఁ । దన్మహాయత్నముఁ జేయఁబూన్పుమా
యనుపమరీతిఁ బెండిలి యహా! యనునట్టు లొనర్పఁగాఁ దగున్. ౧౧౦

ఉ. శ్రీవిభుఁ డల్లుఁడై సురలు సిద్ధులు సాధ్యులు కిన్నరోత్తముల్
దేవవిభుండు తక్కఁగల । దిక్పతులున్ విధిముఖ్యులున్ మునీం
ద్రావళి తన్నుఁగొల్వ ముదమారఁగఁ బెండ్లికిఁ దర్లిరాఁగ నీ
వే వరవర్ణినీ! కనుదు । వెంతయు వేడుకపిచ్చలింపఁగన్. ౧౧౧

ఉ. కన్నులు రెండుగాఁగ విధి । కల్పనచేయుట తెల్వి లేమి నే
మన్న వినోదముల్ గనెడునప్పుడు వానిని వృద్ధిచేయుశ
క్తి న్నెఱి నిచ్చియున్న నదె । తెల్వియనం జనుఁగాదె యీమహాం
బన్న నపూర్వమా ననుచు । నాత్మఁ దలంతువు నీవె సువ్రతా. ౧౧౨

ఉ. ఎన్నిగృహంబులున్న నిఁక నెన్నియొ కావలెనంచుఁ దోఁచు నా
వెన్నునిరాక యిట్టిదని । వేయిశిరంబులు గల్గు శేషుఁడే
యెన్నఁగఁజాలఁ డన్న మఱియెవ్వఁడు శక్తుఁడగుం ద్వదీయభా
గ్యోన్నతి యెట్టిదో తెలుప । నోపుదునే యిట రిత్తమాటలన్. ౧౧౩

ఉ. తల్లిని దండ్రిఁ జేడియలఁ । దాఁ బ్రియబంధువులన్ నిరంతరం
బెల్లవిధంబులన్ దనుపనెంచిన నీసుత శ్రీనికేతనున్
వల్లభుగాఁగఁ గోరె ననవచ్చుఁ గదా హరిణాయతేక్షణా!
యుల్లము పల్లవింపఁ బటిసుద్యమ మూనఁగఁ బ్రోత్సహింపుమా. ౧౧౪

చ. తనయహృదంబుజాతము నితాంతము మెత్తని దించుకే శ్రమం
బునకు సహింపఁజాలదు తపోవిభవంబును గన్నదౌటనా
య్యనఁ దనయంత మేలుకొని । యాత్మవిభున్ వరియించునంచుఁ ద
జ్జనకుఁడు వేచియుండుట ప్రసంగవశంబున నే నెఱింగితిన్. ౧౧౫

ఉ. అన్నులమిన్న యూహ యిటులంచు హృదీశున కిప్డు తెల్పి సౌ
ఖ్యోన్నతి నొందఁజేసి తొరయొప్పఁ బ్రయత్నము చేయఁబూన్పరే
పన్నది నేఁడు చేయఁదగు । నంచుఁగదా జను లాడుచుంద్రు నీ
కన్నిట నేర్పుగల్గుటఁ బ్రయత్నమునం దది చూపఁగాఁదగున్. ౧౧౬

తే. కంజనేత్ర "శుభస్య శీఘ్ర"మ్మటన్న
నానుడిన్ వినియున్నదానవని నమ్మి
నాఁడఁ గావున నద్దాని । నావిషయము
నను ఫలింపఁగఁ జేయుమా । నయము మెఱయ. ౧౧౭

చ. ఇఁకఁ బలుమాటలేల? హరి।ణేక్షణ! పెండ్లిప్రయత్నమెంతో వే
డుక నొనరింప నెల్లరు క।డుంగడు మెచ్చఁగలారు నేను గౌ
తుకము భరింపరామి మదిఁ। దొందఱపెట్టఁగ నర్తనంబు స
ల్పక నిలువంగ నోర్తునె య।పారముదంబుధి మున్గకుండునే. ౧౧౮

చ. సమయ మదెప్పుడో యనుచు। స్వాంతము వేగిరపెట్టుచున్నదీ
యుమయు మదుద్యమంబు ఫల।మొందఁగఁ జేయఁదలంచె నింక వ్య
ర్థముగను గాలముం గడుప। రాదుగదా తొరఁబూని సర్వయ
త్నము లొనరింపఁగాఁ దగువి।ధంబునఁ జేయఁగఁ బూనుటొప్పఁగా. ౧౧౯

ఉ. ఇంతకు ముందుఁ బెండ్లికయి। యేను బ్రయత్నము చేయకుంట నీ
కింతగఁ జెప్పఁగావలసె। నిట్టివి మీ రొనరించియుండుటన్
జింతలపాలుగామి నిటు। చెప్పుట యేటి కటంచుఁ దోఁచుటల్
వింతలుగావు గాని నను। వేఁచెడునీపరితాప మార్పఁగన్. ౧౨౦

చ. త్వరపడు టొప్పఁజుమ్ము వని।తామణి! యీవిధమెల్ల నెంచి శ్రీ
వరునకుఁ బెండ్లిపత్త్రికను। బంపుటకై పతి వేగిరింపు మీ
తరుణము సర్వమంగళని।ధానము గావున నానిమిత్తమై
ధరణిధరేంద్రు యత్నపర।తంత్రునిగా నొనరింపుమా దమిన్. ౧౨౧

ఉ. నేనును భూధరేంద్రునకు। నీదుహితృప్రియకాంక్షఁ దెల్పఁగాఁ
బూని చనంగ నెంచెద వి।భుం బురికొల్పఁగ నీవె యర్హ్వావం
చేను దలంతునంచుఁ దొర। నెంతయుఁ బల్కులతోఁ ట్రిలంగ న
ష్టాని వచింపఁగా విని హి।మక్షితిభృత్సతి యెంతో వేడుకన్. ౧౨౨

ఉ. ఓమునివర్య! నీనుడుల। నొప్పుగ మౌళిధరించి యిప్పుడే
మే మొనరింపఁగాఁదగునొ। యెట్లు విభూతికి నీడుసేయనౌ
నో మరియాదఁ గాంచుటటు।లో యటులే జతనం బొనర్పఁగా
భూమిధరేంద్రు వేడుకొని। పూన్చెద యుష్మదభీష్టసిద్ధికాన్. ౧౨౩

క. మీయాశీర్బలమున నే, యీయత్నము సాధుఫలద।మే యగునంచున్
బాయని విశ్వాసమున మునీ! యెదనమ్మితిని భర్తృ।నిశ్చయ మిదియే. ౧౨౪

క. ఇదె పోయెద నానాథుని, మదినిం బురికొల్పెదను ర।మానాథుని బు
ద్ధి దమింబొందఁగ యత్నం, బిది సాగునటంచు నమ్ము।మీ సురమౌనీ! ౧౨౫

చ. అని వచియించి దేవముని। నల్లన వీడ్కొని పుత్త్రివాంఛితం
బును మునిపల్కినట్టి దని। బుద్ధిని నమ్మి మహాముదంబు నె
క్కొనఁ బతిచెంతకేగె; ముని।కుంజరుఁ డుత్కటహర్షపూర్ణుఁడై
చని హిమభూధరేశ్వరుని। సన్నిధి నుండె ముదబ్ధి మున్గుచున్. ౧౨౬

ఉ. మేనయు భర్తృదర్శన మహామేయఫలప్రద మంచు నెప్పుడుం
దా నెదయందు నెంచు ప్రమదామణి గావున దాని కర్హమౌ
పూనికఁ జార్వలంకృతిని బొల్పుచు రాజమరాళయానముం
గానఁబడంగ వచ్చెఁ జెలికత్తెలు ముందటఁ ద్రోవఁజూపఁగన్. ౧౨౭

చ. మునివరసంయుతుండయి ప్రభూతముదంబునఁ బెండ్లిమాటలం
దనజతనంబుఁ దేటపడఁ దానయి చేయుచు మౌనివార్తతో
విన శ్రుతియుగ్మముం బనుచు వీతకళంకుని నాథుఁ గాంచియొ
య్యనఁ జని నిల్చెఁ బార్శ్వమున హారిహిరణ్మయయంత్రపుత్రినాన్. ౧౨౮

చ. జతనము దేనిఁబూన మది సంతసమందుచు నున్నవాఁడొ త
త్ప్రతిఫల మట్లు తోఁచిన నితంబిని మిన్నను గాంచి సంతసం
బతిశయమై చెలంగఁ దనయంతికమందును గూరుచుండ నం
చితకరసంజ్ఞచేసి సతి చెంతను మెల్లఁగఁ గూరుచుండఁగన్. ౧౨౯

ఉ. దేవమునీశ్వరుం డరుగుదెంచినకార్యము వింటివే తనూ
జావిషయంబునం దిఁకఁ బొసంగఁగఁ జేయు నదెద్ది యంచునీ
వో వరవర్ణినీ! దలఁచితో కొ యదెద్దియొ తెల్పుమా వినం
గావలతుం ముదంబొసఁగఁ గల్గు నటన్న మహాశ యుబ్బుటన్. ౧౩౦

ఉ. నారదుఁ డేగి పుత్త్రిక మనంబునఁ గల్గినకోర్కె యిట్టి దం
చారసి వచ్చి తెల్పిననుమానస మతింతగఁ బ్రోత్సహింపఁగా
నోరమణీ! తలంచునను నొక్కట హర్షమహాబ్ధిముంపఁ జే
కూరెను నీదురాక మదిఁగొంకక తెల్పుమ తత్ప్రవృత్తులన్. ౧౩౧

చ. అనుటయు మందహాసము ముఖాంబుజమం దొకవింతకాంతి సం
జననము నొందఁజేయ మృదుసాధువచస్సుల నిట్లు తెల్పెఁ గూఁ
తునభిమతంబు; దేవముని ధూర్జటి రాకకు సంతసిల్లె మ
న్నన లొగిఁజేసి నేనును గనంగఁ దదంతికమందె యుండితిన్. ౧౩౨

చ. పరమకృపాబ్ధి సాధుజనభద్రదు శ్రీహరి సమ్మతించున
క్కరణిని దెల్పెఁ జిహ్నములఁ గన్నియ; మౌనియు సంతసిల్లి నీ
కు రమణివాంఛఁ దెల్పుటకె కోరి నమం ద్వరపెట్టె నింక స
త్వరమ వివాహయత్నము నితాంతము చేయఁగ నొప్పుఁగా విభూ! ౧౩౩

ఉ. శ్రీవిభుఁ డల్లుఁడౌనఁట యశేషవిభూతిని బొల్పుమీఱునా
దేవత లాతనింగొలిచి తృప్తి నొసంగఁగ వత్తురంట యెం
తో విభవంబు మించఁ దమి యొప్పుగ నెమ్మది సుందడింప గే
హావళు లేర్పఱింపఁ దగునయ్య యిచోటుల నర్హ హాగతిన్. ౧౩౪

ఉ. వచ్చెడువారికెల్లరకు వస్త్వపరంబులు సర్వవస్తుసం
పచ్చటులంబులై తనరు భంగి నొనర్పఁ దగుంగదా యిఁకం
బొచ్చెము లేని ప్రీతి మెయి భూధ్రవరా! సకలప్రయత్నముల్
మెచ్చుకొనంగఁ జేయఁదగు మిక్కిలి గారవ మబ్బు దాననే. ౧౩౫

చ. అని తనుమధ్య పల్కవిని యాహిమవద్గిరివర్యుఁ డెంతయున్
దనమది సంతసిల్లి మునితల్లజుఁ గన్గొని దోసిలొగ్గి యి
ట్లను దుహితృప్రియంబు చెలువారెడునట్టు లొనర్పువాఁడఁ గా
వున సుతయొప్పిదంబు వినఁ బొంగెడు చిత్తము దానిఁ జెప్పవే. ౧౩౬

చ. తొలుత నసమ్మతిం గనిన తొయ్యలి యిత్తఱి సమ్మతించి నీ
పలికినరీతి లోకగురుఁ బద్మదళాక్షునిఁ బెండ్లియాడు న
ర్మిలి గనుటెంతయున్ మదికి మెచ్చొనఁగూర్చెడు మౌనివర్య! యే
పలుకుల సమ్మతిం దెలిపెఁ బార్వతి వాని నెఱుంగఁ బల్కుమా. ౧౩౭

చ. అని యడుగంగ సుస్మితము హారితరంబుగ వక్త్రరంగమం
దు నటన మొప్పఁజేయ ముని ధూర్జటి యిట్లనియెన్ గిరీశ నీ
తనయయు లజ్జపెంపున నితాంతము మౌనముచే నెఱుంగఁదె
ల్పెను మదుదీరితంబునను బ్రీతియొసంగెడునంచుఁ దేటగన్. ౧౩౮

చ. ఇదివఱ కాహరింగుఱిచి యేఁబలుకంగ నిజాశయంబు స
మ్మదమునఁ దెల్పుచుండు బహుమానము శంకరునందునుంట ని
య్యదనున దానిమాని త్రిదశాధిపవందితపాదపద్ము శ
ర్మదు హరిఁ గోరుచందమును మాటలఁ దెల్పక తెల్పె సన్నలన్. ౧౩౯

మ. తన కిష్టుండగువానిఁ దెల్పుటకు మందాక్షంబు గైకొంట స్త్రీ
జననైజంబుగదా! మహీధరవరా! సర్వేశ్వరుం బ్రాణనా
థునిగాఁ గైకొను టుత్తమం బనుమదుక్తుల్ సంతసంబొప్పఁ గై
కొనుటం దెల్పెను సిగ్గునన్ దనదువాక్కుల్ వెల్వడంజాలమిన్. ౧౪౦

ఉ. ఇంతకుమించినట్టి గుఱు తెన్నఁగ నుండునె వేఱదెద్దియేఁ
జింత యిఁకేల శైలవర! శీఘ్రము పెండ్లిప్రయత్నమెల్లరున్
సంతసమందఁ జేయఁదగు శంకరుఁ గింకరు లోఁదలంప కా
వంతయు సంశయింపక మహావిభవంబు చెలంగుచుండఁగన్. ౧౪౧

ఉ. శ్రీవిభుఁడంట దేవపతి సిద్ధమునీంద్రులఁ గూడి యల్లుఁడై
ప్రావముఁ జేరవచ్చునఁట కంజభవాదులు పెండ్లివేడుకల్
వేవిధులం గనంగఁ దమ భీరువులం దమిఁగూడి వచ్చి నీ
పావనసత్కృతిం గొనెడు వాంఛఁ జెలంగుదురంట యద్రిశే! ౧౪౨

చ. ఇఁకఁ బలుకంగ నేల వచియించెద నున్నదియున్నయట్లు నీ
దుకలిమి కర్మమార్గతిని దోయజనేత్రుని గారవింపనౌ
సకలవిధంబులన్ దమిని సల్పుము మంచిప్రయత్న మిద్దియే
ప్రకటవిభూతికిన్ ఫలము పర్వతనాయక! యెన్నిచూచినన్. ౧౪౩

ఉ. ఇట్టులు గాదె యుండఁదగు నెన్న నదృష్టము లోకమందు నే
పుట్టువునందుఁ జేసితివొ భూరిఫలంబు లొసంగుకర్మముల్
గట్టులఱేఁడ! మూఁడగుజగంబుల మేటిపొగడ్తఁ గంటి వీ
పట్టున నెల్లదేవతల బాగుగ మెప్పుగనంగఁ జేయనౌ. ౧౪౪

చ. విడుదుల నేర్పఱింపు కనుమవిం దొనఁగూర్చెడునట్టులెల్లచోఁ
బడయఁగ నర్హమైనెగడు వస్తుసమూహము నేకరింపు మె
ప్పు డెవరి కేదియిష్టమయి పొల్చునొ యట్టి పదార్థమప్డె చే
పడెడు విధంబునన్ నిలుపు పల్వుర భృత్యులఁ గార్యదక్షులన్. ౧౪౫

చ. మునినగు నేను గార్యభరమున్ దెలుపంగ వలంతి నెట్టిలో
దును మును పెన్నఁడైన సుదతుల్ పురుషుల్ పరమోత్సవాళిఁ బా
ల్గొని యొనరింపఁ జూచుటకుఁగూడ నొకప్పుడు నోచనైతిఁగా
గనుక నిటుండఁగావలయుఁ గార్యము లంచు వచింతు నెవ్విధిన్. ౧౪౬

ఉ. పుట్టుకనుండి మౌనినయి భూతపతిన్ బరమేష్ఠి శ్రీవిభుం
దొట్టినుపర్వనాయకుల ధూర్తసురారి మదాపహారులన్
బట్టుదలం గనుంగొనుచు వార్తల లోకహితంబుగోరి యు
న్నట్టులె తెల్పుచుం దిరుగునట్టి సురర్షిని నన్నెఱుంగవే. ౧౪౭

చ. ధరణిధరేంద్ర! యిట్టిఁడగు తాపసవంశ్యుని నన్నుఁ బెండ్లిదా
భరము నెఱుంగనట్టి వనవాసిగణాగ్ర్యుని లోకు లెట్టియా
చరణములందుఁ బొల్తు రనుజాడ నెఱుంగనిఛాందసున్ మహా
త్తరమహమందుఁ జేయఁదగుదానిని బ్రశ్నముచేయఁ బాడియే. ౧౪౮

క. నే నెఱిఁగించినవేవియొ, వానిం దలపోసి మదికి వచ్చినవానిన్
జానుగఁగొని తక్కినయ, వ్వానిం దగనెంచి కార్యపరతం గనుమా. ౧౪౯

క. ఏదెట్టులు చేయందగు, నాదిత్యులు మెచ్చునట్టు లద్దాని నటుల్
శ్రీదయితుఁడు సంతృప్తుఁడు, గాఁదగుగతిఁ జేయవయ్య కార్యం బెల్లన్.

చ. అని మరియాద యుట్టిపడునట్టులుగా వచియించి వేడ్క ని
ట్లను దుహినాచలేశ్వర! మహావిభవంబు ప్రసిద్ధమౌనటుల్
వనరుహపత్త్రనేత్రుఁడు వివాహమునొంపును గాంచి విస్మయం
బును గనున ట్లొనర్పు మిఁక మూరుత మెప్పుడొ తెల్పుదుం ద్వరన్. ౧౫౦

చ. కమలభవుండు గీష్పతియుఁ గ్రమసమస్తగుణాకరంబుగాఁ
బ్రమద మొసంగునట్టిదిగ భాసిలు లగ్నము నిశ్చయింతు రా
సమయముఁ దెల్పువాఁడఁ బలుచాతురిమీఱఁగఁ బెండ్లికిం బ్రయ
త్నము నొనరింపుమా మది నితాంతమునన్ ద్వరపెట్టెడుంజుమీ. ౧౫౨

చ. సరసిజగర్భుచెంగటికిఁ జయ్యనఁ బోయెద లగ్ననిశ్చయం
బు రమణఁ జేయఁగోరఁగను భూధ్రవరేణ్య! వచింప నర్హమా
వరుస మదాశయంబుఁ దమివర్ధిలఁగా వినిపించితింగదా
యరిగెద నింక నాకు సెల వాదృతి నిమ్మని మౌని వేఁడినన్. ౧౫౩

ఉ. భూధరపుంగవుండు మదిఁ బుట్టినసందియ మింతయేఁ దనున్
బాధయొనర్చుచుంట మునివర్యున కేమియుఁ దోఁపకుండ నే
గాథనొ చెప్పిపంపఁదగుఁగా యని యోజనచేసి యాత్మలో
సాధకబాధకంబులను శాస్త్రవిధిం బరికించి యిట్లనున్. ౧౫౪

ఉ. నీదయఁగల్గ నెట్టిపనినిం దలపెట్టిన తెప్పపాటునన్
బ్రోదిగఁ జేయఁ జాలుదు విభుత్వముగల్గుట నెల్లతావులన్
నాదగునాజ్ఞ సాగు మునినాయక! లగ్నము నిశ్చయించి యా
శ్రీదయితుండు మెచ్చునటు చేయుము దాననె పండుఁ గార్యముల్. ౧౫౫

ఉ. ముద్దుకుమారి చక్రిఁగొనఁ బూనె నటంచు వచించినట్టి యీ
సుద్ది నిజంబెయన్న తమసూనృతవాక్కులె నమ్మినాఁడ న
మ్ముద్దియ యొల్లకుంటఁగద పుట్టె మనోవ్యథ యింతదాఁక ని
ష్పద్ది తొలంగఁ గానఁ దగునట్లు ప్రయత్నము చేయఁబూనెదన్. ౧౫౬

ఉ. నీనుడియొక్కఁడే ఋతము నెమ్మిని గల్గఁగఁజేయునంచు నా
మానసమందు నమ్మి సురమండల మెంతయు సంతసింప నా
చేనయినంతదాఁకఁ ద్వరఁ జేయుదుఁ బెండ్లిప్రయత్న మిందు నే
దే నొకలోటు కల్గకయె యిప్పని సాగ నొనర్తు నారదా! ౧౫౭

ఉ. కూఁతుమనోగతం బెఱుఁగఁ గోరఁగ మానితి నీనుడిన్ శ్రుతి
వ్రాతముగాఁగ నెంచితిని వచ్చునె దీనికి లోప మంచు నా
చేతము నమ్మియున్నయది చెప్పెడిదేమి ముహూర్త మిప్పుడం
చేతఱి నాకుఁ దెల్పుదువొ యేమఱ కన్నియుఁ గూర్తు మౌనిపా! ౧౫౮

ఉ. అన్నిభరంబులున్ భవదహార్యమనోబల మాశ్రయించియే
యున్నవి కాని నాపయిని నొక్కటి నిల్వఁ దరంబుగాదు సం
పన్నుఁడ వన్నిటన్ ద్రిదశపాలకపూజిత! భక్తవర్య! నీ
వన్నదిమాట పాడినది యాఁ దగుపాట యటంచు నెన్నుమా. ౧౫౯

ఉ. ఏమని యానతిచ్చెదవొ ? యేవిధి నేపనిఁ జేయఁ బూన్చెదో
యోమునినాథ! యక్కఱణి ? యొప్పని చేసెద వేఱుమాట నే
నేమెయిఁ బల్క వేఱ్పని ? యెద్దియుఁ జేయఁదలంప నీవెకా
యీమహ మెల్లభంగుల సురేంద్రముఖుల్ గొనియాడఁ జేయఁగన్. ౧౬౦

ఉ. వేరున కేను గార్యమును ? బెంపువహింపఁగఁజేయ నీవు చే
కూరిన భాగ్యయోగమునఁ ? గూడితి మీయెడఁ గన్యకామనం
బారసి తంచుఁ బల్కితి కదా పలుమాట లిఁకేల పెద్దవై
శ్రీరమణుండు మెచ్చునటు ? చేయుము యత్నము నేను దోడ్పడన్. ౧౬౧

ఉ. జ్ఞానిగణేశ్వరుండయిన ? సారసగర్భునినోట లగ్న మి
ష్టా ననుమాట వెల్వడిన?యంతన శిష్యుని బంపవయ్య యో
మౌనివరేణ్యా! సుంత యనుమానములేక వివాహవస్తుసం
తానముఁ గూర్చి మిమ్ములను ? దారొకన సిద్ధముగాఁగ నుండెదన్. ౧౬౨

ఉ. గేహవరంబు లెల్లరకుఁ ? గీర్తిదముల్ గను దోఁపఁజేయ ను
ద్వాహవిధానముల్ త్రిదశతల్లజు లెల్లరు మెచ్చునట్లు నా
యూహ చెలంగఁ గూర్చెద నొహో యని మౌనులు సన్నుతింప స
న్నాహము లొప్పఁజేసెదను ? నారద ! నీదగు మెప్పు గాంచెదన్. ౧౬౩

ఉ. కన్నియమాట నీయదియెగాని య దెవ్విధి నాదిగా దటం
చెన్నియొ యిట్లు పల్కితి నహీనవిభూతిఁ బ్రయత్న మేను నీ
యెన్నినరీతి నేవిషయమేఁ గొఱంతం గనకుండఁ జేయువాఁ
డ న్ననుఁగూర్చి సుంతయు నెడంద విచారము నొందఁ బోకుమా. ౧౬౪

ఉ. నాయెడలోప మింతయుఁ గనంబడకుండఁగఁ జూచుకొందు న
బ్జాయతనేత్రయాశయము ? దారయుభారము నీదటం చొగిఁ
వేయివిధంబులం బలుక ? వేసటనొందను జుమ్ము వేగమే
యాయజునంతికంబునకు ? నర్గిలిఁ బొమ్ము మహర్షిచంద్రమా ! ౧౬౫

చ. స్మితముచెలంగ నివ్విధిని ? జెప్పఁగ నారదుఁ డాత్మఁ గౌతుకం
బతులితరీతి మించ నిపు ? డంబుజసూతిని గానఁబోయి శ్రీ
పతికి వివాహలగ్నము సుభద్రదమై తగునట్లు కూర్పుమ
ప్రతిమవిభూతిఁ బెండ్లికి సుపర్వులు వత్తు రటంచుఁ బల్కెదన్. ౧౬౬

చ. సరసిజసూతి చారుగుణసంపద నొప్పు ముహూర్త మెంచి శ్రీ
వరునకు నీకుమారికకు ? [1]భద్విజరాజబలంబు లుండఁగా
గురుకవిముఖ్యఖేచరులకుఁ బలముల్ చెలువారునట్లు [2]భే
శ్వరబల మొప్పఁ జెప్పిన జవంబున నీకు నెఱుంగఁజేసెదన్. ౧౬౭

1 భద్విజరాజబలంబులు = తారాచంద్రబలములు. 2 భేశ్వరబలము = లగ్నాధిపతిబలము.

చ. కమలదళాక్షునిం గనఁగఁ । గ్రక్కునఁ బోయి సువార్తఁ దెల్పి ల
గ్నమునకు నెట్టివిఘ్నములు । గల్గకయుండఁ బ్రయాణయత్న మా
యమరులు చేయఁ బూన్చిర మహర్షులతో హరిఁగూడి వచ్చెదర్
హిమగిరివర్య! నీపనులనెల్లను సిద్ధము చేసి యుండుమా. ౧౬౮

ఉ. ఎత్తఱి మంగళధ్వను లవెంతయు దూరమునుండియే భవ
చ్చిత్తము పల్లవింపఁ దమిఁ జెంద వినంబడు నప్డె నీవు న
త్యుత్తమబంధురాజిఁ గొని । యుత్తమరత్నవిభూషణాళితో
వత్తువుగాక లోకసమవాయపతిన్ గొనిరాఁగ వేడుకన్. ౧౬౯

మ. మరియాదల్ వచియింపనేల యిఁక నోక్ష్మాభృద్వరేణ్యా! శచీ
పరముఖ్యామరనాథులన్ మునితతిన్ । బ్రహ్మాదులంగూడి యా
హరి రా నెట్లు చరింపఁగావలయునో । యట్లే కదన్ శ్రద్ధతోఁ
జరియింపం దగు నంచుఁ దెల్పెదను వాక్చాపల్య మొప్పారుటన్. ౧౭౦

మ. తనయంగూర్చి విచార మింతయును జిత్తంబందు నూల్కొల్ప కీ
పని యేమౌనొకొ యంచొగిం గలవరంపా టొంద కింకన్ మనం
బున నుత్సాహము పొంగ యత్నముల నింపుల్ గుల్కఁ జేయం దగున్
జనువాఁడన్ నెలవే యటంచు మదిలో । సంతోష మొప్పం జనెన్. ౧౭౧

చ. కరమునఁ దాళశబ్దములు । కమ్రతరోంకృతినాద యుక్తమై
బరఁగ విపంచికాస్వనము । పంకజలోచనుఁ బ్రీతుఁ జేయఁగా
నరిగె "మురారి కృష్ణ పరమాత్మ నిరంజన సాధురక్షకా
పరమకృపాసముద్ర" యని । పల్కుచు మోదసుధాబ్ధి మున్గుచున్. ౧౭౨

చ. తనజతనంబు పండెనని । తాఁ దనలోనన యెంచుచున్ రమే
శుని ముద మొందఁ జేయఁదగుచొప్పిదెగా యని నిశ్చయించుచున్
వనరుహసూతిఁ గాంచి త్వర । భద్రము లొందఁగఁ జేయు లగ్నమున్
మనమున నెన్ని తెల్పు మట । క్ష్మాధరవర్యుఁడు వేచియుండెడున్. ౧౭౩

క. తెలుపంగ వలయు లగ్నము, జలజాక్షుఁడు పెండ్లికొఱకు । శక్రాదిసురా
వళి నిన్నుఁగూడి చనఁగా, నెలమిం గనఁజేయవలదె । నెల్లర గిరియున్. ౧౭౪

క. కనుకన్ హిమగిరికడకుం, బనుపందగు దూత నొకనిఁ । బ్రాల్మాలక యం
చును దెల్పి తొందరించెద, వనజాసను నతఁడు తెల్పువాఁడు లగనమున్.

క. పరమక్షేమాస్పదమై, నిరుపమమై లగ్నమద్ది । నెగడు జగమునన్
హరముఖులు విస్మయంపడ, జరగు ముహూర్తంబు దేవసన్నిధి వేడ్కన్.

చ. అని తలపోయుచుం జనియె । నంబుజగర్భుని చెంత కందు స
న్మునులును దేవవర్యులును । నూత్నమహోత్సవ మొప్పఁ దన్నుఁ గొ

ల్వా నలరు దేవసత్తమునిఁ బ్రహ్మ యనంగఁ బ్రసిద్ధిగన్న వే
దనికరవక్త్రునిం గని ప్రదక్షిణపూర్వకవందనంబులన్. ౧౬౭

చ. నిరుపమభక్తిఁ జేసి పదనీరజయుగ్మము గాంచుచుఁన్ హృదం
తరమునఁ బెండ్లిమూరుతముఁ దాఁ దలపోయుచునుండె; నంత నా
సరసిజసూతి దేవమునిసత్తముభావము లోఁ దలంచి శ్రీ
హరిదగు భావమెంచి స్మితమాస్యమునం జెలువార నిట్లనున్. ౧౬౮

ఉ. మోమున నాతురంపడెడు పోలిక కన్పడుఁ గార్యభారము
ద్దామముగాఁ బయింబడినఁ దత్తఱ మందుచునున్నయట్లు నీ
దౌ మరియాద దెల్పెడు నయారె యిదేమిటి వింతయంచు నే
నేమెయి నెంచినన్ దెలియ దించుకయైన సురర్షిచంద్రమా! ౧౬౯

మ. తెలియం జెప్పుము త్వత్సమాగమనరీతిం జక్కఁగా నంచు నా
జలజాక్షప్రియనందనుండడుగ నాచందంబుఁ దెల్పంగ ని
స్తులమోదంబొగిఁ బైపయిం బొలయఁ దోడ్తో సుస్మితం బంకురిం
ప లలిం బల్కె ముహూర్తముం దెలుపునాభారంబు నీపైఁ బడెన్. ౧౭౦

చ. త్వరపడి నిశ్చయింపు గిరితల్లజుఁ డెంతయుఁ దొందరింప నీ
పరిసరసీమఁ జేరితిని బద్మదళాక్షుఁడు సంతసింప ని
ర్జరవరు లౌనసంగ మునిరాజులు మెచ్చఁగ నేనుగూడ న
బ్బురపడ నంచుఁబల్కుటయుఁ బొంగెడుసంతసమున్ నటించుచున్. ౧౭౧

ఉ. హాటకగర్భుఁ డిట్టులను నార్య! సురర్షివరేణ్య! యింతలో
బోటిమనంబు మార్పగనఁ బూన్కి నొనర్చిన నీచమత్కృతిన్
మాటలఁదెల్ప శక్యమె తుషారధరపుత్త్రిక చిత్తదార్ఢ్యమీ
పాటియె యంచుఁ దోఁపమిని బల్కితి నవ్విధి నప్డు నిస్పృహన్. ౧౭౨

ఉ. ఇప్పటి నీదుమాటలనె యేర్పడె నామది సంతసంబు నీ
చెప్పినయట్లు లగ్నము విచించెద; ముందొకసందియంబు నే
రొప్పఁగఁ దీర్ప మవ్వల ముహూర్తముఁ దెల్పెద నద్రికన్యయే
యప్పరమాత్ముఁ జక్రి మరియాద గ్రహింపఁగ నుత్సహించెనో. ౧౭౩

ఉ. నీవును దల్లిదండ్రులును నీరజనాభునిఁ బెండ్లియాడ నె
న్నోవిధులన్ గలంగునటు లొక్కమొగిం బురికొల్ప నక్కటా!
యీవిపరీత మెందయిన నింతగఁ జిత్తముగొల్పఁ జూడ లే
దేవిధినైనఁ దప్పదని యెంచి సరే యని యింతి యొప్పెనో. ౧౭౪

ఉ. ఉన్నదియున్నయట్లు మది నొండొకభంగిని దోఁచునేమొ యం
చెన్నక చెప్పవయ్య విని యేను ముహూర్తము నిశ్చయించి నీ

మన్ననఁ గాంచువాఁడఁ బలుకుమాట లిఁకేల యనంగ నారదుం
డు న్నగుమోము భావముఁ గడుంగడుఁ దెల్పఁగ నూరకుండినన్. ౧౮౫

చ. వనజభవుండు వే మఱియుఁ బల్కె మునీశ్వర! యూరకుండ నే
లని తలపోయ సందియము నాస్యమునందగు సుస్మితంబు గాం
చినఁ బ్రమదంబుఁ దోఁచెడిని జెప్పఁదగుం ద్వర మీఱ నన్ని ని
ట్లనియె సమస్తముం దెలియునట్టి ప్రభుండవుగావె యీవిధీ. ౧౮౬

చ. తలఁచినయంతనే ఫలము తానుగ నొందఁగఁ జేయఁజాలు నో
జలరుహసంభవా! ననుఁ బ్రసంగవశంబునఁ బ్రశ్న చేయుటల్
తలఁపఁగ హాస్యభాజనమె తత్త్వముఁ దెల్పితిఁగాదె ముందె యి
మ్ముల సుముహూర్తముం దెలుపు పోయెద శ్రీపతిచెంత కిప్పుడే. ౧౮౭

ఉ. అన్నులమిన్న వారిజదళాక్షుని బెండిలియాడ సమ్మతిం
చె న్ననుఁ జెంతనుంచుకొని చెప్పఁగలట్టినుడుల్ భవిష్యద
భ్యున్నతిరీతియుం దెలిపె నొప్పుగభూధరపత్ని మేన నే
నున్నయటుల్ వచించితి మహోత్తమలగ్నము నిశ్చయింపుమా. ౧

చ. అనుటయు వింతనవ్వొలయ నాత్మఁ దలంచె నితండు మౌనివ
ర్యనిచయమందు మేటియను నాఖ్యను బొందియు నింతవెఱ్ఱియా
నని తలపోయనైతి నిపు డయ్యది నిశ్చయమంచుఁ దోఁచె శ్రీ
శునిదగు నాశయం బెఱుఁగుచొప్పును గూడ నెఱుంగఁ డక్కటా! ౧౮౯

చ. మలినమనస్కుఁ జేయునొకమాటు వివేకము వృద్ధినొందుచున్
వెలయఁగఁజేయు నొక్కతఱి వింతగఁ జింతలపాలు సేయఁగాఁ
దలఁచు నొకప్డు కర్మ మది దానికి సాటి యదే జగంబులం
గలుగదు వేఱుసాటి యనఁగాఁ బొడకట్టెడు నాకు నద్దిరే. ౧౯౦

ఉ. ఏరికిఁగాని కర్మగతు లిట్టివటంచు నెఱుంగరానివై
పారములేని దైవగతిభంగిఁ జెలంగెడుఁ గానఁ గర్మమే
సారెకుసారెకుం దలఁప శాశ్వతమౌ పరతత్త్వమంచు నే
నారసి నిశ్చయించితి మహర్షి యితం డెఱుఁగంగఁ జాలమిన్. ౧౯౧

ఉ. ఐనను వాంఛఁబూని యితఁ డాసుముహూర్తము నిశ్చయింపఁగాఁ
బూనుచుచున్న వాఁడు నను; బొంకెద నించుక దాన దోషముల్
గాననగుంగదా యనీ నికామభయంబును బొందనేల యే
మైన స్వలాభముం గనఁగ నాత్మఁ దలంచినఁ గల్గు దోషముల్. ౧౯౨

చ. ఇతరుల కెన్నినష్టము లవెవ్విధిఁ గల్గకయుండు దేన సు
న్నతఫలరాజియుం దన కనంతరమైన లభింపకుండు నా

వితమునఁ బల్కువాక్య మది ॥ వేయివిధంబుల సత్యదూరమై
క్షితిదగి యుండినన్ గలుగఁజేయదు పాపఫలంబు సుంతయున్. ౧౯౩

చ. వినఁగఁ బ్రియంబుగాఁదగుచు ॥ విశ్వనుతింగను సత్యమై చెలం
గినవచనంబె పల్కఁదగుఁ ॥ గేవలసూనృతమైన నప్రియం
బనఁదగు నట్టిదైన నదియారయఁగా ననృతంబెయౌ నటం
చును దనరారున్యాయమిది ॥ సూనృతవాక్యమునందుఁ జక్కఁగన్. ౧౯౪

ఉ. ఈవిధ మాత్మలక్ష్యముగ ॥ నెన్ని మునీంద్రునితోడఁ బల్కెదన్
శ్రీవిభుచెంత కేగునటు ॥ చేసెద నంచుఁ దలంచి యిట్లనున్
దేవమునీంద్ర! నీపలుకు ॥ దివ్యము సంతస మబ్బఁజేసె నిం
కేవిధమైన సందియ మొదించుకయైనఁ బొసంగ దాత్మలోన్. ౧౯౫

ఉ. ఒక్కటిచెప్పెదన్ దలఁపు ॥ మోముని! నీహృదయంబునందు నే
నిక్కడనుండి మూరుత మొదియ్యది యుక్త మటంచు వేడ్కపెం
పెక్కఁగఁ జెప్పినన్ జలరుహేక్షణుఁ డీయది యాలకించి పెన్
మక్కువనొందునో మఱొకమాట వచించునొ యెట్లు చెప్పనౌ. ౧౯౬

చ. ప్రతిపద మేమహర్షులకొ ॥ రాజులకో దివిజాళికో గడున్
దితిజులవంక బాధ లొగిఁ ॥ దీర్పగరానివి కల్గెనన్న వా
ర్త తనకుఁజేరినంత నవతార మదేభువనంబునందొ య
చ్యుతుఁడు కొనంగ నెంచిన ముహూర్త మిదెట్లు ఫలింపఁజాలెడున్. ౧౯౭

మ. పనులే విట్టివిలేకయుండు నెపుడో ॥ భావింపఁగాఁ జాలువాఁ
డనె మౌనీశ్వర! నీవెఱుంగవొకొ దార్ఢ్యం బస్మదీయంబు వే
చని పద్మాక్షునిఁ బ్రశ్నచేయుము భవత్స్వాంతంబునం దెప్డు క
న్యను బెండ్లాడు తలంపొ తెల్పుమని; శ్రీనాథుండు నద్దానికిన్. ౧౯౮

ఉ. ఏమని యుత్తరం బిడునొ ॥ యెవ్విధి నిప్పనిఁదీర్పఁ బూన్చునో
యామెయిఁ జేయు టుత్తమమె ॥ యౌనని తోఁచెదు నాకు నీవునున్
బ్రేమభరంబు దాల్చినను ॥ బెండ్లికిఁ బెత్తన మెంతపూనినన్
ధీమహితుండవౌట నొకతేప సుమంత తలంచి చూడుమా. ౧౯౯

క. మునినాథా! లోకంబుల, ననుచుంద్రు "తదేవలగ్న" ॥ మని యద్దానన్
గననగు లక్ష్మీపతియం, ఘ్రినళినసంస్మృతియె యదియె ॥ కీలకము గదా. ౨౦౦

క. నీ వెఱుఁగవొ యీకీలక, మీవిధమున నుండుననుచు ॥ నెఱుఁగనియట్టుల్
నావలన వినఁగ నెంచితొ, దేవవిభుం గానఁబొమ్ము ॥ తీవరమె యనన్. ౨౦౧

ఉ. ఔననఁ గాదనంగఁ దన ॥ కప్పుడు తోఁపకయుంట నూరకే
తా నిలుచుండి నారదుఁడు ॥ ధాతృమహాశయ మెట్టిదంచు లో

లోనఁ దలంచుచుఁ జలజలోచనుపాలికిఁ బోవు టొక్కఁడే
కాని మఱొక్కఁ డెద్దియును । గార్యముగాదను నూహపర్వఁగన్ ౨౦౨

ఉ. మోమొకయించు కెత్తి నలుమోముల వేల్పుఁగాంచి నీనుడిఁ
స్వామి! ధరించినాఁడఁ దలఁ । జక్రిని గానఁగఁబోవువాఁడ నం
దేమయినన్ ఫలంబలరునే మఱి వచ్చెద లేకయున్న న
ట్లేమునులుండుకానలకు । నేగెద ధీజడిమమ్ము వోవఁగన్. ౨౦౩

చ. తెలియుదు నేను సర్వమును । ధీమహిమంబుగలట్టివాఁడ నం
చలరుచు గర్వయుక్తిఁ దల । కర్షముగానిపనిన్ జగాన ని
ట్టు లొనరుపంగ నెవ్వఁడు గడున్ దిటవొప్పఁగఁ బూనునంచు వే
ల్పులు వినుతింపఁ జేయుటకుఁ । బూనితి దైవము నెన్న కాత్మలోన్. ౨౦౪

చ. తగినవిధంబునన్ దలఁచె । దైవము శాస్త్రి యొనర్ప నాకుఁ జ
క్కఁగఁ బనిసాగినట్టులె నికామము తోఁచుచు నుండెఁగాని యె
ప్పగిదిఁ దలంచినం జెడెడుభంగియె కన్పడ కాశఁ బెంచుచున్
దగి తుద కిట్లు వీఱిడి యితండని దోఁపఁగఁజేసె నక్కటా ! ౨౦౫

చ. వెనుకకుఁ బోవ గోయి గతభీతిని ముందున కేగ నూయి నాఁ
జనునుడి సంగతంబయినచందము నామదిఁ దోఁచె నిప్పు శ్రీ
శునికడ కేగినం గరుణఁ జొప్పడఁ బెండ్లిముహూర్త మేర్పడం జె
ప్పినఁ బయనంబు చేయుదును । బెత్తనమంతయు నీదె గా యనున్. ౨౦౬

చ. గిరిపతిచెంతకుం జనినఁ । గేవలభక్తి నమస్కరించి యు
త్తరు వెటువిత్తురో యటు పదార్థము సిద్ధమొనర్తు నేది యె
క్కరణి నొనర్పుమన్నఁ గుతుకంబున నట్లె యొనర్చువాఁడ నీ
చరణములాన వేఱొకఁడు సల్పను భారము నీదెగా యనున్. ౨౦౭

ఉ. అంతట నూరకుండక ప్రియాత్మజ సమ్మతిఁ గాంచఁ జేయుటల్
చింతలమాన్పుటల్ హితముఁ । జెప్పుట లన్నవి మీవె సుమ్ము నా
కెంతటి కార్యమున్ సలుప । నెత్తఱి నుత్తరువిత్తురో యటే
పంతము మీఱఁ జేసెదను । భారము సర్వము నీదెగా యనున్. ౨౦౮

ఉ. కావున నామదిం గలుగుగర్వ మడంపఁగ దైవ మిందఱన్
గావలె నంచు నిట్లు పలుకంగ నొనర్చె నటంచు నెంచెదన్
శ్రీవిభుచెంతకుం జనెదఁ । జిత్తమునం గలదెల్లఁ జెప్పెదన్
భావ మెఱింగి యెట్లొనరుపం దగు నట్టులె నే మెలంగెదన్. ౨౦౯

క. పరమేశ్వరుకార్యం బని, స్థిరకీర్తి నొసంగెడు నని । తెలుపకు సౌఖ్యా
కరమని యీయత్నంబునఁ, దిరిగితి నిందాక నామదిం గలతృప్తిన్. ౨౧౦

తే. ఒకటి నేఁ జేయఁబోవ వేఱొక్కఁ డయ్యె
దైవయత్నం బది విపరీతమగు నేని
పౌరుషం బెల్లఁ దలఁప నిష్ఫలమె యగును
నాఁగఁ దగుసూక్తి లెక్కింప నామనమున. ౨౦౧

క. మనసునఁ గల్గినగర్వం, బనునది యింతకును దెచ్చె ననఁగలదే యె
వ్వనినైన నీదుదోషం,బని యాత్మకృతాపరాధ మనఁ దగుఁగాదే. ౨౦౨

క. ఒరు లిక్కార్యంబున నా,కు రిపులెయై విఘ్నములను గూర్చిరనుచు నె
వ్వరుసం బల్కుదు నేటికిఁ, బరితాపం బింకఁ బోయివచ్చెదఁ దండ్రీ! ౨౦౩

క. సెలవిమ్ము పంకజాక్షుని, గలుషఘ్నుని గానఁబోయి కార్యం బిది యి
ట్టులుసాగె నింక నేమని, సెలవిత్తువొ యట్లె నేను జేయఁ దలఁచితిన్. ౨౦౪

క. అని విన్నవింతు నవ్వల, వనజాక్షుం డెవ్విధమునఁ బల్కు నటులె నే
నొనరింతు మరలఁ జూడం, గను వత్తునొ రానొ చెప్పఁగాఁ జాల విధీ. ౨౦౫

క. తలవ్రాతయట్లు జీవిత,ములుసాగును దానిమాన్పఁ బూనఁగఁదరమే
జలజాసన! మాబోంట్లకు, సెలవిమ్ము పరీక్షయిద్ది జీవితమునకున్. ౨౦౬

చ. అని తలసోఁక మ్రొక్కి వినయంబు కనంబడ వెన్కకే క్రమం
బునఁ బదముల్ తడంబడఁగ బుద్ధి స్థిరత్వము గాంచనట్లు తోఁ
చునటులు పోవుచుండఁ గని చొక్కపుఁబ్రీతిఁ గనంబడంగఁ జే
యను దలపోసి యిట్లనియె నాస్యమునన్ స్మిత మంకురింపఁగన్. ౨౦౭

ఉ. పుత్త్ర! యిదేటివింత నగుమోమునఁ జింత కనంబడంగ వే
దత్రయపాఠసంభవముదం బడఁగంగఁ గలంతమీఱఁ దా
పత్త్రయబాధితుండువలె భావము తోఁపఁగఁ జేయుచున్ మహా
ర్తిత్రప లల్లి పైకొనఁగ దీనత నొందుట కేమి హేతువో. ౨౦౮

ఉ. నాదగుభావ మిట్టిద యనంజనునంచుఁ దలంపఁజాల కా
శ్రీదయితుం గనంగఁజని చెప్పినయట్లు మెలంగువాఁడ నే
దేది స్వకర్మమో ఫలము లెల్లను దానికి నర్హమైనయ
ట్లే దగుచుండునంచు నిపు డెంతయు నార్తిని బొంది తేటికో. ౨౦౯

చ. విను మొకమాట చెప్పెదను విహ్వలతంగన కాలకింపుమా
తనయ ముహూర్తనిశ్చయము ధాత యొనర్చుట శ్రీవిభుండు దా
నిని దలఁదాల్చు టెంతయును నింద్యముగాదె తలంపు మీఱె యా
త్మను; గనుకన్ రమావిభునిదాపున కేగుమటంచుఁ దెల్పితిన్. ౨౧౦

ఉ. చిత్తమునందుఁ దోఁచినటు చేయ సమర్థుఁడు చక్రపాణి స్వా
యత్తములే సమస్తవిషయంబులు శ్రీపతి కట్లుగాన న

త్యుత్తమ మాపరేశుకడ కొప్పుగఁబోయి వచించుటంచు నే
నిత్తఱిఁ బల్కితిం దనయ యియ్యది వేఱుగ లోఁ దలంచితో. ౨౨౧

క. నీపూనినకార్యం బిది, యేపగిదిం దలఁచిచూడ హీనంబనియే
చూపట్టె నాకు ననుచుం, దాపసవర! యెంచినావె తత్త్వ మరయకే. ౨౨౨

క. హరికొలఁకు నీవుపూనిన, వరకార్యం బెవ్విధమునఁ బండకయుండున్
సురలు నుతింపఁగ సాగును, బరికించితి నింతపట్టు పరమర్షివరా! ౨౨౩

క. దామోదరుకాంక్షిత మది, యేమెయినున్న దియు దాని నెఱుఁగఁగవలదే
కామితదాతగదా యతఁ, డేమని వచియించు నట్టులే చేయఁదగున్. ౨౨౪

క. ఇంకొకవిధముగ నీమది, శంకావళి కుండఁజాలు స్థల మొసఁగక యా
పంకరుహాక్షునికడ నిశ్శంకన్ మాటాడి కార్యసఫలత గనుచున్. ౨౨౫

క. మరలి చనుదెమ్ము దేవా, తక్కరములతోఁగూడ శైలకాంతుగృహమునన్
జరగువివాహము చూడఁగ, నరుగుద మని బుజ్జగించునట్టి పలుకులన్. ౨౨౬

క. తనయుని మదిఁగల సంశయ,మును బోవఁగఁజేయ దేవమునియుఁ గలఁత యన్
వనధిమునిఁగియు రవంతగఁ, దనమదిలో నూఱడిల్లి ధాతపనుపఁగన్. ౨౨౭

క. మును తాఁ జూచినలోకం,బునకుం జనె వ్యోమయానమున నవ్విధముం
దనమది నెంచి రమాధవుఁ, డనుకంపన్ సురలుగొలువ నాస్థానమునన్. ౨౨౮

క. వేంచేసియుండె; నారదుఁ, డంచితగతిమీఱ బోయి యట విరజాఖ్యం
గాంచిన శైవలినీమణి, చెంత మహావైభవములఁ జెలఁగెడు పురమున్. ౨౨౯

చ. కనుఁగొని సంతసంబడరఁ గాయజుతండ్రిని గాంచినట్టులే
మననము చేయుచున్ జని సమస్తజగత్ప్రభు లోకసాక్షి నాఁ
దనరుమహాత్ముఁ జక్రధరు ధర్మమయుం గని తత్పదాబ్జముల్
దననొసలంట మ్రొక్కి ప్రమోదంబున సన్నుతిఁజేసి యిట్లనున్. ౨౩౦

శా. నీమాహాత్మ్యము లిట్టివంచెఱుఁగఁగా నీరేజగర్భాదులే
వ్యామోహంబును గాంతురన్న నిఁక నేలా మత్ప్రతీకాశులే
మేమే నెంచఁగఁ జాలువారలె రమాధీశా! పరంధాముఁడన్
నామం బెన్నఁగ నీకెయర్హమగు వింతల్గూర్పు నీచెయ్దముల్. ౨౩౧

ఉ. ఏమియెఱుంగనట్లు నటియింతువు శ్రీధర! యొక్కమాటు నీ
దామహితైకతేజమున కందని దెద్దియులే దటంచు వే
దామలవీథినిం దిరుగునార్యులకే తెలియంజెలంగు దు
ర్ధామవిభూతి నొక్కతటి దాసుఁడ నజ్ఞుఁడ నీకు మ్రొక్కెదన్. ౨౩౨

ఉ. ఇచ్చట నుందువొక్కతటి నెంతయుఁ బ్రీతిని గూర్చునట్లుగా
ముచ్చటమీఱ నొక్కయెడ ముం దెవరేఁ దలపోయనట్టి య

త్స్యచ్ఛవిభూతులం జెలఁగుచుండుపురంబున నుందు వాదృతిన్
సచ్చరితా! భవద్వసతి సత్యముగా నెఱుఁగం దరంబొకో ౨౩౩

మ. ఫలియింపందగనట్టి కార్యము ఫలింపం జేయ శక్తుండవై
సులభంబౌపని దుర్లభంబుగనె తోఁచుం దేన నాయూహలం
గలుగం జేయ వలంతివై సకలసంక్రాంతాత్మ తేజుండవై
ఖలవర్గారి యనంగనొప్పు నిను వేడ్కం గొల్తు నశ్రాంతమున్. ౨౩౪

శా. దేవా! నన్నుఁ బరీక్ష చేయుటకుఁగా దీక్షాక్రమం బొప్పఁగా
నీవే పూనిన నెప్పుడైన నెటులే నిల్వంగ శక్తుండనే
భావంబందుఁ గృపాతిరేకమును జొన్పం బాడియౌ నాపయిన్
నీవేతప్ప మఱొండు నే నెఱుఁగ నోనీరేజపత్రేక్షణా. ౨౩౫

ఉ. ప్రొద్దిని రెండుగట్టుల విరాజిలునట్లుగఁ దోఁచుఘాసమున్
గాదన కర్షిలిం దినెడుకాంక్షల నిట్టటు పాఱుచున్ మనో
న్మాదముమీఱఁగా మరలి మ్రాన్పడుధేనువుభంగి నేను దా
మోదర! పెండ్లికార్యమున నూహలు పైకొన గర్వయుక్తితోన్. ౨౩౬

చ. తిరిగితి నింతదాఁక గతధీవిభవుండనె యైతి నింకనై
న రహితచిత్తజాడ్యునిగ న న్నొనరించి కృపారసంబుపైఁ
బరఁగెడు నట్లొనర్చి మునివారమునం దలయెత్తికొంచు సం
చరణముచేయఁగాఁ దలపుస్వాంతమునం దొకమాఱు శ్రీపతీ. ౨౩౭

ఉ. మూరుత మెప్పుడం చడుగఁ బొమ్మను నీకడ కబ్జయోని వే
సారకరాఁగ సాగుఁగద శంకలు లేవుకదా వివాహమం
దారసి నిశ్చయించితివె యక్షముహూర్తము నీశిరంబునన్
భారమునిల్చి రమ్మనిన వచ్చెద నందువు నీవు మాధవా! ౨౩౮

ఉ. ఏమియుఁ దోఁపకున్న నచలేశ్వరుచెంతకుఁ బోయి సిద్ధమే
నీమహితప్రయత్న మన నీవెటు చెప్పిన నట్లచేసెదం
గామినిమాశయంబు గనఁ గాఁదగు భారము నీదె కాదె నే
నేమెయి నుండ నాజ్ఞయను నేమనిపల్కుడుఁ బద్మలోచనా. ౨౩౯

చ. ననుఁ జపలాత్మ్ఁగాఁ దలఁచి నాదగుయత్నము నిష్ఫలంబుగా
నొనరుపఁబూని రెల్లరనునూహయె తోఁచెడు నింతకంటె నో
వనరుహనాభ! నాగళము వాలునఁ ద్రెంపఁగరాదె యుద్ధి నా
మనమున సంతసంబునిడు మానక యప్పని నాచరింపవే. ౨౪౦

చ. నలువురు నవ్వుచున్ బలుక నామన మెంతయు మండుచుండు నేఁ
బలుకఁగనేల యింక నిటుబాధలఁ గుందకయుండఁ జేయుమా

జలరుహనేత్ర! నీచరణసారసముల్ తలపోయుచున్ వనం
బులఁ దనుయాత్ర సల్పెదను బుద్ధియు వచ్చె నిఁకేమి యాజ్ఞయో. ౨౪౧

మ. మరలం బొమ్ము ఫలించుఁ గార్యమను సమ్మాటల్ తగంబల్కి ని
ర్భరలజ్జం గనఁజేయ కింకనయినన్ రాజీవపత్రాక్ష న
న్గరుణం గాంచి పరాభవంబునకు లక్ష్యం జేసి గాకుండఁగాఁ
బరమేశా! దరిఁ జేర్పవయ్య, కరుణాపాథోధి వీవాటచేన్. ౨౪౨

ఉ. చాలుఁ బరీక్షలెల్ల స్ఫుటసారసలోచన! యర్హాశిక్ష యీ
వేళకు లోనయ్యె బలువింతగ నెన్నియొసారు లింక నేఁ
జాలునటంచుఁ దోఁపదొకో సన్మునివర్యులు నవ్వుచుండఁగాఁ
గేలి యొనర్పనేల? పరికింపుము వేఱొకసారి యాత్మలోన్. ౨౪౩

ఉ. బుద్ధియె లేక యిప్పనికిఁ బూనితి శంకరుఁ గ్రిందుచేసి నిన్
బెద్దగఁజేయ నెంచనని వేయివిధంబుల నీపదాబ్జముల్
నిద్దపుఫాలముం దగుల నే నతులం బొనరించి పల్కెదన్
ముద్దుకుమారురీతిఁ బ్రియముం గనఁజేయుము దీనరక్షకా! ౨౪౪

చ. అనుచు వినీతి యుట్టిపడునట్టులు పల్కి శుగశ్రుధారలం
గనుఁగవ దొప్పఁదోఁగఁ జనఁగాఁ దలపోయుసురర్షిఁ గాంచి నె
మ్మనమున వింతసంతసము మైకొన నాతనిఁ బ్రోత్సహించి కా
ర్యనిరతిఁ బూనఁజేయఁ దగునంచుఁ దలంచి వచించె నివ్విధిన్. ౨౪౫

శా. దేవర్షిప్రవరా! యిదేటివిధమో దీనత్వముం బొందఁగా
నీ వూహించినదేమొ దోఁప దెటులే నేనెంచినన్; నీవు రా
నేవేళం బయనంబు చేయఁదగునో యేవేవి గైకొంచునే
యేవారిం గుమిఁగూడియంచు నొగి నూహింపంగ నీవివ్విధిన్. ౨౪౬

చ. పలుకుచునున్నవాఁడ విధిభావ మెఱుంగఁగఁగోరి వేడ్కకై
పలుకుటకో నిజంబుగనె పల్కఁగఁ గారణ మున్నదో మనం
బెలమిని వీడకుండ వచియింపుము యున్నదియున్నయట్టు లీ
జలరుహనేత్రుఁ డించుకయు ఛద్మముఁ బూనఁడు నమ్ము మానుడుల్. ౨౪౭

ఉ. హైమవతీనితంబినియు నాత్మను శంకరునందు మున్నుదా
నేమరియాద నుంచినదొ యిప్పుడు దానిని వీడినన్ను నెం
తే మమతం దలంచినదె యేర్పడఁ జెల్పుము దాఁప కించుకే
నామది తత్తఱంపడెడు నారద! నీనుడు లాలకింపఁగన్. ౨౪౮

ఉ. మూర్తము నిర్ణయింపుమనఁ బొమ్మని నాకడ కబ్జయోని ని
న్నార్తిఁగనంగఁ బంపుటకు నంతటికారణమేమొ యిప్డు నా

యార్తజనావనాహ్వయ మహాపార్థముగాక చెలంగునట్లు స
త్కీర్తి స్థిరత్వముం గనఁగ ǂ ధీవిభవంబునఁ జేయఁ బూనెదన్. ౨౪౯

చ. వగవకు మింక నీపనికి ǂ భంగముచేసెడువార లెవ్వ రే
జగమున నుందురే గనెద ǂ శక్తిని దేనిని బూని వారలొ
ప్పుగ నిటుచేయఁ బూనిరొ ప్రభుత్వముమీఱ నెదుర్కొనంగనీ
పొగడికఁ గోరిచేసెదను ǂ బో పలుమాట లిఁకేల పల్కఁగన్. ౨౫౦

మ. మరలంబోయి పితామహుంగని జగన్మాన్యుండవౌటన్ [1]సుఖే
చరదృష్టంబయి సద్గుణాకరముగా ǂ జ్ఞానిస్తుతిం గాంచునె
వ్వరుసన్ లగ్నము నట్టిదాని త్రిజగద్భద్రప్రదంబౌ నటుల్
త్వర నిర్ణింపు మదాజ్ఞ నంచు మునిచంద్రా! తెల్పుమీ యవ్వలన్. ౨౫౧

ఉ. ఆతనిచర్య యెట్టిదని ǂ యారయువాఁడ ముహూర్తనిశ్చయం
బాతతసౌఖ్యమొప్పునటు ǂ లాపగమేష్ఠి వచించునేని సం
ప్రీతి సుపర్వవర్యులను ǂ బెండ్లికిఁ బిల్చి మునీంద్రసంఘమున్
ఖ్యాతిఁజెలంగుదేవతల ǂ నచ్చరమిన్నలఁ బిల్వుమీ మునీ. ౨౫౨

ఉ. ఇంతవచింపనేల యెవరెవ్వరు రాఁదగు నంచు నీదుచి
త్తాంతరమందుఁ దోఁచునొ మహామునినాయక! వారినెల్ల నొ
క్కింతయు సంశయింపక మఱెవ్వరినే నడుగంగఁబోక నా
కెంతయుఁ దృప్తిగల్గునటు ǂ లెల్లరఁ బిల్వుము పెండ్లిపెద్దవై. ౨౫౩

ఉ. నీవొనరించినట్టిపని ǂ నే నొనరించినయట్టులే యగుం
గావున శంకరున్ మనసు ǂ కాపురమయ్యెడురీతిఁ జేయ కో
దేవమునీ! వివాహమును ǂ ధీవిభవంబు చెలంగఁజేయుమా
దైవము నీకు ముందుగ నితాంతము తోడ్పడఁ బోవుచుండుతన్. ౨౫౪

చ. వలసినవస్తువారముల ǂ వాసవుఁ డిచ్చునుగాక రత్నరా
సుల వరుణుండు హేమమయసుందరభూషణరాజి యీశు నె
చ్చెలి ధనదుం డొసంగెడిని ǂ జిల్లరవస్తువు లేవియైనఁ గా
వలసిన హవ్యవాహనుఁడు ǂ వారక యీఁగలఁ డెప్పుడడ్గినన్. ౨౫౫

సీ. పౌలోమి లోనగుపద్మనేత్రలు మనపక్షమునం దమితపరిధవిల్లఁ
దరలివత్తురుగాక ǂ సురమునీ! నీవేగి పిలిచినయంతనె ǂ పెండ్లికార్య
మునకు భంగము చేయఁబూనువా రెవ్వ రీత్రిజగంబులందు సందియముమాని
కమలజుకడకేగి ǂ యమలముహూర్తము సిద్ధాంతముగ వేగ ǂ చేసికొనుచుఁ

తే. జెప్పినట్లు పనుల్ దీర్చి ǂ శీఘ్రముగనె, రమ్ము నేనును బెండ్లికార్యమ్మునకును
సిద్ధపడియెద నెట్టులో ǂ చెప్పవలెనె, యింటఁగల్గెడు చిక్కుల ǂ నెల్లవిప్పి. ౨౫౬

1 సుఖేచరదృష్టంబయి = శుభగ్రహములచేఁ జూడఁబడినది.

శా. వినంజెప్పెదఁ గొన్ని ఁటిన్ ద్రిదశవర్యశ్రేణికిం జెప్పఁగా
మానంబించుక తగ్గఁగాన దివిషన్మానీంద్ర! చాంచల్యమున్
బూనంగా వలదిందు; నావల నదోషప్పోల్కిన్ మరల్పంగ రా
కే నిల్చున్ స్థిరమై జగంబులను దూ తెప్పాట దూష్యంబె కా. ౨౫౭

మ. తొలిభార్యంగద నేనటంచు సిరి తోడ్తోఁ దక్కుభార్యాగణం
బుల నెంతే క్రుధ నీసడించు మఱియాపూబోఁడు లొక్కొక్కరుం
గలహింపంగఁ దలంచుచుందురు మహాకార్యంబుగా దీనఁ జూ
డ్కులు నిల్పందగియుండు నాకు నెపు డొట్టుల్ నిల్పనోఁ బోరఁగన్. ౨౫౮

మ. ఒకరామామణి యందగత్తియలనే నొక్కర్తుకన్ మిన్న నం
చెకసక్కెంబులు పల్కు వేఱొకతె నన్నే కాదె మన్నించునా
థుకటాక్షంబని తోడిచేడియలనే దూఱున్ సురక్షీంద్ర! యిం
కొకపద్మాస్య యకారణేర్ష్యఁగొని యత్యుగ్రంబుగా నన్గనున్. ౨౫౯

సీ. ఒకతుక నవ్వుచు నొగిమాటలాడంగ నింకొక్క లేమ న న్నీసడించు
ననురాగభరమున నంగనయోర్తు నన్ లాలింప వేఱొక్కలలన దూఱు
నాతియోర్తుకనాకుఁ బ్రీతిమ్రొక్కుదుననమఱొకకోపనకాంచుఁబిఱుసుఁజూడ్కిఁ
జాలకాలంబాయె సరసఁజేరి యటంచు నొకతె పల్కవలదం చొకతె గీఱు

తే. నొకతె నవ్వఁగ వేఱొక్కయువిద యేడ్చు
సరసముగఁబల్కు నొక్కర్తు నిరసభాష
ణముల నింకోర్తు నాదుమానముఁ గలంచుఁ
బలుకు లేటికి నాదురవస్థ లివని. ౨౬౦

మ. వినవయ్యా! మదుదంతమున్ సకలమున్ విశ్వాస మొప్పారఁగా
వనితాసంఘము నొక్కరీతిగఁ దమిన్ వర్తింపఁగాఁజేయ నె
వ్వనికే శక్యముగాదు నేనన నెటో వర్తించుచున్ వారి నె
మ్మనముల్ గాసిలకుండఁజేయుచునె సమ్మానంబునుం గూర్చుచున్. ౨౬౧

చ. మెలఁగుచునుందు నట్లయిన మేచకకుంతలలందుఁ గొంద ఱె
ట్టులొ తగవేది యీసునఁ గడున్ మితిమీఱెడు పౌరుషంబునన్
గలఁగినచిత్తముల్ స్థిరతఁ గాంచఁగఁజేయఁగలేక క్రూరతం
బలుకుచునుంద్రు దానఁ దలవంపులు నాకగు నప్పు డప్పుడున్. ౨౬౨

ఉ. ఇంతగఁ జెప్పనేల్ల భృవదీప్సితమెట్లొ యడంగఁజేయ నీ
చెంతను యుక్తిఁబన్నితిని నీ! యని కొందల మందఁబోకుమీ
కాంతలనంగ నెంత త్రిజగంబుల సుస్థిరతం జెలంగ నే
పంతముమీఱఁ జేయఁగల ప్రౌఢుఁడ నంచును నీవెఱుంగవే. ౨౬౩

ఉ. ఇందఱు కిన్ని రూపులుగ నేఁగనుపట్టఁగ నేర్తు నీదుప
ద్ధుం దగురీతిఁ జెల్లునటు తోరపుశ క్తినిజేయువాఁడ నా
సుందరి కెద్దివాంఛితమొ చోద్యము నీమనసొందునట్లు దీ
ర్పందలపోసినాఁడ మునిపాలక చింతలు వాసిపొ మ్మికన్. ౨౬౪

చ. అని వనజాయతేక్షణుఁడు హర్షము పైకుబుకంగఁజేయు న
ట్లనుపమవాక్సుధం జిలుక నాయమరర్షియు సంతసిల్లి య
ప్పని ఫలియించినట్లుగనె భావనచేయుచు దోసిలొగ్గి శ్రీ
శుని వినుతించె నివ్విధిని శ్రుత్యనురూపవచ స్తతిం గడున్. ౨౬౫

సీ. యజ్ఞరూపుండవు యజ్ఞేశుఁడవు యజ్ఞఫలమవు తద్భారిఫలమునసుభ
వించువాఁడవు నీవె చంచలాత్ములు చేయు కర్మములకు నైహికఫలములను
నిశ్చంచలాత్ములు నియతిమీఱ నొనర్చుకర్మములకు జని గాంచనట్టి
శాశ్వతానందవసతిరూప ఫలముల నొసఁగువాఁడవు నీవె బిసరుహాక్ష

తే. వేదమయుఁడవు సత్యసంవేద్యరూప,విభవుఁడవు సర్వలోకప్రవృత్తశాస
నుఁడవు తేజోమయస్వరూపుఁడవు దేవ,దేవ! నారాయణా! మహాదేవ! కృష్ణ!

చ. నిను వినుతింపనేర్తురె యనింద్యచరిత్రుఁడ వీవు లోకపా
వనుఁడవు శ్రీవిభుండవు దివస్పతిముఖ్యనిలింపవర్య సం
ఘనుతమహాఘనాశకర కామితదానచణాహ్వయా మహా
త్మ! నిను నుతించువాఁడనె నితాంతము భక్తి యొసంగఁజేయుమా. ౨౬౭

ఉ. సారసగర్భుచెంగటికిఁ జయ్యనఁబోయెద విన్నవింతు నీ
వారమణీయవాక్కులఁ బ్రహర్షము పొంగఁగ నంత నాయజుం
డారసి లగ్న మెయ్యది జయప్రద మంచువచించు దాని నా
ధారణిభృద్వరేణ్యునకుఁ దక్షణమే యెఱిఁగించి యవ్వలన్. ౨౬౮

చ. త్రిదశుల నింద్రముఖ్యులగుదిక్పతులన్ బరమేష్ఠి దేవతా
మదవతులన్ శచీప్రముఖమానినులన్ బరమేష్ఠిరాజ్ఞి శా
రద నటు లప్సరోగణము రాఁదగు శ్రీవిభుపెండ్లి కంచుఁ బి
ల్చెద మఱి వచ్చువా రెవరులేరుగదా యని విన్నవించెదన్. ౨౬౯

ఉ. పెండిలిసాగు మంచుమలఁ బ్రీతి సపుత్రకళత్రమిత్రులై
యండజరాజవాహను మహామహిమాఢ్యునిఁ బ్రీతుఁజేయఁగా
రండు నివాసముల్ శిఖరిరమ్యతమామల సానుభూములం
దుండు యథార్హరీతి నని యొప్పుగఁ బల్కెదఁ బద్మలోచనా. ౨౭౦

ఉ. ఆవల నీమహాంఘ్రికమలాంతికముం గనవచ్చెదన్ మనో
భావము వెల్లడింప నని పల్కి సురర్షి మహాత్మ! యింక నేఁ

బోవ ననుజ్ఞ యే యనిన ఫుల్లసరోరుహనేత్రుఁడుం గృపా
ప్రావృతభావ ముట్టిపడ నార్య! కృతార్థుఁడ వౌచు రాఁదగున్. ౨౭౧

మ. నినుఁ గాంచన్ మది వేడ్కఁ బొంగ నిచటన్ నే వేచియుండుం జుమీ
చనినట్లే మఱి రాఁదగున్ జతనముల్ సల్పంగ రా దంతకున్
మునివర్యా! మరియాదకుం దగినయప్పొల్కిన్ వివాహోత్సవం
బునకున్ యత్నము చేయఁగాఁ దగును గా పొమ్మా తమిన్ రమ్మిటన్. ౨౭౨

ఉ. లేనగ వాస్యపద్మమున లీల నటింపఁగ నిట్లు పల్కు వి
జ్ఞానమయాంగు శ్రీవిభుని సన్నుతిఁ జేయుచు వేడ్కఁ బోయె నా
మౌనివరేణ్యుఁ డాత్మ బహుమానము గాంచినయట్టు లెన్నుచున్
దా నళినాసనుం గనఁగ దానవసూదను లోఁదలంచుచున్. ౨౭౩

ఉ. అచ్చట సృష్టికర్తయు మహర్షులు తన్ గొలువంగ నోలగం
బిచ్చు చెలంగఁ జేయుచునె యెన్నె మదిన్ మునివర్యు రాక పై
పెచ్చుగ నాత్మశీర్షమునఁ బెండ్లిముహూర్తము నిశ్చయింపఁగా
ముచ్చటఁ బల్కి తన్ గుఱిచి పొమ్మని పల్కిన శ్రీశు నెన్నుడుల్. ౨౭౪

చ. సరిసరి పంకజాక్షుని విశాలమనస్స్ఫుటభావ మెట్టిదం
చరయఁగఁ జాల కీమునియు నాత్రమునం దనుఁ బెండ్లిపెద్దగా
హరి వచియించినంతటనె యయ్యది నిశ్చయమంచు నెన్నుచుం
బరుగిడుచున్న వాఁ డిటకు బాలిశుఁడున్ వలె నెంతవింతయో. ౨౭౫

ఉ. ఒక్కెడ సన్నుతించి మఱియొక్కయెడం బరిహాసమాడి తా
నిక్కడ నక్కడం జెలిమి నెట్లొ కనంబడఁ జేయుచున్ గడున్
వాక్కలహంబుఁ గూర్చి సురవారము సన్నుతిచేయ మించుచున్
జెక్కువిధంబులన్ యశము విశ్వములం గనె నెల్లరౌ ననన్. ౨౭౬

ఉ. ఇప్పుడు నట్టులే జరగు నీశుని మాని హరిన్ వరించు మేల్
తప్పక యొందుఁ బార్వతి; నితాంతము లజ్జ మదిం బెనంగఁగా
నప్పరమేశుఁ డెందునో రహస్యముగా వసియించు నంచుఁ దా
నిప్పరమర్షి యెంచె నని యేర్పడుచున్నది సుంత యెంచినన్. ౨౭౭

ఉ. ఇంతకుమించినట్టి దని యేర్పఱుపం దగుమాధ్య మీజగ
త్సంతతిలోపలన్ వెదుకఁ దా నొకఁడే కనుపట్టునే కటా!
యింతటి మౌనియిట్టు లగునే తలపోయఁగఁ గర్మ మొక్కటే
యెంతయుఁ బొల్చు సాటియన నెయ్యది లేక నితాంతశక్తిచేన్. ౨౭౮

శా. శ్రీనాథుండును నారదున్ జపలుగాఁ జేయంగఁ దా నెంచి యో
షానీ! బ్రహ్మకడన్ ముహూర్తమును సమ్యగ్రీతి నొప్పారున

ల్లే నిర్మింపఁగఁజేసి రమ్మిచటి కింకఁ దే బూన్కి దేవాళితో
నేనుఁ నీవును బోవనొంగఁద యనుఁ నేర్పంతయుం గన్పడన్. ౨౭౯

శా. మాయామోహితుఁడౌట నిమ్మునియు నమ్మాటఁ సువిశ్వాస్యముల్
పాయంద్రోయఁగరాదు పీని ననుచుఁ బల్మాఱు లేతెంచి నిం
కేయాలస్యము చేయకుండ లగనం బేంతేఁ జమత్కారమౌ
రా యంచుఁ సురలెల్ల మెచ్చుకొన సిద్ధాంతంబు చేయందగున్. ౨౮౦

చ. అని నను హెచ్చరించుటకు నల్లన వచ్చెడు నిమ్మునీంద్రుఁ డీ
తనిమది నొవ్వఁబల్కుటయు ధర్మముగాదు మృదూక్తులందు నుం
డినధ్వనిఁబట్టి భావమును నేర్పుమెయిఁ గ్రహియించుజాడయే
కనఁబడ దింతదాఁక నిటఁ గల్గినచర్యనుబట్టి యెంచినన్. ౨౮౧

ఉ. ఐన మఱొక్కసారి విషయంబును దీని నెఱుంగువాఁడ నీ
మౌనియుఁ జింతనొందనటు మాధవుచెంతకుఁ బోయి చెప్పఁగాఁ
బూనఁడు బ్రహ్మ లగ్నమని భూరిరుషం బలుకంగనెంచ న
ట్లూనిన నేర్పునం బలుక నొప్పుఁ జమత్కృతి యెంతొ యొప్పఁగన్. ౨౮౨

చ. ఇదియె యుపాయ మింతకు నొదే మఱియొక్కఁడు గానరాదు మం
చిదిగ వివాహ మిద్ది సరసీరుహనేత్రుని సమ్మతంబు చే
సుదతికి నిష్టమైనటులు సోమకళాధరుఁ డెన్నినట్టులే
తుదకు సురర్షికిం ద్రపయె తోడ్పడసాగెడు నిశ్చయంబుగన్. ౨౮౩

చ. అని తలపోసి దేవమునియాననముం దిలకించి మెల్లమె
ల్లన మరియాద యుట్టిపడులాగునఁ బల్కె సెబాసురయ్య ప
ట్టును నెఱవేర్ప నీవలెఁ గడుం బొగడొందినవార లెందు నేఁ
గనఁబడువారె నారద! యఖండతపోనిధి వీ వొకండవే. ౨౮౪

ఉ. అట్టిఁడవయ్యు లగ్నవిషయంబున నించుకగాఁ బ్రమాదముఁ
బట్టితి వంచు నేఁబలుకవాఁడఁ గ్రుద్ధం గొన కాలకింపులో
గుట్టుల నేరికే నెఱుఁగఁ గూడును నీదగుశ్రద్ధఁజూడ నీ
పట్టునఁ బూనె శ్రీవిభుఁడు పంతము నిర్జర మౌనినాయకా! ౨౮౫

చ. అదియెఱుఁగంగఁ జాలక మహామతివయ్యుఁ జలంబుమీఱ నీ
యదనున నిందునందు మరియాదఁ దలంపక సంచరించుచుఁ
మదిఁ బరితాప మూనితివి మంచిదె యీయది సుంతయెన్నుమా
త్రిదశులు నవ్వరొక్కొ మునిధీరుఁడు భీరుత నొందె నంచొగిన్. ౨౮౬

చ. మతివిభవం బదెందు నిడి మ్రాన్పడి తో మునినాథ! యేల య
జ్ఞతఁ గనినాఁడవో యిటులు చక్రికి లగ్న మిదే జయప్రదం

బతులితభూవుకప్రదము ♦ నౌ నని చెప్పుటయెట్లొ సుంతయెం
చి తెలియఁబూనరాదె మునిచిత్తము సర్వమెఱింగెడుంగదా. ౨౮౭
చ. తలఁచినదే తలంపుగను ♦ దా నెదిచేయఁగఁబూన నప్పుడే
ఫలదముగాఁ జెలంగునదె ♦ పంతముగాఁ ద్రిజగంబులందునుః
సులభముగాని దెద్దియును ♦ జూచిన లేనిదిగాఁ జెలంగు ని
స్తులగురుశక్తియుక్తునకుఁ ♦ దోయజనేత్రున కేను బెద్దనై. ౨౮౮
ఉ. ఇత్తఱి లగ్నమంచు వచియించెడువాఁడనె పూజ్యభంగి నే
యుత్తములైన మెత్తురె యహోదుత్తమమూర్ఖమె యెంచి చూడుమా
చిత్తములో మఱొక్కమఱి ♦ చెప్పెద నొక్కరహస్య మద్ది యొ
క్కొత్తుగఁ దక్కుకార్యము లవెల్ల నొకెత్తుగ నిశ్చయింపుమా. ౨౮౯
చ. చని యట దేవదేవుఁగని ♦ సర్వవిధాద్భుతశక్తివంచు నిః
మనమున నెన్నఁజాలని యసామర్థ్యమునిః నను సత్కృపామృతం
బునఁ దనియంగ మోహమును ♦ బూనకయుండఁగఁజేసి కావుమా
యని వినయంబుమీఱునటు ♦ ప్రార్థనచేయుము భక్తిపొంగఁగన్. ౨౯౦
ఉ. ఎల్లరు పెండ్లిమూరుత మదెప్పుడు సాగునొ యన్నయాశచే
నుల్లము లుల్లసిల్లఁ దమయూహలు పైపయి సాగుచుండ ను
త్ఫుల్లసరోజనేత్ర! తొరపూనిన నీపయనం బెఱుంగ నే
యెల్లపు డెంచువారు తమరెప్పు తలంచితిరో చనః పదిన్. ౨౯౧
ఉ. ఏలినవారు పెండ్లి కెపుడేగెదరో యపుడే ప్రయాణమై
యోలి విమానపంక్తిపయి ♦ యుగ్మలులం దమిఁగూడిరాఁగ దే
వాళి తలంచుచున్నది మహాత్మ! రమేశ! తదేవ లగ్నమం
[1]చాలతిచేసి యచ్చరలహార్నిశముః తమిఁ బాడుచుండ్రుగా. ౨౯౨
మ. పరమాత్మా! దయఁగావవయ్య నను నీభావం బెఱుంగంగ నె
వ్వరు శక్తుల్ గల రిజ్జగంబుల నిఁకః ♦ వ్యాజంబు చాలించి యా
ధరరాజన్యునికోర్కి తీర్పఁగ ననుః ♦ ధన్యాత్ముగాఁ జేయఁగాఁ
ద్వరగాఁ బెండ్లికిఁబోవ నెన్నుమ మదిః ♦ బ్రహ్మాదులుః దోడరాన్. ౨౯౩
మ. పయనం బీక్షణమందు నౌనను లసద్భవ్యోక్తి నాలించి తోఁ
బయనంబై చనుదేర నెంచుచునె దేవశ్రేష్ఠు లున్నారు దే
వ! యమోఘేచ్ఛయెగాదె మీఁదగును దైవంబన్న బ్రహ్మమ్మనః
వియదాకారమటన్న నీవెకద యోగివిశ్వాత్మ, సర్వేశ్వరా! ౨౯౪
మ. "భవదిచ్ఛానుమతం ముహూర్త మతులం భద్రప్రద" మ్మంచు నే
ను విరించాదులు నెంచువారము మునీంద్రుల్ గూడ నిట్లే తలం

[1] ఆలతి = రాగాలాపము.

త్రు విభూ! పెండ్లిప్రయాణముఁ జరపఁ దోడ్తో నాజ్ఞయిమ్మింక స
ర్వవిధ స్తుత్యముగాఁ జెలంగుత గిరీంద్రంబందు మర్యాదతోన్. ౨౯౫

శా. దేవా! యేదియనుజ్ఞ యంచుఁ గడునీరీతిన్ వేఁడుమా భార్గవీ
దేవీవల్లభుఁ డంత నుత్తరమురీతిన్ దేని గైకొంచు నో
దేవర్షీ! వచియించు దాని వినఁగాఁ దెల్లంబగున్ సర్వమున్
నీ వద్దానిఁ బురస్కరించుకొనియే నేర్పాని భాషింపుమా. ౨౯౬

చ. త్రిదశమునీ! సమస్తమును దెల్లముగాఁగ నెఱుంగఁజాలు నీ
కుఁ దగినమార్గ మీయది యగున్ జనఁగాఁ దగనంచు బోధచే
యఁ దరమె యేరికే ననుచు నాత్మనెఱుంగుదు నట్టులైన నే
ముదుకుఁడఁగానఁ దెల్పితిని బుద్ధిఁ దలంచి యొనర్పు మట్టులే. ౨౯౭

మ. భగవంతుండు సమస్తముం దెలియు దైవంబన్న నాతండుగాఁ
గ గణింపంబడుఁగాదె యాతఁ డెఱుఁగంగాలేని దేముండు నే
జగమందైన వివాహకార్య మెపుడే సాగింపఁగా నెంచుఁ జ
క్కఁగ సాగించెదునప్పుడే తలఁపు మింకన్ జ్ఞానదృష్ట్యన్నతిన్. ౨౯౮

మ. చనవయ్యా! తడవేల యింక నచటన్ జక్రిప్రియంబైన ఋ
ష్యని శ్రీనాథుని యిచ్చపెంపుననె తత్ప్రాలేయశైలేంద్రు నె
మ్మన మానందరసాంబురాశి మునుఁగన్ మాయా సమస్తేష్టముల్
కొనసాగున్ మదిఁగల్గు సంశయ మడంగున్ బొమ్ము మౌనీశ్వరా! ౨౯౯

చ. తలఁపులు వేఱుమాని సురతల్లజు చెంతకుఁ బొమ్ము సర్వమం
గళములు సాగుఁ జింతలు వికావికలై చను నీదువాంఛితం
బులు నెఱవేఱు నన్న మునిపుంగవుఁ డెంతయుఁ బొంగి బ్రహ్మప
ల్కు లమోఘలంబులే యనుచుఁ గొంకొకయింతయు లేక యిట్లనున్. ౩౦౦

చ. అమరుల దిక్పతిప్రజము నట్టులె మౌనులఁ దత్సతీసమూ
హము మఱియుంగలట్టి సుగుణాఢ్యులఁ బెండ్లికిఁబిల్చి రాఁదగున్
సమయమునన్ మిమున్ మఱొకసారియు బిల్వఁగవచ్చువారు లే
రమలకృపాతిరేకమున నందఱు రాఁదగు నంచుఁ బిల్వఁగన్. ౩౦౧

క. హరి యాజ్ఞాపించెంగద, సరసీరుహజన్మ! యట్టిచందమ్మున ని
ర్జరముఖులం బిల్వకయే, యరిగినఁ జీవాట్లుపెట్ట కర్మిలిఁ గను నే. ౩౦౨

క. దీనికి నేమియుపాయం,బో నీవెఱిఁగించినంత నుద్యమ మలరం
గా నేఁ బోయెదనన విని, యోనారద! వెఱ్ఱివాఁడవౌ వొక్కొ యెఱుంగన్. ౩౦౩

క. నారాయణుకార్యంబన, నారయ నీకొక్కనికె ప్రియంబనఁ దగునే
కోరి ధరింతుము నేను బ,లారాతియుఁ జక్రధరునియాజ్ఞ శిరములన్. ౩౦౪

క. కనుకఁ దదుద్వాహము లో,కనికరముల కెల్లఁ గల్ప౹కం బగుఁగాదే
మునివర! నీ వేగుము నే,నును వాణియు సురలమునుల౹నుఱ్ బిల్తు మొగిన్.
క. సురకాంతామణులఱ్ య,క్షరమణులఱ్ దేవభో౹గికాంతల మఱి కి
న్నరముఖులఱ్ బిల్తుము శ్రీ,హరి కుద్వాహమ్ము సాగు౹నప్పటి కేమున్. ౩౦౬
క. ఎల్లరఁ దోడ్కొని హిమగిరి, వల్లభుపురిఁ జేరుదుము భ౹వత్సహితుం డై
ఫుల్లసరోరుహనేత్రుం, డుల్లము పొంగంగఁ బార్ష౹దోఘముతోడన్. ౩౦౭
క. పతగేంద్రారూఢుండై, సతులెల్లం గొల్వ వేడ్క౹సంధిల్లఁగఁ బ
ర్వతరాజు గేహమున కు,న్నతిమీఱ్ వచ్చుఁగాక౹ నాఁటిఁ గొనంగన్. ౩౦౮
క. మే మెల్లరముం గూడఁగ, నోమౌనీ! వేచియుందు౹ ముద్వాహార్థం
బే మేమి వలయునో యా,యామంజులవస్తువితతి౹ నవహితమతి నై. ౩౦౯
క. కొనివచ్చెద నీచెప్పిన, పనులన్నియుఁ జక్కఁ జేయు౹భారము నాదౌఁ
జని మూరుతంబుఁ దెల్పుట, యనునప్పని నీదు భార౹మౌ సురమౌనీ! ౩౧౦
క. చింతదిగనాడి యా శ్రీ,కాంతునికడ కరుగు మనినఁ౹ గంజజునుడు ల
త్యంతముదంబును నింపం, జింతాజ్వర మెటకో పోవఁ౹ జిత్తం బలరన్. ౩౧౧
క. ఓంకృతినాదము మహతీ, పంకరుహాక్షీముఖైక౹భవమయి యానం
దాంకంబయి వ్యాపింపఁగ, శంకరమిత్రుని గనంగఁ౹ జనియెఱ్ మునియున్.
క. అరుగుచుఁ దనలో నౌరా!, సరసీరుహసూతి తెల్పెఁ౹ జక్కని పథముఱ్
హరికి ముహూర్తం బిదియని, తరమే తెల్పంగ లోక౹తతి నేరికనేన్. ౩౧౩
క. సర్వము తానై తానే, సర్వమునకు వెలిగఁ దోఁచు౹సరణి కనఁబడఱ్
శర్వాదులు తనుఁ గొల్వఁగ, సర్వజ్ఞుఁడు వెలయుచుండు౹ సర్వస్థలులన్. ౩౧౪
క. విష్ణువను పేరుతగునటు, జిష్ణుప్రముఖుల్ స్వకీయ౹చిత్ర మహితరో
చిష్ణుశరీరములం గని, సోష్ణీషులు నగుచుఁ బాద౹యుగమున వ్రాలన్. ౩౧౫
క. వారలకు జ్ఞాన మొసఁగుచు, భూరిమహత్త్వం బతుల్య౹ముగఁ గ్రాలంగా
శ్రీరమణుఁడు గోలోకా,గారంబున నుండుఁ బోయి౹ కాంచెద భక్తిన్. ౩౧౬
క. తెలిపెద సర్వము దానిఱ్, జలజాక్షుం డాలకించి౹ సంతోషమునం
బలుకుఁ బ్రయాణం బిపుడని, కులగిరిరాట్టునకు దానిఁ౹ గుతుకం బలరన్.
క. అంతేవాసి ముఖంబున, నంతయుఁ దెలియంగఁజేయ౹ ననువుపడును నా
పంతము ఫలించు శ్రీశా, నంతమహత్త్వంబు జగము౹నఱ్ వ్యాపించున్. ౩౧౮
క. ఆలస్యం బిటఁ జేయుట, యేలా సత్వరమపోయి౹ హితవార్తల నా
శ్రీలలనాచిత్తేశుని, మ్రోలఱ్ వినిపింతు ననుచుఁ౹ బోయెం గడఁకన్. ౩౧౯
క. కరధృతతాళములు మనో,హరనిస్వనములను దెసల౹ వ్యాపింపఁగఁ జే
య రమావల్లభు గేయము,ల రమణఁ బాడుచునుఁ బోయె౹ లలితగతితగన్.

క. కరుణాకర! భక్తజనో, త్కరపాలన చతుర దేవగణవందిత శ్రీ
కరపాదసరసిజా! సా,ధురతా గోవింద క్షీరతోయధిశయనా! 3౨౧

క. పరికింపుము నాహృదయముఁ, ద్వర గొనివారింపు నాహృదయతాపం బి
త్తరుణమున నీవుదక్కఁగ, శరణము వేఱొండులేదు ॥ చక్రీ దేవా! 3౨౨

క. పురహరుభక్తులు నన్నుం, బరిహాసము చేయకుండఁ ॥ బటుశక్తిని నీ
చరణాబ్జభక్తి పంతముఁ, బరమాత్మా! నెగ్గఁజేయ ॥ వలయుంజుమ్మీ. 3౨3

క. అనిపాడుచు శ్రీహరిపద, వనరుహములఁ దనదుమదిని ॥ బాదుకొలిపి వే
చనియెన్ గోలోకంబున, కనుపమమహనుం గనంగనాత్మఁ దలఁచుచున్. 3౨౪

క. దృగ్గోచర మయ్యె సుహృ,ద్దుర్గమ్యము సర్వలోకదీప్తిదము గరు
ద్యుగ్గమను ప్రియావాసము, తగ్గని సిరు లలరుచుండఁ ॥ దగు నది యెదుటన్.

క. అసదృశమై గురుతేజో,విసరసమాక్రాంత లోకవితతియగుచు శాం
తసముద్రంబై రాధా,బిసరుహదృ గ్వసతియగుచుఁ ॥ బెంపుం గనుచున్. 3౨౬

సీ. పరమపవిత్రమై ॥ పాపప్రతాననీ నిశితలవిత్రమై ॥ నెగడఁజాలి
సన్నుతిపాత్రమై ॥ సర్వత్రజైత్రమై విమలచారిత్రమై ॥ వెలయఁగల్గి
మంగళాస్పదమయి ॥ శృంగారసదనమై స్థిరతరానందమై ॥ చెలఁగమించి
భవదోషహరణమై ॥ భవహృదాభరణమై పావనశరణమై ॥ పరఁగ నెంచి

తే. భక్తలోకనివాసమై ॥ పరిఢవిల్లి, శాంతసత్వశరణ్యమై ॥ వింతనొప్పి
యనుపమానప్రభాఢ్యమై ॥ తనరుచున్న, కమ్రగోలోకవరమును ॥ గాంచెమౌని.

చ. అరుదగుదాని యాకృతిమహత్త్వముఁ జక్కఁగఁ గాంచి సంతసం
బురుతరమై చెలంగఁ దనయుత్తమకార్య మిఁకేల పండ దా
సరసిరుహాయతాక్షుని విశాలకృపన్ వడినంచు నెంచుచున్
సురముని దానిఁ జొచ్చి రుచిసుందరమందిర మందుఁ గన్పడన్. 3౨౭

చ. వడివడిఁ జొచ్చి తన్నుఁగన ॥ వచ్చినపార్షదరాజి గారవం
బడరఁగఁ గాంచి సుస్మితముఖాబ్జము క్రొత్తరుచుల్ తగం బయ
ల్పడునటుచేయుచుండ నొకభంగిని సంశయ మంకురించి పెన్
దడ గలుగంగఁజేయ నొకతట్టున సంతస మట్టె యుబ్బుచున్. 3౨౮

ఉ. సందియమేల నీదుకృతిసాగక యుండునె యన్న భావ ముం
గ్రందుగఁ దోఁపఁజేయఁగ సుకాలమిదే భగవంతుఁ జూడ నం
చుం దడవేమి చేయకయె ॥ సూనశరాసనుతండ్రి చెంతకున్
మందగతుల్ తనున్ వదల ॥ మౌనిశిఖామణి యేగి ముందటన్. 330

చ. హరిఁ బరమేశ్వరుం గనియె ॥ నమ్మునిరాక నెఱింగియుంట శ్రీ
వరుఁ డెదురేగి రమ్ము మునివర్య! జవంబున నీవువచ్చుటన్

బరమముదంబు నెమ్మదిని । భాసిలెఁ జుమ్ము ముహూర్తమున్ గుణో
త్కరముగ నిశ్చయించెనొకో । కంజభవుండది వేగ తెల్పుమా. ౩౩౧

చ. పిలిచితివే వియచ్చరులఁ । బెండ్లికి రమ్మని కార్యభారముల్
గలవిలపాటు కూర్పఁ ద్వర । గాఁ జనుదెంచినవాఁడవో కదా
పలుకులు వేయు నేల? సుర । పాలకుఁ డాదిగనున్నవారు నీ
కెలమి చెలంగఁ దోడ్పడుదు । రేకద సందడివేళ నారదా! ౩౩౨

ఉ. ఊరకయున్నవాఁడ విపు । డొక్కకృతిన్ జరపంగఁ బూనియున్
నేరుపుమీఱఁ గార్యము ల।నేకము లున్న నదెట్టు లుందువో
నారద! నీవచస్సుల వి।నంగఁ ద్వరంగనునన్ను నేచ కా
సారసగర్భుఁ డాడిన వచస్తతిఁ దెల్పి ముదంబుఁ గూర్పుమా. ౩౩౩

ఉ. మోమునఁ దోఁచు విన్నఁదన।ముం గనఁ గార్యముపండినట్టి రూ
పేమియుఁ గానరాదు తొర । యెంతయు నేఁచెడు నెమ్మనంబు నే
నేమని యెంచనౌనొ తగ।వే యిటు లూరకయుంట నారదా!
యోమునినాథ! తెల్పు మిఁక । నున్నదియున్నటు నిర్విచారతన్. ౩౩౪

చ. అని తను హెచ్చరింప ముని । యాహరి నల్లనఁగాంచి స్వామి! నీ
కనఁ దెలియంగరానిపన । నారయఁ గల్గునె పద్మజుండు తె
ల్పనుగలఁడే ముహూర్తమును । బాగిది యోగిది యంచు నిశ్చయిం
పనుగల శక్తిమంతుఁడె య।పారమహత్త్వము నీదె గాదొకో. ౩౩౫

చ. తెలిసియు నేమియున్ మదికిఁ । దెల్లముగానటుగా నటింప నో
జలరుహనాభ! యేల? ముని।సత్తముఁడన్ గద నే నటన్న క్రొ
వ్వలరఁగ నున్న నన్నుఁ గృపవర్ధిలఁ గావుము నాదుగర్వముల్
తొలఁగెఁ ద్వదీయదివ్యపద । తోయరుహంబులఁ గొల్వ వచ్చితిన్. ౩౩౬

చ. తిరిగితి సిగ్గుమాలి గత।ధీవిభవంబునఁ బెండ్లిలగ్న మా
సరసిజసూతి తెల్పు ననుఁ।సంతస ముబ్బఁగ నింతదాఁక నో
పరమకృపాసముద్ర! ననుఁ।బట్టిన యీదురహంకృతిన్ మహా
దరమునఁ బోవఁజేయుము ని।తాంతము భక్తి యొసంగఁ జేయుమా. ౩౩౭

చ. తలఁచినయంత నేపనియుఁ । దానె ఫలించుఁగదా మహాత్మ! నీ
యలఘుతమప్రభావ మది।యా యజశంకరముఖ్య దేవతా
వళి కయినం దలంప నొక।భంగిగనైనను శక్యమెట్లగున్
గళితము నాదు గర్వమని । కాంచనచేల! తలంచి ప్రోవుమా. ౩౩౮

చ. శ్రుతులు తదంతముల్ తెలియ । జొప్పెఱుఁగంగ నశక్యమంచు సం
తతము వచించుచుండఁ బర।తత్త్వము నేన యెఱుంగువాఁడ నం

చతులితగర్వమూని చతు॥రాననముఖ్యులకాజ్ఞ చేయ స
మ్మతిఁ గొనినట్టి నాదయినపూసనగర్వ మడంగె నేటికిన్. ౩౩౯

చ. తెలియక నేనొనర్చిన ప్ర॥తీపమనర్ధ ధరలేని యిట్టిత
ప్పులఁ గృప నెన్నకే ననుఁ బ్ర॥భూ! యిఁకఁ బ్రోవుము కార్యసిద్ధికా
వలయునటంచు నెన్నుము వి॥వాహపువేడుకఁ జూడఁగోరు నా
తలఁపు ఫలింపఁజేయు మిఁకఁ॥ దామరసాక్షి! మహత్త్వ మేర్పడన్. ౩౪౦

చ. మనమున నజ్ఞకార్య మిది॥ మంచి దటంచు నొనర్చినాఁడ నం
చనుతలఁ బెప్పుకల్గు నపు॥డాదృతి మీఱఁగ వానిఁబ్రోతు వో
వనజదళాక్షి! నీదగు స్వ॥భావమిదౌ నని నే నెఱుంగుదుఁ
గనుక విగర్వునన్నుఁ గృపఁ॥ గాలముపుచ్చక ప్రోవ నెంచుమా. ౩౪౧

ఉ. నావిని యామురారి ముని॥నాథునియార్తి నెఱింగి యిట్లనుఁ
దేవముని! యిదేటికో, మఱిం బరితాపముగల్గఁ బల్కెదో
యావిధి లగ్నమిప్పు డగు॥నంచు వచింపక సాగనంపె నం
చీవినయోక్తులే తెలిపె॥ నింక విచారము మాని యుండుమా. ౩౪౨

ఉ. నాదగునాజ్ఞ నయ్యమర॥నాయకుఁ డాదిగఁ గల్గువారు స
మ్మోదముమీఱఁ దాల్ప విధి॥ముఖ్యులు నీవచనంబురీతిగా
నేదియుఁ దప్పకే నడువ॥ నెంచెదునట్టు లొనర్చువాఁడ నీ
వేది యెటుండనౌ ననుచు॥ నెంచెదవో యటు లే నొనర్చెదన్. ౩౪౩

శా. పంచాంగంబును బాఱఁజూచి గ్రహసం॥పత్త్యుత్కటంబై బలో
దంచత్సౌమ్యఖగేశతఁ దగునవాం॥శాఢ్యంబునై విఘ్నముఁ
గాంచంజాలని లగ్న మెప్పు దగు న॥క్కాలంబు వే తెల్పు మే
ణాంచద్ధస్తముఖామరుల్ గన వివా॥హం బొనటుల్ చేసెదన్. ౩౪౪

చ. ఒకరిని వేఁడనేల? సక॥లోద్యమముల్ తమయంతసాగు న
ట్లొకపరి నెమ్మదిం దలఁతు॥ నూహ యదే సకలంబుసాగఁ జే
యక క్షణ మూరకుండఁగల॥దా వగ పేటికి నీకు నారదా!
సకలము నాయధీన మను॥జ్ఞానము నీకిపు డేల కల్గదో. ౩౪౫

తే. ఇంతదాఁకఁ బరీక్షించు॥ కేలయనిన, బ్రహ్మముఖదేవతాధీశ॥ భావము లెటు
లున్నవో యని పరికించు॥ నుద్యమమునఁ, గాని వేఱొకపనికయి॥ కాదు మౌని!

తే. ఎల్లనిర్జరనాథుల॥ యుల్లములను, దెలియఁజాలితి నీవంక॥ దేవమౌని
పల్కులేకనేల కార్యంబుఁ॥ బట్టుదలను,బూని సాగింత మెల్ల ర॥ద్భుతపడంగ.

తే. చింతలెవ్వియు నీమది॥ స్థిరతఁ గాంచ,కుండఁబోఁద్రోలుమా నీదు॥నుత్తమాంగ
మందు నిల్చెనుగాదె కా॥ర్యభర మెల్ల, నెట్లుప్రఖ్యాతి గాంతువో॥ యెల్లదిశల.

తే. నీవె తలపోసికొనవయ్య ♦ నిర్జరముని, వర్య! యిటునటుచూడక ♦ వైశమ తగు
మూరుతంబును నిశ్చయింపుము మదాజ్ఞ,సర్వమును సాగఁ జెప్పినాచందముననె.

ఆ. అనుచు హెచ్చరింప ♦ నమరమౌనియుఁ దన,పట్టినట్టిపనియు ♦ ఫలమునొందు
కాలమరుగుదెంచెఁ ♦ గా యని తలఁచుచుఁ,బోయె నిశ్చయంబు ♦ చేయ దాని.

ఆశ్వాసాంతము.

క. పరిశుద్ధస్ఫటిక విభా, సురదేహా సర్వలోకశుభసందోహా
కరచారుమహితవిభవా, గురురూపా ధృతమహాహి ♦ కూటకలాపా. 3౫౧

మ. అరిషడ్వర్గవినాశకారణ పవిత్రాఖ్యా, మదేభాంగసం
వరణోద్దామ పరాక్రమప్రజిత దేవవ్రాత నక్తంచరే
శ్వర నిర్మూలన సంగతప్రమద తచ్చర్మాంబరాదాన క
ర్మరతా; చక్రిముఖార్చితాంఘ్రియుగ పద్మా వేదవేద్యాహరా! 3౫౨

మాలినీ:—

అమలసుగుణహారీ ♦ హర్మ్యభూమీవిహారీ
శమనదమనమోదా ♦ సంతతత్యక్తఖేదా
సమదదనుజకాలా ♦ సాధుసందోహలోలా
ప్రశమితసురతాపా ♦ రమ్యసంవాసనీపా. 3౫౩

గద్యము. ఇది శ్రీమత్త్రిపురసుందరీ కరుణావాప్త గీర్వాణాంధ్రకవితాప్రాభవ, కాశ్యపాన్వయప్రభవ, శ్రీజనమంచి వంశాంబురాశికుముదినీమిత్ర, సుబ్రహ్మణ్య మనీషిపుత్త్ర, తాండవకృష్ణాపరాభిధేయ, శేషాద్రినామధేయ వినిర్మితంబైన సర్వమంగళాపరిణయంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీ ర స్తు.

సర్వమంగళాపరిణయము

పంచమాశ్వాసము.

క. నిర్మలరజతాచలరా, ట్కర్మదమణికూటవటవిటపిమూలలస
ద్ఘర్మమయపీఠగురుగజ, చర్మకృతావాస! మానిత సన్నుతదేవా! ౧

వ. మహాప్రభూ! తరువాతి విచిత్రభవన్మహిమైకబోధకవృత్తాంతం బవధరింపుము.

శా. శ్రీరాజేశ్వరు మందిరంబునఁగనం జిత్రంబుగా యత్నముల్
ప్రారంభించిరి పెండ్లిమూర్తమున కార్యైరీతులన్ జేయసం
భారంబుల్ సమకూర్పఁగాఁ బడియె గ్రావ శ్రేణులోయంచు నె
వ్వారుం జూచుచు నద్భుతంపడఁగ దేవశ్రేణు లెంతోతమిన్. ౩

ఉ. నారదుఁ డెన్నినట్టిలగ్నంబు సమీపమునందె వర్తిలున్
శ్రీరమణుండు మానిపతి చెప్పినయట్టులె చేయుఁడంచు గం
భీరరవంబునం బలికెఁ బెండ్లికిఁ బిల్వఁగఁబోయి రెందఱో
సారపదార్థసంచయము సల్పగనౌఁ గద యంచు నిర్జరుల్. ౪

ఉ. వేడుకమించ నొండొరులఁ బిల్చుచు వస్తుచయంబుఁ గూర్చుచున్
గూడికమీఱ స్నపనికిఁ గొంకకచేయుచు రత్నరాసులం
బోడిమిమీఱఁ గూర్చి సురపుంగవపూజితపాదపద్మునిన్
వేఁడి కనంగఁ జేయుచు సువిస్తృతమోదముఁ గూర్పఁజాలుచున్. ౫

ఉ. భోజనవస్తువారముల భోగపదార్థతతిన్ మనోజ్ఞ స
ద్వాజి కదంబకంబు గజవర్యసమూహము స్యందనాళి వి
భ్రాజితరత్నసంఖచిత రమ్యవిమానగణంబుఁ గూర్చి రెం
తో జతనంబుమించునటు లూహలు పైపయిఁ దమ్ముఁగ్రమ్మఁగన్. ౬

ఉ. అచ్చెరమిన్న లెల్ల నమరాధిపునానతి మాళులందుఁ బెన్
ముచ్చటఁ దాల్చి శ్రీహరికిఁ బూని సపర్య లొనర్చువేళ వే
వచ్చె నిదే యదృష్టమనవచ్చుఁగదా మనకెల్ల నంచు నే
ర్పచ్చుపడంగఁ జేరిరి మురాసురభంజను వేశ్మవర్యమున్. ౭

చ. ఎవ రెవ రెట్టికార్యముల । నెట్టు లొనర్పఁగవచ్చునో యటుల్
సవిధిగఁ బార్షదోత్తములు । సర్వవిధంబులఁ గట్టుపాటు ల
త్యవహితచిత్తముల్ పొలయ । నట్టు లొనర్చిరి వానిమీఱకే
దివిజసరోజనేత్రలు వి । ధిజ్ఞతమించ నొనర్చి రాదృతిన్. ౮

మ. ఇది వైకుంఠముగాదు మున్నెపుడు మా । నీంద్రోత్కరంబైన ని
ట్టి దశం బొల్చుటఁజూచినారె పరిపా । టిన్ మించి నూత్నంబుగాఁ
గఁ దగెన్ దీనిమహత్త్వమిద్ది నవలో । కంబె యగున్ గాని ప్రాఁ
తది గాదంచును నిశ్చయించిరి సురల్ । తచ్చిత్రసమ్మోహితుల్. ౯

మ. పరమాత్ముండును దుర్విభావ్యమయి యో । ప్పంజాలుచున్ వైష్ణవీ
పరితోవ్యాప్తయశంబు గాంచి విభవ । భ్రాజిష్ణుతం బొల్చి దు
ర్భరమై యొప్పెడుమాయఁ గప్పిన మునీం । ద్రస్తోమముల్ దేవతో
త్కరముల్ పెండ్లికిఁ బోవుయత్నముల లోఁ । గం జాలెన ప్డక్కటా ! ౧౦

మ. తనపై భారము సర్వమున్ నిలిపె నా । దామోదరుం డంచు నెం
చునిలింపర్షియు దేహవిస్మృతిని గాం । చున్ బొంగు నొక్కొక్కవే
ళను శంభుం డిఁకె నీవివాహమునఁ జా । లం డాత్మమోదంబుఁ గాం
చ నటంచుం దలపోయు దైవి తను నేఁ । చన్ బుద్ధివిభ్రంశతన్. ౧౧

చ. మునిని బరీక్షచేయుటకుఁ । బూని రమేశ్వరుఁ డాత్మమాయఁ గ
ప్పిన నొడలే యెఱుఁగక తపించుచు నద్దియె కౌతుకంబుగా
మనమున నెంచుచున్ దనదుమాటయె సాగు నటన్న నమ్మికం
గనుచుఁ జెలంగుఁగాని మునికాంతుఁ డెఱుంగఁడు చక్రి యూహలన్. ౧౨

చ. హరుని వితాకుచెందునటు లానె యొనర్పఁగ నేరికైన నం
చరయఁగఁజాలియున్ దనమహత్త్వము మాయయడంగఁ ద్రొక్కి నీ
శ్వరు నొకదేవతుల్యునిగ । భావమునం దలపోసి శైలజన్
హరికిని గూర్ప నెంచె నిఁక । నజ్ఞత దీనిని మించియుండునే. ౧౩

చ. శతధృతి యొక్కఁ డీవిధముఁ । జక్కఁగ నెంచియు శంభువాంఛితం
బితథుల కించుకేఁ దెలియ । నెట్టులుశక్య మటంచు నెంచియా
వితమును దాఁచి తాను బది । వేలవిధంబుల దేవమాని సం
గతి మెలఁగంగ నెంచినటు । కాలముపుచ్చుచు నుండె నేర్పునన్. ౧౪

క. హరిహరులకు భేదంబనఁ, బొరయునె యిదియేటిపెండ్లి । మూర్తం బని ని
ర్జరులును దలంపనేరరు, హరి గప్పినమాయ తమ్ము । నలముకొనంగన్. ౧౫

క. అల్లగిరిజాతఁ గైకొను, ఫుల్లసరోజాక్షుఁ డంచుఁ । బొంగుచు మును లు
త్ఫుల్లమన స్సరసిజులై, సల్లాపములందె గడుపఁ । జాలిరి దినముల్. ౧౬

క. ఆవిధ మంతయుఁ గనుచుక్, వేవిధములఁగాంచినక్ స్వోభిషయ మీతరు లి
ట్లీవిధి సాగంగల దని, భావింపఁగ రానియట్లు § వ_ర్తిలె హరియున్. ౧౭
క. సురలం దొక్కొకపని కొ,క్కరుగా నియమింపఁబడుచుఁ § గౌతుకమునఁ గా
ర్యరతిక్ మెలఁగుచుఁ బెండ్లికి, నరుగం దలపోయుచుండి § రాసమయమునన్.

—◎ మేనాహిమాచలసంభాషణము. ◎—

క. హిమగిరినాథుండు నమ,_ర్త్యమౌని యటుపోయి సుసమయంబుఁ దెలుపుదుక్
సుముహూ_ర్తమునకు వలసిన, సమ_స్తవస్తువులఁ గూర్పఁజను నని చనియెన్.
క. ఇంతకు రాదుగదా వృ,త్తాంతం బెదియును మౌనితల్లజువంకక్
వింత యిదిగాదె మునిదగు, పంతమునకు విఘ్న మొండు § పాటిలియుండున్.
క. కన్నియ యొక్కరుఁ గోరెన, సన్న సరోజాక్షుఁ డెఱుఁగఁ § జాలఁడొకో స
ర్వోన్నతుఁ డాతం డిప్పని, నెన్నక యంగీకరించునే మునినుడులన్. ౨౧
క. బహుపత్నీసంయుతుఁ డా,యహిరాట్శయనుండు నాదునాత్మజచి_త్తం
బహిరా డ్భూషణునందే, విహితంబుగ నుండఁగోనఁగ § వేడ్కంగనునే. ౨౨
క. ఆవిషయంబు నెఱుంగక, దేవర్షి ప్రమోద మూని § దీనిఁ దెలుప సం
భావించినట్టు లుండఁగ, నావిధ మెఱుఁగంగలేక § యత్నించెనొకో. ౨౩
క. కానీ మేవిధిసాగునొ, దీనిం గనుఁగొందు ననుచు § దితిజారియుఁ బెం
పూనిననూహల నుండుట,మౌనియు నెఱుఁగండొయేమొ § మతిప్రభ దూలన్.
క. ఇం కేనే మొనరింపఁగ, శంకక్ విడనాడవలెనొ § సన్మునినుడులే
వంకఫలింపఁగఁజాలుక్, శంకరు నిష్టం బదెట్లు § సాగునొ యెఱుఁగన్. ౨౫
క. ఏయత్న మింతదనుకం, జేయక నేనున్న బంధుచి_త్తంబులు నక్
మాయికుఁడని నిందింపక, యే యుండునె చేయఁదగిన § దేదియొ యింకన్. ౨౬
క. నవలావణ్యకలాపం,బవురాయని మెచ్చఁదగినయ ట్లొప్పఁగ హై
మవతియుఁ బ్రౌఢగ నలరం,గ వచ్చునే పెండ్లిచేయకయె యుండంగన్. ౨౭
క. విహితంబగు పద్ధతి నా,దుహితృనభిప్రాయముఁ గొని § తోడనె దానిక్
బహిరంగపఱుప కాద్భృతి, వహించి చర్చింపఁదగు వివాహవిషయమై. ౨౮
క. కన్నియయాశయమే యిఁక, నెన్నటికే సాధుఫలము § నిచ్చెడునని నా
కెన్నియొ భంగులఁ దోఁచెడు, నన్నా! యిఁక నూరకుండ § నగు నేత్రోవన్.
క. నాకాంతయు నీవిషయం, బేకాంతమునందుఁ జెప్ప § నెంచుట తలఁపక్
నాకున్నయట్లె కలఁతయు, నీకార్యమునందుఁ గల్గియే యుంటఁగదా. ౩౦
క. కనుక నిఁకక్ మునిపతియాజ్ఞను బాటించుచునె యల్పసమయము గడుపం
జను నంతఁ గన్నెయిష్టం,బునె తీర్పఁగ నేఁ దలంపఁబోలునుగాదే. ౩౧
క. హారుఁ డల్లుఁడగుచు నిచ్చటి, కరుదెంచునొ చక్రధరుఁడె § యల్లుం డగుచుక్
గరమరుదుగ నేతెంచునొ, యరయంగాఁజాల దైవ § మది యెక్కుడుగా. ౩౨

క. అని తుహినాచలవర్యుఁడు, తనమది యోజించుచుండు తరుణంబున నా
తనిసవ్యకరము కంపిం,చెను సవ్యాంఘ్రియుఁ దరలెఁ జిత్తము కలఁగన్. ౩౩

క. ఈరీతి దుర్నిమిత్తము, లారంభములై యుదారమగు తద్హృదయ
స్ఫారజ్ఞాన మడంపం, గోరికలిట్లట్లు పొరల గోత్రేశుండున్. ౩౪

క. మనము వికావికలై యిం,తనరానివెతం గనంగఁ దనప్తతఁడు తలం
చినదానికి భంగము గ,ల్గునుగా యని నిశ్చయించుకొనుచుండంగన్. ౩౫

క. పతగంబులు రుతముల మా,నితల్లజుని యాశయంబు నిష్ఫలదం బ
చ్యుతుభావ మెఱుఁగక యసం,గతముగ నిష్పనికిఁ బూనెఁగా యని తెలిపెన్.

క. పక్షిరుతంబులయర్థం, బక్షయముగ నెఱుఁగఁజాలు నాతఁడు నింగిన్
వీక్షించి యట్లయగునా?, త్ర్యక్షుని బెండ్లాడఁ గలదె తెఱవ యటంచున్.

క. తలపోయుచు నిఁక నెయ్యవి, గలుగంగాఁగలవొ కార్యగతు లయ్యవి య
ట్లులుసాగునొ కనుఁగొనియెదఁ, దలమే దైవమును మార్పఁదలఁచు టెవరికేన్.

క. నాతనయ యదృష్టం బది,యేతెఱఁగున నలరునొ యటులే సాగును నా
చేతమునందలి శంకా, వ్రాతము విడనాడువాఁడ రయమున ననుచున్. ౩౯

క. తనయిష్టదేవతా నుతు, లొనరించుచునుండె దైవ మున్నది కార్యం
బును దీర్ప నేలశ్రమములఁ, గనఁగా నను నూహ పొలయఁగా సుఖముండెన్.

ఉ. మేనయు నొక్కనాఁడు మది మించినకోరికఁ బ్రాణనాయకున్
గానఁగవచ్చి పెండిలి యిఁకన్ జిరకాలము ప్రుచ్చకుండఁగా
నౌ నొనరింప నంటిరికదా మును పిప్పుడు తత్ప్రియత్నమున్
గానఁగరాదు చేసినటు కారణమేమొ యెఱుంగ నింతయున్. ౪౧

ఉ. నారదుఁ డేగి వేగ లగనంబు పితామహుఁ డెన్నఁ డౌననున్
జేరఁగఁ బంపువాఁడ నొకశిష్యునిమూలముగాఁగ దాని నం
చూరక పల్కిపోయినటు లూహజనించెడు నింతదాఁక నె
వ్వారిని బంపకుంటఁ, దరువాతివిధం బెదియో తలంచితే. ౪౨

ఉ. సారవయఃకలాపమున సన్నుతశీలమునన్ సువిద్య వి
స్తారతపోవిభూతి సుయశంబున మించెడుకన్యకామణిన్
గోరికమీఱ సద్వరునకున్ విధియుక్తి నొసంగి జన్మముం
జేరఁగనీని సత్ఫలముఁ జెందుటయే మన కర్మమౌఁగదా. ౪౩

ఉ. మానమటంచు మేనమని మించినపట్టుదలన్ గణించుచున్
మానులమాటలన్ వినుచు మంచిది మంచి దటంచుఁ గాలమి
ట్లూనినదుర్దశన్ గడపుట ట్లొప్పునె నిద్రయు భోజనంబు నె
ట్లౌను హితంబులి త్తఱిని నైనను బూనుము తీర్పఁ గృత్యమున్. ౪౪

ఉ. చిన్నది కోరినట్లుగనె । చేయుటయో మఱితల్లిదండ్రు లా
కన్నియ కీడుజోడయిన । కాంతునిఁగూర్చుటయో పొసంగు ని
ట్లున్న సనాతనాచరణ । మొయ్యన వీడి నిజేచ్ఛ నీటిలో
నెన్నక నానపెట్టినటు । లీశ! కుఠారమునుండఁ జెల్లునే. ౪౫

మ. మది నాహారములున్ విహారములు వేశ్మవ్రాతముల్ చిత్తశ
ర్మద వస్తువ్రజ మింకనుం గలమహార్హస్థానముల్ పెండ్లికొ
ప్పిదమైయుండు కుమారి యింట వగలున్ బీడింపఁగా నుండఁజూ
చుదశం గాంచినతల్లిదండ్రులె కదా । క్షోణిన్ నృశంసుల్ విభూ! ౪౬

శా. ఏతన్మాత్రము నీవెఱుంగనిదికాదే బేలనై యుంట నా
చేత న్నుండఁగనీని కారణమునన్ । జెప్పంగనూల్కొంటి నీ
వేతాదృగ్గుణరత్నభూషితుఁడ వంచెన్నంగ లేరందఱున్
శీతాద్రీశ్వర! సుంతనామనవి నీచిత్తంబునం దెన్నుమా. ౪౭

మ. అని బోధింప హిమాచలేంద్రుఁడు ప్రియంబారంగ నాప్రేయసిం
గని సన్మానముమీఱఁగాఁ బలికెఁ; నిక్కంబె భవద్వాక్యముల్
ముని శిష్యుండును రాఁడు హేతువెదియో । పూఁబోఁడిరో యింతదాఁ
క నదే యెన్నుచు నున్నవాఁడ నటలగ్నంబున్ వితర్కించుచున్. ౪౮

శా. కాలక్షేపము చేయుచున్ మునులసాంగత్యంబునన్ సత్కథా
జాలంబుల్ పచరింపఁగా వినుచు నీకార్యంబుఁ జింతింపఁగాఁ
జాలండో, హరిసమ్మతింపమి మహాశంకల్ తనున్ నొంపఁగా
వ్యాలోలాత్మత నెంచొనిల్చెనొ దురూహం బిద్ది చంద్రాననా! ౪౯

మ. మనమింతేఁ దొరఁబూన శాప మిదునామానీశ్వరుం డంచునో
వనితారత్నమ! తోఁచుచున్నయది తద్భావంబునన్ వెన్నయే
యనవచ్చుంగద సుంత గాసిలఁగఁజేయన్ మార్పునొందంగవ
చ్చు నదెబ్బంగిఁ బ్రసారముం గనునొ యంచున్ భీతిఁ గందుంజుమీ. ౫౦

శా. మానిస్వాంతము కోమలం బది యదేమాడ్కిన్ దురారాధ్యమే
యా నోమానిని కత్తిసా మనెడువాక్యంబుంట యాలింతుగా
దే నే నద్ది యెఱింగియే సకల మీవే తీర్పనౌఁజుమ్మటం
చానాఁడే వచియించినాఁడ మునివాక్యం బింక రాకుండుటన్. ౫౧

మ. ఎదిచేయం దగునింకఁ బెండ్లివిషయం । బిట్లౌనటం చించుకై
నఁ దలంపం బనిపూనలేదు మును పీనారాయణుం బేర్కొనన్
గఁ దనంతం జనుదెంచి నారదుఁడు నిక్కం బేనుసాధింతు స
మ్మదమందున్ దుద కెన్న నీదుహిత నామాటల్ చెవిం బెట్టుమా. ౫౨

శా. అంచుం బల్కెను, దానినమ్మితిని లేమా! లగ్నసిద్ధాంత మి
ట్లించుం దెల్పెడు భార మామునిదిగాదా దానికై వేచి యి
ట్లెంచన్ రానివెతల్ మదిం గలఁపఁగా నేయత్నముం జేయకే
కించుంబోలి త్రపాభరం బొగిననుం గీడ్పాడు నొందింపఁగన్. ౫౩

క. తలయెత్తి తిరుగఁబూనిన, నలువుర ననునట్టికాంచి నవ్వుదురని యో
లలనా! యున్నాఁడను నా, తలఁపులు వ్యాపింప విప్రు దైవ మెదిరిగాన్. ౫౪

క. ఏమగునో యీకార్యం, బామానియు విషమకార్యమందున్ నన్నున్
దా మెలఁగఁజేసె నేటికొ, యేమెయి యోజింపఁ దోఁప దించుకయు మదిన్.

క. దీనన్ లాభం బింతయు, మానీంద్రున కెన్న లేదు మహిళామణిరో
తానయి వచ్చియె నన్నుం, బూనుచుట యనంగ వింతపో యెటు లెన్నన్. ౫౬

క. నాపనిచిన శిష్యుఁడు మీ, రేపని యెటు చేయఁదగునొ యెప్పుడు లగ్నం
బో పలుకు నంతదనుకన్, జూపెట్టియె యుండుమ యనుచుం జెప్పి చనెన్. ౫౭

క. ఇంతకు రాఁడట నేమే, వింతలు పుట్టెనొకొ దేవవిభుఁ డేమనెనో
పంతము గెలువమిఁ జింతా, క్రాంతమనస్కుండగుచును గానకుఁ జనెనో. ౫౮

క. మనమింక నూరకుండం, జనదని యేకార్యమైన సలిపిన మునియుం
జను దెంచునే మహాపద, లొనఁగూడుం దోఁపకున్న దోకమార్గంబున్. ౫౯

క. ఇంకం గొన్ని దినంబులు, శంకలు విడనాడి మాని సత్తము రాకం
బంకజనయనా! కోరుచు, గింకరులం బోలియుంట కీర్తిదముసుమా! ౬౦

క. అప్పటికిని రాకుండినఁ, జెప్పకయే పెండ్లి మనము చేసినయట్లే
తప్పు మనపైనమోపఁగఁ, జొప్పడ దెబ్బంగినైన సుందరవదనా! ౬౧

క. కొన్నిదినంబులు సాగఁగఁ, గన్నియ యేవాంఛఁగనునొ కాదనక యదే
యన్నివిధంబులఁ దగునని, క్రన్ననఁ జేయుదము దానఁ గలుగవు ముప్పుల్.

క. భగవంతుఁడు మన కయ్యది, తగియుంటం దప్పగాఁగఁ దలపోయం డం
చు గణించెద నోసుదతీ, తగు నీకును సుంత యోర్పు ధైర్య మ్మిచటన్. ౬౩

క. అని నొక్కినొక్కి పల్కిన, విని మేనయు నవ్విధంబు విహితమెయగు నం
చును దలఁచి యూరకుండెను, వనితలు నాథానురూపవర్తనలుగదా. ౬౪

క. కొలఁదిదినంబులు సాగెను, గలవిలపా టెక్కుడయ్యె గ్రావపతికి న
ట్టులె తత్సాధ్వికి నయ్యది, తలపోయంజాలె శైలతనయయు మదిలోన్. ౬౫

పార్వతి స్వాభిప్రాయముం దెలుపుట.

చ. జననియుఁ దాతయున్ దనప్రసంగమునే సతతం బొనర్చుచున్
మనములు కుంద నుండుగతి మానక తానును లోఁదలంచుచున్
మునిపతిపంత మెన్నుచును భూతవిభూక్తుల నమ్మి యొక్కనాఁ
డనియెను దల్లితోడ హృదయాంతర సంగతభావ మేర్పడన్. ౬౬

శా. నన్నుంగూరిచి చింతనొందుగతి నెన్నన్ వింతఁగాఁ దోఁచెడున్
మన్నింపదగు నాదుమాటలకు నామా నీశు వ్యాపారముం
గన్నం జింత యొసంగుఁజుమ్ము జననీ! కామారిపై నాస మా
నన్నం ద్రిప్పఁగఁజూచుఁ గాదె తగునే న్యాయంబొకో మానికిన్. ౬౭

మ. నొసటం దొల్తనె వ్రాసియుండు విధి యెన్నంజాలకే దాని జం
తుసమూహంబు విచారముం గను మనోదోషం బనంజెల్లు దా
ని సమస్తంబును గర్మమే నడపు దానిన్ మాన్పఁగా మార్పఁగా
బిసరుడ్జాదు లశక్తులే యన నిఁకన్ వేఱొక్క పల్కొప్పునే. ౬౮

ఉ. ఈవిధ మీవెఱుంగనిదె యేటికి నిట్లు విచారమూన నా
జీవిత మెట్టిదో యనుచుఁ జింతిల నంచు నహర్నిశంబు నే
నీవిధమే తలంతు నను నెల్లవిధంబుల వృద్ధినొందున
ట్లీవును దండ్రియున్ సతత మెంతు రొనర్పఁగ నింత నిక్కమా. ౬౯

ఉ. వినను నాయదృష్ట మిటులంచుఁ దలంపఁ దరంబుగామి నీ
వైనను దండ్రియైన మది నారయ కివ్విధి నింతవంతలం
బూని కృశింపనేల? మునిపుంగవుమాటల బేలువోవఁగా
మానక దానినే దలఁప మంచిదియే యిదియేమి వెఱ్ఱియో. ౭౦

ఉ. ఏపనులైన మాని విసుగే జనియింపని యట్టిరీతిగాఁ
దాపసుమాట లెన్నుచును ధైర్యముపోవఁ గృశింపనేలొకో
నాపలు కొక్కఁడైనను వినం దగదంచుఁ బ్రతిజ్ఞ చేసి నా
రో పలుకంగరాదె యిఁక నోపికనూనుఁడు దైవ ముండెడున్. ౭౧

ఉ. కాదని మీరు చేయుపని కానఁగరా దిసుమంతయైన న
న్నే దలపోయుచున్ సమయ మెన్నుచునుండినఁ బెండ్లియౌనొకో
నాదయితుం డెవండో యని నావదుఁడైన నెఱుంగఁజాలునే
మీఁద నదే యెఱుంగనగు మించిన దే మిపు డిట్లుచింతిలన్. ౭౨

చ. జానుగఁదండ్రిఁ దేర్పుము విచారముమాని సుఖంబునొందు మో
మానిని నీవటంచు నుమ మంచినుడుల్ పలుకంగ నంతటన్
మేనయుఁ బుత్రిభావమును మేలని మెచ్చుచుఁ బ్రాణనాథునిం
గానఁగఁబోయి తెల్పె సుతకప్రనయోక్తుల విన్నయట్లుగన్. ౭3

శా. గ్రావాధీశ్వరుఁ డంతయున్ విని తమిన్ గన్యామణిం జీరి య
మ్మా! వీనుల్ ఫలవంతముల్ గలిగె భాగ్యం బిట్లునీసూక్తులన్
బ్రావీణ్యంబు వినం గనంగఁ దనయా! పల్కంగనేలా యిఁకన్
నీవాంఛల్ ఫలియించు కాలమునకే నే వేచియుండుం జుమీ! ౭౪

చ. తెలిసియు శాస్త్రరీతులను దెల్ప నెఱింగియు స్వానుభూతిమై
ఫలమును గాంచఁజేయ నిదిపొందితి యున్నను లేనియట్లుకాఁ
దలఁచితి నిప్డు నీనుడుల తత్త్వ మెఱింగితి నింకమీఁద నీ
పలుకులు వేదవాక్కులని భావమునం దలపోయుదుంజుమీ. ౨౫

చ. తొలిజనియందె కాక తమితోఁ బలుజన్మములందు మంచి వౌ
ఫలములు గల్గఁగోరుచుఁ దపంబుల నెన్నిటినో యొనర్చి త
త్ఫలముగ నిన్నుఁగంటి నిఁక ధన్యుఁడ నంచుఁ దలంచువాఁడ నీ
తలఁపు ఫలించుగాక పరతత్త్వము తోడగుఁగాక యెప్పుడున్. ౨౬

చ. తనయెడఁ గుందుమానునటు తప్పక నీజనయిత్రి కిప్డె నే
నొనరుతు నేవిచారముల నొందనుజుమ్మి కమీఁదఁ దల్లిరో
పనియెటు సాగునో విధిని బట్టి కనుంగొనుచుందు సాక్షిమా
త్రునిగ నను సతంబు తలఁతుక్ సుఖమొందుదు నిర్విచారతన్. ౨౭

ఉ. కర్మమె సర్వకార్యము లఖండమహత్త్వమునం బొనర్చు నం
చర్మిలి నిశ్చయించుకొని యాత్మయు శాంతమునం జెలంగ నే
శర్మమొ కష్టమో యెపు డొసంగిన దానిని బొందువాంఛమై
మర్మ మిదే స్వకర్మగతిమార్గమునం దని యెంచుచుందుదున్. ౨౮

కుసుమవిచిత్రము:—

తలఁపను జుమ్మింతయు మునిమాటల్, బలువగ లొందల్ బటుతరధైర్యం
బు లలిఁ జెడంగల్ బొనరుచుఁగానల్, సులలితబుద్ధిల్ సొగియుదు నింకన్.

కవిరాజవిరాజితము:—

మునియరుదేరఁగ ముందటిమాటల మూర్కొన నెన్నక మోమున బల్
వినయముతోఁపఁగ వేడుక హెచ్చఁగ వేఁడుదు నేపని విం దొనఁగూ
ర్పను వినిపింతువొ బాగుగ సల్పుదుఁ బట్టియు సమ్మతిఁ బల్కినచో
ననవిని యాముని యాదృతిదోఁపఁగ నాడెడుపల్కుల నన్నిఁటినిన్. ౩౦

ఉ. నీవును విందుగాదె మఱి నీకెటుతోఁచిన నట్లెపల్కుమా
దేవమునీంద్రుఁ డత్తఱిని దెల్పునొ యేమని దానినెన్ని నీ
భావమురీతి వర్తిలుదుఁ బల్క మఱొక్కవిధంబుగాఁగ నే
నేవిధిఁ గార్యముల్ జరపనెంతునొ నీవె కనుంగొనం దగున్. ౩౧

ఉ. ఇన్నిటి కేమిగాని భవదీప్సితమే కొనసాగునంచు నే
నెన్నుదు నిప్డు నీ విచట నింతగఁబల్కిన మాటలందునేఁ
గన్నది నీదువాక్కుపుడు కాదనృతంబని యట్లుగాన సం
పన్నుఁడ నన్నిచందములఁ బావనుఁడల్ నినుఁ గూఁతుగాంచుటన్. ౩౨

మ. అని సంతోషము పొంగుచుండ నుదులఽత్యానంద మింపొందఁగాఁ
ర్చునవై యొప్పఁగఁ బల్కఁగా విని హిమాంఽశుభ్రాజమానోత్తమాం
గుని నార్తావనదీక్షు సాధుజనపఽక్షుం ద్ర్యక్షునిన్ నెమ్మనం
బునఁ దా నెంచుచుఁ దల్లిదండ్రుల ముదంఽభోరాశినిన్ ముంచుచున్. ౧౩

చ. తనమది నేవికారములుఽ తట్టకయుండఁగ నాతిమిన్న శం
భుని కయిఁబట్టు టెప్పుడని ఽ బుద్ధిఁ దలంచుచునుండె; శీతభూ
ధ్ర నృపతి దేవమౌనిలపిఽతంబుల నెల్లఁ దలంచుచున్ మతే
పనియును జేయఁదోఁపమిని ఽ బార్వతిసూక్తులనే స్మరించుచున్. ౧౪

ఉ. నారదురాకఁ గోరుచు నఽనంతరకృత్య మదెట్లు సాగునో
సారసనేత్ర వాంఛితము ఽ సత్ఫలమందునొ యెట్టులంచు వే
సారక చింతచేయుచుఁ బ్రఽసంగము లెవ్వియుమాని పెండ్లిసం
భారము లెల్లఁ గూర్చుపని ఽ స్వాంతమునం దలపోయకుండెఁ దాన్. ౧౫

ఉ. అచ్చటివార లెల్ల నచఽలాధిపుఁ డేజతనంబు మాని యే
ముచ్చటలైనఁ జేయక సఽముద్రునిరీతి గభీరచిత్తుఁడై
వచ్చుచుఁ బోవుచుండు సురఽవర్యులతో మును పట్టుపల్కకే
యిచ్చయు లేకయుండు టిది ఽ యేమని యెంచుచునుండి రాత్మలన్. ౧౬

చ. విచికిలగంధి చేడియలు ఽ వింతప్రసంగములందు శ్రీపతిన్
బ్రచురవిశేషకీర్తియుతు ఽ భద్రదు శర్మదు సన్నుతుల్ పొన
ర్చుచు గిరిజాతచిత్తగతిఁ ఽ జోద్యముగాఁ దగియుండుటం దలం
చుచు నిదియేమొయంచు నఽఱచూపుల నద్రిజ తమ్ముఁజూచుటల్. ౧౭

చ. పలుమఱు సంస్మరించుచు సుఽపర్వమునీంద్రుని యాజ్ఞచొప్పునన్
మెలఁగుట కృత్యమం చదియె ఽ మేలొనఁగూర్చెడునంచు నెప్పుడున్
దలఁచుచు విష్ణుకీర్తుల నిఽతాంతము గేయములందుఁ జొన్పి యా
జలరుహనేత్ర పీనులకు ఽ సంతసముం గలిగింప నెన్నుచున్. ౧౮

చ. విసుగుజనింపకుండఁ గడుఽవింతగఁ బాడుచుఁ దన్విచిత్తమె
క్కసరణినుండుటల్ దలఁచి ఽ కాంక్షవిపర్యయ మొందినట్లు నెం
చుసమయ మొక్కఁడైనఁ గనుఽచొప్ప గనంబడమిన్ విచారరూ
పసమధికోదధిన్ మునుఁగఁ ఽ బాల్పడుచుండిరి నిస్పృహల్ తగన్. ౧౯

తే. నిస్తరంగసముద్రంబుఽనెగడునట్లు, తుహినశైలేంద్రుయత్నంబుఽతోఁచుచుండె;
నందు నారదమునియు సంఽక్రందనాది, నిర్జరేంద్రులు తనయాజ్ఞ ఽ నెమ్మి వినఁగ.

తే. త్రిదశులెల్లరు నింద్రాదిఽదేవవరుల, యానతిం బెండ్లిపనులెల్ల ఽ నతిజవమునఁ
జేయుచుండంగ ధ్యాతను ఽ శీతశిఖరి, తల్లజునిచెంతఁ గనుపంగఁ ఽ దలఁప కెలమి.

ఆ. దేవదేవునాజ్ఞఁ । దీవ్రరూపంబున, దైవి విష్ణుమాయ । తన్నునట్టె
యావరింపమఱచె । నద్రిశుకడఁ దన, పలికినట్టివాక్యములవిధంబు. ౯౨

ఆ. అదియెకాదె మాయ । దగుశక్తి యెవ్వారి, నైన నెట్లుచేయ । నాత్మఁ దలఁచు
నట్లుచేయఁజాలు । నప్రతిహతశక్తి, దానిమీఱఁజాలఁ । దగరదెవరు. ౯౩

సీ. శ్రీహరియును మానిజిష్ణుని బుద్ధిమాంద్యము నెంచి యదియెకార్యంబునందుఁ
సాయంబుగాఁదగు । జగతినెల్లను గర్మగమనము లూహింపఁగాఁ దరంబు
గానివైయుండు నిక్కమ్ముంచు నెల్లరు నెఱుఁగుదు రద్దానినే హరునకు
నాకును భేద మొకన్నంగ లేదనుభావ మేర్పడు దుష్టాత్ము । లెల్లఁజెలఁగి

ఆ. చేయుచుండునట్టి । సిద్ధాంతములు హితములను భావమెల్ల । విలయమొందు
ననుచుఁ దలఁచుచుండె । నాకార్యమునఁ దన, కెలమి గలిగినట్లు । పలుకులలర.

క. ఆవిధ మానారదముని, భావింపఁగ నేరకెంతొ । ప్రమదంబున నా
శ్రీవిభునకు నుద్వాహముఁ, గావింపంబూని యెల్ల । కార్యములందున్. ౯౫

క. తానే కర్తగఁ దలఁచుచు, నేనిర్జరులైన తనకు । హితమునె కూర్పం
గానెంచి పనులొనర్తురు, నా నెలమింగాంచి గతమనస్కుండగుచున్. ౯౬

క. అదియే యిదియే మనుచుం, ద్రిదశుల నదలించుచున్ విధిం దలఁగింపం
గఁ దనకు సాధ్యంబను నూహ దగన్ జరియించుచుండె । నాహరిపురినిన్. ౯౭

క. ఎల్లపదార్థంబులు నీ, యుల్లంబునఁ దలఁచినట్లె । యొప్పెడు నివిగో
యెల్లి పయనంబుచేసిన, నుల్లాసముమించ వత్తు । మోమునినాథా! ౯౮

క. మావలన నించుకంతయు, నేవిధమున లోపమును నదే లేదని యా
దేవతలు విన్నవించిరి, శ్రీవిభుకడనున్న మానిజిష్ణుని చెంతన్. ౯౯

క. ఆమాటల శ్రుతిహితములు, గామానియు నాలకించి । కాంచనచేలున్
శ్రీమానినీమనోహరు, వేమఱు దిలకించి పలికె । విశ్వేశ! హరీ! ౧౦౦

క. నీయుద్వాహమునకుఁగా, నీయమరులు వస్తువార । మెంతయుశ్రద్ధన్
బాయక యొనఁగూర్చిరికన్, నీయనుఁగుఁగళత్రమణుల । నెమ్మిం గొనుచున్.

క. పయనము సాగింపఁగనీ, వె యనుగ్రహ మూనవలయు । నెడమెంతయు లే
కయె లగ్న మొప్పుఁగాదే, దయమీఱఁ బ్రయాణమునకుఁ । దగునెలవీయన్.

క. నీవాక్కు వెడలఁగనె యీ, దేవతలెల్లరును బయలుదేఱఁగ నున్నా
రో వాసుదేవ! యుత్తరు, వీవలయు నటన్న నమ్మునీంద్రుని గనుచున్. ౧౦౩

క. దరహాసచంద్రికలు పర్వ రమాపతి యిట్టులనియెఁ । బంతము నీయ
ట్లొరులు నెఱవేర్పఁజాలరు, సురమానీ! తలఁప నిద్ధి । చోద్యంబెయగున్. ౧౦౪

క. ధనధాన్యముఖ్యములు గల్గినవారలుకూడ నిట్లు । కీర్తింపంగాఁ
బని నిర్వహింపఁజాలరు, మునిచంద్రా! నీదెనేర్పు । పొగడఁదగు నిదే. ౧౦౫

క. ముందును వెనుకను జూడక, సందియ మింతేనిగనక స్వాహసమునఁ జె
ప్పం దరముగాని విధమున, నందఱు మెచ్చంగఁ గార్య మది యొట్టిదయే.
క. సాధింతువు దేవమునీ, సాధకగణమందు నగ్రసంఖ్య గణింపం
గా ధర్మము నీపె రది, బాధను గావింప వెట్టివారికినైనన్. ౧౦౭
క. నిను వినుతింపందగదే, ఘనకార్యము నిర్వహింపఁ గలవాఁడ వనం
గనుదగదె నిన్నుఁబోలిన ,మునులుందురె యెందునైనఁ బూని వెదకినన్.
క. నామానస మేరీతిగ, నోమానీ! సంతసించుచున్నదొ చెప్పం
గా మేలె నీకు శాశ్వత, మౌ మహితఖ్యాతి గల్గు నన్నిజగములన్. ౧౦౯
క. సురవర్యులు నీయానతి, శిరసా వహియించి రనఁగఁ జెప్పవలయునే
పరమర్షివనుచు లోకో, త్కరకుశలాకాంక్షివనుచుఁ గడుఁ బూనికతోన్.
క. నీయత్నమునకు మెచ్చితి, నాయద్రిజ నన్నుఁగోర కన్యువలచినన్
నీయెడలమోస మున్నటు, లోయనఘా! తలఁప నింక నుద్యమమొప్పన్. ౧౧౧
క. తరలుద మమరులు మనతో, నరుదెంతుఁగాక పంకజాసనముఖ్యుల్
తరుణులతో పరివారో, త్కరములతో నరుగుదెంతురుగాక జవమునన్. ౧౧౨
క. మనపార్షదముఖ్యులు వే, చని బ్రహ్మాదులకు లగ్నసమయ మెఱింగిం
చి నియతిమీఱక రాఁదగు, మునులం బిలుపింపు శిష్యముఖ్యులవలనన్. ౧౧౩
క. తగినన్ని వ్యోమయానము, లగపతి యచ్చెరువునొందునట్టులుగా రాఁ
దగు, హెచ్చరింపు మిప్పుని, కి గుణాకరులైనయట్టి కింకరతతులన్. ౧౧౪
క. ఎవరెవరి కెట్టియానమ్ము వరంబని తోఁచునో ప్రభుత్వమ్ము తగన్
సవరింపఁబంపు మట్టులె, యవధానముగల్గువారి నాపార్షదులన్. ౧౧౫
చ. మునివర! నీకు నెప్పనికి బుద్ధిమదగ్ర్యులు పార్షదుల్ తమం
తన పనినొప్పుగా జరపునైజము గల్గినవార లెంద తే
దినమున నెప్డు రాఁదగునొ తెల్లముగాఁ దలపోసి ముందె యా
జ్ఞను దెలియంగఁజేయు మటుసల్పుదు రించుక తప్పకుండఁగన్. ౧౧౬
ఉ. తావకశాసనంబు వితథంబుగ నెవ్వఁడొ నర్పు నట్టివాఁ
డేవిధి నాసభన్ నిలుచు నించుకయే మరియాదఁగాంచు నీ
వే విభుతం జెలంగుదు వి దేర్పడ నెల్లరు నెమ్మనంబులన్
వావిరి నిల్పఁగాఁదగు స్వభావము గాంచఁదగున్ మదాజ్ఞచేన్. ౧౧౭
వ. అని యెల్లరం గనుంగొని యిట్లనియె. ౧౧౮
శా. నామాటమునివర్యుఁ డెల్లసురసంతానంబులో నైస్వకీ
యామోదంబును గాంచ మెల్గఁదగు నంచాజ్ఞన్ స్వశిష్యాళి చే
నేమాడ్కిన్ దెలియంగఁజేయునొ మదీయేష్టం బదేయంచు సు
త్రామాదుల్ తలపోయఁగాఁదగును మాసర్వన్ దాని యట్లెన్ననొ.

శా. మౌనీంద్రుండు తపోధనం బెలమి నస్మత్కార్యముల్ దీర్పఁగాఁ
దానే పూనె వ్యయింప నింతకు నదే ధన్యుండు మించంగఁ దాఁ
బూనుల్ జక్కవ్యయింప నట్లగుట నీపూతాత్ముఁ డొక్కండె స
న్మానార్హాగ్ర్యుఁ డటంచు లెక్కిడఁదగున్ మౌనీశ్వరశ్రేణిలోన్. ౧౨౦

మ. కనుకన్ నారదునాజ్ఞ నాయదిగ లోకశ్రేణి భావింపనౌ
నని దేవప్రభులెల్లరున్ వినఁగ సుద్యత్ప్రీతిమైఁ బల్కి వే
చనియెం బెండ్లికిఁ బోవఁగాఁ దగినవేషంబుం దమిం దాల్ప నా
మునియున్ సమ్మతిఁ దెల్పఁగాఁ; నవల సమ్మోదంబు తన్ ముంపఁగన్. ౧౨౧

మ. సురమౌనీంద్రుఁడు శిష్యవారమున దక్షుల్ గాఁగఁ బేర్గాంచి యీ
శ్వరు గానంబున మెచ్చఁజేయు నిపుణత్వం బొప్పఁగాఁ బాండితిన్
బరమఖ్యాతి నెసంగువారిఁ గనుచుం బల్కెన్ వడిం బోయి శ్రీ
వరునాజ్ఞం దలఁదాల్చి దేవముని పిల్వం బంచె మన్మిత్త్రతన్. ౧౨౨

ఉ. మూఁడవనాఁడు పెండ్లిదగు మూరుత మొప్పెడు మీరు బంధులం
గూడి కళత్త్రయుక్తులయి క్షోణిధరేంద్రునిచెంత కేగుమ
న్మాడ్కిఁ గనంగరావలయు నెల్లర మిచ్చటనుండి దేవతల్
తోడయి రాఁగఁ బోవుదము తొల్లియుఁ దెల్పిన దిద్దియే గదా. ౧౨౩

ఉ. ఈపనిమీఁదె యంచు నెద నెంచుచు రాఁదగునంచుఁ బిల్వఁడీ
యాపరమేష్ఠిముఖ్యుల మహామునులన్ ద్వరఁ బోయి రండు మీ
రోపికమీఱ నం చనిపి యుల్లమునం దిముడంగఁజాలకే
వే పొరలంగఁ బూనుతమి వెల్వడనీయక చిక్కఁబట్టుచున్. ౧౨౪

ఉ. ఎప్పుడు శీతశైలపతి యెన్నఁగరానివిభూతితో ముదం
బుప్పతిలంగఁ గాంచనగునో యలమేనను మోదవార్ధిలో
నెప్పుడు ముంపనౌనొ యచలేంద్రునిపుత్త్రిక నేత్రయుగ్మమున్
విప్పి యపారభాగ్యమును వింతగఁ గాంచఁగఁజూచు టెన్నఁడో. ౧౨౫

ఉ. శైలవిభుండు బంధుగురుసత్తములున్ దనపత్ని మేనయున్
జాలముదంబునన్ దనదుసంగతి శ్రీహరి శాస్త్రపద్ధతిం
గ్రాలు సపర్యలం దనుపుకాంతు నెదుర్కొనరాఁగఁ గాంతునో
శ్రీలలనాదికామినులు చిత్రమి దేమని కాంచు టెప్పుడో. ౧౨౬

ఉ. పెండిలిపెద్ద నారదుఁడె ప్రేయసిఁ గ్రొత్తగ నద్రిపుత్త్రికన్
నిండుమనంబుగల్గిన యనింద్యచరిత్రను జక్రధారి వే
దండమహార్తిసంహరణదక్షుఁడు నాఁదగుదేవనేత కొ
క్కండె చెలంగి కూర్చెననగా విని సంతస మొందు టెప్పుడో. ౧౨౭

ఉ. ముక్కనవేలునిల్పి సురముఖ్యు లయారె మునీంద్రుఁ డిట్టిడం
బొక్కపుడేఁ దలంచితిమె యుత్తమమైన తపోధనం బదే
యిక్కటు లొందకుండఁ బని యెట్టిదయే ఫలియింపఁజేయు నం
చొక్కట మాటలాడుకొనుచుండఁగ నే విన నోచు టెప్పుడో ౧౨౮

ఉ. రేపని మాపటంచు నర రే దినరాశి యదెంతవింతగా
నీపనియం బొగిం గడచె నింతటనైన ఫలించునన్న యా
శాపరిపూతభవ్యలత స్వాంతమహీస్థలి నంకురించి వే
వే పరఁగంగసాగె నిదె విష్ణుకృపారసదృష్టి నాఁడగున్. ౧౨౯

ఉ. ఎన్నిభవంబులన్ సుకృత మెంతయొనర్చినఁగాని శ్రీపరే
శు న్నవమోహనాంగుఁ బరిశుద్ధకృపాజలరాశి భక్తిసం
పన్నజనావనాదరుని భద్రదుఁ బూజలఁ దన్పఁజాలుభా
గ్యోన్నతిగల్గు నాకిచట నొప్పునొకో యది పుణ్యసంగతిన్. ౧౩౦

చ. అని యిటు లెన్నిభంగులనొ యాత్మఁ దరంగములట్టులూహ లె
ల్లను బయిపై నితాంతము చెలంగుచునుండఁగ స్వప్రయత్న మా
వనరుహనేత్రు గాఢకృప వర్తిలుటన్ ఫలియించు నంచు నె
మ్మనమున నిశ్చయించుకొని మౌనివతంసులఁగూడి వేడుకన్. ౧౩౧

చ. తరలఁగనుండె; శ్రీహరియు దారలలోపల మిన్నయన్న వి
స్తరయశ మొప్ప నున్నవనితాతిలకంబగు రాసనాయికన్
నిరుపమశక్తిశోభిత ననింద్యచరిత్రను గాంచి యిట్లనుం
బరమగుణాన్వితా! యొనరుపందగు నట్టిపనిన్ వచించెదన్. ౧౩౨

చ. సతియననొప్పు దక్షసుత జన్మమునం దనయోగశక్తి నా
హుతవహకీలలం దనువు నొయ్యన భస్మముచేసికొంచు ను
న్నతిఁదగు నాహిమాద్రిసుత నాఁగ నెసంగెడునాదిశక్తి నీ
మతిని దలంతుగాదె యలమానిని తా నొకకారణంబునన్. ౧౩౩

చ. హరు విడనాడినట్లు కననయ్యెడుఁ జుమ్ము మహాత్ముఁడైన శం
కరుఁడును దక్షిణాస్యుఁ డనఁగాఁ బిలువంబడుచున్ నితంబినీ
విరహితుఁ డైనయట్లు సురబృందమునీశ్వరకోటికిం గనం
దరమయియున్నవాఁడు కలఁదా ప్రమదావిరహంబ దెప్పుడున్. ౧౩౪

ఉ. దానికి నెన్నొ హేతువులు తన్వి తలంపఁగనున్న వవ్వి యె
వ్వానికినైనఁ దోఁపనివి వానిని నీవును నేను ధాత త
న్మానిని శారదాంబయు సమస్తవిధంబులచే నెఱుంగువి
జ్ఞానము గల్గువారలము చానరో యింకొక రెన్న లే రిలన్. ౧౩౫

ఉ. ఆవిధ మెల్ల నీ వెఱుఁగు దైనను హైమవతీసమాఖ్యఁ బెం
పావహిలంగ నున్న హరిణాక్షి హరున్ విధిఁ బెండ్లియాడి దే
వావళి మెచ్చ శంకరుని యర్ధశరీరమునన్ వసింపఁ దా
వేవిధులం దలంచుచు సువృత్తము వర్ధిలనున్న దాగిరిన్. ౧౩౬

ఉ. కాలము దానికిన్ వలయుఁగా దె యదే చనుదేరనున్న దో
శ్రీలలనామణీ! యిపుడు చిత్రము సాగెడు దానిఁ జెప్పెదన్
బాలిశుఁడై సురర్షి స్వతపంబును విత్తము నానిమిత్తమై
చాల వ్యయించి పార్వతిని సర్వసుపర్వులు చూచి పొంగఁగన్. ౧౩౭

క. నాకుం గూర్పఁగ యత్నం, బేకరణిఁ దలంప నర్హమే కాని విధిన్
బ్రాకటశక్తి నొనర్ప దివౌకసు లద్దానిఁ జూచు నాదృతియలరన్. ౧౩౮

చ. అతనికిఁ దోడునీడలటు లర్హవిధుల్ సలుపంగఁ బూని రీ
వితమును నెఱింగి సూక్ష్మముగ విస్తృతభావము గల్గుమాటలన్
జతనము మానఁ దెల్పితిని సంయమి యవ్విధ మారయంగ లే
కతిశయశక్తిఁ బూనెఁ దగునట్లుగఁ బెండిలి నిర్వహింపఁగన్. ౧౩౯

చ. హరునితలం పెఱింగి మన మచ్చటి కేగుట కిద్ది హేతువౌ
నిరుపమకర్మశక్తి యవినీతులఁ జేయు నదెట్టివారి నాఁ
బరఁగెడు నిశ్చితార్థమును బాగుగఁ జాటుట కిద్ది కాల మం
చరసి మునీంద్రుయత్నము నిరర్థకమౌనటు చేయ మానితిన్. ౧౪౦

చ. మనము వివాహయత్నమున మంచుమలం గనఁబోవ నందుశం
భుని వరియించు హైమవతి పొందుగ నట్టిమహోత్సవంబుఁ గాం
చనగును గాదె పండువుగఁ జానరొ యందు వివాహ మస్మితం
బనఁదగునట్లు సాగు మనమచ్చట శంకరువంకవారమై. ౧౪౧

తే. నిర్వహింతము పను లెల్ల నిర్జరర్షి, చింత నొందక యుండఁగఁ జేయునట్టి
చిత్ర మొక్కఁడు సాగు నేఁ జెప్ప నేల, చూతుగా నీవె యందలి చోద్యములను.

చ. కనుక సపత్నులం గలిసి కాంతు చెలంగెడునట్టిచందముల్
కనఁబడఁ దర్లుమా యచటి కార్యము చక్కఁగ సాగఁగాఁ బదా
ర్థనికర మెద్ది కావలయు దాని సుపర్వులు నానిమిత్తమే
యనుకొని సేకరించిరి రసవంతయు లోటుకనంగ రానటుల్. ౧౪౩

ఉ. దివ్యవిమానరాజముల దేవత లెల్లరు నెక్కి రాఁగ గం
తవ్యహిమాద్రిఁ జూత మటఁ దన్వియు శంకరుఁ బెండ్లియాడఁ ద
ద్భవ్యమహోత్సవంబుఁ గనువారుగదా సుకృతాత్ములంచు మం
తవ్యులు లోకజాలములఁ దత్త్వము దీనిని నీ వెఱుంగవే. ౧౪౪

క. వివరించితి నిటు దెలుపం, గవలయు నెద్దాని; వింత। గల్గించుచు నం
దువరుస సాగెడుదానిని, దివిజేంద్రులు గాంత్రుగాక। తెల్లముగాఁగన్. ౧౪౫

క. హరిహరులకు భేదంబన, నరసినలే దన్నవార్త। యందుం దేలున్
బరమాద్భుతముగ దానికె, సురమానికి భ్రాంతిగల్గు।చొప్పమరుచుటల్. ౧౪౬

క. జ్ఞాననిధియయ్యు నిర్జర, మానీంద్రుఁడు ప్రకృతి తన్ను। మార్పంగా న
జ్ఞానివలెఁ గార్య మొనరుపఁ, బూనెంగద యిద్ది యందుఁ। బోలం దెలియున్.

క. దీనన్ లోకములకు శుభ, మానింతీ! జాలమేల। యందఱుఁ బయనం
బౌనట్లు ప్రోత్సహింపుము, చానలచిత్తములఁ గల్గు।శంక లడఁపుమా. ౧౪౮

క. మానిని వేఱొకతుక నా, చాన యనన్ వీనులెల్ల। సాంద్రార్తి గనం
గా నానెలఁతలు వగతురు, గానం బొంకముగఁ దేర్పఁ।గాఁ జను వారిన్.

క. వింతగ నీకీవార్తల, నింతగ వినిపించుటెల్ల। నెఱుఁగ వనుచు నొ
క్కింతయు శంకంగని కా, దంతర్గతమోద మిట్లు। లాడం జేసెన్. ౧౫౦

క. చనుమింక నెల్లభంగుల, వనితల నలరించి యటకుఁ। బయనము సాగిం
పను సిద్ధపడఁగఁ జేయుము, వనజాయతనేత్ర! నేనుఁ। బయనం బగుదున్. ౧౫౧

ఉ. సర్వము సిద్ధమయ్యె మునిచంద్రుఁడు తొందరచేయ నెంతొదృ
క్పర్వముగా నలంకృతుల। భాసిలుచుం ద్రిదశేంద్రు లెల్లరుం
బర్వులు వాఱుచుంటఁ గనుపట్టెడుఁ జూడు విమానరాజముల్
పర్వహిమాంశుబింబముల।భాతి వెలింగెడు వింత గొల్పుచున్. ౧౫౨

చ. అనవిని రాసనాయిక మహామతిసంపద గల్గులేమ గా
వునఁ బతియాజ్ఞ మాళినిడి। వోయి ముదం బుదయింప నెల్లకా
మినులను బ్రోత్సహించె నిటు।మేటివధూటి ప్రయాణయత్నమం
దు నిరతిఁగాంచ నందఱును। దోయరుహాస్యలు నిండువేడ్కలన్. ౧౫౩

మ. వరచేలంబులు దాల్చి సారమణులన్। భాసిల్లుచున్నట్టి క
ర్బురభూషాళి నలంకరించుకొని పొల్పుంగూర్పుహారావళుల్
పరఁగన్ జిత్రములో యనంగఁదగుచున్। బ్రాలేయశైలేంద్రముం
బరికింపం దమకంబులొప్పఁ దగి రాపద్మాక్షుపద్మాననల్. ౧౫౪

ఉ. అంత మురాంతకుండు కనకాంబరముల్ ధరయించి సన్మణీ
కాంతవిభూషణావళుల। గాత్రము నూతనకాంతి నొందున
ట్లింతయు వేడ్కఁ జేసి సకలేష్టదుఁడై తగుతాను శైలభూ
కాంతుని చెంత కేగుకుతుకంబును గాంచెను మాని యుబ్బఁగన్. ౧౫౫

చ. దర మొకకేల నొప్పఁగ సుదర్శన మొక్కకరంబునందు భీ
కరరిపుకాలమృత్యువయి। క్రాల మఱొక్కకయిన్ ముదంబుఁగూ

స్ఫురతిని గాంచునందకము । శోభిల నింకొకహస్తమందు సుం
దరవికచారవిందము కనం దగి యుండఁ జెలంగె శౌరి దాన్. ౧౫౬

ఉ. చూచెడువారి కెల్లరకుఁ । జూడ్కులు వేఱొకచోటఁ ద్రిప్పనా
లోచన యింత చొప్పడక । లోలతఁ దన్నె కనుంగొనంగ సం
కోచము నొందనట్టు లొనఁగూర్చెడుచారుత భాసిలంగఁ గా
ర్యాచరణైకదక్షుఁడగు । నా హరిదేహము గ్రాలె నత్తఱిన్. ౧౫౭

ఉ. శ్రీహరి పెండ్లికై చనఁగఁ । జిత్తమునం దలపోసి చక్కఁగా
దేహ మలంకృతిన్ వెలుఁగఁ । దృప్తిని దెల్పెడుమందహాస మెం
తో హాయలొప్పనుండఁ గని । యొయ్యన దేవతలెల్ల నట్టులే
యూహలు పర్వ వేషముల । నొప్పిరి ద్రష్టల కన్ను లుబ్బఁగన్. ౧౫౮

ఉ. చారుతయెల్ల నొక్కటిగ । సంస్తవపాత్రముగా నెసంగఁగాఁ
గోరికమీఱఁ జేరె నన । గోభువనంబు కనంగనొప్పె శృం
గారరసాలవాలమయి । కన్నులు వేఱొకరెండు పొల్చినన్
భూరిముదంబు గాంతు మని । బుద్ధుల ద్రష్టలు నెంచునట్లుగన్. ౧౫౯

చ. చెలఁగెను వ్యోమయానములు । సిద్ధసుపర్వగణంబు నిండఁ ద
క్కులలితయానముల్ దివిజకూటము లెక్కఁగ నర్హరీతులం
బొలిచె సురాంగనామణులు । భూషణపంక్తికి భూషణంబులై
లలితతనూలతల్ కడు విలాసమునం దగ నొప్పి రెంతయున్. ౧౬౦

చ. మునివరులెల్ల నారదుని । మూదలగైకొని వల్కలాజినా
దినిఖిలయోగ్యవస్తువితతిం గొని పెండ్లికిఁ బోవుసంబరం
బున స్వజటాకలాప మొగిఁ । బొల్పెసలారఁగ నెప్పు డెప్డు పో
వ నగునొయంచునుండిరి వివాహపువేడుక లట్టివౌఁగదా. ౧౬౧

మ. వినతానందనుఁ డంత శ్రీనిలయునిన్ । విశ్వేశు భక్తార్తిభం
జనునిం బెండ్లికిఁ బోవునుత్సుకత భాస్వద్రత్నభూషాళిఁ దా
ల్చినప్రోడన్ హరమిత్రు సర్వగతునిన్ । జిష్ణ్వాదిదేవార్చితున్
గని తా వాహనమౌటకుం దగుగతిం । గ్రాలెన్ మనోజ్ఞంబుగన్. ౧౬౨

సీ. ఇఁకఁ బ్రయాణముచేయుఁ । డిదె సుముహూర్తము
చెంతనున్న దటంచుఁ । జెప్పువారు
తామసించెద రేల । తపసి యాగ్రహ మూనుఁ
దరలుఁడీ యనుచును । దఱుమువారు
చక్రికన్నునుముందె । చనఁదగు నని నార
దాజ్ఞ యయ్యె నటంచు । నఱచువారు

వలయునన్నింటి వివాహసంభారముల్
కొని చనుండీయని । కోరువారు

ఆ. చిత్రవాహనముల । సిద్ధముచేయుఁడీ, యిప్పుడె పోవవలయు । నీశునాజ్ఞ
ననుచుఁ దెల్పువారు । నయి రెల్లయమరేజ్యు,లప్డు శ్రీనివాసునాజ్ఞఁబూని.

ఉ. యానము లెక్కికొందఱును । హస్తివరంబులనెక్కి కొందఱున్
మానసశక్తియుట్టిపడుమాడ్కి నభంబున యోగశక్తిచే
బో నగునంచుఁ గొందఱుఁ బ్రభుత్వము కన్పడ వ్యోమయానసం
తానమునెక్కి కొందఱును । దారొగిఁ బోయిరి పెండ్లిఁ జూడఁగన్. ౧౬౪

ఉ. అచ్చరమిన్నలెల్లఁ బరమాత్ముని కాంతలపిండుఁగూడి సం
పచ్చతురత్వమేర్పడఁగ । భాసుర సారవిమానరాజిపైఁ
గ్రచ్చుఱఁ బోయి రద్రిగణరాజును ముందుగఁ జేరువార మం
చిచ్చఁ దలంచుచున్ గిరిజయిమ్మై కనుంగొను వాంఛితంబులన్. ౧౬౫

ఉ. ఒక్కరికైన నౌర మహిమోన్నతులై తగువారియందు నీ
యక్కజమేమొ నారదునియాజ్ఞ యిదేమొ సుపర్వులెల్ల నే
యిక్కకుఁబోవుఁ డన్నఁ జన నెంచుట యేటికొ పెండ్లియాడఁగా
నిక్కమలాక్షుఁ డెంచుటకు । హేతు విదేమని తోఁప దత్తఱిన్. ౧౬౬

ఉ. రా దగు మీరుపెండ్లి కగరాజు మముం బిలువంగఁబంపె ని
ప్డే దరలుండు లగ్నమది । యీదినమందని నిశ్చయించి నా
రోదివిజర్షులార! దయయుంచి యిదే సమయంబు పోవ నం
చాదృతిమీఱఁ బిల్వఁ డొకఁడైన నిదేమని యెన్నఁ డొక్కఁడున్. ౧౬౭

మ. మనయంతన్ మనమే చనందగునొకో । మర్యాద యద్దానఁగ
ల్గునె? యాచారము లిట్టులుండినవె తెల్పుం డున్నచోఁ బెద్దలా
ర! నితాంతంబు తలంపుఁడీ యని యమర్త్యశ్రేణియం దొక్కఁడై
నను జింతింపఁడు దైవి మాయ మది నింపన్ దెల్వి మార్పుంగనన్. ౧౬౮

ఉ. కాలగతుల్ దురూహములుగాని తపోధనయుక్తి కల్గుటం
జాల వశంగతంబులగు । సంయమివర్యుల కంచు నానుడుల్
గ్రాలుఁగదా తపోధననికాయమునం దొకఁడేఁ దలంపఁగాఁ
జాలఁడు విష్ణుమాయ తముఁ । జక్కఁగఁ గప్పుటచేత నక్కటా! ౧౬౯

ఉ. గొఱ్ఱెలఁబోల్కి నెల్లసురకుంజరమౌనిమహేంద్రులేమి యీ
వెఱ్ఱి యొకండు పిల్వనిదె । వింతగఁ బెండ్లికిఁ బోవుటం చొగిన్
మొఱ్ఱ యిడంగఁబూనఁ డెద । ముందటికాలగతిం దలంపఁగా
మిఱ్ఱునసుండిజాఱుగతి । మించినశక్తియు మాయ నద్దిరే. ౧౭౦

క. ఎవ రేమే యోజింపఁగ వలనుపడనట్టు మదిని । గంజాక్షుం డెం
చి వలంబోలిన మాయను, దివిజర్షులఁ గప్ప నెవఁడు । తెలియఁగఁ జాలున్.

క. తపమనువిత్తము తనశ, క్తిపటుత నేకార్యమైనఁ । దెలిసికొనుచు నే
రుపుమీఱఁ జేయఁజాలును, దపోధనుల్ దానినుండి । ధన్యు లసుప్రథన్.

క. సంపాదింపంజాలిరి, పెంపుంగని రెల్లచోట్లఁ । బృథివీశ్వరు ల
ర్చింపం గారణ మిదియే, కంపింతురు మునుల కమరగణవరు లెపుడున్. ౧౭౩

తే. అట్టితాపసవర్యు లీపట్టునఁ దమ, శక్తి వ్యర్థంబుగాఁగ నీచంద మిట్టి
దనుచు నూహింపఁజాలకచనఁగఁబూని, రాహిమాద్రికిఁ బెండ్లికై యాదరమున.

ఆ. దీనిఁగనిన మునులతేజంబ దధికమో, దైవశక్తి యెక్కుడో విశదము
గాఁగఁ దేలెఁగాదె । యేగతిఁ దలఁచిన, దైవ మధికమనుట । తత్త్వ మగును.

క. పరమేశుఁ డూరకుండిన, తరుణంబున నెల్లవారు । ధన్యులమే యం
చురుగర్వ మూనుదురు త, త్పరమేశుఁడు కన్నుఁదెఱవ । బాలిశు లగుచున్.

క. ఏపనిఁ జేయంజాలక, చూపట్టుదు రట్టులగుట । సురలు మునులు స్వ
వ్యాపారంబుల దైవము, నే పరమంబనుచు నమ్ముటే న్యాయ్యంబౌ. ౧౭౭

ఆ. మందబుద్ధులగుచు । మానులు విబుధులు, పెండ్లి వేడుకలను । బృథుమనీష
లందు విహితమిద్ది । యగునొకో కాదో యం, చరయుశక్తిలేమి । నజ్ఞులట్లు.

క. చనఁబూనిరి గోవిందుఁడు, వినతాసుతు మూఁపురమున । వెలయుమృదుతమా
సనమునఁ గూర్చుండఁగ వా, ద్యనినాదము లొక్కమొగి నితాంతము పర్వెన్.

క. కకుబిభకర్ణముల న, వికలగతిం జొచ్చి బధిరవృత్తి వెలయున
ట్లొకట నొనర్చెను వాద్య, ప్రకటధ్వను లట్టి పెండ్లిపయనంబందున్. ౧౮౦

క. ఉన్నట్టులుండి యొకపరి, గ్రన్నన వాద్యారవములు । గాఢరయమునన్
మిన్నంతయు నాదమయం, బన్నుడిన్ సార్థకంబె । యన వ్యాపించెన్. ౧౮౧

క. ఒకటొకటిగఁ గాకుండఁగ, సకలశుభాశంసి వాద్యశబ్దంబులు క
ర్ణకుహరములఁ బగులింపఁగ, వికలధ్వను లొప్పఁబాఱె । వెసఘోటకముల్.

ఉ. వీతిగణంబు పాఱఁగని । భీతిలి యశ్వతరంబు లెంతయున్
రౌతులు నిల్పఁ జాలుజతనంబును బూనిన లెక్కసేయకే
చేతము లార్తిమున్గ నొకచెంగున మార్గము దాఁటిపోయె సం
జాతవిచిత్రహాసమునఁ । జానలు చప్పటు లట్టె కొట్టఁగన్. ౧౮౩

చ. ద్విరదము లాస్వనం బొగి శ్రుతిద్వయిఁ జొచ్చి మనంబునెల్ల భీ
కరగతిచేఁ గలంచుటయు । గారవమన్న దదెట్టులో చనం
ద్వరఁగొని పాఱె నంకుశనివారణయత్నము నిష్ఫలంబుగాఁ
గ రథి దొలంగ హస్తిపకకాండము సిగ్గున వంపఁగాఁదలల్. ౧౮౪

చ. వరుసఁ గ్రమేలకంబులును । వారణపంక్తులపాటు గాంచి ని
బ్బర మనువస్తు వెచ్చటికొ । పాఱఁగ దిక్కునఁదోఁచమిన్ బదాం
తరములు క్రోశమన్న నిదె । తథ్యమటం చెఱిఁగింపఁ బాఱఁగాఁ
దరుణులు పక్కునన్ నగిరి । తద్భటు లార్తి మునుంగునట్లుగన్. ౧౮౫

సీ. ఒకరథచక్ర మింక।కొకరథాంగంబును వెసనీడ్చుకొని పో।వు విధము నచటి
వారికిఁ దెలుపంగ।నారథంబులు రెండు మఱికొన్ని రథముల । మాన కీడ్చు
కొనిపోవ యుగ్యముల్ । ఘనజవంబలరంగఁ గొంతదూరముపోయి।యింతతోఁపఁ
జేయుచుఁ దమయిచ్చ । సిద్ధింపఁ బలుదెసలకుఁ బాఱ సారథు।లు కడుశక్తిఁ
తే. బగ్గముల నట్టిలాగుచు । ఫలము లేక, యూడుగ ఱచుచు వదలలే । కప్పనినటు
పట్టుదలల సాగింపఁగ । గుట్టుఱింగి, నచటివారలు నవ్వి ర।హోయటంచు. ౧౮౬

క. ఆసందడి తగ్గగ ముని, వాసవునానతిని దేవ।వారము పయనం
బాసక్తిఁ జేయఁ దార్క్ష్యుని, పై సరసిజనేత్రుఁ డెలమి । పట్టఁగ రామిన్. ౧౮౭

క. సుర లరుగుచున్న సరణిన్, ద్వరఁగా శీతాద్రిఁ జేర।వాంఛం జనియెన్
హరి వెంట విమానాళిన్, దరుణీమణులెల్ల సమ్మదం బిగురొత్తన్. ౧౮౮

చ. చనిరి మునీంద్రు లా త్రిదశ।సంతత వెంటనె నారదుండు ముం
దు నడువ వెంటఁబోయి రది।సూత్న విధంబుగఁ దోఁచుచుండె భూ
వనిత స్వసంతతిన్ జెలఁగి । వైభవముం దెలియంగఁ జేయఁ బం
పినయటు లూహ వెల్వడ గభీరనినాదము లొప్పునట్లుగన్. ౧౮౯

క. తుములముగా నాపయనం, బమరెను; శీతాచలేంద్రుఁ । డవ్వారలనే
త్రములకుఁ దోఁచెను జిత్రము, సమానరహితంబును నగ।భంగిన్ నింగిన్.

క. భూమిని వ్యోమముఁ దగులం, గా మేనుం బెంచినట్లుగాఁ దోఁచెను ద
ద్వ్యామోహము వదలదు గిరి, భీమాంగముదరికిఁ జేరి । విమలమనీషన్.

క. పరిశీలించినదనుకన్, ద్వరపడి వారెల్ల శిఖరి।వల్లభుదరిఁ జే
రిరి వాద్యఘోషములు పుష్కరమును భేదించునట్లుగా వినఁబడఁగన్. ౧౯౨

చ. వనములనెల్ల నిండి గిరి।వర్యుఁ దటాలున నావరించి లోఁ
గొనఁగఁ దలంచి వచ్చు రిపు।కుంజర వాజి శతాంగ సద్భటా
ఘనియతి మీఱ నాయమర।కాండము చూచెడువారికెల్లఁ దోఁ
చెను బహుళవాద్యనాదములు । చెచ్చెరఁ గందరరాజి నిండఁగన్. ౧౯౩

చ. శతధృతిముఖ్యులెల్లఁ గడు।సంతసమొప్పఁగ శీతశైలశా
శ్వతతవిభూతి గన్గొనెడు।వేడుక లుబ్బఁగ నిల్చినట్టు లా
క్షితిధరసన్నికృష్టమునఁ । జెల్వమరం దగు కాననంబునం
దతిరమణీయమా స్థలముదం దొకచోఁ గనుపట్టె నెల్లనన్. ౯౪

క. విడిసిరి విమానములు చ, ప్పుడు లేక నితాంతవేగమును మాని దిగం
గడు నలసినట్లు కరితతి, తడఁబడుచున్ నిలిచెఁ బర్వతము లివె యనఁగన్. ౧౯౫

క. తక్కినవాహనములు తమ, కెక్కడ సంవాసభూమి యిందని గుఱుతుల్
చక్కఁగ నిడియుండిరో యా, యిక్కల నివసించె నెల్ల రెదలన్ మెచ్చన్.

క. వినతాతనయుఁడు వ్యోమ, మ్మునుండి శీఘ్రంబ దిగిన మురహరుఁడు ముఖ
మ్మున దరహాసాంకురము, లొనఁగూడఁగ దిగియె బ్రహ్మయున్ బ్రార్థింపన్.

క. అమరింపఁబడిన మణిఖచి, తమహాపీఠంబునందు ధాతృకరము సా
యముగఁ జెలఁగఁ గూర్చుండెను, దమతమపీఠముల దేవతలును దదాజ్ఞన్.

క. ఉపవిష్టులైరి దివిష, త్తపస్వియు న్మౌనిప సముదయము వెనుకొనన్
దపనీయాంబరుసన్నిధి, నుపవిష్టుండయ్యె నూహ లొగిఁ బర్వంగన్. ౧౯౯

శా. వాద్యధ్వానములెల్ల మెల్లగ నిజవ్యాపారముల్ మాన నా
హృద్యస్వానములన్ నుతించునటు శైలేంద్రస్థితానేకదు
ర్భేద్య స్ఫారగుహోత్కరంబు లొగి శబ్దింపంగ నయ్యద్రిపుం
డుద్యత్కౌతుక మొప్పఁ దమ్ముఁ గొనిపో నుద్యోగ మొప్పారఁగన్. ౨౦౦

మ. అరుదేరం దలపోసి వాద్యరవముల్ హరిప్రమోదంబు ని
ర్భరరీతిం దెలుపం బ్రయాణమయియే వచ్చుంగదా యంచుఁ గం
దరరాజిం జెలువారుతత్ప్రతినినాదంబున్ దమిన్ వించు ని
ర్జరవర్యుల్ తలఁపంగ శ్రీహరిసరోజాతాసనుల్ స్వాత్మలన్. ౨౦౧

ఉ. అందలితత్త్వముం దెలియనర్హులు గావున నిర్వికారతం
జెంది మొగంబులం దెలమిఁజిందులు త్రొక్కెడునట్టు లొప్పు నా
నందము నూత్నరూపము గనంబడఁజేయఁగ నూరకుండి; రా
కందరనిస్స్వనంబు చిరకాలము పర్వక తగ్గె మెల్లఁగన్. ౨౦3

మ. ఇదియే మింతకుఁ గానరాఁడు హిమశైలేంద్రుండు సన్నాహసం
పద మిన్నందగఁ జేయుచున్ దడసెనో భామామణుల్ నైజవృ
త్తిఁ దనుం జేరఁగ రామిఁ జింతిలుచు నీతీ రెన్నమర్యాదకా
స్పదమౌనే త్వర రండటంచుఁ బురికొల్పం బూనియున్నాఁడొకో. ౨౦౪

ఉ. ఇప్పటి కెల్లయత్నముల నెంతొ తొరంగని పూర్తిచేసి తా
గొప్పగఁ గానికల్ గొనుచుఁ గూఁతును సంతసిలంగఁ జేసి యే
చొప్పున శ్రీనికేతనుని శూరశిఖామణి గారవింపనౌ
మెప్పొనఁగూర్ప నౌననుచు మేలుగ నెంచుచు నున్నవాఁడొకో. ౨౦౫

ఉ. మున్నెపుడైన నిట్టివిధముం గనకుండుట నేదియెట్లుగా
నున్న స్వగౌరవంబునకు నొక్కకొఱంతయుఁ గల్గకుండ నం

చెన్నుచు నున్నవాఁడొ తన కెవ్వరు బుద్ధులు నేర్పువారు లే
కున్న నెటుల్ మహామతుల నొక్కటఁ దా నడుగంగఁ బూనెనో. ౨౦౬

ఉ. ఇంతకుఁ దాఁ బ్రయాణమయి యెల్లసుహృత్ప్రియబంధువర్యు ల
త్యంతముదంబునం బొలిచి తన్నొగిఁగూడియె వచ్చుచుండఁగా
వింతగ నల్లునిం దనుప విస్తృతరత్నవిభూషణాళి నిం
తింతయె యుండుమూల్యమని యెంచగరానిది గొంచు వేడుకన్. ౨౦౭

క. అరుదెంచుచుండు ననుచున్, సురలెల్లం దలఁచుచుండ సురపతిముఖు లి
త్తరుణమున మసలఁ జనునే, పరికింపఁగఁ దోఁచువింతపాటిలు నిందున్. ౨౦౮

క. ఒకపురుషైనఁ గనంబడ, దొకయత్నము సాగినట్టు లూహింపఁగ రా
దుకదా యేమగు నిఁక నని, సకలేశ్వరుఁడే యెఱుంగఁ జాలును దీనిన్. ౨౦౯

క. అని గుసగుసలాడుచు నొ,క్కనిమోము మఱొక్కఁ డేమి కాఁగల దనుమా
హను దెల్పఁ జూచుకొనుచున్, మునిధర్మము పూని రంత మునివరు లెల్లన్.

చ. హరి చనుదెంచెఁ బెండ్లికని యంబుజసంభవుఁ డేఁగుదెంచె ని
ర్జరపతిలోనుగాఁ గలుగు సర్వదిగీశులు వచ్చి యుందు ని
ల్చిరి త్రిదశుల్ ప్రమోదమునఁ జేరిరి కాని హిమాచలేంద్రుఁడున్
వరునకుఁ బూజసేయుటకు వచ్చెడుజాడయె తోఁప దేమియున్. ౨౧౧

మ. ఎవఁడే నల్లుఁడు కాఁగ వచ్చెనన నెంతే ప్రీతిమీఱంగ బం
ధువులున్ మిత్రులు దారలున్ వెనుకొనం దోడ్తోనఁ బూజార్హవ
స్తువులం గైకొని కన్నెతండ్రి యరుదెంచుం గాదె యాచార మి
ట్లువలోకింపనగుం గదా జగమునం దామార్గమం దింతయే. ౨౧౨

చ. కనఁబడకున్న దిప్డు మునికాంతుఁడు పెండ్లికిఁ బెద్దయై నిలిం
పనికరమున్ స్వకీయమగు పల్కునె తిరుగంగఁ జేసి తో
డ్కొని యరుదెంచె నిచ్చటికిఁ గొండలతేఁ డిది లోఁదలంచి యీ
మనలఁ గనంగ రాఁదలఁచు మార్గము కూడఁ గనంగ రా దయో! ౨౧౩

ఉ. ఏమొ విచిత్ర మిందుఁ గల దింతయ పజ్జత శైలనాథునం
దేమెయి నుండు దీనిఁ గన నెంతయు శ్రద్ధను బూనఁగాఁ దగున్
గామహరున్ హరున్ దలచెఁ గామినియం చొకవార్తవింటి మి
ట్లీమురవైరిఁ బిల్చుకొని యీముని వచ్చుట కేమి హేతువో. ౨౧౪

క. అనుచు విచారించుచు న, ప్పని యెవ్విధి సాగఁగలదొ బాగుగఁ జూడం
గను దలఁచుచుండి రవ్విధిఁ, జనియెన్ యామంబు నొక్కక్షణ మట్టులుగన్

తే. సర్వవృత్తాంత మెఱిఁగియుఁ జక్రధరుఁడు
మోఱకువిధంబుననె యుండె మోమునందు

మార్పు దోఁపకయుండ నెమ్మనము సంత
సమున నొప్పుచునున్న చంద్రమున నలర. ౨౧౬

ఉ. పంకరుహాసనుండు మురభంజనుమోమును జూచి ప్రీతియ్యే
యంకముగాఁగ నిట్లనియె నద్రివరుం డిటరాఁడు నారదుం
డింక నొనర్పఁబూనుపనియేమొ యెఱుంగఁగరాదు శంభుఁ డే
ణాంకుఁడు వచ్చుచుండు నని యాత్మఁ దలంచెద; నీమహాటవిన్. ౨౧౭

ఉ. దేవసతీమణుల్ నిలిచి తీవ్రగతుల్ దగఁబాఱుచున్న స
త్త్వావళిఁ గాంచి భీతిలెడునట్లు కనంబడు నింక నేమి మీ
భావమునం జెలంగెడినొ పల్కుమ నెమ్మది శాంతమూనుదుర్
నావిని యబ్జనాభుఁ డెలనవ్వున నిట్లని తెల్పె బ్రహ్మకున్. ౨౧౮

ఉ. ఏమికఁ జేయనౌనని మునీశ్వరు నారదుఁ బ్రశ్న చేయఁగా
నామునియేమి తెల్పునొకొ యారసి కార్యము నిర్వహింపుమా
మామకచిత్తవృత్తియు సమస్తవిధంబుల మానిచిత్తముర్
వేమఱు చూడఁబూను టొకవింతయె దీనిని నీవెఱుంగవే. ౨౧౯

చ. పలుమఱు హెచ్చరించి మునిఁ బంపుము శీతగిరీంద్రు చెంత క
వ్వల సకలంబు తేటపడు భావము దీని నెఱుంగనీయకే
వలసినకార్యముల్ జరపవచ్చుఁగదా యని ప్రోత్సహింప నా
జలరుహసంభవుం డొకట శక్రముఖామరనాథపంక్తులన్. ౨౨౦

చ. కనుఁగొని పల్కె నివ్విధిని గాఱడవిన్ వసియించి చాలసే
పనఁ దగుఁగాదె యింతకును నయ్యగరాజొ తదాప్తబంధులో
మనలఁ గనంగరారుగద మాని తలం పదియెట్టులో యెఱుం
గను దరమానె పెద్దయనఁగాఁ దగునాతఁడె పెండ్లి కెన్నఁగన్. ౨౨౧

క. మనమెల్లరము తదాజ్ఞం, గొనియే యేకార్యమైనఁ గొనసాగింపం
గను జాలువారము మతే, పనియు నతం డెఱుఁగకుండఁ బంతముమీఱన్.

క. ఇంచుక సాగింపఁగ లే, మెంచం బరమేశ్వరాజ్ఞయే మునిపతిగా
వించెడునాజ్ఞయె యని భా, వించుట న్యాయ్యంబు లోకవిభు తలఁ పిదియే.

క. మీరను యోజింపుం డిక, ఘోరాటవి నిందునుండఁగూడునె భీతిన్
వారిజనేత్రలు గాంచరె, క్రూరమృగావళులును దిరుగుంగాదె యిటన్. ౨౨౪

క. ఎల్లరఁ గాపాడంగా, బల్లిదులౌ వీరభటులఁ బనుపుం డిందే
యెల్లియు నుండఁగవలయునొ, యుల్లమునం దేమి మానియుం దలఁచెనొకో.

క. మీమీభావంబులనుర్, మోమోటమిమాని తెల్పఁ బూనుం డనుచుర్
గోమలవాక్కులఁ దెల్పం, గా మానిపయింగలట్టి గాఢామర్షన్. ౨౨౬

క. అమరేంద్రుఁ డాదిగాఁగల, నమర్త్య లీవిధిని బల్కి రంబుజసూతీ
హిమశైలేంద్రుఁడు రామికిఁ, గ్రమమేదో తెలియఁదగునుగాదే మనకున్. ౨౨౭

క. ఏమోకృత్రిమ మిటఁగల,దీమాడ్కిన్ సాగు టెందునే గంటిమొకో
యీమనమాని గిరీంద్రుని,దౌ మది యీభావ మూనె నని యెన్న కయే.౨౨౮

క. హరికిం బార్వతి నీయన్, గరమనురాగమ్ము గాంచెఁగద యని తలపో
సి రయమ్మున నీమనలం, దరలుండని పల్కెనను చుఁ దలఁతుము దేవా! ౨౨౯

క. అదెగాకయున్న గిరిపతి, ముదమారం దోడ్కొని చనఁబూనక మనలన్
మదినైనఁ దలఁపకుండునె, యిదియొక చిత్రంబుగాఁగ నిపు డెన్నఁదగున్.

చ. మునిపతిఁ బిల్వఁబంచి యిఁక మూర్త మదెప్పుడో యీవనాంతరం
బును విడనాడిపోవుటకుఁ బూనుటయెప్పుడో ప్రశ్న చేయుమా
వినఁబడుఁగాదె నారదునివృత్త మిదిట్లని యంతమీఁదఁ దోఁ
చినయటు చేయఁబూనుదము శీఘ్రమ యిప్పనిచేయ నెన్నుమా. ౨౩౦

చ. నలువురుచూచి యీపనికి నవ్వకయుండఁగఁ జేయవయ్య యో
జలరుహసంభవా! యనిన శక్రముఖామరవర్యభావముల్
దెలిసెఁగదా యటంచు నలదేవమునీంద్రుని జీరియొంటిగాఁ
బలికె మునీంద్ర! యేమొ హిమవంతుఁడు రాఁడిట నెంతచూచినన్. ౨౩౨

చ. హరిఁ గొనిపోవ బంధుజను లాదృతి వెంబడిరాఁగ వచ్చి ని
ర్జరపతిపూజ్యుఁ బూజలఁ గరం బలరించి యమూల్యభూషణాం
బరము లొసంగి బంధుయుతి వాద్యసునాదము లొప్పుచుండఁగాఁ
బురికిని దోడుకొంచుఁ జనఁబోలుఁగదా మరియాద చొప్పునన్. ౨౩౩

ఉ. యామ మతిక్రమించెను మహాటవి బాలుర స్త్రీల వృద్ధులన్
శ్రీముఖకామినీమణులఁ జేర్చితి మింతకు శైలవర్యుఁ డే
మో మరియాదచేసి పురి కొప్పుగఁ దోడ్కొనిపోవునంచు నెం
తో ముద మొందు నీమనల నొక్కతృణంబుగ నెంచె నక్కటా! ౨౩౪

మ. మరియాదల్ జరపింపకున్న మను భామారత్నముల్ తీవ్రదృ
క్శరపాతంబున నొంతు రంచెఱుఁగు మోహసన్మౌని! యీవేళలం
దరుణీచిత్తము నెవ్వగం బొగులఁగాఁ దాఁ జేయఁబూనం డదే
వరుసన్ దుర్బలుఁడైన నీవిధమె యుద్వాహంబులన్ గాంచనొ. ౨౩౫

మ. మును పెద్దైన వివాహకాలములలో ముగ్ధల్ ప్రచారంబు స
ల్ప నదేమాత్రము నీవు చూచినటు శోభావింపఁగాఁజాల నిం
తననేలా! యిపుడైన నాగిరివిభుం డాప్తవ్రజంబుల్ తనున్
గని తెల్పన్ వరపూజచేసి హరినిన్ గళ్యాణసంసిద్ధికై. ౨౩౬

మ. అరుదేరందగు నంచుఁ బ్రీతివెలయం । బ్రార్థింపఁగా వచ్చు నా
పరమాత్మం దృణమట్లుగాఁ దలఁచి యేపాడిం గొనంబూనకే
దురహంకారము నూని యంటిపురియందున్ హాయిగా నుండునా
సురమానీ! యిది పెండ్లిపెత్తన మటంచున్ సుంత యోజింపవో. ౨౩౭

చ. పిన్నలు పెద్దలున్ గలిసి । పెత్తన మెవ్వరు నీకొసంగి రే
మన్ననగాని లేదనుచు । మాటలఁ దీవ్రశరంబులట్లు ని-
న్నెన్నక క్రుమ్మరింతు రిది । యీవెఱుఁగంగను జాలవొక్కొ యే
మన్న నిఁకేమిగాని మరియాదకుగా నిట హెచ్చరించెదన్. ౨౩౮

ఆ. ఇంతదనుకనైన । నెటఁబోయినం బోవు, నింకనైన మనకు । నెవరు దిక్కు
రమ్ము చెంతకనుచు । సమ్మతిఁ బిల్చువా, రిట్టి కాఱుకాన । నెవరుగలరు? ౨౩౯

చ. జరగినదానికిన్ వగవ । శాస్త్రము సమ్మతిఁజూప దింకనున్
జరగఁగలట్టి కార్యమును । జాగొనరింపకయుండఁ జేయఁగాఁ
బురికొలుపం దగున్ దుహినభూధరవర్యునిఁ దామసించినన్
హరియు నమర్షఁ బూను క్షణమైనను గాలముఁ బుచ్చరా దిఁకన్. ౨౪౦

క. ఏ మాలోచించితివో, యోమానీ! యంచు నిర్జరోత్తముఁ డగునా
తామరస సంభవుం డనఁగా మునియున్ దీవ్రకోపకలితుం డగుచున్. ౨౪౧

క. మునుమున్నె తనదుచిత్తంబును గాల్చెదుక్రోధవహ్నిమూర్తికి నైదో
డనఁదగు పద్మజువాక్కుల, విని గ్రహచారం బి దేమివిపరీతంబో. ౨౪౨

క. ఈసని నేనొనరింపఁగ, నోపుదు నని పూనుదినమునుండియు నిట్లే
చూపట్టు నంతరాయము, లేపగిది ఫలింపఁజేయ । నికఁ నానొక్కో. ౨౪౩

క. ఏలొకో రాకున్నాఁడా, శైలమహేంద్రుఁడు పెండ్లిసందర్భమునన్
జాలఁగ విఘ్నము లొదవుట, యేలోకమునందు నుండు । టేర్పడ వినమే.

క. మఱచెనొకో నామాటలు, మఱువక యేయున్న రాకమసలునె యెవరేఁ
గఱపిరొ కుబుద్ధి యీలోఁ, గఱకంఠుఁడు రాఁడుగద స్వకార్యమ్మునకై. ౨౪౫

క. ఇచ్చటివారెల్లరు ననుఁ, గ్రచ్చఱ దూషింపఁ దివురకయె యుండంగన్
జెచ్చెరఁ బోయెద హిమగిరి, కచ్చటివారికిని దెల్పి । హరిరాక వెసన్. ౨౪౬

క. తోడుకొని వత్తు నెల్లరఁ, గూడ దిఁకన్ మసల నిందుఁ । గూడినవారల్
వీఁ డెవఁడు పెద్దయై మముఁ, గూడం బనిచేయఁబంపఁ । గోరికనొందన్. ౨౪౭

క. అనుచుం దలంచువారలె, కనుకన్ దూషింప నోరులఁ । గడుఁ బురికొల్పం
గను జూతు రోర్వఁజాలమిఁ, జనియెద హరియాజ్ఞఁ బూని । శైలంబునకున్.

చ. అని మదినెంచి శ్రీహరిపదాబ్జములం గనఁబోయి యింతదాఁ
కను భరికించినాఁడఁ గదా । గ్రావము లెన్నఁ గఠోరముల్ జగం

బునఁగలవస్తువారమున । భూపతివానికి నెట్టివాఁడొ చె
ప్పనుదరమానె యట్టిఁడగు । పర్వతునిం గరఁగించినాఁడఁగా. ౨౪౯

ఉ. ఐనను నైజవృత్తి యపుడప్పుడు పాయఁగఁజాల కల్లనన్
దా నొగిఁ జేరుచుండు నిది నైజముగాఁ దగు సృష్టి నెల్లెడన్
మానిహితోపదేశమును । మానసమందుఁ దలంపకుండఁ డ
స్థైనఁ దొరం గనంగ నిపు । డాతనిఁజేయఁగఁ బోయెదన్ విభూ! ౨౫౦

ఉ. అందఱుఁగూడి పత్తు నిదియంతయు నీయదియే యటంచుఁ దా
ముందె వచించె మీరు ననుఁబోలఁగఁ బెద్దగఁజేసినార లె
ట్లిందఱుఁ దన్పువాఁడనొ యదెవ్విధియో తలపోయఁజాల నై
నం దమసత్కృపాభరమునం బని దీని ఫలింపఁజేసెదన్. ౨౫౧

ఉ. పోయెద నాహిమాద్రిఁ గనఁ । బూన్కి వచించెదఁ గార్య మిట్లుగాఁ
జేయుమటంచు నాతఁడు ప్రసిద్ధిని గాంచఁ దలంచువాఁడుగా
నే యలరారుఁ గాన నిపుడే మనలం గొనిపోవఁ బద్మప
త్త్రాయతనేత్ర! వచ్చు మరియాద యనన్ బ్రమదంబు నొందెదున్. ౨౫౨

క. ఇట నాలసింపఁ దగదీ, యటవి మహాసాధ్వసంబు । నబలల కిడు ముం
దెటుపోయి యెట్లు వచ్చునొ, పటుశక్తిని గాల మెల్లభంగుల ఘనమా.

క. త్వరపడఁగాఁ దగుతరుణం, బరిసూదన! సెలవె యనిన । నఖిలజ్ఞుండౌ
మురహరుఁడు మంచి దటులే, యరుగుము యీపెండ్లి పెద్దవన నీవెకదా. ౨౫౪

క. ఇరుదెసలవారి సమ్మతి, నరుదుగఁ గాంచంగఁ గల్గినట్టిమునిని నే
నొరుఁగాన నిన్నుఁదప్పం, దరమే సామాన్యులకుఁ గనన్ నీశక్తిన్. ౨౫౫

క. అని పురికొల్పిన మునిపతి, పనివిని యొకక్షణములోనఁ । బర్వతనాథుం
గనఁబోయి యేప్రయత్నం, బునుమాని విచారజలధి । మున్గినవానిన్. ౨౫౬

చ. మునిపతి శిష్యు నెప్డు కనఁబోలునొ లగ్న మదెప్డు డంచునే
వినఁగ నదృష్ట మెప్పునొ పవిత్రముగాఁగ మదన్వయంబు నె
ప్డానరుపఁ జాలువాఁడనొ మహోత్తము శ్రీహరి నల్లుగాఁగ నే
గనుఁగొను టెప్పుడో యని నికామము చింతమునుంగు శైలమున్. ౨౫౭

ఉ. నారదుఁ డంతఁ గాంచుచు మనంబున నీతనిమోముఁ జూడఁగాఁ
దోరపుఁజింత మున్గినటు తోఁచెడుఁ గారణమేమొ దీని వే
సారక ప్రశ్న చేసి పలుచందములం బరికింపనెంతు నా
శ్రీరమణుండు నాపనిని । సిద్ధిని బొందఁగఁజేయుఁ గావుతన్. ౨౫౮

ఉ. యోజనచేసి యివ్విధి మహోత్తమవాక్కుల నిట్లుపల్కె ని
ట్లాజగదీశ్వరుండు సురలందఱుఁ గొల్వఁగ వచ్చి చెంతనే

యూజతనంబు సత్ఫలము నిచ్చువిధంబునఁ జేయనెంచి శ
క్రాజముఖామరాధిపు లహర్నిశముం దను సన్నుతింపఁగన్. ౨౫౯

క. వేంచేసియున్నవాఁ డా, కాంచనచేలుని సమస్తకాంతుఁ బ్రద్యుమ్నుం
గాంచఁగఁ దోడ్కొనిరాఁగా, నెంచక మ్రాన్పడినయట్లు లిందుంటిగదే. ౨౬౦

ఉ. దిక్కులుపిక్కటిల్లెడు విధిం విననచ్చెడు వాద్యఘోషముల్
చక్కఁగ వీనులంబడవొ స్వాంతము వేఱొకచోట లగ్నమై
యిక్కడ శ్రద్ధలేనియటు లిప్పుడొనర్చితొ తోఁపకున్నదే
యక్కట! యిట్టిచేఁత మరియాదఁ దొలంగఁగఁజేయ కుండునే. ౨౬౧

క. హేమారంభాముఖ సుర,భామినులాహరిని గొల్వవచ్చిరి రాధా!
వామాక్షీప్రభృతులు హరి, రామారత్నములు వచ్చి గ్రావము చెంతన్. ౨౬౨

క. పరగు నరణ్యానిని శ్రీ, హరిఁగాంచుచు నున్న వార లాలస్య మిఁకన్
బరికింపఁగ నపరాధమె, ధరణీధరవర్య! యగును తామస మేలా. ౨౬౩

క. లెమ్మా! పూజావస్తుగ, ణమ్ముం గొని నేను ముందు నడువంగఁ గళ
త్రమ్ముం బంధువులును మి,త్రమ్ములు నినుఁగూడిరాఁగఁ దరలుము త్వరఁగన్.

క. అని హెచ్చరింప మేనయుఁ, జనుదేరం గాంచి మానిసత్తముఁ డమ్మా
చనునే యిట్లాలస్యం,బును జేయఁగ వచ్చినారొ హరి సురలున్. ౨౬౫

క. అని నాలుగుదిక్కులకుం, దన దృష్టిం బరఁగఁజేసి ధాత్రీధర! యే
మనియెంచినాఁడ వీనను, గనరా దిటఁబెండ్లిపనులు గావించినటుల్. ౨౬౬

చ. హరి వసియింప నర్హమగు హర్మ్య మదేడ? విరించముఖ్యులౌ
సురలు వసింపఁగాఁ దగినచొప్పున నొప్పుగృహంబు లేడ? మం
దిరములు తక్కువారి కని తీర్చినవెక్కడ? మౌనిరాజికిన్
శరణము లేడ? యేపనియు సల్పినజాడయె గానరా దయో. ౨౬౭

ఉ. ఏమనుకొంటివో హరియు నెల్లసురేశ్వరులున్ మహర్షులున్
నీమదికిం దృణంబులని నేటికిఁ దోఁచినయట్టు లెంచెదన్
నామన మెట్టియిక్కటులు నాటఁగనున్నదొ నీవెఱుంగవే
భూమిధరేంద్ర! యింకయినఁ బోదము లెమ్ము విచారమేటికిన్. ౨౬౮

చ. విబుధమునీంద్రుఁ డీగతిని వేయివిధంబులఁ దొందరించి ప
ల్కఁ బొగులుచున్ హిమాద్రి యనుకంప దలంగి మునీంద్ర! యిట్లు న
న్నుఁ బలుక మేలె బంధువులనుం దెగిపల్కఁగ నాలకింపకే
మి బదులు చెప్పకుంట నినుమించి మఱొక్కని నమ్మకేగదా. ౨౬౯

మ. ఇదిగో పోయి ముహూర్తనిశ్చయము నేఁడే చేయనౌనంచు శా
రదనేతం గని వేఁడి మూర్తమును శ్రీరాధామనోనాథు చెం

త దమిత్ర విన్నప మొప్పఁజేసి యపుడే శ్రీ నాశిష్యుమాలంబునఁ
దుదముట్టం దెలియంగఁ జేయుదు మనోదుఃఖంబు లెట్లో చనన్. ౨౬౦

క. ఆమాటవిన్నయంతనె, యేమాడ్కిఁ బ్రయత్న మెట్టులే నొనరింపం
శ్రీమానినీమనోహరుఁ, డామోదము గాంచు నట్టు లరసి జతనమున్. ౨౬౧

క. ఒనరింపఁ బూనుమా యని, మునివర! తెలియంగఁబల్కి పోయితివిగదా
కని పెట్టియుండి యిపుడే, మనమునఁ జింతించుచుండ మాటల వీనిన్. ౨౬౨

క. ననుఁ గాఱియ పెట్టుట నీ,కును ధర్మముగాదు నాకుఁ గూర్చుహితుఁడవ
య్యును దూలనాడఁ జెల్లునె, చను దెంచుట న్యాయ్యమగునె సన్మునిచంద్రా!

క. నేనేయత్న మొనర్పం, గానేరను నీదునాజ్ఞఁ గావింతు నటం
చానాఁడె యొప్పఁజెప్పితిఁ, గానఁ నాదోష మిందుఁ గనఁబడ దనఘా! ౨౬౪

ఆ. ఇంతదనుకఁ గాచి యిది యేమటంచు నా,యింతిఁగూడి వగచి యేమిచేయఁ
దోఁపకున్న నన్ను దూఱుట ధర్మమే, తలఁపవయ్య మదిని తాపసేంద్ర.

క. పనిపితివే యంతేవా,సిని నొక్కని లగ్న మిప్డు సిద్ధించెను నీ
వును యత్నపరుఁడ వగుమా, యని తెల్పఁగ నింక నేల యాగ్రహ మూనన్.

క. త్రికరణశుద్ధిగ నీపా,దకమలముల ముట్టి నాదితప్పిం దిసుమం
త కలుగదంచని శపథము, సకలజ్ఞా! చేయువాఁడ సత్యము పైనన్. ౨౬౭

చ. అని తడఁబాటునొందుచు మహాధూర్తునిబోలి వచించుపర్వతేం
ద్రుని గని మౌని యెంతయును ధూర్తత మ్రాన్పడ నాత్మకార్య మొ
య్యనఁ దలపోసి యియ్యదియు నారయ సత్యమె నేనె శిష్యునిం
బనుపఁ బ్రమాద మొందితిని బాచిత మియ్యది నాకె యయ్యెఁగా. ౨౬౮

సీ. డంబంబుగాఁ బల్కుటయుఁ దొల్త నవ్విధి జరపకుండుటయు నొక్కరుని రిత్త
దూఱుటయు ననునీదోషముల్ నాకిప్డు తోడఁబుట్టువులుగఁ దోఁచుచున్న
వేమందు నీతని నెట్లు కార్యముఁదీర్తుఁ బెండ్లి యెవ్విధి హరిప్రీతిదముగ
సాగింపఁజను బ్రహ్మశక్రాదు లీననుఁ బరిభవింపఁగఁబూని పల్కుదు రిఁకఁ

ఆ. జక్రి పెద్దవగుచు సాధింపుమాయని, నన్నె పనిచె శిఖరినాయకుండు
నల్లె నాదునుత్తమాంగమందున బరు, వాపరింపఁ జేసె నక్కటకట! ౨౬౯

క. నాగరువమె నన్నెంతయు, నీగతి వగపాలుచేసె నేమందు నెపం
బేఁగల్పింతు నదెవ్విధిఁ, గాఁ గార్యము నిర్వహింపఁ గల్గుదు నింకన్. ౨౭౦

ఉ. తోఁప దదేమియుఁ వగలు దోడనె కల్గుచునున్న వెన్నియో
తేపలుగాఁ బదింబదిగ దేవతలెల్లరు వేచియుందు రిం
దేపనియే నొనర్పఁబడ దిప్డు డొనర్పఁగలట్టి దేదియో
నాపరితాప మాపుజతనం బదియెట్టిదొ చేయు టెట్టులో. ౨౭౧

చ. శతమఖముఖ్య దేవగణసత్తము లెందఱొ యుండ సన్మని
ప్రతతులు లెక్కకున్ మిగిలి ఽ పర్వుచునుండఁగ నే నొకండనే
కృతమతి నంచు గర్వమున ఽ నెవ్వరినైన గణింప కివ్విధిం
జ్యుతమతినైతి నిం కెవరొకో ననుఁ బ్రోచెడువార లిత్తఱిన్. ౨౮౨

ఉ. సాయము చేయఁబూన నొకజంతువయేఁ గనుపట్ట దెట్టులే
నాయజుఁ డాదిగాఁగల సురాధాశను లెల్లరు నన్నుఁ దూలఁగాఁ
జేయనె కోరుచుందు రిది ఽ సిద్ధము శ్రీహరి చెంత కేగినన్
జేయుము పెండ్లి నాకనుచు ఽ జెప్పుదు నేమని చక్రిసన్నిధిన్. ౨౮౩

చ. తెలియక తప్పు చేసితిని ఽ దీని క్షమింపుమ యందు నేని యి
ప్పలు కిపు డిచ్చటం బలుకఁ ఽ బాడియె పెండ్లికిఁ దర్లివచ్చి కా
నల నివసించి యింటికిఁ జనన్ బరిహాసము చేయకుందు రే
నలువురు లోకజాలముల ఽ నారద! యేమన నేమి చెప్పుదున్. ౨౮౪

శా. తప్పెందప్పెను గార్య మింకెటులు నే ఽ దానిన్ సమర్థింతునో
చెప్పెం జెప్పె మురాంతకుండు మును వే ఽ సిద్ధించు నే యిద్దియో
యప్పప్పా! పనియెల్ల నీయదియె నాకయం దేమి భారంబు లే
దొప్పో తప్పొ యొనర్ప మీవె యని యోనన్నో సార్ల స్పష్టంబుగన్. ౨౮౫

ఉ. దానఁగలట్టి భావమును ఽ దత్పరతం దెలియంగ లేక యి
ట్లూనినగర్వభారమున ఽ నొక్కటియైన నెఱుంగ లేకయే
యే నఖిలంబొనర్తు నని ఽ యీశునిసన్నిధిఁ బల్కినాఁడ ని
ప్డీనను నేనె తిట్టుకొన ఽ నేమిఫలంబు పొసంగు దైవమా. ౨౮౬

చ. ధరణిధరేంద్రుఁ డీతఁ డొకత ప్పొనరింపఁడు పెండ్లియత్న మె
క్కరణి నొనర్చు శిష్యునిముఖంబున నన్నియుఁ దెల్పువాఁడ న
వ్వరుసఁ బ్రయత్నమంతయు వివాహమహంబున కర్హరీతిఁ ద
త్పరత నొనర్పుమంటి నటుపాల్పడనైతి నొనర్ప నక్కటా! ౨౮౭

ఉ. ఆయొకమాట తప్ప సకలార్థములందు మతిప్రగల్భతల్
పాయవు ముఖ్యకార్యమునఁ ఽ బ్రజ్ఞ యొకింతయు శ్రద్ధనూన ద
య్యో! యిది దైవమాయయె మఱొక్కఁడు గాదని యి ప్డెఱింగితిన్
జేయఁగలట్టి కార్య మెది? ఽ సిద్ధిని గాంచు నదెట్లు చేసినన్. ౨౮౮

ఉ. వచ్చినవారు పెండ్లికని ఽ వాసవముఖ్యులు దిక్పతుల్ మహా
సచ్చరితుల్ మునీంద్రులును ఽ స్రష్టయు శారదలోనుగాఁగ గీ
ర్త్యచ్చుతమించు సాధ్వులు గుణోత్తము లక్ష్మియశో మొప్ప సంపదల్
హెచ్చుగ నొప్పు యక్షులు మఱెందఱొ దేవత లెంతొ వేడుకన్. ౨౮౯

ఉ. కాననమందు వృక్షపరికల్పితవేశ్మములందు నిల్చి యే
మో ననుఁగూర్చి పల్కుచు మహోత్సవదర్శనకాంక్ష లొప్ప నిం
కైన హిమాచలుండు మరియాదగఁ దోడ్కొనిపోయి పెండ్లికై
తా నటఁగూర్చియున్న గృహాతల్లజరాజిని మమ్ముఁ జేర్చునా. ౨౯౦

క. అని యితనిరాకఁ గోరుచుఁ, గని పెట్టియె యున్న వారు కాలము యామం
బునకంటె హెచ్చుగడచెను, మనసులఁ గ్రోధంబు హెచ్చె మాట లికేలా!

సీ. ఏప్రయత్నము చేయఁ డీగిరీంద్రుఁడు నాడె యవివేకమని తేల్చెనద్ది సూనృ
తమెయగు దైవమే తగినట్టు లీశాస్తి నాకొనరించె నానంగ నొప్పు
నిన్నికార్యముల నే నెన్ని చేయంబూని యుండియు నొక్కశిష్యుని బనుపక
యుండఁ గారణమేమియో తోఁపకున్నది శ్రీవిష్ణుమాయయే చెలఁగి నన్ను

ఆ. నావరించి యుండు నని స్పష్టమయ్యెడు, నిప్పు డూరకున్న నిందిరేశుఁ
డలుగకుండు నే? బదులుపల్కువాఁడ నే, మనుచు నెట్లు తీర్తుఁ బనిని దీని.

క. అని యోజించుచు ముందటఁ, గనఁబడుచున్నట్టి శిఖరికాంతుని జూడం
గను లేనిదృష్టి యొప్పం,గను మ్రాన్పడియుండె మానసకలితుఁడుపోలెన్. ౨౯౩

చ. వినఁబడె నొక్కమ్రోఁత వినువీథిని బ్రద్దలుచేయుచున్ దిశా
వనితల హారసూత్రములు వారక పైకెగురంగ దిక్కరీం
ద్రనిచయ కర్ణముల్ బధిరితం గనఁగూర్చుచుఁ బద్మజాండ మొ
య్యనఁ బగులింపఁ బూనినటు లావనజంతువు లార్తిమ్రాన్పడన్. ౨౯౪

ఉ. ఏమగు నిద్ధకాండలయమే యనితోఁచఁగఁ జేయుచున్ మహో
ద్దామముగాఁగ; నంతటనె ధాత్రియె యీనినయట్లు నిర్జర
స్తోమము బ్రహ్మవాసవులతో వడిమీఱఁగ వచ్చె శైలరా
ట్టేమియుఁ దోఁపకే కనఁగ నెల్లవిధంబులఁ జూడ భీమమై. ౨౯౫

ఉ. ఎందు హిమాద్రిరాట్టలరు నెయ్యెడ నారదమౌని యున్నవాఁ
డెందు నెసంగెడున్ విడిదియిండ్లు సుఖాసనయుక్తిమీఱఁగా
నెందు వివాహమందిర మహీనవిభూతి చెలంగనుండు రా
రెందుల కీమమున్ విడిది యిండ్లకుఁ జేర్పఁగ సేవకోత్తముల్. ౨౯౬

మ. అదిగో తార్క్ష్యరథంబు దానిపయినిన్ హర్షంబుమీఱంగ సం
పద లొప్పారఁగ భక్తకోటికిడు నాపద్మాక్షుఁ డుద్యత్ప్రభా
స్పదుఁ డున్నాఁ డతఁడే వివాహమహకాంక్షల్ మీఱ నేతెంచెఁ గాం
చఁదగుం గన్నులపండువై తగుజగత్సంఘాధిపున్ శ్రీపతిన్. ౨౯౭

ఉ. మంగళవాద్యయుక్తముగ మాధవుఁ దోడ్కొని రాఁగ బంధురా
జింగొని వస్త్రభూషణవిశిష్టపదార్థములన్ గ్రహించి మే

నాంగన తోడరాఁగఁ దుహినాద్రివిభుండు మహావిభూతిఁ బో
వంగఁ దగుంగదా మసలివచ్చునె మీనము మేష మెన్నుచున్. ౨౯౮

ఉ. మేమిటు తొందరించినను మే లిది యక్లె యొనర్చువార మం
చేమియు నుత్తరం బిడఁగ నెవ్వఁడు పూనఁ డిదేమిచిత్రమో
మామొఱ లాలకించుటకు మైకొనువాఁ డొకఁడైన లేఁడె యీ
భూమిధరేంద్రుచెంత నని పొంగెడువేడ్కలఁ బల్కి నిర్జరుల్. ౨౯౯

చ. కనఁబడసాగి రెల్లెడలఁ గాని బదుల్ పలుకంగఁ బూన నె
వ్వనికగు శక్య మాశిఖరివర్యుఁడు మానికి ముందు నిల్చి న
మ్మునియు నదేజగంబునకు బుద్ధిని బంపెనొ కాని దారువే
యనఁదగు నట్టులుండె నిఁక నందులకున్ బదు లెట్లు వచ్చెడున్. ౩౦౦

తే. భంగసంగతిలేని యాశావార్ధిభంగి, హిమగిరీంద్రుని పురవర మెల్లనుండె
నొక్కమాటయుఁబల్కంగనొకఁడు లేమి,నంత హరియాజ్ఞఁబద్మజుండరిగెనటకు.

చ. అరిగి హిమాచలేంద్రుఁ గని యాతనిముం దొకశుష్కదారు వ
ట్లరయఁగ నాసురర్షివరు నప్పుడు గాంచి పితామహుండు నే
సరసిజనేత్రునానతిని జయ్యన వచ్చితి బ్రహ్మనాముఁడన్
సురమునివర్య! యేటికిటఁ జోద్యముగా నిలుచున్నవాఁడవో. ౩౦౨

ఉ. వచ్చినకార్య మేమనుచు స్వాంతమునం దలపోయకుండఁగా
వచ్చునె న్యాయ్యమే యిదియు వాసవముఖ్యులు నీవు రామిచేఁ
జెచ్చెర వచ్చినా రిటకు శ్రీహరియున్ దయచేసె నింక మే
మిచ్చట నెందునుండు మిపుడేని వచింపుము సత్కృపానిధీ. ౩౦౩

ఉ. చాలును నీవొనర్చిన ప్రశస్తమహోత్సవకార్యదీక్షయుం
జాలు నిటం బొసంగిన విశాలసపర్యలు మాటలేల మే
మోలిఁ జనంగ నుత్తరువె యోముని పెండ్లికిఁ బెద్దవాటయే
చాలును వేలువచ్చినటు సంతసమందుచుఁ బోవు టొప్పఁగా. ౩౦౪

చ. తడిసినసుల్కమంచము విధంబున బిఱ్ఱబిగించుకొన్న ని
ప్పుడు పనిసాగునయ్య, మముఁబోటులఁ జంపితి వింతదాఁక న
య్యుడవుల నుండఁజేసి మరియాదలు నేర్చుకొనంగవచ్చు నీ
కడ నిఁకఁ జాలుఁజాలు మృతికల్పులఁగా మము నెంచినాఁడవే. ౩౦౫

చ. దనుజులు దైత్యరాక్షసులు త్వత్పరికల్పితదేవకార్య మి
ట్లనుపమరీతి సాగఁగని యార్చుచుఁ గేలి యొనర్పకుందురే
వనజదళాక్షుఁ డిప్డు చనవచ్చునె వచ్చిన త్రోవఁబట్టి, య
య్యెనె యటఁ బెండ్లియం చడుగ నేమనిపల్కుదు మేము వారితోన్. ౩౦౬

ఉ. సిగ్గొకయింత లేక సురసిద్ధుల నీపని చేయుఁడంచు నీ
వగ్గతిఁ బల్కి తప్పు మఱియాదలఁ బొల్పడఁ జేయఁజాలకీ
విగ్గిరిచెంత నిప్పుడిటు । లేమియుఁ బల్కక యుండఁజెల్లునే
యగ్గురువంపుఁబాపఫల । మూర్తుల నిన్నలయింప కుండునే. ౩౦౭

సీ. తగుదునమ్మాయనఁ । దగిననానుడిరీతిఁ దలయెత్తుకొని యెవ్విధమున నింకఁ
దిరుగంగఁగలవొ యాదివిజులలోన; నీవింతకుఁ బూర్వమే । యెన్నొకలహ
ములను గల్పించి మెప్పులఁ గాంచినాఁడనం చాత్మగర్వంబున । నల్లె యిపుడు
పార్వతిపెండ్లిని । బండితు లవునన జేసి మెప్పునుగాంచునాస గనిన

తే. వాఁడవోయేమొ మమ్మెల్లఁ । బంతమలరఁ, బిలిచిపిలిచి యిప్పట్టునఁ । దెలియనట్టు
లూరకుండినఁ దప్పునే । యువిదమిన్న, లెల్ల నవ్వరె చాలు నిం । దిట్టులుంట.

చ. జతనము నిర్వహింపు మిదె । చక్రధరుం డరుదెంచె శాస్త్రచో
దితమగు పద్ధతుల్ వెలయఁ । దృప్తిగఁ బూజలఁ దన్పఁబూన్పు ప
ర్వతపతి నెల్లవారికి నివాసములన్ వడిఁ జూపఁ బంపుమా
మతివిభవంబు పేర్మి నలమానినిఁ జక్రికిఁ గూర్పు వేగమే. ౩౦౯

క. తారాచంద్రబలంబుల, నారసి నీవేకదా మహామతి వగుచున్
సారబలాన్విత లగ్నము, నేరిచితివి నిశ్చయింప । నిర్జరమానీ! ౩౧౦

ఆ. లగ్నబలము దగఁజెలంగుఁ గార్యంబని, శాస్త్రముండుఁగాదె । సన్మునీంద్ర!
యట్టిరీతి లగ్న । మది నిశ్చయించితి, ఫలము గల్గవలదె । భవ్యగతిని. ౩౧౧

క. ఏమన్న నూరకుండిన, నేమి యొనర్పంగలార । లీన న్ననుచున్
నీమది నెంచితివో కో యిదె, తామరసాక్షుండు పిల్వఁ । దలఁచెన్ నిన్నున్.

క. చనుదెమ్మా దేవర్షీ, యనుచుం దనుహెచ్చరింప । నంతట స్మృతి రా
ముని యంతటఁ గనులను ద్రి,ప్పెను ముందు గిరీంద్రుఁ గాంచెఁ బృథులత రార్తున్.

ఆ. పార్శ్వమందు నిల్చిపలుకుచున్న విరించి, యంతఁ గాంచి త్రపయునలముకొనఁగ
మాటలాడలేక । మఱిమఱి కంపితాం,గంబు చూడ వింతగా నెసంగ. ౩౧౪

క. జలజాసనా! నమస్కృతు, లెలమిన్ గ్రహియింపు మనుచు । నింతపలుకుచున్
వెలయుమహర్షిన్ దిక్కులఁ, గలయం గాంచుచును బాదకమలములపయిన్.

ఆ. వ్రాలి "పాహి"యనుచు । భక్తిభరంబున, లేవకున్న తనయు । లేవనెత్తి
కరుణ లోననిముడఁగాఁ జేసికొని యిట్లు, పలికె వింతయర్థములు గలుగఁగ.

క. తనయా! యేమిది దుఃఖం,బును గాంచెద వేమియయ్యెఁ । బూనినపని యీ
వనటం గాంచిన వ్యర్థమె, యనునూహ చెలంగుచున్న । దాత్మన్ నాకున్.

క. కారణమేమో మోసం, బీరీతిం జేసె నెవ్వఁ । డెఱిఁగింపుము త
త్కారమనీషుని నిత్తఱి, సారిపురం బంధు నుండఁ । జక్క నొనరుతున్.

క. పరమేశ్వరు కార్యంబున, గురువిఘ్నము గల్గఁజేయుఁ నుద్ధతుఁ డింకన్
శిర మెత్తుకొని జగంబులఁ, జరింపఁగాఁ జాలువాఁడె సంయమివర్యా! ౩౧౯
క. తెలుపుము సాగిన దెల్లం, దెలిసిన నీయట్టివాని ధీమహిమం బి
ట్టులు వ్యర్థమౌ నటంచుం, దలఁపంజూపుము మున్న దెపుడు తాపసివర్యా!
క. ఇపుడేటికో నీ చేసిన, శపథంబిటు వ్యర్థమయ్యె సంయమివర! నీ
కృపకుం బాత్రుండే కా,దె పర్వతేంద్రుం డదేటి కిపు డిటుమాఱెన్. ౩౨౧
క. మునివర! యశ్రుకణంబులు, కనుఁగవ నిండంగ నేడ్వఁగా నేటికో య
వ్వనజాక్షుకరుణ సర్వం,బును ఫలియించున్ విచారమును మాను మికన్.
క. అని లేవనెత్తి యభయం,బు నిచ్చి యాశీతగిరివిభుం గాంచి మునీం
ద్రుని దుఃఖకారణంబును, వినిపింపుము సాగినట్టివిధ మీపనిలోన్. ౩౨౩
చ. సరసిజసూతి యిట్లడుగ శైలవిభుండును భక్తిమీఱఁగా
జరిగినదెల్ల దాఁపక పొసం దెలియంగను విన్నవించె న
త్తరుణమునందె బ్రహ్మయును దాపసులం బిలువంగఁబంచి ని
ర్జరగురుముఖ్యులం గలిసి రమ్యసభాస్థలిఁ జేరియంతటన్. ౩౨౪
చ. హిమగిరిశేఖరా! యిచటి కెల్లర మల్లరమేశుతో వివా
హమునకు వచ్చినారము ప్రహర్షము మీఱఁగ నిమ్మునీంద్రవా
క్యము నెఱనమ్మి నీపలుకు లారయఁగా నిసుమంతయైన దో
షము కనరాకయున్న యది సర్వము సంయమిదౌ ప్రమాదమే. ౩౨౫
చ. స్ఫుటముగఁ దోఁచె నెల్లరకు సూనృతవాక్యము నీదియౌ మఱే
మిట జరగంగనౌనో నిను నే నడుగంగఁ దలంచినాఁడ నో
క్కటి దలపోయఁగా వలదె కాంచనచేలుఁడు వచ్చి దేవతా
పటలముఁగూడి వే మరలి పర్విడె నన్న వినంగ న్యాయ్యమే. ౩౨౬
చ. త్రిదశులు పద్మజన్ముఁడును దేవపత్నుల్ తనుఁగూడి రాఁగ నా
రదువచనంబు నమ్మి ఖగరాజుపయిం దమిఁ గూరుచుండి శ్రీ
మొదలగుధర్మపత్నులు ప్రమోదమునం దనవెంట రాఁగ వ
చ్చి దను గిరీంద్రునాత్మజయుఁ జే గ్రహియింపమిఁ బోయె వ్యర్థుఁడై. ౩౨౭
చ. అనుచు జగంబులందుఁ గడు నల్లుకొనుంగద దుర్యశంబు దా
నినివిన నర్హమే మనకు నీవె తలంపుము పర్వతేంద్ర! నీ
తనయను బిల్వఁబంపుము నితాంతము కన్గొనెదం దదాశయం
బును ముదుకండఁగానఁ దనబుద్ధిని దెల్పును లజ్జ నొందకే. ౩౨౮
ఉ. ఆవలఁ బోలినట్టిపథ మారయువాఁడ నటన్నఁ బర్వతుం
డావిధ మెల్లచందముల న్యాయ్య మనందగియుంట నట్టులే

నావరపుత్త్రిఁ బిల్చెద మనంబునఁ గల్గినమాటఁ జక్కఁగా
వే వివరింపు మంచుఁ బది । వేలకెఱుంగుల నొక్కిచెప్పెదన్. ౩౨౯

ఉ. కాని మఱొక్కమాట వినఁగాఁ దగియుండును మీకుఁ బద్మజ
న్మా! నలినాక్షి యిందఱు వినంగ వచింపఁగ లజ్జనొందునో
కాన మదీయపుత్త్రిఁ గనఁగాఁ దమరే యొకకొందఱిప్డె యీ
మానినిఁగూడి రా నట సమస్తము మీకెఱుఁగంగ నయ్యెడున్. ౩౩౦

క. ఇది మంచిదనుచు మీనె, మ్మదికిన్ రుచియించునేని । మద్గృహమునకున్
సదయులరై దయచేయుఁడు, విదితమగున్ దుహితృచిత్త । వృత్తం బందున్.

క. అని ప్రార్థించినఁ బద్మజుఁ, డనునార్యా! యిద్ది సత్య । మగుఁ దప్పక నే
మునివరులఁగూడి వచ్చెద, వినియెదఁ ద్వత్పుత్త్రి పల్కు । వృత్తాంతంబున్.

క. తరువాత న్యాయపద్ధతి, పరమాదరణీయమగుటఁ । బరికింతము వే
యరుగుద మచ్చటి కిఁక నన, సరసిజజన్మప్రభృతుల । సంతస మలరన్. ౩౩౩

క. పిలుచుకొనిపోయి శుద్ధాంత, లసన్మణివేదియందుఁ । దగునాసనముల్
విలసిల్లుచోట నుపవి, ష్టులఁగా నొనరించి లోనఁ । జొచ్చి కొమరితన్. ౩౩౪

క. పరికించి పద్మసంభవుఁ, డరుదెంచె న్నిన్నుఁ గాంచు । నాదరమున ని
ర్జరమాని లోనుగా ముని, వరులొకకొందఱును గూడ । వచ్చిరి తల్లీ! ౩౩౫

చ. హరి చను దెంచెనంట సురులందఱు నారదునాజ్ఞఁ బెండ్లికై
పరమముదంబు నొంది తమ । భార్యలఁగూడి విమానపంక్తిపై
నరుదుగ వచ్చిరంట యిట । యత్న మదెద్దియుఁ జేయకుంట నే
నరిగి సపర్యలం దనిపి । యందఱఁ దోడ్కొని రాకయుండుటన్. ౩౩౬

క. కారణ మెద్దియొ యని య,వ్వారిజసంభవుఁడె మానిని । వర్యలతో వే
సారక వచ్చెను నేనును, గారవమునఁ దెల్పితి నిటఁ । గలవార్తలనున్. ౩౩౭

క. అంతటఁ బద్మజుఁ డెంతయు, వింతనుగని నిన్నుఁగాంచి । విమలాశయ మ
త్యంతముఁ దెలియఁగఁ గోరిన, నంతిపురిం జేర్చినాఁడ । నర్థిం బనుచున్. ౩౩౮

క. కొందఱె యచ్చట నున్నా, రందఱు మర్యాదఁ గాంచి । యాశయమును నీ
డెందమునఁ గల్గుదానిని, సందేహముమాని తెల్పు । సారసనేత్రా! ౩౩౯

క. మోమోటమి యించుకయే, నీమాటలు దెల్పరాదు । నిర్మలచిత్తం
బేమాడ్కిఁ దోఁపఁజేయునొ, కో మానిని తెల్పు మెల్ల । నొప్పుంజుమ్మీ. ౩౪౦

క. సముఖమున రాయబారము, విమలమతుల్ తలఁతు రెల్ల । విధములఁ దగ దం
చు మదిఁ గలట్టి తలంపులఁ, గమలాసను మ్రోలఁ దెల్పు । గాదిలిపుత్త్రీ! ౩౪౧

చ. అని తను హెచ్చరింపఁ బరమాత్మ తపోవనమందు ముందుఁ దె
ల్పినశుభవార్త నెమ్మదికిఁ । బ్రీతి వహింపఁగఁ జేయఁ దత్ఫలం

బున కిది కాలమంచు నలభూతపతిన్ హరు శంకరున్ నిరం
జను భయభక్తులొప్ప నొకసారి తలంచి మహాత్మ! నీనుడుల్. ౩౪౨

మ. ఫలియింపంగను జేయుసత్సమయ మిబ్భంగిన్ సమీపించె ని
స్తులభక్తిన్ భజియింతు నీపదములన్ దోడ్తో ఫలింపంగ ని
మ్ముల రమ్మా! సభయందె నీదుశపథంబుల్ సర్వగీర్వాణవ
ర్యులు దిగ్భ్రాంతి నెసంగఁ దీర్పు సకలార్థుల్ నన్నొగిం బాయఁగన్. ౩౪౩

చ. కలవిలపాటు గాంచ కలకంజదళాక్షునిసూను మ్రోల నేఁ
దెలిపెద నీవు తెల్పినవిధిం బయికార్యము దీర్పుభారముల్
నిలిచెఁ ద్వదీయశీర్షమున నేఁ జనుదాన విరించిచెంత కం
చలరుచుఁ దండ్రితోడ జలజాసనుసన్నిధి కేగెఁ గన్నియున్. ౩౪౪

ఉ. వేదికమీఁద నున్నవిధి వింతలుపర్వఁగ నయ్యుమాంగనన్
బ్రోదిగఁ గాంచి యార! సురపూజ్యుని శంకరుఁ జెట్టపట్టఁగా
నే దగియుండు నీసుదతి నిమ్ముని యజ్ఞతఁ జక్రధారికిం
డాఁ దలఁచెన్ ద్వితీయగ నొనర్పఁగ శక్యమె యేరికైననున్. ౩౪౫

క. మూలప్రకృతియె యీయమ, యేలా! సందేహమొంద నిఁక బోధింపం
బోలదు భావమె తెలియం, జాలును నాకార్య మిదియె చక్రి తలఁపిదే. ౩౪౬

క. ఈరీతిం దలపోయుచు, సారససంభవుఁడు కన్నె సవిధిగనె నమ
స్కార మొనర్చిన విధిహిత, సారాభీష్టైకసిద్ధి చానరొ యగుతన్. ౩౪౭

తే. అనుచు దీవన లిచ్చి మర్యాద కెంతొ
వింతపాడమఁ గూర్చుండుమా వెలఁదిమిన్న
యంచు జనకునిచెంత నర్హమగురీతిఁ
గూరుచున్నట్టి యుమఁ బల్కెఁ గోరి కలర. ౩౪౮

చ. అమ్మా! నీతలపెల్లఁ దా నెఱిఁగిన ట్లానంద మొప్పారఁగా
నిమ్మానీంద్రుఁడు మమ్ముఁ బెండిలికటం చెన్నే వచింపంగ రా
దమ్మాడ్కిం బలుసారులే పిలిచె మే మమ్మాట లాలించి స
త్సమ్మానార్హతముల్ మహామహిమునిన్ సంపత్ప్రదున్ శ్రీహరిన్. ౩౪౯

క. పిలుచుకొని వచ్చినారము, తెలియక యిట సాగినట్టి తెఱఁ గెల్లన్ ద
ప్పులఁబట్టఁగూడ దిఁక నీ, తలఁపె యెఱుంగంగ నిప్డు తగునని తోఁచెన్.

క. ముదుకుఁడ నీజనకునకున్, వదలం దగనట్టిసఖుఁడ వామాక్షీ! నీ
మది కెదితోఁచిన నయ్యది, వదలక వాక్రువ్వవమ్మ భయపడ కిచటన్. ౩౫౦

క. అని యిట్లు హెచ్చరించిన, విని వారిజనేత్ర పలికె వినవయ్యా! నా
మనసు స్వయంవరమునఁ బతిఁ,గొనఁ దగునని యెంచెడు నట్టుకోరుదుఁ జేయన్.

క. వినిపించెద నాపద్ధతిఁ, జనుదెంచినవారిచెంత § సంవత్సరముల్
కన రెండుగడువ మూఁడవ, దనఁబడు వర్షంబురాఁగ § నలరెడు బాలున్.

క. నాతల్లి యంకవుపయిఁ, నాతండ్రియె యునుపవలయు § నానాదేవ
వ్రాతము చూడఁగ నెవ్వం, డాతనిఁ బయికెత్తు నతని § నాత్మేశ్వరుగన్. ౩౫౪

క. కైకొనియెద నీపద్ధతి, నీకుఁ నాతండ్రికెంతొ § నెమ్మి నిడు నటం
చాకాంక్షించెద నిదియే, నాకోరిక వేఱులే దనఁ విని యజుఁడున్. ౩౫౫

చ. మనసున వింతనొంది యిది § మానిని కెన్న శుభప్రదంబెయౌ
నని తలపోసి త్ర్యంబకుని § యాశయ మెన్నఁ దరంబె యేమిపం
చిన నటుచేయుటే వరము § చెప్పినయిప్పలు కెన్న న్యాయ్యమే
యనఁదగుఁ గాని వేఱుగతి § నాడిన న్యాయవిరుద్ధమే యగున్. ౩౫౬

చ. ఒకక్షణకాల మిప్పగిది § నూహలుసాగఁగ నూరకుండి యో
వికచసరోజనేత్ర విన § విస్మయమౌ నిది యట్లొనర్ప నా
కొకవిధినే ననర్థమను § నూహ జనింపదు న్యాయసమ్మతం
బికఁ దడవేల యప్పనికి § నీకొనువారము నే సమర్థ్యులున్. ౩౫౭

చ. గిరివర! యీవిధానమునఁ § గేవలసమ్మతి నొందువాఁడవం
చరసెద నేమనంగలవొ § యన్న గిరీశుఁడు సంతసంబె యి
క్కరణి నొనర్ప నెవ్వనిని § గాంతునిగాఁ గొనునో వచింపరా
దురతరసంశయావళులె § యొప్పెడుఁ బైపయి నామనంబునన్. ౩౫౮

ఉ. కన్నియగాన లోకములఁ § గన్పడు నాచరణంబులందు నే
కొన్నిటనే నెఱుంగ దొక§కోర్కి మదింబొడకట్ట నందుబా
గున్నదొ యోగె యున్నదొ యి § దొప్పెడు నిట్లని నిర్ణయింపఁగా
నెన్న సమర్థురాలనుచు § నించుకయైనను దోఁప దోవిధీ! ౩౫౯

చ. కనుకనె తోఁచినట్లుగ న§ఖండమనోద్రఢిమంబుగల్గిన
ట్లనువుగఁ జెప్పె రాఁగలుగు§నాపద లించుకయే నెఱుంగ దే
మనఁగలవాఁడ నింకఁ దమ § రెన్ని మదాత్మజ మేలుగోరి యే
పని హితమంచుఁ జెప్పెదరొ § వారక దానిఁ దలఁ ధరించెదన్. ౩౬౦

ఉ. శీతగిరీంద్రుఁ డిప్పగిదిఁ § జెప్పిన స్రష్టయు నాలకించి త
చ్చేతము తృప్తినొందుగతిఁ § జేయఁదలంచి గిరీశ! నీతనూ
జాతకు శాశ్వతంబయిన § శర్మము గల్గెడుభంగి నీజగ
ద్వ్రాతము మెచ్చునట్లుగ వి§వాహము సాగెడు సంతసింపుమా. ౩౬౧

ఉ. ఈవిషయంబునందు మది § నేమియుఁ జింతలఁ జొన్పకుండుమా
భావివిశేషముల్ గనెడు § భాగ్యము గల్గును నీకు మేనతో

నీవిధ మెల్లఁ జెప్పవు నిరీహుఁడవై కనుచుండు మింక నీ
వేవిధి యత్నముల్ సలుపనెంచుట మేలొ యెఱుంగఁ జెప్పెదన్. ౩౬౨

క. నాకూఁతు స్వయంవరమునఁ, జేకొనుఁ బతి నెల్లదేవసిద్ధాధులు సు
శ్రీకులు రాఁదగు నేఁ డని, యేకడలం దెల్పఁదగునొ యేమఱ కిపుడే. ౩౬౩

ఆ. చాటఁబంపు మనుడు సంతసం బిగురొత్త
నచలవర్యుఁ డపుడె యద్రిఁగలుగు
శిఖరముఖములందుఁ జెలఁగు దేవాళుల
కెఱుకపఱుపఁ బంపె నెల్లభటుల. ౩౬౪

క. మునుముందె పెండ్లివేడుకఁ, గన వచ్చినవారె కానఁ గనఁబడ రెండుఁ
వినిపించితి మొకశంకరు, ననుచరులే విని రటంచు నాభటవర్యుల్. ౩౬౫

క. తెలిపిన విని ముదమందుచు, జలజాసనముఖుల కెల్లసంవాసార్హా
మలహర్మ్యంబుల నేర్పఱచి, చలిలి స్వయంవరమునకుఁ బ్రసిద్ధస్థలమున్. ౩౬౬

క. పరమేష్ఠియనుమతంబున, ధరణీధరవర్యుఁ డెంతొ తమకంబున సుం
దరమండప మేర్పఱచెను, సురవర్యులు దానిఁగాంచి చోద్యంపడఁగన్. ౩౬౭

క. అంతట నాపార్వతి శు, ద్ధాంతమునందుండి శంకరా! పరమేశా!
వింతగదా నీమహిమం, బింతయనం జాలువా, రదెవ్వరు సృష్టిన్. ౩౬౮

క. ఇంచుక ఖేదంబుగ సా, గించితి నీమాటయే యకృత్రిమకరుణా
సంచయుఁడవు ననుఁ బాలకా, ముంచెదవో సలిలములను ముంచెదవొ విభూ!

క. తెలియంగఁజాల నేనీ, పలుకుల నెఱనమ్మి యట్లె పలికితి స్వామీ!
తలఁపుమ యిచటికి రాఁగా, జలజాసనముఖులు హరియుఁ జనుదెంచి యిటన్.

క. ఏమొ తలఁచుచునున్నా, రేమాడ్కి మదీయభాగ్య మిపుడు ఫలింపం
గామహరా! యున్నదియో, యేమాత్ర మెఱుంగఁజాల కిటఁ జింతిలుచున్.

ఆ. ఉన్నదాన ననుచు నుమ తన్ను ధ్యానింపఁ, బ్రేమతంతు వొకట నేమ మలరఁ
దన్నుఁ బ్రోత్సహింపఁ దరలె భూతేశ్వరుఁ, డాదిదేవుఁ డగుశశాంకధరుఁడు.

సీ. ఇరుకరంబుల మహాహీంద్రకంకణములు పరమాత్మతత్త్వంబు బయలుపఱుప
నవ్యరుద్రాక్షకుండలముల దీప్తులు దిగ్విదిక్తమసులఁ దెరలఁజేయ
వాసుకిముఖ భోగివర్యహారంబులు పరమేశ్వరత్వంబు సరిగఁ దెలుప
నరుణజటాభూషణామలశశిరేఖ నిరుపమవిభవత నెఱి వచింప

తే. హస్తిచర్మాంబరము నిరీహతను జాటఁ, గరవిభూషణ మృగశాబకము కృపైక
సింధువనుమాట నెంతయుఁ జెలఁగి చెప్ప, వృషభవాహనుఁడే తెంచె నెలమిమిగుల.

ఉ. లక్షలొ కోట్లొ యంచును జెలంగుచు లెక్కడలేక పన్నగా
ధ్యక్షుఁడు భోగముల్ ముడువ దక్కినవార లిఁకేరు శక్తులీ

త్ర్యక్షునిసైన్యసంఖ్య యిదె ॰ యేను వచింపఁగ నంచు దేవతా
ధ్యక్షులు చూచుచుండి రెదలం దొకవింతలు పర్వుచుండఁగన్. ౩౭౪

ఉ. చుక్కలు సేవకాకృతులఁ ॰ జోద్యముగా ధరియించి వచ్చెనో
యక్కజమే యిదంచు సురలందఱు చూచుచునుండ నందిపై
నెక్కి త్రినేత్రుఁ డీశ్వరుఁ డహీనవిభూతి చెలంగ వచ్చె నే
దిక్కుననుండి వచ్చెనొకొ ॰ దేవవిభుండని మానులుం గనన్. ౩౭౫

ఆ. ఎల్లభూతములను ॰ హృదయగతుండయి, దిరుగఁ జేయుచుండు ॰ దేవవిభుఁడు
చిత్రరూప మలరఁ ॰ జేరె స్వయంవర, మండపమున కాత్మ॰మహిమ మలర.

చ. హరుఁ డరుదెంచె నన్నుడి ॰ యంతటఁ గర్ణయుగంబులం బడన్
హరియును బ్రహ్మముఖ్య విబుధావళితోఁ జనుదెంచె వేడ్క ని
ర్జరతరుణీమణుల్ మఱియు ॰ రాధయుఁ దక్కినవిష్ణుపత్నులా
దరమున వచ్చి రమ్మహముఁ ॰ దా రొగిఁ గాంచెడునూహ లుబ్బఁగన్. ౩౭౭

చ. నిరుపమరత్నకాంచన వి॰నిర్మితమంచములందు నెల్ల ని
ర్జరవిభు లాహిమాద్రిభట॰సత్తము లెంతయు భక్తిఁ జూపఁగా
హరిహరపద్మగర్భు లొగి ॰ నం దుపవిష్టులు కాఁగఁ గూరుచుం
డిరి మహ మెట్లు సాగునొకొ ॰ నీరదవేణియు వేని కబ్బునో. ౩౭౮

ఉ. బాలకు నెవ్వనిన్ శిఖరి॰వర్యునిభార్య నిజాంకసీమపై
లీలఁగ నిల్పుకొన్న నవ॰లీలఁగ నాతని నెవ్వఁ డెత్తఁగాఁ
జాలునొ యాతనిం బతిగఁ ॰ జాన గ్రహింపఁగ సమ్మతించె నం
చోలి వినంబడున్ సురగ॰ణోత్తముఁ డెవ్వఁ డదృష్టవంతుఁడో. ౩౭౯

చ. తెలియఁగఁ జాల మింక నల॰ధీరుని గాంతుము కన్నులార నం
చలరుచు దేవతల్ పలుకు॰నాసుడు లంబరవీథి నిండె నే
జలరుహనేత్రపుత్త్రుని వి॰శాలవిభూతి నెసంగువాని భూ
ధ్రలలన దా గ్రహించునొకొ ॰ తత్తనయుం డెటు లుండువాఁడొకో. ౩౮౦

క. అనుచుం గొందఱు పల్కం, గను దధ్వని నిండె నెల్ల॰కడల నలహిమా
వనిభృద్వర్యుఁడు పద్మా, సను కనుసన్నను గ్రహించి ॰ సంతస మలరన్. ౩౮౧

చ. తనపని యిట్టులయ్యె నని ॰ తద్దయు వంతల గుందుచున్ మహా
మునిగణమందు నుండ కొకమూల నదెట్టులొ కూరుచున్న య
య్యనఘుని నారదుం బిలిచి ॰ యాతనిఁగూడి నయంబుమీఱ నీ
తనిదగు నాజ్ఞచొప్పుననె ॰ తాను సమస్తము నిర్వహించుటల్. ౩౮౨

చ. సురగణ మంతయున్ వినఁగఁ ॰ జొక్కపుఁబ్రీతిని జెప్పి యమ్మునీ
శ్వరుఁ గొనిపోయి స్వీయగురు॰సద్మముఁ జేరి కుమారిఁ జేరి య

మ్మరో! భవదాశయంబు మునిమండనుఁ డీతఁడు మంచిదే స్వయం
వరమును జాటఁబంపుమనె వాక్యము దాని ధరించితిం దలన్. ౩౮౩

క. అక్కరణిఁ గార్యమంతయుఁ, జక్కఁగ సాగించినాఁడ శంకరముఖ్యుల్
దిక్కుల్ పిక్కటిలంగా, నక్కజముగ వచ్చినార లందఱు తల్లీ! ౩౮౪

క. నీవన్నమాటయే యగుఁ, బావన మద్దానిఁ జేయఁ బాటిల్లు శుభం
బావనిత కంచుఁ బద్మజుఁ, డావేళ వచించెఁ గాదె యావిధముననే. ౩౮౫

సీ. వాస్తుశాస్త్రమురీతి భాసిల్లునట్లు స్వయంవరమండప మలరఁ జేసి
యుచితాసనంబుల నొప్పుగాఁ గూరిచి వచ్చినవారల భక్తిమీఱ
నాయాయి తావుల నర్హాసనంబులఁ గూరుచుండఁగఁ జేయు నేరుపుగల
యట్టిభటావళి నందుఁ జేర్చితి వార లట్లెయొనర్చి రయ్యమరవరులు
ఆ. శంకరాబ్జనేత్ర శతధృతు లమరేశుఁ, డింకఁ గల్గు నట్టియెల్ల నిర్జ
రులును గూరుచుండి యెలమి మించఁగ నింకఁ, దరలిరమ్ము వేగ తల్లి కాన.

చ. జననిని గూడి వచ్చి త్రిదశప్రభులెల్లరు చూచుచుండ రెం
డనఁ దగు నేండ్లునిండి సకలాంగరుచుల్ తగు బాలు నేరికో
మ్మనునయ మొప్ప నీజనని యంకముపై నిడుకొన్నవాని నె
త్తు నెవఁడో వాఁడు నీపతియె తొయ్యలి నీపలు కిద్దియేకదా. ౩౮౭

క. ఆరీతిగఁ గార్యంబుఁ గుమారీ! సాగింపు మింక మండపమునకుం
జారుతరవేష మొప్పఁగ, రారమ్మా! తల్లిఁగూడి ప్రాణేశుఁ గొనన్. ౩౮౮

క. అనుటయు నారదముని నీ, వనినట్లే యొప్పుకొంటి మబ్జభవాదుల్
చనుదెంచిరి తడవేటికిఁ, జనుదెమ్మా! నెమ్మి మదిని సంధిలఁ గొమ్మా! ౩౮౯

సీ. తొలిజన్మములను నీస్థూలపుణ్య మెద్దాని నొనరించితివొ కాని యొప్పుమీఱ
సర్వసుపర్వులు శంకరమాధవుల్ పద్మాసనుండును భవ్యమూర్తు
లలరారుచుండ స్వయంవరమండప రత్నసింహాసనరాజిఁ గూరు
చున్నారు నీరాక నెన్నుచున్నారు దయచేయవమ్మ నిద్దంపుఁ బ్రీతి
తే. నెవని రెండేండ్లునిండిన యీడుగల్గు
బాలునిం గోరుదువొ వానిఁ బరమసాధ్వి
మేనకాంబయు నంకముమీఁదఁ గూరు
చుండఁ బెట్టుకొనుంగాక యురుముదమున. ౩౯౦

క. ఆకొమరుని నేత్రిదశుఁడు, ప్రాకటతాపక సుభాగ్యఫలముగఁ దానే
వీఁకమెయి నెత్తఁగలఁడో, నీకాంతుం డగు నతండు నీరదవేణీ! ౩౯౧

క. ఇదిమఱువకు నీదగు నెమ్మదిఁ జాతువుగాక యట నమర్త్యులలో నో
ముదితా! యబ్బాలుని నెత్తఁదగినవాఁ డెంద అనుచుఁ దత్పరమతివై. ౩౯౨

క. అనునప్పలుకులలోఁ గల, ఘనభావం బెఱిఁగి మునియొకాని మహాదే
వునిశక్తి నెఱుఁగఁ డీతం, డనుమానము నొందెఁ బందెమందు మనసునన్.

క. ఆకోమరుఁ డెట్టివాఁడో, యేకష్టములేక యెత్తి నెల్లరకు నతం
డేకరణి సాధ్యుఁడగునో, శ్రీకంఠుని శక్తియెట్లు చెలఁగునో సభలోన్. ౩౯౪

క. ఈముని యెఱుఁగం జాలక, నామీఁదఁ గృపాతిశయముననీ బందెం బో
కోమలి యేటికి నిడి తని, వేమాఱును హెచ్చరించు వెఱ్ఱితనమునన్. ౩౯౫

క. కనుఁగాని యితఁడు శంకరు, ఘనశక్తి సభాంగణమునఁ గడు వింతగ నే
మనక చనుదాన నిప్పుడు, మునివెంటనీ వాంఛఁ దెల్పఁబోల దితనికిన్. ౩౯౬

వ. అని యూహించి జనకానుమతింగొని చని జననికవ్వార్తఁ దెలుపుటయు నవ్వామలోచన సంశయాకులస్వాంతయగుచుం బుత్త్రిక నేమనంజాలక తద్భాగ్యం బెట్టులున్న నట్టులగు నన్నతలంపునం గూఁతుంగూడి పయనంబుచేయ నిశ్చయించె నంత. ౩౯౭

క. గిరివర్యుఁడు మునివర్యుఁడు, పరమామోదంబుమీఱ ఘటతతి గొలువన్
సురలెల్లఁ జూడఁగ సభాం,తరమున కేతెంచి రన్నదమ్ములువోలెన్. ౩౯౮

ఉ. అన్నులమిన్న యెప్డు తనయంబనుగూడి సభాంగణంబునం
గన్నులపంటగా మనకుఁ గానఁబడున్ మఱి యేకుమారు నె
త్తన్నలినాక్షి తల్లికడఁ దానిడు నామెయు నంకపీఠికం
గ్రన్ననఁజేర్చు నేమిపలుకంగను బూనునొ పర్వతేంద్రుఁడున్. ౩౯౯

క. ఎపు డివియన్నియుఁ గనఁబడు, నెపుడెప్పుడు నేన నేన యీబాలకు ని
క్కపుశక్తి నెత్తువాఁడ న,నుపలుకులనీ వినఁగఁ గృతిఁ గనుంగొన నగునో.

క. అని యందలివారలు నొ,క్కనితో నొక్కరుగఁ బ్రీతి గడలుకొనంగా
ననుమానముడిగి చెప్పుకొ,నను బూనిరి వింతగాఁ గనంబడుకతనన్. ౪౦౧

ఉ. అంతట నూత్నతేజము ముఖాంబుజసీమ కనంబడంగ నొ
క్కింత త్రపాభరంబు మొగమించుక వంచునటుల్ ఘటింప బల్
వింతగ వీక్షణావళులు వెల్వడుచున్ సభనున్న దేవతా
సంతతి కెంతో యచ్చెరువు స్వాంతములం గలిగించుచుండఁగన్. ౪౦౨

సీ. కౌశేయయుగ్మ సంక్రాంతతనూవల్లి యుత్తమాచారసంపత్తిఁ జూపఁ
బొందుగా నడుగుఁదమ్ముల నుంచునొయ్యార ముత్తమజాతిత్వ మొప్పఁ దెలుప
నీష దవనతాస్యహిమరుచిబింబము సాధ్వీస్వభావంబుఁ జాటుచుండఁ
గరగతసితదామకము మనోగతసాధు కాంక్షావిశేషంబుఁ గనఁగఁజేయఁ

తే. జప్పు డొదవనినడక విశాలభాగ్య,మొప్పఁ జెప్పఁగఁబూనంగనుమ యపూర్వ
సృష్టిసంపదయే యిట్లు చెలఁగె ననుచుఁ, దోఁపఁజేయుచుఁ దనతల్లితోడ వచ్చె.

ఉ. ఆసభఁ జేరవచ్చుటయు నయ్యమరోత్తములెల్ల రయ్యుమా
భాసురభాగ్యరేఖఁ జెలువంబును గాంచి యయారె యివ్విధిం
జేసినసృష్టి యిద్దియె విశేషవిధిం దగునంచుఁ జెప్పనౌ
నాసగసీరుహప్రభవు నాత్మపవిత్రమ యయ్యె దీనిచేన్. ౪౦౪

—॥ స్వయంవర విశేష మహోత్సవము. ॥—

చ. అనుకొనుచుండి రంత నచలాత్మజ మేనయు ముందుఁ బోవఁగా
వెనుకొని వచ్చి నెచ్చెలులు వేడుకమైఁ దనచుట్టు నిల్వఁగా
మునిపతి నారదుండు గిరిపుంగవునిం బురికొల్ప నెల్లరున్
విన నతఁ డిట్లు పల్కెను గభీరరవంబు దిశాళి నిండఁగన్. ౪౦౫

చ. సురవరులార! నాదుహిత షోడశవర్షవయస్క యీసభాం
తరమున నున్న దీయమ యుదారగుణాఢ్య స్వయవరంబు నాఁ
బరఁగు పథంబునూనియె వివాహము చేసికొనంగఁ గోరు నం
దరయ విశేష మొండుగల దయ్యది యిట్టిదటంచుఁ దెల్పెదన్. ౪౦౬

సీ. ఇందుఁ జేరినవారియందు నేసుచరితకడ నున్నబాలు నొక్కముగ రెండు
వర్షములే చన పఱలువానిం బ్రీతిఁ గొనివచ్చి మేనాంకమున సుసుతును
వాని మీఁలోన నొవ్వం డెత్తు నవలీల నాతని నాపుత్త్రి యాత్మనాథుఁ
గావరించును బణం బీవిధిఁజెల్లును భాగ్యయత్నమున నీవరపణంబు

తే. పెట్టఁబడె నంచు నెఱుఁగనౌ నిట్టు లిప్డు, సాగు నీయుత్సవంబు ప్రశస్తరీతి
నిందుఁ బాల్గొనఁబూనువారుందు రేని, సిద్ధపడియుండుఁ డిద్ది నాచేయుమనవి.

క. అని విన్నవించి నారద, మునియుం బద్మాసనుండు మొదలగువా రె
ల్లను సమ్మతింపఁగాఁ జని, వనితామణి యోర్తు సభనుభామినులందున్. ౪౦౭

క. కనఁబడఁగ నామె చెంతనె, తనయుఁడు రెండేండ్లునిండి తార్తీయీకం
బనఁదగు వత్సర మప్పుడె, చనుదేరఁగ నుండువాని సకలాంగరుచిన్. ౪౦౮

ఆ. పరిఘవిల్లువాని బాలుని గాంచి యా, సాధ్వి వేఁడి యామె సంతసమున
నొసఁగ లాలనములనొగి వానిఁ దన్పుచుఁ, దెచ్చి తనదుభార్యకిచ్చె నంత.

ఉ. మేనయు సంతసంబు దనమేనున నల్లుకొనంగ నాన్న రా
రా ననుఁగన్నతండ్రి యుడురాజు సమానము నీమొగంబుతో
నౌ ననవచ్చు నంచుఁ బ్రియమారఁగఁ గైకొని యంకపీఠికం
జానుగఁ గూరుచుండఁ గడుఁ జాతురియొప్పఁగఁ జేసె నంతటన్. ౪౧౧

ఉ. శంకరునాశయం బవోకసారియు నిష్ఫలమౌట సృష్టియం
దింకను జూడఁగోరుమతిహీనుఁడు కానఁగరాఁ డటంచు నే
ణాంకుని బ్రస్తుతింతురు మహార్షులు గావున బాలకుండు నా
వంక గణేశతేజుఁ డయివర్ధిలుచుండె మహేశునూహచేన్. ౪౧౨

ఉ. బాలుని గాంచినట్టి సుర। వర్యులు వీని నదెట్టు లెత్తఁగాఁ
బోలును వీనితేజ మల। పూషుని తేజముఁ గ్రిందుచేయఁగాఁ
జాలు నితం డెవండొ కన। సాధ్వస మయ్యెడు నిద్ది మాయ కాఁ
బోలు నటంచు లేవఁగను। బూనక యుండిరి గ్రావముల్ వలెన్. ౪౧౩

ఉ. మంచిముహూర్త మిద్ది గుణ। మండితులార! యిదేల యంచు యో
జించుట ధర్మమే తమకుఁ। జెప్పెడువాఁడనె యత్న మెల్లఁగా
వించుట ముఖ్య మయ్యదియు। విస్తృతమౌ ఫల మిచ్చు నీయఁగా
నెంచకయే యడంగు నది। యెట్టులు తోఁతునె నిర్ణయింపనౌ. ౪౧౪

చ. పురుషులు యత్నముల్ దగిన। బుద్ధి నొనర్చుట ధర్మమౌను గా
పురుషులు సత్ఫలంబు గనఁ। బోలునొ లేదొ యటన్న శంకనుం
దురు జతనంబుమాని యది। దోషవిదుత్తమ సమ్మతంబుగా
దరసిన మీరు నట్టివిధ। మాత్మఁ దలంపక యెత్తఁ బూనుఁడీ. ౪౧౫

చ. అని హిమవంతుఁ డెంతయును। హర్షముగల్గఁగఁ జేయుమాటలన్
వినయముమీఱఁ బల్కినను। విక్రమసంపదఁ జూపఁబూన క
య్యనిమిషులుండ నంత హయ। నాశయముల్ పురికొల్ప నొక్కరొ
క్కనికిని బౌరుషంబు గలు। గం బలుకంగఁ దొడంగి రంతటన్. ౪౧౬

సీ. ఒక్కఁడు పీఠంబు। నుండి లేవఁగఁ బోవ నొకఁడు నీకేటికం। చుడుపఁబూను
నింక నూరకయున్న। నిలఁ బౌరుషమె మాయు నని లేవ నొకఁడుండ। నాపునొకఁడు
బాలునెత్తఁగలేనె। యేల యూరకయుండ నని లేవఁబోవ వల్దను నొకండు
వీనినెత్తి కుమారి। నేను గైకొనువాఁడ ననుకొన వేఱొకఁ। డకట యనును

ఆ. సురలయందు నిట్లు। పరిపరివిధముల, యత్నపరత దాని। నడఁచుపథము
చూడఁ బడుచునుండె। సురపతి యంతట, సాహసమున లేచి। చనియె నటకు.

క. వామాక్షి యదరె భుజమది, వేమాఱు వడంకె నీకు। విషమఫలంబే
రా మది దలఁచెడు నోసుత్రామా! యని యానిమిత్త। రాజియె దెలిపెన్. ౪౧౮

క. దానం దలఁకక యటఁజని, మేనాంకమునం జెలంగు। మేటిశిశువుఁ జేఁ
బూనిక నెత్తం దలఁపడఁ, గానంబడె మేరు భూధ్ర। కల్పాకృతిగన్. ౪౧౯

క. కదలింపనైనఁ జాలక, మదిఁ దోఁచినసిగ్గు తన్ను। మ్రాన్పడఁ జేయం
గదలకయె యుండె నదిగని, పదపద యింకేల యనుచుఁ। బల్కె నొకఁడటన్.

క. అందఱు నవ్విరి దానికి, బృందారకనాథుఁ డెదఁ ద్ర। పృద్ధార్తు లొగిం
గుందఁగఁ జేయఁగఁ జనియెఁ బురందరుగతిఁ గాంచి యట సు। రల్ చిత్తములన్.

క. ఔరా! యితఁ డెవ్వానికుమారుఁడొ సామాన్యుఁ డనుచు। మదిఁ దలఁచితి మీ
తీరుగన నెవ్వఁడో యిట్టీరూపున వచ్చె ననుచు। నిప్పుడు తోఁచెన్. ౪౨౨

క. కావున్న నిట్టిపందెవ్వ, దే కాలమునందు నిపుట × యింతదనుక నే
యేకడల నైన వింటిమె, శ్రీకాంతుఁడో శ్రీగళుండో × చేకొన వలఁతుల్

ఉ. ఇంకొకఁ డీకుమారవరు × నెత్తఁగఁ జాలఁ డటంచుఁ బల్కుచున్
బింకముమాని యుండఁ బృథివీధరవర్యుఁ డమర్త్యులార! యే
శంకలు మానిరండు గురు×సత్త్వముఁ జూపుఁడు కైకొనంగ నోఁ
బంకరుహాక్షి నాతనయఁ × బార్వతి నీశ్వరతం జెలంగుచున్. ౪౨౪

క. ఒకఁడైన నమర్త్యులలో, నీక నేఁ బోయెదఁ గుమారు×నెత్త ననుచుఁ బూ
నిక కలవాఁడు కనంబడఁ, డకటా! యిఁక నేమి యనఁగ×నౌ నిర్జరతన్. ౪౨౫

క. కొలఁది నిమేషము లిట్లే, పలుకక వారుండ సాగెఁ × బరమేశుఁ డెదం
దలఁపఁగ నుత్సాహం బది, తలసూపెం దివిజవర వి×తానమున నొగిన్. ౪౨౬

క. నేనని నేనని పోవం, గానెంచిరి దివిజు లంతఁ × గడుముద్దుగ నే
కానంబడు నబ్బాలుని, మానక యెత్తంగఁ జని సమగ్రబలంబున్. ౪౨౭

చ. కనఁబడఁ జేసియుం దుదకుఁ × గష్టముమీఁదఁ గదల్పనైనఁ జా
లని తమపౌరుషంబులు బలంబులు వ్యర్థములే యటంచుఁ దోఁ
చిన చనిరంత వెన్కకిటు × చేడ్పడి యందఱు నూరకుండ నా
వనజదళాక్షుఁ డాత్మఁగల×వాంఛ బయల్పడ నీక లేచెఁదాన్. ౪౨౮

మ. కమలాక్షుం డిటు లేవఁగాఁ గనుఁగొనం×గాఁ గల్గు నప్పార్వతీ
ప్రమదారత్నము నెమ్మనంబు భయసం×భ్రాంతమ్ము కాఁగాఁ దదా
ర్తిమదిం గాంచి శశాంకశేఖరుఁడు తృ×ప్తిం గాంచఁగాఁ జేసె స
వ్యముగా నొప్పు భుజంబు పైకెగురు చి×హ్నంబుం గనం జేయుటన్. ౪౨౯

చ. తొలుత రవంతసంశయము × తోఁచెను గాని యనంతరంబె మేల్
గలుగునటంచుఁ దెల్పు నిజ×కాయగతామల చిహ్నముల్ మనం
బెలమిఁ గనంగఁ జేయఁగ ని×జేష్టము పండుసటంచు నమ్మియే
కలవిలపాటు లేక కుతు×కంబునఁ గాంచుచు నుండెఁ జక్రినిన్. ౪౩౦

ఉ. తామరసాక్షుఁ డంత సుర×తల్లజు లెల్లఁ గనుంగొనంగ నా
హైమవతీనితంబినియు × నట్టె తనుంగన వేగపోయి య
క్కోమలబాల హస్తమును × గోరి కరంబునఁ బట్టుకొంచు నె
మ్మోము దరస్మితంబునఁ బ్ర×మోదభరంబును దెల్పుచుండఁగన్. ౪౩౧

మ. కదలింపం దమకించి శక్య మెటులేఁ × గామిన్ విచారించి పా
ర్షదు లౌరా! యిది యేమటంచుఁ దనశౌ×ర్యం బెన్నుచున్ వింతయాఁ
గద యీచంద మటంచు నెంచఁ గరయు×గ్మంబున్ వడిం జాఁపి యె
త్తఁ దలంపుంగొని బాలుఁ డించుకయు నె×త్తన్ రామి నూహించుచున్. ౪౩౨

మ. బలమెల్లన్ వెలయించి విక్రమముఁ జూపంజాలు యత్నంబునన్
బలుసా ర్లిట్టటుపొర్లఁ జేయఁగను బూనన్ దాన నబ్బాలకుం
డలఘుండౌట స్థిరత్వమూని యచలంబట్లుండ సంవ్యానమున్
దొలఁగంబెట్టి యనూనశక్తిమెఱయన్ దోస్సార మొప్పాఱఁగన్. ౪౩౩

క. కదలింపఁబూని యించుక, వదలినపరిధాన మట్టిబాగుగ బిగియిం
చి దనమహాద్భుతశక్తిని, గదియించి కదల్ప నెత్తఁగాఁ బూనుటయున్. ౪౩౪

క. ఆతఁడు శైలంబట్టులు, భీతిం గన కెలమిఁబూని వింతవికాసం
బౌతఱిఁ గనఁబడనుండెను, శ్రీతరుణీవల్లభుండు చేతులు నొవ్వన్. ౪౩౫

చ. తనువున స్వేదబిందుసముదాయమె కన్పడనుండెఁ; బద్మజుం
డనుకొనినట్టులే యయిన దంచు విచారము మానియుండె న
వ్వనరుహనేత్రు నారదుఁడు వారక చూచి విచారసాగరం
బునను మునింగి భూరుహముంబోలి యిదేమని యాత్మ నెంచుచున్. ౪౩౬

ఉ. ఊరకయుండె; నంత హరుఁ డున్నతపీఠమునుండి యల్లనన్
సారసనేత్రుఁ గాంచు చెదసాధ్వికి వేడుకఁగూర్పఁ బూని మే
నారమణీసమీపమున నారదునింగని పిన్ననవ్వు గం
భీరతరార్థముం దెలుప వేడుకలూరఁగఁ బోయి బాలునిన్. ౪౩౭

తే. ఇక్షుదండము భూరికరీంద్ర మెట్లు, లీలఁగైకొనునో యట్లు శూలికైని
బట్టుకొని యెత్తి కూర్చుండఁబెట్టె నవల, జయజయధ్వానములు మింటసందడింప.

క. కురిసెన్ సుమవృష్టి మహేశ్వరుమీఁదన్ దేవదేవ జయజయ యను శ్రీ
కరశబ్దజాల మెల్లెడ, సరగున వ్యాపించె నంత సంతస మలరన్. ౪౩౯

మ. హిమశైలాత్మజ తండ్రిపంపున మహాహీంద్రాళిహారున్ మహో
త్తము దేవప్రభు శంకరుం గనుచు వింతన్ దేవతల్ గాంచఁ ద
త్కమనీయోత్తమకంఠమందు నునిచెన్ గాంతామణుల్ చూడఁ గ
ల్పమహీరుట్స్నితపుష్పదామకముఁ బ్రాగ్భాగ్యప్రభావాఢ్యమున్. ౪౪౦

ఉ. చప్పటు లుప్పతిల్లె నట సంతసముం దెలుపంగఁజాలి యీ
యొప్పులకుప్పఁ గోరినటు లొక్కటియుం గొఱలేక యుండఁగా
నిప్పుడె సాగె నెంతటి యదృష్టమొ యంచు సతీమతల్లు లొ
క్కప్పు డదేకొఱంతయును నందక యుండుత మీమె యంచొగిన్. ౪౪౧

క. ఆశీర్వదింప మానిమ, హేశుల్ సద్భాగ్యరాశి యీయింతియె యా
నీశాను మదిం గోరి సు, రేశునిఁ దాఁబడసె నట్టులే చిత్రముగన్. ౪౪

క. ఈమెంబోలు నదృష్ట, శ్రీమహితలు గలరెయొరులు సిద్ధించు నిటే
కామితములు దృఢభక్తి ని, దేమార్గమునం దలంప నింతుల కెల్లన్. ౪౪౩

క. అని సంభావించిరి తత్, త్రినాకపాణియును దన్ను § బృందారకు లె
ల్లను జూడఁగ హిమవంతుని, తనయవరింపంగఁ బ్రీతి § దళ్కొత్తంగన్. ౪౪౪

తే. ఆమెపార్శ్వమునన్ నిల్చె § నంత దేవ
దుందుభులు మ్రోయుచుండంగఁ § దుహినశిఖరి
మేనయుం దోఁడరాఁగ నాయమృడుని నర్ఘ్య
పాద్యముఖములఁ బూజించెఁ § బ్రమద మొప్ప. ౪౪౫

చ. సరసిజసూతి చక్రియును § సంతసమొందుచు దానిఁ బైకి నె
వ్వరికిని దోఁపనీయని స్వభావములం దగియుండి; రంత శ్రీ
హరి విజయంబు గాంచమికి § నాత్మల దుఃఖము లొక్కసారి ని
ర్భరగతి నుబ్బ దేవతలు § వాసముఖ్యులఁగూడి తెంపునన్. ౪౪౬

మ. ఇది యేమో యొకమాయపన్నినటులే § యెన్నందగుంగా సరో
జదళాక్షుం డొకచిన్నబాలకుని పార్శ్వద్వంద్వమే నిండి యె
న్నఁ దరం బెవ్విధిఁగాకయుండునతనిన్ § నైజప్రభావంబు మా
యఁ దదుత్సంగమునుండి యెత్తుటకుఁ దా § నర్హుండు కాఁడాయెఁగా. ౪౪౭

ఉ. ఇంతకుమించు చిత్రము మఱెయ్యది యుండును ? గాన మాయయే
యింతవిచార మేల మనమీయహిభూషణుఁ జుట్టుముట్టి యీ
కాంతను బల్మిమీఱ మురఘస్మరుదేవిగఁ జేయు టొప్పు మా
యాంతకుఁడయ్యు నివ్విధిని § నర్భకు నెత్తకయుండు టేలొకో. ౪౪౮

క. నేరుపరియయ్యు నొకతఱి, సారం బెడలంగ శరులఁచంచన్మాయా
పారావారంబునఁ బడి, ధీరహితునిపలె నడంగుఁ § దీవ్రవిధిగతిన్. ౪౪౯

ఉ. కావున నీమురాంతకుని § గారవము న్నిలుపంగఁ బూనుటే
దేవగణైకకృత్యమగుఁ § దెప్పున లెండు మహాస్త్రజాలముల్
శ్రీవిభుఁ డిచ్చుమెచ్చునటు § చేవ చెలంగెడురీతిఁ దాల్చి భూ
తావళిఁ గొల్వనుండు త్రిపురారిని మార్కొనుఁ డెంతొ పూనికన్. ౪౫౦

చ. అని పురికొల్పుకొంచు దితిజాంతకుఁడా హరియాజ్ఞ లేక దే
వనికర మట్టె యుద్ధమునఁ § బౌరుషముల్ వెలయింపఁబూని యీ
శుని నలుదట్లఁ జుట్టుకొని § శూలగదాసిముఖాయుధంబులన్
గొని యనిసేయ నూల్కొనిరి § కొంకొకయింతయు లేక యత్తఱిన్. ౪౫౧

ఉ. శ్రీపతి యావిధంబుఁ దనచిత్తమునం దలపోసి వారిచూ
పోపమి కర్మమాఫలము § నొయ్యనఁ గల్గుట మంచిదే యటం
చాపనిమాన్పఁ బూనక మహామతి గావున నూరకుండె వా
ణీపతి యట్టెయుండె హరునిర్భరశౌర్యముఁ జూచువేడుకన్. ౪౫౨

చ. నిలునిలు మెట్టు లిప్పుడఁ తొలిం గొనఁజాలుదు వింక వంచకా
జలరుహపత్త్రనేత్త్రు నొకఛద్మమునన్ మతిహీనుఁజేసి యి
మ్ముల విజయంబు గాంచినటు పొంగుచుఁ బార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగాఁ
దలఁచితివేమొ సాగునొకొ దంభములీయవి మాకుఱంగటన్. ౪౫౩

ఉ. అరుదుగ బాలునొక్కని మహాద్భుతశక్తిఁ జెలంగువాని ని
ర్భరపటుసత్త్వయుక్తుని సభాస్థలిఁ బార్వతితల్లి యంకమం
దురుతరమాయఁ బన్ని చెలువొప్పఁగ నుండఁగఁజేసి వాని నె
వ్వరు కదలింపఁజాలనటు బాపురె! చేసితి వట్టిమోసమున్. ౪౫౪

చ. కనఁబడఁజేయువార మిటఁ గాలగళా! శరచాపధారివై
యని యొనరింపు మంచు సురలందఱు భీకరశౌర్యసారముల్
కనఁబడఁజేయఁ బూని తమకంబున నాయుధపంక్తివైవ నూ
ల్కొని తమచేతు లెత్తుటయుఁ గొందలమందిరి తత్సభాసదుల్. ౪౫౫

మ. విపరీతంబు లిఁకేమిసాగునొకొ యీ విశ్వేశ్వరుం డూరకే
శపథంబుల్ వినుచున్ మనంబున మహాశాంతంబు పూనంగ నే
రుపదేశింతురొ యాయుధంబుల మహోద్యోగంబునన్ వైవఁగా
నిపు డుంకించిరి దేవవర్యు లిఁక నీ యీశుండు సక్రోధియై. ౪౫౬

మహాస్రగ్ధర:—

విలయాగ్నిజ్వాలమాలా వితతభయద రుడ్వీక్షణం బెంతొపూన్కిన్
గలనన్ వ్యాపింపఁజేయన్ క్షణమున దివిష త్కాండముల్ భస్మమౌఁగా
వలదంచున్ బల్కువా రెవ్వరుగలరు సభన్ బ్రహ్మయున్ మౌన మూనెన్
జలజాక్షుం డూరకుండెన్ జనుఁగద యిఁక నీ సంగరం బాపు టెట్లో. ౪౫౭

తరళ. మునులయందును, దీని నాపఁగఁ బూనువార లదెవ్వరో
కనఁగఁజాలము సుంతయైన నిఁకన్ గిరీశుఁడు క్రోధియై
తనతృతీయ విలోచనంబు నితాంతరూక్షము విప్పఁగా
మనసునం దలపోయునట్లను మౌన మీమన కొప్పెఁగా. ౪౫౮

చ. అనుకొను చుండునంతట మహామతి శంకరుఁ డాదితేయరా
జిని గని హుంకృతిధ్వనులచేఁ గనఁ జిత్రముగాఁగ మ్రాన్పడం
గ నొనరిచెన్ భుజావళిని గంజదళాక్షుఁడు బ్రహ్మయుం గనుం
గొని తగుపాచితంబు జరగుంగద యంచను కొన్నయట్టులే. ౪౫౯

చ. జరగె సమర్త్యకోటి కిఁక శంభునికోప మడంచువార లొ
క్కరయినఁ గానరా రనుచుఁ గన్గొనుచుండఁగ నారదుండు శం
కరుఁగని తన్ముఖంబున నికామము వెల్గెడు క్రోధవహ్ని దు
ర్భరమని యెంచి దేవతల బాహువులం గని చింతపైకొనన్. ౪౬౦

సీ. తానుబంచినపని మానక చేయుట శ్రీపతియాజ్ఞను శీర్షములను
ధరియించి తా నేమి పరుషవాక్కులు పల్కినను సైచియుండుట వనజనేత్రు
నందుఁగలట్టి నెయ్యమున శంకరుతోడఁ బోరాడుటకుఁ దగఁబూనుకొనుట
శివునిహుంకృతిచేతఁ జేతులు స్తంభించియుండుట యేమిచేయుటకుఁ దోఁప
తే. కుండుటయుఁ గాంచి యాదేవతోత్తములకు
నప్పు డలవడియున్న యాపదలకుఁ
జిత్త మెంతయుఁ బెనుదుఃఖ సింధువునను
మునుఁగ శంకరుఁ బొగడె నిప్పోల్కి భక్తి. ౪౬౧

చ. పరమకృపాంబుధీ దురితభంజన దేవవరార్చితాంఘ్రిపం
కరుహాయుగా ప్రపన్నజనకాండ సముద్ధరణైకకృత్య, ని
ర్జరరిపు గర్వసంహరణ శాశ్వత, భక్తసురద్రుమా మహే
శ్వర! సకలాపరాధముల సైపుము జాల్ముఁడఁ జంచలాత్ముఁడన్. ౪౬౨

సీ. నీశక్తి నెఱుఁగంగ నేరరు బ్రహ్మాదు లట్టినీశక్తి నే నరయఁగలనె
జాల్ముఁడఁ గావున శంకరా! యజ్ఞత దురహంకృతిని బూని తోఁచినట్లు
కార్యంబు సఫలంబుగాఁ జేయ నేనె యంచీ కార్యమునయందు నెలమిఁగంటి
క్షమియింపుమా దేవ చక్రికి నీకును భేదముఁ గల్పించు వాదములకు
తే. నీయకొంటిని దెల్వియు నించుకైనఁ
గలుగదయ్యెను జక్రివాపలుకులఁ గల
భావ మెఱుఁగంగ లేనైతిఁ బరమపురుష
యిద్ది నాయపరాధ మం చెఱిఁగితి నిట. ౪౬౩

క. అది యేమిమాయయో నా,మది సుంతయుఁ జక్రధరునిమాటలఁగలదే
యది భావమంచు యోజింపదు; నాస్వాంతం బదెంత పాపకృతంబో. ౪౬౪

మ. పలుతేపల్ హరి హెచ్చరించినను మద్భావంబు సుంతైన న
ప్పలుకుల్ దేనిని బోధచేయు నిటులే పద్మాక్షుఁ డీభావముల్
దెలుపం గారణమేమి యం చరయ యత్నింపంగనుం జాలకే
యలసుం బోలి చరించితింగద మహాత్మా! సైపు మీతప్పులన్. ౪౬౫

ఉ. కాలము సర్వభంగుల నికామము యోజనచేసి చూడఁగాఁ
జాల సమర్థమౌ నెఱుఁగఁజాలరు తద్గతు లిట్టివంచు వే
దాలయులంచుఁ గీర్తిగనినట్టి సరోరుహజన్మముఖ్యులం
చోలి నెఱింగినాఁడ నిపు డోపరమేశ్వర! సత్య మిద్దియా. ౪౬౬

ఉ. కర్మము కాలసంగతిని గార్యములన్ ఫలియింపఁ జేయుఁగా
శర్మమొ దుఃఖమో యదె యొసంగుచునుండును జాల్మ లెల్లరీ

మర్మ మెఱుంగఁజాల కభిఽమానము నూని నశింత్రు కర్మసం
వర్మితులే పయోజభవఽవాసవముఖ్యులు మాట లేటికిన్. ౪౬౭

మ. ఇది నేమున్నె యెఱింగియుండియు నదేఽమేమాయ నన్గప్పెనో
యదియెల్లన్ స్మృతిగోచరంబగుట సుఽత్తైనన్ మహాదేవ! లే
దిదియే చిత్రము విష్ణుమాయ నను నీఽట్లీకార్యముం జేయుస
మ్మదమందం బురికొల్పెనో యెఱుఁగ నఽమ్మంగాఁదగున్ శంకరా. ౪౬౮

శా. ఆనాఁ డావనమందుఁ గన్పడినబ్రఽహ్మర్షీంద్రు చిహ్నంబులే
యీనాఁడున్ భవదాస్యపంకజమునంఽదే కాంచఁగాఁ జాలితిన్
మానీశుండ నటన్న గర్వమె ననున్ ఽ మార్పొందఁగాఁజేసె నం
చీనాఁ డిందుఁగలట్టి నాయనుభవంఽబే చాలెడున్ గట్టిగన్. ౪౬౯

శా. శౌరా! లగ్నము నిర్ణయింపుమని యఽత్యంతంబు ప్రార్థించినన్
నీరేజాసనుఁ డేమియో తెలిపి మఽన్నించెంగదా యెన్నియో
సారుల్ వేసరకేఁ జనంగఁ గని మఽత్స్వాంతంబు సమ్మోదగం
భీరాబ్ధిన్ మునుఁగంగఁ బల్కి ననుఁ బంఽపించున్ హరిం జేరఁగన్. ౪౭౦

ఉ. అంతియకాని లగ్న మిపు ఽ డంచు వచింపఁ డిదేటి కంచు నా
స్వాంతమునం దలంప నొకఽసారియు శ్రీహరిమాయ గప్పుటన్
వింతయొకాదె యిద్ది పరఽవీరనిషూదన! మీమహత్త్వ మిం
తింతయటం చెఱుంగ నిపుఽడిందు నెఱింగితి దీనితత్త్వమున్. ౪౭౧

మ. హరి యుత్కృష్టుఁడు సర్వదేవతలయం ఽ దామ్నాయతత్త్వం బిదే
హరుఁ డుత్కృష్టుఁడు సృష్టియం దిదియపో ఽ యామ్నాయసారం బటం
చురువాగ్ధాటి సభాస్థలిన్ గుజను లోఽహో యంచు మెచ్చన్సుధీ
పరవారంబునఁ గొంద ఱిట్లుభయథా ఽ వాదంబులన్ జేయుచున్. ౪౭౨

మ. కలహంబుల్ కలిగించుచున్ మత మనంఽగా నెట్టిదో యెంచకే
పలుగాపుల్ తమశిష్యులై మెలఁగఁగా ఽ భర్మంబు నార్జించుకో
ర్కులు మీఱం జరియించుచుండఁగను, నాఽకుం దోఁచె నిందేది దు
ర్బలమో యెయ్యది సారమో యనుచుఁ దెఽల్పంజాలు నూహల్ ప్రభూ. ౪౭౩

తే ఇదియొగాదె యహంకార ఽ మిందుశేఖ
రా! మహాదేవ! యిదియె కాఽరణముగాఁగఁ
బూనినాఁడ నీకార్యమునకుఁ ఽ బుట్టె దానఁ
జాల నజ్ఞాన మిదె కాఽర్యఽమూల మభవ. ౪౭౪

మ. ఇపు డిక్కార్యమునన్ భవుం డనఁగ సఽర్వేశుండె యా నిక్కమా
తపనీయాంబరుఁడౌ జగత్ప్రభువు సఽత్యం బెన్న వీరిద్వరం

దుపమానం బుపమేయమౌ నితఁడె యం చెప్పంగఁబల్కంగ రా
దపసిద్ధాంతమెయౌ నదే తలఁపఁగా నద్వైతమే వీరికిన్. ౪౭౫

ఉ. ద్వైతమనన్ మతంబగునె తత్త్వవిచారముసేయఁ జోటులే
దేతఱినేని దాని, కది యేర్పడు నొక్కయవస్థగా నటం
చాతతబుద్ధు లెన్నఁదగు నట్టులుగాదని యెన్ను వారి క
ద్వైతము దోఁప దద్దియె భవంబున మర్త్యత యందు సాధ్యమౌ. ౪౭౬

చ. తెలిసెను నేఁటి కీశ్వరుఁడు దేవవిభుండగుఁ జక్రపాణినా
నలరు మహాత్ముఁ డట్టిఁడగు నారయ వీరలు కార్యసంగతిన్
జెలఁగుట నిర్వురైరి యిదె చిత్రము వీరిచరిత్ర మెంతొని
ర్మలమగు; నిర్వు రొక్కటియె మామకబుద్ధి యెఱింగె దీనినిన్. ౪౭౭

చ. జలములు చంచలించుతఱి సారసబాంధవుబింబ మెన్నిసం
ఖ్యలుగనొ తోఁచు సత్యమున కయ్యది యొక్కఁడెగాదె యట్లె చం
చలమతులైన వారలకుఁ జక్రధరేశ్వరులందు భేదమే
గలుగునటంచుఁ దోఁచు నది గాదుగదా నిజ మెట్లుచూచినన్. ౪౭౮

క. హరిహరులకు భేదంబును, బరికించెడువారు నేను బలె నజ్ఞాన
స్ఫురణమున మోసపోయిన, పురుషులె తత్త్వంబు నెఱుఁగఁబోలరు వారల్.

క. అనుటయె సిద్ధాంతము నా, యనుభవమున దీనిఁదెల్ప నర్హుఁడనైతిన్
మునులార! దివిజులారా, వినుఁడీ నామాట లెల్లవీను లలరఁగన్. ౪౮౦

చ. హరునకుఁ జేయుపూజలవి యన్నియు విష్ణుని బ్రీతుఁజేయు శ్రీ
హరి కొనరించుపూజలు మహాత్ముని శంకరుఁ బ్రీతుఁజేయు నీ
యిరువురు నొక్కటే యరయ నింపొకభేదము కానరాదు శ్రీ
హరికిని నీలకంఠునకు నంతర మింతయు లేదు చూడఁగన్. ౪౮౧

మ. వనజాతేక్షణుఁ డెప్డు ప్రీతుఁడగు సర్వజ్ఞుండు నద్దే ముదం
బును గాంచున్ శితికంఠుమోదమె యగుంబో పుండరీకాక్షు నె
మ్మన ముప్పొంగఁగఁజేయు నద్ది; తగ నాయిమ్మైయైకభావం బిదే
యనఁగా నొప్పు మదీయమౌ ననుభవంబౌ సాక్షి యిద్దానికిన్. ౪౮౨

చ. తెలివియె లేక యిచ్చమెయిఁ ద్రిమ్మరు మోఱకులే పచింతురి
ప్పలుకుల విష్ణు వెక్కుఁడు కపర్దియె యుత్తముఁ డన్నవాని ధీ
విలసితు లిట్టివాని విన వేడుకనొంద రటంచు నిత్తఱిం
దెలిసితి నింక నెన్నటికి దెంపున నివ్విధిఁ బూనఁ గార్యముల్. ౪౮౩

క. ఈనాచేసిన యపకృతి, మౌనీశగణార్చితాంఘ్రి మన్నింపుము శ్రీ
జానియు మన్నింపంగా, నే నొనరుతు వందనములు నీకున్ హరికిన్. ౪౮౪

మ. మునియయ్యుం బరమాజ్ఞతం గనియెఁబో మూర్ధం ఢితం డంచు న
న్ననఁగాఁ బూనకు మోమహేశ్వర! మదీయాజ్ఞానమున్ సైచి న
న్ననుకంపం గృతకృత్యుఁ జేయు మివియే యస్మత్ప్రణామంబు లీ
శ! నినుం గాంచఁగ నోచితిన్ దొలఁగె నజ్ఞానంబు సర్వం బిటన్. ౪౮౫

చ. హరి కవమాన ముప్పతిలె నంచు వ్యథాకులితాంతరంగు లై
సురవరు లెల్ల నిన్నెఱుఁగుచొప్పు కనుంగొనఁజాల కాయుధో
త్కరమున నొంపఁ జూచి రది కాశగళా! యవివేకమూలమే
పరమకృపార్ద్రచిత్తమున భక్తులఁగాఁ దలపోసి వారినిన్. ౪౮౬

క. కాపాడవే మహాత్మక, శ్రీపతి కవమాన మెట్లు సిద్ధించు నటం
చేపగిది నెఱుఁగఁజాలమి, నీపనికిం బూని రంచు నెంచి సతంబున్. ౪౮౭

ఆ. చరణసేవకులుగ సంరక్షణము చేయ,వలయు ననుచు వేఁడి వపువు కంప
మొందుచుండ భాలముర్విసోఁకఁగఁ దన,యడుగుల కడఁబడిన యమరమౌని.

మ. కరుణావారిధి శంకరుండు గని యక్కఁజాతు వీక్షించి యా
దర మొప్పం బరికింపు మంచతఁడు ప్రోత్సాహం బపాంగంబులన్
బరు లెవ్వార లెఱుంగనట్లు తెలుపన్ బద్మాసనుండున్ వియ
చ్చరులం గాచెడువేడ్క సన్నిధికి రా శంభుండు దేవర్షినిన్. ౪౮౯

మ. పదపద్మంబుల చెంత ధాత్రిఁబడి కాపాడందగున్ దీనునిన్
సదయాత్మా! యని దిక్కు నీవె యని నాస్వాంతం బహంకారమున్
వదలెన్ నీమహిమం బెఱింగితి నిఁకెబ్బంగిన్ మఱే కార్యమం
దుఁ దమిం బొందఁ బ్రమాణమిద్ది యని తోడ్తో నెంచు నానారదున్. ౪౯౦

మ. కరపంకేజయుగంబుఁ జాఁపి మునిభూకాంతా! యిఁకన్ లెమ్ము నీ
దురవస్థంగనఁ జిత్త మార్తిఁగను నీదోషంబు సుంతేని లే
దరయం గర్మగతుల్ చెలంగుఁ బ్రభునిచ్ఛాధీనతన్ వానినిన్
మరలింపన్ మఱి యొక్కరీతినయినన్ మార్పంగ శక్యంబెటౌ. ౪౯౧

మ. మనమెల్లన్ మునివర్య! కర్మగతులన్ మార్పంగలే మంచు నెం
చిననే బుద్ధిమదోఘమందు నెపుడేఁ జేరంగవచ్చున్ మనం
బున నీచందముఁ బల్మఱుం దలఁప నొప్పున్ దాన మేల్గల్గు లె
మ్మనినన్ లేచి సురర్షి నమ్రవదనుండై యుండె ప్రీభారతన్. ౪౯౨

మ. కనకాక్షాంతకుఁ డంతఁ జేరఁజని శ్రీకంఠుం దమిం గాంచి యి
ట్లనియెన్ దేవ! మహర్షి నారదుఁడు నీకాత్మన్ రవంతేని చిం
తను గూర్పంగఁ దలంపఁ డింతయును భక్తశ్రేణివిభ్రాంతిఁ బా
పను నేఁబూని యొనర్చినట్టిదె సుమీ పల్మాట లింకేటికిన్. ౪౯౩

ఉ. వంచకు లొక్కకొందఱిల ♦ వారక యెల్లెడలం జరించి ప్రే
మించినయట్లు పామరుల ♦ మెల్లన లోఁబడియుండునట్లుగా
వించి మహేశ! యీమనకు ♦ భేదము గల్గునటంచు మించి బో
ధించుచుఁ బెక్కుచందములఁ ♦ దేఁకువ విత్తములెల్ల లాగుచున్. ౪౯౪

మ. యతులంబోలి చరించుచున్ విమలయోగాభ్యాసముం జేయుప
ద్ధతులం గన్పడఁజేయుచున్ వివిధభేదస్ఫారధర్మాళిఁ జే
యుతలంపుల్ వెలయించుచున్ మఱియు నెన్నోరీతులం బల్కి శి
ష్యతతింగూర్చుచు నుంద్రు; వారివలనన్ ♦ సత్యం బదెల్లం జెడెన్. ౪౯౫

క. నే నెక్కుడంచుఁ గొందఱు, కానరు త్ర్యక్షుని మహేశుఁ ♦ గాలాంతకునిన్
మానిచరవినుతు శ్రేష్ఠుం, డౌనని మఱి కొంద ఱిట్టు ♦ లజ్ఞుల కెల్లన్. ౪౯౬

క. తెలియం జెప్పుచు మనకుం, గలదెంతో భేద మనుచుఁ ♦ గడఁగి సభలలోఁ
బలుకుచుఁ బామరులమనం,బులఁగల దృఢభక్తి నాశముగఁ జేయుపనిన్.

క. ఒనరించుచుండ వారల, కనుపమదృఢభక్తి నిల్ప ♦ నాత్మఁదలఁచి యీ
ముని నాడించితి నివ్విధ,మున మాయం గప్పి యజ్ఞుపోలిక దేవా! ౪౯౭

క. తొలువొలుత నట్టిదుర్వా,దులనే యీనారదుండు ♦ తూలింపంగాఁ
దలఁచియె యీ పెండ్లికిని, మ్ములఁబూనెను గాన దానఁ ♦ బూర్ణఫలంబుల్.

క. కలుగంగఁ జాల వనుమా,హాలు పర్వెడునట్టు లితని ♦ నజ్ఞుఁడుపోలెన్
బలువిధములఁ జిత్తభ్రమ,ములఁ బడఁగాఁ జేసినాఁడఁ ♦ బురహర నేనే. ౫౦౦

క. ఈతనిమూలంబున వి,ఖ్యాతం బగుఁగాదె, మనకుఁ ♦ గల్గునభేదం
బేతఱినైనఁ జలింపక, భూతలమున నిద్ధి నిల్చుఁబో యికమీఁదన్. ౫౦౧

ఉ. ఈమునియందు దోస మన ♦ నించుకయైనను లేదు నీవునున్
గామహరా! కనుంగొనితిగాదె వనాంతరసీమ నొక్కటన్
హైమవతీసతీమణి మహాప్రకృతిం దగునంశమేకదా
యీమును లీయమర్త్యలిది ♦ యేర్పడ నారయఁ జాలువారలే. ౫౦౨

ఉ. వినను నీమహత్త్వము సమంచితరీతి జగంబులందు నిం
పొనటు విస్తరింపఁగ మహాత్మ తలంచుట యోగమాయకున్
లోనగున ట్లొనర్చితి విలోలమనస్కులెయైరి దేవతల్
మానులు నంతెకాని నిను ♦ మార్కొన నీసుర, లెంచువారలే. ౫౦౩

క. ఈనా కార్యంబున నే,యీనారీమణి మహత్త్వ ♦ మెంతయు విశదం
బై నెగడె నీకు నాకును, గానంబడ దంతర మని ♦ ఖ్యాతంబయ్యెన్. ౫౦౪

సీ. మనయందు భేదమేమాడ్కిని గలదని వాదించుమూర్ఖులుభక్తిదూల
నిరయఁబునఁబడి ♦ నిత్యదుఃఖితులయి యుందురు వారికి ♦ నొక్కకాల

ముననైనఁ దన్శక్తి । పొసఁగదు సత్యంబుగా ననిపల్కి, యశ్మానివరుల
సురల నింద్రాదులఁ । జూచి మీ రెల్ల రీవృత్తాంతమును జక్క । నెఱిఁగినట్టి

తే. వార లిఁకమీఁద నిట్టిదుర్వాదములను, జేయువారికి సత్కర్మ । సిద్ధి గలుగ
దనెడుమామకసూక్తిఁ జక్కనివిధమునఁ, దెలుపుఁ డీయది నాయాజ్ఞ । పలుకులేల.

ఉ. హరిహరు లొక్కటే యనెడు । నాశయ మెవ్వరి మానసంబులం
దరయఁగ నుండదో యలన । రాధముల జముఁ డింటనిల్చి దు
ర్భరనరకంబులంబడుచుఁ । బాపఫలంబుల నొందఁజేయుఁడీ
సురవరులార! యాజ్ఞయిది । శూలికి సమ్మతమంచు నెన్నుఁడీ. ౫౦౬

తే. బాహ్యచిహ్నంబులే దృఢ । భక్తి కెన్న, ముఖ్యములు వానివదలిన । ముక్తిలే ద
టంచు భక్తుల మనుకొను । వంచకులకు, ఘోరనిరయంబె మోక్ష మగుఁ గ్రువంబు.

సీ. వేదవేదాంతముల్ । విమలపురాణమ్ము లితిహాసములు వేద । హితతమార్థ
ముల వేయిభంగులఁ । దెలిపెడుస్మృతులును హరిహరాభేదసిద్ధాంత ముత్త
మోత్తమం బని తెల్పు । చున్నవి సతతంబు కానియాయర్థమ్ము । గాదుసత్య
మని వికటార్థంబు । లనువదించెడునట్టి వంచకప్రవరుల । నించుకేని

ఆ. కరుణమాలి వేగ । నిరయకూపంబులఁ, బడఁగఁ ద్రోయవలయు । వారిమాట
లాలకించి మమ్ముఁ । దూలనాడెడువారి, సాగనంపుఁ డట్టి । స్థానములకు. ౫౦౭

ఉ. పంకజసూతి నేనును గ । పాలియు నాపరశక్తిదివ్యప
త్పంకజరేణులేశులమె । భద్రముల సుజనాళి కీయ ని
శ్శంకముగా నఘంబులను । సల్పెడువారి నడంప లోకమం
దంకిలి నొందకుండునటు । లాదరసి ధర్మము నిల్పఁబూనికన్. ౫౦౮

క. పరదేవియాజ్ఞఁ గొనియే, పరమాద్భుతశక్తిఁ దాల్చి । పరమపదముల
జరియించువార మనిమీ, రరయుఁడు పలుమాట లింక । నాడఁగ నేలా. ౫౧౦

క. పరశక్తి యాదితత్త్వం, తరమే యగు నిర్గుణమనఁ । దత్త్వ మ్మదియే
పరినుతమా వేదముల, సురలారా! యీవచనమె । సూనృతపథమౌ. ౫౧౧

మ. పరతత్త్వంబు మనంబునం దెలిమితో । భావించువారే ముని
శ్వరులంచుల నుతిగాంచువారు పరమే । శస్ఫారతేజంబె యీ
శ్వరి నా నాదిమశక్తి నాఁ బ్రకృతినాఁ । బ్రఖ్యాతినింగాంచుఁ ద
చ్చరణాంభోజ పరాగలేశములమై । చంచత్ప్రభావంబులన్. ౫౧౨

సీ. లోకంబుల సృజించి । ప్రాకటసుఖములఁ గాంచెడునట్లు పా । లించి కాల
మరుదేర భ్రమింపించి । యాదిత్యవర్యుల నాయాయికార్యంబు । లందు నిలిపి
యధికార మొక్కింత । యవ్వారలకు నిచ్చి దానిఁ గాపాడుచుం । దమె తెఱఁగి
యుండువారలమె మే । మమోసురవరులార! యట్టి యీముప్పురు । లయందు భేద

ఆ. యెట్లు కలుగు సుంతయైన్నఁడీ యీముప్పు,రమును బ్రకృతిచేతఁ ♦ బ్రభుతచేత
నొకరి నొకరు మించ ♦ నోపుదు మేరీతిఁ,గాన భేదబుద్ధి♦మాను టొప్పు. ౫౧౩
క. ఇక్కార్యమందు నారదుఁ, డెక్కువఁగాఁ దోడుపడియె ♦ నీతనికంటెన్
మిక్కిలిభక్తుఁడు లేఁడని, యిక్కార్యమె తెలుపు మీకు ♦ నెల్లర కిచటన్.
క. నామాయకులోనై తగ, నీమాని యొనర్చినట్టి ♦ యిక్కార్యం బే
మీమానసముల నెంచిన, నేమాత్రము శంక లేక♦యే నాసుడులన్. ౫౧౫
క. స్థిరపఱచుఁ గాన మీరలు, హరునకుఁ జోహారు లొప్పు♦నట్లుగ నిపుడీ
నిరుపమ మంగళకార్యము,జరపుఁడు హిమశైలపతియు ♦ సంతసమందన్. ౫౧౬
క. నేనును రాధాదేవియు, మౌనివరుల్ మీరు నీయు♦మాదేవిని బెం
పూనినభక్తిని శివునకు, నీనీలగ్రీవునకు మ♦హేశునకుఁ దమిన్. ౫౧౭
సీ. ఉద్వాహ మొనరింత ♦ మొకకాలమందు వియోగమే కల్గని♦యురుతర ప్ర
భావులకుం బెండ్లి♦పద్ధతి యేమిటి కని తలంతురో యేమొ ♦ యమరులార!
యిది యెన్న నొకమాయ♦యే యగు లోకుల కాచారపద్ధతి ♦ నమర నేర్ప
టకె కాని వేఱు కా ♦ దిఁక నీమనమునెల్ల పరపక్షమున నుండ♦వలయు మనకుఁ
తే. దగినమర్యాద లీధరాధరవరుండు,చేయవలయు నివాసముల్ ♦ శిఖరి యిపుడె
చూపవలయును నా విని ♦ యాపురారి,స్మితము సమ్మతినిం దెల్ప ♦ శ్రీపతిఁగని.
క. మునివరుని గరువ మడఁగం, గను జేసితి దానిమూల♦కంబునఁ గర్మం
బను నద్దియె యుత్కృష్టమ్మని తెల్పితి వోమహాత్మ ♦ యఖిలజగములన్. ౫౧౯
తే. కీర్తివఱలంగ నెగడుమా ♦ యార్తిహరణ,నామ మదిసార్థకంబుగ ♦ నీమనోజ్ఞ
యశము లోకాళి వ్యాపింప ♦ నమరవితతి,గలిసి యుద్వాహకార్యంబు♦వలసినట్లు.
క. ఒనరించి మనయభేదము, గని భక్తులు సంతరింప♦గా గోలోకం
బున కేగి త్రిజగములఁ జక్కనిధర్మము నిల్పవయ్య ♦ కమలదళాక్షా! ౫౨౧
మ. మనదానైక్య మెఱుంగఁజాలక మదోన్మత్తత్వ ముప్పొంగ న
న్నని నోంపన్ నిను ధన్యుఁ జేయఁగ మహా♦యత్నంబు గావించి నీ
యనుకంపం బడయంగఁగోరిన యమర్త్యానీకముల్ పటంకృతి
ధ్వనిసంస్తంభితదేహముల్ గలుగ నత్యంతవ్యథన్ గాంచుచున్. ౫౨౨
చ. మురహర! నిన్నుఁ జూచుచుఁ బ్ర♦భుత్వముమీఱఁగఁ దమ్ముఁ గావ నా
తురపడుచున్న వట్లయినఁ ♦ దోరపుభక్తిని నిన్నుఁ గొల్చు తే
యరయఁగ నన్నుఁ గొల్చినటు ♦ లౌట క్షమించితి నింకమీఁద ని
ర్జరులు త్వదుక్తకార్యమున ♦ సంయతచిత్తులు గాఁదగున్ హరీ! ౫౨౩
క. అనునంతలోన సంస్తం, భనకర్మవిహీనులగుచుఁ ♦ బరమానందం
బున శివునకు జోహారులు, పొనరిచి హరి పల్కినట్లు♦పూని రొనరుపన్. ౫౨౪

చ. శతధృతి యంత లగ్నమిది ♦ సర్వవిధంబుల నొప్పి యున్న ద
చ్యుత! యిఁక వేగిరింపఁదగు ♦ నొప్పుగఁ బెండ్లికి నర్హరీతి వ
స్తుతతిని గూర్పఁగాఁ దగును ♦ దొందరగా మనకెల్ల నీక్షభృ
త్పతి నివసింప సౌధముల ♦ భవ్యతమంబులఁ జూపఁగాఁ దగున్. ౫౨౫

సీ. అనుటయు శ్రీపతి ♦ యద్రీంద్ర! యుద్వాహలగ్నము చెంతఁ జేలంగుచున్న
దద్ది గుణోపేత♦మాట వేగిరపడఁ దగుఁగాన వస్తువి♦తతినిగూర్ప
మీ విశ్వకర్మయే ♦ యిప్పుడ నిర్మించుఁగాక సౌధంబులఁ ♦ గమ్రవస్తు
సంకలితంబుల ♦ సుయమీంద్రుండగు నారదుఁ డెట్టిచం♦దమునఁ బలుకు

ఆ. నట్లె పెండ్లిజరపు ♦ మాతఁ డెఱుంగని, దొకటియైన నుండ♦దు కద యెందు
ననినఁ జిత్తమందు♦హర్షంబు పొంగఁగ, నమరవరుల మఱియు ♦ హరిహరులను.

చ. సరసిజసంభవా ద్యమర♦సత్తములం గనిపల్కెఁ బెండ్లినిఁ
జరపుఁడు మీర లేను దమ♦సంగతి నంతయుఁ జూచుచుందు ని
త్తరుణము పూర్వజన్మసుకృ♦త ప్రమదైకఫలంబుగాదె నే
జరపఁగఁ గర్తనే? తమరె ♦ శక్తులు సర్వము నిర్వహింపఁగన్. ౫౨౭

వ. అని నారాయణుం గాంచి యిట్లనియె. ౫౨౮

మ. వరపక్షంబున వచ్చినట్లు తలఁపన్ ♦ వచ్చుంగదా యంటివో
పరమాత్మా! యిది నీగృహంబెకద యీ♦పల్కుల్ విభేదంబు నే
సరిగాఁ దెల్పును గాన నాపయిఁ గటా♦క్షంబుల్ తగం బర్వఁగా
పరివారల్ నను గారవింపఁగ విశే♦షఖ్యాతి వ్యాపింపఁగన్. ౫౨౯

శా. నాపక్షంబున నిల్చి యిమ్మహము విం♦తల్ గూర్పఁగాఁ జేయుమా
రూపద్మాక్ష! యటంచు వేఁడ విని య♦త్యుత్సాహమొప్పంగ నీ
యాపక్షంబు లనంగనేల? వినుమా ♦ యద్రీంద్ర! పక్షద్వయ
వ్యాపారంబున నిర్వహింతుఁ బనియే♦భంగిన్ గనం దృప్తిఁగన్. ౫౩౦

క. మాపక్షంబున వచ్చెను, శ్రీపతి కార్యంబుఁదీర్పఁ ♦ జెందిన వేడ్కన్
జూపట్టు నెల్లపనులం, బ్రాపీతఁడె యంచు రెండు♦పక్షము లెంచన్. ౫౩౧

క. మెలఁగెద మీమానసములు, కలఁతం గనకుండఁ బెండ్లి♦కార్యప్రభరముం
దలఁదాల్చి నిర్వహించెదఁ, బలుకులఁ బని లేదు కార్య ♦ పరతం గనుమా. ౫౩౨

క. ఎపు డెపుడు పెండ్లియనియీ, చపలాక్షులు వేచియుండు ♦ చందముగన ని
ట్టిపలుకులం గాలమ్ము జరపఁగూడ దటంచు నద్రి♦రాజా! తోఁచున్. ౫౩౩

సీ. ఉద్వాహవేదిక ♦ నొప్పులకుప్పఁగా నిర్మింపఁ బంపుమీ ♦ నిర్జరులకు
వాసయోగ్యంబులౌ ♦ వస్త్రవరంబుల సిద్ధముచేయంగ ♦ సేవకులను
నియమింపు మానస♦నిర్మితగేహంబు లట్లుగా నయ్యవి♦ యమరియుండ
వలయు వివాహార్హ♦వస్తుజాతంబుల శక్రగుర్వనుమతి ♦ సరగఁ గూర్పు

ఆ. మించుకంతకడ వాఞ్ఛితమగు నీక కని, తలఁచి పనులనెల్లఁ । దత్పరమతి
వగుచుఁ జక్కఁదీర్పు । మద్రివిభూ! వర,పూజ చేయరమ్ము । పొలఁతిఁగూడి.

చ. మునిపతు లీనినుం,గలిసి । పూజల శంభుఁడు తృప్తినొందుర్తి
తిని జరపింత్రుగాక హిమదీధితిశేఖరుఁ గూడియుండి యే
పని యొప్పు డెట్లు కాఁదగునో । పంతముపూని యదట్లె నిర్వహిం
తును మఱి రాసనాయిక వినూత్నముదంబున నాదునానతిన్. ॥ ౩౫ ॥

క. హైమవతిం గైసేయుచు, నేమమ్మున లగ్నమునకు । నిఖిలాశారా
డ్వాములఁగూడి తోడ్కొని, యీమృత్యుంజయునిఁ గూర్పనే తెంచుఁ దమిన్.

ఉ. ఏను వివాహమండపము । నీపరమేశ్వరుఁగూడి చేరుదుర్
మాసులు నిర్జరుల్ కన సమస్తవిధంబుల నొప్పువేళ వి
జ్ఞానధనాఢ్యుఁడై సకలసద్గుణరాశి యనంగ సద్యశం
బూనిన యీనిలింపమునియుం గనుచుండఁగఁ బెండ్లి సేయుమా. ॥ ౩౭ ॥

క. ఒక ప్రక్క నాకళత్రం, బొకపక్షమునందు నేను । నుభయంబున వే
డుకమించ నీసురర్షియు, సకలప్రక్రియల నిల్చి । సాగింతు మొగిన్. ॥ ౩౮ ॥

క. ఎవరెవరిఁ గోరుదువొ యా,దివిజులు సంయములు నెలమి । దీటుకొన, నహా
ర్యవరా! వత్తురు నీదగు, భవనమునకుఁ బెండ్లిని జరపఁగఁ బూనికమై. ॥ ౩౯ ॥

క. ఏకొఱంత గాంచకుండఁగ, నీకార్యము సాగుఁజుము మహీధరవర్యా
నీకలిమియె పొగడందగు, నేకడలన్ భాగ్యయుతుఁడ । వీవె గణింపన్. ॥ ౪౦ ॥

క. అనిపలికి తన్నుఁగార్యం,బునకుం బురికొల్ప శిఖరిభూపతి విష్ణా
క్తిని మౌళిఁదాల్చి నారద, మునియుం దనుఁగూడి రా విబుధు లరుదేరన్.

సీ. తనమందిరము చేరి । తపణితో యోజించి విధియుతంబుగఁ దనవేశ్మ దేవ
తలను బూజించె నిస్తులభాగ్యరేఖయే భూషణంబుగ నొప్పుచుఁ బొల్చుచున్న
కన్యకామణికి వేడ్కలుపొంగ నాచార మంతరింపక యుండునట్లుగాఁగ
మంగళస్నానమ్ము । మానినీమణు లెల్లఁగూడి చేయింపఁగఁ । గోరినట్టి

ఆ. వస్త్రభూషణముల । భాసిల్లఁగాఁ జేసి
మునులు వేదపాఠముల నొనర్చు
చును ముహూర్తకాలమునకు ముందుగఁ జన
వలయు నను చొగిఁ బురికొలుపుచుండ. ॥ ౪౨ ॥

వ. మంగళస్నానంబు గావించి సకలవిధగృహాచారంబుల వదలక సాగించి భూషి
తాంగియై వేచియున్న తనయోషామణిం గూడి దివిషత్పాలకపురంధ్రీమణులు
మంగళద్రవ్యనికర నిబిడగాంగేయ పాత్ర విలసత్కరసరసిజలై తోడ నరుదేర
వారిం గూడి యాశాపాలకులు రా నానందంబు వెల్లివిరియ సూతవందిమాగధ
వైతాళికుల స్తుతిపాఠంబు లాలకించుచు దివ్యఋషానుయాయి పార్వతీయుల కలక

లంబులు దిగంతరాళంబులఁ జెవుడ్పడఁ జేయఁ దలంగ్రుఁడు తలంగుఁడని వేత్ర హస్తులు బరాబభులుసేయ మందమందగమనంబునం జనుసమయంబున మృదు తమాపముల్యక్షౌశేయంబులం బఱచుచు సేవకులు వెనుకఁ కడుగులిడుచు ముం దు నడుచుచుండ వానిపైఁ బదపంకజంబుల నునుచుచు శ్రుతిసుఖావహంబు లుగం జెలంగుమంగళవాద్యనినదంబుల కానందించుచు, నత్యంతశుభావహా శకునవ్యాహారంబులం బరికించి మహానందసాగర నిమగ్నుఁడగుచు మందమందవి చల త్పవన శిశుస్పర్శంబున కెంతయు సంతసించుచు, నారదాదిమునిబృందారక బృందములు డెందంబులఁ దమసంకల్పంబు భగవదిచ్ఛానురూపంబున మార్పు చెందుటతోఁప నచ్చెరువందుచుం దన్ను హెచ్చరింప, సరభసగమనంబునకు నుంకించుచుఁ జెంతం దోఁతెంచు చంచరీకవేణుల కభయంబొసంగుపోలె నడ కజడిమ గనఁజేయుచుం నంతం గల్యాణీ! నీమనోరథంబు సిద్ధించెఁగదా యని వచియించు విచికిలగంధుల సల్లాపంబుల కుల్లాసంబు పెల్లురేఁగ నించుక యడం చుకొని దృశ్యాదృశ్యరూపసుస్మితంబున స్వాభిప్రాయంబు వెలిఁబుచ్చుచు సంతోషపారవశ్యంబున నడ బెడంగు గుంటువడ నడుగులుతడఁబడ నిడుచు దానిం గానరానీకయపలపింప నూహించుచు నాయంతరంబున నవ్వరీతిం గనం బడనడుగుఁదమ్ము లిడుచు నిదేమియని నెచ్చెలులు హెచ్చరింప నుంకించుతెఱం గెఱింగి కారణాంతరంబుఁ గల్పింప నువ్విళ్లూరుచుఁ దటాలున నదితోఁపమిఁ దనజనయిత్రి తన్నుఁ బల్కరింప నుత్తరం బొసంగు చందంబు నభినయించుచుఁ, జంద్రశేఖరుదర్శనంబునకుఁ ద్వరపడుచు నాభావం బొరులకుఁ దెలియరానీక దాఁప నుంకించుచు నందులకు నెన్నేఁ గారణంబులం గల్పించుచు వానికలరూ పెఱింగితి మింకనేల యారటించెద వింతలోనన మించిపోయిన దేమని యాశ్వా సింప నాయత్తపడు తోడిచేడియల రూక్షవీక్షణంబులఁ దూలించుచు వచ్చు చున్న యన్నులమిన్నఁ బార్వతిం దిలకించి యానందపారవశ్యంబునొందుచు నాహిమవంతుండు వివాహమండపాభ్యంతరంబున శాస్త్రరీతి నిర్మింపంబడిన ధర్మరత్నమయవేదికం జేరంజని యందు. 243

విాహమహోత్సవము.

సీ. శ్రీరాసనాయిక ॥ శీతగిరీంద్రుని పుత్త్రికారత్నంబు ॥ భూషితాంగిఁ
గావించి నిర్జరకామినుల్ గొలువంగ ॥ వేదనాదంబులు ॥ స్వాదువాద్య
నాదముల్ దెసలనిండఁగఁ దోడుకొనివచ్చి ॥ వేదికకడ నిల్పి ॥ వేచియుండె
వరునియాగమనంబు ॥ వాంఛించుచును; గృష్ణుఁ డంత శంకరునకునర్హరీతి

తే. మంగళస్నాన పూర్వకసంగతార్థ, ములను దివిషద్వరులకును ॥ గలసనాత
నములయినపద్ధతులను సుంతయునుమించ, కుండజరిపించెసనకాదులొగినిగొల్వ.

మ. దరహాసంబు ముఖాంగణంబునను వింతల్ గుల్క నాట్యంబు చే
యు రమానాథుఁడు పల్కె శంకర! వివాహం బన్నజన్మంబునం
దరయం గల్గుమహోత్సవంబులను పర్యంబంచు వర్ణింపనౌ,
దర మే ప్రాక్తనపద్ధతిం దలఁగ శాస్త్రవ్యూహసారం బదా. ౫౮౫

చ. మన మొనరించుపద్ధతులు మంచివి యంచు సురల్ గ్రహింత్రు దే
వనిచయ మాచరించునవి బాగని మానవులున్ గ్రహింత్రు గా
వున నితరోపదేశము ప్రభూతమె యా మన కంచునెమ్మనం
బున నిడికొంచు భూషణసమూహము దాల్పుము పెండ్లికై యిటన్. ౫౮౬

ఉ. కన్నియనిచ్చువారలు నికామముదంబును గాంచ నీవరుం
డన్నివిధంబులన్ సుతకు నర్హుఁడె యా ననియెంచ బంధువుల్
సన్నుతిపాత్రుఁ డీతఁ డని సంతసమందుచునుండ శంకరా
యెన్ని ధరింపు మీమణుల నెన్నికఁగాంచిన భూషణంబులన్. ౫౮౭

క. మనచూపున కీయవి యే,పనికిం దగవంచుఁ దోఁచుఁ బరమేశ్వర! యీ
వనితామణులకు శర్మం,బు నొసంగం జాలియుంటఁ బూనుము తాల్పన్. ౫౮౮

క. ప్రకృతికి లోఁబడియుండుట,యొకదా మనకార్యమంచు నెన్ని మదిని దే
వికి మోదం బిడుటకు ర,త్నకలాపములన్ మహేశ తాల్పుము వీనిన్. ౫౮౯

చ. ఉరగమహోగ్రజిహ్వలకు నుత్పలనేత్రలు భీతిగాంత్రు సుం
దరులకు సంతసంబు నిడఁ దద్దయుఁజాలిన కార్యమిద్ది యం
చరసి మహోరగాళి మణిహారము లట్లుగ మార్పవయ్య యి
త్తరుణమునందు నద్దియె ముదం బిడు నీవనితాళి కెంతయున్. ౫౯౦

చ. అనియిటు వేఁడ శంకరుఁడు హారిమణీమయభూషణంబులం
దను వలరంగఁగూర్చి వనితాతతికిం బ్రియమూర్తిగాఁ దగెన్
వనరుహనేత్రుఁ డట్టితఱి వాసవముఖ్యులఁగూడి శంకరున్
వినుతసువాద్యసంయుతిని వింతగఁ దోడ్కొని పోయె నుబ్బుచున్. ౫౯౧

వ. ఇట్లు పక్షద్వయంబునంగల పురంధ్రీపురుషోత్తములు వేదికచెంత నిలుచుండ నంబికాపరమేశ్వరులం బరమోత్సాహంబున వేదికపయిం గూరుచుండఁ జేయఁబూని యాచారంబుం బాటించి మునుముందు మీరే రాఁదగునని యెదుర్కోలు వేడుకలం జరప సమకట్టి రట్టియెడ హరిపట్టపుదేవి రాధాంబికతోడి గంధదంతావళయానల బృందంబులకుఁ గనుసన్నల మరియాదఁ దెలుప వారలెల్ల నేరీతి నెవరికేఁ గదలింపరాని తెఱంగున నిట్టట్టు కదలక మెదలక సుస్థిరవర్తనంబుఁ దెలుపుచందంబు ననుసరింప, సరోజనయనుండును మాఱుచేయందలంచి పురారిచరణసరోరుహంబులు త్వరయెఱుంగని తెఱంగుం గానిపింపం జేయ నంతర్వర్తులగు నమర్త్యప్రవరులు రండురండు ముహూ

ర్తంబు చేరువకు రానున్నదని చేయివీచుచుఁ ద్వరపెట్ట, నద్దాని వినన ట్లుభయ పక్షంబులుండ మరల వార లయ్యార యియ్యెడ వియ్యంబందు పద్ధతిని జేర రాఁదగు. పంతంబులమాని వేదికచెంతకుఁ జేరరావలయుననని పెచ్చువేడుకల హెచ్చరించుచు ఫలం బిసుమంతయేఁగానక మత్తకాశినీచిత్తంబులు మెత్తం బడుననని మదుల హత్తునాశలం జేరంబోయి యుత్తమాంగనామణులార! యిత్తఱి తత్తఱపడుట యుత్తమంబగునని యెలుంగెత్తి యెంత చెప్పిన నించుకే నంగీకరింపక తొలుతఁ బురుషులే రాఁదగుదురనియు నవ్వల జవ్వనులు రాఁద గుదురనియుఁ బూర్వాచారంబుండ దానిమాని మానసుంబుల నూదిననూనం బున మానినుల రమ్మను టేటిమర్యాదయని యుత్తరంబు రా నీకఁ గార్యంబు లేదని శంకరుఁ నంక వారలంజేరి యింకనైన బింకమ్ములుమాని పంకజాసనాదులం గూడి రండు. ఏల యీలీల జాగు నేయఁబూనితి రిడిపంతంబులకుఁ దగినయదను కాదని యూహింప వలంతులయ్యు నిట్లుండ నేలని యెన్నిచందంబులం బల్కిన నించుకయు నడుగుపెట్టక వడివడి రాఁ దగునని పడఁతులకడ నుడువక తడయక చను దెండని మమ్మేల సమ్మతింపఁజేయ వచ్చితిరని బదులిచ్చుచుండ నారదాదులు తుహినభూధరవరేణ్యుం బురస్కరించుకొని వచ్చి వాసుదేవాదులంగని యీసమ యంబునఁ గాసంతయైన నాలసింపఁ జనదని యెఱింగినమీరే యిట్టి పట్టిపట్టు దలంబట్టుకొన్న బనియెట్లులు సాగునో యోజింపుఁడని వేఁడికొని మెత్తంబడం జేసి వామలోచనావారంబుకడంజేరి వారిపౌరుషంబు మానించితి మింక మీ రును సమ్మతింపుఁడీ యని మృదువాక్కులవేఁడిన నాహరిణేక్షణ లొక్కమాటఁ గా వారు నాలుగడుగు లిడిన మేము రెండడుగు లిడఁదగునని వెడవెడ మేము నెఱుంగుదుము గాన నాయాచారంబు నాచరింపందగు నని మఱి పలుకక యుండ నూరకుండ నేరక మాధ్యస్థ్యము చెప్పియొప్పింపఁబూని పుండరీకాక్షా! చండిమంగొని యుండఁజెల్లునే యల్లన నడువఁజేయుమన నాతండు సమయోచిత జ్ఞానసంపన్నుండు కాన ముందుమిగిలి నాలుగడుగులిడి తమవారి నెల్లనిడఁజేసిన నవ్విధంబెఱింగి రాధాదిసాధ్వీమణులు వాలుచూపుతుదలఁ బరిహసించుచు మృగమదాదిసుగంధవస్తుమిళిత కుసుంభచూర్ణయుక్త ఘనసారపరాగంబు చేఁడి యలు నలుదెసలం జల్లుచుండ నుల్లాసంబున సల్లాపంబులుమీఱ సల్లలితపద ప్రఫుల్లసారసంబు లొకటిరెండుసారు లిడుచు నంతఁ జాలింప నారదాది మౌని పుంగవులు సారసాక్షునికడకు వడివడి నరుగుదెంచి మరల రెండడుగులిడుఁడని వేఁడి వార లట్లొనరింప నీక మీపంతంబె గెలిచెఁగదా వేగంబ ముందునకు నడువవలయునని రాధాదివధూరత్నముల నభ్యర్థించిన, నవ్వామలోచనలు ముసిముసినగవులఁ దమయుల్లాసంబు నెల్లరకు వెల్లడించుచు సల్లలితప్రత్యగ్ర పల్లవారుణంబులగు పదపంకజంబులు మెల్ల మెల్లనే నిడుచు నిలువ నిట్లు పలు

సాఁకులు ప్రార్థించిప్రార్థించి యయ్యిరు దెఱంగుల వారలం జేర్చి వేదికోపరిభాగం బున నాసీనులఁజేసి లగ్నంబుసమీపించె ననివిన్నవించి కృతకృత్యులగుటయుం బునంద రాదిబ్బృందారకులు తొందరంపడఁ బుండరీకాక్షుండు ననుమతింప హిమ వంతుం డంత. ౫౫౧

చ. సనకసనందనాది మునిసంఘము లెంతయుసాయమముం బొన
ర్పను దమినూన గిప్పతి ధరాధరవర్యుని మేననుఁగా యథో
క్తనియత రత్నపీఠములఁ గ్రాలఁగఁజేసి తదంతరంబునన్
మనమునఁ గల్గువాంఛ యణుమాత్రము లోపము లేక పండుటన్. ౫౫౨

ఉ. సంతసముబ్బ దాని నొకచందమునన్ వెలిఁబుచ్చకుండఁగా
స్వాంతమునం దిముడ్చుకొనఁజాలిన ప్రోడను గన్యకామణిన్
వింతగ వెూముచందురుఁడు విశ్వనుతింగని యొప్పనుండు నా
కాంతను సర్వమంగళ సుఖంబున వెల్గఁగఁజేసి యవ్వలన్. ౫౫౩

ఉ. శంకరుఁ డర్హపీఠమున సర్వసుపర్వులు మేలుమే లనన్
గొంకుచు నారదుండు కనుఁగొంచు జనార్దనచేష్టితంబులే
ణాంకుని యాశయంబు నహహా యని యాత్మను మెచ్చుకొంచు నే
బింకము లేక కాంచఁగనె వెన్నునిపంపునఁ గూరుచుండఁగన్. ౫౫౪

ఆ. స్వస్తివాచనమును జరపి నాందీముఖముులగువిధుల శాస్త్రమునఁ గలట్టి
పద్ధతిని జెలంగి పాటించి సాగించి, యవనికగఁ దనర్చు నంబరంబు. ౫౫౫

మ. తొలఁగించెన్ సురదేశికుండు హిమవంతుం డాత్మభాగ్యం బటం
చెలమిం బెంచిన కన్యకామణి హరుం డెంతోముదం బార న
వ్యలతాంగిన్ బలెఁ గాంచె మంత్రగతమా నర్థంబు సాధ్వీక్షణం
బులఁ బాలించినచందముం దెలుపఁగాఁ బూఁబోఁడియున్ మక్కువన్. ౫౫౬

చ. తొలువొలుతన్ మనోహరుని దోయరుహంబులఁ గేలిసేయు స
ల్లలితవిశాలనేత్రముల లక్షణయుక్తినిబొల్చువాని ని
మ్ములఁ గనె సంతలోనఁ ద్రప పొంకముగా మెయినిండఁ బ్రాఁకి ని
స్తుల ముఖచంద్రబింబమును దోడనె వంచె నదేమి కోరియో. ౫౫౭

చ. సురవర దేశికుండు త్రిదశుల్ దనుఁ దొందరపెట్ట శాస్త్రమె
క్కరణివచించు నట్టివిధి క్ష్మాధరవర్యుఁడు ప్రీతిఁ జంద్రశే
ఖరునకు నాత్మజాత నొసఁగంగ నొనర్చెను శంకరుండు త
ద్గురుఁడు వచించునట్లు యలికుంతలకై గ్రహియించె నేర్పునన్. ౫౫౮

చ. మునివరులెల్ల నక్షతలు పూవులుఁ గైకొని లోకపాలనం
బున సతతంబువర్తిలుచుఁ బొల్తురుగా కని యాశిషంబులం

దనిపిరి పార్వతికిన్ శివుని దానవసూదనుఁ డెల్లవారికిం
దనివి సనంగ రత్నసముదాయము హాటకబృంద మిచ్చెఁ దాన్. ౫౫౯
తే. తొలుత నారదమౌని కీప్సుల వరమ్ము
లిచ్చె శంకరుఁ డిమ్మౌనియే సమస్త
జగములకు క్షేమకరకార్యసమితిఁ జేయఁ
జాలు ప్రోడయెయగు నంచుఁ జక్కఁ దెలిపి. ౫౬౦
క. సుమవృష్టులఁ దమసంతస, మమరులు తెల్పుచును నారదాశయములు లో
కములకు క్షేమము లొసఁగన్, క్షమములె యని పొగడి రంతరంగమలాతుండున్.
క. హారునాజ్ఞఁ దద్గళాంతర,పరిభూషిత దివ్యకుసుమ భారమహిత సుం
దరహారము వైచెను నిర్జరమునిగళమందు దేవసంతతి పొగడన్. ౫౬౨
చ. హరిహరతత్త్వ మొక్కటియె యౌ నని యీమునివర్యు చర్యలన్
గరము ప్రసిద్ధమయ్యెఁ ద్రిజగంబుల; దుష్టులవౌ దురాశయో
త్కరములు పమ్ములయ్యె మతధర్మములంచును వ్యాజమూని క
ర్బురమును సంగ్రహించెడు ప్రమోదమునన్ పచియింత్రు చక్రిశం
కరులకు భేదముం గలదుగా యని పండితమాను లొక్కటన్. ౫౬౩
క. పామరులకు నుపదేశం,బేమాటక చేయ వార లిది నిజమనుచున్
ధీమహిమ మింత లేమిని, వ్యామోహము నొంది రద్ది వమ్మగు నింకన్. ౫౬౪
చ. అనివిధి పల్కె నారదుఁడు హర్షముమీఱఁగఁ జక్రిఁ గాంచి యా
తనిసెలవంది యిట్లనియె ధన్యుఁ డనంగను నేనె యెన్న నీ
వనరుహనేత్ర వాక్యగతభావ మిదౌనని యెంచలేక మా
యను దొలఁగించుకోఁ దగినయట్టి సమర్థతలేక స్వేచ్ఛగన్. ౫౬౫
చ. తిరుగుచు నేమిదో పనుల ధీవిభవంబునఁ జేయఁబూనితిన్
సురవరులార! మాయదగుచొక్కును బాపుకొనంగ నేరికేఁ
దరమగునొక్కొ యిప్పనిని దత్త్వమెఱుంగఁగ నయ్యెనింక నీ
హరిహరతత్త్వముం దెలుప నయ్యయితావుల సంచరించెదన్. ౫౬౬
క. పరశివునకుఁ బార్వతికిన్, బరఁగెడు సంబంధ మెల్లభంగుల నరయన్
స్థిరమెకదా యం చెఱిఁగియుఁ, జరియించితిఁ దద్విరుద్ధసరణిఁ దెలియమిన్.
క. లోకైకశ్రేయం బగు, నీకళ్యాణంబుఁ గంటి నిఁక ధన్యుఁడనే
యీకాంచనచేలుండే, యీకార్యము నిర్వహించె నిది సత్యంబౌ. ౫౬౮
క. ఇదిశుభదం బిది స్తుత్యం, బిది పరమం బిద్ధవిహిత మిది ముక్తిదమౌ
నిది సంతతంబు ధ్యేయం, బిది మునిసుతపఃఫలంబు నీమహ మనుచున్. ౫౬౯
క. కరతాళధ్వను లరుదుగఁ, బరఁగంగా నాట్యమాడెఁ బరమామోద
స్ఫురణము ప్రేరేపింపఁగ, సురమునిపతి చూచుహరు చోద్యం బందన్. ౫౭౦

చ. పరిణయ మివ్విధంబునఁ బ్రపంచశివప్రదమౌచు సాగఁగాఁ
హరివిధిముఖ్యు లాహిమమహీధ్రవరుం గని ప్రీతిమీఱ నో
గురుసుకృతైకపూర్ణ! మదిఁ గోరినయట్టులె మమ్ము నెల్లనా
దరణముమీఱ మన్ననలఁ దన్పితి వేమికొఱంత లేనటుల్. ౫౭౧

ఉ. ధన్యుఁడ వన్న నీవె సుకృతవ్రజభూరిధనుండవన్న స
న్మాన్యుఁడవన్న నీవె గిరినాయక! ని న్నుపమింపఁజాలు వా
రన్యులు నీజగత్త్రయమునందును లే రిది నిక్కువంబు సౌ
జన్యముగల్గునిన్ బొగడఁ జాలెడువా రెవరైన నుందురే. ౫౭౨

శా. నీ పేరెన్ని మహాత్ములందుఁ దొలుతన్ నిన్బోలునం చొక్కనిన్
రూపింపందగుఁ జంద్రశేఖరుఁడు శత్రువ్యూహకాలుండు భ
క్తాపాయాళి తమిస్ర తీక్ష్ణరుచి దేవాధీశ సంపూజిత
శ్రీపాదాబ్జుఁడు నీకు నల్లుఁడగుటం జెప్పంగ నేలా నినున్. ౫౭౩

మ. ఇఁక నీవల్లుని గూఁతుఁ గానికల నెంతేఁ దృప్తినొందించి దే
వకదంబంబులు మేముగూడఁ జనుదే వస్త్యప్రవేశం బనం
బ్రకటఖ్యాతిఁ జెలంగు నుత్సవము సంపద్యుక్తమై సాగఁజే
యుకడంకం గనుమద్ది గాంచి చనఁగా నూహింతు మే మెల్లనున్. ౫౭౪

క. ఆయుత్సవంబుఁ జూడన్, మాయనుఁగుఁ గళత్రములు మనంబులఁ గోరన్
మాయభిమతమటు లుండఁగ, నోయద్రీంద్రా! వచించు టొప్పంగాదే. ౫౭౫

చ. త్వరపడు టొప్పు నిప్పునికి వాసవముఖ్యులకోర్కి యిద్దియే
ధరణిధరేంద్ర! యన్న విని తామరసాక్షముఖాశయంబు శం
కరునిదె యంచు నమ్మి తమకంబున నప్పనిఁదీర్ప నెంచి ని
ర్జరులనుగూడి శంకరుని సద్మముఁ జేరఁగఁబోవ నెంచినన్. ౫౭౬

మ. వనజాక్షుండు పినాకిఁ గాంచి దివిషద్వారంబు రా నెంచె భూ
ధ్రనృపుం డెంతయువై భవంబు దగ నాప్తశ్రేణితో వచ్చు ని
ప్పని చక్కంగ నొనర్చుభార మది యొప్పాటం దలంపంగ నీ
మనదౌ; యత్నముచేయఁ బంపు మిపు డస్మద్బంధువుల్ ముందుగన్. ౫౭౭

క. అరుగందగు వచ్చెదుని, ర్జరులన్ హిమవత్ప్రముఖులఁ బ్రమదామణులన్
మరియాదఁ బిలుచుకొని మం, దిరముల కేగంగవలయు దేవా! కానన్. ౫౭౮

క. ప్రమథుల కాజ్ఞాపింపుము, సమస్తసద్వస్తువులను సవరింపఁగ వెం
ట మనము బంధుయుతంబుగ, విమానముల నెక్కిపోయి వేడుక మెఱయన్.

క. పురముఁ బ్రవేశింతము కా, పురమునకై పోవునట్టి పూఁబోఁడి విభా
వరియందు భర్తృగృహమును, జొరఁదగు నని పెద్ద లండ్రు శుభసమయ మదౌ.

ఉ. యామిని కీశ్వరుండు శశి । యాతని కెన్నఁగ స్త్రీస్వభావమే
యేమెయిఁ జూచినం బొసఁగు । నియ్యది సూనృత మంచుఁబండిత
గ్రామణులెల్లఁ బల్కుదురు । గావున స్త్రీలు గృహప్రవేశముల్
యామిని యందె చేయఁ దగు । నన్నది యాచరణంబుగాఁ దగెన్. ౨౮౧

చ. అది మనకేలయంచుఁ బర।మాత్మ! వచింపఁగ రాదు లోకు లె
య్యది హితమంచు క్షేమకర।మంచుఁ దలంతురొ యద్ది పాతకం
బొదవఁగఁ జేయదేని మన । మొప్పుట మంచిది నెమ్మనంబులం
దెది సుఖదం బటంచుఁ దగు । నిచ్చు ఫలంబది యట్లె శంకరా. ౨౮౨

ఉ. కావున రాత్రియందె స్వని।కాయ్యము జేరుట సర్వలోకసం
భావితమార్గ మంచుఁ దల।పంజను నింక భవన్మహాశయం
బేవిధినొప్పు నట్లె నటి।యింపఁగఁ బూనెద నన్న శంకరుం
డోవిమలాత్మ! యొద్దిమది । కొప్పునొ యట్టులె నీవె చేయుమా. ౨౮౩

ఉ. నన్నడుగంగ నేటికి? మ।నంబున నెట్టులుతోఁచు నట్లె నీ
వన్నియుఁ జేయఁగాఁదగుదు । వయ్యవి నాకు హితంబులే సుమీ
యెన్ని యదెట్లుచేయఁదగు । నియ్యెడ నంచు వచింతు వట్టులే
క్రన్ననఁ జేయువాఁడ నొక।కార్యము నిన్విడి చేయువాఁడనే. ౨౮౪

చ. అనవిని రాసనాయిక మ।హాప్రకృతిం గని స్త్రీజనంబుఁ దో
డ్కొని చనఁగాఁదగుఁ రజత।గోత్రమునం దగుసౌధసీమ క
ప్పని యొనరింపఁగాఁ దగుదు । భవ్యవిమానగణంబు నీవశం
బునఁ దగు; నిర్జరప్రకర।ముం గొని నేఁ జనుదెంతు రాధికా. ౨౮౫

చ. రజని యిదే గృహంబును జొ।రంగ శుభంబుల నిచ్చునంచు నో
గజవరగామినీ! మును ల।ఖండమహత్త్వము గల్గువారు స
ర్వజగములుఁ సుఖంపడఁగ । స్వాంతములం దలపోయువార ల
క్కజముగఁ బ్రోత్సహించిరి యి।కం దొరఁబూనుట న్యాయ్యమేకదా. ౨౮౬

చ. అని తనుహెచ్చరింపఁగనె । హర్షము తన్నొగిఁ దొందరింప నా
జ్ఞను శిరసావహించి దివి।జప్రమదావళితోడఁ బార్వతిఁ
జననియుఁ దోడరాఁగఁ గొని । శంకరుసుందిరమందిరంబుఁ జే
ర్తును సుముహూర్తమప్పటికిఁ । దోయరుహాక్షు! యసంశయంబుగన్. ౨౮౭

చ. దివిజులఁగూడి మీరు చను।దెంచుట యొప్పు డటంచునుందు నే
శివునిగృహాంగణంబునను । స్త్రీలు సకాలమునందుఁ గార్యముల్
దవిలి యొనర్ప రంచును వృ।థా జనులాడెడు వాక్కులెల్ల ని
క్క వితథముల్ గదా యనెడు।పోల్కిఁ జరింతును బ్రాణనాయకా! ౨౮౮

క. హృదయేశ్వరి యిట్లుపల్కిన, ముదమొంది మురారి తనదు పూనిక సాగిం
పఁ దలఁచుట మెచ్చుఁ గూర్పఁగ, సుదతిం బోఁబనిచి మునుల సురలం గొనుచున్.

చ. హరుని విమానరాజమున యం దుపవిష్టుని జేసి తానుని
ర్జరపతిముఖ్యులున్ విధియు సర్వమునీంద్రులు గూరుచుండ శం
కరుఁ దమిఁగూడి పోయి మతికల్పిత మట్టులెసంగు రౌప్యభూ
ధరమును జేరె నప్పటికె తామరసాయతనేత్ర లచ్చటన్. ౫౯౦

సీ. హరిహరుల్ చనుదెంతు రమరులఁగూడి యెత్తఱినంచుఁ జూచుచు దక్షకథల
నితరేతరము చెప్ప నెంతో వేఁడుకపడుచుండఁగా శంకరు వ్యోమయాన
మగపడఁ జాలించి యాదరంబున వారిఁ గనఁగోరుచుండి రక్కాలమందె
హరిముఖుల్ దిగిరంత హరుని దోడ్కొని హరివిధిముఖుల్ రాఁగను వేడ్కఁబూన

తే. నంత మణిమయభూముల నమలకోమ,లాంబరంబులఁ బఱచి వాద్యముల మ్రోయఁ
జేసి రందున్న ప్రమథులు చిత్రరీతి, నందుఁ బదపద్మముల నుంచు చరిగె శివుఁడు.

చ. ఉమయును వామపార్శ్వమున నుండఁగఁ జేసిరి రాసనాయికా
ప్రముఖసతీశిరోమణులు పార్వతిదౌ వలకేలు సవ్యహ
స్తమునఁ గదించి శంకరుఁడు తా నడచెన్ హరి ప్రీతినొందఁగన్
బ్రమదముమీఱ నారదుఁడు పార్వతిభాగ్యము నెన్నియుబ్బఁగన్. ౫౯౨

తే. రాసమండలనేత్రి పర్వతకుమారి, యంతికమ్మున శంకరు నంతికమున
వనజనేత్రుఁడు నుండిరి బౌసటయయి, చూచునిర్జరులెల్లరుఁ జోద్యమంద.

ఉ. మందగతుల్ చెలంగఁగ సుమాసతి తోసరుదేర శంకరుం
డిందుధరుండు వేడుక మెయిన్ నడచెన్ బదకంజయుగ్మయు
క్తిం దలలెల్ల వంచి ఫణిధీరుఁడు శేషుఁడు భక్తిఁజూప నా
నందరసంబు పొంగ మునినాథుఁడు నారదుఁ డట్టెచూడఁగన్. ౫౯౪

చ. అంతకుముందె శిల్పిపతి హర్మ్యవరంబుల శంకరేచ్ఛచే
వింతగ సృష్టిచేసి పది వేలకు మించఁగ నిల్పియుండె నే
మింతటిలోన నిన్నియగు హర్మ్యగృహంబులఁ గట్టె నెవ్వఁడం
చెంతయు వేడ్కమించఁ గని రెల్లసుపర్వులు మౌనివర్యులున్. ౫౯౫

చ. ప్రమథవరేణ్యుఁ డంచును దిరంబగుఖ్యాతి గలట్టినంది యా
యమరులు లోనుగాఁగలుగు నందఱకున్ విడుదుల్ ఘటించి స
క్రమముగ నాతిథేయము లఖండవిభూతిని దెల్పునట్టిచం
దమున నొనర్చె నెల్లరు ముదంబునఁ దేలెడునట్టిరీతులన్. ౫౯౬

చ. ఎది యొవఁ డెప్డుకోరునొ య దెంతయు వేడుకఁ గల్గఁజేయురీ
తిఁ దగుచు నప్పుడే యమరుఁ దెచ్చి యొకండటఁ బెట్టినట్లు కాం

చఁదగక; యిద్ధి యేమనుచు స్వాంతమునం దలవాఁడె యెంచు న
య్యదియెకదా మహాత్ముల మహత్త్వము బుద్ధి కగోచరంబెయౌ. ౧౯౮

మ. అపురూపం బిదిసృష్టియం దిటుపదార్థాళుల్ మనోదృష్టి నె
ట్లుపడుర్ జేపడునట్టు లప్పుడె కడుం జిత్రంబుగాఁ దోఁచుచున్
గపటం బించుకపూని లే దిది యనంగాఁ జాలఁ డెవ్వాఁడు దే
వపతిస్ఫారమహత్త్వ మిట్టిదనుసద్భావంబు చెల్వారుటన్. ౧౯౯

సీ. గేహవర్యంబులఁ గీర్తించుచున్ శంభుఁ డాపార్వతినిగూడి హర్మ్యమందుఁ
దాఁ బ్రవేశించు నిత్తరుణంబునం దని మున్నె చేరినదేవపూగ మప్డు
వేడుకఁ జూడంగ వెలఁదిమిన్నలఁగూడి వచ్చి రత్తఱి సురవర్యముఖులు
వెనువెంటనడువంగ విశ్వేశ్వరుం డుమాసాధ్వితోఁ జొచ్చెఁ బ్రాసాద మప్డు

తే. గుహవు స్వాచారమిది మానఁగూడ దనుచు, ద్వారసీమను బార్వతీవామపాద
మాది నునుపంగఁజేసె విష్ణ్వాదు లద్ది, మంచి దనిసమ్మతించి రిమ్మాడ్కి శివుఁడు.

చ. ఉదవసితంబుఁ జేరి త్రిదశోత్తములం గరుణావలోకనా
స్పద వరదానసమ్మద విభాసురచిత్తులఁ జేసి వేడుకల్
పొదలఁగఁ గొంతకాలము ప్రమోదము వర్ధిలుచుండఁ బుచ్చి యా
త్రిదశులు కాంచనాంబరవిధిప్రముఖుల్ దనువేఁడి నంతటన్. ౨౦౦

ఉ. వారలనెల్ల దివ్యమణివారవిభాసుర భూషణాదులన్
గారవ మొప్పఁ దన్పి త్రిజగంబులకున్ శుభ మబ్బఁజేయువాం
ఛారతిఁ బూన దీవన లొసంగి మహాముని నారదాహ్వయుం
జేరఁగఁ బిల్చి హస్తసరసీజమునన్ దనువున్ స్పృశించుచున్. ౨౦౧

ఉ. మానిగణేంద్ర లోకముల మాధవశంకరతత్త్వ మొక్కఁడే
గాని విభేద మించుకయుఁ గానఁగరా దెప్పుడైన దాని కం
చూనిన శ్రద్ధఁ దేటపడునుద్యమముం బొనరించినాఁడ వీ
జ్ఞానమె కల్గునెవ్వరికి శాశ్వతమోదము వారి కబ్బెడున్. ౨౦౨

చ. ఇరువురియందు నొక్కని గణించి మఱొక్కని దూలనాడు కా
పురుషులు దుర్గతింబడి విముక్తియె లేక తపింత్రు మానికుం
జర! కృతకృత్యతం గనఁగఁజాలితి వింక యథేచ్ఛ మొప్పఁగాఁ
దిరుగుము లోకజాలముల దీనులఁ గావఁగ మానిమిత్తమై. ౨౦౩

చ. వరములఁ గోరనొ నెదువాంఛ పొసంగున యేని కోరుమా
పరమముదంబుమీఱ సురపాలకు లౌనన నే నొసంగెదన్
మురహరుఁ డుబ్బునన్న మునిభూపతి యాదల వంచిమ్రొక్కి శం
కర! భవదీయదివ్యపదకంజములన్ భజియింపఁ గోరెదన్. ౨౦౪

చ. అనవరతంబు నామది మహాకుతుకంబున నీదుపాదసే
వన మొనరించుభక్తి దగి వర్ధిలఁగా వరమిమ్ము దానిమిం
చినవర మొల్ల నన్న శశిశేఖరుఁ డెంతయు సంతసంబునన్
మునివర! కోరినట్లు వరము న్గొను మిచ్చితి నింకనున్ నినుం
గనుజను లెంతొ పావనతఁ గాంచెదునట్లు వరం బొసంగితిన్. ౬౦౫

ఉ. తావకకృత్య మిద్ది సతతంబును సంస్మరియింపఁ బాపముల్
బోవు శుభంబు లబ్బు నిను బుద్ధివిహీనుఁ డటంచు నీపనిం
గావలె నంచుఁ బల్కుజనకాండము బుద్ధిబలంబులేక దుః
ఖావళి తన్ను నేఁచఁగ నఘాంతము గాంచఁగఁ జాల కుండెడున్. ౬౦౬

చ. జగదుపకారి వంచు సురసత్తమపూజ్యుఁడ వంచు సుంతయేఁ
దగనిపనిం బొనర్పఁ డని తత్త్వవిదుత్తముఁ డంచు నెవ్వఁడేఁ
బొగడు నినున్ సతం బతఁడె పో సుజనప్రవరుం డనంగ ఖ్యా
తిగలిగి వర్ధిలంగలఁడు దేవమునీ! మదనుగ్రహంబునన్. ౬౦౭

మ. పరతత్త్వంబది యద్వితీయ మెవఁడే భక్తుండు సుస్వాంతమున్
సరసీరుట్పదమందు స్వాభిమతవర్షం బొప్పు నట్లెన్ని సు
స్థిరభక్తిం గదియించి యోగనిరతిన్ సేవించు నవ్వాని క
ప్పరమేశుండు గృహీతతద్వపువునన్ బ్రత్యక్షమై కాచెడున్. ౬౦౮

ఉ. ఇంతనరానికష్టముల నెల్ల సహించి సువాసనైకసం
క్రాంతిని మించుపుష్పముల రమ్యతమోత్తమచందనంబు కా
సంత కొఱంతలేనియటు లర్హపదార్థములన్ గడించియున్
జింతయొకింతలేని మదిఁ జేయనిపూజ యభీష్టదం బెటౌ. ౬౦౯

చ. వినుము సురర్షివర్య! కడువేడుకఁ గూర్చెడువస్తువారముల్
మనసు విచంచలం బగుటమాత్రము లేనియెడన్ బరేశునె
మ్మనమున కింపుఁగూర్ప నణుమాత్రము చాలవుసుమ్ము నిశ్చల
త్వనియతిఁ గన్న యమ్మనమె దైవకృపం గలిగింపఁ జాలెడున్. ౬౧౦

చ. తొలుతను బాహ్యపూజలును దోఁచు ఫలమ్ముల నిచ్చునట్లుగాఁ
దలఁపఁగ నవ్వి యల్పఫలదమ్ములె యంచును దోఁచుఁ బిమ్మటన్
ఫలములఁ గోరనట్టిదృఢభక్తి నొనర్చెడుపూజనంబె ని
ర్మల మదె యాంతరంగికము మాన్యతమంబును నై చెలంగెడున్. ౬౧౧

చ. కుసుమముఖంబులం దవిలి కూర్చుప్రయాస మొకింత లేద దె
ట్టిసరణి దుఃఖలేశము కొఱందివిచారము కల్గఁజేయ దె

న్న సులభమార్గమై తగు మనస్స్థిరతాసుసహాయమైనదై
యసదృశముక్తిదంబు నగునయ్యది దుర్గమ మజ్ఞరాజికిన్. ౬౧౨

చ. ఎది యొనరింప సత్ఫలము లెంతయుఁ గన్పడకే భవాబ్ధి ముం
పఁదగుచుఁ గష్టసంతతి నపాయము నీయఁగఁ జాలియుండు న
య్యదియె సమంజసం బనుచు నాగమసమ్మత మంచు మూఢు లిం
పొదవఁగఁ దెల్పఁబొల్పుడుదు రుత్తమ మంచొనరింపఁ బామరుల్. ౬౧౩

మ. ఒకరూపం బొకనామముం బ్రియముగా నొప్పారునే నొక్కతా
వు కడుం బ్రీతికిఁ బాత్రమై యొసఁగునే పూజ్యవ్రజంబందు వ్య
క్తికి నద్దానికి నాద్యమా పదము తర్కింపంగ లేదంచు శా
స్త్రకలాపంబు వచించుఁగాదె పరతత్త్వం బద్ది యెట్లౌ మునీ. ౬౧౪

ఉ. అంతట నావరించి వివిధాకృతులన్ జెలువారి భిన్నవ
స్త్వంతర మెద్దిలేకయె విహారము సల్పుచు వ్యక్తిరాశి కెం
తెంత తదీయకర్మగతి కెన్నఁగ నర్హమొ తేజ మట్లె దే
హాంతరమందుఁ జొన్పుచుఁ గృపాకరమై పరతత్త్వ మొప్పఁగా. ౬౧౫

చ. అది యొకచోటనుండు నను టారయ నర్హమె యెల్లతావులం
బొదలును గాన నెవ్వరికి బుద్ధి నదేతసునామచిహ్నయు
క్తిఁ దగిన మోదముం గలుగుఁ గేవలభక్తి భజింప నట్లె స
మ్మదమునఁ దోఁచి కాచు సురమానివరా! శ్రుతిసమ్మతం బిదే. ౬౧౬

క. ఇందుండును భగవంతుఁ డ, దెందును సంప్రీతినుండ నెంచఁడు గానన్
డెందమలరఁ బూజింపుఁడు, పొందుఁడు ఫల మనుచుఁ జెప్పఁబూనుదు రజ్ఞుల్.

సీ. అట్టి యజ్ఞులపల్కు లాదరింపక తనకిష్టమౌ రూపమ్ము నిష్టనామ
మును గల్గువానిఁగా మనసున నెన్నుచు ధ్యానింపఁదగు భక్తిఁ దగినయట్లు
దాన నాపరమతత్త్వము మోదమందుచుఁ దద్రూపనామముల్ దనరఁ దోఁచి
తత్కర్మములకును దగినఫలంబుల నిచ్చు నిరీహుల కిడును ముక్తి

తే. విగ్రహార్చన మనునది విహితమెట్టి
పగిదిఁ దలపోసినం గాదు భద్రదంబు
ధ్యానయోగమె సర్వమతముల కొక్క
విధమె యంచుఁ దలంచుటే విహిత మగును. ౬౧౭

చ. మునివర! యీవిధంబు జగముల్ చరియించుచు బోధచేయుచున్
గనకముఁ గూర్పనెంచి పలుగాకులు తెల్పెడుపల్కు లెల్ల న
జ్ఞనికరముల్ గ్రహింపక విచారమునొందక యిట్టిమంచి త్రో
వను జరియింపఁజేయు మిదె వారిజనేత్రుని యాశయంబు నౌ. ౬౧౮

చ. హరిహరనామముల్ • గలుగు నాపరమాత్మున కింక నెన్ని యో
సురుచిరనామముల్ గలుగు సూనృత మియ్యది గాన భక్తుఁ డే
వరుస భజించినన్ మదిని భక్తిదృఢంబుగ నున్నఁజాలు నా
పరమకృపాబ్ధి యాతనికి భద్రము లిచ్చు నిఁకేల తెల్పఁగన్. ౬౨౦

క. ఈకల్యాణమహంబున, నీకథ యెల్లరకుఁ దోఁచె నిర్మల-మనుచున్
బోకార్పఁగాక యిదివిన, నేకరణిం జేసినట్టి యెల్లయఘములన్. ౬౨౧

చ. తిరుగుము లోకజాలముల ధీవిభవంబు చెలంగ సజ్జనో
త్కరయుతిఁ బామరావళికిఁ గాంచనచేలుఁడు శంకరుండు నీ
యిరువురు నొక్కటే యనుచు నెన్నఁగ భేదము చెప్పరా దటం
చురుతర శాస్త్రపద్ధతుల నొప్పుగఁ జెప్పుము మౌనిచంద్రమా! ౬౨౨

చ. కులగిరులున్ సముద్రములుఁ గోకనదాప్తుఁడుఁ బద్మబాంధవుం
డిలఁ దగువారొ యెంతవఱ కీత్రిజగంబుల నిచ్చువచ్చిన
ట్లలయక సంచరించుచు మహామునిమండలమందు మేటివై
చెలఁగుము నీదుకీర్తనము సిద్ధిదమై తగియుండుతన్ మునీ! ౬౨౩

మ. జలజాక్షుండు మదర్థమై నిను మహాసాంద్రంబుగా మాయచేఁ
గలఁతం బొందఁగఁజేసె నీసుగలుగం గాఱించె నెన్నోవిధం
బుల నీపూన్కిఁ బరీక్ష చేయుటకె యోప్పోల్కిం గనన్ సుస్థిరం
బలఘుస్ఫూర్తి నెసంగు శ్రద్ధ దగు నీయందంచుఁ దేలెన్ దుదిన్. ౬౨౪

మ. మునివర్యా! పలుమాటలేల భువనంబుల్ మూఁడు నీకీర్తిచం
ద్రుని గాంచన్ దలపోయు నంచును దలంతున్ నేను గోవిందుఁ డి
ష్టునికై నిన్గొనియాడు; నెల్లకడలన్ బద్మాసనాదుల్ సతం
బును గీర్తింతురు నీదుకార్యమును దెంపున్ మోదయుక్తాత్మలన్. ౬౨౫

చ. హరునకు శైలజాతకు, మురారికి రాధకు బ్రహ్మకున్ మనో
హరతర గానపాండితి నహోయని యెల్లరు మెచ్చ నొప్పువా
క్తరుణికి నెన్నఁడే వియుతి గల్గునె యించుక లోఁదలంపు ని
ర్జరమునినాథ! కర్మములజాడలు తెల్పఁగ మావియోగముల్. ౬౨౬

ఉ. దాసులమంచుఁ గొందఱు నితాంతము స్వర్ణము ప్రోఁగుచేయ స
న్న్యాసుల మంచుఁ గొందఱు విహారము సల్పఁగఁగోరి యొక్కటన్
వేసములూని పామరుల వింతగ శిష్యులఁ జేసికొం చనా
యాసముగా సుఖింతురు మహాపద లబ్బును వారినుండియే. ౬౨౭

ఉ. వారల నీచవాక్యములకుఁ బామరు లింతయు లొంగకుండ వే
సారక సంచరించి పలుచందములన్ సుమతం బిదంచు నిం

దారయ సత్ఫలంబు గలదంచు వచించుచు వారియజ్ఞత
దూరముగాఁ ద్యొలంగునటు తోరపుఁబట్టుదలం బొనర్పుమా. ౬౨౮

క. ఇదె నీకుం బరమార్థం, బిదియే మముఁగొల్చు టనుచు నెంచుచు సతతం
బుఁ దిరుగుచుండ బోధింపుము, సదమలవిజ్ఞాన మబ్బుసరణిన్ మౌనీ! ౬౨౯

క. అని పరమాదరమునఁ బ, ల్కిన నచ్చటదేవవరులు కీర్తించిరి మౌ
నిని వాసుదేవుఁడత్తఱిఁ, బనివినఁగా నెంచుదేవ పటలంబునకున్. ౬౩౦

సీ. రత్నభూషణములు రమ్యవస్త్రంబులు వేడుక నొసఁగి యావృత్రవైరి
కితరదిక్పతులకు నెన్న మూల్యమె లేని వస్త్రకలాపముల్ వరుస నిచ్చి
వారిభార్యలకు నవ్వారిగాఁ బెండ్లివస్త్రాదులనిచ్చి మర్యాదయొప్ప
శారదాదేవికి శతధృతికిని దగినట్లు కట్నముల నెయ్యమ్మువెలయ

తే. నిచ్చి వారెల్ల గిములకేగ నాజ్ఞఁ
గోరఁ దా నిచ్చి రాధికంగూడి కొంత
కాల మందుండి బంధువర్గమ్ము నెల్లఁ
బనిపి తానును గోలోకమునకు నేగ. ౬౩౧

చ. తలఁచి మహేశుతో నుడువఁ దామరసాక్ష! సురర్షివర్యు ని
మ్ముల మరియాదలం దనుపఁ బోలునుజు మ్మన నారదుండు శ్రీ
గళ! భవదీయసత్కృపయెగాక మఱొండుఫలంబు గోరఁగాఁ
దలఁప వరంబుగా మునుపె దాని నొసంగితి వింతచాలదే. ౬౩౨

క. మీయిరువుర నామమ్ముల, నేయెడలన్ వదలకుండ నెద నెంచుచు నే
నీయఖిలలోకముల మీ, యీయుపదేశంబుఁ దెల్పుటే కృత్యముగన్. ౬౩౩

క. తిరుగుచు నుందును గోరిన, తరుణంబున వచ్చి మిమ్ము దర్శింతు నిదే
మరియాదగా వరంబును, గరుణింపుము చాలుఁజాలుఁ గరుణాసింధూ! ౬౩౪

క. అనివారి కిరువురకు వం, దనములు నర్పించి సెలవు తాఁ గొనిపోయెన్
ముని యేగిన శ్రీహరి రా, ధనుగూడి నివాసమునకుఁ దరలెం బ్రీతిన్. ౬౩౫

క. హైమవతియు శంకరుఁడును, బ్రేమంబున రాధికన్ హరిం గానికలన్
భూమానందము నొందఁగ, శ్రీమెఱయం జేసి పంపఁ జిత్తము లలరన్. ౬౩౬

తే. పార్షదులతోడఁ బయనమై పర్వతేంద్రు
మందిరంబున నర్ధి సమయముగొంత
గడపి గోలోకమున కేగె; గౌరిఁగూడి
శంకరుండును భక్తవశంవదుఁడయి. ౬౩౭

చ. సనకసనందనాది మునిసంతతి కెంతయు వేడ్కమీఱఁ జ
క్కని యుపదేశ మిచ్చుచు జగంబులఁ బ్రోచెడు శ్రద్ధనూని దు

ర్జన మనుదూఱుగన్న మనుజప్రకరంబునుగూడ నెప్పుడై
నను దరియింపఁగా వలయు । నాదగు సంస్మృతి నంచు నెంచుచున్. ౬౩౮

ఆ. భేదబుద్ధి మాని । వివిధమతంబుల
వారు ప్రీతిమీఱ । భక్తి గలిగి
యిష్టదైవతము నభీష్టదంబని నమ్మి
కొలుచుచుండ్రుగాక । కోర్కి మాని. ౬౩౯

చ. పరమతముల్ దురాచరణ । పంకయుతంబులు మామతంబె సు
స్థిరపద మబ్బఁజేయు నది । చెప్పెడి దేమిఁక నిర్మలంబెయౌఁ
ద్వరితముగాఁగ రండు చొరఁ బాఱుఁడు దీని నటంచుఁ బల్కకా
వరమును మాని యొప్పగని । వర్ధిలఁగాఁ దగునంచు నెన్నుచున్. ౬౪౦

చ. ఉపనిషదోఘతత్త్వ మిటు । లొప్పెడునం చని మౌనిరాజికిన్
గృపదొలుకాడఁ దెల్పుచు నకృత్రిమపద్ధతి నిష్టదైవ ది
వ్యపద సరోజయుగ్మమును । ధ్యానముచేయుచు యుత్తమార్చనం
బపరిమితాఘతూల దహనాభ మటం చొగి నిర్వచించుచున్. ౬౪౧

ఉ. భక్తసురద్రుమం బనఁగ । బ్రహ్మముఖాఖిలదేవమస్తసం
సక్త పదాంబుజుం డనఁగ । సాధుజనాదరణుం డనంగ వి
వ్యక్తనుశోభితుం డనఁగ । సన్ముని సన్నుతిఁగాంచుచున్ త్రయీ
ప్రోక్తసుకర్మరాజి నితరోపకృతిం దలపోసి చేయుచున్. ౬౪౨

ఉ. కమ్మరప్రపుష్పచందమునఁ । గోరిక లొందినయట్టులుండుచున్
నెమ్మన మాత్మఁ గాంచుచు మునివ్రజ మచ్చెరువందుచుండఁగా
సమ్మదసాగరోర్ముల నోసంగుచుఁ గ్రీడయొనర్పనుండె లో
కమ్ముల మేలె కోరుచును । గౌరియుఁ దోడ్పడుచుం జెలంగఁగన్. ౬౪౩

ఉ. క్రూరతరాంగచిత్తములఁ । గ్రుమ్మరుజంతువులెల్ల మైత్రిచే
కూరఁగఁ దన్నుఁ గొల్వ నొకకోరికయైన నలభ్యమైనయ
ట్లూరయఁ గాన రాక తగ । నందఱు కన్ని తెఱంగులన్ నిజ
స్ఫారమహత్త్వమే వివిధభంగుల వాంఛలు తీర్ప వెల్గుచున్. ౬౪౪

చ. హృదయసరోజపీఠమున । నెంతయు భక్తిచెలంగ సమ్మదా
స్పదమయ నిర్మలంబయి విశాలమునై తగునాత్మ తేజమున్
గుదురుగ నిల్పి దాని నొకకోర్కియు లేక భజించు యోగిరా
జిఁ దమిని ముక్తిదానమున । సిద్ధిని గాంచ నొనర్చి యొప్పుచున్. ౬౪౫

చ. ప్రకృతియుఁ బూరుషుండు నన । భాసిలునయ్యది యొక్కతత్త్వమే
సకలము తద్భవంబె యగుఁ । జూలరు వానికి భేద మున్నయ

ట్లోకవిధిఁ జెప్ప నేరయిన; । నొప్పును దద్వ్యయసామ్యభావనా
ప్రకటవిధాన మొంచుఁ దలఁపం జనువారల నుద్ధరించుచున్. ౬౮౬

చ. శ్రమపడి పూజకై కుజనసజ్జనభేదముఁ జూడ కొంత్రో నీ
చమతిని దేబెయై యడిగి । సంతసమారఁగఁ గూర్చునప్పుదా
ర్థములను బూజసల్పి యవి । తన్నును దైవమునన్న నమ్మకం
బమర భజించువారలకు । నల్పఫలంబులె యీయ నెంచుచున్. ౬౮౭

చ. మనసున నిష్టనామయుతమంజులరూపునిగాఁ దలంచి ని
ల్పి నియతిమీఱ దైవము నిలింపగణార్చితునిం బ్రకల్పితా
సనముఖపూజలం దనుపు । సాధుశిరోమణులన్ ఫలాభిసం
ధిని విడనాడువారి నతితృప్తిగ నిష్టము లిచ్చి కాచుచున్. ౬౮౮

చ. శరణమునీవె నిన్వదలఁజాల నదెప్పుడుగాని చాలదు
స్తరమగు నీభవార్ణవము । దాఁటఁగఁజేయుము చాలు నీయెడన్
మరల జనింపకుండ నొకమాట వచింపుము దేవ యంచు నా
దరమున ధ్యానయుక్తిఁ దగుధన్యుల లోఁగొని కోర్కెఁ దీర్చుచున్. ౬౮౯

మ. పరతత్త్వంబె సమస్తభాగముల నొప్పంజాలు నంచెంచి యీ
శ్వరునే యెందును గాంచుచున్ మఱి ప్రపంచంబెల్ల యోజింప న
శ్వరమే యన్నవినిశ్చయం బలర సత్సంగంబునే కోరు జ్ఞా
నరమావంతుల కప్రతర్క్యమగు నానందంబుఁ గల్పించుచున్. ౬౯౦

మ. సురతృష్ణ్యర్థము సాధుజంతుబలి యిచ్చున్ భక్తుఁ డెవ్వాఁడు త
త్పరమానందదపూజనంబునకు దైవం బట్టి లో మెచ్చుచున్
సిరులన్ ముక్తినిగూడ నిచ్చు ననుచుం । జెప్పంగ నూల్కొన్న దు
ష్పురుషున్ దుర్గతు లొందఁజేయఁగను దక్షుండై విరాజిల్లుచున్. ౬౯౧

ఉ. ఏవిధి నిన్నుఁగొల్వఁ దగు । నేనెఱుఁగం బరమేశ్వరా! మదీ
యావిలమానసంబు భవదంఘ్రిసరోజములందు నిల్పి జ్ఞా
నావసథంబుగాఁ దగ దయన్ వరమిమ్మని వేఁడుచుండు దీ
నావళి నుద్ధరించుగతి । నారయు వేడుక మించ నొప్పుచున్. ౬౯౨

మ. తనుఁ దాఁ గాంచుచు నాత్మభిన్నము పదార్థం బిద్దియే యంచు నె
వ్వనికేఁ జెప్పఁ దరంబుగానియటులే । వ్యాపించి సర్వంబునుం
గనఁగాఁ బెక్కుతెఱంగులన్ వెలయు నిక్కం బిద్దియే యంచుఁ దోఁ
చునటుల్ చేయుచు నద్వితీయుఁ డగుచున్ । శోభిల్లుచుండెన్ గడున్. ౬౯౩

మ. తనయర్ధాంగము గౌరిదై యొసఁగ సత్యం బిట్టులే పూరుషుం
డనఁగా మాయయనంగ భేద మన సుం। తైనం గనన్ రాదటం
చును దెల్పంగ సమస్తకర్మములఁ దా। జూడంగ శ్రీదేవియే
యొనరింపం దనసర్వసాక్షిత జగ।ద్వ్యూహంబునం దోఁపఁగన్. ౬౫౪

మ. తనమాహాత్మ్యము వేదజాల మెఱుఁగం। దర్కింపఁగాఁ జాలకే
యనుమానించి యిటుండ నౌనొ యని యూ।హల్ చేయఁగా సాగ నె
వ్వనికే నిద్ది యగమ్యమేయనెదు భా।వం బుద్భవం బందఁగా
ఘనతేజోనిలయుండునై చెలఁగె శ్రీ। గౌరీశుఁ డాకొండపై. ౬౫౫

చ. మనమున శంకరా! యనిన।మాత్ర నిదే సకలార్థముల్ గ్రహిం
పను జనునంచు వాంఛలను। భక్తులకెల్లను దీర్చుచున్ మునీం
ద్రనిచయబోధకుం డగుచుఁ। దా నెదఁ దన్నె తలంచుచున్ సుఖం
బునె కనఁజాలియుండె సుర।పుంగవు లెప్పుడు గొల్చుచుండఁగన్. ౬౫౬

ఆ. సర్వమంగళయును। సర్వజ్ఞు నిచ్ఛయే
దనదు నిచ్ఛగాఁగ। ననుపమాన
కరుణ నాశ్రితాళిఁ। గాపాడుచు నుపాస
కులకు సిద్ధిదయయి। యలరుచుండె. ౬౫౭

సీ. సాదాఖ్యకళయని। స్వాంతంబులఁ దలంచి యోగులు ధ్యానించు।చుండ వెలసి
కుళనాయిక యనుచుఁ। గోర్కిని గౌళమార్గనిరతు లర్చింప।గాఁ జెలంగి
కామకళాంబ నాఁ।గ శుభాగమాచార తత్పరుల్ పూజలఁ।దన్ప నలరి
పరదేవియని వేద।పద్ధతి వైదికుల్ తన్ను నారాధింప। దయను మించి

తే. యెట్టిమార్గమ్మునంగాని। యెవరు భక్తిఁ
దనను గొల్చినఁ దద్వాంఛి।తముల నిడుచు
సర్వకారణతం బొల్చి। సర్వమంగ
ళాఖ్యచే మించి శ్రీదేవి। యలరుచుండె. ౬౫౮

ఉ. వ్యక్తినిబట్టి భేదము నెవండు తలంచునొ వానికద్ది శా
స్త్రోక్తమె యాద్యజన్మమని। యుర్వి; మహత్త్వముఁబట్టి యెవ్వఁడా
సక్తిని భేద మందుఁ గన।జాలునొ రెండవజన్మ మద్దియౌ
వ్యక్తివిభేదముం గనెడు।వానిదె యద్ది తురీయజన్మమౌ. ౬౫౯

చ. అనుచు సనందనాదులు మహర్షులు తెల్పఁగ భక్తు లాదరం
బున గ్రహియించి సర్వమునఁ। బొల్చినవారిఁగఁ దమ్ము నెంచి శా

స్త్రనియతిమీఱఁ గాత్మల నొసంగెడుభక్తిని గొల్వ సత్కృపం
గనుచుఁ దదీప్సితంబుల నిరామ మొసంగుచు నుండి రాగిరిన్. ౬౬౦

తే. సర్వగతులయ్యుఁ గైలాసశైల మెక్కి
కొందఱకు ధ్యానయోగంబుఁ గొందఱకు ముఖ్య
మాట నందుండి రట్టియాఖ్యలను దాల్చి
రెందు నెవ్వారుఁ దలఁచిన నందెయుండ్రు. ౬౬౧

క. ఎదికనఁబడినన్ భక్తుం, డది తద్రూపంబె యనుచు నాత్మ సతతమె
న్నఁ దగున్ గావున నట్టిం,ద్ర దయం గాపాడుచున్ వి రాజిల్లి రొగిన్. ౬౬౨

క. ఎందెం దేయేభక్తుఁడు, సందేహముమాని శాస్త్రసరణిఁ బ్రియమునన్
డెందమునఁ దలఁచు నట్లైక,నందగి వారొప్పి కమల నైజ విభవతన్. ౬౬౩

క. భంగ మనంగా నెఱుఁగని, మంగళముల నిచ్చు సర్వమంగళయని యు
ప్పొంగెడు ముదమున నుతియిం,పం గల్గిరి భక్తులు దముఁ బాలింపంగన్.

క. శివములఁ గోరినయట్టులె, భవహరములఁ బుణ్యకర్మఫలములను సదా
శివుఁ డొసఁగు భక్తిఁ గొల్చిన, సవిధిగ నని కొంద ఱెలమి సల్పిరి స్తుతులన్.

క. చరితం బీయది భద్రా,కర మగుటం జదువఁగ వినఁగ వివిధకాంక్షో
త్కరములు ఫలించు నంచని, సురమౌని చెలంగిపల్కెఁ జొక్కపుభక్తిన్.

క. మాయిర్వురయం దెవ్వరు, పాయని యేకత్వరూపభావము గనువా
రో యట్టివారిఁ గృతిసము, దాయమునం జేర్తు ననుచుఁ దమి హరి పల్కెన్.

క. ఏతనువునఁ దగువానిగ, నేతీరున నఖిలజగదధీశుని సమ్య
క్ప్రీతిని దలంచు నట్లే, యాతనికిం దోఁచి ప్రోచునని విధి పలికెన్. ౬౬౮

క. అందఱు తమ్మిటు నుతియిం,పందగి యవ్యాజకరుణ పైకొన సుమనో
బృందముల మేలె కోరుచు, నిందుధరుం డద్రిజయు గిరీంద్రంబందున్. ౬౬౯

క. అవినాభావంబగు బాం,ధవ మొప్పఁ బరస్పరసుకృతఫలాయిత సం
భవతం బొల్చుచు దంపతు, లవిరతశర్మముల నుండి రమరులు గొల్వన్. ౬౭౦

క. పరదేవీ పరమేశ్వర, చరితం బిది దివ్యయోగసారము సుజనో
త్కరపాత్ర్యం బిష్టార్థద, మరివర్గనికృంతనంబు నగు సతతంబున్. ౬౭౧

ఆశ్వాసాంత్యము.

క. ద్వైధీభావనికృంతన, వేధఃప్రముఖప్రజేశ వితతికృతనుతా
సాధిత దుష్టమహాసుర, యోధా కరుణామహాపయోధీ గిరిశా. ౬౭౨

శా. నారాచాయిత భార్గవీశ, సకలామ్నాయస్తుత ప్రాభవా
ఘోరాకారమహాసుర త్రితయసంగుప్తోరు పూర్భంజన

స్ఫారోదగ్ర కృశానునేత్ర విలసద్భాలా శివాఖ్యాస్మృతి
ప్రారంభ ప్రపలాయితాఘునికరా హారాయితాహీశ్వరా. ౨౭౩

మంగళమహాశ్రీవృత్తము:—

వారిధరవాహముఖ వర్ణిత మనోజ్ఞతమ భాసుర యశోగకువలయాప్తా
సారకరుణామృత రసస్నపనమోహయుత సాధుజనచిత్తవికచాబ్జా
భూరిసురవైరి కృతభూత వితతార్తిహృతి పూతగురు శౌర్యధనరాశీ
చారుతరశీలమణి సారవర హారగణ సన్నుతతనూ సురమహీజా. ౨౭౪

గద్యము. ఇది శ్రీమత్త్రిపురసుందరీ కరుణావాప్త గీర్వాణాంధ్రకవితాప్రాభవ, కాశ్యపాన్వయప్రభవ, శ్రీజనమంచి వంశాంబురాశికుముదినీమిత్ర, సుబ్రహ్మణ్య మనీషిపుత్త్ర, తాండవకృష్ణాపరాభిధేయ, శేషాద్రినామధేయ వినిర్మితంబైన శ్రీ సర్వమంగళాపరిణయంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

క. గిరిశరవసుశశిశకవత్సరయుత యువవర్షమందు శ్రావణమాసో
త్తరపక్షాష్టమియం దిది, పరిపూర్ణంబయ్యె దేవి పరమకరుణచేన్.

శ్రీ సర్వమంగళాపరిణయము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

చెన్నపురి: శ్రీ 'రామ' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1935.—1000.